

รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม
แผนการปฏิรูปประเทศ
ประจำปี 2563

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ได้กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ (1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนา ด้านวัตถุกับการพัฒนา ด้านจิตใจ (2) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อจัดความเหลื่อมล้ำ (3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการปฏิรูปให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลาห้าปี ทั้งนี้ กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศและให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะกำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป และมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศทุกสามเดือนตามมาตรา 270 ของรัฐธรรมนูญฯ และการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้เสนอรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์การอิสระ องค์การอัยการ และรัฐสภาทราบ ตลอดจนเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อประชาชนทั่วไป โดยรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

สำนักงานฯ จึงได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563 ขึ้น โดยเป็นรายงานฉบับที่ 2 ที่นำเสนอข้อมูลผลการดำเนินการปฏิรูปประเทศของหน่วยงานของรัฐในช่วงปีงบประมาณ 2563 และแสดงให้เห็นความก้าวหน้าของสถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้พิจารณาประกอบการดำเนินการ ตลอดจนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมและประชาชนที่สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญฯ และแผนการปฏิรูปประเทศต่อไป

บทสรุป

สำหรับผู้บริหาร

004

วิธีการอ่าน

รายงาน

012

ส่วนที่ 1

บทนำ

020

03

ด้านกฎหมาย

101

04

ด้านกระบวนการ

การยุติธรรม

131

05

ด้านเศรษฐกิจ

159

09

ด้านสังคม

447

10

ด้านพลังงาน

469

11

ด้านการป้องกันและปราบ

ปรามการทุจริต

และประพฤติมิชอบ

519

สารบัญ

ส่วนที่ 2

ผลการดำเนินการ
ตามแผนการ
ปฏิรูปประเทศ

030

01

ด้านการเมือง

051

02

ด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน

075

06

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

303

07

ด้านสาธารณสุข

391

08

ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

419

12

ด้านการศึกษา

545

ส่วนที่ 3

ประเด็นท้าทาย
และการดำเนินการ
ในระยะต่อไป

570

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การปฏิรูปประเทศ ตามบทบัญญัติที่ได้กำหนดไว้ในหมวด 16 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ถือเป็นกลไกสำคัญให้เกิดการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นให้สามารถขับเคลื่อนประเทศไปได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยหลักการของการปฏิรูป คือ การปรับปรุงสิ่งที่ปัญหาหรืออุปสรรคให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมหรือสมควรกับบริบทและยุคสมัย ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายหลักไว้ 3 ประการ อันได้แก่ (1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (2) สังคมมีความสงบสุขเป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และ (3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกำหนดให้การดำเนินการปฏิรูปประเทศเป็นไปตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 โดยกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ โดยให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญภายในระยะเวลา 5 ปี

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ และให้มีแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อใช้ในการกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน รวมทั้งผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศในด้านนั้น ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ โดยหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านขึ้น และได้มีการประกาศบังคับใช้ในราชกิจจานุเบกษา โดยเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ได้ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11 ด้าน อันได้แก่ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสังคม ด้านพลังงาน และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนอกจากนี้ ยังมีแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ซึ่งจัดทำตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 258 ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อดำเนินการแก้ไขกฎหมายโดยเฉพาะ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

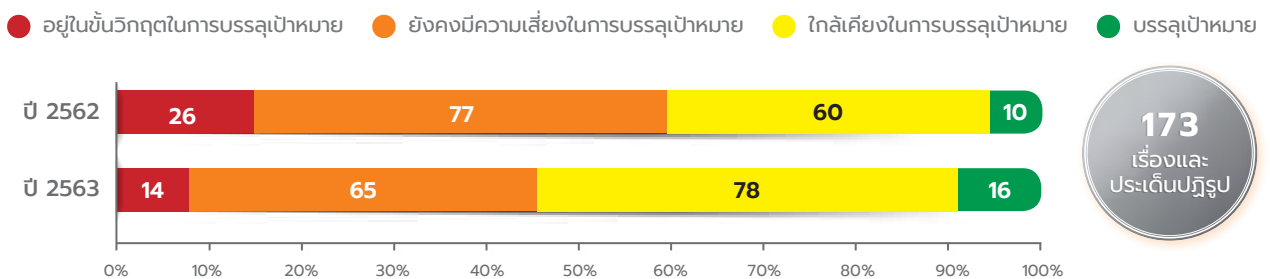
การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนที่รับประโยชน์จากการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ **ด้านการเมือง** มุ่งหวังให้ประเทศมีเสถียรภาพและมั่นคงภายใต้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข **ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน** มุ่งหวังให้ประชาชนได้รับการอย่างมีมาตรฐานภายใต้การเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลของทุกภาคส่วน **ด้านกฎหมาย** มุ่งหวังให้การมีกฎหมายเอื้อต่อการดำเนินชีวิต **ด้านกระบวนการยุติธรรม** มุ่งหวังให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติและเข้าถึงได้โดยง่าย **ด้านเศรษฐกิจ** มุ่งหวังให้เศรษฐกิจไทยมีความสามารถในการแข่งขัน มีการขยายตัวและเติบโตอย่างยั่งยืน **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** มุ่งหวังให้เกิดความยั่งยืนและความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ **ด้านสาธารณสุข** มุ่งหวังให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็น **ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ** มุ่งหวังให้ประชาชนรู้เท่าทันสถานการณ์ และมีสื่อที่มีประสิทธิภาพที่สามารถเลือกเสพได้ **ด้านสังคม** มุ่งหวังให้มีหลักประกันในวัยเกษียณ ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ **ด้านพลังงาน** มุ่งหวังให้มีปริมาณพลังงานที่เพียงพอและสามารถเข้าถึงได้ในราคาที่เป็นธรรม **ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ** มุ่งหวังให้เกิดความโปร่งใสและหน่วยงานรัฐของไทยปราศจากการทุจริต **ด้านการศึกษา** มุ่งหวังให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานสอดคล้องความต้องการของโลกอนาคต ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกหน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องดำเนินงานตามแผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการของกิจกรรมตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ดังเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ที่มุ่งหวังให้ “ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย สังคมเป็นธรรม ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ”

การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล ได้กำหนดให้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 เพื่อเผยแพร่ให้ทุกหน่วยงานทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์การอิสระ และองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนผู้สนใจ ทราบถึงความก้าวหน้า ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค ความท้าทาย และข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่อไป รวมทั้งเพื่อช่วยในการติดตามเสนอแนะ เร่งรัด การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังภายในปี 2565

สรุปผลการดำเนินการประจำปี 2563 ตามแผนการปฏิรูปประเทศ แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงานกิจกรรมหรือประเด็นย่อยภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศรวม 1,229 กิจกรรม ภายใต้เรื่องและประเด็นปฏิรูป 173 เรื่องของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน รวมถึงได้ประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป โดยพิจารณาจากข้อมูลผลการดำเนินงานของแต่ละเรื่องและประเด็นปฏิรูป เทียบเคียงกับข้อมูลสถานการณ์จากตัวชี้วัดในระดับประเทศหรือสากลที่เกี่ยวข้องกัน และประเมินผลสัมฤทธิ์จากสถานะของตัวชี้วัด โดยแบ่งระดับผลการดำเนินการขับเคลื่อนเรื่องและประเด็นปฏิรูปออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) สีแดง หมายถึง อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย (2) สีส้ม หมายถึง ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (3) สีเหลือง หมายถึง อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย และ (4) สีเขียว หมายถึง บรรลุเป้าหมาย

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน อันได้แก่ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านเศรษฐกิจ (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านสาธารณสุข (8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ด้านสังคม (10) ด้านพลังงาน (11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และ (12) ด้านการศึกษา จะประเมินโดยสะท้อนจากผลความสำเร็จของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 173 เรื่อง โดยสถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 เปรียบเทียบกับปี 2562 สรุปผลการประเมิน ได้ดังนี้

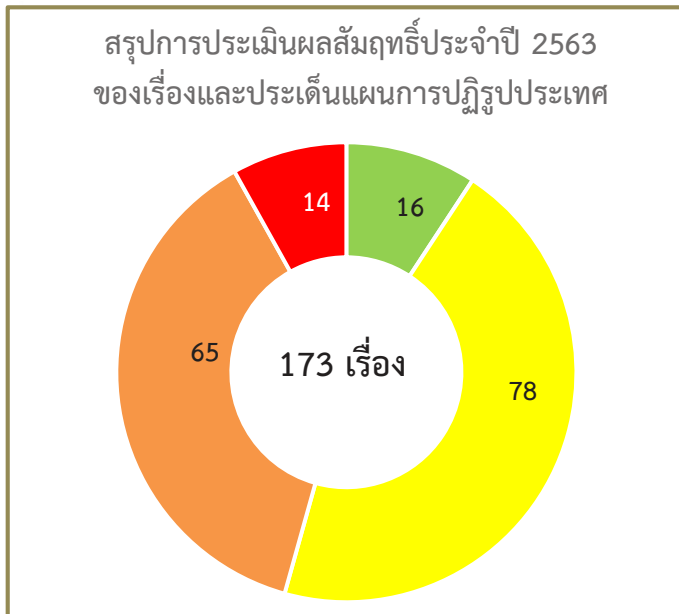

ระดับสีแดง จำนวน 14 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 8.09 ลดลงจากปี 2562 จำนวน 12 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 26 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

ระดับสีส้ม จำนวน 65 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 37.57 ลดลงจากปี 2562 จำนวน 12 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 77 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

ระดับสีเหลือง จำนวน 78 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 45.09 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 18 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 60 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

ระดับสีเขียว จำนวน 16 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 9.25 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 6 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 10 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

สำหรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายแล้ว (สีเขียว) จำนวน 16 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศ ดังนี้

ด้านกฎหมาย 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0301) มีกลไกให้การออกกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ , (0305) พัฒนาระบบการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็วรอบคอบและสอดคล้องกับเงื่อนไขในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญฯ

ด้านเศรษฐกิจ 8 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ การเพิ่มระดับ

การแข่งขันทางธุรกิจ , (0514) หน่วยงานดูแลควบคุมด้านกฎหมาย ด้านการแข่งขันทางการค้าและตลาดเสรี , (0516) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม , (0517) ความยากง่ายในการทำธุรกิจ , (0528) การจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา , (0530) การตั้งศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพ , (0536) การจัดตั้ง Centre of Excellence สำหรับภาคเกษตร , (0550) การสร้างความมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำ , (0555) ปฏิรูปหน่วยงานขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผล

ด้านสิ่งแวดล้อม 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0608) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาสภาพประโยชน์ของชาติทางทะเล

ด้านพลังงาน 5 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (1007) การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ , (1009) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล , (1012) ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี , (1013) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม , (1014) การใช้ข้อมูลสถิติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน

สำหรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในขั้นวิกฤต (สีแดง) จำนวน 14 เรื่อง ที่ควรให้ความสำคัญและเร่งรัดในการดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ภายในปี 2565 ประกอบด้วย แผนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการเมือง 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0102) กลไกการแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย

ด้านกฎหมาย 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0308) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี

ด้านเศรษฐกิจ 4 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0518) Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค , (0520) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค , (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน , (0553) การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐานและนวัตกรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม 4 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0601) ทรัพยากรทางบก , (0609) การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง , (0614) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล , (0621) ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้านสาธารณสุข 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0701) ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ , (0703) กำลังคนด้านสุขภาพ

ด้านพลังงาน 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (1006) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า , (1011) การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี

สรุปภาพรวมสถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 โดยมีจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะบรรลุเป้าหมาย จำนวน 16 เรื่อง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 10 เรื่อง และจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤต จำนวน 14 เรื่อง ซึ่งลดลงจากปี 2562 ที่มีจำนวน 26 เรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมาย ลดลงจากปี 2562 จำนวน 7 เรื่อง จากแผนการปฏิรูปประเทศ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารราชการแผ่นดิน ในประเด็น (0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและสมรรถนะสูง ด้านกฎหมาย ในประเด็น (0310) มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และด้านเศรษฐกิจ 5 เรื่อง ได้แก่ (0518) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค , (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน , (0529) การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา , (0548) ระบบภาษี , (0554) การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อการบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก SME ทั้งนี้ ควรเน้นให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาอุปสรรคที่ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีค่าลดลง เพื่อนำไปปรับกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือเป้าหมายที่คาดหวังจะบรรลุของแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าประสงค์ของการปฏิรูปประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดได้ต่อไป

ประเด็นท้าทายของการดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน พร้อมกับได้รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ โดยได้ระบุปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เห็นเป็นรูปธรรม โดยประเด็นปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ (1) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ให้ทราบถึงเจตนารมณ์ สำคัญที่แท้จริงของกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ (2) ความชัดเจนของเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปประเทศ ทำให้เห็นถึงเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมเดียวกันและสามารถประเมินและวัดผลความสำเร็จได้อย่างแท้จริง (3) กิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศมีความซ้ำซ้อนกับภารกิจปกติของหน่วยงาน ทำให้การปฏิรูปประเทศไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนได้อย่างแท้จริง (4) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและส่งผลต่อการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งได้นำประเด็นปัญหา อุปสรรคดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) โดยมุ่งเน้นเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) และให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกิจกรรมดังกล่าวในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

การปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 เห็นชอบให้มีการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นในการปรับปรุงไว้ 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับแผนให้ชัดเจน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม (2) การปรับตัดกิจกรรมที่ซ้ำซ้อนเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานและคัดเลือกเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) (3) การทบทวนกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ โดยคัดเลือกเฉพาะกฎหมายที่มีความสำคัญ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของการเสนอกฎหมาย (4) การทบทวนข้อเสนอในการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2562 (5) ปรับปรุงชื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง โดยให้ระบุหน่วยงานรับผิดชอบหลัก/รองที่ชัดเจน และ (6) ปรับแก้โครงของแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านให้เป็นรูปแบบเดียวกัน โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศและสำนักงานฯ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ร่าง) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) แล้วเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ขณะนี้อยู่ระหว่างนำเสนอรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบ โดยจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและใช้บังคับต่อไป

การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในระยะต่อไป เพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าหมาย ภายใต้กรอบระยะเวลาของกฎหมายซึ่งกำหนดเวลาสิ้นสุดไว้ในปี 2565 นับจากนี้ไปอีก 2 ปีข้างหน้าจะมุ่งเน้น โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ หรือที่เรียกว่ากิจกรรม Big Rock ที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) โดยขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่น ๆ ของแผนการปฏิรูปประเทศฉบับเดิมที่ไม่ได้นำมากำหนดเป็นกิจกรรม Big Rock ไปดำเนินงานเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานคู่ขนานกันไป เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศบรรลุได้ตามเป้าหมายอันพึงประสงค์ตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยมีแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) เป็นกรอบแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล และมีแผนขับเคลื่อนกิจกรรม Big Rock เป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนด ทำให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จของแต่ละกิจกรรม Big Rock ไปจนถึงบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศต่อไป

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนที่ 1

นิยามและสาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับต่าง ๆ และผลการดำเนินการตามเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ

ส่วนที่ 2

ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศโดยแยกตามเรื่อง และประเด็นปฏิรูปทั้ง 173 เรื่อง

ส่วนที่ 3

ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ส่วนที่ 2.1

การสรุปผลในภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศ

- ส่วนย่อยที่ 1 สารสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ
- ส่วนย่อยที่ 2 ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ
- ส่วนย่อยที่ 3 สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รหัสแผนการปฏิรูปประเทศ

สัญลักษณ์ประจำแผนการปฏิรูปประเทศ

ประเด็น 12

แผนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

ชื่อแผนการปฏิรูปประเทศ

"ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถของประเทศ และปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และเสริมสร้างธรรมาภิบาล"

คำจำกัดความของเล่มแผนการปฏิรูปประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติที่แผนการปฏิรูปประเทศมีความสอดคล้อง

ส่วนย่อยที่ 1

สารสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ

- สถานการณ์และความจำเป็น
- การกำหนดเป้าหมาย
- การกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในบริบทการพัฒนาของประเทศไทย การศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมต่อสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก โดยสภาวะการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ยังคงมีข้อจำกัดหลายมิติ กล่าวคือ ด้านคุณภาพของการศึกษา ผลการประเมินการศึกษาในภาพรวมทั้งระดับชาติและนานาชาติยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงและควรได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง ขณะที่โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษามีขนาดใหญ่ส่งผลให้ขาดการบูรณาการกันอย่างแท้จริง ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ส่วนใหญ่ ยังคงเน้นเนื้อหาสาระ และความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนในภาพรวมยังคงมีความเหลื่อมล้ำสูง ผู้เรียนได้เข้าเรียนไม่ครบทุกคน มีปัญหาการออกกลางคันระหว่างเรียน นอกจากนี้

545

ส่วนย่อยที่ 1 (ต่อ)

สาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ

- สถานการณ์และความจำเป็น
- การกำหนดเป้าหมาย
- การกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป

12

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความแตกต่างในเชิงคุณภาพของแต่ละโรงเรียน ทั้งเรื่องขนาด ที่ตั้ง ผู้บริหาร ครู และสื่อการเรียนการสอน การใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสถานศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ยิ่งทำให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษามีความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น ดังนั้น แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย 1. ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา 2. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3. มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 4. ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริม

ธรรมาภิบาล โดยดำเนินการผ่านเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1. การปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง 2. การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน 3. การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4. การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ 5. การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 6. การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และ 7. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

546

ส่วนย่อยที่ 2

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ
เพื่อการบรรลุเป้าหมายในภาพรวม
ของแผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

12

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1. การเร่งรัดการประกาศใช้กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การขับเคลื่อนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังมีความล่าช้า เนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับขั้นของกฎหมาย จึงต้องมีการพิจารณาทบทวนแก้ไข และเร่งรัดติดตามความก้าวหน้าในการออกกฎหมายอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขับเคลื่อนไว้ล่วงหน้าไปพลางก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปได้ทันทีหลังประกาศใช้กฎหมาย

2. การพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะการพัฒนเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาสยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องคุณภาพการศึกษา จากผลคะแนน PISA ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียน จะพบว่าความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD และหากพิจารณาจากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลคะแนนด้านการอ่าน จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 393 คะแนน โดยนักเรียนในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีที่สุดมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 438 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์พื้นฐาน ขณะที่กลุ่มที่เหลือนับว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานโดยกลุ่มที่รวยที่สุดและจนที่สุดมีคะแนนห่างกันถึง 69 คะแนน และกลุ่มที่รวยที่สุดกับกลุ่มรองลงมาก็ยังมีความห่างกันถึง 50 คะแนน จึงควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาสมากขึ้น ผ่านการพัฒนากระบวนการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา และการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความเป็นไปในแต่ละพื้นที่ต่อไป

ส่วนย่อยที่ 3

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ชี้แสดงสถานะความสำเร็จ
ในการดำเนินการของแต่ละ
เรื่องและประเด็นปฏิรูป
ในปี 2562 และปี 2563

สีแดง

ยังไม่มีผลการดำเนินงาน
หรือมีการดำเนินการ
ที่น้อยมาก

สีส้ม

อยู่ระหว่างการดำเนินการ
โดยมีความเสี่ยงที่จะไม่บรรลุ
ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
ในปี 2565

สีเหลือง

กิจกรรมส่วนใหญ่
อยู่ระหว่างดำเนินการ
เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
ที่กำหนดไว้ในปี 2565

สีเขียว

มีการดำเนินการ
ได้สำเร็จครบถ้วน

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

12

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง (1201)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาได้ดำเนินการตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวและส่งร่างพระราชบัญญัติฯ กลับให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ การอาชีวศึกษา การบริหารจัดการในวิกฤตโรคระบาด และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การปฏิรูปการพัฒนาลูกและเด็กก่อนวัยเรียน (1202)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาลูกและเด็กก่อนวัยเรียนผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาลูกและเด็กก่อนวัย พ.ศ. 2562 โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์พัฒนาลูกและเด็ก/อนุบาล ขยายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน โครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนม สำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก ให้วิตามีนเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรีและฝากครรภ์ฟรี โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (1203)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ อาทิ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนค้นหา และคัดกรองนักเรียนยากจนด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล ตลอดจนการดำเนินงานผ่านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

รหัสของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

12

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (1206)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการ และแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉม ด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) (1207)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งทีวีดิจิทัล จานดาวเทียม ช่องทางใน Youtube และได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ

551

ส่วนที่ 2.2 การสรุปผลการดำเนินการในระดับเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รหัสของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
พร้อมแถบสีแสดงสถานะ
ความสำเร็จปี 2563

รหัสแผนการปฏิรูปประเทศ

รหัสเรื่องและประเด็นปฏิรูป

1207

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7
การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้
โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล
(Digitalization for Educational
and Learning Reform)

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

ชื่อเรื่องและประเด็นปฏิรูป

เป้าหมายของเรื่อง
และประเด็นปฏิรูป

ค่าเป้าหมายของเรื่อง
และประเด็นปฏิรูปที่ต้อง
บรรลุภายในปี 2565

ข้อมูลและสถานการณ์
ในภาพรวมของเรื่อง
และประเด็นปฏิรูป

สีแดง

ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต

: สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย

สีส้ม

ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

: สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของค่าเป้าหมาย

สีเหลือง

ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

: สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของค่าเป้าหมาย

สีเขียว

บรรลุค่าเป้าหมาย

: สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

• เป้าหมาย •

พัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้
แห่งชาติ (National Digital Learning Platform)
ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพ
ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน
เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตาม
ยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ ด้วยดิจิทัลที่เกิดจาก
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในลักษณะ Social
Enterprise และคนทุกช่วงวัยนำไปใช้อย่างแพร่หลาย
เกิดเครือข่ายทั่วประเทศและนำไปสู่การเรียนรู้ตลอด
ชีวิตและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย
ไปสู่สากล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด
ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างรวดเร็วและรุนแรง
นำมาซึ่งโอกาสในการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษาแบบใหม่
แต่ขณะเดียวกัน ก็นำมาซึ่งความท้าทายในการยกระดับทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของภาคอุตสาหกรรมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งความรู้สมัยใหม่ ดังนั้น จึงมี
ความจำเป็นที่ต้องใช้ระบบดิจิทัลในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษา
และการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในช่วงปี 2562-2563

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

1207

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปี 2563 จากสถานการณ์ โควิด-19 เป็นโอกาสให้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียน การสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งที่วัดดิจิทัล จานดาวเทียม ช่องทางใน youtube และล่าสุด ศธ. ได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวม หลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ ของประเทศ ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งลด ความเหลื่อมล้ำและพัฒนาการศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ โดยผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อเรียนตามสมรรถนะที่ ต้องการพัฒนาได้ นอกจากนี้ ที่ผ่านมายังมีการเติบโต ของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” ซึ่งเป็นคลังความรู้ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มทักษะ และความรู้ออนไลน์สำหรับคุณครู และ “Vonder” แอปพลิเคชันทางการศึกษาที่สามารถเข้าถึงนักเรียน ทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาในการพัฒนาระบบ ดิจิทัลแพลตฟอร์มยังคงมีความท้าทายหลายประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลาย ระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐ จำนวนมาก นอกจากนี้ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมาย การบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อการนำเข้าสู่ข้อมูล ตลอดจนระบบการเชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่าง หน่วยงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้านการเรียน รู้ด้วยระบบดิจิทัล จึงควรมีการทำความเข้าใจจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม ในการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา และกำหนดข้อมูลที่เป็นในการ วิเคราะห์วางแผนด้านการศึกษาของประเทศ รวมถึง ควรเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษาให้มี สมรรถนะในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ ควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ผลิตสื่อการเรียน การสอนในการนำสื่อการเรียนการสอนเข้าสู่แพลตฟอร์ม สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและผู้เรียนในการใช้งาน แพลตฟอร์ม จัดทำรูปแบบและเนื้อหาแพลตฟอร์มให้ เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของแต่ละกลุ่ม ช่วงอายุ เตรียมความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทางเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุม รวมถึงเปิดโอกาสให้ EdTech Startup เข้ามา มีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษาไปพัฒนา ระบบการศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดไว้ในเรื่อง และประเด็นปฏิรูป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อ

การบรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดไว้ในเรื่อง และประเด็นปฏิรูป

ส่วนที่ 1 บทนำ

การปฏิรูปประเทศ เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขประเด็นปัญหาและอุปสรรคเร่งด่วนในช่วงห้าปีแรก ของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสม และสมควรกับบริบทประเทศ และพร้อม ขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเป็นการมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง การปรับเปลี่ยนและปลดอุปสรรค "วิธีและกระบวนการ" หรือ "กลไก" หรือ "กฎระเบียบ" ที่สำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานของทุกภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สะดวก มีประสิทธิภาพและบรรลุผลอันพึงประสงค์ ตามรัฐธรรมนูญฯ และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 ได้กำหนดให้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ในแผนการปฏิรูปประเทศ

ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กับแผนการปฏิรูปประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” ได้ตามที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ได้จำแนก แผนออกเป็น 3 ระดับ โดยกำหนดให้ ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนด นโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน และจัดทำแผนระดับต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและ แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมถึงแผนการปฏิรูปประเทศ เป็นแผนระดับที่ 2 เพื่อใช้เป็น กลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ ผ่านการจัดทำ แผนระดับที่ 3 ที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ อันได้แก่ แผนปฏิบัติการด้าน... แผนปฏิบัติราชการรายปี ราย 5 ปี หรือแผนอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางขับเคลื่อน และทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ของ เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ คือ แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 3 โดยจะเป็นแผนที่เป็นการกำหนดประเด็นการพัฒนาในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง (Cross Issue) และประเด็นการพัฒนาจะมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างแผนแม่บทฯ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดความสับสน

แผนการปฏิรูปประเทศ คือ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 โดยจะเป็นแผนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไข ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเร่งด่วนเชิงโครงสร้าง วิธีและกระบวนการ หรือ กลไก หรือ กฎระเบียบ ในช่วงห้าปี ของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสม และสมควรกับบริบทประเทศ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ แผนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก ทิศทางการพัฒนาประเทศที่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 14 โดยจะเป็นแผนชี้แนะ (Indicative Plan) เรื่องของประเด็นแผนแม่บทฯ ที่จะต้องให้ความสำคัญในห้วง 5 ปีนั้น ๆ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ คือ แผนที่ทำขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 13 โดยเป็นแผนที่กำหนดกรอบทิศทางการดำเนินการป้องกัน แจกแจงเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

แผนการปฏิรูปประเทศ

6 เมษายน 2561 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศบังคับใช้แผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านเศรษฐกิจ (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านสาธารณสุข (8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ด้านสังคม (10) ด้านพลังงาน และ (11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ และ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศบังคับใช้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

เป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศ มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือ แก้ไขประเด็นปัญหาในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสม และ สอดคล้องกับบริบทของประเทศ พร้อมขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในตามรัฐธรรมนูญฯ 3 ประการ ได้แก่ (1) ประเทศชาติ มีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสทัดเทียมกันเพื่อจัดความเหลื่อมล้ำ (3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วม ในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการปฏิรูปประเทศ

ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านได้กำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์อันพึงประสงค์ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

ด้านการเมือง มีเป้าหมายให้ประเทศมีเสถียรภาพและมั่นคงภายใต้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ตระหนักถึงการยอมรับความเห็นที่แตกต่างกัน มุ่งให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าหมายให้ประชาชนได้รับบริการอย่างมีมาตรฐานภายใต้การเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลของทุกภาคส่วน รวมทั้งจัดระบบบุคลากรให้มีมาตรฐานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรม และสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต

ด้านกฎหมาย มีเป้าหมายให้มีกฎหมายที่ดีและเป็นธรรมเอื้อต่อการดำเนินชีวิต ไม่สร้างภาระให้แก่ประชาชน และไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ด้านกระบวนการยุติธรรม มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และเข้าถึงได้โดยง่าย

ด้านเศรษฐกิจ มีเป้าหมายมุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทย “แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตอย่างยั่งยืน” มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศและสถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูงขึ้น รวมทั้งมีการเติบโตอย่างยั่งยืนครอบคลุมทุกภาคส่วน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายให้เกิดความยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศและความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ทั้งทรัพยากรทางบก ทรัพยากรทางน้ำ ทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านสาธารณสุข มีเป้าหมายให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างเสมอภาค และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ มีเป้าหมายให้ประชาชนรู้เท่าทันสถานการณ์ และมีสื่อที่มีประสิทธิภาพที่สามารถเลือกเสพได้ มุ่งเน้นให้สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลุกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี

ด้านสังคม มีเป้าหมายให้มีหลักประกันในวัยเกษียณ และให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบกับมุ่งเน้นให้ภาครัฐมีข้อมูลสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงาน และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ด้านพลังงาน มีเป้าหมายให้มีปริมาณพลังงานที่เพียงพอและสามารถเข้าถึงได้ในราคาที่เป็นธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชน โดยปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานให้มีธรรมาภิบาล ส่งเสริมด้านเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีเป้าหมายให้เกิดความโปร่งใสและหน่วยงานรัฐของไทยปราศจากการทุจริต ผ่านการปลูกและปลูกจิตสำนึกของคนในชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิต

ด้านการศึกษา มีเป้าหมายให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างเสริมธรรมาภิบาล รวมทั้งให้มีมาตรฐานสอดคล้องความต้องการของโลกอนาคต

การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการของกิจกรรมตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ดังเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ที่มุ่งหวังให้ “ประเทศไทยมีความสงบเรียบร้อย สังคมเป็นธรรม ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ” อันประกอบด้วย 173 เรื่องและประเด็นการปฏิรูป และมีกิจกรรมหรือประเด็นย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศรวม 1,229 กิจกรรม แสดงได้ดังนี้

แผนการปฏิรูปประเทศ		ประเด็นการปฏิรูป	กิจกรรม/ประเด็นย่อย
1	การเมือง	5	18
2	บริหารราชการแผ่นดิน	6	56
3	กฎหมาย	10	115
4	กระบวนการยุติธรรม	10	38
5	เศรษฐกิจ	55	121
6	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	36	325
7	สาธารณสุข	10	139
8	สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	6	22
9	สังคม	5	50
10	พลังงาน	17	71
11	ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	6	143
12	การศึกษา	7	131
รวม		173	1,229

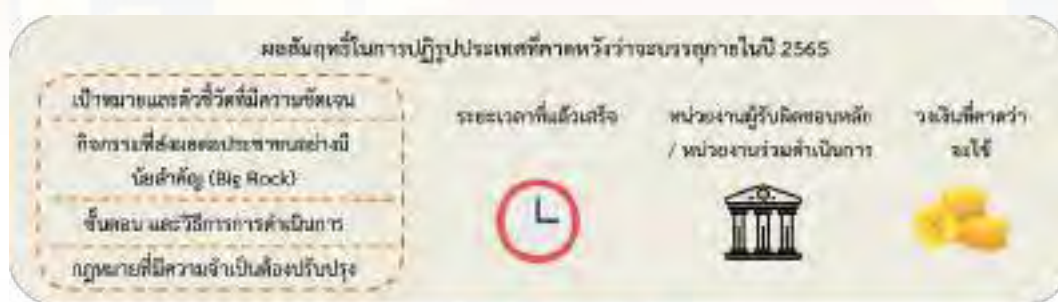
การปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ ด้วยยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 และวันที่ 18 เมษายน 2562 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากได้มีการประกาศใช้แผนการปฏิรูปประเทศไปก่อนหน้านี้แล้ว ดังนั้น จึงได้ดำเนินการตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 เพื่อแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้นำความตามมาตรา 11 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 เห็นชอบการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง โดยมอบหมายคณะกรรมการปฏิรูปประเทศดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาของกฎหมายต่อไป และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศดำเนินการภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการปฏิรูปประเทศเพิ่มเติมทุกด้าน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 เห็นชอบการแต่งตั้งองค์ประกอบคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ 11 คณะ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพิ่มอีก 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้านได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 เห็นชอบ (ร่าง) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) โดยจะได้นำรายงานต่อรัฐสภา เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

กระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

การแปลงแผนการปฏิรูปประเทศไปสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานร่วมดำเนินการ จะต้องมีการแปลงแผน ขั้นตอน และวิธีการ ดำเนินการปฏิรูปตามที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ไปสู่การกำหนดงาน/โครงการ เพื่อดำเนินการภายในกรอบระยะเวลาของขั้นตอน และวิธีการนั้นๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศ โดยอาจดำเนินการในลักษณะแผนงาน/โครงการหรือ กิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ หรืออาจเป็นการกำหนดมาตรการ การปรับปรุงกฎระเบียบ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการดำเนินงานขององค์กร การปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งอาจไม่ต้องใช้ งบประมาณจากแหล่งเงินงบประมาณหรือแหล่งเงินใด รวมถึงการทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุภายในปี 2565 เป็นไปตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน

หน่วยงานพิจารณาจัดทำ

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ หรือ Electronics Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform Plans : eMENSCR (อีเมนซ์)

ระบบ eMENSCR เป็นการดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ**หลัก**สำหรับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและ การปฏิรูปประเทศ โดยเป็นระบบข้อมูลกลางขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับรองรับการดำเนินการของ (1) **หน่วยงานของรัฐ** ในการนำเข้าสู่ข้อมูล**โครงการ/การดำเนินงาน**และการรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และการนำเข้าสู่**แผนระดับที่ 3** ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี แผนปฏิบัติราชการประจำปี และแผนปฏิบัติการด้าน... ในระบบ eMENSCR (2) **คณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง** ในการเรียกค้นหาข้อมูลจากระบบ eMENSCR เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (3) **ประชาชน/ สาธารณะ** ในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาการนำเข้าสู่ข้อมูล ประกอบด้วย **โครงการ/การดำเนินงาน** รวมทั้งสิ้น 38,298 โครงการ โดยเป็นโครงการประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 21,891 โครงการ โดยสามารถติดตามภาพรวมในการบรรลุ เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติผ่านหน้ารายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (Dashboard) ของระบบ eMENSCR ได้ที่ <https://emenscr.nesdc.go.th/dashboard/index.html>

การนำเข้าสู่แผนระดับที่ 3 ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการ (ราย 5 ปี และ รายปี) โดยมีแผนปฏิบัติราชการในระบบ รวมจำนวน 790 แผน จำแนกเป็น (1) **แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี** จำนวน 209 แผน และ (2) **แผนปฏิบัติราชการรายปี** จำนวน 497 แผน และแผนปฏิบัติการด้าน... ที่หน่วยงานได้นำเข้าสู่ระบบรวมจำนวน 84 แผน (ข้อมูล ณ มกราคม 2564)

ทั้งนี้ ปัจจุบันสำนักงานฯ อยู่ระหว่างการพัฒนา ระบบ eMENSCR ให้มีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) มาใช้ในการประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลในระบบให้สามารถดำเนินการได้ อย่างรวดเร็วและแม่นยำเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งได้พัฒนาให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลสถิติต่าง ๆ เข้าระบบ eMENSCR ให้เป็นระบบข้อมูลสถิติกลางของประเทศสำหรับการบ่งชี้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและ สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน

เว็บไซต์กลางและฐานข้อมูลที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ

- 1) เว็บไซต์ ThaiME (<http://thai.me.nesdc.go.th/>) และ NSCR (<http://nscr.nesdc.go.th/>)
- 2) ระบบฐานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อสนับสนุน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตาม ยุทธศาสตร์ชาติ (Open Data Portal for Monitoring and Evaluating Government Projects under National Strategy : Open-D) ผ่านทาง <https://opendata.nesdc.go.th/>
- 3) ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบ ชี้นำ (TPMAP) ซึ่งเป็นระบบ Big Data เพื่อใช้ ใน การสนับสนุนการบริหารราชการแผ่นดินในการ ยกย่องระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ผ่านทาง <https://www.tpmmap.in.th/>

ส่วนที่ 2

ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ เป็นกรอบในการดำเนินงานที่ได้กำหนดแผนขั้นตอนและวิธีการ ระยะเวลา หน่วยงานรับผิดชอบ วงเงินที่คาดว่าจะใช้ และผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังให้บรรลุภายในระยะเวลาห้าปี ดังเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งในปี 2563 หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยมีผลที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนที่เห็นเป็นรูปธรรม สรุปได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการปฏิรูปประเทศของรัฐธรรมนูญฯ

เป้าหมายที่ 1 ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ
การดำเนินการปฏิรูปประเทศในช่วงที่ผ่านมามีความก้าวหน้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขระเบียบกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น การออกกฎหมายกระทรวง แนวทาง และคำแนะนำ เพื่อวางหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 การดำเนินการพัฒนาระบบคลาวด์กลางภาครัฐ และบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ช่วยให้หน่วยงานมีข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้งที่ การจัดทำพระราชบัญญัติและอนุบัญญัติ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ช่วยส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย เป็นต้น

เป้าหมายที่ 2 สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ ได้ดำเนินการผ่านแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีความก้าวหน้าเป็นลำดับโดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น การจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค การพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การจัดให้มีหน่วยความอาสาประจำสถานีตำรวจ ทำให้ประชาชนได้รับความคุ้มครอง การช่วยเหลือ การเข้าถึงกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคกัน การยกระดับการบริการปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพ การดำเนินการให้ผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเข้ารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิได้ทุกที่ โดยที่ผู้ป่วยในไม่ต้องใช้ใบส่งตัวตลอดจนการแจ้งเปลี่ยนหน่วยบริการและรับบริการได้ทันที การบริการประชาชนผ่านนโยบายเจ็บป่วยฉุกเฉินมีสิทธิทุกที่ (Universal Coverage for Emergency Patients - UCEP) จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน การบริหารจัดการศูนย์เฝ้าระวังการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ประชาชนเกิดความเป็นธรรมในการอุปโภคและบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ การรับรองการปลูกต้นไม้ยืนต้นในที่ดินกรรมสิทธิ์ และในที่ดินที่รัฐอนุญาตให้ใช้ทำประโยชน์เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากในชุมชน สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ และยังมีคุณค่าสูงต่อสิ่งแวดล้อม การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับหน่วยงานรัฐเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ มีสุขภาพที่ดี มีทักษะ มีความรู้ มีอาชีพ มีรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

เป้าหมายที่ 3 ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ดำเนินการผ่านแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาความก้าวหน้าเป็นลำดับก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น การลดขั้นตอนและระยะเวลาของกระบวนการขออนุมัติ/อนุญาต ซึ่งจะทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการได้รับความสะดวกจากการบริการของภาครัฐยิ่งขึ้น ช่วยส่งเสริมการสร้างรายได้ของประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ต่อความต้องการของประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีเป็น Official Point of Contact การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม เพื่อจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินประชาชนเป็นวงกว้าง ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับข้อร้องเรียน ร่วมค้นหา แจ้งเบาะแส และช่วยกันป้องกันการแชร์เนื้อหาข่าวที่ไม่เหมาะสม การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะเพื่อการเข้าถึงและมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้แก่ประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัย เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ตลอดจนเกิดความตื่นตัวและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นต้น

ประเมินผลสัมฤทธิ์ตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน มีความก้าวหน้าในการดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2563 โดยประมวลผลข้อมูลการดำเนินงานจากโครงการหรือกิจกรรมที่หน่วยงานของรัฐรายงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSER) ซึ่งเป็นข้อมูลการรายงาน ณ เดือนพฤศจิกายน 2563 ที่มีจำนวนโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11,595 รายการ โดยสำนักงานฯ ได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งข้อมูลด้านสถิติและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 173 เรื่อง ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

แผนปฏิรูปประเทศ ด้าน...	จำนวน	เรื่องและประเด็นปฏิรูป									
01 การเมือง	5	0101	0102	0103	0104	0105					
02 การบริหารราชการแผ่นดิน	6	0201	0202	0203	0204	0205	0206				
03 กฎหมาย	10	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310
04 กระบวนการยุติธรรม	10	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410
05 เศรษฐกิจ	55	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510
		0511	0512	0513	0514	0515	0516	0517	0518	0519	0520
		0521	0522	0523	0524	0525	0526	0527	0528	0529	0530
		0531	0532	0533	0534	0535	0536	0537	0538	0539	0540
		0541	0542	0543	0544	0545	0546	0547	0548	0549	0550
		0551	0552	0553	0554	0555					
06 สิ่งแวดล้อม	36	0601	0602	0603	0604	0605	0606	0607	0608	0609	0610
		0611	0612	0613	0614	0615	0616	0617	0618	0619	0620
		0621	0622	0623	0624	0625	0626	0627	0628	0629	0630
		0631	0632	0633	0634	0635	0636				
07 สาธารณสุข	10	0701	0702	0703	0704	0705	0706	0707	0708	0709	0710
08 สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	6	0801	0802	0803	0804	0805	0806				
09 สังคม	5	0901	0902	0903	0904	0905					
10 พลังงาน	17	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010
		1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017			
11 การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	6	1101	1102	1103	1104	1105	1106				
12 การศึกษา	7	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207			
รวม	173										

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

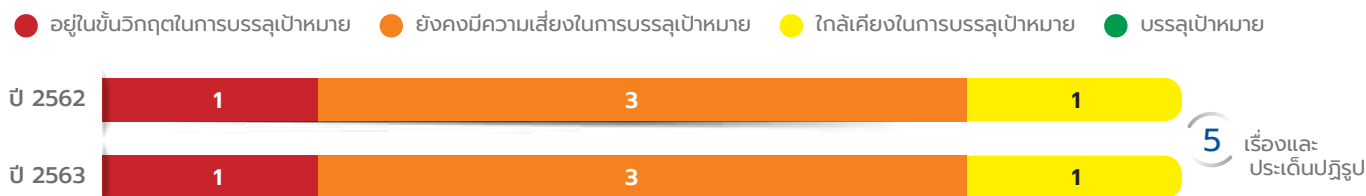
01

ด้านการเมือง

เป้าหมาย เพื่อการจรรโลงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการปกครองที่มีความมั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ บ้านเมืองและประชาชน สร้างการมีส่วนร่วม รู้จักยอมรับความเห็นที่แตกต่างกัน พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้และพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน และสร้างให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 5 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง โดยทั้ง 5 เรื่อง มีสถานะการบรรลุเป้าหมายเทียบเท่ากับปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านการเมือง

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

(0102) กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

(0103) การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม
(0104) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อการปฏิรูปประเทศ
(0105) การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

(0101) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมืองได้กำหนดให้จัดทำกฎหมายจำนวน 1 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ

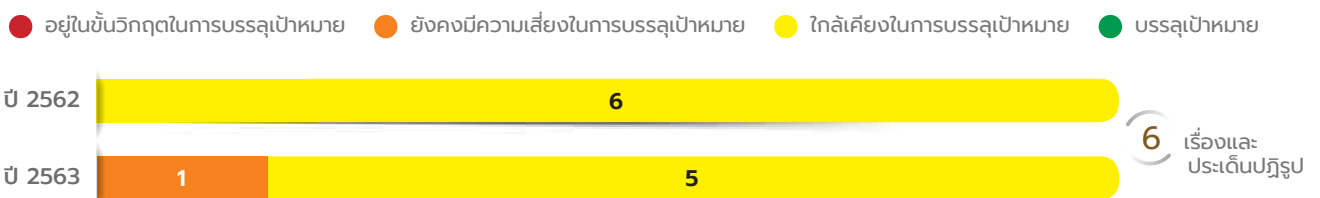
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

02

เป้าหมาย ให้องค์กรภาครัฐเปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกัน กะทัดรัดแต่แข็งแรง บูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชนเชิงพื้นที่เป็นหลัก จัดระบบบริหารและบริการให้เป็นดิจิทัล จัดระบบบุคลากรให้มีมาตรฐานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรม และสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปรวม 6 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย 5 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย 1 เรื่อง ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายปรับลดลง จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจากเดิมที่มีสถานะใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ปรับลดมาเป็นยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่
(0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่
(0201) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน
(0202) ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกันก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล
(0203) โครงสร้างภาครัฐ กะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง
(0205) ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้าง และรักษาคคนเก่งไว้ในภาครัฐ
(0206) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดินได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย 5 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ คือ ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์รับคำขออนุญาต พ.ศ. และกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูประบบราชการ

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

03

ด้านกฎหมาย

เป้าหมาย เพื่อให้มีกฎหมายที่ดีและเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม โดยไม่สร้างภาระให้แก่ประชาชน และไม่ใช่อุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ประชาชนมีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำกฎหมายอย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่าย และ มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 10 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ใน ระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤต ในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 5 เรื่อง อาทิ (0302) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพของประชาชน (0303) มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม ในสังคม นอกจากนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป 1 เรื่องที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายลดลง ได้แก่ (0310) มีกลไก ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

● อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย ● ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ● ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ● บรรลุเป้าหมาย

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านกฎหมาย

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

(0308) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพที่ดี

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง อาทิ

(0302) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน
(0304) มีกลไกให้มีการตรวจกฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง อาทิ

(0306) มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

บรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

(0301) มีกลไกให้การออกกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ
(0305) พัฒนาระบบการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบและสอดคล้องกับเงื่อนไขในการตรวจกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมาย ได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 21 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 12 ฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 9 ฉบับ เช่น ร่างกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก ร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เป็นต้น

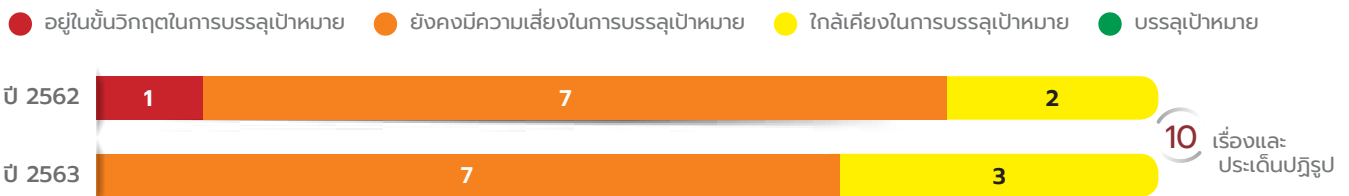
ด้านกระบวนการยุติธรรม

04

เป้าหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมในแต่ละขั้นตอนให้เป็นไปอย่างโปร่งใสแล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และเข้าถึงง่ายโดยเสมอภาค และบังคับการตามกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 10 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ (0405) การพัฒนา กลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งขยับขึ้นจากปี 2562 ที่อยู่ในชั้นวิกฤต และ (0410) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ที่ปรับขึ้นเป็นใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านกระบวนการยุติธรรม

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง อาทิ

- (0401) การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า
- (0403) การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
- (0404) การปรับกระบวนการทศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและเป็นธรรมในสังคม

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

- (0402) การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
- (0407) การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ
- (0410) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรมได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 41 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 5 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ เช่น พระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เป็นต้น

05

ด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมาย มุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทย “แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตยั่งยืน” โดยมีผลิตภาพสูงขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศสูงขึ้น รวมทั้งมีการเติบโตอย่างครอบคลุมทั่วทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน และสถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูงขึ้น

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 55 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุเป้าหมาย จำนวน 8 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 21 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 22 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤต จำนวน 4 เรื่อง ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายลดลง จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (0518) Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน (0529) การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา (0548) ระบบภาษี (0554) การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก SME ในขณะที่เรื่องและประเด็นอื่นที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ดีขึ้น จำนวน 12 เรื่อง อาทิ (0511) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ - อุดมศึกษา (สนับสนุน) (0542) การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ เป็นเรื่องและประเด็นอื่นที่มีสถานะเทียบเท่าปี 2562

● อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย ● ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ● ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ● บรรลุเป้าหมาย

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านเศรษฐกิจ

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

- (0518) Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค
- (0520) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค
- (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน
- (0553) การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐานและนวัตกรรม

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 22 เรื่อง อาทิ

- (0502) อุตสาหกรรมการเกษตร
- (0519) Clusters and Hubs: พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย
- (0534) ส่งเสริม Smart farmer และ Precision farming
- (0542) การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 21 เรื่อง อาทิ

- (0511) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ - อุดมศึกษา (สนับสนุน)
- (0527) Connectivity: พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค
- (0532) การสร้างและใช้ Big Data ภาคเกษตร
- (0547) การบริหารจัดการเก็บภาษี

บรรลุเป้าหมาย จำนวน 8 เรื่อง อาทิ

- (0514) การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - หน่วยงานดูแลควบคุมด้านกฎหมายด้านการแข่งขันทางการค้า และตลาดเสรี (สนับสนุน)
- (0516) การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สนับสนุน)
- (0529) การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านเศรษฐกิจได้กำหนดให้จัดทำกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 35 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ จำนวน 8 ฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

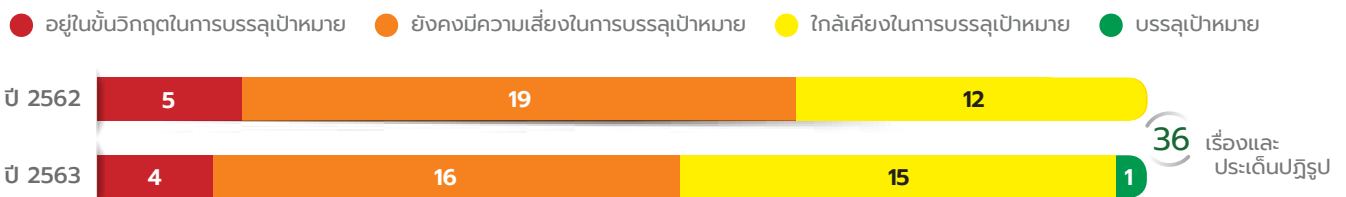
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

06

เป้าหมาย ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการรักษา พินิจ ทำให้เกิดความยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ทั้งทรัพยากรทางบก ทรัพยากรทางน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม และระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 36 เรื่อง โดยมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 15 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 16 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 6 เรื่อง อาทิ (0602) การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำ (0608) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (0612) การบริหารจัดการการประมงทะเล ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ (0601) ทรัพยากรทางบก (0609) การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง (0614) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (0621) ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 16 เรื่อง อาทิ (0603) การบริหารเชิงพื้นที่ (0611) การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่ง (0633) ปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐกิจศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม	ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 15 เรื่อง อาทิ (0605) ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ (0620) ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติและพื้นที่ (0631) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ	บรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (0608) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดให้จัดทำกฎหมาย จำนวน 35 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 13 ฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 22 ฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ กฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพโดยชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางประชารัฐ กฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

07

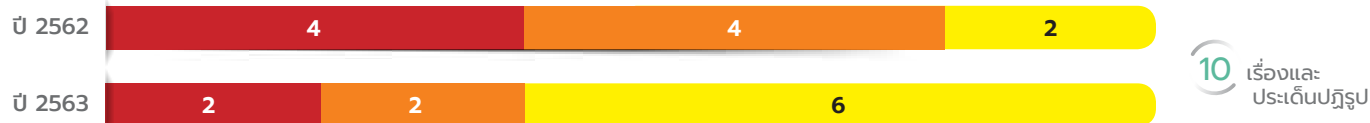
ด้านสาธารณสุข

เป้าหมาย ให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีส่วนร่วมในการวางระบบในการดูแลสุขภาพ สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นได้อย่างเสมอภาค และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 10 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 6 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป ที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (0702) ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้านสุขภาพ (0705) การแพทย์แผนไทยและพืชสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ (0706) ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (0707) การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และ (0708) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562**

● อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย ● ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ● ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ● บรรลุเป้าหมาย

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านสาธารณสุข

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

(0701) ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ
(0703) กำลังคนด้านสุขภาพ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

(0707) การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค
(0709) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่

(0702) ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านสุขภาพ
(0704) ระบบบริการปฐมภูมิ
(0705) การแพทย์แผนไทยและพืชสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ
(0706) ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน
(0708) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ
(0710) ระบบหลักประกันสุขภาพ

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านสาธารณสุขได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 14 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 1 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติระบบบริการปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ เช่น กฎหมายว่าด้วยการจัดหลักประกันสุขภาพ และแหล่งเงินสำหรับคนต่างชาติ กฎหมายว่าด้วยการแพทย์ฉุกเฉินเพื่อจัดตั้งกองทุนการแพทย์ฉุกเฉินระดับเขต และกฎหมายว่าด้วยโครงสร้างการบริหารระบบสุขภาพแห่งชาติ เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายสุขภาพแห่งชาติ เขตสุขภาพ/คณะกรรมการเขตสุขภาพ เป็นต้น

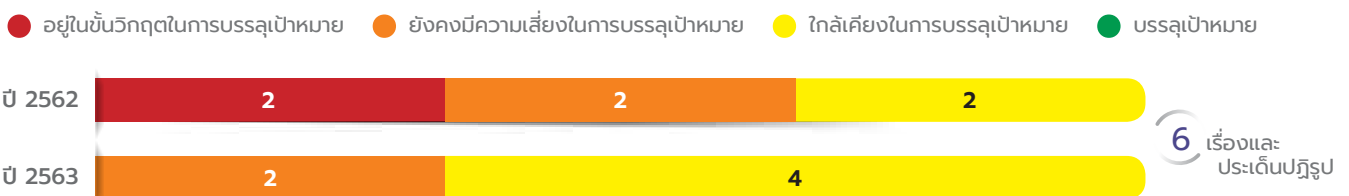
ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ

08

เป้าหมาย เพื่อมุ่งเน้นการสร้างคุณภาพระหว่างเสรีภาพของการทำหน้าที่ของสื่อบนความรับผิดชอบต่อการใช้พื้นที่ดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอย่างมีจรรยาบรรณ ดำรงรักษาเสรีภาพของการแสดงออก การรับรู้ของประชาชน ด้วยความเชื่อว่าเสรีภาพของการสื่อสารคือเสรีภาพของประชาชน ตามแนวทางของประชาธิปไตย และมุ่งเน้นให้สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลุกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 6 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ (0802) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ (0803) การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ (0805) การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์/ กิจกรรมอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ และ (0806) และการปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

- (0803) การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- (0806) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

- (0801) การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน
- (0802) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ
- (0804) การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์
- (0805) การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจกรรมอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ได้กำหนดให้จัดทำกฎหมาย จำนวน 7 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 5 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กโดยใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. ... ประมวลรัษฎากรเพื่อให้ครอบคลุมการเก็บภาษีจากรูทติ้งออนไลน์ต่างประเทศ และพระราชบัญญัติว่าด้วยดาวเทียมสื่อสารและการดำเนินกิจการในอวกาศ พ.ศ.

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

09

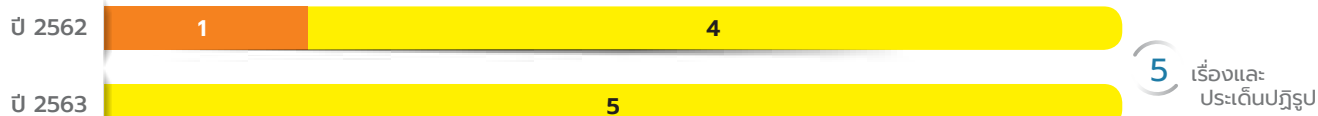
ด้านสังคม

เป้าหมาย เพื่อให้คนไทยมีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาสและไม่แบ่งแยก ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงาน และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ และคนไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 5 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายทั้ง 5 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่อง และประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (0903) การจัดการข้อมูลและ องค์ความรู้ด้านสังคม** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

● อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย ● ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ● ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ● บรรลุเป้าหมาย

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านสังคม

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

- (0901) การออม สวัสดิการสังคม และการลงทุนเพื่อสังคม
- (0902) กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม
- (0903) การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม
- (0904) ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง
- (0905) การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านสังคมได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 22 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 8 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง ขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 , กฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกัน พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสหกรณ์ ฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ อาทิ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง พระราชบัญญัติรองรับสิทธิชุมชนและบุคคล พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พระราชบัญญัติธนาคารต้นไม้ เป็นต้น

ด้านพลังงาน

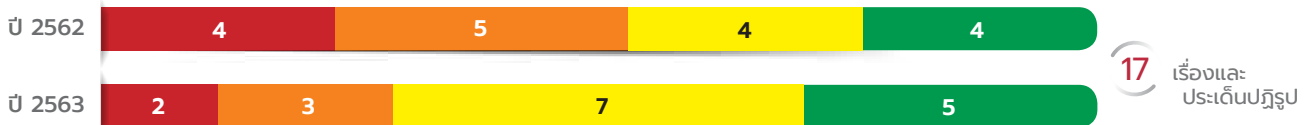
10

เป้าหมาย เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชน ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการด้านพลังงานมีธรรมาภิบาล มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานพลังงาน และการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านพลังงาน

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปรวม 17 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุค่าเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายแล้วเพิ่มขึ้นจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (1003) ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน (1010) แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (1014) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (1015) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (1016) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

● อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย ● ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ● ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ● บรรลุเป้าหมาย

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านพลังงาน

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

- (1006) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า
- (1011) การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

- (1005) ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน
- (1016) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย
- (1017) การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่

- (1001) การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน
- (1002) การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ
- (1003) ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน
- (1004) โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า
- (1008) การพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4
- (1010) แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า
- (1015) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

บรรลุเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

- (1007) การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ
- (1009) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม่โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล
- (1012) ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี
- (1013) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า ในกลุ่มอุตสาหกรรม
- (1014) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านพลังงานได้กำหนดให้จัดทำกฎหมาย จำนวน 16 ฉบับ โดยมีกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วย Code of Conduct ของหน่วยงานนโยบาย กำกับ ภูมิต้านด้านพลังงาน และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 เห็นชอบกฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. แล้ว

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

11

ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ

เป้าหมาย เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ผ่านการปลูกและปลูกจิตสำนึกของคนในชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิต มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคีเครือข่ายในการแจ้งเบาะแส การทุจริตและประพฤติมิชอบ และมีการปราบปรามด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรม

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 6 ประเด็นปฏิรูป โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ ประเด็นที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง และประเด็นที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ทั้งนี้ เป็นเรื่อง และประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้เป้าหมายดีขึ้น จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (1102) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (1) (1103) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (2) (1104) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปรามการทุจริต (1) (1105) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปรามการทุจริต (2) (1106) ประเด็นปฏิรูปด้านการบริหารจัดการ สำหรับเรื่อง (1101) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและเผื่อระวัง มีสถานะเทียบเท่าปี 2562

● อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย ● ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ● ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ● บรรลุเป้าหมาย

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่
(1102) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (1)
(1103) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (2)

อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่
(1101) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและเผื่อระวัง
(1104) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปรามการทุจริต (1)
(1105) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปรามการทุจริต (2)
(1106) ประเด็นปฏิรูปด้านการบริหารจัดการ

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุง จำนวน 25 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 5 ฉบับ ได้แก่ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2562 การปรับปรุงระเบียบการรักษาความลับของทางราชการให้คุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต กฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและใช้อิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ครอบคลุมมิติของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ เช่น กฎหมายให้ประชาชนสามารถได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ กฎหมายว่าด้วยการยกยอก การเบียดบัง หรือการยกยอกถ่ายเททรัพย์สินโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ และกฎหมายการพยายามกระทำความผิด การเตรียมการกระทำความผิดฐานทุจริต (Conspiracy Theory) เป็นความผิดทางอาญา เป็นต้น

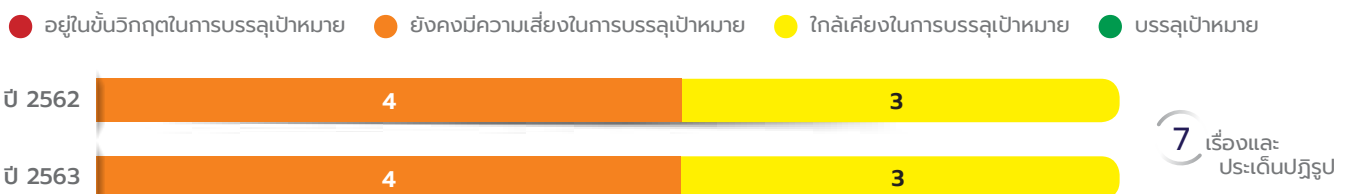
ด้านการศึกษา

12

เป้าหมาย ให้มีการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 7 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย 3 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย 4 เรื่อง โดยทั้ง 7 เรื่อง มีสถานะการบรรลุเป้าหมายเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านการศึกษา

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

- (1201) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง
- (1205) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
- (1206) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการศึกษา
- (1207) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

- (1202) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กอ่อนวัย
- (1203) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- (1204) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ปรับปรุงกฎหมาย 7 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 4 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ คือ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

สรุปการประเมินผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศ

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ประจำปี 2563 ของการบรรลุเป้าหมายแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน โดยสะท้อนจากผลความสำเร็จของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 173 เรื่อง จะเห็นได้ว่าสถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 ในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2562 โดยพิจารณาจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะบรรลุเป้าหมายแล้ว (สีเขียว) จำนวน 16 เรื่อง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 10 เรื่อง รวมทั้งมีจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤต (สีแดง) ลดลงจาก 26 เรื่อง ในปี 2562 เป็นเหลือเพียง 14 เรื่อง ในปี

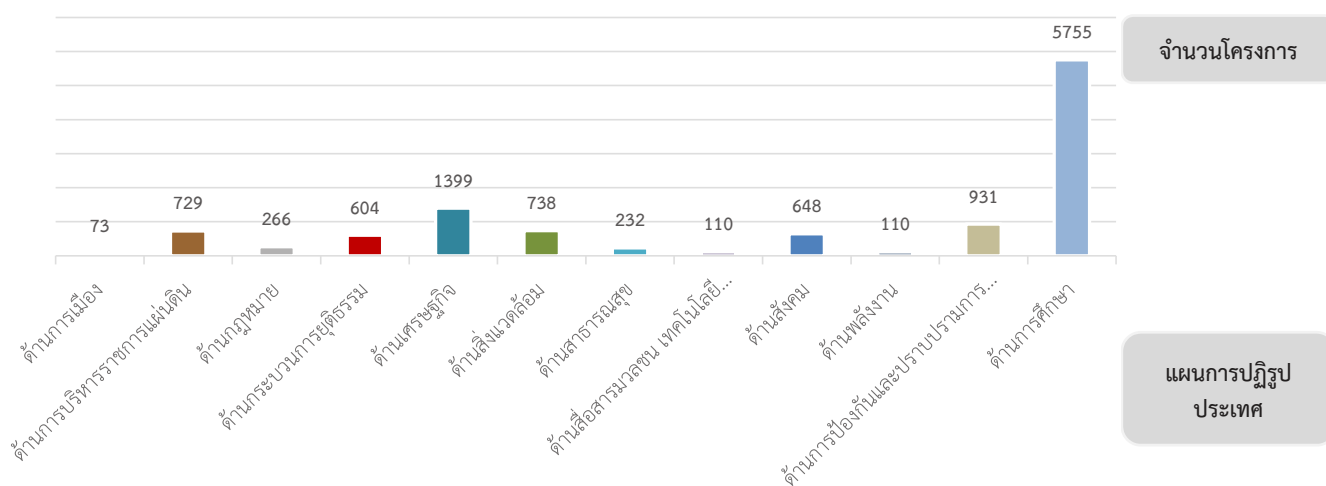
2563 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปส่วนหนึ่งที่ค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายปรับลดลงจากปี 2562 เช่น แผนการปฏิรูปด้านบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องและประเด็นปฏิรูป (0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ปรับลดจากใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย (สีเหลือง) เป็นยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (สีส้ม) ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากที่ผ่านมาองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ยังไม่มีแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลดอัตรากำลัง โดยส่วนใหญ่เป็นการชะลอการเพิ่มอัตรากำลังและสนับสนุนให้เปลี่ยนไปใช้การจ้างงานในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจช่วยลดภาระผูกพันค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาวได้ แต่ไม่ส่งผลที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายที่ต้องการลดอัตรากำลังภาครัฐให้มีขนาดและขีดความสามารถที่เหมาะสมกับภารกิจและสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังมีเรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย และด้านเศรษฐกิจ ที่มีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายลดลง ซึ่งควรให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปปรับกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือเป้าหมายที่คาดหวังจะบรรลุของแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าประสงค์ของการปฏิรูปประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ที่กำหนด

ตารางแสดงสรุปสถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ของแผนการปฏิรูปประเทศของปี 2562 และ ปี 2563

แผนปฏิรูปประเทศ	ปี	เรื่องและประเด็นปฏิรูป									
01 ด้านการเมือง	2562	0101	0102	0103	0104	0105					
	2563	0101	0102	0103	0104	0105					
02 ด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน	2562	0201	0202	0203	0204	0205	0206				
	2563	0201	0202	0203	0204	0205	0206				
03 ด้านกฎหมาย	2562	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310
	2563	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310
04 ด้านกระบวนการยุติธรรม	2562	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410
	2563	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410
05 เศรษฐกิจ	2562	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510
	2563	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510
	2562	0511	0512	0513	0514	0515	0516	0517	0518	0519	0520
	2563	0511	0512	0513	0514	0515	0516	0517	0518	0519	0520
	2562	0521	0522	0523	0524	0525	0526	0527	0528	0529	0530
	2563	0521	0522	0523	0524	0525	0526	0527	0528	0529	0530
	2562	0531	0532	0533	0534	0535	0536	0537	0538	0539	0540
	2563	0531	0532	0533	0534	0535	0536	0537	0538	0539	0540
	2562	0541	0542	0543	0544	0545	0546	0547	0548	0549	0550
	2563	0541	0542	0543	0544	0545	0546	0547	0548	0549	0550
	2562	0551	0552	0553	0554	0555					
	2563	0551	0552	0553	0554	0555					
06 สิ่งแวดล้อม	2562	0601	0602	0603	0604	0605	0606	0607	0608	0609	0610
	2563	0601	0602	0603	0604	0605	0606	0607	0608	0609	0610
	2562	0611	0612	0613	0614	0615	0616	0617	0618	0619	0620
	2563	0611	0612	0613	0614	0615	0616	0617	0618	0619	0620
	2562	0621	0622	0623	0624	0625	0626	0627	0628	0629	0630
	2563	0621	0622	0623	0624	0625	0626	0627	0628	0629	0630
	2562	0631	0632	0633	0634	0635	0636				
	2563	0631	0632	0633	0634	0635	0636				
07 สาธารณสุข	2562	0701	0702	0703	0704	0705	0706	0707	0708	0709	0710
	2563	0701	0702	0703	0704	0705	0706	0707	0708	0709	0710
08 สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	2562	0801	0802	0803	0804	0805	0806				
	2563	0801	0802	0803	0804	0805	0806				
09 สังคม	2562	0901	0902	0903	0904	0905					
	2563	0901	0902	0903	0904	0905					
10 พลังงาน	2562	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010
	2563	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010
	2562	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017			
	2563	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017			
11 การป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบ	2562	1101	1102	1103	1104	1105	1106				
	2563	1101	1102	1103	1104	1105	1106				
12 การศึกษา	2562	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207			
	2563	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207			

ส่วนที่ 2 | ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับแต่ละเรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศ นับตั้งแต่มีการเปิดใช้ระบบ eMENSCR จนถึงปัจจุบันมีโครงการในระบบ eMENSCR ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหาร (M7) รวมจำนวนทั้งสิ้น 38,298 โครงการ ซึ่งมีจำนวนโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11,595 รายการ โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีกิจกรรม/โครงการที่ระบุนความสอดคล้องมากที่สุด ในขณะที่แผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง มีกิจกรรม/โครงการที่ระบุนความสอดคล้องไว้น้อยที่สุด โดยสรุปจำนวนโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ได้ดังนี้

หากจัดลำดับของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีจำนวนโครงการ/กิจกรรมที่แสดงความเกี่ยวข้องสูงสุด 3 ลำดับแรก อันได้แก่ ลำดับที่ 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป (1205) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จำนวน 2,641 รายการ ลำดับที่ 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป 1203 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวน 989 รายการ และลำดับที่ 3 เรื่องและประเด็นปฏิรูป (1201) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง จำนวน 591 รายการ ซึ่งเป็นเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยทั้ง 3 เรื่องและประเด็นปฏิรูปมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับที่ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (สีส้ม) ทำให้เห็นได้ว่า การดำเนินโครงการที่มีมากดังกล่าวอาจยังไม่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยสรุปรายละเอียดจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับ 173 เรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ได้ดังนี้

ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ | ส่วนที่ 2

แผนปฏิรูปประเทศ	รวม	รหัสของเรื่องและประเด็นปฏิรูป									
		จำนวนโครงการ/การดำเนินงาน									
01 การเมือง	5	0101	0102	0103	0104	0105					
	73	37	25	5	2	4					
02 การบริหารราชการแผ่นดิน	6	0201	0202	0203	0204	0205	0206				
	729	174	299	95	92	49	20				
03 กฎหมาย	10	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310
	266	20	7	26	18	20	72	76	5	7	15
04 กระบวนการยุติธรรม	10	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410
	604	80	102	6	224	8	4	7	23	115	35
05 เศรษฐกิจ	55	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510
		115	109	46	13	12	5	36	109	7	17
		0511	0512	0513	0514	0515	0516	0517	0518	0519	0520
		168	36	12	6	2	35	9	1	7	61
		0521	0522	0523	0524	0525	0526	0527	0528	0529	0530
	1399	1	18	7	9	7	31	9	25	7	8
		0531	0532	0533	0534	0535	0536	0537	0538	0539	0540
		77	7	7	25	8	12	5	27	2	76
		0541	0542	0543	0544	0545	0546	0547	0548	0549	0550
		1	2	6	3	1	7	4	5	102	4
		0551	0552	0553	0554	0555					
		11	10	50	14	5					
06 สิ่งแวดล้อม	36	0601	0602	0603	0604	0605	0606	0607	0608	0609	0610
		151	75	73	52	1	14	2	5	8	10
		0611	0612	0613	0614	0615	0616	0617	0618	0619	0620
		5	3	2	4	5	8	8	1	2	4
	738	0621	0622	0623	0624	0625	0626	0627	0628	0629	0630
		19	26	13	7	10	69	30	51	3	6
		0631	0632	0633	0634	0635	0636				
07 สาธารณสุข	10	0701	0702	0703	0704	0705	0706	0707	0708	0709	0710
	232	25	11	12	9	16	25	19	69	33	13
08 สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	6	0801	0802	0803	0804	0805	0806				
	110	20	8	17	17	21	27				
09 สังคม	5	0901	0902	0903	0904	0905					
	648	33	50	55	221	289					
10 พลังงาน	17	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010
		5	4	10	15	7	3	14	1	4	1
	110	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017			
11 การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	6	1101	1102	1103	1104	1105	1106				
	931	524	226	55	36	37	53				
12 การศึกษา	7	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207			
	5,755	591	260	989	559	2,641	450	265			
รวมเรื่องและประเด็นปฏิรูป	173										
รวมโครงการทั้งหมด	11,595										

โดยมีผลการประเมินสถานะการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ซึ่งได้แสดงความคืบหน้าในการดำเนินกิจกรรมตามเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวมทั้งปัญหาอุปสรรคหรือประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปดังกล่าว ในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการเมือง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน

ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน

การปรับปรุงดูแล
พัฒนา
ระบบการบริหาร
จัดการภาครัฐ

"ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยอมรับความเห็นที่แตกต่าง พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรม โดยเปิดเผยตรวจสอบได้ นักการเมืองปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี"

สถานการณ์ทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมายังคงมีความท้าทายค่อนข้างสูง แม้ว่าประชาชนจำนวนมากจะมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น แต่ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ อุดมการณ์และความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยังมีความแตกต่างและขัดแย้งกัน นำไปสู่ความแตกแยกและการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายของคนในสังคมระหว่างประชาชนด้วยกันเองและประชาชนกับรัฐ อีกทั้งปัจจุบันขาดแนวทาง กลไก และมาตรการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความปรองดองของคนในชาติ ในส่วนของกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะการเลือกตั้ง ยังคงเป็นประเด็นท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเชื่อมั่นของการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม

ให้กับประชาชน ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพและความโปร่งใสของกระบวนการการเลือกตั้ง รวมทั้งความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งให้กับประชาชนและพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นประชาธิปไตยที่มั่นคงของไทยให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการเมืองการปกครองของไทยยังไม่สามารถสร้างรัฐธรรมนูญไทยที่ยึดถือประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นที่ตั้งและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารบ้านเมืองได้อย่างแท้จริง จากปัญหาดังกล่าวเหล่านี้จึงเป็นที่มาของการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศไว้ทั้งสิ้น 5 ประเด็น ประกอบด้วย

- (1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (2) กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้จักสามัคคีของสังคมไทย
- (3) การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม
- (4) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ
- (5) การสร้างรัฐธรรมนูญไทย

เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ดังนี้

- (1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยจกยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด
- (2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(3) มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศโฆษณานโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสี่ยงอย่างรอบด้าน

(4) มีกลไกที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

(5) มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) วัฒนธรรมทางการเมือง ค่านิยม ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แม้ว่าประชาชนจะมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางการเมืองยังคงมีความท้าทายและมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองและการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามองทางการเมือง ตลอดจนประชาชนและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังขาดการยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการความร่วมมือในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุกระดับอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ควบคู่ไปกับการสร้างการเรียนรู้ของประชาชนผ่านการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถคิดวิเคราะห์และใช้วิจารณญาณในการแสดงออกทางการเมืองและการบริโภคข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ยึดหลักเหตุและผลบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

2) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง โดยสันติวิธี แม้ว่าในปัจจุบันประชาชนจะมีความตระหนักและความตื่นตัวทางการเมืองที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับรัฐยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในสังคมยังคงเป็นความท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างกลไกหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงทางการเมืองด้วยสันติวิธีที่มีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่และการเปิดเวทีเพื่อหาทางออกร่วมกันของคู่ขัดแย้งทางการเมืองซึ่งเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างจริงจัง อันจะนำมาสู่ความปรองดองสมานฉันท์ของคนในสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3) การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การยกระดับและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีความพร้อมในการให้บริการสาธารณะ และการรองรับการถ่ายโอนภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจ ให้แก่ อปท. ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการและดำเนินงานของ อปท. ให้มีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางมากยิ่งขึ้น โดยอาจดำเนินการนำร่องจากพื้นที่และจังหวัดที่มีความพร้อมเพื่อขยายผลการดำเนินการไปสู่ อปท. อื่น ๆ

4) กลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมือง ปัจจุบันมีกฎหมาย หน่วยงานภาครัฐ และกลไกในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐอย่างหลากหลายและมีความครอบคลุม อย่างไรก็ตาม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการภาครัฐ ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งพัฒนากลไกการเสริมสร้างค่านิยมต่อต้านการทุจริตให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องจัดให้มีช่องทางเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนแสดงความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (0101)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินโครงการโดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อาทิ การรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองที่ถูกต้อง รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และคุณภาพการเรียนการสอนด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจนเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ผ่านมา ประชาชนยังคงมีความเชื่อ ความเข้าใจ และทัศนคติที่แตกต่างและขัดแย้งกัน รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากความแตกต่างดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และการรู้จักสามัคคีของสังคมไทย (0102)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย โดยการดำเนินโครงการที่ผ่านมามุ่งเน้นในการสร้างการตระหนักรู้ในสิทธิเสรีภาพ การเสริมสร้างความรู้ ตลอดจนการเปิดพื้นที่และจัดกิจกรรมเพื่อหาทางออกของความขัดแย้งทางการเมือง อาทิ การปลูกฝังจิตสำนึกรักสามัคคีและส่งเสริมความปรองดองของคนในชาติ และการพัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี การเปิดเวทีเสวนา การรับฟังความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ตลอดจนการจัดตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อศึกษาและหาทางออกสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธียังคงไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเท่าที่ควร ประกอบกับความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับรัฐยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และการรู้จักสามัคคีของสังคมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม (0103)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการในการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตามแผนการกระจายอำนาจฯ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมของ อปท. ทุกแห่งรวมทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น และการลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้ ร่วมกับการจัดทำสื่อ คู่มือต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนทุกพื้นที่ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรมที่ผ่านมา ยังคงมีข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของ อปท. รวมทั้งเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของ อปท. ให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการภารกิจถ่ายโอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ (0104)

สถานการณ์บรรลุปเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุปเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นอกจากที่ได้ดำเนินโครงการตามภารกิจหน้าที่แล้ว ยังได้มีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง รวมทั้งการเผยแพร่และเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ภาคส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ สำนักงาน กกต. ยังได้ร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม 2563 อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การบรรลุปเป้าหมาย เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศในปี 2563 ยังคงมีความท้าทาย เนื่องจากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐยังคงไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง กระแสความไม่เชื่อมั่นในความโปร่งใสของการเลือกตั้งยังคงมีให้เห็นอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อสังคมออนไลน์

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย (0105)

สถานการณ์บรรลุปเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุปเป้าหมาย ถึงแม้หลายภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง ตลอดจนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้มีการเห็นชอบและประกาศใช้ประมวลจริยธรรมของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตลอดจนการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในการขับเคลื่อนมาตรฐานจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่องนั้น ในช่วงปีที่ผ่านมา สถานการณ์ทางการเมืองหลายเหตุการณ์ ยังคงถูกตั้งคำถามถึงความชอบธรรมและความถูกต้องโดยประชาชน นำไปสู่วิกฤตความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและความบกพร่องของโครงสร้างของภาครัฐและภาคการเมืองในทัศนคติของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเสริมสร้าง วัฒนธรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

• เป้าหมาย •

ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติที่ดีและถูกต้องในทางการเมือง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เสริมสร้าง และพัฒนา วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

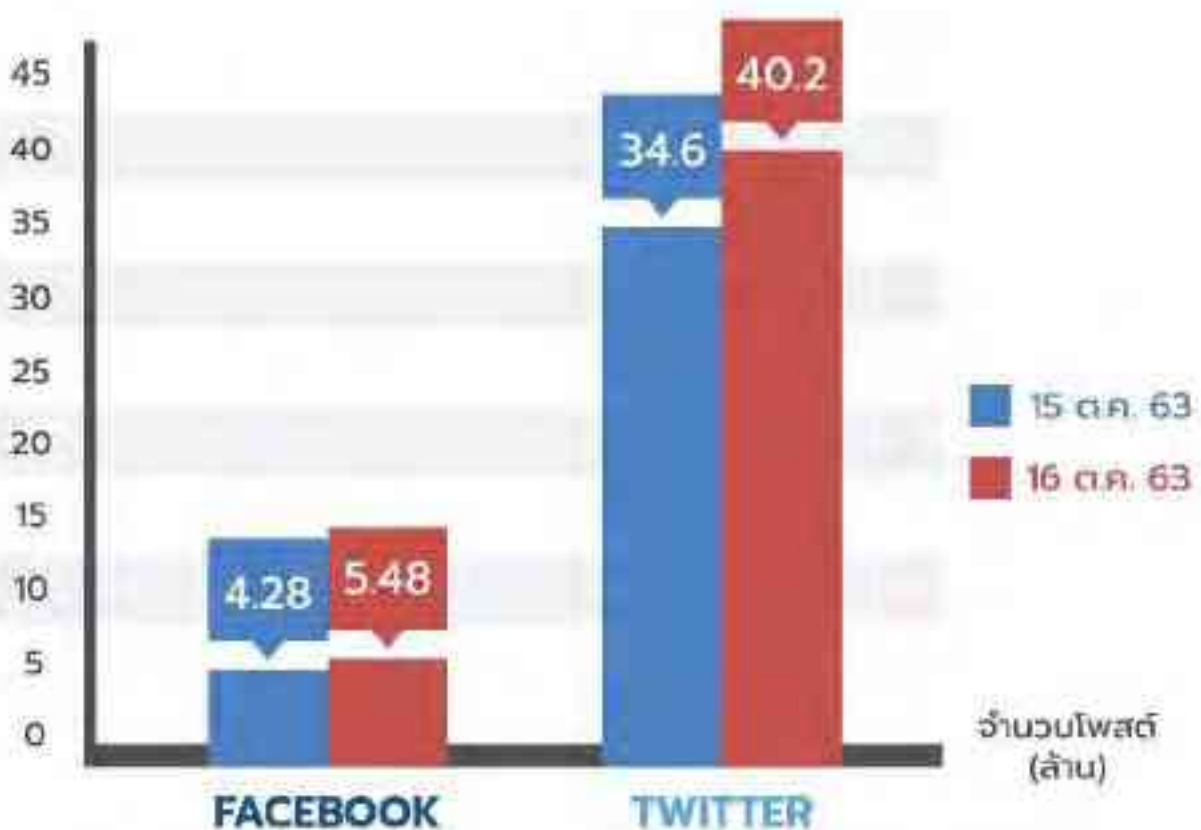
ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติที่ดีและถูกต้องในทางการเมือง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเกิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองมุ่งหวังให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมไทย ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ โดยมีความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจผ่านระบบการศึกษาเป็นหลัก ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมืองทางตรงควบคู่ไปด้วย โดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ อาทิ การรวมกลุ่มในชุมชน สถาบัน และพรรคการเมือง และการใช้สิทธิผ่านการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมาการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองของประชาชนมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น สะท้อนได้จากความตื่นตัว การแสดงออก และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน เช่น การชุมนุมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนเพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนจากความนิ่งเฉยทางการเมืองไปสู่การให้ความสนใจในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างจริงจัง รวมทั้งปัจจุบันประชาชนมีช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่หลากหลายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากที่สุด สะท้อนได้จากการเปรียบเทียบข้อมูลของประชาชนในช่วงก่อนวันที่มีการชุมนุมเปรียบเทียบกับวันที่มีการชุมนุมเพื่อเรียกร้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ ที่เกิดขึ้นในช่วงวันที่ 15 - 16 ตุลาคม 2563 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงที่มีการออกมาเคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ ของนิสิตนักศึกษาและประชาชน โดยมีผู้โพสต์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในวันที่มีการชุมนุมวันที่ 16 ตุลาคม 2563 ผ่าน Facebook อยู่ที่ 5.48 ล้านโพสต์ สูงขึ้นร้อยละ 28 และ Twitter อยู่ที่ 40.2 ล้านโพสต์ สูงขึ้นร้อยละ 16 เมื่อเทียบกับวันก่อนที่มีการชุมนุม และหลังจากช่วงเวลาดังกล่าว เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้มีการเข้าถึงและแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถานการณ์และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของคนไทยในระยะยาวต่อไป

ที่มา: เว็บไซต์ (Wisesight)

การดำเนินงานที่ผ่านมา การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการโดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองผ่านการให้ความรู้ และการศึกษาเป็นหลัก โดยได้ดำเนินโครงการ อาทิ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยม แบบแผน ความเชื่อ ความโน้มเอียงด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และโครงการโรงเรียนพลเมือง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการให้ความรู้ทางด้านการเมือง การปกครอง (Political Education) วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา “พลเมือง” อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดีและมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการสร้างความรู้ผ่านการศึกษายังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีความท้าทายที่สำคัญ คือการพัฒนาการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เนื่องจากที่ผ่านมาการส่งเสริมวัฒนธรรมดังกล่าวไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะที่ต่างคนต่างทำ รวมทั้งยังขาดหลักสูตรเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาแต่ละระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยสื่อสังคมออนไลน์ เป็นความท้าทายที่ควรให้ความสำคัญ โดยการปลูกฝังภูมิคุ้มกันในการบริโภคสื่ออย่างถูกต้องและมีเหตุและผล เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสุจริต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมือง ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติทางการเมือง เกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมผ่านสภาพแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติ การดำเนินการในระยะต่อไปทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินการขับเคลื่อนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยร่วมกัน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องร่วมมือกันในการจัดทำองค์ความรู้ให้สอดคล้องกัน และมีความเหมาะสมกับประชาชนทุกระดับตั้งแต่การเรียนรู้ขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ตลอดจนการใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้งผลักดันให้องค์ความรู้ดังกล่าวครอบคลุมทุกระดับจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับองค์ความรู้ทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีส่วนร่วมบนฐานความรู้ที่ถูกต้องร่วมกัน นอกจากนี้ ควรเร่งรัดการสร้าง และใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมมาเป็นเครื่องมือประยุกต์ใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเมือง การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่สร้างสรรค์ และกิจกรรมรูปแบบใหม่ ๆ อาทิ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของรัฐ เพื่อสร้างพื้นที่และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับประชาชน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

กลไกการแก้ไขปัญห ความขัดแย้งโดยสันติวิธี และการรัฐรักษามัคคีของสังคมไทย

● เป้าหมาย ●

ให้คนไทยมีความรู้รักสามัคคี และมีกลไกและมาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และส่งเสริมความปรองดองและสมานฉันท์

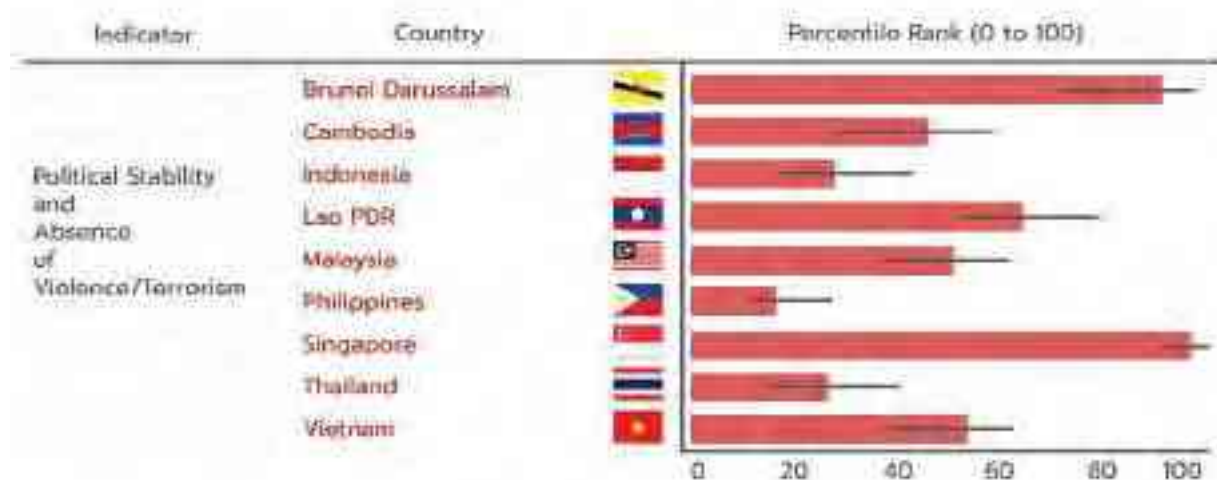
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

คนไทยมีความรู้รักสามัคคีและเกิดกลไกและมาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และส่งเสริมความปรองดองและสมานฉันท์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

สภาพทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา ยังคงมีความขัดแย้งทางการเมืองและความรุนแรงขึ้นหลายครั้ง ประชาชนเกิดความคิดเห็นแตกแยก และไม่เป็นมิตรต่อกันและเกิดความไม่ไว้วางใจต่อภาครัฐ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทยมีความต่อเนื่อง ยั่งยืน และเกิดความมีเสถียรภาพทางการเมือง หน่วยงานของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้รักสามัคคี สมานฉันท์ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ รู้จักยอมรับและเคารพในความคิดเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และสร้างบรรยากาศทางการเมืองไม่ให้นำไปสู่ความขัดแย้งอีกต่อไป โดยความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมการเคารพความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสุจริต ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงวัย และการมีกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอย่างสันติวิธี ด้วยกระบวนการที่เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย สถานการณ์ในช่วงปีที่ผ่านมาสามารถเทียบเคียงได้จากดัชนีธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Indicators) จัดทำโดยธนาคารโลก โดยการประเมินเสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง (Political Stability and Absence of Violence) โดยพบว่าข้อมูลล่าสุด

ที่มีการประเมินในปี 2562 ประเทศไทยได้คะแนนอยู่ที่ 26.67 พัฒนาขึ้นจากปี 2561 ที่ 19.52 แต่ยังคงเป็นอันดับ 8 ในกลุ่มอาเซียน อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยเริ่มก่อตัวอีกครั้งในช่วงกลางปี 2563 นำไปสู่การชุมนุมของนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลปฏิบัติตามข้อเรียกร้องหลักของผู้ชุมนุม และได้มีการกระจายรูปแบบของการชุมนุมตามประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเสมอภาคทางเพศ และการปฏิรูปการศึกษา เป็นต้น โดยสถานการณ์การชุมนุม และการดำเนินการของรัฐต่อการชุมนุมสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ลักษณะของการชุมนุมเป็นแบบจำกัดระยะเวลา ไม่ยืดเยื้อ ปราศจากอาวุธ และมีการดำเนินการที่เป็นระบบอยู่ในกรอบระยะเวลา ซึ่งถึงแม้จะพบการละเมิดกฎหมายอยู่บ้างแต่ไม่ได้เป็นลักษณะการละเมิดกฎหมายที่วิกฤตและร้ายแรง ขณะเดียวกันการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมการชุมนุมมีพัฒนาการที่ดีขึ้นจากที่ผ่านมา มีการดำเนินการตามมาตรฐานสากล และอยู่ในกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ที่มา: ธนาคารโลก

การดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลไกการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธี และการรู้จักสามัคคีของสังคมไทย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยังคงดำเนินการเผยแพร่และเสริมสร้างความตระหนักในสิทธิเสรีภาพและวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นผ่านสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ การปลูกฝังจิตสำนึกรักสามัคคีและส่งเสริมความปรองดองของคนในชาติและการพัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี นอกจากนี้ การสนองตอบต่อการชุมนุมทางการเมืองยังมีภาคส่วนอื่น ๆ อาทิ สถานศึกษา พรรคการเมือง และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและแนวทางในการหาทางออกให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง อาทิ การเปิดเวทีสานเสวนา การรับฟังความเห็นและระดมความคิดในการแก้ไขปัญหา ในส่วนของรัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการสำคัญคือการประกาศพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสมัชชาวิสามัญแห่งรัฐสภา พ.ศ. 2563 โดย มีการอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 165 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 วันที่ 26 – 27 ตุลาคม 2563 อันนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางการดำเนินการที่ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการสร้างความปรองดองของคนในชาติ อาทิ การตั้งคณะกรรมการปรองดองสมานฉันท์หาทางออกให้ประเทศ การพิจารณาเรื่องด่วนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และการเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา เพื่อร่วมกันแก้ไขสถานการณ์ทางการเมือง ในปัจจุบัน และการสร้างความปรองดองของคนในชาติต่อไป นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและข้อร้องเรียนของประชาชนโดยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ สายด่วนสำนักนายกรัฐมนตรี และศูนย์ดำรงธรรม ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งของภาครัฐ ในการรับฟังและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม การสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย เป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมาก เนื่องจากการชุมนุมมักมีสาเหตุจากความไม่พอใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ดังนั้นการสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธีโดยใช้กลไกของรัฐอาจไม่ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับจากคู่ขัดแย้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน ขณะที่อีกแนวคิดหนึ่งเห็นว่าการสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธีโดยใช้กลไกของรัฐผ่านกฎหมาย มาตรการ และหน่วยงานต่าง ๆ จะเป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งอย่างยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ได้ทันทีเมื่อเกิดปัญหาทางการเมืองขึ้น อันเป็นการแก้ไขปัญหาคอย่างทันท่วงทีและไม่ล่าช้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไป เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย โดยหน่วยงานของรัฐต้องเร่งรัดการปลูกฝังจิตสำนึกรักสามัคคีและส่งเสริมความปรองดองของคนในชาติโดยดำเนินการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้เข้าถึงประชาชนในทุกช่วงวัย และร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาคสถานการณ์ในปัจจุบันให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงหลักการกฎหมาย สิทธิและเสรีภาพของทุกภาคส่วน ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาต่อยอดให้เป็นกลไกการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งอย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม

● เป้าหมาย ●

ให้มีการกระจายอำนาจและการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในท้องถิ่น ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และเกิดความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการกระจายอำนาจและการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นให้มีคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ประชาชนมีส่วนร่วม และการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นที่เป็นธรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นมุ่งหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะได้ตรงตามเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่ ด้วยการพัฒนานักการเมืองและบุคลากรในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในท้องถิ่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและเกิดการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นที่เป็นธรรม โดยความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การถ่ายโอนภารกิจและทรัพยากรเพื่อให้ท้องถิ่นมีงบประมาณในการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง สถานการณ์ในช่วงปี 2563 มีการถ่ายโอนภารกิจที่สำคัญของส่วนกลางให้แก่ อปท. อาทิ ภารกิจด้านการดูแลโรงงานประมาณ 2,000 แห่ง ภารกิจด้านสถานศึกษาประมาณ 500 แห่ง ทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกับการพัฒนาอบรมเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจในภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนด้วย พร้อมกันนี้ การจัดสรรภาษี เงินอุดหนุน และรายได้อื่น ๆ ให้แก่ อปท. ในปี 2563 ยังคงเพิ่มขึ้น

จากปี 2562 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 30 ของสัดส่วนต่อรายได้รัฐบาล นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเดือนธันวาคม 2563 หลังจากเว้นว่างไปนานกว่า 6 ปี ซึ่งนับเป็นโอกาสที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกผู้แทนเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรัฐบาล

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อบรรลุเป้าหมายของการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม นอกจากการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ แล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้ดำเนินการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานเกี่ยวกับ แผนงาน งบประมาณ การเงินและการคลัง การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก งานสารบรรณ งานกฎหมายและระเบียบ รวมทั้งการติดตามประเมินผล การดำเนินงานในภาพรวมของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กับ อบท. จำนวน 7,850 แห่ง นอกจากนี้ ในส่วนของการเตรียมการเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การ

บริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักนายกรัฐมนตรี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ อบท. ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยการลงพื้นที่สร้างความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้งท้องถิ่น การจัดทำคู่มือการเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ และกระจายคู่มือการเลือกตั้งท้องถิ่นไปยัง อบท. เพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนในพื้นที่ต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การถ่ายโอนภารกิจและทรัพยากรเพื่อให้ท้องถิ่นมีงบประมาณที่เพียงพอในการบริการสาธารณะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นของตน ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ขณะเดียวกันการพัฒนาการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเจ้าหน้าที่และบุคลากรของ อปท. ถือเป็นประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ ตลอดจนการบูรณาการการทำงานร่วมกันในมิติต่าง ๆ ระหว่าง อปท. ยังควรได้รับการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณให้แก่ อปท. ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของ อปท. ในการรองรับภารกิจที่ได้รับ การถ่ายโอนและการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่ อปท. เพื่อให้การบริหารจัดการของ อปท. มีประสิทธิภาพและพร้อมสำหรับการบริหารจัดการภารกิจใหม่ และควรเร่งรัดการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบูรณาการการทำงานระหว่าง อปท. กับ อปท. และ อปท. กับส่วนกลาง ตลอดจนการจัดทำโครงการที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ อปท. และสามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้แทนท้องถิ่นในสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผู้แทนของตนทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์และพัฒนาพื้นที่ของตนอย่างยั่งยืน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเลือกตั้งที่สุจริต และเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ

● เป้าหมาย ●

ให้การเลือกตั้งที่ความสุจริตและเที่ยงธรรม ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างสุจริต และเที่ยงธรรม ให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งและเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนได้นักการเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของทุกภาคส่วนเพิ่มขึ้น และคดีเกี่ยวกับการทุจริตมีจำนวนลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่ง ในระบอบประชาธิปไตยในการคัดกรองนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ในฐานะผู้แทนประชาชนที่จะปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ โดยหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง รวมถึงการติดตามและตรวจสอบการเลือกตั้ง และการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล และสื่อสารคมออนไลน์เพื่อประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติ ซึ่งในช่วงปีงบประมาณ 2563 ที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะยังไม่ถึงคราวจัดการเลือกตั้งทั่วไปหรือการเลือกตั้งครั้งใหญ่เกิดขึ้น แต่ได้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง อาทิ เขตเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดลำปาง และเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสมุทรปราการ

ซึ่งสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสะท้อนให้เห็นถึงการตื่นตัวในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมยังคงอ่อนไหวและเป็นประเด็นที่ควรได้รับความสนใจในการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากการคัดค้านผลการเลือกตั้งและการแจ้งเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้ง ยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบข้อคัดค้านต่าง ๆ ยังไม่ทันทั่วถึง ส่งผลให้เกิดการเคลือบแคลงสงสัยว่ามีการทุจริตการเลือกตั้งโดยหน่วยงานของรัฐ และการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นประเด็นคำถามที่สำคัญของประชาชนและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา นอกเหนือจากการจัดการเลือกตั้งตามภารกิจและหน้าที่ปกติของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สำนักงาน กกต.) แล้ว ในช่วงที่ผ่านมา สำนักงาน กกต. ได้เร่งรัดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งและการเสริมสร้างความรู้และข้อมูลของการเลือกตั้งผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ อาทิ ฉลาดเลือกสำหรับการสืบค้นข้อมูลการเลือกตั้ง และตาสับปรดสำหรับการติดตามสถานการณ์และป้องปรามการทุจริต ตลอดจนการเปิดให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้อย่างรวดเร็วบนเว็บไซต์ นอกจากนี้ ยังได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการเลือกตั้งของภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยการสนับสนุนเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งและองค์ความรู้ในการจัดการการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งสหกรณ์ ออมทรัพย์ของหน่วยงาน การเลือกตั้งในระดับโรงเรียน และการเลือกตั้งภายในของพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยให้แพร่หลายไปสู่ทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเตรียมการจัดการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีขึ้นในเดือนธันวาคม 2563 ซึ่งสำนักงาน กกต. อยู่ระหว่างการเตรียมการจัดการเลือกตั้ง ขณะเดียวกันได้เผยแพร่องค์ความรู้ แนวทาง วิธีการ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย อาทิ คู่มือ แผ่นพับ วิชชุ โทรศัพท์ และเว็บไซต์ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม กฎระเบียบที่เคร่งครัดส่งผลให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ มีขั้นตอนที่หลากหลายและใช้ระยะเวลาการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น และสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและเข้มข้น พัฒนาการที่ก้าวกระโดดของประชาชนต่อเทคโนโลยีดังกล่าวนำมาสู่การเรียกร้องความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ยังไม่อาจก้าวตามความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วถึง ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายอย่างมากต่อการบรรลุเป้าหมายการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม กล่าวคือช่องว่างของการใช้เทคโนโลยีระหว่างประชาชนและภาครัฐยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกลไกของรัฐในการเลือกตั้งตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐในภาพรวมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดการลดขั้นตอนการทำงานด้วยคน และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พรรคการเมือง และประชาชนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรเร่งรัดการพัฒนาความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีควบคู่กันไป นอกจากนี้ การสื่อสารประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อสร้างความโปร่งใสให้กับภาครัฐและฟื้นคืนความเชื่อมั่นของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยอาจใช้ช่องทางการสื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้สามารถตอบสนองของประชาชนได้ทันต่อสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลการเลือกตั้ง ตลอดจนกระบวนการที่เกี่ยวข้องในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย ร่วมสมัย และทันต่อสถานการณ์เป็นการดำเนินการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ และเร่งรัดการดำเนินการเพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานและสร้างความยอมรับจากทุกภาคส่วน นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการเลือกตั้งอย่างแท้จริง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย

● เป้าหมาย ●

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล เป็นที่ศรัทธาและยอมรับของประชาชน และมีการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

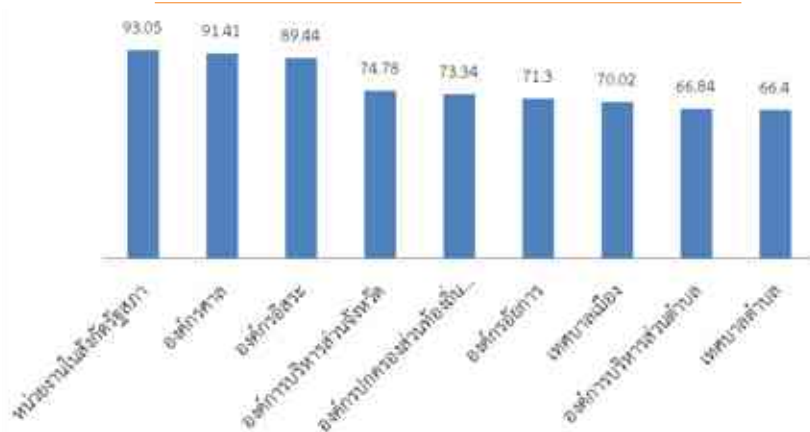
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล และการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมาธิปไตยเป็นรัฐที่ยึดถือประโยชน์ของปวงชนและส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และยึดถือเหตุผล ความจริง ความถูกต้องเป็นธรรมในการบริหารจัดการต่าง ๆ ธรรมาธิปไตยเป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติในตัวคนที่ถือธรรมเป็นใหญ่ ทำงานโดยมีเจตนาที่ยึดถือแนวทางที่ดีเป็นเกณฑ์ มุ่งหวังให้รัฐบาล ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และบุคลากรภาครัฐได้ใช้หลักธรรมในการบริหารบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็นคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ทั้งนี้ ความท้าทายในช่วงที่ผ่านมาคือ การมีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคลากรภาครัฐ การพัฒนาและการบังคับใช้กลไกและมาตรการต่าง ๆ ในการติดตาม ตรวจสอบ ควบคุม ตลอดจนการลงโทษการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคลากรภาครัฐในทางที่ผิด

ซึ่งในช่วงปี 2563 ที่ผ่านมา สามารถเทียบเคียงสถานการณ์ด้วยผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนา ด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ โดยถือเป็นการประเมินที่ครอบคลุมหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ ซึ่งได้มีการแบ่งเกณฑ์ของผลการประเมินเป็น 7 ระดับ โดยภาพรวมระดับประเทศอยู่ที่ 67.9 คะแนน อยู่ในระดับผลการประเมิน C หรือปานกลาง และหากจำแนกตามประเภทหน่วยงาน พบว่าประเภทหน่วยงานที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือหน่วยงานในสังกัดรัฐสภา รองลงมาคือองค์กรศาล ขณะที่หน่วยงานที่ได้คะแนนต่ำสุดคือเทศบาลตำบล

ผลการประเมิน ITA

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมา หลายภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยสภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบและมีการประกาศใช้ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. 2563 และวุฒิสภาได้เห็นชอบและมีการประกาศใช้ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา และกรรมาธิการ พ.ศ. 2563 ด้วยเช่นกัน ซึ่งทั้ง 2 ข้อบังคับได้กำหนดกระบวนการการดำเนินการถึงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในกรณีที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ ในกรณีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้มีการดำเนินการตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 อย่างต่อเนื่อง อาทิ การขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรม และการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายของการพิจารณามาตรฐานทางจริยธรรมคือการกำหนดเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมในการระบุว่าการกระทำใดเป็นการละเมิดจริยธรรม ซึ่งจำเป็นต้องระบุเงื่อนไขให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการอาศัยช่องว่างของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในการหลบเลี่ยงความผิด และให้การบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ มีความชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย นอกจากนี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับประชาชน ยังเป็นประเด็นท้าทายที่ควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการคัดกรองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและยังเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐ ควรมีการนำผลการประเมินไปกำหนดเป็นมาตรการในการพัฒนาและปรับปรุงคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดขั้นตอนการดำเนินการกรณีที่ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันควรมีกลไกในการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างรอบด้านอีกด้วย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้แทนของตน อันเป็นการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกช่องทางหนึ่ง

ด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน

“องค์กรภาครัฐเปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกัน กะทัดรัดแต่แข็งแกร่ง บูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชนโดยเชิงพื้นที่เป็นหลัก จัดระบบบริหารและบริการให้เป็นดิจิทัล จัดระบบบุคลากรให้มีมาตรฐานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรม และสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต”

การเปลี่ยนแปลงของโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และผันผวนในด้านต่าง ๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ที่มีความไม่แน่นอน มีความเสี่ยงตลอดเวลา ก่อเกิดความท้าทายให้ภาครัฐต้องปรับการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงด้านทางสังคม ทั้งการเข้าสู่สังคมสูงวัย การเคลื่อนย้ายของแรงงาน รวมทั้งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เป็นความท้าทายให้รัฐต้องปรับบทบาทและวิธีการทำงานของภาครัฐเพื่อให้สามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาและบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ **การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี**ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ส่งผลต่อการบริหารจัดการภาครัฐอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ก่อเกิดความท้าทายให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้าง ระบบงาน และขีดความสามารถของกำลังคนภาครัฐ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคง ทั้งในเรื่องยาเสพติด ความรุนแรง การฟอกเงิน การค้ามนุษย์ และอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มขยายตัว มีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงาน รวมทั้งมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันในภูมิภาค

ส่งผลให้รัฐต้องปรับปรุงการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความคล่องตัว ได้มาตรฐานสากล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานการณ์ความมั่นคงได้ นอกจากนี้ กระแสประชาธิปไตยทำให้ประชาสังคมมีบทบาทต่อการบริหารงานภาครัฐมากขึ้น ส่งผลให้ราชการไทยต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาเพื่อให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า ทันท่วงที สถานการณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง รวมทั้งจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลทำให้ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินชีวิต กิจกรรม และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังกล่าว ได้เริ่มกลายเป็นวิถีปฏิบัติ และแนวทางการดำเนินชีวิตตามปกติในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้มีการกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทั้งสิ้น 6 ประเด็น ได้แก่

- 1) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบใจชีวิตประชาชน
- 2) ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล
- 3) โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง
- 4) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ
- 5) ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูดสร้าง และรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐ
- 6) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

โดยแบ่งเป็น 24 กลยุทธ์ และแผนงานทั้งสิ้น 56 แผนงาน มีเป้าหมายรวมของข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย (1) จัดองค์กรภาครัฐให้เปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกันด้วยระบบดิจิทัล (2) จัดโครงสร้างองค์กรให้เพรียว กะทัดรัด แต่แข็งแรง เพื่อให้สามารถบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (3) จัดระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ทันสมัย ปรับตัวได้รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม (4) จัดระบบบุคลากรภาครัฐให้มีมาตรฐานกลาง เพื่อสรรหา และรักษาไว้ซึ่งกำลังคนที่มีคุณภาพสูง มีคุณธรรม และจริยธรรมในการทำงานอย่างมืออาชีพ เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน และ (5) สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในภาคราชการและภาคสังคม และวางระบบป้องกันการแทรกแซงโดยไม่เป็นธรรมจากผู้มีอำนาจและอิทธิพล

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

การปรับเปลี่ยนทางเทคโนโลยีอย่างพลิกโฉมส่งผลกระทบต่อรูปแบบการทำงานของทุกองค์กร และเป็นโอกาสของภาครัฐในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เพื่อลดกำลังคน และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในหน่วยงานราชการ เป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างมาก จำเป็นต้องมีการเตรียมการในหลายด้าน ทั้งด้านระบบข้อมูล โครงสร้างพื้นฐาน ทักษะของบุคลากร และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ภาครัฐควรมีขนาดเล็กลง ดำเนินภารกิจเท่าที่จำเป็น และต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนให้มากขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

1) ควรเร่งพัฒนาและปรับกระบวนการระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลมากขึ้น เพื่อรองรับพฤติกรรมของประชาชนที่กำลังจะเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐไม่ควรจะมองเฉพาะมิติการนำเทคโนโลยีมาใช้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ควรพิจารณาด้านการปรับปรุงกระบวนการดำเนินการ (Re-engineering) ให้มีประสิทธิภาพเป็นขั้นแรก ก่อนที่จะนำระบบเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุน กำหนดแนวทางการพัฒนาทัศนคติ (Mindset) ของบุคลากรภาครัฐให้พร้อมรับกับรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ รวมทั้งกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนและผู้รับบริการ

2) ควรมีการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากปัญหาที่ผ่านมาการเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมีลักษณะต่างคนต่างทำ จึงมีหลายมาตรฐานและหลายระบบทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ยาก รวมทั้งข้อจำกัดด้านกฎหมายที่หน่วยงานจำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อให้รองรับการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลร่วมกัน

3) ควรมีการทบทวนการจัดโครงสร้างของส่วนราชการในภูมิภาค หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทย ให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารราชการที่มีผลกระทบสูง จะเน้นการทดลองทำเพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป

4) **ควรกำหนดแนวทางในการควบคุมขนาด อัตรากำลังและค่าใช้จ่ายด้านบุคคล** โดยดำเนินการควบคุม ไปกับแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการ ที่มุ่งลดบทบาทภารกิจของภาครัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็น และถ่ายโอนภารกิจให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีความพร้อม ไปดำเนินการแทน ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ควรกำหนดแนวทางการลดอัตรากำลังไว้รองรับ รวมทั้งสรรหาแนวทางการจ้างงานที่หลากหลายที่สามารถดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถจากภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามาทำงานให้ภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้าง และการทำงานรูปแบบใหม่ของภาครัฐรูปแบบใหม่ที่จะมีขนาดกะทัดรัด และคล่องตัว โดยสำนักงาน ก.พ. ควรประสานการทำงานร่วมกับ สำนักงาน ก.พ.ร. ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างของภาครัฐ

5) **ควรพัฒนาระบบคำตอบแทนและสวัสดิการภาครัฐโดยรวม** ให้ใกล้เคียงกับอัตราในภาคเอกชนชั้นนำ และตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของ เจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มต่าง ๆ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการว่าด้วยกำลังคนและคำตอบแทนภาครัฐ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลคำตอบแทนภาครัฐในภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว จำเป็นต้องจัดทำ พระราชบัญญัติฉบับใหม่เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ บทบาท และภารกิจของคณะกรรมการ รวมทั้งปรับเปลี่ยนอำนาจ ในการกำหนดคำตอบแทนขององค์กรกลางบริหารงาน บุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ ที่สำนักงาน ก.พ. ไม่สามารถดำเนินการเองได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐ

6) **ควรเร่งรัดการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน** เพื่อให้เกิดความ รวดเร็ว และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการ โดยการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ และ ส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนและประชาชนให้สามารถ เข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและป้องกันทุจริต นอกจากนี้ ควรพิจารณาแนวทางในการลดขั้นตอนการปฏิบัติและ วางระบบการตรวจสอบที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้การใช้จ่าย งบประมาณสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว

และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน (0201)

การดำเนินการที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน และผู้รับบริการในมิติต่าง ๆ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนหรือผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จากผลการสำรวจของสำนักงาน ก.พ.ร. เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการของภาครัฐ พบว่า ในปี 2562 ประชาชนมีความพึงพอใจร้อยละ 84.75 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.75 เมื่อเทียบกับผลสำรวจ ปี 2560 โดยผลการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย การเพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐในการตอบสนองต่อประชาชนในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน โดยบูรณาการเลขหมายแจ้งเหตุฉุกเฉินให้เหลือเพียงหมายเลขเดียว ซึ่งขณะนี้ได้ลงนามในสัญญาจ้างที่ปรึกษาแล้ว และมีแผนที่จะเริ่มทดลองนำร่อง 11 จังหวัดภายในปี 2564 รวมทั้งยกระดับการให้บริการประชาชนสู่การบริการที่เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และถูกลง (Faster, Easier and Cheaper) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการดำเนินการร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาระบบงานบริการของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างผลการดำเนินการที่ผ่านมา ประกอบด้วย การลดจำนวนคู่มือสำหรับประชาชนจากประมาณ 700,000 คู่มือ เหลือ 3,418 คู่มือ/กระบวนการ ซึ่งเป็นคู่มือกลางที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ การลดสำเนาเอกสารจำนวน 1,212 รายการ จากส่วนราชการ 58 หน่วยงาน รวม 532 ใบอนุญาต การให้บริการของภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) จำนวน 280 กระบวนการ โดยสามารถให้บริการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสมบูรณ์ 75 กระบวนการ การยกเลิกสำเนาเอกสารบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียน ครบทุกกระบวนการ จำนวน 60 หน่วยงาน เช่น กรมการขนส่งทางบก กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมการปกครอง เป็นต้น และได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร (Doing Business Portal) ไว้แล้ว ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างรอรับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน
ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล (0202)

การดำเนินการที่ผ่านมาได้พยายามพัฒนากลไกกลางเพื่อการเชื่อมโยงบูรณาการข้อมูลภาครัฐในองค์กรรวม และพัฒนาระบบบริหารข้อมูลบางส่วนในด้านที่มีความสำคัญก่อน เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับประชาชน อาทิ ด้านการท่องเที่ยว โดยเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (GBDI) สำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผลการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปฯ ประกอบด้วย การพัฒนาและให้บริการ แพลตฟอร์มบริการพื้นฐาน (Service Platform) อาทิ ระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนกลาง (Population Information Linkage Center) ของกรมการปกครอง สามารถให้บริการข้อมูลได้แล้ว 173 รายการ จากประมาณ 60 หน่วยงาน และระบบการรับชำระเงินกลางของการบริการภาครัฐ (e-Payment Portal of Government) ของกรมบัญชีกลาง การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Infrastructure) สำหรับรองรับการให้บริการ/การทำงานผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถเชื่อมโยงบูรณาการข้อมูลของแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกันได้ง่าย อาทิ ระบบคลาวด์กลางภาครัฐ (Government Data Center and Cloud Services : GDCC)

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 โครงสร้างภาครัฐ กะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง (0203)

การดำเนินการที่ผ่านมายังไม่มีแนวทางการในการลดขนาดโครงสร้างภาครัฐที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม อาจมีประเด็นที่ส่งผลต่อการปรับโครงสร้างภาครัฐในอนาคต ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ ประกอบด้วย การปฏิรูปโครงสร้าง และระบบการบริหารราชการของส่วนราชการ ในภูมิภาคเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ ซึ่งอยู่ระหว่างจัดทำแผนแม่บทเพื่อทบทวนการจัดโครงสร้างของส่วนราชการในภูมิภาค และปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดตั้งส่วนราชการให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ชาติ รูปแบบ การจัดตั้งส่วนราชการของต่างประเทศ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทยให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการและแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ นอกจากนี้ ผลการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ประกอบด้วย จังหวัดที่มีความคล่องตัว ในการบริหารระบบงานระบบเงิน และระบบกำลังคน โดยนำข้อเสนอรูปแบบจังหวัดที่มีผลสัมฤทธิ์สูงไปทดลองในบางประเด็น 6 จังหวัดนาร่อง เพื่อปรับปรุงและขยายผลในปีต่อไป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (0204)

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงาน ก.พ. ได้วางแผนกำลังคนให้สอดคล้องกับบทบาทของภาครัฐทิศทางการปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ โดยได้นำเสนอ "มาตรการบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐ (พ.ศ. 2562 - 2565)" ซึ่งผ่านความเห็นชอบจาก ครม. แล้ว ซึ่งมาตรการดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญ คือ “ในแต่ละปีงบประมาณ อัตราข้าราชการที่ว่างลงจากผลการเกษียณอายุมีจำนวนลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 โดยใช้การจ้างงานรูปแบบอื่น (พนักงานราชการ) ทดแทน” การจ้างงานรูปแบบอื่นซึ่งไม่มีภาระผูกพันด้านงบประมาณในระยะยาวหรือใช้การจ้างเหมาบริการแทนการบรรจุข้าราชการ โดยขณะนี้ อยู่ระหว่างการศึกษาแนวทางการจ้างงานรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกในการจ้างงานที่เหมาะสมกับลักษณะงานและภารกิจของส่วนราชการ เพื่อเพิ่มช่องทางในการดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานกับภาครัฐ การพัฒนาระบบการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้กำลังคนในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ (Workforce Audit) โดยคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคน (คปร.) มีแนวทางการดำเนินการในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้กำลังคนของส่วนราชการ ทั้งในส่วนของอัตราข้าราชการ ตั้งใหม่ที่ได้รับจัดสรรจาก ครม. และอัตรากำลังปกติที่ส่วนราชการมีอยู่เดิม โดยส่วนราชการจะต้องมีอัตรากำลังที่กักไว้สำหรับการบริหารจัดการภายในไม่เกินร้อยละ 5 ของอัตราข้าราชการทั้งหมดตามที่ คปร. กำหนด ที่ผ่านมามีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ยังไม่มีแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลดอัตรากำลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นการชะลอการเพิ่มอัตรากำลังและสนับสนุนให้เปลี่ยนไปใช้การจ้างงานในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจช่วยลดภาระผูกพันค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาว แต่ไม่ส่งผลที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายที่ต้องการลดอัตรากำลังภาครัฐให้มีขนาดและขีดความสามารถที่เหมาะสมกับภารกิจและสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การปรับเปลี่ยนสู่รัฐบาลดิจิทัล

**ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด
สร้างและรักษาคณบดีคนเก่งไว้ในภาครัฐ (0205)**

ที่ผ่านมาได้ดำเนินการในโครงการที่สำคัญ โดยการพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้ ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ซึ่ง ครม. เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2562 มีมติรับทราบการพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท และเห็นชอบให้สำนักงาน ก.พ. หรือร่วมกับองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ อาทิ การนำหลักสูตรการสอบและเกณฑ์การตัดสินการสอบผ่านการสอบภาค ก. ไปปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานตนเอง การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management System) ซึ่งสำนักงาน ก.พ. อยู่ระหว่างการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการให้มีรูปแบบและขั้นตอนที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมยิ่งขึ้น จัดทำแผนพัฒนากำลังคนคุณภาพ (Talent Management) เพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้นำขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยสำนักงาน ก.พ. ได้มีการดำเนินการบูรณาการกับหน่วยงานแหล่งทุนอื่น เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การให้ทุนการศึกษา โดยปัจจุบัน อยู่ระหว่างการทบทวนข้อกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทุนรัฐบาล และมีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อเตรียมและพัฒนาากำลังคนคุณภาพภายใต้ระบบทุนรัฐบาล

**ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส
และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน (0206)**

การดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจัดทำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) แล้วเสร็จและอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) อาทิ การพัฒนาระบบการบริหารโครงการก่อสร้างอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ซึ่งกรมบัญชีกลางมีแผนที่จะเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้ภาคประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวกผ่านทางเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้สาธารณะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยอยู่ระหว่างการตรวจรับระบบการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการตรวจสอบงวดสุดท้าย การพัฒนาขีดความสามารถของภาคเอกชนและประชาชน ในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2561 เพื่อขยายเครือข่ายให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพิ่มมากขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทยชีวิตประชาชน

● เป้าหมาย ●

จัดระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัล เพื่อความโปร่งใส ทันสมัย ปรับตัวได้รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ในปี 2565

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปภาครัฐได้ดำเนินการพัฒนาระบบการให้บริการโดยนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนเพื่อให้บริการประชาชน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส โดยภาครัฐต้องทำงานร่วมมือ และประสานพลังในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบการบริหาร

จัดการที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ในการบริหารราชการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามหลัก การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สร้างประโยชน์สุขแก่ ประชาชน มีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งความท้าทาย ที่ผ่านมา คือ แม้ว่าบริการภาครัฐในหลายเรื่องได้มีการปรับเปลี่ยนการให้บริการเป็นระบบดิจิทัล แต่จำนวน

การใช้งานช่องทางดังกล่าวยังมีไม่มากนัก จากสาเหตุต่าง ๆ อาทิ ขาดการรับรู้ หรือประชาชนยังไม่ไว้วางใจในระบบของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม จากผลการดำเนินการที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถยกระดับอันดับ “Doing Business” หรือ รายงานความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ ในปี 2563 ขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 21 จากเดิมที่ 27 ในปี 2562 ซึ่งถือเป็นอันดับที่ดีที่สุดของประเทศในรอบ 6 ปี

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านบริการภาครัฐ ได้ดำเนินการโดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน และผู้รับบริการในมิติต่าง ๆ รวมทั้งมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนหรือผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จากผลการสำรวจของสำนักงาน ก.พ.ร. เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการของภาครัฐ พบว่า ในปี 2562 ประชาชนมีความพึงพอใจร้อยละ 84.75 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.75 เมื่อเทียบกับผลสำรวจ ปี 2560 โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญในปี 2563 ประกอบด้วย

- **การเพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐในการตอบสนองต่อประชาชนในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน** โดยบูรณาการเลขหมายแจ้งเหตุฉุกเฉินให้เหลือเพียงหมายเลขเดียว ซึ่งขณะนี้ได้ลงนามในสัญญาจ้างที่ปรึกษาแล้ว และมีแผนที่จะเริ่มทดลองนำร่อง 11 จังหวัดภายในปี 2564
- **ยกระดับการให้บริการประชาชนสู่การบริการที่เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และถูกลง (Faster, Easier and Cheaper)** ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการดำเนินการร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาระบบงานบริการของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างผลการดำเนินการที่ผ่านมา ประกอบด้วย
 - **การขับเคลื่อนการบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน** โดยลดจำนวนคู่มือสำหรับประชาชนจากประมาณ 700,000 คู่มือ เหลือ 3,418 คู่มือ/กระบวนการ ซึ่งเป็นการลดความซ้ำซ้อนของคู่มือสำหรับประชาชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ การลดระยะเวลาที่ใช้ในการอนุมัติ/อนุญาตได้กว่าร้อยละ 30-50 ใน 532 กระบวนการ การลดการขอสำเนาเอกสารเพื่อพิจารณาประกอบการอนุมัติ อนุญาตได้กว่า 1,212 รายการ
 - **การลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในการขอรับบริการภาครัฐ** ประกอบด้วย การลดภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างแปลเอกสาร ลดขั้นตอน และกระบวนการรับรองเอกสารสำคัญ สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนได้ประมาณ 40 ล้านบาท การทบทวนค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ โดยมีหน่วยงานที่สามารถลดอัตราค่าธรรมเนียมได้ 5 ใบอนุญาต สามารถลดภาระแก่ประชาชนลงโดยรวมประมาณ ประมาณ 392 ล้านบาท อาทิ ใบอนุญาตนำสัตว์เข้ามาในราชอาณาจักร และออกจากราชาอาณาจักรของกรมปศุสัตว์ รวมทั้งสามารถยกเลิกใบอนุญาตได้ 6 ใบอนุญาต อาทิ ใบอนุญาตมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองของกรมป่าไม้ ใบแทนใบอนุญาต และคำร้องอื่น ๆ ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
 - **การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน** ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยการลงทะเบียนขอรับเงินเยียวยาจากภาครัฐในโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการเราไม่ทิ้งกัน โครงการเราเที่ยวด้วยกัน โครงการไทยมีงานทำ โครงการคนละครึ่ง เป็นต้น
 - **การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการประชาชน** เพิ่มขึ้นในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งการให้บริการแบบออนไลน์แบบครบวงจร ซึ่งประชาชน และผู้รับบริการไม่จำเป็นต้องไปที่สถานที่ราชการ อาทิ บริการด้านภาษีของกรมสรรพากร กรมศุลกากร บริการด้านแรงงานของกรมการจัดหางาน สำนักงานประกันสังคม และการจองคิวล่วงหน้าเพื่อขอรับบริการต่าง ๆ ของกรมการปกครอง กรมที่ดิน เพื่อเป็นการลดความแออัดของสถานที่ในการให้บริการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในโครงการภายใต้ประเด็นปฏิรูปดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อไปสู่เป้าหมายสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งยังมีความท้าทายในหลายประเด็น ประกอบด้วย ภาระเบียดของภาครัฐที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการในรูปแบบดิจิทัล ระบบการให้บริการของภาครัฐยังไม่สามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันได้อย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาการให้บริการดิจิทัลของแต่ละหน่วยงานที่ต่างคนต่างดำเนินการ ส่งผลให้มีแพลตฟอร์มที่ซ้ำซ้อน และสิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น รวมทั้งด้านทัศนคติ (Mindset) และความรู้ความเข้าใจเรื่องการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการทำงาน (Digital Transformation) ของบุคลากรภาครัฐยังมีไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ในระยะต่อไป ภาครัฐควรให้ความสำคัญในเรื่องของการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการให้บริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการยกเลิกการอนุมัติ/อนุญาตที่ไม่จำเป็น การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางต่าง ๆ และส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้เพื่อลดความซ้ำซ้อน มีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้การบริการภาครัฐพัฒนาแบบก้าวกระโดด การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้ในการพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการให้บริการประชาชน รวมทั้งการพัฒนาทัศนคติ (Mindset) ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความเข้าใจในเรื่องของการนำ Digital Transformation มาใช้ในภาครัฐ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ระบบข้อมูลภาครัฐ มีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล

● เป้าหมาย ●

จัดองค์กรภาครัฐให้เปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกัน
ด้วยระบบดิจิทัล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการบูรณาการและเชื่อมโยงระบบข้อมูลภาครัฐ
เพื่อให้หน่วยงานมีฐานข้อมูลและการวิเคราะห์
(Data and Analytics) ที่จำเป็นต่อการกำหนด
นโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจเพื่อแก้ไข
ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะ
ให้กับประชาชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
รัฐบาลมีเป้าหมายในการผลักดันให้ทุกองค์กรของรัฐ
เข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital
Government Transformation) หรือการเป็นภาครัฐ
ที่เชื่อมโยงเสมือนเป็นองค์กรเดียว เปิดให้ประชาชนเข้ามา
มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมบริการและการทำงาน
ให้กับชุมชน สังคม และประเทศ โดยมีภาครัฐเป็นฐาน
ต่อยอดการพัฒนาและสร้างคุณค่าร่วมกันกับทุกภาคส่วน
จัดเตรียมและบูรณาการข้อมูล และข้อมูลขนาดใหญ่
(Big data) ให้พร้อมสำหรับการใช้ประโยชน์ จึงได้
กำหนดให้การยกระดับระบบข้อมูลภาครัฐให้มีมาตรฐาน
ทันสมัย และเชื่อมโยงกันเพื่อก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัลเป็นหนึ่งใน
ประเด็นที่สำคัญภายใต้แผนปฏิรูปประเทศด้าน
การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งความท้าทายที่สำคัญ
ในช่วงที่ผ่านมา คือ การบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูล
ระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่ยังมีไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม
ภาพรวมผลการดำเนินการด้านการมุ่งไปสู่รัฐบาลดิจิทัล
ของประเทศไทยมีทิศทางที่ดีขึ้น จากผลการจัดอันดับ
ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government
Development Index : EGDI) ของ United
Nations E-Government Survey ปี 2563 ประเทศไทยได้อันดับที่ 57 ซึ่งดีขึ้นจากเดิม 16 อันดับ
จากปี 2561 และเป็นอันดับ 3 ในภูมิภาคอาเซียนรองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเด็นการปฏิรูประบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล ซึ่งมีความท้าทายด้านการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการนำ Big Data มาใช้ประโยชน์การการบริหารงานภาครัฐ **โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญในปี 2563 ประกอบด้วย**

- **การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ** โดยผ่านระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนกลาง (Population Information Linkage Center) ของกรมการปกครอง และผ่านระบบศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange) ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาอนุมัติ/อนุญาตมีแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้จากหน่วยงานเจ้าของข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต หรือการดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง
- **การบูรณาการข้อมูลภาครัฐเป็นแบบ Big Data และนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในเชิงวิเคราะห์ (Analytics) ในเรื่องต่าง ๆ** โดยเฉพาะการรับมือกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อาทิ **การศึกษาผลกระทบของโรค COVID-19 ต่อการท่องเที่ยว** ของสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (GBDI) **การพัฒนา ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP)** ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐ

ให้เป็นฐานเดียว สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลมาประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น ตรงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สามารถวางแผนกำหนดนโยบายเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

- **การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Infrastructure) สำหรับการจัดเก็บ และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ** อาทิ ระบบคลาวด์กลางภาครัฐ (Government Data Center and Cloud Services : GDCC) เครือข่ายสารสนเทศข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Government Information Network : GIN) เป็นต้น
- นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐยังมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อาทิ การใช้ระบบการประชุมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Meeting) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานสารบรรณ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ด้านการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐยังเป็นความท้าทายที่สำคัญเนื่องจากปัญหาที่ผ่านมาการเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมีลักษณะต่างคนต่างทำ จึงมีหลายมาตรฐานและหลายระบบทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ยาก รวมทั้งข้อจำกัดด้านกฎหมายที่หน่วยงานจำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อให้รองรับการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขั้นแรก ภาครัฐควรให้ความสำคัญด้านการเร่งรัดให้หน่วยงานภาครัฐปรับเปลี่ยนข้อมูลสำคัญของตนให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Data Digitization) ที่มีคุณภาพตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) ให้แล้วเสร็จก่อน เพื่อเป็นฐานในการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเกิดการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐต่อไป นอกจากนี้ ควรกำหนดประเด็นสำหรับการ

เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารราชการ อาทิ ระบบการรายงานผลการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-SAR) ของสำนักงาน ก.พ.ร. ระบบงบประมาณแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) ของสำนักงบประมาณ ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของกรมบัญชีกลาง และระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSAR) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

โครงสร้างภาครัฐ กะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง

● เป้าหมาย ●

จัดโครงสร้างองค์กรให้เพรียว กะทัดรัด แต่แข็งแรง เพื่อให้สามารถบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

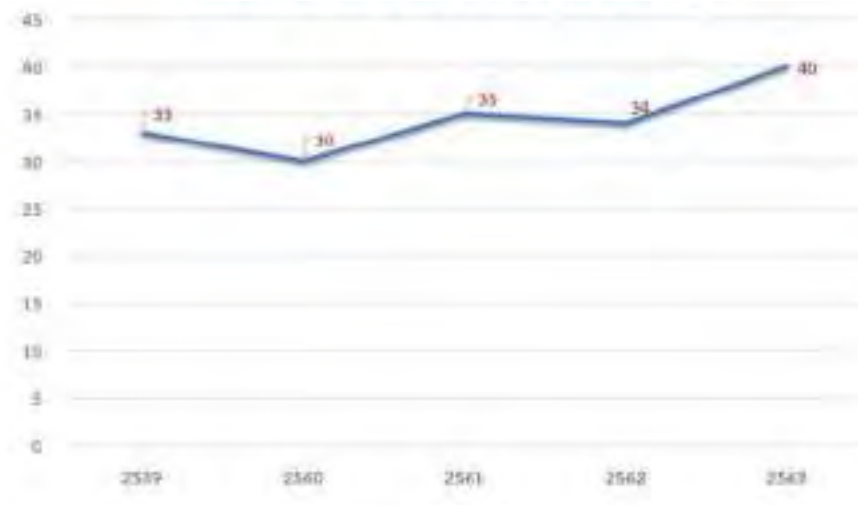
โครงสร้างหน่วยงานของรัฐมีขนาดกะทัดรัด ยืดหยุ่น พร้อมปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการบทบาทภารกิจ และโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งหน่วยงานในราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เพื่อสร้างพลังร่วม (Synergy) ในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติและการบริหารประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ที่ผ่านมามาตรฐของรัฐประเทศไทยมีขนาดใหญ่ เพราะหน่วยงานของรัฐยังเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำและให้บริการสาธารณะ (Operation) ส่งผลทำให้โครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ มีการขยายตัว (Structural Diversification) อย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบัน มีภาคส่วนอื่นที่มีขีดความสามารถในการดำเนินการจัดทำและให้บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสามารถแข่งขันกับภาครัฐได้ จึงเริ่มมีแนวโน้มการถ่ายโอนภารกิจของภาครัฐให้ภาคเอกชนหรือท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการปรับรูปแบบการบริหารงานให้เข้าสู่แนวทางการจัดการภาครัฐ

แนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งเน้นการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ และมีความคล่องตัว พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการลดขนาดโครงสร้างภาครัฐให้กระทัดรัดยังมีปัญหาอุปสรรค แม้ว่าสำนักงาน ก.พ.ร. ได้มีการกำหนดแนวทางให้ส่วนราชการได้จัดทำแผนปฏิรูปองค์กรของตนเอง เพื่อทบทวนภารกิจและโครงสร้างหน่วยงานของตนว่าภารกิจใดสามารถถ่ายโอนให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้ เพื่อลดขนาดโครงสร้างภาครัฐ แต่ในทางปฏิบัติ เป็นการยากที่ส่วนราชการจะลดขนาดโครงสร้างหรืออัตรากำลังของตนเอง และยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น สถานการณ์ดังกล่าว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผลการจัดอันดับขีดความสามารถของประเทศไทย โดยสถาบัน IMD World Competitiveness Center ด้าน Government Efficiency ในประเด็นกรอบการบริหารด้านสถาบัน (Institution Framework) ในช่วงปี 2563 ของประเทศไทยตกลงไปอยู่ระหว่างอันดับที่ 40 ซึ่งลดลงจากเดิม 6 อันดับจากปี 2562

อันดับขีดความสามารถของประเทศ โดย IMD ด้าน Governance Efficiency
ประเด็น กรอบการบริหารด้านสถาบัน (Institution Framework)

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างและระบบงานภาครัฐตามแผนการปฏิรูปประเทศ พบว่าในปี 2563 ยังไม่ได้นำแผนและแนวทางในการลดขนาดโครงสร้างภาครัฐไปดำเนินการอย่างเต็มที่ แต่มีการศึกษารูปแบบกรมและจังหวัดพันธุ์ใหม่ ซึ่งออกแบบให้มีความคล่องตัวในการบริหารงาน เงิน คน ไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม อาจมีประเด็นที่ส่งผลต่อการปรับโครงสร้างภาครัฐในอนาคต ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ ประกอบด้วย

- **การปฏิรูปโครงสร้าง และระบบการบริหารราชการของส่วนราชการ ในภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่** ซึ่งอยู่ระหว่างทบทวนบทบาทภารกิจและระบบการบริหารราชการในส่วนภูมิภาค โดยสร้างและพัฒนากลไกการทำงานที่เน้นการบูรณาการ/เชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่
- **ปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม** โดยศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดตั้งส่วนราชการให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ชาติ รูปแบบการจัดตั้งส่วนราชการของต่างประเทศ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทยให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น

ทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการ และแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

- **เร่งรัดการนำผลการศึกษาเกี่ยวกับจังหวัดที่มีความคล่องตัว ในการบริหารระบบงานระบบเงิน และระบบกำลังคน (รูปแบบจังหวัดที่มีผลสัมฤทธิ์สูง)** ไปทดลองในบางประเด็น 6 จังหวัดนำร่อง เพื่อปรับปรุงและขยายผลในปีต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
อนึ่ง โดยที่การดำเนินการภายใต้ประเด็นการปรับโครงสร้าง
ภาครัฐ จะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบุคลากรใน
ภาครัฐอย่างมาก ซึ่งอาจเกิดแรงต้านจากภายในจาก
บุคลากรของภาครัฐ จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจและ
ทำงานร่วมกับส่วนราชการอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โดยการดำเนินการ
ในระยะถัดไป อาทิ การทบทวนการจัดโครงสร้างของ
ส่วนราชการในภูมิภาค หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
แนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทยให้มี
ความคล่องตัว ยืดหยุ่น ทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัด
โครงสร้างองค์กรแบบราชการ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยน
รูปแบบการบริหารราชการที่มีผลกระทบสูง จะเน้น
การทดลองทำ เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการปฏิบัติ
ที่เป็นรูปธรรม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการทำงาน
ของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

กำลังคนภาครัฐ มีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

● เป้าหมาย ●

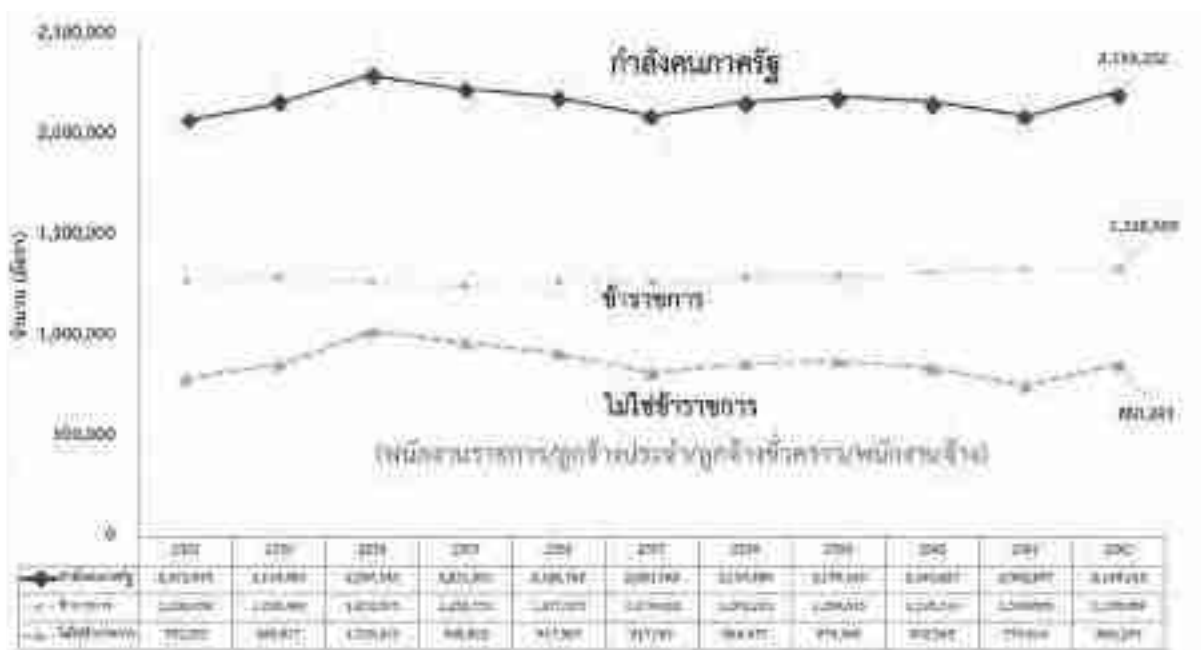
ขนาดกำลังคนภาครัฐมีขนาดกะทัดรัด มีผลิตภาพสูง (High Productivity) และลดภาระค่าใช้จ่ายผูกพันในระยะยาว

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละของอัตรากำลังภาครัฐที่ลดลงภาพรวม ในระยะ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
การปรับขนาดกำลังคนภาครัฐให้เหมาะสมกับโครงสร้างการบริหารงาน และภารกิจจัดทำบริการสาธารณะและการให้บริการประชาชนเป็นเป้าหมายที่มีความท้าทายเป็นอย่างยิ่ง และต้องอาศัยกลยุทธ์หลายประการ อาทิ การปรับรูปแบบการจ้างงานภาครัฐให้มีความหลากหลาย ส่วนราชการสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัวลดภาระผูกพันค่าใช้จ่าย

ด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาว ซึ่งการใช้อัตรากำลังในช่วงที่ผ่านมา ถึงแม้จะมีความพยายามกำหนดมาตรการและเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การลดขนาดกำลังคน แต่เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีปัจจัยที่เป็นตัวแปรทำให้ส่วนราชการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากข้อมูลของสำนักงาน ก.พ. พบว่า ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552 – 2562) กำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ที่มา: สำนักงาน ก.พ.

คิดเป็นร้อยละ 6.09 แต่จำนวนข้าราชการสังกัดฝ่ายบริหาร (ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค) ซึ่งอยู่ภายใต้มาตรการและการกำกับดูแลของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) มีแนวโน้มลดลง คิดเป็นร้อยละ 1.93 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบอัตรากำลังภาครัฐทั้งหมดในปีที่ผ่านมา พบว่า ในปี 2562 มีจำนวน 2,199,232 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 2,092,307 คน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.11) นอกจากนี้ ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐยังมีการจ้าง “พนักงานจ้าง” ซึ่งอยู่นอกบบุคลากรในจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปี พ.ศ. 2563 การปฏิรูปกำลังคนภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ได้มีการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปที่สำคัญ ประกอบด้วย

- **วางแผนกำลังคนให้สอดคล้องกับบทบาทของภาครัฐทิศทางการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ** โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “มาตรการบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐ (พ.ศ 2562 - 2565)” ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ คือ “ให้ลดอัตราข้าราชการที่ว่างลงจากผลการเกษียณอายุลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 และให้ใช้การจ้างงานรูปแบบอื่น (พนักงานราชการ) ทดแทนการบรรจุข้าราชการประจำ”
- **การจ้างงานรูปแบบอื่นซึ่งไม่มีภาระผูกพันด้านงบประมาณในระยะยาวหรือใช้การจ้างเหมาบริการแทนการบรรจุ ข้าราชการ** โดยขณะนี้ อยู่ระหว่างการศึกษาแนวทางการจ้างงานรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกในการจ้างงานที่เหมาะสมกับลักษณะงานและภารกิจของส่วนราชการ รวมทั้งเป็นการเพิ่มช่องทางในการดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานกับภาครัฐ
- **การพัฒนาระบบการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้กำลังคนในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ (Workforce Audit)** โดยคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคน (คปร.) มีแนวทางการดำเนินการในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การใช้กำลังคนของส่วนราชการ ทั้งอัตราข้าราชการตั้งใหม่ และอัตรากำลังปกติที่ส่วนราชการมีอยู่เดิม โดยส่วนราชการจะต้องบริหารจัดการเพื่อไม่ให้มีอัตราว่างเกินร้อยละ 5 ของอัตราข้าราชการทั้งหมด ซึ่งจะช่วยทำให้การใช้กำลังคนมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ยังไม่มีแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลดอัตรากำลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นการชะลอการเพิ่มอัตรากำลังและสนับสนุนให้เปลี่ยนไปใช้การจ้างงานในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจช่วยลดภาระผูกพันค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาว แต่ไม่ส่งผลที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายที่ต้องการลดอัตรากำลังภาครัฐให้มีขนาดและขีดความสามารถที่เหมาะสมกับภารกิจและสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การปรับเปลี่ยนสู่รัฐบาลดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการลดอัตรากำลังคนและปรับขนาดกำลังคนภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการ ลดบทบาทภารกิจของภาครัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็น ถ่ายโอนภารกิจให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมไปดำเนินการแทน เน้นการจ้างงานที่หลากหลายเพื่อดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถจากภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามาทำงานให้ภาครัฐ ปรับระบบและกระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัว ไม่เน้นการจ้างงานจำนวนมาก (Labour Intensive) แต่ต้องปรับการจ้างงานภาครัฐไปสู่การจ้างผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ (Knowledge Intensive) ซึ่งจะทำการกำลังคนภาครัฐมีขนาดกะทัดรัด และคล่องตัว โดยสำนักงาน ก.พ. ควรประสานการทำงานร่วมกับสำนักงาน ก.พ.ร. และองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ทั้งในและนอกฝ่ายบริหาร โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติด้านกำลังคนภาครัฐ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้างและรักษาคนดีคนเก่ง ไว้ในภาครัฐได้

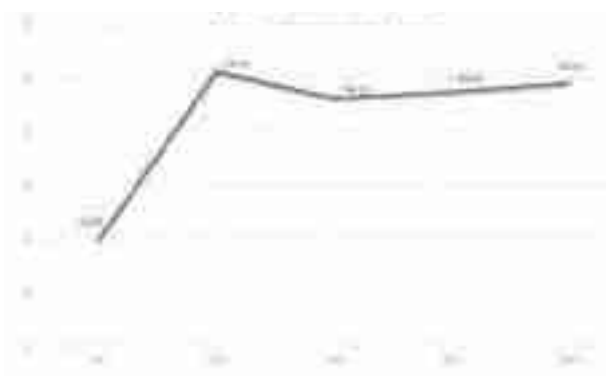
● เป้าหมาย ●

จัดระบบบุคลากรภาครัฐให้มีมาตรฐานกลาง เพื่อสรรหาและรักษาไว้ซึ่งกำลังคนที่มีคุณภาพสูง มีคุณธรรม และจริยธรรมในการทำงานอย่างมืออาชีพ เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ผู้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสาธารณะมีความสนใจเข้ามาปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐมากขึ้น

ร้อยละของจำนวนการสูญเสียข้าราชการพลเรือนสามัญจากการลาออก
ต่อจำนวนการสูญเสียข้าราชการพลเรือนสามัญทั้งหมด

ที่มา: สำนักงาน ก.พ.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปการปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลเพื่อให้ภาคราชการสามารถดึงดูด สร้างและรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐได้ จะช่วยให้ภาครัฐมีขีดความสามารถในการแข่งขัน แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มว่า คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ มีความสนใจที่จะทำงานในภาคราชการน้อยลง เนื่องจากระบบบริหารจัดการและการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐไม่สอดคล้องกับวิถีการทำงาน และรูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ประกอบกับมีทางเลือกในการทำงานที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ การประกอบอาชีพที่ไม่ประจำ (Freelance) ขณะที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในภาครัฐ ภาครัฐอาจยังไม่มีระบบ

และกลไกในการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ทันสมัย เพื่อจูงใจและใช้ประโยชน์ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มที่ รูปแบบเส้นทางความก้าวหน้าอาจไม่ยืดหยุ่นและมีข้อจำกัดส่งผลให้ภาครัฐไม่สามารถรักษาคนดี คนเก่งไว้ในภาครัฐได้ นำไปสู่อัตราการลาออกที่เพิ่มขึ้น **สัดส่วนการสูญเสียข้าราชการพลเรือนสามัญจากการลาออกต่อการสูญเสียข้าราชการพลเรือนสามัญทั้งหมดในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 48.89 ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2560 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 47.31**

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในประเด็นการปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้างและรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐได้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการศึกษารื้อวางระบบ กลไก และมาตรการต่าง ๆ เป็นหลัก ทำให้เกิดผลกระทบในวงจำกัด โดยในปี 2563 มีการดำเนินการในโครงการที่สำคัญ ได้แก่

- **การพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้** ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท โดย ครม. ในการประชุมเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2562 มีมติรับทราบการพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท และเห็นชอบให้สำนักงาน ก.พ.หารือร่วมกับองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ อาทิ การนำหลักสูตรการสอบและเกณฑ์การตัดสินการสอบผ่านการสอบภาค ก. ไปปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานตนเอง
- **การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management System)** ซึ่งสำนักงาน ก.พ. อยู่ระหว่างการปรับปรุงหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการให้มีรูปแบบและขั้นตอนที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมยิ่งขึ้น
- **จัดทำแผนพัฒนากำลังคนคุณภาพ (Talent Management)** เพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้นำขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยสำนักงาน ก.พ. ได้มีการดำเนินการบูรณาการกับหน่วยงานแหล่งทุนอื่น เกี่ยวกับการบริหารจัดการทุนการศึกษา โดยปัจจุบัน อยู่ระหว่างการทบทวนข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทุนรัฐบาล และมีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อเตรียมและพัฒนาากำลังคนคุณภาพภายใต้ระบบทุนรัฐบาล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับโครงการภายใต้แผนฯ ซึ่งมีความสำคัญ ต่อการบรรลุเป้าหมายในการดึงดูด และรักษาบุคลากร ให้อยู่ในภาครัฐ แต่หน่วยงานผู้รับผิดชอบยังไม่สามารถ ดำเนินการได้ คือ **การพัฒนาระบบค่าตอบแทนและ สวัสดิการภาครัฐโดยรวม (Total Compensations)** ให้ใกล้เคียงกับอัตราในภาคเอกชนชั้นนำและตอบสนอง ต่อความต้องการที่หลากหลายของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ว่าด้วยกำลังคนและค่าตอบแทนภาครัฐ เพื่อทำหน้าที่ กำกับดูแลค่าตอบแทนภาครัฐในภาพรวมทั้งระบบ จำเป็นต้องจัดทำร่างกฎหมายเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ บทบาทและภารกิจของคณะกรรมการ รวมทั้งปรับ เปลี่ยนอำนาจในการกำหนดค่าตอบแทนขององค์กร กลางบริหารงานบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ สำนักงาน ก.พ. รายงาน ว่าไม่สามารถดำเนินการเองได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย คณะกรรมการ ปฏิรูปฯ มีความเห็นว่า องค์กรกลางการบริหารงาน บุคคลของข้าราชการทุกประเภทต้องแก้ไขกฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรค เพื่อพัฒนาให้ระบบค่าตอบแทนและ สวัสดิการภาครัฐโดยรวม (Total Compensations) ใกล้เคียงกับภาคเอกชน และตอบสนองต่อความต้องการที่ หลากหลายของเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มต่าง ๆ ได้ และจำเป็นต้อง ดำเนินการควบคู่ไปกับแนวทางการลดอัตราค่าจ้าง ของบุคลากรในภาครัฐ เพื่อไม่ให้เกิดการพัฒนาระบบ ค่าตอบแทนฯ ส่งผลต่อภาระงบประมาณของประเทศ มากเกินไป นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเสริม ด้านอื่น ๆ เพื่อสร้างความผูกพัน (Engagement) ของ บุคลากรต่อการทำงานในภาคราชการควบคู่กันไปด้วย อาทิ ระบบการจัดสรรทุนการศึกษาในรูปแบบใหม่ ๆ โดยศึกษาปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการที่ แตกต่างกันของแต่ละช่วงวัย เพื่อก่อเกิดและพัฒนาระบบที่สามารถดึงดูด และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ ได้ตรงตามเป้าหมาย

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

● เป้าหมาย ●

สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในภาคราชการ และภาคสังคม และวางระบบป้องกันการแทรกแซงโดยไม่เป็นธรรมจากผู้มีอำนาจและอิทธิพล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เป็นกระบวนการที่สำคัญของการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ จึงได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในประเด็นปฏิรูปโดยมีเป้าหมาย เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ผ่านระบบสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นดิจิทัลในทุกขั้นตอน มีการบูรณาการ และเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบอื่น ๆ อย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงมีการรวมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าบริการที่คล้ายกันไว้ด้วยกัน และ/หรือการรวมซื้อเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาดและลดต้นทุนการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งเสริมสนับสนุน

ภาคเอกชนและประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและป้องกันทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อให้กระบวนการเกิดความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยภาพรวมด้านการทุจริตที่ผ่านมาจากผลการประเมินขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่า พ.ศ. 2562 ประเทศไทยได้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ตกลงมาจากอันดับที่ 99 ในปี 2561 มาอยู่ที่อันดับ 101

ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ย้อนหลัง ของประเทศไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในประเด็นการปฏิรูปการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน ได้มุ่งเน้นแนวทางการป้องกันการทุจริต โดยผลการดำเนินการที่สำคัญในปี 2563 ประกอบด้วย

- การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจัดทำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) อาทิ การพัฒนาระบบการบริหารโครงการก่อสร้างอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

- การส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการติดตามตรวจสอบ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ซึ่งกรมบัญชีกลางมีแผนที่จะเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้ภาคประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวกผ่านทางเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้สาธารณะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยอยู่ระหว่างการตรวจรับระบบการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการตรวจสอบงวดสุดท้าย
- การพัฒนาขีดความสามารถของภาคเอกชนและประชาชน ในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2561 เพื่อขยายเครือข่ายให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม จากผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศ การจัดซื้อจัดจ้างซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญของการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ จึงควรมุ่งเน้นให้เกิดความรวดเร็ว คล่องตัว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ควรมุ่งเน้นการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการ โดยการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ และส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนและประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและป้องกันการทุจริต นอกจากนี้ ควรพิจารณาแนวทางในการลดขั้นตอนการปฏิบัติและวางระบบการตรวจสอบที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ด้านกฎหมาย

“ให้มีกฎหมายที่ดีและเป็นธรรม สอดคล้อง
กับหลักนิติธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริม
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประชาชน
มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำกฎหมาย
อย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ
และสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่าย
มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง
และเป็นธรรม”

สังคมจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์
กติกาให้สังคมถือปฏิบัติเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย
และเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการดำเนินนโยบายสาธารณะ
ในนิติรัฐ ซึ่งถือว่ารัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใด
ที่จะกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ต่อเมื่อ
ต้องมีอำนาจตามกฎหมายที่ปวงชนหรือผู้แทนปวงชน
ให้ความเห็นชอบ ซึ่งในขณะเดียวกันกฎหมายอาจจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพิ่มขึ้นตามจำนวน
กฎหมายที่มากขึ้น และยังทำให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย
ได้โดยยาก สร้างภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนและธุรกิจ
และอาจเป็นที่มาของการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ดังนั้น การปฏิรูปกฎหมาย จึงมุ่งเน้นให้เกิดผลอันพึงประสงค์
ในการมีกฎหมายที่ดีเท่าที่จำเป็น และขจัดปัญหาต่าง ๆ
ที่เกิดจากกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค.
ด้านกฎหมาย (1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย
กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อน
วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตาม
มาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล

โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการ โดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (2) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย (3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวกและสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย และ (4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2560 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย

โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย มี 10 เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย

- 1) มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดี และเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- 2) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน
- 3) มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- 4) มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- 5) พัฒนาระบบการจัดทำและตรวจพิจารณา ร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับเงื่อนไขในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

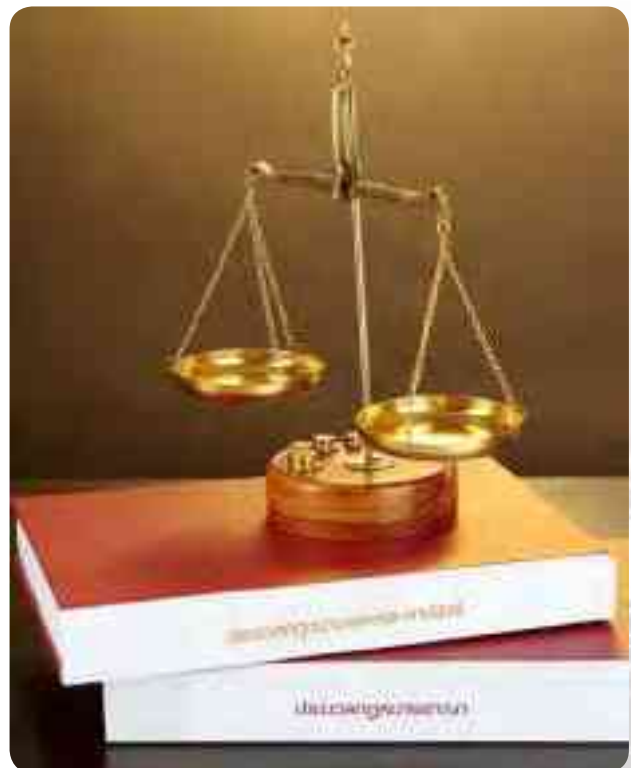
6) มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ และเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

7) มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายโดยสะดวก และเข้าใจกฎหมายได้ง่ายรวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย ให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก

8) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี

9) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและขจัดช่องทางการทุจริตประพฤติมิชอบ

10) มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้แล้ว เพื่อให้การดำเนินการมีความต่อเนื่องหน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดี

2) การพิจารณาเร่งรัดการจัดลำดับความสำคัญของกฎหมาย ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ล่าช้า ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่งต้องได้รับการทบทวน ปรับปรุง หรือยกเลิก จึงควรเร่งรัดการดำเนินการโดยคัดเลือกกระบวนการที่จำเป็นเพื่อเสนอการแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎ ที่สามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน ตลอดจนสามารถจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจได้เป็นลำดับแรก

3) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลางด้านกฎหมาย ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินการจัดทำระบบกลาง โดยพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมายขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศ ตลอดจนเป็นช่องทางรับฟังความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นช่องทางให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมและติดตามตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของประเทศได้อย่างไร้ที่ติ ควรติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลาง ในระยะที่ 1 เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายในระยะต่อไปให้รองรับการดำเนินการให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (0301)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการออก กฎกระทรวง แนวทาง และคำแนะนำ จำนวน 11 ฉบับ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 เพื่อวางหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้น เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ในลักษณะระบบกลาง

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรค ต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน (0302)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 ที่มีการจัดตั้ง กลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน โดยมีสำนักงานขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมาย ในประเด็นต่าง ๆ ที่นำผลการศึกษาของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการ ที่เกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาตเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการ ประกอบอาชีพ และการดำเนินธุรกิจของประชาชน

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและ สร้างความเป็นธรรมในสังคม (0303)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา มีการจัดตั้งกลไกคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม ตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2563 โดยมีการกิจหลักในการวางแผนทางและวิธีการดำเนินการ ระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดแผนงาน โครงการ และการบริหารจัดการ งบประมาณและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (0304)

สถานการณ์บรรลุปเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุปเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการออกกระเปียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 ที่มีการจัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน โดยมีสำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ โดยต่อยอดจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์บททวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาต เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อเอื้อต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 พัฒนาระบบการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับเงื่อนไขเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (0305)

สถานการณ์บรรลุปเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 บรรลุปค่าเป้าหมายแล้ว โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ตลอดจนการปรับปรุงคู่มือแบบการร่างกฎหมาย นอกจากนี้ มีการพัฒนาระบบรายงานการติดตามและประเมินผลของยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ (eMENSUR) เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นมีความครอบคลุมเพียงพอและอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการผ่านกลไกคณะกรรมการตรวจร่างกฎหมายประจำกระทรวงได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเรื่องและประเด็นปฏิรูปนี้มีการดำเนินการบรรลุปเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามแผนการปฏิรูปประเทศแล้ว

- ปี 2562 • ปี 2563 •** เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (0306)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา มีการผลักดันการเสนอร่างพระราชบัญญัติการเข้าสู่เสนอกฎหมาย พ.ศ. ที่ปรับปรุงหลักการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2563 และเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยระบุว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ เพื่อให้สามารถพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และคาดว่าจะแล้วเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

- ปี 2562 • ปี 2563 •** เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย โดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่ายรวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย ให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก (0307)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ดำเนินการพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี (0308)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยช่วงที่ผ่านมาได้มีการผลักดันการจัดตั้ง “คณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ” เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย เพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และหลักเกณฑ์มาตรฐานของผู้เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา ที่เป็นมาตรฐาน ไม่ให้มีการเทียบโอนรายวิชาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา รวมทั้งการอบรมผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้มีความรู้ที่ทันสมัยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งยังไม่ประสบผลอย่างเป็นรูปธรรม

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและขจัดช่องทางการทุจริตประพฤติมิชอบ (0309)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลภาครัฐที่มีความมั่นคงปลอดภัยในการพัฒนาระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (0310)

การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาได้มีการสำรวจโทษทางอาญาที่มีการจำคุก ปรับ หรือโทษทางอาญาอื่น ๆ ที่สามารถเปรียบเทียบปรับให้คดียุติได้มาประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ตลอดจนผลักดันร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการของกิจกรรมภายใต้เรื่องและประเด็นปฏิรูปนี้ ยังคงมีความล่าช้ากว่าที่แผนกำหนด อาทิ การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

มีกลไกให้การออกกฎหมาย เป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมาย ที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้อง กับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

● เป้าหมาย ●

มีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย รวมทั้งมีกลไกตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการตรากฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย รวมทั้งการกำหนดส่วนงานในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 กำหนดหลักการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดี โดยให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับจะต้องดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้าน และเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วจะต้องจัดให้มีระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายแรก กล่าวคือ การตราพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อันเป็นกลไกหลักเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าว โดยได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2562

การประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมาย

ผู้รักษากฎตามกฎหมายประกาศ
หน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์
ไว้ในระบบกลาง

กฎหมายใหม่หรือที่ดัดแปลงแก้ไข
๓๗๗ มาตรา (มาตรา ๑๖๖-๑๖๗)
ใช้บังคับภายใน ๖ เดือน นับแต่วัน
ที่ประกาศใช้

กฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือที่
แก้ไข ๓๗๗ มาตรา (มาตรา ๑๖๖-๑๖๗)
ใช้บังคับภายใน ๓ เดือน
นับแต่วันที่แก้ไขเพิ่มเติม

ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์
เมื่อมีเหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์

- ครบรอบระยะเวลา ๕ ปี กฎหมายใหม่หรือที่ดัดแปลงแก้ไข
- ครบรอบระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ครบรอบระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ครบรอบระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ครบรอบระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่แก้ไขเพิ่มเติม

รับฟังความคิดเห็นจาก
โดยประชาคมวิชาการ ระยะเวลาเริ่มต้น
และระยะเวลาสิ้นสุดของการรับฟังความคิดเห็น

- ๖ เดือน นับแต่วันออกประกาศใช้

ประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎ
ที่ออกตามกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี

- การบังคับใช้กฎหมายใหม่หรือที่ดัดแปลงแก้ไข
- การบังคับใช้กฎหมายใหม่หรือที่ดัดแปลงแก้ไข
- การบังคับใช้กฎหมายใหม่หรือที่ดัดแปลงแก้ไข
- การบังคับใช้กฎหมายใหม่หรือที่ดัดแปลงแก้ไข

จัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์

- จัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์
- จัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์
- จัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์

เสนอผลการประเมินผลสัมฤทธิ์
ต่อผู้รักษากฎ และแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์
ไว้ในระบบกลาง

- ทดสอบ
- ทดสอบ
- ทดสอบ

การประเมินผลสัมฤทธิ์
สัมฤทธิ์ผลของกฎหมาย

Thai Law Reform Commission

www.lawreform.go.th
www.kickto.go.th

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการออกกฎกระทรวง แนวทาง และคำแนะนำ เพื่อวางหลักเกณฑ์และ รายละเอียดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จำนวน 11 ฉบับ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 ได้แก่ (1) กฎกระทรวง กำหนดกฎหมายตามมาตรา 29 (6) พ.ศ. 2562 (2) กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 (3) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. 2562 (4) แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (5) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (6) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการ จัดทำร่างกฎหมาย (7) คำแนะนำของคณะกรรมการ พัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย (8) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย (9) คำแนะนำ ของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษ อาญาในกฎหมาย (10) หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบาย สรุปลักษณะสำคัญของกฎหมาย และ (11) หลักเกณฑ์ การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาต้นแบบ “ระบบกลาง” ซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่าย เชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำ ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินการตามประเด็นปฏิรูปดังกล่าว ได้บรรลุเป้าหมายแล้วในบางส่วนหนึ่ง โดยได้มีการกำหนด หลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำร่างกฎหมายและ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายอย่างชัดเจนและ รอบด้านไว้แล้ว แต่หน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมาย ต่าง ๆ ยังคงมีหน้าที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดความท้าทายที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้กับหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมาย ให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว ได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้สามารถ รักษาการบรรลุเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ ต้องเร่งสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำ ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำ ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนติดตามผลการดำเนินการของหน่วยงานผู้รักษาการ ตามกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก ของการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมาย ที่ดีต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิกูรูปที่ 2

ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย
และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต
และการประกอบอาชีพของประชาชน

● ប៉ោកអាយ ●

มีกลไกทบทวน ปรับปรุง และยกเลิกกฎหมาย
ที่ล้าสมัย หรือสร้างภาระและอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต
หรือการประกอบอาชีพของประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการจัดตั้งกลไกคณะกรรมการปฏิรูป
กฎหมายในระยะเร่งด่วน และผลการปรับปรุง
กฎหมายและอนุบัญญัติที่เสนอแนะให้มีการทบทวน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นการระงับประชาชน ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้กำหนดให้มีกลไกเพื่อช่วยเร่งรัดให้การทบทวน ปรับปรุง และยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย หรือสร้างภาระ และปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนเกิดผลเป็นรูปธรรมเร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ได้มีการทบทวนปรับเปลี่ยนกลไกฝ่ายเลขานุการ โดยปัจจุบันได้มีการมอบหมายให้สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.) เป็นฝ่ายเลขานุการหลักในการดำเนินการ จึงได้บรรลุความท้าทายของช่วงปีที่ผ่านมาในการกำหนดผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการตามเป้าหมายต่อไปได้

กรอบการทบทวนโดยใช้ Checklist

ที่มา: สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมาย ในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 โดยได้จัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่สำคัญ คือ “คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมาย ในระยะเร่งด่วน” โดยมีสำนักงาน ป.ย.ป. เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะ ให้มีการแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ และ มีการนำผลการศึกษาของโครงการศึกษาวิเคราะห์บททวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการ ที่เกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาตเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือที่เป็นอุปสรรค ต่อการประกอบอาชีพ และการดำเนินธุรกิจของประชาชน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศและ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

วิธีการทบทวน

SS คือ Thailand's Simple and Smart License (คณะกรรมการทบทวนการอนุญาต)

ที่มา: สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย มีประเด็นที่ต้องเร่งรัดการดำเนินการ เนื่องจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ดังกล่าว มีกระบวนการที่สมควรปรับปรุง ทบทวน หรือ ยกเลิก รวมมากกว่า 1,000 กระบวนการ และมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ขณะที่กรอบระยะเวลาตามแผนฯ มีเหลืออยู่อย่างจำกัด จึงต้องพิจารณาคัดเลือกปรับปรุงกระบวนการที่มีความสำคัญและสามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำ และไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจที่เกิดผลอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมาย ในระยะเร่งด่วนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงควรพิจารณาเร่งรัดการดำเนินการ โดยจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกกระบวนการที่จำเป็นเพื่อเสนอการแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎ ที่สามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจได้เป็นลำดับแรก ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนฯ ต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม

● เป้าหมาย ●

มีกลไกทางกฎหมายสำหรับปรับปรุงกฎและระเบียบ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

● คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการจัดตั้งกลไกทางกฎหมายสำหรับปรับปรุงกฎและระเบียบเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และผลการปรับปรุงกฎหมายและอนุบัญญัติที่เสนอแนะให้มีการปรับปรุง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในช่วงที่ผ่านมาภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศได้ดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น แต่ประชาชนส่วนหนึ่งยังคงประสบปัญหาจากการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และเผชิญอุปสรรคในการเข้าถึงทรัพยากร บริการสาธารณะ สาธารณูปโภค และสวัสดิการของรัฐ ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินการผลักดันให้มีการตรากฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม หรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 โดยได้กำหนดให้มีกลไกเพื่อเป็นช่องทางในการบูรณาการและเร่งรัดการดำเนินงานให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในช่วงปี 2563 รัฐบาลได้ผลักดันให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม ขึ้นแล้วเสร็จ จึงได้บรรลุความท้าทายของช่วงปีที่ผ่านมา และมีความชัดเจนของผู้รับผิดชอบเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามเป้าหมายต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปีที่ผ่านมา มีการจัดตั้งกลไก “คณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 โดยมีภารกิจหลักในการวางแผนทางและวิธีการดำเนินการระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดแผนงาน โครงการ และการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม และจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดทำแก้ไขเพิ่มเติม หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ภาครัฐได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องตามประเด็นปฏิรูปดังกล่าว เช่น ศึกษาการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีผ่านมาตรการการลดอัตราภาษี การยกเว้นกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs ในไทยได้รับความเท่าเทียมในการแข่งขัน การศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร ตลอดจน

การพิจารณาผลักดันร่างกฎหมายตามนโยบายของรัฐบาล เช่น ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและเอกชน พ.ศ. เพื่อนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การเร่งรัดการดำเนินการโดยกลไกทางกฎหมายหรือการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมผ่านคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมที่จัดตั้งขึ้นแล้ว หน่วยงานภาครัฐและประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องสร้างการตระหนักรู้ถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมเพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และบรรลุเป้าหมายในการมีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนด จึงควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดแผนงาน โครงการ และการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งผลักดันการจัดทำกฎหมายเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อเป็นกลไกรองรับการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาวต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

มีกลไกให้มีการตรากฎหมาย เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

• เป้าหมาย •

มีกลไกทบทวน และปรับปรุงกฎหมายเพื่อเอื้อต่อการ
เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

ความสำเร็จในการจัดตั้งกลไกทบทวนและปรับปรุง
กฎหมาย และผลการปรับปรุงกฎหมายและอนุบัญญัติ
ที่เสนอแนะให้มีการทบทวน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ที่ผ่านมาการดำเนินนโยบายทางด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีความซ้ำซ้อนและขาดการบูรณาการในเชิงระบบ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายจึงผลักดันการกำหนดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (1) กำหนดให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัวมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและไม่สร้างภาระแก่ประชาชนจนเกินความจำเป็น อย่างไรก็ตาม ตามแผนฯ ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเป็นฝ่ายเลขานุการหลัก แต่ได้มีการทบทวนปรับเปลี่ยนกลไกฝ่ายเลขานุการซึ่งปัจจุบันได้มีการมอบหมายให้สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.) เป็นฝ่ายเลขานุการในการดำเนินงานแทน จึงได้บรรลุความท้าทายของช่วงปีที่ผ่านมาในการกำหนดผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามเป้าหมายต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการผลักดันกฎหมายสำคัญ เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อาทิ พระราชบัญญัติยกเว้นเบี้ยปรับเงินเพิ่มภาษีอากรและความรับผิดทางอาญา เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 โดยได้จัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ “คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน” ซึ่งมีสำนักงาน ป.ย.ป. เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ โดยต่อยอดจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาตเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อเอื้อต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย มีประเด็นที่ต้องเร่งรัดการดำเนินการเนื่องจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มีกระบวนการที่ควรปรับปรุง ทบทวน หรือยกเลิก รวมมากกว่า 1,000 กระบวนการ และมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ขณะที่กรอบระยะเวลาตามแผนฯ มีเหลืออยู่อย่างจำกัด จึงต้องพิจารณาคัดเลือกปรับปรุงกระบวนการที่มีความสำคัญ และสามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจที่เกิดผลอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงควรพิจารณาเร่งรัดการดำเนินการ โดยควรจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกกระบวนการเพื่อเสนอการแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎที่สามารถจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจ และเอื้อต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้เป็นลำดับแรก ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

พัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณา ร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับกรอบเวลาในการตรากฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

● เป้าหมาย ●

กระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสมบูรณ์ของร่างกฎหมาย ระยะเวลาการตรวจ
พิจารณา และจำนวนของกฎหมายเพื่อรองรับ
การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูป
ประเทศ และนโยบายรัฐบาล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (1) กำหนดให้
มีกลไกให้การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ
ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้อง
กับหลักการเป็นกฎหมายที่ดีตามมาตรา 77 ประกอบกับ
มาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้การตรากฎหมาย
ที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล
จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
ซึ่งต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่เพิ่มภาระหรือจำกัด
สิทธิเสรีภาพของบุคคลจนเกินสมควร ดังนั้น จึงจำเป็น
ต้องพัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณา
ร่างกฎหมายให้รอบคอบ รวดเร็ว และดำเนินการ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ
การปฏิรูปประเทศในการพัฒนากฎหมายให้มีคุณภาพ
ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐได้ดำเนินการกิจกรรม
ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของแผนฯ อย่างต่อเนื่อง
อาทิ การจัดทำคู่มือแบบการร่างกฎหมาย และคู่มือ
แนวทางการดำเนินการจัดทำร่างกฎหมายที่สอดคล้อง
กับการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญฯ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 การปรับปรุง
กระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย
ของหน่วยงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
ตามหลักการและแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติ
หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผล
สัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อาทิ การกำหนด
หลักเกณฑ์และแนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย กระบวนการ
รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ฯลฯ การเสนอ
คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้อง
กับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
หรือการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติ
ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย
และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562
และการปรับปรุงคู่มือแบบการร่างกฎหมาย รวมทั้ง
การพัฒนาระบบรายงานการติดตามและประเมินผล
ของยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ (eMENSOCR)
เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามและรายงาน
ผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการดำเนินการ
ดังกล่าว ข้างต้นมีความครอบคลุมเพียงพอ และอาจ
ไม่จำเป็นต้องดำเนินการผ่านกลไกคณะกรรมการตรวจ
ร่างกฎหมายประจำกระทรวงได้

ดังนั้น จึงถือได้ว่าเรื่องและประเด็นปฏิรูปนี้ มีการดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามแผนการปฏิรูปประเทศแล้ว นอกจากนี้ รัฐบาลได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 เพื่อเป็นช่องทางสนับสนุนในการขับเคลื่อนการทบทวน ปรับปรุง และยกเลิกกฎหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติในระยะเร่งด่วนด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ยังคงมีความท้าทายในการพัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย ได้แก่ กระบวนการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ความเห็นที่รอบด้านเพื่อประกอบการจัดทำกฎหมาย ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายและประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระยะยาว

นอกจากนี้ ยังคงมีกิจกรรมภายใต้แผนฯ ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี อาทิ การพัฒนาหลักสูตรอบรมด้านการร่างกฎหมายให้แก่บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ การสัมมนาร่วมกันระหว่างกรมการกฤษฎีกาเพื่อหารือแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำแผนนิติบัญญัติสำหรับการเสนอร่างกฎหมายประจำปี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตลอดจนกระบวนการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายให้ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายสัมฤทธิ์ผลต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ และเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชน ในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย แก่ประชาชน

● เป้าหมาย ●

มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการตรากฎหมายเพื่อกำหนดขั้นตอนและวิธีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน รวมทั้งกลไกการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (4) กำหนดให้ต้องจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย เพื่อให้การใช้สิทธิของประชาชนในการเสนอร่างกฎหมายเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักการสำคัญในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย โดยก่อนการตรากฎหมายจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายที่จะจัดทำขึ้นได้รับการมีส่วนร่วมจากประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านได้รับการยอมรับและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ตามแผนฯ ได้กำหนดช่องทางให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย หลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมทั้งกลไกการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดขั้นตอนและวิธีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนกำหนดให้มีกลไกการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ทั้งนี้ การดำเนินการในกิจกรรมดังกล่าว แม้ว่าจะล่าช้ากว่ากรอบระยะเวลาที่กำหนดตามแผนฯ แต่ในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐได้เร่งรัดการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐสภาแล้ว

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการผลักดันให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ที่ปรับปรุงหลักการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน โดยได้มีการปรับปรุงขั้นตอน วิธีการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รวมทั้งกลไกการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำร่างกฎหมาย การรวบรวมหลักฐานการร่วมเข้าชื่อ และการเสนอร่างกฎหมาย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2563 และเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณา โดยระบุว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ เพื่อให้สามารถพิจารณาได้แล้วเสร็จโดยเร็ว ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. และคาดว่าจะแล้วเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดทำและการเสนอกฎหมายประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำร่างและเสนอร่างกฎหมาย พร้อมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ยังมีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การประชาสัมพันธ์ การสร้างการรับรู้ ตลอดจนรูปแบบ วิธีการ หรือช่องทางการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนยังอาจไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกลไกเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง รวมทั้งพิจารณาแนวทางการสนับสนุนงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย ควรผลักดันการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ให้แล้วเสร็จ เพื่อให้มีกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย และเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีกลไกรองรับการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย โดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่าย รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย ให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก

เป้าหมาย ●

ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายได้โดยง่าย รวมทั้งมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการจัดทำคำอธิบาย คำแปลหรือประมวลกฎหมาย และความสมบูรณ์ของระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (3) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยรัฐมีหน้าที่ดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (3) กำหนดให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบกลางดังกล่าวขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้โดยสะดวกและมีส่วนช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของกฎหมายได้ง่าย โดยในช่วงที่ผ่านมา ภาครัฐได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึงเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายในระยะที่ 1 เพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายต่าง ๆ ใช้งานอย่างตามเป้าหมายต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นกลไกกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลระหว่างหน่วยงานของรัฐแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) อยู่ระหว่างการพัฒนาบบกลางด้านกฎหมายขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมและติดตามตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของประเทศได้ ทั้งนี้ การดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นการดำเนินการในระยะที่ 1 เพื่อรองรับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกรอบระยะเวลาของแผนฯ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย จากการดำเนินการขั้นต้นทำให้มีความท้าทายที่สำคัญ คือ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลาง ด้านกฎหมาย ระยะที่ 1 เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายในระยะที่ 2 ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างสะดวก และทั่วถึง ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่ายต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ นอกจากการเพิ่มช่องทางและอำนวยความสะดวกการเข้าถึงกฎหมายแก่ประชาชนทุกกลุ่มแล้ว ควรติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลางด้านกฎหมาย ระยะที่ 1 รวมทั้งเร่งรัดดำเนินการสร้างการรับรู้และความเข้าใจของหน่วยงานที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายในการสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมายให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรผลักดันการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก เพื่อเป็นกรอบในการรวบรวมกฎหมายและกฎต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาไว้ในที่เดียวกัน และสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้ครบถ้วนโดยง่าย

ระบบฐานข้อมูล

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูปการเรียนการสอน และการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมาย ให้เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพที่ดี

● เป้าหมาย ●

ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย โดยมีหลักสูตรการศึกษานิติศาสตร์ที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดความเป็นธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ และการมีมาตรฐานหลักสูตรของผู้เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (2) กำหนดให้มีการปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อวางรากฐานการสร้างนักกฎหมายที่ดีตั้งแต่การผลิตบัณฑิตทางนิติศาสตร์ที่มีองค์ความรู้ทั้งทางทฤษฎี มีความเข้าใจสภาพสังคมและบริบทการพัฒนาของประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านกฎหมายที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปในการปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย ลดความเหลื่อมและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาวต่อไป โดยแผนฯ กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ เพื่อจัดทำนโยบายและกำหนดกรอบมาตรฐานการศึกษานิติศาสตร์ ให้มีเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรม และหลักวิชาชีพของนักกฎหมาย เพื่อสร้างนักกฎหมายให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ตลอดจน เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม โดยในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการเร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนการพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาสำหรับการศึกษานิติศาสตร์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในแผนฯ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้ติดตามการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน หลักเกณฑ์มาตรฐานของผู้เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ และการปรับปรุงมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาสำหรับการศึกษานิติศาสตร์ ไม่ให้มีการเทียบโอนรายวิชาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษามีคุณสมบัติครบถ้วนและมีความพร้อมสำหรับการศึกษานิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาต่อไป ทั้งนี้ ยังไม่ประสบผลอย่างเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป
จึงต้องเร่งรัดการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม คือ การประสาน
ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาด้านนิติศาสตร์ทั้งหมดของประเทศ
และการสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานกลางของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกัน
พัฒนากลไกกลางในการยกระดับมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาวินิติศาสตร์
เพื่อการปฏิรูปการเรียนการสอนด้านนิติศึกษาและการวางรากฐาน การสร้าง
นักกฎหมายที่ดีให้เป็นไปตามแผนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตาม
เป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาเร่งรัด
การจัดตั้งคณะกรรมการสถานนิติศึกษาให้เป็นรูปธรรม และปรับปรุงมาตรฐาน
คุณวุฒิระดับปริญญา สำหรับการศึกษาวินิติศาสตร์ รวมทั้งเร่งรัดหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องกำหนดหลักสูตรอบรมและให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน
และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครบถ้วน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและบดบังช่องทาง การทุจริตประพฤติมิชอบ

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ประชาชนสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบได้สะดวก รวดเร็ว

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการมีระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ข. (1) กำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐที่หลายหน่วยงานของรัฐได้จัดทำให้มีระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงาน แผนฯ จึงได้กำหนดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อรองรับการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ปรับปรุง พัฒนา และการบูรณาการระบบฐานข้อมูลของรัฐให้มีความเป็นเอกภาพสอดคล้องกัน โดยในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการตามแผนฯ ในการจัดทำข้อมูลดิจิทัลและการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐบางส่วนเรียบร้อยแล้ว

การดำเนินงานที่ผ่านมา นอกจากพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ที่มีหลักการสำคัญเพื่อยกระดับการบริหารงานในการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยมีระบบการทำงานที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนจะได้รับความสะดวกในการรับบริการที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐได้ นอกจากนี้ ยังได้มีการดำเนินการหลายกิจกรรมตามแผนฯ ได้แก่ การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ เพื่อเป็นศูนย์กลางบริการภาครัฐ สำหรับประชาชน ภาคธุรกิจ และชาวต่างชาติ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลภาครัฐที่มีความมั่นคงปลอดภัยในการพัฒนาระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ มีข้อมูลดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การสหประชาชาติ พบว่าในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 57 จาก 193 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีการยกระดับที่ดีขึ้น จากปี 2561 ที่ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 73

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย จะต้องมีการติดตามการดำเนินการของหน่วยงาน ให้มีการบูรณาการข้อมูลจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล รวมทั้งการสร้าง ความรู้ความเข้าใจให้แก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับใช้กฎหมายให้ดำเนินการตามแผนฯ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ หน่วยงานของรัฐหรือ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ต้องให้ความสำคัญ กับการจัดทำข้อมูลดิจิทัล การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยน ข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ มาตรการป้องกันสำหรับ การรักษาความมั่นคงความปลอดภัยในการเข้าสู่ การบริการดิจิทัล ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

● เป้าหมาย ●

มีกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และกฎหมายเพื่อเปลี่ยนโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางปกครอง รวมทั้งมีกลไกกำหนดให้ส่วนราชการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางปกครอง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

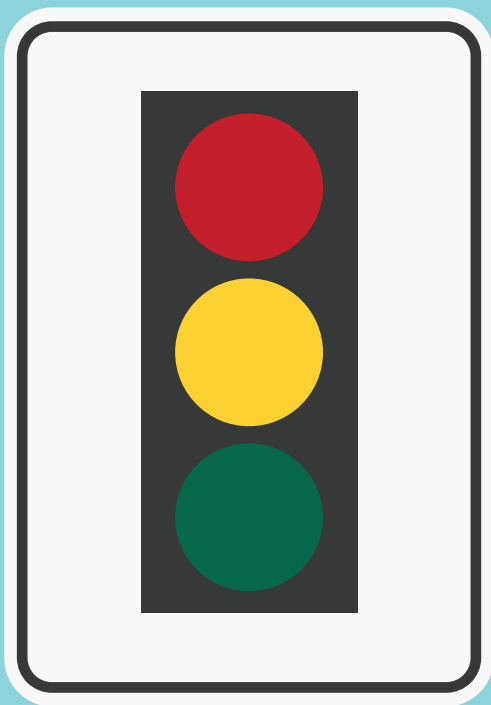
การกำหนดให้มีการสร้างกลไกการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม เป็นหนึ่งในเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายเป็นหลักการสำคัญที่นำไปสู่การดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้มีการดำเนินการต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมา ประกอบด้วย การสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย อาทิ กล้องตรวจจับความเร็ว อุปกรณ์ GPS เพื่อติดตามรถโดยสารสาธารณะ รวมทั้งการบัญญัติพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งได้กำหนดหลักการสำคัญในการตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 ภาครัฐได้ดำเนินการสำรวจโทษทางอาญาที่มีการจำคุกปรับหรือโทษทางอาญาอื่น ๆ ที่สามารถเปรียบเทียบปรับให้คดียุติได้มาประกอบการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษปรับ เพื่อพิจารณามาตรการเปลี่ยนโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางปกครองที่เหมาะสมกับการกระทำความผิด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมายอยู่ระหว่างการพิจารณาผลการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษปรับ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม แผนฯ ได้กำหนดกรอบระยะเวลาให้ดำเนินการกิจกรรมทั้งหมดภายใต้เรื่องและประเด็นปฏิรูปดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในปี 2563 ดังนั้นจึงปรับการประเมินผลจากกลุ่มที่อยู่ระหว่างการดำเนินการเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างการดำเนินการและมีความล่าช้ากว่าแผนฯ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการผลักดันร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษพินัย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในระยะยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรสนับสนุนให้หน่วยงานนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการทุกภาคส่วน นอกจากนี้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันผลักดันร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษพินัย และเตรียมการออกกฎหมายลูกบทต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ด้านกระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมของไทย
มีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความสะดวก
ความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวก
รวดเร็วและประหยัด ตลอดจนช่วย
ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ
ให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้
อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันยังได้
กำหนดกลไกการขับเคลื่อนและติดตาม
ประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับ
ให้การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม
เกิดผลสัมฤทธิ์ นำไปสู่สังคมที่มี
ความสงบสุข เป็นธรรม
และประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย
มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐ
ในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อย
ของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นกฎเกณฑ์กติกาให้กับ
เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอย่างมีคุณภาพ
เป็นที่เชื่อถือของประชาชน จึงจะสามารถสร้าง
ความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่าง
ยั่งยืน รัฐจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพกระบวนการ
ยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้มีสมรรถนะเท่าทันความ
ซับซ้อนของสังคมและโลกยุคปัจจุบัน

แม้กระบวนการยุติธรรมของไทยจะผ่าน
การปฏิรูปด้านโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และ
การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาแล้วหลาย
ครั้ง แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงาน
ของกระบวนการยุติธรรมทั้งในแง่ของความล่าช้าใน
การดำเนินงาน อุปสรรคในการเข้าถึง ความเหลื่อมล้ำใน
การบังคับใช้กฎหมายและความถูกต้องของการดำเนิน
งานอยู่เป็นระยะ

สะท้อนให้เห็นความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงมีบทบัญญัติรับรองความต่อเนื่องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ในมาตรา 258 ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว และ (4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ หน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรม ที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้

อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ด้วยเหตุนี้ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2560 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมี 10 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ประกอบด้วย

1) การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

2) การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

3) การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

4) การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

5) การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม

6) การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ

7) การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

8) การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี

9) การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

10) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

โดยในแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์รวมของแผนฯ ดังนี้

- 1) เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้
- 2) เพื่อให้ทุกกลุ่มบุคคลมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยเสมอภาค และได้รับหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่มีมาตรฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน
- 3) เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเสมอภาค ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับการดำเนินการตามมาตรการอื่นแทนการถูกควบคุมตัว จำคุก กักขัง
- 4) เพื่อให้สังคมมีความปลอดภัยและเป็นธรรม โดยจำเลยได้รับการกำหนดโทษที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด และมีการกระทำความผิดซ้ำลดลง
- 5) เพื่อให้ระบบสอบสวนคดีอาญามีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอย่างเหมาะสมเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน ไม่มีคดีขาดอายุความ และปราศจากการถูกแทรกแซง
- 6) เพื่อให้ระบบนิติวิทยาศาสตร์มีมาตรฐานระดับสากล เป็นที่น่าเชื่อถือและปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีความเป็นอิสระ
- 7) เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งอำนวยความยุติธรรมด้วยความสะดวกและรวดเร็ว โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- 8) เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม มีจำนวนมากและยังเป็นองค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร ทำให้มีทัศนคติและความเห็นที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับประเด็นปฏิรูปบางประเด็น เช่น การสอบสวนร่วม การกำหนดระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้ขาดอายุความ และการปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2) องค์ความรู้ในการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม กิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่มีการศึกษาผลกระทบของการดำเนินการในประเทศไทยมาก่อน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยผลกระทบอย่างรอบด้าน ก่อนเริ่มดำเนินการ เช่น การนำมาตรการลงโทษอย่างอื่น มาใช้เพิ่มเติมในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถลงโทษจำเลยได้เหมาะสมกับการกระผิดนอกจากการจำคุก การนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เป็นต้น

3) พิจารณาใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากมีหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานร่วมเป็นกรรมการ

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า (0401)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายยังคงมียังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางใช้บังคับกับทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ยืนยันร่างกฎหมายฉบับนี้จัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย โดยได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 ต่อมาเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563 คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 11 ได้แจ้งความเห็นกลับมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมพิจารณาทบทวนร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้พิจารณาทบทวนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนอีกครั้งภายในเดือนมกราคม 2564 นี้ ซึ่งทำให้กระบวนการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัตินี้ยังไม่แล้วเสร็จ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (0402)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยได้ดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลย เช่น จัดให้มีการจัดให้มีทนายความประจำสถานีตำรวจ การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด การจัดอบรมผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทุกขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตลอดจนการปรับปรุงห้องขังในเรือนจำให้เป็น 2 ชั้น จำนวน 93 แห่งทั่วประเทศ และการนำระบบออนไลน์มาใช้ในการจัดหาล่ามในศาลชั้นต้นทั่วประเทศ เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ระบบและอำนวยความสะดวกในการประกันตัวซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีนัยสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (0403)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย ได้ดำเนินการเพิ่มเติมในการขยายโอกาสการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันลดลงเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ได้ดำเนินการต่อเนื่องในการนำเครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเพื่อความสะดวกในการควบคุมตัวและลดหลักประกัน ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีในกระบวนการยุติธรรมได้

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม (0404)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยได้ดำเนินโครงการเพื่อลดอัตราผู้กระทำความผิดซ้ำให้ลดลง สามารถพึ่งพาตนเองได้และกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ให้ความรู้กับเยาวชนในสถานศึกษาต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด โดยได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบการพักการลงโทษด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการจัดทำข้อมูลนักโทษเด็ดขาดเพื่อเสนอขอรับการพิจารณาพักการลงโทษตั้งแต่ชั้นเรือนจำ ทำให้นักโทษกลับสู่สังคมได้รวดเร็วขึ้นและได้จัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ในปี 2563 มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติหน้าที่กระจายอยู่ตามเขตอำนาจศาลทั่วประเทศ 311 ราย) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด ที่ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้วเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีส่วนในการสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม (0405)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ อยู่ระหว่างการเตรียมการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดประเภทหรือลักษณะคดี และวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ ซึ่งการกำหนดการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นเรื่องที่มีการดำเนินการแล้วในบางกรณีเท่านั้น

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ (0406)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ระหว่างการดำเนินการในประเด็นท้าทายสำคัญ คือ การหาหรือถึงระยะเวลาและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับประชาชน ซึ่งการดำเนินการในระยะถัดไปคือการเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งยังไม่ได้ข้อยุติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในประเด็นความท้าทายดังกล่าว

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ (0407)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยได้ดำเนินการพัฒนาระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ในสารสนเทศสถานีตำรวจเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้ไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและติดตามผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาประเภทต่าง ๆ สามารถนำทักษะมาใช้ในการสอบสวนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนาการรวบรวมและแสวงหาพยานหลักฐานในระดับระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ต่างประเทศ รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานที่ต่างประเทศร้องขอเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีระดับมาตรฐานสากล

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี (0408)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย มีการพัฒนาระบบนิติเวช เช่น พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์สำหรับเจ้าหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ พัฒนาแนวทางการจัดการศพจำนวนมาก ในกรณีภัยพิบัติ พัฒนาคู่มือการจัดการวัตถุพยาน พัฒนาแนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และจัดพิมพ์แนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม มีการจัดทำระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการบริหารจัดการและวิธีปฏิบัติงานนิติเวช สำหรับโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2563

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว (0408)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย มีการพัฒนาระบบการยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing V.3) ซึ่งเปิดบริการให้ประชาชนใช้บริการแล้วในปัจจุบัน ได้รับการตอบรับการใช้งานที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมสร้างสุข โดยมีการให้บริการประชาชนด้วยบริการในกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย ณ จุดเดียว

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (0410)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย มีการดำเนินโครงการนำร่องจัดตั้งแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจภายในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ทำให้คดีพาณิชย์ได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบธุรกิจ อีกทั้งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นทางด้านเศรษฐกิจและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในระดับสากล

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การกำหนดระยะเวลาดำเนินงาน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชน ได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

● เป้าหมาย ●

ประชาชนผู้มีอรรถคดีได้รับความยุติธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่ล่าช้า และสามารถตรวจสอบความคืบหน้าของการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนได้โดยสะดวก

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. และการเตรียมการข้อมูลและระบบสารสนเทศของหน่วยงาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่โปร่งใสให้กับประชาชน ปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดระยะเวลาไว้เป็นระเบียบหรือวิธีปฏิบัติภายในหน่วยงานอยู่แล้ว แต่ยังขาดการประกาศให้สาธารณชนรับทราบ และยังขาดการเชื่อมโยงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลระยะเวลาต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย โดยการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ในช่วงที่ผ่านมา มีประเด็นท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายนี้คือ การเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับการดำเนินการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและยังเป็องค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นผู้รับผิดชอบร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางใช้บังคับกับทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 และได้ประสานเร่งรัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับกิจกรรมนี้ ต่อมาเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563 คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 11 ได้แจ้งความเห็นกลับมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมพิจารณาทบทวนร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้พิจารณาทบทวนตามความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 11) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายจัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป ซึ่งคาดว่าจะ

จะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนอีกครั้งภายในเดือนธันวาคม 2563 ทั้งนี้ ระหว่างการจัดทำกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพิจารณาเผยแพร่ข้อมูลการกำหนดระยะเวลาภายในหน่วยงานให้ประชาชนทราบในเบื้องต้นได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม กระบวนการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัติ มีระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างยาวนาน และมีผลกระทบเป็นวงกว้าง กับหน่วยงาน หน่วยงานภาครัฐควรมีวางแผนและเตรียมการ ภายหลังจากกฎหมายบังคับใช้ เพื่อสามารถให้บริการ ประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ดังนั้น เพื่อให้การ ดำเนินการตามประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย ควรเร่งรัดการ ตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของ กระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ และ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับกิจกรรมดังกล่าว โดยเบื้องต้นควรจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและ ติดตามได้โดยสะดวกในชั้นสอบสวนก่อน ซึ่งเป็นต้นทาง ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ประชาชน สามารถติดตามผ่านระบบสารสนเทศได้โดยไม่มีภาระ ค่าใช้จ่ายต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การ ดำเนินการตามประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย ควรเร่งรัด การตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงาน ของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ และ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับกิจกรรมดังกล่าว โดย เบื้องต้นควรจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและ ติดตามได้โดยสะดวกในชั้นสอบสวนก่อน ซึ่งเป็นต้นทาง ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ประชาชน สามารถติดตามผ่านระบบสารสนเทศได้โดยไม่มีภาระ ค่าใช้จ่ายต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนากลไกช่วยเหลือ และเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชน เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

● เป้าหมาย ●

ประชาชนผู้มีรรถคดีเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา/จำเลย มีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การขยายผลกิจกรรมทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ การมีระบบล่ามออนไลน์ในศาลยุติธรรม และการพัฒนาผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีภารกิจสำคัญในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลยในการดำเนินคดี ซึ่งการปฏิรูปความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมประเภทต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาระบบการจัดให้มีทนายความช่วยเหลือคดี ปรับปรุงระบบประกันตัว การพัฒนาและส่งเสริมระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน เป็นต้น ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินการเพื่อบรรลุความท้าทายที่สำคัญ คือ การขยายผลกิจกรรมทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ การพัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงควบคู่กับการปล่อยชั่วคราว และเพิ่มการอบรมเจ้าหน้าที่ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้มีจำนวนเพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ การจัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา และจำเลยอย่างเหมาะสมการมีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการจับและขังผู้ต้องหา จำเลยและครอบครัว และปรับปรุงสถานที่ควบคุมและขังผู้ต้องหาระหว่างการพิจารณาอย่างเหมาะสมมีความปลอดภัยและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยช่วงที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการกิจกรรมที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง เช่น การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด และการจัดอบรมผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทุกขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวนรวมมากกว่า 20 รุ่น การจัดให้มีทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจปัจจุบันดำเนินการแล้ว 150 สถานี จาก 1,482 สถานีทั่วประเทศ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้ประสานงานกับกระทรวงยุติธรรมและสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขยายผลให้มีจำนวนทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจเพิ่มเติมให้มีจำนวน ร้อยละ 50 ของสถานีตำรวจทั่วประเทศ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ระบบและอำนวยความสะดวกในการประกันตัว ตลอดจนการปรับปรุงห้องขังในเรือนจำให้เป็น 2 ชั้น จำนวน 93 แห่งทั่วประเทศ และการนำระบบออนไลน์มาใช้ในการจัดหาล่ามในศาลชั้นต้นทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีนัยสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเด็นปฏิรูปนี้ยังมีกิจกรรมย่อยจำนวนมากที่ต้องดำเนินการเพื่อจัดข้อจำกัดในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม อาทิ ฐานะทางการเงิน รวมทั้งการปรับปรุงหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน เช่น ปรับปรุงวิธีพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย จัดตั้งระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการยื่นฟ้องคดี และสร้างความรอบรู้และทักษะพื้นฐานด้านความยุติธรรมให้กับประชาชนและชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในเรื่องและประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย ควรเร่งรัดการขยายผลกิจกรรมทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ พัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงควบคู่กับการปล่อยชั่วคราว จัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา และจำเลยอย่างเหมาะสม มีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการจับและขังผู้ต้องหา จำเลยและครอบครัว ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศมีความรวดเร็วและลดความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นรูปธรรม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนากลไกการบังคับ การตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

● เป้าหมาย ●

ความเหลื่อมล้ำต่อการบังคับใช้กฎหมายลดลง จำเลยในคดีอาญามีความเสมอภาคในการบังคับโทษ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันเพิ่มมากขึ้น และนำอุปกรณ์ติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการปล่อยชั่วคราวแทนการจำคุกกักขังอย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด การขยายโอกาสในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว ให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันลดลงให้ประชาชนเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกันมากยิ่งขึ้น การนำเครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเพื่อสะดวกในการควบคุมตัวและลดหลักประกัน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษในคดีอาญาของประเทศไทย มีโทษอยู่ 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งการลงโทษที่ใช้ในปัจจุบันมักใช้เพียงการจำคุกและการปรับเท่านั้น แม้จะมีการแก้ไขอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นแต่เมื่อเทียบกับอัตราค่าครองชีพในปัจจุบันอาจยังไม่เพียงพอให้ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เข็ดหลาบและไม่กระทำความผิดอีก ทำให้โทษที่ยังมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ในปัจจุบันมีเพียงโทษเดียวคือการจำคุก จึงมีความจำเป็นในการศึกษาทบทวนโทษที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายอาญาให้มีความเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การศึกษาวิจัยผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย อาทิ การถอดข้อพิจารณาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักประกันนอกจากการพิจารณาหรือพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราว การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาหรือจัดทำกฎหมายกลางเพื่อกำหนดโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิด และการวางโทษอย่างอื่นโดยไม่ต้องลงโทษจำคุกก่อน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมา นอกจากได้ดำเนินการปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวในวันหยุดแล้ว ได้ดำเนินการเพิ่มเติมในการขยายโอกาสการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันลดลงเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ได้ดำเนินการต่อเนื่องในการนำเครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเพื่อความสะดวกในการควบคุมตัวและลดหลักประกัน ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีในกระบวนการยุติธรรมได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำความผิดชดเชยและไม่กระทำความผิดอีกหรือป้องกันไม่ให้ผู้ที่ยังไม่กระทำความผิดยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดของตน โดยมีความท้าทายสำคัญที่ต้องดำเนินการในประเด็นนี้คือ (1) การนำมาตรการลงโทษอย่างอื่นมาใช้เพิ่มเติมในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถลงโทษจำคุกได้เหมาะสมกับการกระทำความผิด นอกจากการจำคุก และ (2) การนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับทำให้ประชาชนผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดที่ต้องเสียค่าปรับตามฐานะของตนที่มีราคาสูงขึ้นกว่าปัจจุบัน ซึ่งทั้ง 2 กิจกรรมเป็นหัวใจสำคัญของการลดความเหลื่อมล้ำสำหรับการบังคับใช้กฎหมายในประเด็นปฏิรูปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำบรรลุผล จำเป็นต้องให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเร่งศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างถี่ถ้วน เพื่อจำกัดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมปฏิรูปที่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ อาทิ การถอดข้อพิจารณาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักประกันออกจากการพิจารณาหรือพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราว การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาหรือจัดทำกฎหมายกลางเพื่อกำหนดโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิด และการวางโทษอย่างอื่นโดยไม่ต้องลงโทษจำคุกก่อน เป็นต้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหาร งานยุติธรรม เพื่อสร้างความปลอดภัย และความเป็นธรรมในสังคม

● เป้าหมาย ●

อัตราการกระทำผิดซ้ำลดลง มีการกำหนดโทษอาญาที่เหมาะสม ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำผิด มีการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดบนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์และการใช้หลักเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

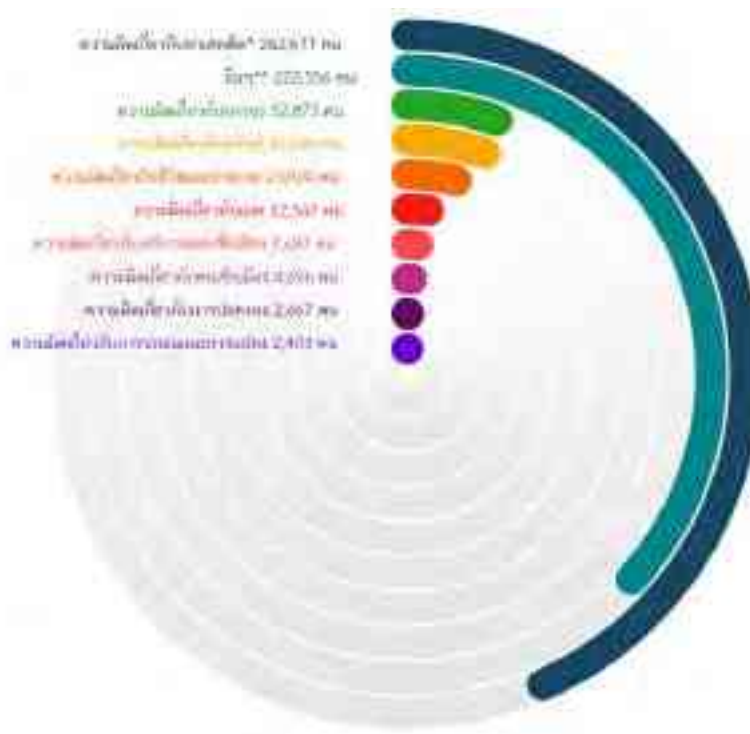
สถิติผู้ต้องขัง อัตราผู้กระทำผิดซ้ำ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยเป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนาน มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นวงกว้าง และมีปัญหาผู้กระทำผิดซ้ำที่ต้องโทษจำคุกใหม่ภายในระยะเวลา 3 ปี มากกว่าร้อยละ 30 ซึ่งข้อมูลผู้ต้องขัง ณ วันที่ 21 ธันวาคม 2563 ประเทศไทยมีผู้ต้องขังทั้งหมด 346,822 ราย เป็นผู้ต้องขังความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 256,676 ราย คิดเป็นร้อยละ 74 ของผู้ต้องขังทั้งหมด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา อัตราผู้ต้องขังจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงมีแนวโน้มสูง (ปี 2562 ร้อยละ 79 ปี 2561 ร้อยละ 76) ในช่วงที่ผ่านมา มีประเด็นท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายนี้คือ ผลักดันให้ประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลบังคับใช้ การนำหลักเศรษฐศาสตร์ กลไกตลาดและกลไกราคาประกอบการดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มเติม โดยพิจารณานำการลงโทษอย่างอื่นมาใช้บังคับแทนการจำคุก รวมทั้งการจัดทำสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการเพื่อลดอัตราผู้กระทำผิดซ้ำให้ลดลง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ให้ความรู้กับเยาวชนในสถานศึกษาต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด โดยได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบการพักการลงโทษด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการจัดทำข้อมูลนักโทษเด็ดขาดเพื่อเสนอขอรับการพิจารณาพักการลงโทษตั้งแต่ชั้นเรือนจำ ทำให้นักโทษกลับสู่สังคมได้รวดเร็วขึ้นและได้จัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ในปี 2563 มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติหน้าที่กระจายอยู่ตามเขตอำนาจศาลทั่วประเทศ 311 ราย) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดที่ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้วเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีส่วนในการสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

10 อันดับของประเภทคดีที่มีจำนวนผู้ต้องขังสูงสุดที่มีตัวอยู่

ที่มา: สถิติผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์

<http://www.correct.go.th/stathomepage/>

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัจจัยที่สำคัญของประเด็นปฏิรูปนี้คือการลดโอกาสผู้กระทำความผิดใหม่เข้าสู่เรือนจำน้อยลง การลดอัตราผู้กระทำความผิดซ้ำ การกำหนดอัตราและประเภทของโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและจัดทำแผนงานโครงการเพิ่มเติมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในประเด็นปฏิรูปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องผลักดันให้ประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลบังคับใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ในการอ้างอิงและใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบ นำหลักเศรษฐศาสตร์ กลไกตลาดและกลไกราคามาประกอบการดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มเติม โดยพิจารณานำการลงโทษอย่างอื่นมาใช้บังคับแทนการจำคุก จัดทำสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศในปัจจุบัน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม

● เป้าหมาย ●

การสอบสวนคดีอาญาที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง โปร่งใส ผู้เกี่ยวข้องในคดีได้รับความยุติธรรมและหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การหารือถึงแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ประชาชนฟ้องคดีอาญาเองที่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง จะเริ่มต้นที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลตามลำดับ เว้นแต่ในกรณีคดีอาญาบางประเภทที่กำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น เช่น คดีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือพยาน การชันสูตรพลิกศพ การสอบสวนคดีพิเศษ และคดีความผิดนอกราชอาณาจักร เป็นต้น ซึ่งการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม มีส่วนสำคัญในการช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรม โดยในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการในประเด็นท้าทายที่สำคัญคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดต้องหารือและมีข้อตกลงร่วมกันถึงขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของตนเพื่อให้ได้ข้อสรุปก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาร่วมกัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ อยู่ระหว่างการเตรียมการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดประเภทหรือลักษณะคดี และวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวต้องหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านเพื่อให้การปรับปรุงได้รับการยอมรับจากภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องในการสอบสวนคดีทั้งหมด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การกำหนดการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นเรื่องที่มีการดำเนินการแล้วในบางกรณี แต่หากนำมาใช้กับการสอบสวนคดีอาญาเป็นการทั่วไป นอกจากจะต้องแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ในการสอบสวนแล้ว ยังต้องคำนึงถึงทัศนคติและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน ตลอดจนปัญหาจำนวนบุคลากรที่ต้องเตรียมการรองรับให้เพียงพอถือเป็นปัจจัยท้าทายที่สำคัญในการดำเนินการตามประเด็นปฏิรูปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในเรื่องและประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย รัฐบาลควรมอบหมายหน่วยงานกลางเพื่อเป็นเจ้าภาพ ในการหารือระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมกันถึงขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของตน เพื่อให้ได้ข้อสรุปก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาร่วมกันต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การกำหนดระยะเวลา ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดี ขาดอายุความ

● เป้าหมาย ●

คดีไม่ขาดอายุความในชั้นสอบสวน ชั้นไต่สวน
ชั้นฟ้องคดี

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การหารือถึงแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่าง
พนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเป็นประเด็นเป้าหมาย
ของการปฏิรูปประเทศที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
เพื่อป้องกันมิให้คดีขาดอายุความ โดยในปัจจุบันการ
สอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา มีการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวน
ที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการใช้ร่วมกันไว้
ซึ่งเป็นข้อตกลงการส่งสำนวนระหว่างพนักงานสอบสวน
ไปยังพนักงานอัยการไว้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการบัญญัติ
ระยะเวลาแยกกันอย่างชัดเจนไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา ทำให้ในการปฏิบัติหากมีการส่งสำนวนล่าช้า
เมื่อพนักงานอัยการส่งสอบเพิ่มเติมอาจทำให้หมดระยะ
เวลาฝากขัง ทำให้ไม่สามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้
หากผู้ต้องหาหลบหนีจะทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรใน
การจับกุม หรือหากพนักงานอัยการตัดสินใจสั่งฟ้องโดย
ข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ อาจทำให้ศาลยกฟ้องทำให้
ผู้เสียหายในคดีไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรม
โดยสมบูรณ์

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการในประเด็นท้าทายสำคัญ
คือ การหารือถึงระยะเวลาและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม
ร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อให้การอำนวยความสะดวก
ยุติธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์
กับประชาชน ก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งยังไม่ได้ข้อยุติ
อย่างเป็นรูปธรรมในประเด็นความท้าทายดังกล่าว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน ต้องมีการศึกษาผลกระทบในทุกมิติเพราะหากมีการแยกระยะเวลาที่ชัดเจนอาจทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้ามากยิ่งขึ้น และต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องต้องเป็นเจ้าภาพเร่งรัดกระบวนการหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดถึงระยะเวลาและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับประชาชน รวมทั้งนำตัวอย่างกระบวนการสอบสวนจากต่างประเทศที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาเป็นกรณีศึกษา ก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การกำหนดระยะเวลา ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อให้คดี ขาดอายุความ

● เป้าหมาย ●

ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในสอบสวนคดีอาญา ผู้เสียหาย/ผู้เกี่ยวข้องสามารถแจ้งความร้องทุกข์/กล่าวโทษได้ที่สถานีตำรวจทุกแห่งทั่วประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญาเพิ่มขึ้น พัฒนาประสิทธิภาพของระบบสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ การร้องเรียนเรื่องปฏิเสธไม่รับแจ้งความร้องทุกข์/กล่าวโทษ มีอัตราที่ลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิติรัฐ โดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรมีช่องทางให้ประชาชนผู้เสียหายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายที่เป็นภาระเกินสมควร ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การชักข้อความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติในโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ที่สามารถบริการประชาชนได้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนขั้นสูง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีอาญา

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินการที่ผ่านมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนสามารถแจ้งความได้ทุกสถานีตำรวจไม่จำกัดเฉพาะท้องที่ที่เกิดเหตุและได้ชี้แจงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการให้ทราบถึงวิธีปฏิบัติของโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่

แล้วทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการใช้บริการเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ในสารสนเทศสถานีตำรวจเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้ไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและติดตามผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ของทุกสถานีตำรวจทั่วประเทศสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนขั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาประเภทต่าง ๆ สามารถนำทักษะมาใช้ในการสอบสวนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนาการรวบรวมและแสวงหาพยานหลักฐานในระดับระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ต่างประเทศ รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานที่ต่างประเทศร้องขอเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีระดับมาตรฐานสากล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
การดำเนินการในช่วงปีที่ผ่านมาแม้จะมีการดำเนินโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่มาได้ระยะหนึ่งแล้ว แต่ประชาชนทั่วไปยังขาดการรับรู้หรือไม่ได้เข้าร่วมใช้บริการโครงการดังกล่าวมากนัก อีกทั้งในส่วนสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูงเพิ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2563 จึงยังคงต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนฯ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานของรัฐต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนทราบถึงโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้ มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และเร่งรัดการพัฒนาสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีอาญาให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ ของข้อเท็จจริงแห่งคดี

● เป้าหมาย ●

หน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีมาตรฐานระดับสากล ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานวิชาชีพและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จของการตราพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ง. (2) กำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ โดยจัดให้มีบริการทางนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยเป็นอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา และมีมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ ยังไม่มีการดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

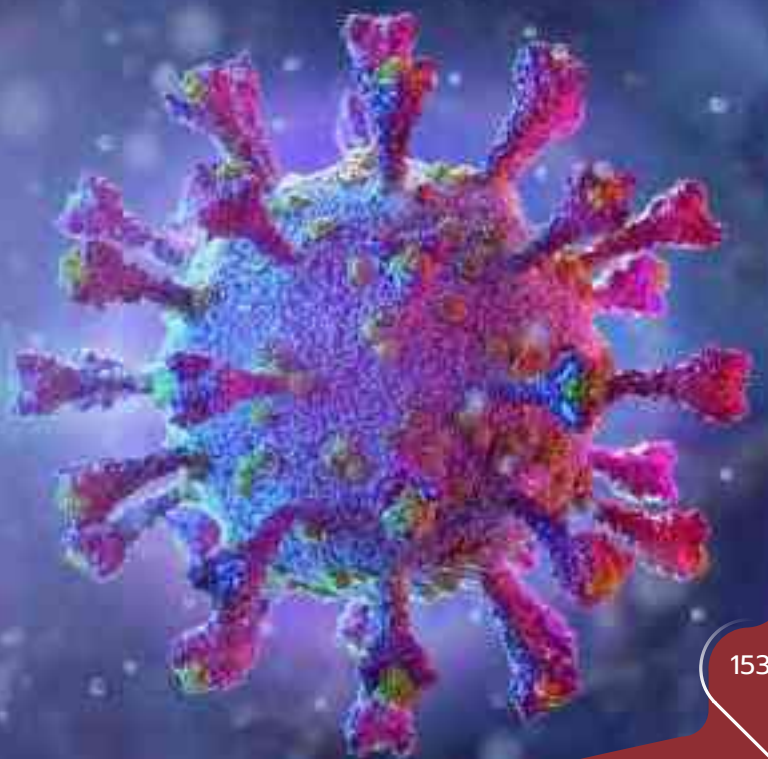
การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาระบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการสอบสวน มีการพัฒนาระบบนิติเวช เช่น พัฒนาศูนย์ปฏิบัติการทางการแพทย์สำหรับเจ้าหน้าที่ชั้นสูงตรพลีกศ พัฒนาระบบการจัดการศพจำนวนมากในกรณีภัยพิบัติ พัฒนาศูนย์จัดการจัดการวัตถุพยาน และจัดพิมพ์เผยแพร่ พัฒนาแนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และจัดพิมพ์แนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 (โควิด-19) เผยแพร่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม มีการจัดทำระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการบริหารจัดการและวิธีปฏิบัติงานนิติเวช สำหรับโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2563 อีกทั้ง คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมอยู่ระหว่างกร่างพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศในระยะยาวต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมากและรับผิดชอบภารกิจที่แตกต่างกัน มาตรฐานกลางจึงเป็นประเด็นท้าทายและหัวใจสำคัญของการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ทั้งการกำหนดมาตรฐานกลางในการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ และมาตรฐานกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ อันอาจนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพ เพื่อให้การตรวจเก็บพยานหลักฐานและการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. เพื่อกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน และกำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนในปัจจุบันให้มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่เพียงพอในการอำนวยความสะดวกครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเสริมสร้างและ พัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว

● เป้าหมาย ●

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกรวดเร็ว

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจของประชาชนต่อกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่สะดวกและรวดเร็ว

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ง. (3) กำหนดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงยุติธรรม ซึ่งบางหน่วยงานไม่ได้อยู่ในฝ่ายบริหารหรือเป็นองค์กรอิสระ ทำให้มีวัฒนธรรมองค์กร

และระบบงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น การกำหนดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาให้บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีทัศนคติ ค่านิยม และสมรรถนะการบริการประชาชนด้วยความสะดวกรวดเร็วและมีการประสานความร่วมมือกัน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาระบบงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่ควรเร่งรัดดำเนินการในประเด็นปฏิรูปนี้ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การขจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวก การกำหนดกลไกหรือการจัดให้มีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรและมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพิจารณากำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจนให้ตอบสนองการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service)

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐมีการพัฒนาระบบงานในกระบวนการยุติธรรม โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานภายในหน่วยงานและงานบริการประชาชน เช่น สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการพัฒนาระบบการยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing V.3) ซึ่งเปิดบริการให้ประชาชนใช้บริการแล้วในปัจจุบัน ได้รับการตอบรับการใช้งานที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ณ เดือนกันยายน 2563 มีศาลยุติธรรมมากกว่า 30 แห่ง ที่มีสถิติจำนวนคดีที่ยื่นฟ้องผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าระบบกระดาษ มีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมสร้างสุข โดยมีการให้บริการประชาชน ด้วยบริการในกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย ณ จุดเดียว ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสร้างการรับรู้กฎหมาย และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ 2) การให้คำปรึกษากฎหมาย 3) ช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา 4) การคุ้มครองพยานในคดีอาญา 5) การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท 6) การรับเรื่องราวร้องทุกข์ และร้องเรียน 7) การให้บริการกองทุนยุติธรรม และ 8) การจัดหาทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดีตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมากและรับผิดชอบภารกิจที่แตกต่างกัน มาตรฐานกลางจึงเป็นประเด็นท้าทายและหัวใจสำคัญของการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ทั้งการกำหนดมาตรฐานกลางในการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ และมาตรฐานกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ อันอาจนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพ เพื่อให้การตรวจเก็บพยานหลักฐาน และการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. เพื่อกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน และกำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนในปัจจุบัน ให้มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่เพียงพอในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนาประสิทธิภาพ ของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการแข่งขันของประเทศ

● เป้าหมาย ●

นักธุรกิจต่างชาติเชื่อมั่นและยอมรับกระบวนการยุติธรรมของไทย นักธุรกิจและประชาชนผู้มีอรรถคดีได้รับความยุติธรรมจากการดำเนินคดีพาณิชย์ที่สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม มีมาตรฐานเทียบเท่านานาอารยประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการดำเนินคดีแพ่งและพาณิชย์ การจัดตั้งศาลพาณิชย์/แผนกคดีพาณิชย์ในศาลยุติธรรม และการยกระดับสถาบันอนุญาโตตุลาการให้เป็นศูนย์กลางในระดับภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการลงทุนระหว่างประเทศที่นักธุรกิจต่างชาติใช้ในการตัดสินใจสำหรับการเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย เมื่อการดำเนินคดีพาณิชย์มีความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานเทียบเท่านานาอารยประเทศ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและบริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลภายในและระหว่างหน่วยงาน จะทำให้นักธุรกิจต่างชาติมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินคดีพาณิชย์ของไทยและตัดสินใจเข้ามาลงทุนได้ง่ายยิ่งขึ้น ในช่วงที่ผ่านมาได้เตรียมการดำเนินการตามประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เกี่ยวกับเขตอำนาจศาล (international jurisdiction) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลและรองรับการค้าระหว่างประเทศ การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และพัฒนาระบบการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Arbitration) ตั้งแต่ขั้นยื่นคำเสนอข้อพิพาท การติดตามสถานะของข้อพิพาท การยื่นคำร้องเอกสารต่าง ๆ การสืบพยาน การประชุมหารือ ตลอดจนการทำคำชี้ขาด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่พิพาทสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินโครงการนำร่องจัดตั้งแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจภายในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เพื่อกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี และมีกระบวนการจัดการสำนวนคดีไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้คดีพาณิชย์ได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบธุรกิจ อีกทั้งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นทางด้านเศรษฐกิจและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในระดับสากล นอกจากนี้ ในส่วนสถาบันอนุญาโตตุลาการได้ปรับปรุงคู่มือผู้ใช้งานระบบ TAI สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่อนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นระบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คู่พิพาทและผู้ใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ยังมีกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการอีกหลายกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินคดีพินิจสอดคล้องกับหลักสากลเพื่อส่งเสริมการค้าและการพาณิชย์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ และพัฒนาสถาบันอนุญาโตตุลาการของไทยให้เป็นศูนย์กลางการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้ประเด็นการปฏิรูปประเทศบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องดำเนินการเพิ่มเติมคือการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เกี่ยวกับเขตอำนาจศาล (international jurisdiction) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล และรองรับการค้าระหว่างประเทศ และการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ห้างทอง
ทองอภัย

馬
利
興
大
金
行

TESCO
Lotus

รับจ้าง

ห้างทอง
เล้งจันทน์

龍
鳳
大
金
行

ด้านเศรษฐกิจ

“มีผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศที่สูงขึ้น มีการเติบโตอย่างครอบคลุม ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการใช้ระบบมาตรฐาน และนวัตกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคม มีสมรรถนะสูงขึ้น”

บริบทสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง และความท้าทายใหม่ ๆ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างพลิกโฉมซึ่งจะเปลี่ยนพฤติกรรมของคน และรูปแบบการทำธุรกิจ งานหลายประเภทอาจจะ ถูกแทนด้วยระบบอัตโนมัติ โอกาสของแรงงานที่ใช้ ทักษะแบบเดิม จะตกรานมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ระบบอัตโนมัติและดิจิทัลสามารถสร้างโอกาสสำหรับ งานที่ใช้ทักษะสูงเพิ่มขึ้น ซึ่งการเตรียมคนและรูปแบบ ทางธุรกิจที่ตอบโจทย์บริบทใหม่ยังเป็นเรื่องสำคัญ ลำดับต้น ๆ ของการเปลี่ยนแปลงระยะต่อไปซึ่งเกิดขึ้น ในอัตราที่เร็วขึ้นกว่าเดิมเพราะมีการผสมผสาน ของเทคโนโลยีหลากหลายสาขาเป็นปัจจัยเร่ง ขณะที่ บริบทเศรษฐกิจการเมืองโลกซับซ้อนขึ้นภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ที่เข้มข้น กติกาและมาตรฐานสากล จะเข้มงวดขึ้น ทั้งทางด้านการค้าการลงทุน สิทธิมนุษยชน อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้ แรงงานหายากขึ้นและค่าแรงแพงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งเป็นความเสี่ยงต่อการระงับประมาณและความยั่งยืน ทางการคลังของกองทุนด้านประกันสังคม การออม

และการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ด้วยปัญหาเชิงโครงสร้าง และบริบทการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทยต้อง “แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตยั่งยืน” **แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ** ได้กำหนดประเด็นปฏิรูปออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) **การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ**

2) **ความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม**

3) **การปฏิรูปด้านสถาบันเศรษฐกิจ**

ซึ่งมีเรื่องและประเด็นปฏิรูปจำนวนรวม 55 ประเด็น เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

- 1) มีผลิตภาพสูงขึ้น
- 2) มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศสูงขึ้น
- 3) มีความเติบโตอย่างครอบคลุมทั่วทุกภาคส่วน
- 4) มีการเติบโตอย่างยั่งยืน
- 5) สถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูง

และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนทั่วโลก รวมทั้งการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมจากทั่วโลก เกิดเป็น New Normal (วิถีใหม่) ที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในการดำรงชีวิตประจำวันและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคส่วนต่าง ๆ จึงต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูการพัฒนาในทุกด้านของประเทศ โดยเฉพาะการเร่งปฏิรูป เพื่อให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงขึ้น พร้อมเร่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งยกระดับการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจการที่ใช้เทคโนโลยีสูง พร้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจากการสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างการผลิตของประเทศควบคู่ไปกับการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ โดยการสร้างผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1. การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จำเป็นต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลที่สำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) เพื่อให้การบริการของภาครัฐตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมองเห็นภาพรวมของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางด้านต่าง ๆ ได้

2. การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจในหลายประเด็น ยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่ระบุไว้ในแผนปฏิรูป ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการปฏิรูปบางประเด็นล่าช้า หรือไม่ครบถ้วนตามกิจกรรมที่ระบุไว้ ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องมีการเสริมสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบ ตลอดจนการส่งเสริมให้ภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้มากยิ่งขึ้น

3. ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การปฏิรูปในหลายประเด็นต้องอาศัยการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อผลักดันการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด

4. พัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พัฒนาแรงงานให้มีทักษะเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ยกกระดับคุณภาพสถานศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศในแต่ละสาขา พร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพ

สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามประเด็นปฏิรูปหลัก ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

0501 - 0530 ด้านที่ 1 การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน

การเพิ่มผลิตภาพ

ในส่วนของ *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ* ได้มีการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การพัฒนาพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และโอนหน่วยงานมาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปีที่มีมุ่งเน้นดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ โดยทำการตลาดเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะบุคคล และเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษและใช้จ่ายสูงอย่างต่อเนื่อง ใน *การส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมาย* ได้มีการออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมชีวภาพ ยานยนต์ไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ ดิจิทัล และการแพทย์ครบวงจร และในช่วงที่ผ่านมาได้นักลงทุนให้ความสนใจและขอรับการส่งเสริมในกิจการที่เกี่ยวข้องในทุกอุตสาหกรรม

การเตรียมความพร้อมด้านแรงงานทักษะ

เพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพระบบอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ จัดทำระบบทวิภาคีนำร่องในอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึงมีการวิเคราะห์ช่องว่างทางด้านทักษะระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาในปัจจุบันกับทักษะที่เศรษฐกิจต้องการ ตลอดจนได้จัดทำระบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามวิชาชีพและการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ

ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายสาขา รายพื้นที่ และรายประเด็น เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทย อีกทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานระยะเวลาสินเชื่อทางการค้าของภาคธุรกิจ และการพัฒนามาตรการส่งเสริม SME ให้เข้าถึงโอกาสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

การรวมกลุ่มในภูมิภาค

ในประเด็นปฏิรูปโครงสร้างและศูนย์กลางการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มีการดำเนินโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ (EEC Project List) อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามบิน โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 โครงการซ่อมบำรุงอากาศยานอู่ตะเภา รวมถึงการกำหนดเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้ง กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินโครงการเพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ตามอัตลักษณ์ของพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรจังหวัดตาก โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอุตสาหกรรมอาหาร (Food Cluster) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มมูลค่าภายใต้อัตลักษณ์ Andaman Brand รวมถึงปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ EEC ทั้งหมด 8 แผนปฏิบัติการ เพื่อเป็นมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เป็นรูปธรรม ทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ

ภาครัฐได้มีนโยบายเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ โดยปัจจุบัน รฟท. อยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่จำนวนรวม 9 เส้นทาง ระยะทาง 1,674 กม. คาดว่าจะเปิดให้บริการครบทุกเส้นทางในปี 2569 นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบอยู่ระหว่างการพัฒนาท่าอากาศยานและท่าเรือหลักที่สำคัญเพื่อรองรับการเดินทางระหว่างประเทศและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ต่าง ๆ ขณะเดียวกัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค ผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี โดยการเร่งรัดขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือเพื่อการเชื่อมโยงทางกายภาพระหว่างประเทศทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคตามแผนแม่บทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion : GMS) ทั้งนี้ ในการเร่งผลักดันการพัฒนาโครงสร้างระดับภูมิภาคก่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่โครงการตลอดจนสนับสนุนการค้าชายแดน ผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

ระบบนิเวศด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชนไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับทุกภาคส่วน"

0531 - 0550 ด้านที่ 2 การปฏิรูปด้านความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม

การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล

ได้มีการยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่องและส่งเสริมการทำเกษตรแม่นยำ ด้วยนวัตกรรมการเกษตรผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ ปัจจุบัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการจัดอบรมและสนับสนุนกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer

การสร้างสมดุลระดับประเทศ

ในประเด็น*การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ* ได้กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ ในการนี้อยู่ระหว่างวิเคราะห์ประมวผล องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย มาตรการและแนวทางการบูรณาการลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วน*ระบบเงินโอนเพื่อผู้มีรายได้น้อย* ได้เปิดให้ผู้มีรายได้น้อยลงทะเบียนรับการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำรงชีพ และรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้ผ่านการโอนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐตามเงื่อนไขที่กำหนด และในส่วนของ *การบริหารจัดเก็บภาษี* หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษี โดยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมทั้งบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภายในกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

0550 - 0555 ด้านที่ 3 การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ

ในประเด็น*ปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ* พระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 เป็นกลไกที่สามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้สามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) เป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย ในส่วนประเด็น*ปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ SME* ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนา SME โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร การพัฒนาฐานข้อมูลการส่งเสริม SME แห่งชาติ และงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME ผ่านเว็บไซต์ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงมาตรการและกลไกการพัฒนา SME ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งประเด็น*ปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ* โดยปัจจุบันประเทศไทยมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นที่อยู่ในชั้นวิกฤตสำหรับการบรรลุเป้าหมาย ใน 4 ประเด็นปฏิรูป ได้แก่ **1. (0518) Regional Integration Committee** ที่กำหนดให้มีเจ้าภาพหลักในการวางแผนนโยบายด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาคนั้น ยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ สืบเนื่องมาจากมีการขอความร่วมมือในระดับภูมิภาคจำนวนมาก และเป็นการดำเนินการที่มีความทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน จึงควรให้มีการใช้ประโยชน์จากกลไกคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) ที่มีอยู่ทดแทนการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค **2. (0520) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค** พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่มุ่งไปที่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งไม่ครอบคลุมการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ระบุในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพื้นที่และเมืองอัจฉริยะ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมควรพิจารณาระบุประเด็นการพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเป็นวาระสำคัญของหน่วยงาน และใช้กลไกดังกล่าวเร่งรัดให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาคัลสเตอร์ในระดับภูมิภาค **3. (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน** แม้ว่าจำนวนการเคลื่อนย้ายคนข้ามประเทศจะลดลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 แต่อาจเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มลักลอบเข้ามาในประเทศไทยทางช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว อีกทั้งเข้ามาหาโอกาสในการทำงานด้วย ดังนั้น เพื่อยกระดับมาตรฐานและควบคุมความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามแดน จึงควรจัดตั้งคณะทำงานด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียนขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมทั้งประเด็นเรื่องการคัดกรองโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรม และปัญหาในมิติอื่น ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประเทศในประเด็นความมั่นคง และความปลอดภัยของทรัพยากร ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และ **4. (0553) ปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ (Productivity) การมาตรฐาน (Standardization) และนวัตกรรม (Innovation)** จำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมอย่างครบวงจร ในรูปแบบหน่วยงานกลางที่ไม่สังกัดกระทรวงใด ๆ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบริหารจัดการด้านผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดแนวทางการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

0501

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0502

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0503

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0504

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0505

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0506

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0507

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0508

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0509

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0510

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0511

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0512

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0513

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0514

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0515

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0516

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0517

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0518

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0519

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0520

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0521

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0522

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0523

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0524

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0525

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0526

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0527

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0528

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0529

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0530

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0531

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0532

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0533

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0534

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0535

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0536

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0537

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0538

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0539

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0540

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0541

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0542

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0543

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0544

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0545

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0546

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0547

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0548

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0549

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0550

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0551

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0552

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0553

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0554

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0555

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของแผนด้านการบริการ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมบริการในประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนกลยุทธ์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทย เติบโตอย่างต่อเนื่อง และเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศมาตลอด สามารถประเมินได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทย ปี 2562 มีจำนวนถึง 40 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 2 ล้านล้านบาท แต่ในปัจจุบัน ปี 2563 ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและการเดินทางของคนทั่วโลก ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยเพียง 2.9 ล้านคน ซึ่งลดลงจากปี 2562 จำนวนมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการกับโรคระบาดหรือภัยคุกคามอื่นในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ดำเนินการปรับบทบาทการทำงานของหน่วยงานท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำกลยุทธ์ ได้แก่ (1) ถ่ายโอนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อพท. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 (2) ยกระดับสถาบันพลศึกษา เป็น มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (มกช.) ตาม พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และได้มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มงานภายในให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพในการบริการด้านท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำยุทธศาสตร์และดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ (Customer-segment specific plan) โดยผ่านกลไกในแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี รวมทั้งปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการและกำหนดทิศทางให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอีกด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การจัดทำแพลตฟอร์มฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลที่สำคัญของนักท่องเที่ยว ที่กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกันจัดทำขึ้นนั้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแพลตฟอร์มดังกล่าว โดยในเบื้องต้นได้มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามาอยู่ในเว็บไซต์กลาง อาทิ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ที่พัก สปา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) จึงควรเร่งรัดการพัฒนากระบวนข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ให้มีการบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ อาทิ ข้อมูลการท่องเที่ยว ชุมชน ข้อมูลการเดินทางระหว่างประเทศของนักท่องเที่ยว ข้อมูลเชิงพื้นที่ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลวิเคราะห์ นำไปสู่การกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว การจัดทำมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดทิศทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้ง จัดทำมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยฟื้นฟูและบรรเทาผลกระทบภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการสร้างความมั่นคงด้านความปลอดภัย และสร้างความมั่นใจในระบบสาธารณสุขทั้งด้านสุขภาพและอนามัย เพื่อเป็นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ให้เกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบการเดินทางต่าง ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

อุตสาหกรรมกรรมการเกษตร

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพิ่มศักยภาพและการเติบโตของอุตสาหกรรมเกษตร

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มูลค่าของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้น

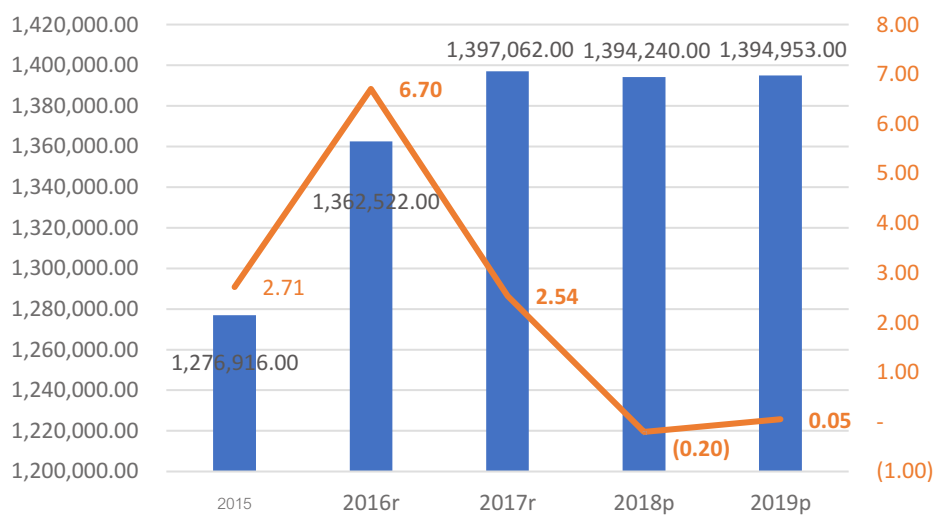
สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเป็นระบบตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การจัดเตรียมวัตถุดิบทางการเกษตร การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การลงทุนในอุตสาหกรรม และการสร้างและขยายตลาดใหม่ ซึ่งต้องมีการทำงานที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันทุกภาคส่วน และถึงแม้ว่าจะมีกลไกในรูปของคณะทำงานส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม โดยมีปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธาน และมีผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อหน้าที่กำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม และบูรณาการรวมถึงการสนับสนุนและบูรณาการการทำงานร่วมกัน แต่การดำเนินงานขับเคลื่อนในภาพรวมยังมีการเชื่อมโยงในห่วงโซ่การผลิตไม่มากเท่าที่ควร

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 มูลค่าผลิตภัณฑ์

มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปรวม 1,395 ล้านล้านบาท (คำนวณจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ยางและผลิตภัณฑ์ ยาสีฟัน เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ) เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 1,394 ล้านล้านบาท ในปี 2561 หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 0.05 ทั้งนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของกลุ่มเครื่องดื่มและผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจโลก และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ที่ทำให้การผลิตและการตลาดชะลอตัว โดยเฉพาะกลุ่มอาหาร ยาสีฟัน ยางพาราและผลิตภัณฑ์

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

ที่มา: สศช.

สำหรับการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ โครงการป้อนนักธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีความรู้ที่เหมาะสมรองรับการพัฒนาเกษตรสู่การเป็นเกษตรอุตสาหกรรมได้ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการแปรรูปสินค้าเกษตร และการเผยแพร่องค์ความรู้และแนวทางการแปรรูปสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาสังคมการประกอบการและการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ในด้านการปรับระบบการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเกษตร มีการจัดทำโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Zoning by Agri-Map) เพื่อปรับพื้นที่เพาะปลูกให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยมีเป้าหมายพื้นที่ 128,320 ไร่ ปัจจุบันได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมแล้ว จำนวน 101,262 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.91 ของพื้นที่ เป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวมที่มีความพยายามผลักดันให้เกิดการปรับระบบการทำงานให้เชื่อมโยงในห่วงโซ่การผลิตระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีไม่มากเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการตามขอบเขตของหน่วยงาน ทำให้การสนับสนุนและผลักดันอุตสาหกรรมเกษตรอยู่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์เดิม ขณะที่การต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ยังมีข้อจำกัด เช่น การแปรรูปของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพเป็นผลิตภัณฑ์อุปโภคชีวภาพ เช่น เครื่องสำอาง เคมีชีวภาพ พลาสติกชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลจากงบประมาณพัฒนาเทคโนโลยีแปรรูปค่อนข้างสูง ขาดแรงจูงใจในการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ รวมถึงขาดโครงการที่ขับเคลื่อนในภาพรวม และขาดการเชื่อมโยงของหน่วยงานที่มารับช่วงต่อในการแปรรูปสินค้าไปเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสูงที่มีมูลค่าและมีโอกาสทางการตลาด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การศึกษาวเคราะห์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรใหม่ที่มีศักยภาพด้านการตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรการส่งเสริมการลงทุน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมเกษตร ตั้งแต่การจัดเตรียมวัตถุดิบ การวิจัยพัฒนาและการเข้าถึงเทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูง การกำหนดมาตรการจูงใจและการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรเป้าหมาย ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตรใหม่ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

อุตสาหกรรมอาหาร

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของอุตสาหกรรมอาหาร เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารของภูมิภาค CLMV

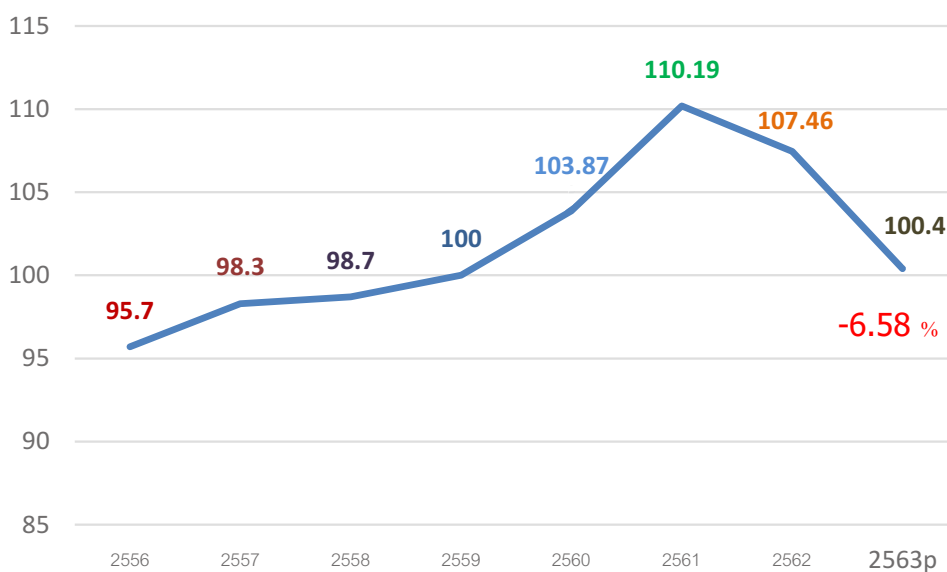
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันควบคู่กับการสร้างการเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารของภูมิภาค CLMV

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานกว่า 1 ล้านคน หรือร้อยละ 2.8 ของการจ้างงานทั่วประเทศ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเกษตรผ่านการสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจฐานราก โดยในปี 2562 สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศให้กับเศรษฐกิจไทยด้วยมูลค่า 922,835 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.5 ของผลิตภัณฑ์

มวลรวมในประเทศ หรือ ร้อยละ 20.6 ของ GDP ภาคอุตสาหกรรมการผลิต มูลค่าการส่งออกอาหาร 1,016,932 ล้านบาท หดตัวลดลง ร้อยละ 4.6 เมื่อเทียบกับปี 2561 มีส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 2.51 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.80 อยู่ในอันดับที่ 11 ของโลก ขยับขึ้นจากอันดับที่ 12 ของโลกในปี 2561 และเป็นอันดับที่ 2 ของเอเชียรองจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ก่อให้เกิดรายได้ในธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมอาหาร 2.7 ล้านล้านบาท

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมอาหาร (ถ่วงน้ำหนักมูลค่าเพิ่ม) ในปี 2556-2563

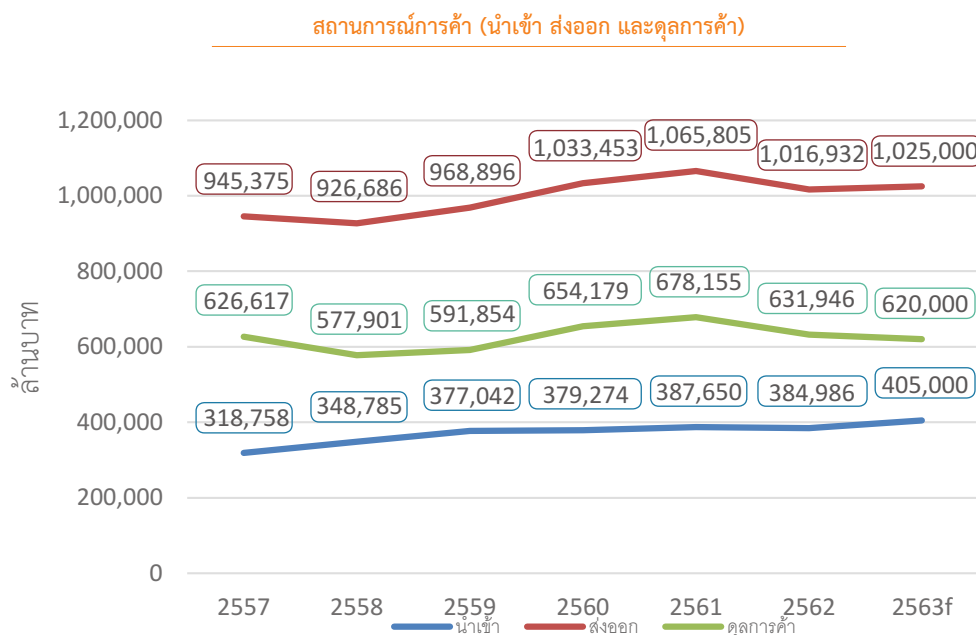

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การผลิตอุตสาหกรรมอาหารไทยปี 2563 มีการปรับชะลอตัวลดลงร้อยละ 6.58 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการบริโภคภายในประเทศที่ชะลอตัวตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง จากมาตรการการปิดประเทศเพื่อเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อีกปัจจัยที่สำคัญคือสภาวะภัยแล้งส่งผลกระทบต่อเกิดการขาดแคลนผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น อ้อยและน้ำตาลทราย แป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น ขณะที่อัตราเงินเฟ้อชะลอตัวร้อยละ 0.9 ตามแนวโน้มราคาน้ำมัน

สำหรับการส่งออกสินค้าอาหารไทย ปี 2563 มีมูลค่า 1,025,000 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ส่วนหนึ่งมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในต่างประเทศ ทำให้มีความต้องการรักษาความมั่นคงทางอาหาร ส่งผลให้สินค้าอาหารของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยสินค้าอาหารส่งออกที่สำคัญ 5 รายการ มีมูลค่าขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ อาหารพร้อมรับประทาน (+15.2%) ปลาหมึกกระป๋อง (+12.6%) เครื่องปรุงรส (+7.3%) ไข่ (+3.4%) และสับปะรด (+0.2%) ในขณะที่สินค้าสำคัญอีก 5 รายการ มีมูลค่าการส่งออกลดลง ได้แก่ น้ำตาลทราย (-26.1%) มะพร้าว (-13.5%) กุ้ง (-12.4%) แป้งมันสำปะหลัง (-6.8%) และข้าว (-0.7%) ขณะที่การนำเข้ามีมูลค่า 405,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 5.2 โดยประเทศไทยเกินดุลการค้าอาหารมูลค่า 620,000 ล้านบาท และดุลการค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ที่มา: ฝ่ายวิจัยและข้อมูล สถาบันอาหาร รวบรวมและประมวลผลจากฐานข้อมูล Global Trade Atlas, UNComtrade และ Trade map หมายถึง: f คือตัวเลขคาดการณ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562–2570) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติรับทราบแผนปฏิบัติการดังกล่าว เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563 มีเป้าหมายให้ไทยเป็น ศูนย์กลางการผลิตอาหารอนาคตแห่งอาเซียนควบคู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และก้าวขึ้นเป็น 1 ใน 10 ของผู้ส่งออกอาหารของโลกในปี พ.ศ. 2570 โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารอนาคต ด้วยการบูรณาการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการดังกล่าว ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการอาหารตลอดห่วงโซ่อุปทาน ด้วยการสร้างนวัตกรรมอุตสาหกรรมอาหารพันธุ์ใหม่

(Food Warriors) ให้เป็น Food Warriors/ Food Industry 4.0/ Smart SMEs/ Smart Farmer/ Young Smart Farmer/ วิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรเข้มแข็ง ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านนวัตกรรม ด้านมาตรฐานความปลอดภัย ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการตลาด พร้อมทั้งเร่งวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน SMEs ผ่านการเชื่อมโยงกลไกและการให้บริการด้านการวิจัยและพัฒนาผ่านเครือข่ายเมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis) โดยจัดให้มี One Stop Service และส่งเสริมให้มี Future Food Lab ในพื้นที่เมืองนวัตกรรมอาหารส่วนขยายที่อยู่ในอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคและมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพ ประกอบกับเพิ่มช่องทางการตลาดโดยการจัดแสดงสินค้าเพื่อกระตุ้นการบริโภคในประเทศ รวมทั้งเสริมสร้าง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ทัศนคติของผู้ประกอบการทั่วโลกได้ปรับตัวเข้าสู่เทคโนโลยีอุตสาหกรรมยุค 4.0 ทั้ง SMEs และกลุ่มธุรกิจ Start-up ที่สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับศักยภาพธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจมีศักยภาพในการแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งสำหรับผู้ประกอบการไทยยังคงมีการผลิตและส่งออกสินค้าอาหารส่วนใหญ่ยังคงเป็นสินค้าในรูปแบบเดิม กล่าวคือสินค้าแปรรูปขั้นต้นที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ ส่งผลทำให้ประสบปัญหาในการแข่งขันโดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนาที่สามารถผลิตสินค้าในรูปแบบเดียวกันเข้าสู่ตลาดโลก ดังนั้น ภาครัฐควรเร่งรัดปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้เกิดการลงทุนในเชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่รองรับการผลิตเชิงพาณิชย์สำหรับ Start up หรือผู้ประกอบการที่ต้องการทดลองตลาดหรือยังไม่มีโรงงานผลิต นอกจากนี้ ยังช่วยเป็นพื้นที่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับอนาคตใหม่ๆ อาทิ ผลิตภัณฑ์อาหารจากเทคโนโลยีชีวภาพ (Food Biotechnology Products) อาหารและวัตถุดิบเพื่อผลิตอาหารคุณภาพสูง (High Value Added Food Products & Organic Food Ingredients) ได้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดการยกระดับอุตสาหกรรมอาหารสู่อนาคตอย่างเป็นรูปธรรม

ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารอย่างครบวงจร การเร่งส่งเสริมการสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) และส่งเสริมการลงทุนโดยการเพิ่มเติมประเภทกิจการโรงงานผลิตพืช (Plant Factory) ตลอดจนการสนับสนุนการทำเกษตรแปลงใหญ่ โดยพัฒนาเกษตรเข้าสู่การผลิตระบบเกษตรสมัยใหม่

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพ

• เป้าหมาย •

เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจชีวภาพไทย การพัฒนาและการนำมาใช้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพในระดับภูมิภาครวมถึงการบูรณาการโซ่อุปทาน

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

เศรษฐกิจชีวภาพไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาคและมีการใช้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพแบบบูรณาการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

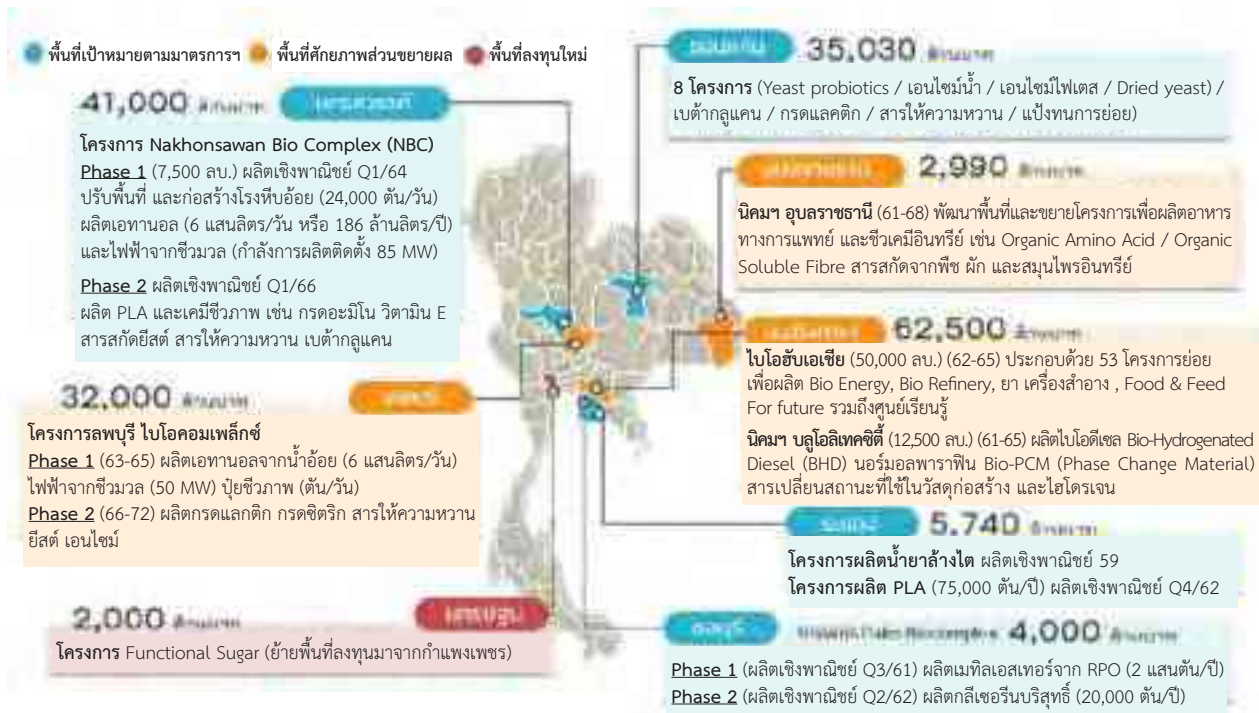
สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชีวภาพของไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพมีจำนวน 39 ราย แบ่งเป็น ผู้ผลิตเอทานอลจากอ้อย 17 ราย ผู้ผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง 10 ราย และผู้ผลิตไบโอดีเซลประเภทเมทิลเอสเทอร์ของกรดไขมัน 12 ราย ผู้ผลิตเม็ดพลาสติกชีวภาพ 2 ราย ผู้ผลิตวัสดุชีวภาพหรือผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ เช่น ถุงเพาะชำต้นไม้ ถุงซิปป์ ภาชนะ หลอด 23 ราย ผู้ผลิตสารเคมีชีวภาพ 29 ราย โดยบางรายเป็นผู้ผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพด้วย

ส่วนผู้ผลิตชีวเภสัชภัณฑ์มีเพียง 6 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านต้นทุนเทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างสูงประกอบกับข้อกำหนดและกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มชีวเภสัชภัณฑ์ โดยมีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและปิโตรเคมีซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 39.05 พันล้านบาท 221.9 พันล้านบาท และ 103.58 พันล้านบาท และ 13.71 พันล้านบาท ในปี 2560 – 2563 (ม.ค. – ก.ย.) ตามลำดับ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย กรมธุรกิจพลังงาน และสถาบันพลาสติก

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการบูรณาการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพของอุตสาหกรรมชีวภาพไทยภายใต้มาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย (พ.ศ. 2561-2570) โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่น ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง กำหนดชนิดและคุณภาพน้ำตาลทรายที่ให้โรงงานผลิต พ.ศ. 2562 รวมถึงการสร้างกลไกการออกใบรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้เองทางชีวภาพ เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนรองรับการดำเนินการมาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของรัฐบาลและเป็นการกระตุ้นความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ และการขับเคลื่อนการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพภายในประเทศ (รูปภาพที่ 2) โดยแบ่งออกเป็น (1) พื้นที่เป้าหมายตามมาตรการฯ ซึ่งปัจจุบันมีการผลิตเชิงพาณิชย์แล้ว และเกิดมูลค่าการลงทุนรวม 50,740 ล้านบาท ได้แก่ พื้นที่ EEC จำนวน 9,740 ล้านบาท

เพื่อผลิตน้ำยาล้างไต พลาสติกชีวภาพ (Poly Lactic Acid: PLA) และเมทิลเอสเทอร์จากน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ และพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (จ.นครสวรรค์) จำนวน 41,000 ล้านบาท เพื่อผลิตเอทานอล และโรงงานไฟฟ้าชีวมวล และมีแผนการขยายการผลิตในส่วนของเคมีชีวภาพ เช่น กรดอะมิโน สารสกัดยีสต์ อาหารฟังก์ชันนอล วิตามิน E สารให้ความหวาน เบต้ากลูแคน พลาสติกชีวภาพ และ (2) พื้นที่ที่มีศักยภาพเพิ่มเติม คาดว่า จะเกิดมูลค่าการลงทุนเพิ่มเติม 97,490 ล้านบาท โดยภาคเอกชนจะเข้าไปลงทุนในท้องถิ่นและนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ไปประยุกต์ใช้ตามนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นการสร้างความมั่นคงทางวัตถุดิบและการวางระบบการส่งเสริมภาคเกษตรในพื้นที่ ตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบลูโอเลโทเค ซิตี้ และโครงการไบโอ ฮับ เอเชีย ใน จ.ฉะเชิงเทรา มูลค่าการลงทุนรวม 62,500 ล้านบาท โครงการลพบุรีไบโอบีโอมเพล็กซ์ ใน จ.ลพบุรี มูลค่าการลงทุน 32,000 ล้านบาท และโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอุบลราชธานี ใน จ.อุบลราชธานี มูลค่าการลงทุน 2,990 ล้านบาท

นอกจากนี้รัฐบาลได้มีมาตรการทางภาษี เพื่อสร้างความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ โดยออกพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 702) พ.ศ. 2563 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2563 โดยมีสาระสำคัญ คือ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับเงินได้เป็นจำนวนร้อยละสิบห้าของรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ สำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 โดยผู้ประกอบการต้องยื่นขอการรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาตรวจสอบ เพื่อออกไปรับรองผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ ใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอลดหย่อนภาษีตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะเวลาที่ผ่านมา การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมชีวภาพ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุน มาตรการกระตุ้นความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม การยกระดับอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมายที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการเพิ่มผลิตภาพให้กับผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่มีมูลค่าสูงขึ้นได้ จึงควรเร่งรัดแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ผู้ประกอบการนำวัตถุดิบทางการเกษตรมาใช้ในการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจชีวภาพของไทย ควรสนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพแบบครบวงจรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวที่มีการใช้นวัตกรรมและประโยชน์จากทรัพยากรฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจชีวภาพ ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีจากความหลากหลายทางชีวภาพของวิสาหกิจชุมชนและชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านโลจิสติกส์ กำลังคน เทคโนโลยี นวัตกรรม การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเร่งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้ออำนวยต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าไปสู่การเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าสำคัญในระดับภูมิภาค CLMV

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

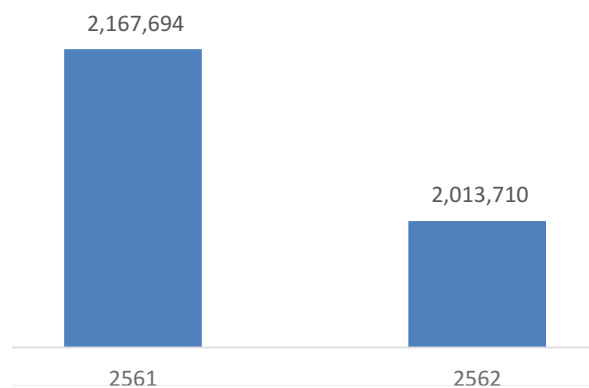
ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญในภูมิภาค CLMV

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยปี 2562 ประเทศไทยผลิตและส่งออทยานยนต์เป็นอันดับที่ 11 ของโลก โดยประเทศที่มีกำลังการผลิตสูงสุด 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี และอินเดีย อย่างไรก็ตามปริมาณการผลิตของไทยลดลงร้อยละ 7.1 เมื่อเทียบกับปี 2561 อันเนื่องมาจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในตลาดโลก

แนวโน้มสถานการณ์อุตสาหกรรมยานยนต์ของโลกในปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนจากยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์สันดาปเป็นยานยนต์ไฟฟ้า ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยประเทศไทยมีความได้เปรียบจากการเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญ สามารถพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีมาต่อยอดได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าจะช่วยบรรเทาปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการปล่อยฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์ และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ปริมาณการผลิตรถยนต์ของไทยในปี 2562 หน่วย : คัน

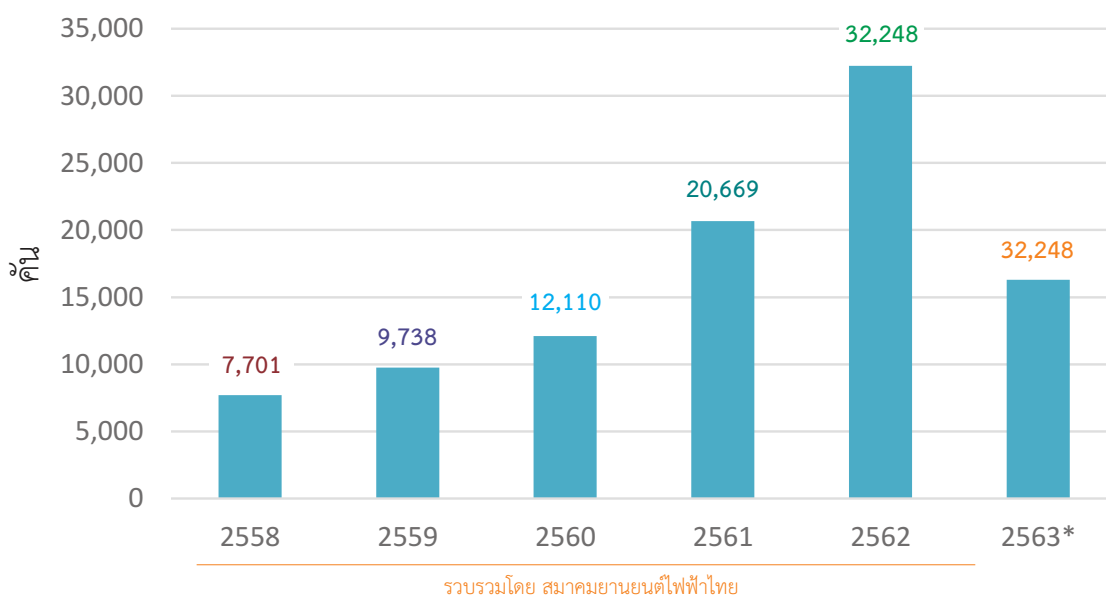

ที่มา: International Organization of Motor Vehicle Manufacturers

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการจดทะเบียนรถยนต์ประเภทยานยนต์ไฟฟ้าสะสมรวมเป็นจำนวน 172,068 คัน โดยแบ่งเป็นรถยนต์ไฟฟ้าแบบผสม (HEV/PHEV) 167,767 คัน และรถยนต์ไฟฟ้าแบบแบตเตอรี่ 4,301 คัน โดยปี 2562 มียานยนต์ไฟฟ้าจดทะเบียนใหม่จำนวน 32,248 คัน ขณะที่ในระยะ 6 เดือนแรกของปี 2563 พบว่ามีการจดทะเบียนยานยนต์ไฟฟ้าใหม่ทั้งสิ้น 16,290 คัน และมีสถานีอัดประจุไฟฟ้าสาธารณะจำนวน 557 แห่ง (ที่มา: กรมการขนส่งทางบก และสมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย) อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนยานยนต์ไฟฟ้าใหม่มีแนวโน้มลดลงจากปีก่อนหน้า เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิต ตลอดจนกำลังซื้อของผู้บริโภค

จำนวนยานยนต์ไฟฟ้าที่จดทะเบียนใหม่ ปี 2558 - 2563 (1 ม.ค. - 30 มิ.ย.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีนโยบายส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้ามาโดยตลอด ทั้งมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเพิ่มอุปทาน มาตรการกระตุ้นตลาดภายในประเทศ การเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า การจัดทำมาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้า การบริหารจัดการแบตเตอรี่ใช้แล้ว การก่อสร้างศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติระยะที่ 2 เพื่อรองรับการทดสอบรถยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนต่างๆ รวมทั้งการทดสอบรถยนต์ตามมาตรฐานยูโร 5 และยูโร 6 และมาตรการอื่น ๆ ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติได้เห็นชอบแผน Roadmap การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยกำหนดให้ปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยมีการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 30 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด หรือประมาณ 750,000 คัน นอกจากนี้ คณะกรรมการ

นโยบายพลังงานแห่งชาติได้เห็นชอบอัตราค่าไฟฟ้าสำหรับสถานีอัดประจุไฟฟ้าของยานยนต์ไฟฟ้าแล้ว ในด้านการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนยานยนต์ไฟฟ้า ชิ้นส่วนและอุปกรณ์สำหรับยานยนต์ไฟฟ้าแล้ว เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลครอบคลุมยานยนต์ไฟฟ้าทุกประเภท ทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถสามล้อ รถโดยสารและรถบรรทุก รวมถึงเรือที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า ฯลฯ สำหรับมาตรการทางด้านภาษีได้กำหนดอัตราภาษีของยานยนต์ไฟฟ้าไว้ในอัตราที่ต่ำกว่ารถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิง มีมาตรการในการลดภาษีสรรพสามิต เพื่อให้รถยนต์ไฟฟ้ามีราคาที่ถูกลง และยังมีโครงการนำร่องใช้งานยานยนต์ไฟฟ้ากลุ่มรถโดยสารสาธารณะ เพื่อให้การส่งเสริมเกิดประโยชน์กับสาธารณชนในวงกว้าง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าของไทยมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ดังนี้ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและศูนย์ทดสอบเพื่อรองรับการขยายตัวของปริมาณยานยนต์ไฟฟ้า เช่น การเพิ่มจำนวนสถานีชาร์จรถยนต์ไฟฟ้าของส่วนบุคคลและรถยนต์ไฟฟ้าสาธารณะให้ครอบคลุมและรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมยานยนต์ไฟฟ้า รวมทั้งการพัฒนาแรงงานที่มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และเร่งรัดการให้บริการของศูนย์การทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติให้มีความสมบูรณ์เพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมประชาชนหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าผ่านมาตรการทางการเงินหรือภาษี รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ในประเทศ เช่น โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ฯลฯ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าสำคัญของภูมิภาค CLMV และของโลกต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ

● เป้าหมาย ●

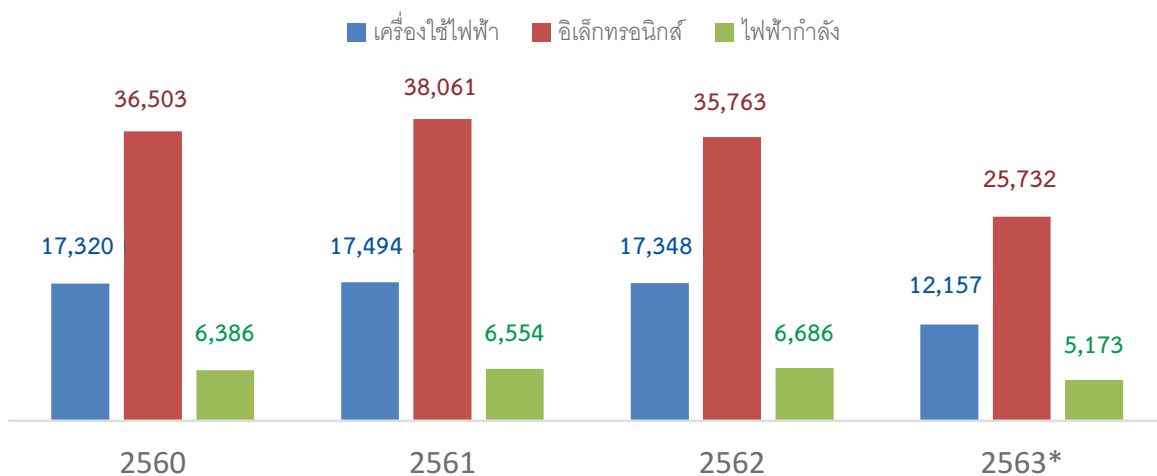
เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาคของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ การบูรณาการโซ่อุปทาน การยกระดับผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะสู่มาตรฐานระดับสากล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะของไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาค ที่มีมาตรฐานระดับสากลและบูรณาการร่วมกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศไทยมายาวนานกว่า 50 ปี และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก โดยในปี 2562 ประเทศไทยส่งออกสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอันดับที่ 13 ของโลก และเป็นอันดับที่ 4 ในอาเซียน มีมูลค่า 59,797 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ 1.9 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 24.3 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศมากกว่า 750,000 ตำแหน่ง ขณะที่การส่งออก 9 เดือนแรกของปี 2563 มีมูลค่า 43,062 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ที่ประเทศคู่ค้าได้ชะลอคำสั่งซื้อไว้

มูลค่าการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ที่มา: กรมศุลกากร รวบรวมโดย: สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก มีอัตราเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2.0-3.0 โดยพึ่งพาผลิตภัณฑ์หลักไม่กี่ชนิด เช่น HDD, PCB, IC และ Semiconductor ที่มีอัตราการเติบโตคงที่และมีแนวโน้มชะลอตัวลง อีกทั้งลักษณะของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงผู้รับจ้างประกอบ หรือ OEM ซึ่งไม่มีเทคโนโลยีเป็นของตนเองเน้นการพึ่งพาการใช้แรงงานส่วนใหญ่ ไปสู่การผลิตสินค้าที่มีความต้องการของตลาดในอนาคตที่เน้นเทคโนโลยีและนวัตกรรม และสร้าง Supply chain ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสูงและมีมูลค่าเพิ่มสูงให้เกิดขึ้นในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาและต่อยอดอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รักษาการเติบโตและมูลค่าการส่งออก โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สทท.) ได้ออกมาตรการส่งเสริมการลงทุน อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ อาทิ กรณีมีการลงทุนหรือมีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดขายรวมใน 3 ปีแรก หรือไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท จะได้รับสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 100 ของเงินลงทุน เพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติและส่งเสริมกระบวนการผลิตที่ทันสมัย ตลอดจนส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งนี้ ระยะเวลา 9 เดือนแรกของปี 2563 พบว่ามีกิจการยื่นคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 106 โครงการ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 และมีมูลค่าการลงทุน 37,550 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 18 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันกับปี 2562 ที่มีมูลค่าคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 45,650 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นมูลค่าเงินลงทุนที่สูงที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (ที่มา: สทท.)

นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2570) (แผนระดับที่ 3) เพื่อเสนอต่อสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป โดยสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ เป็นการยกระดับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ โดยมีมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ จากภาครัฐ เพื่อสร้าง Supply chain ที่มีมูลค่าและเทคโนโลยีสูงใหม่ ๆ ตลอดทั้ง Supply chain ของอุตสาหกรรม ตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำ เช่น Wafer Fabrication, IC design, Micro Electro Mechanical Systems (MEMs), Optical Semiconductor, Semiconductor for IoT

Device ฯลฯ สำหรับอุตสาหกรรมกลางน้ำจะเน้นการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการพัฒนาสำหรับผลิตภัณฑ์ S-curve ในอนาคต เช่น Sensor Module, อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในยานยนต์ไฟฟ้าและยานยนต์ไร้คนขับ และอุปกรณ์ IoT ต่าง ๆ รวมทั้ง พัฒนาปัจจัยแวดล้อม Eco-system และอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industry) ในประเทศรองรับ เช่น ระบบการผลิตอัตโนมัติ (Automation), โครงสร้างพื้นฐานด้าน IoT และ Data Analysis, การเตรียมความพร้อมของห้องปฏิบัติการทดสอบ การเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน ฯลฯ สำหรับอุตสาหกรรมปลายน้ำ จะเน้นการสร้างตลาดสำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ ในประเทศ เช่น Smart Factory, Smart Farming, Smart City Smart Appliance, Smart Home ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาฐานการผลิตที่สำคัญของโลกและพัฒนาสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะมีประเด็นความท้าทาย ดังนี้ การพึ่งพิงกลุ่มสินค้าส่งออกที่สำคัญเพียงไม่กี่ชนิด โครงสร้างพื้นฐานเพื่อทดสอบวิจัย และพัฒนาที่ไม่เพียงพอ แรงงานยังขาดทักษะเฉพาะด้านที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การปรับเปลี่ยนสินค้าและกระบวนการผลิตใช้เงินลงทุนสูง และผู้ประกอบการในประเทศไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ รวมทั้งนักลงทุนต่างประเทศและบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มย้ายฐานการผลิตและการลงทุนไปประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีศักยภาพ และขาดการผลักดันมาตรการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Matching Investor) เพื่อให้อุตสาหกรรมเกิดการยกระดับกระบวนการผลิตผ่านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมการผลิตอัตโนมัติในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องไฟฟ้าอัจฉริยะให้มีความหลากหลาย เร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการลงทุน ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ และพัฒนาแรงงานให้มีทักษะและความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล

● เป้าหมาย ●

เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจดิจิทัลขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจดิจิทัลดีขึ้นจากอันดับที่ 40 ในปี 2562 เป็นอันดับที่ 39 ของโลก ในปี 2563 และมีบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัลเพิ่มขึ้นจาก 2.8 แสนคน ในปี 2560 เป็น 3.8 แสนคน ในปี 2562 โดยที่ผ่านมามาตราฐานได้กำหนดให้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลเป็น 1 ใน 5 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่ Thailand 4.0 และได้สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาดิจิทัลในประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันกับสถานการณ์โลก ผ่านการพัฒนาทักษะแรงงานด้านดิจิทัลให้สามารถผลิตโปรแกรมและให้บริการด้านดิจิทัล รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้ประกอบการ วิชาชีพชุมชน และนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปให้มีทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มขึ้นผ่านโครงการส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลผ่านการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อกระตุ้นการลงทุนผ่านการให้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมจำนวนร้อยละ 50 เป็นระยะเวลา 3 ปี เนื่องจากการพัฒนาดิจิทัลของไทยส่วนใหญ่เป็นการพึ่งพาเทคโนโลยีผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ โดยในช่วงเดือน ม.ค. - ก.ย. 2563 มีการออกบัตรส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดิจิทัล รวม 98 โครงการ คิดมูลค่าประมาณ 1.36 พันล้านบาท ซึ่งคาดว่าจะจำนวนโครงการและมูลค่าการลงทุนรวมในปี 2563 จะลดลงจากปี 2562 ที่มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 126 โครงการ มูลค่าประมาณ 11.13 พันล้านบาท ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการชะลอการลงทุนเนื่องด้วยผลกระทบทางการเงินและเศรษฐกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งในด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมดิจิทัลที่มีต้นทุนและค่าใช้จ่ายสูงที่พึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศเป็นหลัก รวมทั้งมีกฎระเบียบที่ซับซ้อน ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดในการรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งจากความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ทำให้อาจจะไม่สามารถเพิ่ม ศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาคได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรพิจารณากำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดิจิทัลภายในประเทศอย่างมีระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาหรือเพิ่มทักษะด้านดิจิทัลให้แก่คนไทยให้สามารถรองรับและตรงกับความต้องการที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งการสร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้จนถึงการทำงานของประชาชนควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ควรพิจารณาทบทวนปรับปรุงกฎระเบียบในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการด้านดิจิทัลมาลงทุนในประเทศไทยโดยเทียบเคียงกับประเทศคู่แข่งในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนภาคอุตสาหกรรมดิจิทัลภายในประเทศเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

อุตสาหกรรมการศึกษา

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการ การศึกษา เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรม การศึกษาของประเทศไทย และใช้ประโยชน์จาก อุตสาหกรรมการศึกษาดังกล่าว

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมการศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป แนวทางในแผนปฏิรูป มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนามาตรการ จูงใจด้านการฝึกอบรม และการดึงดูดการฝึกอบรมทางด้านอุตสาหกรรมเฉพาะทาง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพ ในการให้การศึกษาจากการสร้างมาตรการดึงดูดศาสตราจารย์หรือผู้สอนที่มีคุณภาพทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น และการอำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชนในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม ได้ดำเนินการปฏิรูปอุตสาหกรรม การศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 โดยให้ความสำคัญ กับการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ ของโลก เข้ามาเปิดและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบัน อุดมศึกษาชั้นนำของไทย เพื่อสร้างกำลังคนเพื่อ ตอบสนองอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และการพัฒนา ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง โดยมีโครงการสำคัญ ได้แก่

1) โครงการพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลงทุนและเพิ่ม ขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและ ภูมิภาคความร่วมมือด้านการศึกษา (KOSEN) ระหว่างไทย กับญี่ปุ่น วงเงินโครงการ รวม 4,700 ล้านบาท ดำเนินการ ใน 2 วิทยาเขต ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) (KOSEN KMITL) และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) (KOSEN KMUTT) เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพในกลุ่ม วิศวกรนักปฏิบัติ (Practical Engineers) ช่างเทคนิค วิศวกรรม (Engineering Technician) และนวัตกรรม

(Innovator) ให้เพียงพอต่อความต้องการในการส่งเสริม การพัฒนาของอุตสาหกรรมเป้าหมาย

2) ความร่วมมือระหว่าง สจล. กับมหาวิทยาลัยคาร์เนกี เมลลอน (Carnegie Mellon University) ซึ่งเป็น มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกด้านวิทยาศาสตร์และ คอมพิวเตอร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา ในการเปิด “มหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล” หรือ CMKL University ในรูปแบบสถาบันร่วม (Joint Institute) แห่งแรก ในเอเชีย โดยเปิดรับสมัครนักศึกษาทั้งหลักสูตร ปริญญาโท และปริญญาเอก สำหรับคณะวิศวกรรมไฟฟ้า และคอมพิวเตอร์ และคณะใหม่ คือ นวัตกรรมการบิน (Entertainment Innovation Center) จะเน้นการใช้ เทคโนโลยีพัฒนางานการบิน ซึ่งมุ่งจัดการการศึกษา ในรูปแบบสหวิทยาการเพื่อมุ่งผลิตบุคลากรรุ่นใหม่ไฟแรง ที่มีความรู้เปิดกว้าง มีทัศนคติแบบสากลนิยม (global mindset) และมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3) การจัดตั้งสถาบันระดับอุดมศึกษาด้านการจัดการ ธุรกิจโรงแรม ของ Les Roches Global Hospitality Education ภายใต้ชื่อ Asian Institute of Hospitality Management, In Academic Association With Les Roches ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านการ บริหารจัดการธุรกิจบริการที่ติดอันดับ 1 ใน 3 ของโลก

เพื่อเข้ามาจัดการศึกษาใน EEC โดยจะมีวิทยาเขตในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาบุคลากร ด้านการโรงแรมที่มีคุณภาพ สนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะระบียงเศรษฐกิจฝั่งตะวันออก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาชั้นนำจากต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมายังมีจำนวนไม่มาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางกฎระเบียบ และมาตรการทางด้านภาษี เพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินงาน และดึงดูดให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสูงเข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกจากนี้ ความท้าทายที่เป็นโอกาสสำหรับอุตสาหกรรมการศึกษา คือ การเติบโตของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” เป็นอีกหนึ่งคลังความรู้สำหรับคุณครู ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มด้านทักษะและความรู้ออนไลน์ “Vonder” แอปพลิเคชันด้านการศึกษาที่สามารถเข้าถึงนักเรียนทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน “ถามครู” เว็บไซต์และแอปพลิเคชันเรียนหนังสือสำหรับเด็กอนุบาลและปฐมวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป เพื่อให้การจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศก่อให้เกิดประสิทธิ ธรรมอย่างแท้จริง ควรมีการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาของรัฐในประเทศ อาทิ การให้โอกาสให้นักศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐในพื้นที่ได้มีโอกาสฝึกงานในพื้นที่จัดการศึกษาของสถาบันดังกล่าว การให้โอกาสอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคและรูปแบบการสอน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา รวมถึงควรเปิดโอกาสให้ EdTech Startup ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษามาพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

อุตสาหกรรมสุขภาพ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสุขภาพของประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมการศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันอุตสาหกรรมการแพทย์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากความต้องการบริการสุขภาพที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยข้อมูลจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ประเมินการมูลค่าตลาดอุตสาหกรรมการแพทย์ของประเทศไทย พบว่า มีมูลค่าตลาดกว่า 16 พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 5.60 แสนล้านบาท อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทยประกอบด้วย 3 อุตสาหกรรมย่อย ได้แก่ การให้บริการการแพทย์สมัยใหม่การวิจัยและผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์และการวิจัยยา-ผลิตภัณฑ์ โดยมูลค่าอยู่ที่คำรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลประมาณ 3.68 แสนล้านบาท การผลิตและ/หรือจำหน่ายยา 1.52 แสนล้านบาท และการผลิตและ/หรือ จำหน่ายอุปกรณ์การแพทย์เวชภัณฑ์ 0.40 แสนล้านบาท ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้อัตราการผลิตสินค้าในประเทศมีจำนวนมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง อุตสาหกรรมสุขภาพ โดยได้มีการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ในสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีของประชาชนในประเทศ และมาตรการผ่อนปรนเงื่อนไขและบรรเทาผลกระทบต่อผู้ประกอบการ ประกอบด้วย (1) มาตรการเร่งรัดการลงทุนในอุตสาหกรรมทางการแพทย์เพื่อรับมือกับโควิด-19 อาทิ การผลิตเครื่องมือแพทย์หรือชิ้นส่วนวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึง Non- Woven Fabric ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ชุดตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ ยาและสารออกฤทธิ์สำคัญ โดยมีการให้สิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เป็นเวลา 3 ปี ให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ซึ่งปกติจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-8 ปี (2) มาตรการผ่อนปรนเพื่อบรรเทาผลกระทบผู้ประกอบการ โดยผ่อนปรนเงื่อนไขและพิจารณาขยายเวลาการดำเนินการสำหรับกรณีที่เกี่ยวข้อง เช่น การขยายเวลานำเข้าเครื่องจักรและเปิดดำเนินการ การขยายเวลาการดำเนินการให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล การผ่อนผันการขออนุญาตหยุดดำเนินการชั่วคราวเป็นระยะเวลาเกินกว่า 2 เดือน และ (3) มาตรการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนสายการผลิตเดิมเพื่อผลิตเครื่องมือแพทย์หรือชิ้นส่วน รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร โดยต้องนำเข้าภายในปี 2563 และยื่นขอแก้ไขโครงการภายในเดือนกันยายน 2563

ศักยภาพของอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทย The Potential of Thailand's Medical Industry

ที่มา: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบรุนแรงและค่อนข้างยาวนานต่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดึงดูดนักลงทุนในต่างประเทศให้สามารถเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมทางการแพทย์ในประเทศไทยอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านการเดินทาง และความปลอดภัยทางด้านสุขภาพซึ่งยังถือว่าอยู่ในสภาวะที่ค่อนข้างเสี่ยงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการคลายล็อกดาวน์แล้วก็ตาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึงการสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศโดยอาจมีนโยบายหรือมาตรการที่สร้างความเชื่อมั่น

ในการลงทุน อาทิ **มิติด้านการควบคุมการระบาด** โดยมีการควบคุมและเฝ้าระวังอย่างผ่านกลไกของเครือข่ายสุขภาพระดับชุมชน เช่น อาสาสมัครด้านสาธารณสุข **การช่วยเหลือผู้ประกอบการ** ที่ได้รับผลกระทบในระยะสั้น ซึ่งอาจจะพิจารณาและสร้างมาตรการในลดหย่อนการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล การยกเว้นภาษีในส่วนเครื่องมือทางการแพทย์ที่เป็นที่ต้องการของประชาชนในภาวะของสถานการณ์ดังกล่าว

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ – อาชีวศึกษา (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หลักสูตรอาชีวศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร/นักศึกษาที่ตรงกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป และการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพระบบอาชีวศึกษา ซึ่งถูกกำหนดไว้ในแผนปฏิรูปให้มีการทบทวนปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการวิเคราะห์ช่องว่างทางด้านทักษะระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาปัจจุบันกับทักษะที่ภาคเศรษฐกิจต้องการ จัดทำระบบทวิภาคีนำร่องในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำระบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดย สอศ. ได้ปรับปรุงและประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2563 เพื่อให้ผู้เรียนสายอาชีพมีสมรรถนะตรงตามวิชาชีพและบริบทการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน โครงการยกระดับมาตรฐานทักษะอาชีพผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียน

นักศึกษาได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพจากการปฏิบัติงานจริง และยกระดับมาตรฐานความรู้ให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน จำนวน 50,000 คน การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) โครงการผลิตอาชีวะพันธุ์ใหม่และบัณฑิตพันธุ์ใหม่ และโครงการพัฒนาและผลิตกำลังคนของประเทศเพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 (อาชีวะพรีเมียม) การสร้างกลไกขับเคลื่อนอาชีวศึกษายกกำลังสอง ด้วยศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) จำนวน 50 แห่ง ภายในปี 2563 และ 100 แห่ง ภายในปี 2564 โครงการผลิตและพัฒนาากำลังคนสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อรองรับความต้องการกำลังคนในอุตสาหกรรม 4.0 จำนวน 10,000 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย WiL Model แบบเข้มข้นระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) ร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคภาครัฐเพียง 22 จากทั้งหมด 132 แห่งทั่วประเทศ อีกทั้ง การปรับคุณภาพหลักสูตรยังทำได้ไม่ครบทุกอุตสาหกรรม โดยยังจำกัดอยู่เพียงบางสาขาวิชา อาทิ สาขาระบบขนส่งทางราง สาขาเมคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ และสาขาโลจิสติกส์ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ข้อยกจำกัดทางด้านงบประมาณที่เพียงพอสำหรับสถานศึกษาในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารเรียน และปฏิบัติการ และจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา อีกทั้ง ยังมีความท้าทายมากขึ้นจากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาจำเป็นต้องได้รับการยกระดับทักษะที่มีความซับซ้อนให้กับผู้เรียนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในแต่ละอุตสาหกรรม ควรขยายผลการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเป้าหมาย และให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน “วิชาการประสานการปฏิบัติ” หรือ อาชีวศึกษาทวิภาคี ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้นให้มีคุณภาพได้ในวงกว้าง และให้อาชีวศึกษาทุกแห่งให้สามารถจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าว ได้อย่างเต็มรูปแบบ ขณะเดียวกัน ควรส่งเสริมให้สถานศึกษายกระดับคุณภาพและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่เป็นจุดแข็ง มีมาตรฐานสูง สู่ความเป็นเลิศในแต่ละแห่งหรือสาขาที่สอดคล้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่และทิศทางการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการโดยความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีและเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น เพิ่มขีดความสามารถครูให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ควบคู่กับการมีองค์ความรู้ที่ลุ่มลึก รอบด้าน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี โดยอาจพิจารณาสร้างเครือข่ายการพัฒนาครูและต่อยอดกับสถาบัน

อาชีวศึกษาคุณภาพสูงที่ได้มีการนำร่องไปแล้วผ่านโครงการต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างภาพลักษณ์และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่ออาชีวศึกษาให้แก่ผู้ประกอบการและนักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาแรงงานอาชีวศึกษาได้อย่างเพียงพอ มีคุณภาพ รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ – อุดมศึกษา (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

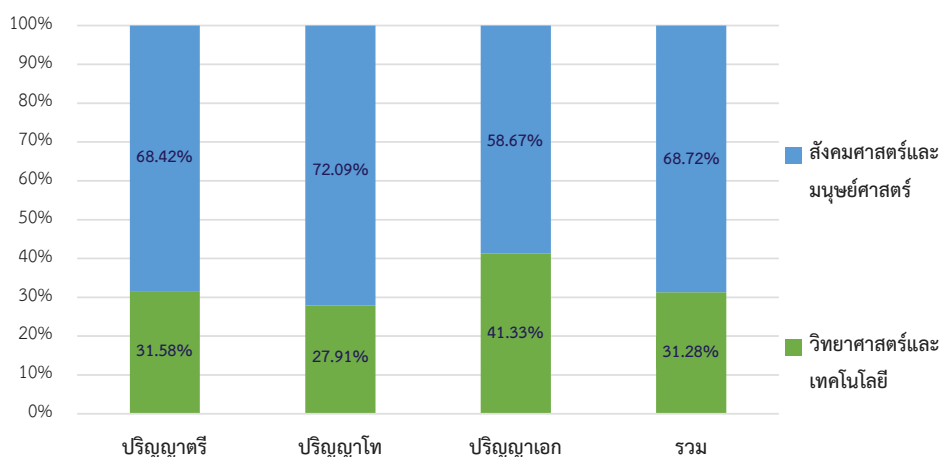
หลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีคุณภาพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร/นักศึกษาที่ตรงกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในสถานการณ์ปัจจุบันสะท้อนปัญหาความไม่สอดคล้องทางด้านกำลังคนระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษา ในเชิงปริมาณ หลักสูตรการศึกษาในระดับ อุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถผลิตแรงงานขั้นสูงเพื่อรองรับความต้องการทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการผลิตบัณฑิตในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสาขาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ (ประมาณร้อยละ 31 ต่อร้อยละ 69) ในเชิงคุณภาพ แรงงานไทยมีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมต่ำ สะท้อนจากดัชนี

Global Competitiveness Index ประจำปี 2562-63 ของ World Economic Forum (WEF) ในส่วนของตัวชี้วัดด้านชุดทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา (Skillsets of Graduates) ซึ่งพบว่า ประเทศไทยมีผลคะแนนในอันดับที่ 116 ในปี 2562-63 จากทั้งหมด 141 ประเทศ โดยมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยซึ่งยังมีความสามารถในการแข่งขันระดับต่ำในระดับโลก ดังจะเห็นได้จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติโดย QS World University Ranking ประจำปี 2563 ซึ่งพบว่า มหาวิทยาลัยของประเทศไทยไม่ติด 200 อันดับแรกของโลก

สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2562

ที่มา: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และ นวัตกรรม (อว.) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนา กำลังคนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่างๆ อาทิ การปรับปรุง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษาให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน การจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับ การทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) โครงการพัฒนารูปแบบการจัด การเรียนการสอนเพื่อผลิตกำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีด ความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาค (หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ 7 ปี: 5 ปี+2 ปี) การจัดตั้ง ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการขยาย ฐานกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมไปถึง โครงการที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ เช่น โครงการพัฒนาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์อากาศยาน โครงการ ฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรก้าวหน้า (Smart Farming) และ หลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพกลุ่มงานหัตถกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ สังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความต้องการ แรงงานที่มีทักษะสูงในอุตสาหกรรมที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) ขณะที่ความพร้อมและขีดความสามารถ ของอาจารย์ผู้สอน อาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียน การสอน ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรทางการศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัดและอาจทำให้ ไม่สามารถปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เท่าทัน กับสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตร ในสาขาสอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรม อาทิ สาขา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มีค่าใช้จ่าย ค่อนข้างสูง ส่งผลให้ที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ลงทุนน้อยกว่า โดยเปรียบเทียบ อาทิ ด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มากเกินกว่าตำแหน่งงานที่รองรับ ส่งผลให้ผู้สำเร็จการ ศึกษาที่มีแนวโน้มที่จะมีงานทำลดลง ทำงานไม่ตรงสาย หรือทำงานต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ซึ่งจะกระทบต่อ การพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะต่อไป ควรมุ่งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และสามารถผลิตแรงงาน ขึ้นสูงที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรให้ทันสมัย และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับ บริบทความเปลี่ยนแปลง อยู่บนฐานความร่วมมือกันของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตลอดจนครอบคลุม สมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา

และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อาทิ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based) นอกจากนี้การออกแบบหลักสูตรการศึกษายังควรเป็นไปเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) ผ่านแนวทาง/มาตรการที่สำคัญ อาทิ ระบบการจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ย่อย (Module-Based) ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และ/หรือระบบคุณวุฒิฉบับย่อย (Micro Credential) เพื่อส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงคุณวุฒิการศึกษาได้สะดวกและสามารถเพิ่มพูนและปรับทักษะ (Upskill - Reskill) ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพและ

สร้างความก้าวหน้าในอาชีพ หรืออาจสะสมเพื่อต่อยอดไปสู่การรับรองคุณวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูผู้สอน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา อาทิ สภาพแวดล้อม อาคารเรียน และอุปกรณ์/เครื่องมือการเรียนการสอนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพหลักสูตรการศึกษาให้สามารถพัฒนาแรงงานที่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12

การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - โครงสร้างพื้นฐาน ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

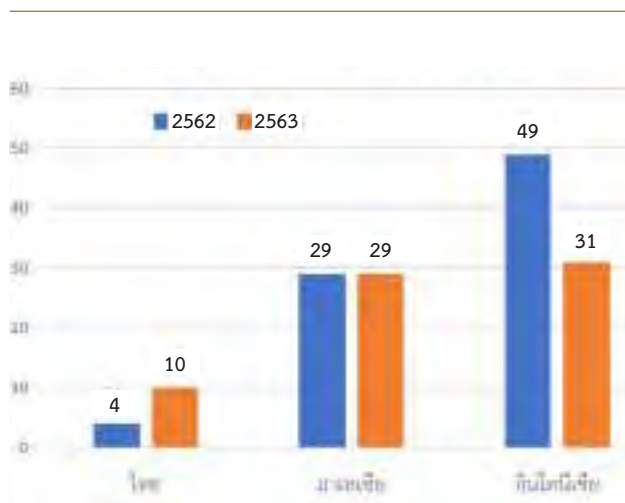
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อันดับการพัฒนา International Institute for Management Development (IMD) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ดีขึ้นอย่างน้อย 1 อันดับทุกปี

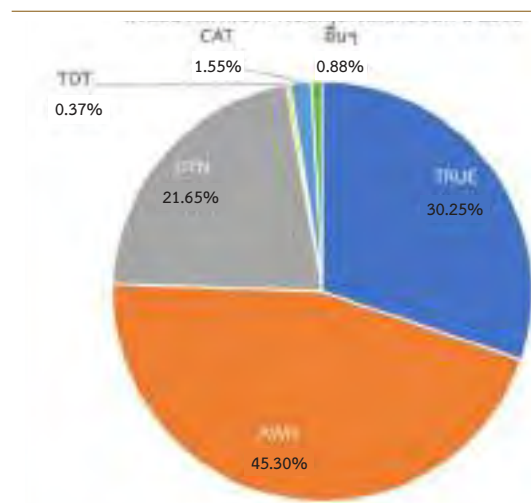
สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นรากฐานที่สำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาประเทศในทุกมิติ การให้บริการโครงสร้างพื้นฐานในภาคส่วนดังกล่าวในประเทศไทยถูกขับเคลื่อนโดยภาคเอกชนทั้งในส่วนของการลงทุนและการให้บริการ โดยเฉพาะตลาดอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ ทำให้โครงข่ายโทรคมนาคมในประเทศไทยมีการพัฒนาได้อย่างสอดคล้องตามความต้องการใช้งานของประชาชน ปัจจุบันโครงข่ายโทรคมนาคมของประเทศไทยสามารถรองรับการใช้งานเทคโนโลยี 2G ไปจนถึง 5G ทำให้ประเทศไทยมีอันดับการพัฒนาตามดัชนี World Competitiveness ของ International Institute for Management Development (IMD) ด้านเทคโนโลยี (Technology) อยู่ในอันดับที่ 10 จาก 63 ประเทศ ในปี 2563 ซึ่งประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียอยู่ในอันดับอยู่ที่ 29 และ 49 ตามลำดับ

อันดับการพัฒนาตามดัชนี IMD ด้านเทคโนโลยี

ที่มา: IMD world digital competitiveness ranking 2020

ส่วนแบ่งตลาดบริการอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ ปี 2563

ที่มา: สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม กสทช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง อาทิ 1) การปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่และการเปิดประมูลคลื่นความถี่ระยะ 700 MHz 2600 MHz และ 26 GHz เมื่อช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กำหนดเงื่อนไขการใช้คลื่นโดยผู้ประกอบการที่ชนะการประมูลคลื่นระยะ 2600 MHz ต้องมีการขยายโครงข่ายให้ครอบคลุมร้อยละ 50 ของพื้นที่ EEC ภายใน 1 ปี และครอบคลุมร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรของ Smart City ภายใน 4 ปี เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่อุตสาหกรรมและภาคส่วนอื่น ๆ ในการนำเทคโนโลยี 5G ไปเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการให้บริการ และ 2) การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการว่าด้วยการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยี 5G ของประเทศไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2565) ของคณะกรรมการขับเคลื่อน 5G แห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถใช้งานเทคโนโลยี 5G ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 5G ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมา กสทช. ได้ออกประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การใช้โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมร่วมกันสำหรับโครงข่ายโทรคมนาคมไร้สาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และให้ผู้ให้บริการได้รับบริการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ แต่กฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงข้อกำหนดที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชนในการร่วมมือกัน ผู้ประกอบการจึงยังลงทุน/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตนเอง ทำให้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ก่อให้เกิดการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและมีต้นทุนการให้บริการอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดราคาการให้บริการที่จะสามารถจูงใจให้ประชาชนเข้าถึงได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่พบว่าในปี 2562 มีครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายเคลื่อนที่ เทคโนโลยี 3G ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 74.7 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ที่มีสัดส่วนดังกล่าว ประมาณร้อยละ 73.9

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กสทช. ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลกิจการสื่อสาร ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรการและข้อกำหนดในการจูงใจให้ผู้ประกอบการลงทุนพัฒนาและใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสื่อสารเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรกำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการหารายได้ รวมถึงการพัฒนาภาคธุรกิจต่างๆ อาทิ ภาคอุตสาหกรรม ขนส่ง เกษตรกรรม ท่องเที่ยว และการเงิน ซึ่งจะทำให้สามารถนำประโยชน์จากการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

EDUCATION EVERY WHERE

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - Big Data (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

เพิ่มระดับการใช้ Big Data ในการประกอบธุรกิจภายในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

- (1) ธุรกิจขนาดเล็กและกลางมีการใช้ Big Data และ
- (2) ธุรกิจทั้งหมดทุกขนาดมีการใช้ Big Data

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันการทำธุรกิจของภาคเอกชนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ ทั้งนี้ นอกจากข้อมูลส่วนที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมต้องพัฒนาขึ้นมาสำหรับใช้เฉพาะธุรกิจของตนเองแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล Big Data จากหน่วยงานภาครัฐร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ยังคงต้องอาศัยข้อมูลจากภาครัฐเป็นหลัก เนื่องจากยังขาดศักยภาพและเงินทุนในการพัฒนาฐานข้อมูลของตนเอง อย่างไรก็ตาม การใช้ข้อมูลจำนวนมากจะเกี่ยวข้องกับสิทธิในการเปิดเผยข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลของส่วนงานต่าง ๆ จึงจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้ ในขณะเดียวกันต้องสร้างระบบในการกำกับดูแลและบริหารจัดการข้อมูลในภาพรวมด้วย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าจะมีการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ไปใช้ในทางที่ถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนและประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

การดำเนินงานที่ผ่านมา แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูลทุนมนุษย์ และทรัพยากร เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ขณะที่แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564 ซึ่งได้มีการดำเนินการในประเด็นสำคัญในช่วงปีที่ผ่านมา เช่น หน่วยงานภาครัฐรวม 60 หน่วยงาน อาทิ กรมการขนส่งทางบก กรมการค้าภายใน กรมการจัดหางาน กรมการปกครอง เป็นต้น ได้ยกเลิกการเรียกสำเนาเอกสาร อาทิ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการติดต่อราชการเป็นอย่างมาก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกันกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้าร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ได้บูรณาการการให้บริการเชื่อมโยงข้อมูลบัญชีผู้ใช้งานนิติบุคคลกับระบบศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ (Biz Portal) เพื่อให้ห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดสามารถนำรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านของนิติบุคคลที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าออกให้ ไปใช้ในระบบ Biz Portal เพื่อเข้ารับบริการด้านข้อมูลและการขออนุมัติ/อนุญาตในการประกอบธุรกิจหลายประเภท เช่น การเริ่มต้นธุรกิจ การขอใช้สาธารณูปโภค การขออนุญาตประกอบธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจร้านค้าปลีก เป็นต้น โดยหลังจากจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้ว สามารถดำเนินการอนุมัติ/อนุญาตในการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องผ่านทางออนไลน์ได้ทันที ซึ่งช่วยลดขั้นตอน แบบฟอร์ม เอกสารหลักฐานที่ต้องใช้ และลดระยะเวลาการจัดตั้งธุรกิจ จากเดิม 27 วันครึ่ง เหลือเพียง 1 วัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงาน ก.พ.ร. ร่วมกับ สพร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการพัฒนาระบบเพื่อให้บริการเพิ่มเติมในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 15 ประเภทธุรกิจ เช่น ธุรกิจผลิตครีมบำรุงเครื่องสำอาง ธุรกิจการให้บริการดูแลผู้ป่วย ธุรกิจพลังงานทดแทน ธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น รวมจำนวน 30 ใบอนุญาตครอบคลุมการขออนุญาตรายใหม่ แก้ไข/เปลี่ยนแปลงและยกเลิก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปเศรษฐกิจ จำเป็นที่จะต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลสำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และตรงต่อความต้องการในการนำไปใช้ประโยชน์ รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) และบริการดิจิทัล (Digital Service) ที่สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน โดยควรให้ความสำคัญใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ด้านการมีรายได้และจ้างงาน (2) ด้านสุขภาพและการสาธารณสุข (3) ด้านเกษตรและการบริหารจัดการน้ำ (4) ด้านการท่องเที่ยว และ (5) ด้านการตลาดและการกระจายสินค้าสำหรับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ (Startups) รวมทั้งพัฒนาภาครัฐสู่องค์กรที่มีขีดความสามารถสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากล เป็นภาครัฐเพื่อประชาชนและขับเคลื่อนโดยความต้องการและการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน สังคม ชุมชน และประชาชน รวมทั้งจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลสำหรับบริการภาครัฐ และการพัฒนาต้นแบบ (Sandbox) ของการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ประโยชน์ในการให้บริการประชาชนหรือเอกชน และทบทวนหรือแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล และการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - หน่วยงานดูแลควบคุมด้านกฎหมาย การแข่งขันทางการค้า และตลาดเสรี

● เป้าหมาย ●

จำกัดผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการผูกขาดทางตลาด (Monopoly) และผลกระทบอื่น ๆ จากตำแหน่งทางการตลาดที่แข็งแกร่งเกินไปของผู้ผลิต ขจัดมาตรการการกีดกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดตลาดเสรีตามแนวทางการเปิดตลาดเสรีที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ในกรอบข้อตกลงอาเซียนด้านการให้บริการ (AFAS)

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การเจรจาการค้าเสรีมีความก้าวหน้า การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าและจำกัดผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการผูกขาดทางตลาด (Monopoly) ที่มีประสิทธิภาพ และการเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์การแข่งขันทางการค้าและการผูกขาดตลาดดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่การพัฒนาและยกระดับความสามารถของภาคการผลิตและบริการ รวมถึงประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริโภคภายในประเทศ หลายประเทศทั่วโลกจึงหันมาให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เอื้ออำนวยเพื่อดึงดูดการลงทุน สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการเริ่มต้น การเติบโต และการแข่งขันของธุรกิจ

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการเปิดตลาดเสรีผ่านการเข้าร่วมการเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับภาคีต่าง ๆ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีความตกลงทางการค้ากับคู่เจรจารวม 14 ฉบับ กับ 18 ประเทศ (รวม RCEP) และอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำความตกลงอีก 3 ฉบับ ได้แก่ FTA ไทย - ปากีสถาน FTA ไทย - ตุรกี และ FTA ไทย - ศรีลังกา ทั้งยังอยู่ระหว่างการพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าร่วมเจรจาในอนาคตอีก 4 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership หรือ CPTPP) FTA

ไทย-สหภาพยุโรป / FTA ไทย-สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป และ FTA ไทย - สหราชอาณาจักรหากพิจารณาความก้าวหน้าการดำเนินการในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ดังเช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเห็นได้ว่า การลงทุนโดยตรงจากประเทศกลุ่ม ASEAN ในประเทศไทย ในปี 2562 มีมูลค่ารวม 163,032.86 ล้านบาท เติบโตมากถึงร้อยละ 214.32 จากปี 2561 ที่มีมูลค่า 51,867.92 ล้านบาท ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลงนามข้อผูกพันภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) ของประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อปี 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังได้เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงด้านกฎหมาย โดยอยู่ระหว่างการพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่ล้าสมัยไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศด้านการค้าและการลงทุน ตลอดจนยกระดับความสามารถในการแข่งขันภาคธุรกิจเทคโนโลยีและรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ข้อจำกัดด้านทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลงานด้านการแข่งขันทางการค้า รวมทั้งอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และความพร้อมของไทยในการเจรจาเปิดเสรีตลาดสินค้าและบริการ และการเปิดเสรีการลงทุน ภายใต้ความตกลงที่มีมาตรฐานสูง เช่น CPTPP/ ไทย-สหภาพยุโรป ล้วนเป็นความท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ โดยการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าอย่างเข้มงวดและเป็นเชิงรุก การส่งเสริมการพัฒนาทักษะความรู้และความรู้เฉพาะทางให้แก่บุคลากร โดยอาจพิจารณาการทำความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อให้เข้าใจรูปแบบและเท่าทันสภาพแวดล้อมการดำเนินการธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาปัจจัยแวดล้อม (Ecosystem) ที่เอื้ออำนวยด้านการค้าและการลงทุน

ซึ่งรวมถึงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบ (Regulatory Guillotine) อย่างเร่งด่วน ตลอดจนเร่งหาข้อยุติในการผลักดันการเจรจาความตกลงการค้าระหว่างประเทศ ในกรอบความร่วมมือที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับสูง เช่น CPTPP และ FTA ไทย-EU โดยศึกษาเชิงลึก และจัดทำกรอบการเจรจาที่มีความชัดเจนกำหนดช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านที่เหมาะสมสำหรับการเตรียมความพร้อมของประเทศ เร่งรัดการจัดทำกลไกการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดทำความตกลง พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

คณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์

● เป้าหมาย ●

สนับสนุนให้เกิดตลาดเสรีตามแนวทางการเปิดตลาดเสรีที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ใน กรอบข้อตกลงอาเซียนด้านการให้บริการ (AFAS)

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การลงทุนจากประเทศในเขต ASEAN เพิ่มขึ้น และ ร้อยละของบริษัทที่ประเทศในเขต ASEAN เป็น เจ้าของเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยการลงทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไม่เพียงแต่อยู่ในรูปของเม็ดเงิน แต่ยังรวมถึงการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการและนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจของไทย ผ่านการลงทุนและการจ้างงาน ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนและการประชาสัมพันธ์ด้านการลงทุน โดยนับเป็นวาระสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการส่งเสริมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องต่อนักลงทุนในต่างประเทศ เพื่อดึงดูดการขยายการลงทุนในประเทศไทยในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมและภาคบริการอย่างต่อเนื่อง โดยการปฏิบัติตาม AFAS จะเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถขยาย

การค้าและการลงทุนในสาขาบริการมายังไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การลงทุนโดยตรงต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในปี 2562 มีมูลค่า 4,816.64 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าที่มีมูลค่าสูงถึง 13,186.33 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2563) เนื่องจากภาวะการณ์ชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก และประเทศคู่ค้าคู่ลงทุนหลัก เช่น สหรัฐอเมริกา จีน สหภาพยุโรป และอาเซียน ทั้งนี้ สถิติการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากอาเซียนในปี 2562 (ม.ค. - ธ.ค.) มีมูลค่าเงินลงทุนรวมประมาณ 18,616.83 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.68 ของเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมดโดยลดลงจากในปี 2561 ที่มีมูลค่าเงินลงทุนรวมประมาณ 48,214.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.28 ของเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด และร้อยละ 35.5 เป็นโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมบริการและสาธารณูปโภค

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปัจจุบันแม้ยังไม่มี การจัดตั้งคณะทำงานประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์ต่อนักลงทุนต่างชาติ แต่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ได้มีการจัดกิจกรรมพบนักลงทุนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ด้านการลงทุนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ EEC ภาคธุรกิจในกลุ่มเป้าหมาย โดยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 สกท. เปิดให้บริการผ่านระบบออนไลน์ อาทิ e-Submission ซึ่งเป็นระบบการส่งจดหมาย และเอกสารผ่านช่องทางออนไลน์ รวมถึงมีบริการ e-Service ที่ช่วยให้นักลงทุนเข้าถึงบริการต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ www.boi.go.th และในอนาคตอันใกล้ สกท. จะเปิดตัวหน่วยบริการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Service Unit: CSU) เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักลงทุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มบุคลากรรองรับการติดต่อของนักลงทุนผ่านระบบโทรศัพท์ มีระบบการนัดหมายออนไลน์ และการให้บริการรับส่งเอกสารเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสำนักงานได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และจากอาเซียน เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอยทำให้บริษัทมีกำไรลดลง หรือความจำเป็นที่ต้องปิดกิจการ ตลอดจนมาตรการปิดเมืองและการแพร่ระบาดของโรคทำให้มีการเลื่อนหรือยกเลิกการลงทุนออกไป รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายการลงทุนและการถอนฐานการผลิตกลับเข้าสู่ประเทศ จึงทำให้เม็ดเงินลงทุนมีแนวโน้มลดลงจากเดิมมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แนวโน้มการลงทุนจากต่างประเทศที่มีมูลค่าลดลงในปี 2563 ยิ่งเป็นปัจจัยเร่งด่วนให้การประชาสัมพันธ์ให้ต่างชาติมาลงทุนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาขยายกลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักลงทุนรายใหม่ และยกระดับการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก โดยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับนักลงทุนในด้านการบริหารจัดการปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมีการปรับปรุงสิทธิพิเศษให้กับนักลงทุนต่างชาติเพื่อที่จะสามารถดึงดูดนักลงทุนได้ทันทั่วทั้งเมื่อเหตุการณ์ด้านโรคระบาดคลี่คลายลง และการลงทุนระหว่างประเทศปรับตัวดีขึ้น เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุนในไทย

มีเอกภาพ มีทิศทาง และนำไปสู่การขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น อันจะช่วยส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่เป็นเป้าหมายของไทยทั้งในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงควรพิจารณาเร่งรัดการจัดตั้งคณะทำงานประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์ โดยพิจารณาความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีศักยภาพ โดยอาจปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้ความสำคัญต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมที่กำลังได้รับความสนใจและมีความสำคัญมากขึ้นจากเหตุการณ์โควิด-19 อาทิ ด้านการแพทย์ด้านสาธารณสุขอิเล็กทรอนิกส์ (e-Health) และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) เพื่อการดำเนินการให้บรรลุผลที่เป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มระดับทางการแข่งขันทางธุรกิจ - วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แข็งแกร่งทำให้เกิดความหลากหลายทางขนาดของธุรกิจ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สัดส่วน GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ต่อ GDP ของวิสาหกิจขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป SME เป็นหน่วยธุรกิจที่มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเป็นแหล่งการจ้างงานและกระจายรายได้ที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย โดยในปี 2563 ธุรกิจ SME มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงถึง 7.7 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34 ของมูลค่า GDP รวมทั้งประเทศ ขณะที่มีการจ้างงานในปี 2562 รวมกว่า 12 ล้านคน โดยเฉลี่ยประมาณ 4 คนต่อกิจการ อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและมีนโยบายส่งเสริมการเติบโตให้กับ SME ในรูปแบบต่าง ๆ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วน GDP ของ SME ต่อ GDP

ของวิสาหกิจขนาดใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของ SME ไทยในการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2561 โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 58 และร้อยละ 60.1 ในปี 2562 และยังคงเพิ่มสัดส่วนขึ้นอย่างต่อเนื่องคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57.2 ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม - กันยายน 2563) นอกจากนี้ ไทยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้น (Startup) อย่างเข้มข้น โดยในปี 2562 มีจำนวนการขึ้นทะเบียนของผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้นกว่า 2,200 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 1,700 ราย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในรอบปีที่ผ่านมาไทยได้มีการประกาศใช้นโยบายของ SME ใหม่ โดยอ้างอิงจากจำนวนรายได้และการจ้างงานที่สามารถนำไปปรับใช้กับทุกประเภทธุรกิจและอุตสาหกรรมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการกำหนดนโยบายสำหรับ SME ได้ตรงเป้าหมายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายสาขา รายพื้นที่ และรายประเด็นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันได้ตรงจุด และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น สำหรับการส่งเสริมการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ MSME และ Startup ไทยนั้น ภาครัฐและเอกชนอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานระยะเวลาด้านสินเชื่อทางการค้าของภาคธุรกิจ และการพัฒนามาตรการส่งเสริม SME ให้เข้าถึงโอกาสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ในภาพรวมการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยจะมีแนวโน้มที่ดีต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ไทยยังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพและสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ MSME และ Startup ไทยให้สามารถแข่งขันได้กับผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ อย่างยั่งยืนและลดความซ้ำซ้อนในการพัฒนาผู้ประกอบการ MSME และ Startup ทั้งในแง่กลุ่มเป้าหมายและมิติการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญซึ่งปัจจุบันมีข้อสังเกตสำคัญว่า ภาครัฐขาดฐานข้อมูลในการติดตามและดูแลพัฒนาผู้ประกอบการ MSME และ Startup อย่างเป็นระบบจึงนำมาซึ่งการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นหลักสำคัญคือการลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและเพิ่มศักยภาพในการส่งเสริม SME ควรเร่งรัดการพัฒนาระบบข้อมูลกลางของผู้ประกอบการ SME และ Startup เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อภาครัฐในการพัฒนานโยบายและต่อภาคเอกชนดำเนินธุรกิจ ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์อย่างยั่งยืนในการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แข็งแกร่ง ทำให้เกิดความหลากหลายทางขนาดของธุรกิจ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ – ความยากง่ายในการทำธุรกิจ (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

เพิ่มความง่ายในการประกอบธุรกิจในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อันดับของประเทศไทยในการจัดอันดับความยากง่ายในการทำธุรกิจของธนาคารโลกดีขึ้น (อันดับปีฐาน พ.ศ. 2560 คือ อันดับที่ 27 จาก 190 ประเทศ)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและดึงดูดให้เกิดการลงทุนจากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อันจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

การจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business: EoDB) โดยธนาคารโลก (World Bank) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล สะท้อนถึงประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ ด้วยการวัดผลประเด็นสำคัญ 10 ด้าน ครอบคลุมทั้งขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ การอำนวยความสะดวก ต้นทุนค่าใช้จ่าย กฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ ตลอดจนจรรยาบรรณตั้งแต่การเริ่มต้นจัดตั้งธุรกิจ การดำเนินการ จนถึงการปิดกิจการ จึงเป็นข้อมูลที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในรอบปี 2020 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจอยู่ในอันดับที่ 21 จาก 190 ประเทศทั่วโลก ยกระดับดีขึ้นจากอันดับที่ 27 ในปี 2019 โดยได้รับการประเมินผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญใน 2 ด้าน คือ (1) การขออนุญาตการก่อสร้าง (Construction Permits) จากการปรับลดขั้นตอน (Procedures) และระยะเวลา (Time) การขออนุญาตก่อสร้างจากเดิม 19 ขั้นตอน ลดลงเหลือเพียง 14 ขั้นตอน และจากเดิมใช้ระยะเวลา 118 วัน ลดลงเหลือเพียง 113 วัน และ (2) ด้านการคุ้มครองผู้ลงทุนเสียงข้างน้อย (Protecting Minority Investors) จากเดิมอยู่ในอันดับที่ 15 มาสู่อันดับที่ 3 ในปี 2020 ตามการเพิ่มขึ้นของคะแนนด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น (Ease of Shareholder Suits Index) ที่ไทยได้รับการประเมินสูงถึง 9 คะแนน จาก 10 คะแนน

ภาครัฐได้เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงด้านกฎหมายอย่างต่อเนื่องตามนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน ผ่านคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน ซึ่งมีภารกิจในการเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และเป็นที่มาของการดำเนินโครงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่บังคับใช้ในปัจจุบัน (Regulatory Guillotine) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่ล้าสมัยหรือเป็นอุปสรรคต่อทำธุรกิจ โดยภายหลังจากการศึกษาการทบทวนกฎหมายแล้ว

ในรอบปี 2563 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 เพื่อเร่งรัดการขับเคลื่อนการลด ละ เลิก และปรับปรุงกฎหมายตามผลการศึกษาจากโครงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบ (Regulatory Guillotine) ในเชิงปฏิบัติ จัดมาตรการการกีดกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดตลาดเสรี ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและนักลงทุน ตลอดจนยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้พร้อมรับกับโอกาสและการเปลี่ยนแปลงทางการค้าที่รวดเร็วและรุนแรงจากการปรับตัวของเทคโนโลยียุคใหม่ และการเปิดตลาดการค้าเสรีที่จะมีมากขึ้นในอนาคตอันใกล้

ภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเงินดิจิทัล (e-payment) โดยมีนโยบายสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เช่น โครงการ Promptpay ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2560 เพื่อให้เป็นรากฐานสำคัญในการขยายการใช้งาน e-payment รวมทั้งนโยบายต่อเนื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการเงิน อาทิ การคืนภาษีของกรมสรรพากรผ่านช่องทาง e-payment การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนของภาครัฐในช่วงวิกฤติการณ์โควิด-19 อาทิ มาตรการเยียวยาผู้มีรายได้น้อย การโอนเงินของภาครัฐธุรกิจ การบริจาคเงินอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้การใช้งาน e-payment ในประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า จาก 49 ครั้งต่อคนต่อปี ในปี 2559 เป็น 151 ครั้งต่อคนต่อปีในปี 2563 (ณ เมษายน 2563)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ประเทศไทยจะได้รับการจัดอันดับที่ดีขึ้นในปี 2563 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีด้านที่ต้องเร่งรัดและยกระดับการพัฒนา เพื่อให้การประเมินคะแนนประกอบการจัดอันดับในปีต่อไปดีขึ้นโดยเฉพาะใน 2 ด้านคือ (1) ด้านการจดทะเบียนสินทรัพย์ (registering property) และ (2) ด้านการชำระภาษี (Paying Taxes) นอกจากนี้ยังคงต้องเผชิญความท้าทายสำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนผ่านไปสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ เพื่อลดขั้นตอนที่เป็นอุปสรรคและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐ รวมถึงการพัฒนากลไกการกำกับดูแลให้ตอบโจทย์รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ โดยลดขั้นตอน (Procedure) ลดระยะเวลาในการให้บริการ (Time) และลดต้นทุนของผู้ประกอบการ (Cost) อาทิ การทบทวนบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ และควรวรรณภารกิจการให้บริการสู่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่แรงงาน นักธุรกิจ และนักลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความซ้ำซ้อนการทำงานของภาครัฐ นอกจากนี้ภาครัฐควรเร่งรัดการเปลี่ยนผ่าน การดำเนินการภาครัฐสู่ดิจิทัลอย่างสมบูรณ์โดยเร็ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความคล่องตัวในการดำเนินงานของภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้งาน อาทิ ระบบ Block Chain มาใช้ในการตรวจสอบยืนยันธุรกรรมต่าง ๆ ระหว่างรัฐและเอกชน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 18

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Regional Integration Committee : คณะกรรมการขับเคลื่อน ด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค

● เป้าหมาย ●

เพื่อให้มีองค์กรที่เป็นเจ้าภาพหลักในการวางแผนนโยบายด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค (Regional Integration) รวมถึงประสานและติดตามผลกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความต่อเนื่อง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดตั้งกลไกกลางเพื่อในการบูรณาการดำเนินงานด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีความร่วมมือระหว่างประเทศตามกรอบพหุภาคีและทวิภาคี ซึ่งรวมถึงกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค อาทิ ASEAN, GMS, IMT-GT, ACMECS, BIMSTEC และ Mekong River Commission (MRC) ไปจนถึงกรอบความร่วมมือในกลุ่มแม่น้ำโขงและประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ Mekong-Japan, Mekong-Korea, Mekong-Lancang Cooperation (MLC), Lower Mekong Initiatives (LMI) (ร่วมกับสหรัฐอเมริกา) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง รวมถึงความร่วมมือในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นความสนใจร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิก ภายใต้หลักการความร่วมมือและการบูรณาการในภูมิภาค (Regional Cooperation and Integration: RCI)

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) เป็นกลไกที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งเชิงกลยุทธ์และท่าทีของประเทศไทยในทุกกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2554 ไม่มีการใช้ประโยชน์จาก กพบ. ทำให้ขาดกลไกในการกำหนดท่าทีของไทยในเวทีต่างประเทศอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในกรอบภูมิภาค มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเพื่อหาหรือแนวทางการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีในกรอบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจำนวนมาก รวมทั้งการเจรจา FTA กับคู่เจรจาและการเข้าร่วมความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญในการขับเคลื่อนการรวมกลุ่มในภูมิภาค คือยังขาดการบูรณาการของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ปัจจุบันที่มีกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และหลายกรอบความร่วมมือ ดำเนินการในพื้นที่เดียวกัน อาทิ GMS, ACMECS, BIMSTEC, Mekong River Commission (MRC), Mekong-Japan, Mekong-Korea, Mekong-Lancang Cooperation (MLC), Lower Mekong Initiatives (LMI) แต่ยังขาด การบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมีหน่วยงาน กลางหรือคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดการ ขับเคลื่อนด้านการบูรณาการความร่วมมือให้เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนของประเด็น ความร่วมมือ ให้สามารถดำเนินการเชื่อมโยงประเทศไทย และประเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น **จึงเสนอให้มีการใช้ประโยชน์จากกลไกคณะกรรมการ พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อน บ้าน (กพบ.) ที่มีอยู่แล้วในระบบการบริหารราชการ แผ่นดินของประเทศ เพื่อทดแทนการจัดตั้งคณะ อนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค ตามข้อเสนอของประเด็นปฏิรูปที่ 18** โดย กพบ. มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่ (1) กำหนดทิศทางนโยบาย และ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้ง การพัฒนาภายในประเทศเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศ เพื่อนบ้าน ภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

เป็นเอกภาพ เพื่อความมั่นคง สันติสุข และความเจริญ รุ่งเรืองในภูมิภาค (2) เสนอแนะแนวทางให้ความ ช่วยเหลือทางด้านการเงินและวิชาการแก่ประเทศ เพื่อนบ้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ เพื่อสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจของประเทศ ในอนุภูมิภาค (3) พิจารณา กลั่นกรอง และบูรณาการ แผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และนำเสนอ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป (4) กำกับ ดูแล และประสานการดำเนินงานของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง มีเอกภาพ และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของ แผนงานความร่วมมือในกรอบต่าง ๆ รวมทั้งให้มีการ ประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานภายใต้กรอบ ต่าง ๆ และ (5) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือ หรือปฏิบัติงานในเรื่องใดได้ตามความ เหมาะสม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 19

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

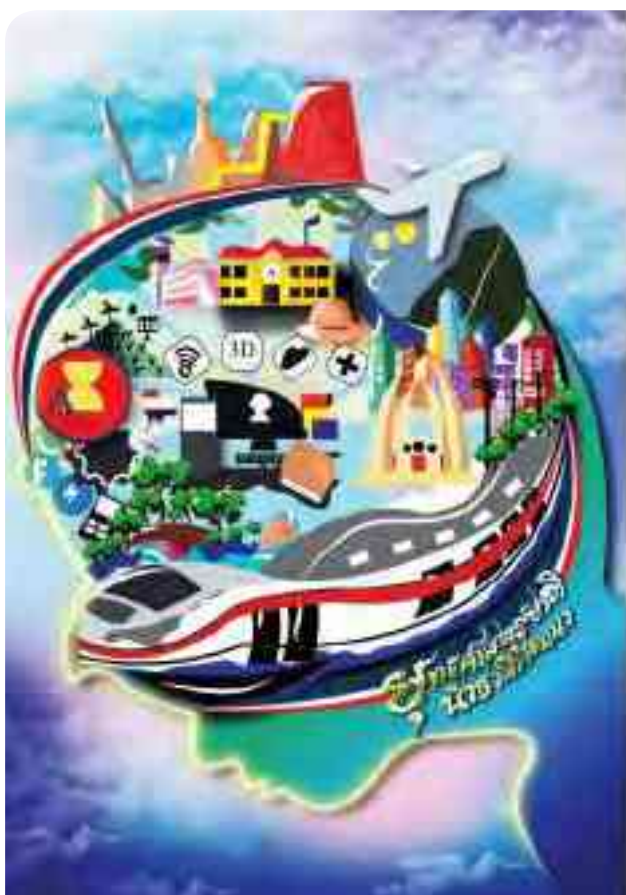
Clusters and Hubs: พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย

● เป้าหมาย ●

พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยและภูมิภาคอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมเป้าหมายได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยและภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นกลไกหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ประกอบไปด้วย ชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทรา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาค ปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศไทย ให้สามารถรองรับและยกระดับอุตสาหกรรมสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงและมีศักยภาพในการแข่งขัน เป็นฐานการสะสมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ ด้านการเกษตร - อุตสาหกรรมอาหาร - เศรษฐกิจชีวภาพและศูนย์กลางท่องเที่ยวและบริการในภูมิภาคและสาธารณสุข และการศึกษา อีกทั้งมี Clusters เป็นอุตสาหกรรมที่ช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศ เสริมสร้างและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันบนเวทีโลกได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนา Clusters และศูนย์กลางของอุตสาหกรรมเป้าหมาย คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มีการดำเนินโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (EEC Project List) ซึ่งเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 ช่วงที่ 1 โครงการพัฒนาสถาบันอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก

โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 โครงการซ่อมบำรุงอากาศยานอยู่ตะเภา (Maintenance Repair and Overhaul :MRO) โครงการเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (EECd) ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ โดยคาดว่าบางโครงการจะสามารถเปิดดำเนินการได้ในปี 2565 รวมถึงการกำหนดเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ แบ่งออกเป็น เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการในโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเช่น เขตส่งเสริมเมืองการบินภาคตะวันออก (EECa) เขตส่งเสริมรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน (EECh) และเขตส่งเสริมนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ยังมีเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่ออุตสาหกรรมเป้าหมายที่ดำเนินการด้วยรูปแบบ นิคมอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ เฉพาะด้าน เพื่อลงทุนและพัฒนาพื้นที่เพื่อขายหรือให้เช่า ในอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษยานยนต์และอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษโลจิสติกส์ ที่ผ่านมาเป็นช่วงต้นของการดำเนินการในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เพื่อรองรับการลงทุนในระยะต่อไป ซึ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพื่อสร้างความพร้อมของพื้นที่ ให้รองรับการลงทุนนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุนอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การที่โครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวอยู่ในระหว่างการ ดำเนินการ ซึ่งทำให้การลงทุนจากภาคเอกชนมีความชะลอตัว รวมถึงแรงงานในพื้นที่ยังมีทักษะความรู้ ที่ไม่เพียงพอและสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในพื้นที่ เพื่อดึงดูดและเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการลงทุนเพื่อขับเคลื่อนให้เกิด Clusters และศูนย์กลางอุตสาหกรรมเป้าหมาย ภาครัฐจะต้องเร่งรัดลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานให้แล้วเสร็จตามแผนการดำเนินงาน เพื่อรองรับความต้องการของนักลงทุน พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีความรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังต้องกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนให้มีความเหมาะสมแก่กลุ่มประเภทของอุตสาหกรรม ไปจนถึงการประชาสัมพันธ์และ การตลาดเชิงรุก

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

พัฒนาเมืองหลัก/ เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค

● เป้าหมาย ●

การรวมกลุ่มกันในภูมิภาคและการสร้างอุตสาหกรรมต่าง ๆ นำมาซึ่งการเจริญเติบโตของเมืองใหม่ ๆ และกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

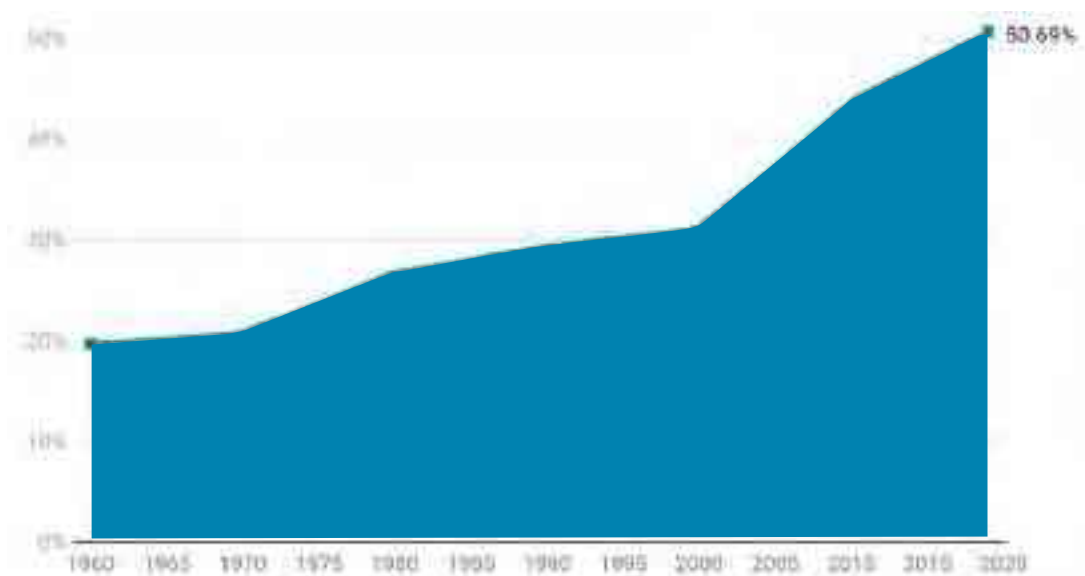
อัตราการเจริญเติบโตของเมือง (Urbanization Rate) ของพื้นที่เมืองหลักเพิ่มสูงขึ้น ประชากรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ความเป็นเมืองมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรมากขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2563 ประชากรเมืองคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 50.69 ของประชากรทั้งประเทศ (ธนาคารโลก, 2563) และมีการคาดการณ์ว่าสัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มเป็นร้อยละ 74.3 ภายใน 20 ปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) การพัฒนาเมืองในหลากหลายมิติจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในทุกระดับ และเป็นหนึ่งในประเด็นปฏิรูปที่มีระดับความสำคัญสูง โดยจะส่งเสริมการพัฒนาเมืองหลักและศูนย์กลางเพื่อเร่งรัดให้เกิดการกระจาย

ความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และสร้างการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค โดยในช่วงที่ผ่านมา พบว่าการดำเนินการตามประเด็นการปฏิรูปที่ 20 ยังไม่เป็นไปตามระดับที่คาดหวัง เนื่องจากยังไม่ปรากฏผลลัพธ์การปฏิรูปอย่างเป็นรูปธรรม โดยยังไม่ได้ดำเนินการจัดตั้งอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาคเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองหลักและเมืองศูนย์กลางของภูมิภาค ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลให้ยังขาดการศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิรูปฯ ต่อไป

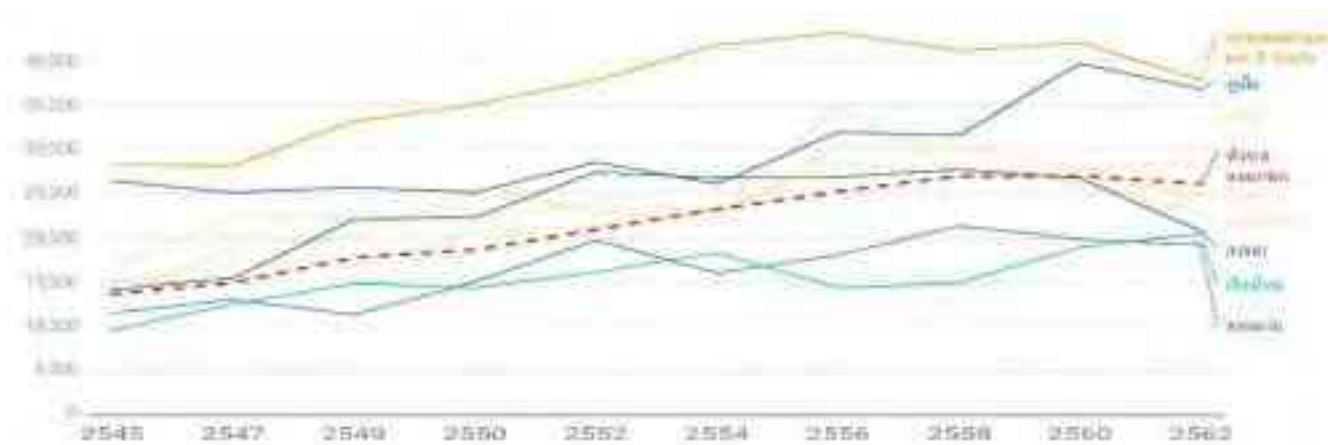
สัดส่วนประชากรเมืองของประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารโลก

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในพื้นที่เมืองศูนย์กลาง (บาท)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 มีการรายงานผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินแผนการสร้างพัฒนาการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรม โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ดำเนินการโครงการเพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ตามบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรจังหวัดตาก/โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอุตสาหกรรมอาหาร (Food Cluster) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มมูลค่าภายใต้อัตลักษณ์ Andaman Brand ฯลฯ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพและเชื่อมโยงการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อยกระดับและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายจากการสร้างและเชื่อมโยงการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เป็นกลุ่มระดับ Super Cluster ซึ่งที่ผ่านมาเกิดความร่วมมือในการรวมกลุ่มจำนวน 8 กลุ่ม 160 กิจการ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในพัฒนาศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ พร้อมเติบโตเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่สามารถกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แผนการปฏิรูปเศรษฐกิจในประเด็นการพัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาคยังขาดความชัดเจนในรายละเอียด โดยเฉพาะในการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคลัสเตอร์ในภูมิภาค การเจริญเติบโตของเมือง และการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นอย่างบูรณาการตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปประเทศ จากการติดตามสถานะการดำเนินงานในปัจจุบันพบว่า การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐ อาทิ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve ตามนโยบายรัฐบาล ซึ่งถึงแม้จะมีผลผลิตที่คาดหวังที่สามารถส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปฯ แต่ยังไม่ปรากฏเพียงนโยบายรายสาขาที่อาจนำไปสู่การพัฒนาที่เน้นหนักไปในมิติเศรษฐกิจอุตสาหกรรม โดยละเลยมิติอื่น ๆ เช่น มิติสิ่งแวดล้อม รวมถึงในมิติพื้นที่ การดำเนินโครงการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมยังคงมุ่งเป้าไปที่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ระบุในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น ภูเก็ต สงขลา และเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20 อย่างเป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริงภายในช่วงระยะเวลาของแผนปฏิรูปฯ ควรพิจารณาระบุประเด็นการพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเพิ่มเป็นหนึ่งในวาระสำคัญของหน่วยงาน/คณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการพัฒนาภูมิภาคหรือพัฒนาเมืองศูนย์กลางอยู่แล้วในปัจจุบัน และใช้กลไกดังกล่าว เพื่อเร่งรัดให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพในระดับภูมิภาค เร่งสร้างการเติบโตของเมืองใหม่ และกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นไทยอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 21

Regional Headquarters/ ศูนย์วิจัยและพัฒนา/Trading Centers/ Treasury Centers

● เป้าหมาย ●

เพื่อดึงดูดให้องค์กรระดับนานาชาติเข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทย (โดยเฉพาะใน กทม. และ EEC) และดึงดูดการลงทุนโดยตรง โดยเฉพาะการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาที่จะทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความชำนาญสู่ประเทศไทย รวมถึงเพิ่มการจ้างงานในระดับที่มีค่าตอบแทนสูง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

(1) เพิ่มจำนวนสำนักงานขององค์กรระดับนานาชาติในไทย (2) เพิ่มจำนวนการจ้างงานในองค์กรระดับนานาชาติในไทย และ (3) เพิ่มมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งของรากฐานอุตสาหกรรมเป้าหมายและภาคการผลิตที่เกี่ยวข้อง โดยเมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน สถาบันและระบบการเงิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พบว่า ไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะผลักดันให้เป็นศูนย์กลางในการทำธุรกิจในภูมิภาค โดยอาจส่งเสริมในรูปแบบมาตรการดึงดูด Regional Headquarters/ศูนย์วิจัยและพัฒนา/Trading Centers/Treasury Centers ในพื้นที่ทุกภาคทั่วประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครและเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้เกิดโครงข่ายเชื่อมโยงจากเมืองศูนย์กลางไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาค กล่าวคือ ถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์วิจัยและพัฒนาในระดับนานาชาติในส่วนกลาง ต่อยอดไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมและห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาคได้

ปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ EEC ทั้งหมด 8 แผน ประกอบด้วย (1) แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (2) แผนปฏิบัติการการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (3) แผนปฏิบัติการการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี (4) แผนปฏิบัติการการพัฒนาและ

ส่งเสริมการท่องเที่ยว (5) แผนปฏิบัติการการพัฒนาเมืองใหม่และชุมชน (6) แผนปฏิบัติการการพัฒนาศูนย์กลางธุรกิจและศูนย์กลางการเงิน (7) แผนปฏิบัติการการประชาสัมพันธ์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการกับประชาชน และ (8) แผนปฏิบัติการการเกษตร ชลประทาน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งนอกจากนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตราส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ EEC ปี 2563 – 2564 แล้ว นักลงทุนยังจะได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เพิ่มเติม อาทิ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรการลดหย่อนภาษีในอัตรา 3 เท่าของต้นทุนงานวิจัยและพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี การอนุญาตให้หน่วยงานต่างประเทศสามารถถือครองที่ดินและอสังหาริมทรัพย์สำหรับการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น ดังนั้น การมีแผนพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจนและมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เป็นรูปธรรมทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น

มูลค่าและอัตราการขยายตัวของ Inflows, Outflows และ Net FDI (หน่วย : ล้านบาท)

	2560	2561	2562	2563 ม.ค.-มิ.ย.
Foreign Direct Investment	281,254.60 (122.90)	426,209.47 (51.54)	150,163.45 (-64.77)	69,479.15 (-7.86)
Inflow	1,938,500.15 (-5.88)	1,947,776.62 (0.48)	1,845,540.36 (-5.25)	855,230.38 (-9.40)
Outflow	1,657,245.55 (-14.29)	1,521,567.15 (-8.19)	1,695,376.91 (11.42)	785,751.23 (-9.54)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ (Net FDI) พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2561 จากการลงทุนในภาคการผลิต โดยเฉพาะการผลิตเครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์ เกล็ดภัณฑ์ เครื่องจักรและเครื่องมือ ยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง เพอร์นิเจอร์ กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย อย่างไรก็ตามการลงทุนจากต่างประเทศมีแนวโน้มลดลงในปี 2562 และ 2563 ในไตรมาส 1 และ 2 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง ในขณะที่การผลิตเพอร์นิเจอร์ขยายตัวสูงขึ้นอย่างมากในปี 2561 แต่ขยายตัวลดลงในช่วงปี 2562 – 2563 ส่วนหนึ่งอันเนื่องมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักได้ยกเลิกการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อดึงดูดการลงทุนจากผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) อาทิ โรงงานต้นแบบไบโอรีไฟเนอรี โครงการสร้างเครื่องกำเนิดแสงซินโครตรอนระดับพลังงาน 3 GeV และห้องปฏิบัติการ และศูนย์นวัตกรรมการผลิตยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยการกระตุ้นให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมของไทยในยุค 4.0 จากความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะสามารถสนับสนุนการต่อยอดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ในปี 2562 ได้มีการจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue : ACSDDSD) ขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์ของอาเซียนแห่งใหม่ที่จะดำเนินการทำหน้าที่สนับสนุนการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมอาเซียน เสริมสร้างขีดความสามารถประเทศสมาชิก และส่งเสริมการหารือและความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายในประชาคมอาเซียนด้วยตนเอง และร่วมกับภาคีภายนอกของภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้มีการผลักดันนโยบายในการสร้างฐานให้อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคแต่ละแห่งเป็นศูนย์กลางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่ภาคเอกชนและผู้สนใจในทุกระดับ เปรียบเสมือนประตูผ่านเพื่อให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือ อีกทั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์รู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและพัฒนาไปสู่พื้นที่ ส่งผลให้มีผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและพัฒนากระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นการสร้างความเข้มแข็งในด้านดังกล่าวของประเทศ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศอีกทางหนึ่ง โดยได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ (สอว.) (Science Park Promotion Agency : SPA) สนับสนุนการดำเนินงานอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค 3 แห่ง 14 มหาวิทยาลัย

ได้แก่ อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ (Northern Science Park) 7 มหาวิทยาลัย อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Science Park) 4 มหาวิทยาลัย และอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้ (Southern Science Park) 3 มหาวิทยาลัย เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านองค์ความรู้ ด้านกำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูง รวมทั้งความพร้อมด้านหลักสูตรและเครื่องมือที่มีจำนวนมาก โดยผ่านการดำเนินงานใน 5 แผนงานหลัก ได้แก่ (1) การบ่มเพาะธุรกิจวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (2) การพัฒนาบริการอุทยานวิทยาศาสตร์ (3) การพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและวิจัยของภาคเอกชนในพื้นที่ (4) การวิจัยร่วมกับภาคเอกชน และ (5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอุทยานวิทยาศาสตร์ ซึ่งขณะนี้ ศูนย์อำนวยการอุทยานวิทยาศาสตร์ 3 แห่ง ได้แก่ ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) และภาคใต้ (จังหวัดสงขลา) ได้ดำเนินการแล้วและสามารถให้บริการภาคเอกชนได้ทั่วถึงทั่วประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 22

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Borderless Trade: ขจัดอุปสรรคทางการค้า

● เป้าหมาย ●

ขจัดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิต การขนส่งสินค้าและบริการที่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ 9 – 21 และสร้างความสามารถทางการแข่งขันทั้งของประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สู่การเป็นแหล่งการผลิตสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนสู่ประเทศไทยและภูมิภาคในระยะยาว รวมทั้งช่วยให้กิจกรรมทางการผลิตที่ใช้แรงงานสูงกระจายไปสู่ภูมิภาคได้สะดวกขึ้น และส่งให้ประเทศไทยก้าวสู่การผลิตสินค้าและบริการในระดับที่มีมูลค่าสูงขึ้น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนอุปสรรคทางการค้าลดลง มูลค่าการส่งออก - นำเข้าของไทยและประเทศ - CLMV และภูมิภาคเพิ่มขึ้น และมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศและการลงทุนของไทยใน CLMV เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การส่งเสริมการค้าชายแดนเป็นนโยบายการพัฒนาที่ไทยให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาเมืองชายแดนการยกระดับด้านชายแดนตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อการเชื่อมโยงบริเวณชายแดนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นนโยบายที่ภาครัฐและภาคเอกชนของไทยและภูมิภาคร่วมกันดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง มุ่งสร้างให้ประเทศไทยและภูมิภาคเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของห่วงโซ่การผลิตโลก (Global Value Chain) โดยหนึ่งในปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการก้าวสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การเร่งรัดการขจัดอุปสรรคทางการค้าโดยเฉพาะอุปสรรคที่มีต่อการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิต การขนส่งสินค้าและบริการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดดำเนินการส่งเสริมปัจจัยสนับสนุนและลดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างกันในภูมิภาคในหลายรูปแบบ อาทิ การเร่งรัดการลงทุนเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน การเชื่อมโยงพื้นที่เมืองและชายแดน โดยในรอบปี 2563 ภาครัฐได้ทุ่มงบประมาณกว่า 6,920.9 ล้านบาท ในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนต่อเนื่องจากงบประมาณกว่า 8,757 ล้านบาทในปี 2562 รวมถึงการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้เป็นฐานการผลิตสำคัญของภูมิภาคด้วยงบประมาณกว่า 16,036 ล้านบาทในปี 2563 และมีการลงทุนเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมพื้นที่เมืองและชายแดน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกทางการค้าพิธีการทางศุลกากรการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ (NSW) อย่างต่อเนื่องตามแผนการพัฒนาระยะยาว นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามแดนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การดำเนินการตามข้อตกลงการส่งเสริมการขนส่งข้ามแดนในภูมิภาค GMS-CBTA ในระยะทดลอง (Early Harvest) หากพิจารณามูลค่าการค้าชายแดนของไทยและประเทศเพื่อนบ้านในรอบปี 2562 มีมูลค่ารวม 1,337 ล้านบาท หรือหดตัวลงร้อยละ 3.43 เทียบกับปีก่อนหน้า แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า

การค้าชายแดนในบางพื้นที่ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง อาทิ การส่งออกชายแดนไทย-กัมพูชา และการนำเข้าบริเวณชายแดนไทย—เมียนมา ในขณะที่มูลค่าการส่งออกของ ASEAN ในภาพรวมชะลอตัวลงในปี 2562 อยู่ที่ 1,427,178.91 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากมูลค่า 1,448,056.50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2561 แต่มูลค่าการส่งออกเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV กลับเติบโตขึ้นในปี 2562 อยู่ที่ 304,311 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จาก 278,425.33 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2561 สะท้อนถึงศักยภาพในการแข่งขันและการดึงดูดการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นของภูมิภาคในการเชื่อมโยงกันสู่การเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของ Global Value Chain

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาผลการประเมินคะแนน Trade Facilitation Performance โดย OECD พบว่าในปี 2562 ไทยได้คะแนนรวม 1.439 จาก คะแนนเต็ม 2.0 ดีขึ้นจากปี 2560 ที่ได้คะแนนประเมินผลดังกล่าวเพียง 1.377 คะแนนสำหรับภาพรวมการดำเนินจัดอุปสรรคทางการค้าที่มีผลมาจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures) ไทยมีการลดลงของอุปสรรคทางการค้าในกลุ่มมาตรการปกป้องทางการค้าจากเดิม 8 มาตรการ เหลือเพียง 4 มาตรการในรอบปี 2562 และ 2563 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน CLMV ขยายตัวขึ้นจาก 21,362.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2561 เป็น 22,837.80 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2562 ในขณะที่การลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศ CLMV เติบโตอย่างก้าวกระโดดในปี 2562 โดยมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงในกลุ่ม CLMV สูงถึง 162,983.51 ล้านบาท จากเดิม 51,787.13 ล้านบาทในปี 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศ สงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐฯและจีน เป็นความท้าทายและโอกาสสำคัญของไทยและประเทศในภูมิภาคในการพัฒนาและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายทางการค้าระหว่างกันเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันของไทยและภูมิภาคสู่การเป็นฐานการผลิตสำคัญของโลก นอกจากนี้ไทยยังเผชิญความท้าทายสำคัญในการเร่งรัดการเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานสากล เนื่องจากการจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เร่งพัฒนากลไกการทำงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตามความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยได้ให้สัตยาบรรณไว้ โดยอาจพิจารณากลไกการขับเคลื่อนที่มีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชนของไทยและเพื่อนบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลเพื่อให้สามารถจัดอุปสรรคทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 23

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน

● เป้าหมาย ●

เพื่อขจัดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายคน ดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพ และอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การศึกษา ตลอดจนการรับบริการด้านการสาธารณสุขในภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

เพิ่มนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญ นักศึกษา และผู้เข้ารับบริการทางสาธารณสุขจากต่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งการสร้างอุตสาหกรรมเป้าหมายระดับภูมิกาศนั้น นอกเหนือจากจะต้องอาศัยนโยบายพัฒนาเขตพื้นที่ การเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการขจัดอุปสรรคด้านการค้าแล้ว การยกระดับและการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนก็มีความสำคัญมากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมมูลค่าสูงที่จำเป็นต้องอาศัยแรงงานทักษะสูง โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวทักษะสูงในอุตสาหกรรมเป้าหมายมูลค่าสูง ซึ่งจะต้องปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสร้างแรงจูงใจในการดึงดูดกำลังคนศักยภาพเข้าในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงมกราคม – กันยายน 2563 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวจำนวน 6.7 ล้านคน ลดลงจาก 25.9 ล้านคน ในปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 77.3 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2563) เช่นเดียวกันกับแรงงานต่างด้าวทักษะสูง ตามนิยามในพระราชกำหนดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พบว่าในเดือนตุลาคม 2563 มีจำนวน 42,131 คน ลดลงจาก 47,117 คน ในช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้า หรือลดลงร้อยละ 10.6 (กรมการจัดหางาน 2563) อันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการดำเนินมาตรการจำกัดการเดินทางข้ามประเทศมาตรการปิดประเทศ (Lockdown) ทำให้ลดปริมาณการเดินทางที่ไม่จำเป็น ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจำนวนการเคลื่อนย้ายคนข้ามประเทศจะลดลงจากสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ แต่ก็มีอาจปฏิเสธได้ว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประเด็นปฏิรูปที่ 23 ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ สถานการณ์ดังกล่าวยังอาจเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มลักลอบเข้ามาในประเทศไทยทางช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศต้นทางมายังประเทศไทยที่มีการควบคุมการแพร่ระบาดได้ดีกว่า รวมทั้งแสวงหาโอกาสการทำงานในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อยกระดับมาตรฐานและควบคุมความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดน จึงควรพิจารณาจัดตั้งคณะทำงานด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียนขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมทั้งประเด็นเรื่องการคัดกรองโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรม และปัญหาในมิติอื่น ๆ โดยร่วมกันหาแนววิถีปฏิบัติการจัดจ้างแรงงานต่างด้าวทักษะพื้นฐาน-ทักษะสูง การผ่อนคลายด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับในการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานต่างด้าวทักษะสูงเข้ามาทำงานในภูมิภาค อาทิ การอำนวยความสะดวกด้านการต่อวีซ่า การให้ความคุ้มครองด้านสิทธิของแรงงานและรวมไปถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลและความมั่นคงปลอดภัยด้านอื่น ๆ และการส่งกลับแรงงานที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเชื่อมโยงฐานข้อมูลแรงงานเข้ากับฐานข้อมูลสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประเทศในประเด็นความมั่นคง และความปลอดภัยของทรัพย์สิน ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 24

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เร่งรัดการเจรจากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย

● เป้าหมาย ●

เพื่อมุ่งเน้นการเจรจาการค้ากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จีน อินเดีย และบังกลาเทศ ซึ่งมีบทบาทหลักในการขยายตลาดและห่วงโซ่อุปทานสู่ระดับภูมิภาค โดยเน้นการจัดอุปสรรค การสนับสนุนการค้าการลงทุน และการเสริมสร้างอุตสาหกรรมระดับภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศไทยมีข้อตกลงทางการค้ากับประเทศเป้าหมาย เพิ่มมูลค่าการค้ากับประเทศเป้าหมาย รวมทั้งเพิ่มมูลค่าการลงทุนในไทยและภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงข้ออำนาจทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในโลก ซึ่งแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะยังคงมีเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับต้น ๆ ของโลกก็ตาม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและห่วงโซ่คุณค่าโลกอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษหลังนี้ที่จีนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการค้า เป็นพันธมิตรสำคัญในห่วงโซ่การผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งเน้นย้ำถึงบทบาทที่จีนเป็นทั้งเป็นคู่ค้าและคู่แข่งของทุกประเทศในตลาดโลก

การรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งกลุ่มที่เป็นองค์การระหว่างประเทศหรือระดับภูมิภาค อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) และอาเซียน (ASEAN) รวมถึงแผนงานและกรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค อาทิ GMS, IMT-GT, ACMECS, BIMSTEC, Mekong-Japan,

MLC, MRC, Mekong-Korea และ Mekong-Ganga ซึ่งหากสามารถรวมตัวและมีความเป็นปึกแผ่นก็จะทำให้ศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นขั้วพลังที่สำคัญในภูมิภาคและสามารถถ่วงดุลกับประเทศมหาอำนาจได้ อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคนี้ยังมีจุดอ่อนต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงความขัดแย้งด้านอธิปไตยและประวัติศาสตร์ เช่น ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ทะเลจีนตะวันออก และคาบสมุทรเกาหลี ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ภูมิภาคนี้เป็นส่วนหนึ่งในสมการของการดำเนินความสัมพันธ์ภาพใหญ่ระหว่างประเทศมหาอำนาจที่มีผลประโยชน์ในระดับโลก ดังนั้น การเร่งรัดการเจรจาความร่วมมือและการเจรจาทางการค้ากับประเทศกลุ่มเป้าหมายภายใต้กรอบเจรจาใหม่ ๆ จึงนับเป็นวาระการพัฒนาที่สำคัญของประเทศไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2562 ในวาระที่ประเทศไทยเป็นประธานอาเซียน ไทยได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและเร่งรัดการเจรจาความตกลงการค้าภายใต้กรอบ Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) ซึ่งเป็นความตกลงพันธมิตรทางการค้าในระดับภูมิภาคที่เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง ASEAN ทั้ง 10 ประเทศ กับคู่ภาคี 6 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2563 ในโอกาสการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 37 และการประชุมสุดยอดผู้นำ RCEP ครั้งที่ 4 ผ่านระบบการประชุมทางไกล ผู้นำประเทศ RCEP ทั้ง 15 ประเทศ (ยกเว้นอินเดีย) ได้ประกาศแถลงการณ์ร่วม และเป็นสักขีพยานการลงนามในความตกลง RCEP ของรัฐมนตรี RCEP ซึ่งถือเป็นกลุ่มความตกลงทางการค้าการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดในโลก ส่งผลให้เกิดโอกาสทางการค้าใหม่ ๆ แก่สินค้าและบริการที่ประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน และกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางการค้าสู่ตลาดใหม่ ๆ ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ความตกลง RCEP คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในช่วงกลางปี 2564 ภายหลังที่แต่ละประเทศได้ให้สัตยาบันผ่านกระบวนการขั้นตอนภายในประเทศแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญของการบรรลุเป้าหมายการเจรจาการค้ากับกลุ่มประเทศเป้าหมาย คือความไม่แน่นอนทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจที่จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำตามวาระการครองตำแหน่ง เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น ซึ่งอาจทำให้นโยบายการค้าระหว่างประเทศปรับเปลี่ยนตามผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง อีกทั้งภาวะความถดถอยทางเศรษฐกิจเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็นับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศมหาอำนาจชะลอการเจรจาการค้ากับกลุ่มประเทศเป้าหมาย และหันมามุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในประเด็นการปฏิรูปที่ 24 เร่งรัดการเจรจากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย ประเทศไทยควรใช้ประโยชน์จากความสามารถในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่นานาประเทศมีความเชื่อมั่นต่อระบบสาธารณสุขของไทย ในการสร้างพันธมิตรการค้าระหว่างประเทศ โดยอาจยื่นข้อเสนอความช่วยเหลือด้านการสาธารณสุขในการเพิ่มข้อตกลงทางการค้ากับประเทศเป้าหมาย หรือขยายโอกาสในการลงทุนทั้งในไทยและภูมิภาค นอกจากนี้ อาจส่งเสริมการลงทุนธุรกิจบริการสุขภาพในประเทศเป้าหมายที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 25

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทย ลงทุนในต่างประเทศ

● เป้าหมาย ●

ใช้ที่ตั้งของประเทศไทยอันเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในภูมิภาคให้เป็นประโยชน์สำหรับการขยายโอกาสให้ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs ได้มีโอกาสขยายตลาดและ/หรือการผลิตสู่ภูมิภาค เพื่อช่วยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในระดับนานาชาติ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

เพิ่มการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย และเพิ่มรายได้จากต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป นโยบายทางการค้าและการลงทุนที่เสรีในโลกปัจจุบันนำไปสู่การเสริมสร้างให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการเปิดโอกาสทางธุรกิจในตลาดใหม่จำนวนมาก ซึ่งการที่ไทยจะมุ่งเน้นการค้าแค่ตลาดในประเทศอาจไม่เพียงพอ จึงต้องดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam) และอาเซียน เพื่อขยายตลาดการลงทุนให้กว้างขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน ตลอดจนหนุนส่วนการพัฒนาออกภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยสามารถใช้จุดเด่นในเรื่องที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ในการแสวงหาวัตถุดิบและแรงงานเพื่อขยายฐานการผลิต แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนบทบาทของไทยในการเป็นชาติการค้า และก้าวไปเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญของภูมิภาค ทั้งนี้ การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทยเป็นหนึ่งในแนวนโยบายที่สำคัญของภาครัฐ ซึ่งผลักดันผ่านยุทธศาสตร์เชิงรุกกว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทยอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการดำเนินการมาตรการส่งเสริมการลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างประเทศเป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 การลงทุนโดยตรงของนักลงทุนไทยในต่างประเทศมีมูลค่า 314,233.17 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีการลงทุนในต่างประเทศ 561,950.91 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนการลงทุนในประเทศกลุ่มอาเซียนสูงถึง 96,470.51 ล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปที่ 25 ที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้ ทั้งนี้ การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในภาคการผลิต มีมูลค่า 148,471.94 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาคือการขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีการดำเนินนโยบายอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการ อาทิ การส่งเสริมองค์ความรู้ในด้านการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการไทย และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการลงทุนในต่างประเทศแก่นักลงทุน เจ้าของธุรกิจ ทายาทธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรในการบริการงานในต่างประเทศ โดยผ่านการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Oversea Investment Centre: TOI) รวมทั้งมีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมและดูแลผู้ประกอบการและนักลงทุนไทยในต่างประเทศผ่านโครงการการทูตเพื่อประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ตลอดจน การแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นอันเป็นผลจากการเปิดเสรีการค้า และการลงทุน รวมถึงความท้าทายที่เกิดขึ้นของรูปแบบ การประกอบธุรกิจใหม่ ๆ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วย สำคัญจนเกิดเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการประกอบกิจการ หรือลงทุนในธุรกิจใหม่ ๆ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ การยกเลิกการลงทุนนอกประเทศ และมาตรการปิดเมือง ทั่วโลกเพื่อควบคุมการระบาดของโรคอาจส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่มูลค่า ทำให้หลายบริษัทพิจารณาเน้นการผลิต ในประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SMEs ยังต้องได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการไปลงทุน ในต่างประเทศ เนื่องจากการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการลงทุน ในต่างประเทศยังขาดยุทธศาสตร์การลงทุนในตลาดต่าง ๆ ที่ระบุถึงนโยบายที่เป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่เป็นการเน้น ให้ข้อมูลการลงทุนมากกว่าจัดทำมาตรการส่งเสริม การลงทุนในต่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุน ในต่างประเทศนั้น จำเป็นต้องมีการส่งเสริมมาตรการ เชิงรุกโดยใช้กลไกที่มีอยู่เดิมในการสนับสนุนและเร่งรัด ให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนของนักลงทุนไทย ในต่างประเทศ ทั้งการแนะนำนักลงทุนเพื่อเปิดตลาด การลงทุนใหม่ และการบูรณาการการทำงานของทีม ประเทศไทยในต่างประเทศให้เข้าถึงกลุ่มผู้ประกอบการ และนักลงทุนไทยรายใหม่ ๆ และยกระดับศูนย์ข้อมูลการ ลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นให้เข้ากับสถานการณ์โลกที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และความท้าทายที่เกิดขึ้นจากโรคระบาด เพื่อที่จะพร้อม รับมือและเป็นที่ปรึกษาด้านการลงทุนให้แก่กลุ่มทุน และผู้ประกอบการไทยที่ประสบปัญหา และเร่งจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การลงทุนในต่างประเทศซึ่งต้องมื การวิเคราะห์ตลาดและสาขาการลงทุนที่ควรได้รับ การสนับสนุนให้มีการลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจน มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศสำหรับ ผู้ประกอบการไทย ทั้งมาตรการจูงใจทางการเงินและ

ไม่ใช่ทางการเงิน โดยการช่วยเหลือทางการเงินอาจรวมถึงการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SMEs เข้าถึงแหล่งเงินทุนและการประกันการลงทุน ตลอดจนนโยบายยกเว้นภาษี ในขณะที่เดียวกันก็ควรมีการจัดตั้ง หน่วยงานเฉพาะที่จะเป็นหน่วยงานกลางในการสนับสนุนให้ SMEs ขยายธุรกิจ โดยเป็นตัวกลางประสานร่วมมือ กับบริษัทขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถขยายฐานการลงทุนไปยังต่างประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 26

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Connectivity : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ

● เป้าหมาย ●

จัดอุปสรรคด้านการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงตลาดและแหล่งการผลิตในห่วงโซ่อุปทาน และการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนในภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ลดต้นทุนและระยะเวลาในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ ทั้งนี้ ในปี 2562 ประเทศไทยมีต้นทุนค่าขนส่งสินค้าร้อยละ 6.7 ต่อ GDP หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 49.7 ของต้นทุนโลจิสติกส์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้นโดยลำดับ ซึ่งในปี 2563 อยู่ในอันดับที่ 44 ดีขึ้นจากในปี 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 45 อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศทั้งพาการเดินทางและขนส่งสินค้าทางถนน ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาโครงข่ายทางถนนให้มีความครอบคลุมพื้นที่ในอดีตที่ผ่านมา ประกอบกับการขนส่งทางถนนยังมีความได้เปรียบกับการขนส่งรูปแบบอื่นๆ ที่เป็นรูปแบบการขนส่งที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าตั้งแต่จุดต้นทางจนถึงจุดหมายปลายทาง แต่เนื่องจากการขนส่งทางถนนเป็นรูปแบบการขนส่งที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงสุด ทำให้รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและขนส่งสินค้าทางรางและทางน้ำเพิ่มขึ้นเพื่อลดต้นทุนและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประชาชนและผู้ประกอบการในภาคส่วนต่างๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีนโยบายเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ เนื่องจากเป็นรูปแบบการขนส่งที่สามารถพัฒนาให้มีความครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้ดีกว่าการขนส่งทางน้ำที่อาจจะมีข้อจำกัดทางกายภาพ โดยปัจจุบัน รฟท. อยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่จำนวนรวม 9 เส้นทาง ระยะทาง 1,674 กม. และคาดว่าจะเปิดให้บริการได้ครบทุกเส้นทางในปี 2569 เป็นต้นไป และ ขบ. อยู่ระหว่างการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าทางรางในบริเวณประตูการค้าหลักที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จ.เชียงราย ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2563 และศูนย์การขนส่งชายแดน จ.นครพนม ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2567 นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบยังอยู่ระหว่างการพัฒนาท่าอากาศยานและท่าเรือหลักที่สำคัญ เพื่อรองรับการเดินทางระหว่างประเทศและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ต่างๆ อาทิ การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดระยะที่ 3 ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2568 การพัฒนาท่าอากาศยานอุตรดิตถ์ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2567

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านคมนาคมขนส่งของประเทศได้ดำเนินการโดยหน่วยงานรับผิดชอบที่มีอำนาจและหน้าที่เฉพาะด้าน โดยมีการพิจารณาศึกษาความเหมาะสมเป็นราโครงการ และยังขาดการพิจารณาแนวทางการบูรณาการ การใช้ประโยชน์จากการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ร่วมกัน ทำให้มีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้เคียงกันในบางพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปริมาณความต้องการเดินทางและขนส่งสินค้าอยู่ในระดับสูง อาทิ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ย่านชุมชนและเมือง **นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละด้าน ยังไม่สามารถประสานแผนการพัฒนาร่วมกันทั้งในด้าน** **แผนการเปิดให้บริการและการให้บริการภายหลังจาก** **การเปิดให้บริการ** เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น จากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการขนถ่ายหลายครั้ง (Double Handling) และอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง และขนส่งสินค้าของประชาชนให้สามารถเชื่อมต่อกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ โครงการพัฒนาศูนย์ขนส่งสินค้าทางรถไฟ (SRTO) การจัดการถจกร 20 ตัน/เพลา และการสรรหาเอกร่วมลงทุนในสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่อง ที่ลาดกระบัง กระบัง **ส่งผลให้ในช่วงที่ผ่านมาการขนส่ง** **สินค้าทางรถไฟ ในเส้นทางดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง** **แม้ว่าจะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นก็ตาม**

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงคมนาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณาจัดทำ แผนการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง เป็นรายพื้นที่บนเงื่อนไขของการกำหนดให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศ โดยอาจจะเริ่มดำเนินการในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอยู่ในลำดับสูงเป็นลำดับแรก ทั้งนี้ แผนการลงทุนฯ อย่างน้อยควรต้องมีการพิจารณา จัดลำดับความสำคัญของโครงการลงทุน ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการเดินทางและขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบ การกำหนด โครงสร้างอัตราค่าบริการและรูปแบบการบริหารจัดการ ที่ครอบคลุมตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการพิจารณานำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาใช้ในการบริการจัดการด้วย ซึ่งจะช่วยให้ลด อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยง ตลาดและแหล่งการผลิตในห่วงโซ่อุปทาน และการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศและดึงดูด การลงทุนในภูมิภาคได้ตามเป้าหมายต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 27

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Connectivity : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค

● เป้าหมาย ●

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศสามารถเสริมศักยภาพให้ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกลไกการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับ CLMVT ให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การผลักดันวาระพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมต่อไทยและประเทศในภูมิภาคและการพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน การเสริมศักยภาพของประเทศให้ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาคที่ใช้ประโยชน์จากการมีที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ที่ดีของประเทศไทยในภูมิภาคจะทำให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและมุ่งไปสู่การพัฒนาของภูมิภาคร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมต่อไทยและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม CLMV (Cambodia-Lao PDR-Myanmar-Vietnam) ซึ่งมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงและยังมีความต้องการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอีกมากในอนาคต ซึ่งจะเป็นโอกาสในความร่วมมือและช่วยสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

การพัฒนา มีกลไกและขั้นตอนการดำเนินงานในการสร้าง Platform การทำงานร่วมกันระหว่างไทยและ CLMV ผ่านกรอบความร่วมมือที่สำคัญ อาทิ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่าง

ประเทศสมาชิก ได้แก่ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย และส่งเสริมความเจริญอย่างยั่งยืนในอนุภูมิภาค รวมถึงความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion: GMS)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี โดยการเร่งรัดขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือเพื่อการเชื่อมโยงทางกายภาพระหว่างประเทศทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคตามแผนแม่บทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ สำหรับความร่วมมือระดับ CLMVT ในปี 2561 ในการประชุมผู้นำยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ACMECS ได้รับรองแผนแม่บท ACMECS Connectivity Master Plan มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงแบบไร้รอยต่อในอนุภูมิภาค การสอดประสานด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาภูมิภาคในลักษณะยั่งยืนและมีนวัตกรรม (Smart and Sustainable ACMECS) และในปี 2563 ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส ACMECS ได้เห็นชอบในหลักการการจัดตั้ง ACMECS Development Fund ซึ่งเป็นกองทุนสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ทั้งนี้ ประเทศไทยอยู่ระหว่างการผลักดันในการสร้างกลไกการทำงานของ ACMECS Development Fund และเร่งรัดให้เกิดการจัดตั้งสำนักเลขาธิการ AMCECS เพื่อให้มีเจ้าภาพหลักในการผลักดันวาระการพัฒนาระดับ CLMVT รวมถึงการประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อตกลงต่างๆ ในระดับ CLMVT นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีอื่นๆ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion: GMS) ได้เร่งรัดการอำนวยความสะดวกกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนภายใต้ความตกลงการอำนวยความสะดวกคมนาคมขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาค

กลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross Border Transport Facilitation Agreement: CBTA) โดยเร่งปรับปรุงกฎระเบียบการดำเนินงานในด้านพรมแดนและโลจิสติกส์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีความปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความพร้อมของผู้ประกอบการสู่การเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลกต่อไป รวมถึงได้เริ่มดำเนินการโครงการโครงสร้างพื้นฐานภายใต้กรอบ Regional Investment Framework 2022 ได้แก่ โครงการพัฒนารถไฟฟ้าทางคู่ในประเทศ โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง และโครงการพัฒนาเส้นทางรถไฟเด่นชัย-เชียงราย-เชียงของ และความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ประเทศไทยได้เร่งรัดผลักดันการเชื่อมโยงบริเวณชายแดนรอบประเทศอย่างไร้รอยต่อและอำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายคน สินค้า และบริการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดการพัฒนาโครงการสำคัญ เช่น การพัฒนาบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย ณ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา และโครงการเมืองยางพารา จังหวัดสงขลา เป็นต้น ทั้งนี้ ความพยายามในการเร่งรัดการผลักดันการพัฒนาโครงสร้างระดับภูมิภาคเหล่านี้ก่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่โครงการ ตลอดจนสนับสนุนการค้าชายแดน-ผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในปี 2562 คิดเป็นมูลค่า 1,337,282 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.88 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทย โดยเป็นมูลค่าการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย-เมียนมา-สปป.ลาว-กัมพูชา) รวม 1,069,251 ล้านบาท และมูลค่าการค้าผ่านแดนแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (สิงคโปร์-จีนตอนใต้-เวียดนาม) รวม 268,031 ล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศยังมีข้อจำกัดที่หลากหลายและเป็นไปตามความพร้อมและสมัครใจของประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้อง อาทิ งบประมาณเพื่อสร้างกลไกการทำงานในระดับ CLMVT นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคหลายโครงการมีการทับซ้อนกันหลายพื้นที่ ตลอดจนขาดความเชื่อมโยงในรายละเอียด โดยเฉพาะในมิติเชิงเวลาและบริบทการเชื่อมโยงกับโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคหลายโครงการมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างกลไกการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับ CLMVT ให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องเร่งรัดการดำเนินการภายในให้แล้วเสร็จหรือแสวงหาแนวทางร่วมกันในการจัดความท้าทายต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้การประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เนื่องจากความร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในภูมิภาคจะต้องพิจารณาถึงความพร้อมในการเชื่อมโยงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและอยู่บนพื้นฐานระยะเวลาการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องเร่งรัดการจัดตั้งกลไกกลางคือ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค ภายใต้คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) หรือคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) หรือกลไกระดับชาติอื่นๆ เพื่อพิจารณาสถานะภาพรวมของการขับเคลื่อนการพัฒนาในประเด็นความร่วมมือระหว่างประเทศ กำหนดทิศทางและจัดลำดับความสำคัญในการเร่งจัดการดำเนินการพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันโยบายการพัฒนาระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศอย่างเป็นระบบ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 28

การจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา

● เป้าหมาย ●

เพื่อจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อดูแลการวางกลยุทธ์และจัดสรรงบประมาณการวิจัยพัฒนาของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและช่วยผลักดันการสร้างมูลค่าทางธุรกิจของประเทศไทยและช่วยผลักดันการสร้างมูลค่าทางธุรกิจของประเทศไทยและช่วยผลักดันการวิจัย รวมทั้งเพิ่มรายจ่ายเพื่อการวิจัยพัฒนาของภาครัฐและเอกชนการวิจัยพัฒนา และออกมาตรการเพื่อเพิ่มคุณภาพและจำนวนนักวิจัยในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

คงระดับ/พัฒนาระดับ (1) อันดับดัชนีนวัตกรรมโลก (2) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนา รวมของภาคของภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย (3) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนาของภาคเอกชน (4) จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการอนุมัติในกลุ่มอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย (5) จำนวนของสัญญาสิทธิที่มาจากโครงการที่ได้รับทุนจากศูนย์วิจัยกลาง (6) จำนวนสัดส่วนของนักวิจัยต่างชาติในศูนย์วิจัยของภาครัฐและเอกชน (7) จำนวนบริษัทชั้นนำต่างชาติที่มาลงทุนเปิดศูนย์วิจัย (8) หลักสูตรการทำการวิจัยร่วมได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรจำเป็นสำหรับการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา เพื่อดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาแห่งชาติ และดูแลขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ผ่านโครงสร้างการวิจัยพัฒนาต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มคุณภาพและปริมาณของการวิจัยและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต รวมถึงทำหน้าที่ในการดูแลการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนาของประเทศที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างมั่นคง สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ ศูนย์การวิจัยและพัฒนาควรจัดทำประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการวิจัยตามแผนยุทธศาสตร์ เช่น กฎหมาย ทักษะ มาตรการจูงใจ และมีหน้าที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้อำนวยความสะดวกต่อการวิจัยและพัฒนาของประเทศ

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ถูกกำหนดให้ดำเนินการด้านจัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ และกรอบงบประมาณเพื่อการจัดสรรทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ โดยมีสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณประจำปี ด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รวมทั้งเสนอระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามกรอบวงเงินดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยในช่วงปี 2559 – 2561 พบว่า ในปี 2561 มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนามูลค่ารวม 182,357 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 60 และเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP ของประเทศแล้ว (GERD/GDP) พบว่า สัดส่วนดังกล่าว

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมีสัดส่วน GERD/GDP คิดเป็นร้อยละ 1.11 ของ GDP ในปี 2561 โดยมีค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนด้าน R&D จากภาคเอกชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 73 ซึ่งนับเป็นสัญญาณที่ดีว่าภาคเอกชนเล็งเห็นประโยชน์ด้านการวิจัยและพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะแนวโน้มการปรับตัวที่สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 ส่งผลให้การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาคาดว่าจะเพิ่มขึ้นใกล้เคียงเป้าหมายในสิ้นปี 2564 ที่ร้อยละ 1.5 ของ GDP อย่างไรก็ตาม การจัดอันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทยโดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลกในปี 2563 อยู่ที่อันดับที่ 44 ลดลงจากอันดับที่ 43 ในปี 2562 จากทั้งหมด 131 ประเทศ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ภาพรวมการพัฒนาด้านนวัตกรรมต้องชะลอตัวลงอย่างมาก

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรด้าน R&D แบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลารวม 159,507 คน เพิ่มขึ้นจาก 138,644 คน ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 15 โดยมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาแบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลา (Full Time Equivalent: FTE) เพียง 24.0 คน ต่อประชากร 10,000 คน ซึ่งมีระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งอยู่ที่ระดับ 70-111 คนต่อประชากร 10,000 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเอกชน ขณะที่จำนวนแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปี 2561 มีจำนวน 4,091,397 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.0 ของจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งยังขาดการจัดเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาเพื่อสะท้อนการเติบโตของเส้นทางการประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตลาดแรงงานภายในประเทศ โดยปัจจุบันแรงงานเหล่านั้นมีแนวโน้มประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ตรงตามองค์ความรู้ที่มีอยู่ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะการเสียโอกาสในการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก รวมถึงการเสียโอกาสในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชนไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร วิสาหกิจ ผู้ประกอบการขนาดเล็ก รวมทั้งสร้างบุคลากรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้บริการด้านวิชาการเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้ของชุมชนและเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันศูนย์วิจัยและพัฒนา มีกระจายอยู่ในทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคใต้ 2 ศูนย์ ภาคเหนือ 2 ศูนย์ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างละ 1 ศูนย์ โดยในปี 2562 – 2563 วช. คาดว่าจะกระจายการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา จังหวัดละ 1 แห่ง ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกัน เป้าหมายการเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนา (GERD/GDP) เป็นร้อยละ 2 ของ GDP ภายในปี 2565 ภาครัฐควรมีการกระตุ้นการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เป็นไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมุ่งเพิ่มสัดส่วนการลงทุนภาครัฐจากปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 22 เพิ่มเป็น ร้อยละ 30 ภายในปี 2565 รวมถึงการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสำหรับการพัฒนานวัตกรรมของประเทศในพื้นที่เขตนวัตกรรม ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC เพื่อยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการในสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสู่อุตสาหกรรม 4.0

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 29

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา

● เป้าหมาย ●

เพื่อให้การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ยกระดับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาสู่รูปแบบดิจิทัล ระยะเวลาในการอนุมัติสิทธิบัตรลดลง จำนวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น/เติบโตอย่างต่อเนื่อง อันดับ Global Innovation Index ของไทยดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การมีระบบการดูแลและปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ ก้าวหน้า และเป็นมาตรฐานสากลถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศที่มีนวัตกรรม ดังนั้นการยกระดับการทำงานของหน่วยงานกำกับดูแลทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศให้มีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพเท่าทันกับสภาพการทำธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันจึงเป็นประเด็นสำคัญและเร่งด่วน โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านการทำงานขององค์กรสู่ดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดการยกระดับศักยภาพการทำงานของกรมทรัพย์สินทางปัญญาผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการจดทะเบียนและรับแจ้งข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา เร่งพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นสากลและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเผยแพร่องค์ความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นบรรทัดฐานสำคัญของสังคม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติพบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับใน Global Innovation Index โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) อยู่ในลำดับที่ 44 จาก 131 ประเทศปรับจากอันดับอยู่ในอันดับที่ 43 จาก 129 ประเทศในปี 2562 โดยไทยได้รับการจัดอันดับคงที่ในลำดับที่ 4 ในกลุ่ม 10 ประเทศอาเซียนซึ่งการประเมินดังกล่าวได้วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสถาบัน สภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบ การสร้างองค์ความรู้และการขยายตัวระบบทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะสัดส่วนจำนวนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าต่อ GDP มาเป็น

ส่วนหนึ่งของการประเมิน สำหรับประเทศไทยในรอบปี 2563 ได้รับการประเมินคะแนนด้านจำนวนสัดส่วนสิทธิบัตรต่อ GDP ไว้ในอันดับที่ 76 ลดลงจากอันดับที่ 69 ในปี 2562

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยยังคงเผชิญความท้าทายแม้ในระยะเวลาที่ผ่านมากรมทรัพย์สินทางปัญญาจะมีการพัฒนาการทำงานของหน่วยงานเพื่อยกระดับการให้บริการสู่รูปแบบดิจิทัล แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำตัวชี้วัดสากลมาประเมินการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยจะพบว่า ศักยภาพของไทยยังคงไม่มีความก้าวหน้ามากนักโดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจำนวนสัดส่วนสิทธิบัตรต่อ GDP ซึ่งเป็นภารกิจโดยตรงของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเชิงรุกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยโดยเฉพาะกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหน่วยงานหลักของประเทศ และเร่งพัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่ดีของการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้เกิดขึ้นโดยเร็วโดยอาจพิจารณาการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาร่วมพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยและมุ่งสู่การปรับใช้เครื่องมือดิจิทัลเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการจดทะเบียน การคุ้มครองสิทธิ และตรวจสอบด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในอัตราก้าวกระโดดและเร่งรัดให้เกิดความก้าวหน้าของระบบการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการส่งเสริมศักยภาพการเติบโตด้านนวัตกรรมของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 30

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การตั้งศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพ

● เป้าหมาย ●

การวางกรอบยุทธศาสตร์และการติดตามมาตรการการส่งเสริม/ลดต้นทุนในประกอบธุรกิจของสตาร์ทอัพและสเกลอัพ การเปิดโอกาสการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพที่สามารถแก้ปัญหาและลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และการเพิ่มจำนวนและคุณภาพของบริษัทและบุคลากรด้าน Technology ในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

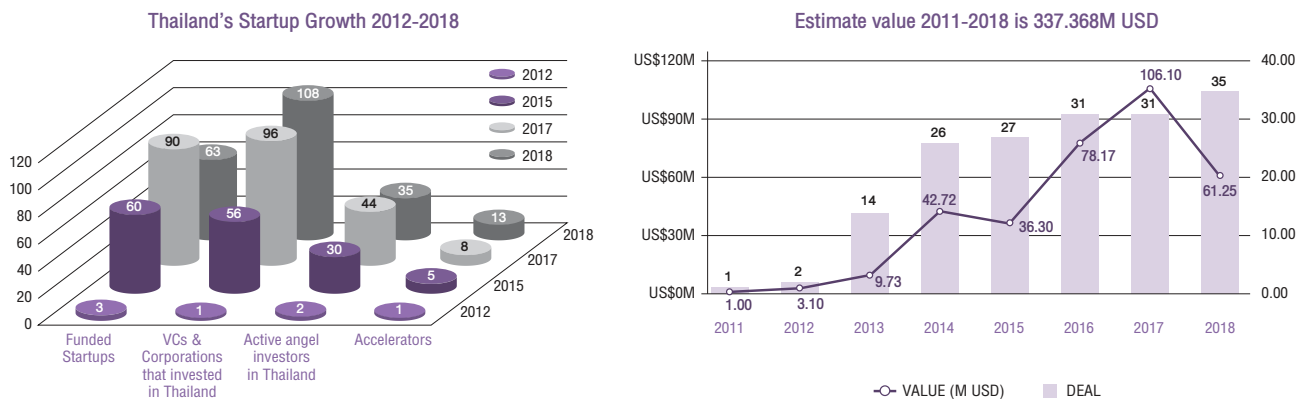
สร้างสตาร์ทอัพที่ได้รับการร่วมลงทุนในวงเงิน 60 ล้านบาทขึ้นไป เพิ่มจำนวนสตาร์ทอัพและสเกลอัพที่เข้ามาใช้แพลตฟอร์มรวบรวมข้อมูลกลาง/ได้รับการสนับสนุนผ่านหน่วยงานกลาง/ได้รับการร่วมลงทุนจากภาครัฐ ลดงบประมาณภาครัฐจากการใช้บริการของสตาร์ทอัพ เพิ่มจำนวนสตาร์ทอัพหรือสเกลอัพที่ได้รับการควบกิจการหรือเข้าตลาดหุ้นในประเทศไทย เพิ่มจำนวนบริษัทที่ได้รับการร่วมทุนจากบริษัทร่วมทุนต่างชาติ และเพิ่มจำนวนบริษัทและนักศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป / การดำเนินงานที่ผ่านมา / ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้ระบบนิเวศของธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจได้อย่างมั่นคง โดยในช่วงปี 2561 มีสตาร์ทอัพที่ได้รับเงินทุนสนับสนุน (Funded Startups) เพิ่มขึ้น 63 ราย และสตาร์ทอัพที่เป็นการร่วมลงทุนในลักษณะ Venture Capital และ Angel Investor เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าจำนวน 108 และ 35 ราย ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปในแนวโน้มเช่นเดียวกันกับการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการระดมทุนที่ในปี 2561 มีการระดมทุนจำนวน 61.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปี 2560 ที่มีการระดมทุน 106.10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Techsauce, 2019) ทั้งนี้ สตาร์ทอัพไทยส่วนใหญ่ที่ได้รับการลงทุนในช่วงปี 2555 - 2561 เป็นธุรกิจประเภทพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce/ Marketplace) อาหารและร้านอาหาร (Food & Restaurant) การชำระเงิน (Payment) โลจิสติกส์ (Logistics) และโรงแรมและการท่องเที่ยว (Hotel/Travel) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การสร้างความตระหนักของภาครัฐและการส่งเสริมผู้ประกอบการสตาร์ทอัพที่มุ่งเน้นทางด้านเทคโนโลยียังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าส่วนหนึ่งยังไม่ได้เป็นการพัฒนาและสร้างเทคโนโลยีเอง เพียงแต่เป็นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับรูปแบบทางธุรกิจใหม่ ๆ ผ่านเครือข่ายดิจิทัลเท่านั้น ขณะเดียวกันสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนช.) ได้มีการจัดตั้งอุทยานนวัตกรรม (Innovation Park) เพื่อเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ภาคเอกชนไทย รวมถึงธุรกิจสตาร์ทอัพ

การเติบโตของสตาร์ทอัพในประเทศไทยปี พ.ศ. 2554 - 2561 (ค.ศ. 2011 - 2018)

ที่มา: Tachsauce (2019)²

และสเกลอัพ เพื่อให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนวัตกรรม และยังเป็นแหล่งรวมภาคีนวัตกรรมที่สำคัญของประเทศ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงศูนย์บ่มเพาะธุรกิจในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยต่าง ๆ ซึ่งได้มีการพัฒนาอุทยานสตาร์ทอัพบนความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั่วประเทศกว่า 40 แห่ง เพื่อสร้างและบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการให้แก่บัณฑิต/นักศึกษา โดยกองทุนอุทยานสตาร์ทอัพยังได้ดำเนินการพัฒนาให้เกิดการขึ้นทะเบียนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ (Certified Incubator) จากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาคเอกชนที่สนใจ เพื่อจะได้เป็นหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ช่วยบ่มเพาะและเป็นที่ปรึกษาในการจัดตั้งธุรกิจในช่วงเริ่มต้น พร้อมทั้งให้คำปรึกษาทั้งด้านธุรกิจและการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้แก่อุทยานสตาร์ทอัพในระยะต่อไป ปัจจุบันมีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ภายใต้กองทุนอุทยานสตาร์ทอัพ ประกอบด้วยอุทยานวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน ที่ผ่านการรับรองจาก สนช. จำนวน 16 ศูนย์ กระจายทั้ง 4 ภูมิภาค

ทั่วประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง และยังมีอีกบริษัทเอกชนอีก 4 แห่ง ซึ่งล้วนมีศักยภาพทั้งในด้านการบ่มเพาะและอบรมให้ความรู้แก่นักศึกษาและผู้สนใจ ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นไอเดียหรือแนวความคิด การทำต้นแบบของธุรกิจ ไปจนถึงการพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพในการสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม ผ่านการสนับสนุนทุนจากกองทุนอุทยานสตาร์ทอัพสูงสุดกว่าร้อยละ 90 พร้อมด้วยหน่วยงานพันธมิตรอย่างธนาคารออมสินเข้าร่วมสนับสนุนทุนทางธุรกิจ (VC) แก่ผู้ประกอบการด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) อยู่ระหว่างการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้น พ.ศ. เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาสตาร์ทอัพภายในประเทศ ประกอบกับการสร้างโอกาสการเติบโตทางธุรกิจของสตาร์ทอัพยังเผชิญกับความท้าทายในการขยายสู่ตลาดจริงที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น ซึ่งรัฐบาลควรเร่งผลักดันกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น Regulatory Sandbox เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับทดลองนวัตกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาทำการทดลอง ตรวจสอบ และแนะนำว่าเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาออกมานั้นสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องมีความปลอดภัยและเป็นไปตามข้อบังคับทางกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การเปิดตลาดใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็วต่อไป ขณะเดียวกันภาครัฐจำเป็นต้องสร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมกลไกการสร้างสตาร์ทอัพและสเกลอัพ

ของไทยอย่างเข้มแข็ง ซึ่งจำเป็นต้องประเมินช่องว่างทางการตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของสตาร์ทอัพและสเกล การสนับสนุนทั้งด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงิน เช่น การบ่มเพาะ โครงการให้ทุน และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ส่งเสริมต่าง ๆ รวมถึงประสานงานกับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันนโยบายต่างๆ และสนับสนุนการเติบโตของระบบนิเวศสตาร์ทอัพและสเกลอัพอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 31

การขยายผลโครงการในพระราชดำริ กว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ

● เป้าหมาย ●

ชุมชนเป้าหมายทั่วประเทศมีการจัดทำและขยายผลโครงการในพระราชดำริ และเกษตรกรปรับตัวทำการเกษตรทฤษฎีใหม่

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนประชาชนที่น้อมนำโครงการในพระราชดำริไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น และจำนวนประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านโครงการในพระราชดำริกว่า 4000 โครงการทั่วประเทศ รวมถึงหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผ่านศูนย์การเรียนรู้ทั่วประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดการการเรียนรู้ รวบรวม ขยายผล เชื่อมโยง สร้างเครือข่ายและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เกษตรกรรู้จักปรับใช้ความรู้สมัยใหม่จากข้อมูลเทคโนโลยี สามารถนำแนวคิดไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ช่วยเพิ่มผลผลิตสร้างรายได้ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้ดำเนินการและรวบรวมข้อมูล โครงการในพระราชดำริตั้งแต่ปี 2495 - 2562 ไว้จำนวน 4,810 โครงการ/กิจกรรม ซึ่งในปี 2563 ได้มีการขยายผลการดำเนินงานโครงการในพระราชดำริเพิ่มขึ้นจากปี 2562 อีก 67 โครงการ ปัจจุบันโครงการในพระราชดำริ รวมทั้งสิ้น 4,877 โครงการ/กิจกรรม (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2563)

โครงการพัฒนา	ภาค					รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เหนือ	ใต้	ไม่ระบุ พื้นที่ ฯ	
ด้านแหล่งน้ำ	1,310	523	889	663	1	3,386
ด้านการเกษตร	42	43	29	28	0	142
ด้านสิ่งแวดล้อม	72	41	47	38	1	199
ด้านส่งเสริมอาชีพ	91	29	131	95	1	347
ด้านสาธารณสุข	16	16	7	8	12	59
ด้านคมนาคม / สื่อสาร	24	22	16	22	0	84
ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	199	76	57	63	4	399
การพัฒนาแบบบูรณาการ/อื่นๆ	107	58	48	37	11	261
รวม	1,861	808	1,224	954	30	4,877

ที่มา: สำนักงาน กปร. ณ กรกฎาคม 2563

ในส่วนของการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ ตั้งแต่ปี 2559 ได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการการทำงานและประสานความร่วมมือกับภาคี จำนวน 7,424 แห่ง และได้มีการขยายผลการจัดตั้งศูนย์ฯ เพิ่มขึ้น ในปี 2563 รวมถึงสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพและประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดอย่างมีส่วนร่วม ตามบริบทจริงของแต่ละพื้นที่เพาะปลูกอีก 650 แห่ง รวมทั้งสิ้น 8,074 แห่ง (ข้อมูล สำนักงาน กปร. ณ วันที่ 3 พ.ย. 2563) นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการวางแผนและเริ่มการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ผ่านโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มทฤษฎีใหม่ ซึ่งการดำเนินงานโครงการจะแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายนปี 2564 เป้าหมายพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 4,009 ตำบล 75 จังหวัด คิดเป็นพื้นที่ 192,432 ไร่ แบ่งเป็นเกษตรกรตำบลละ 16 ราย ทุกภาคทั่วประเทศ รวม 64,144 ราย และแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลละ 8 คน รวม 32,072 ราย

แม้ว่า การดำเนินการของโครงการในพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ พร้อมหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ ของเกษตรกรที่เกิดขึ้น อาทิ ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาด้านการตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตมีความติดขัดและล่าช้า รวมถึงปัญหาของสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องเลื่อนการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรขาดรายได้ ขาดเงินทุน และประสบปัญหาหนี้สิน นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดความเข้าใจและไม่เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกษตรกรไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์วิกฤตจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังมีโอกาสเติบโตของภาคเกษตรไทยจากแรงงานรุ่นใหม่เดินทางกลับบ้าน จึงเป็นโอกาสของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายมุ่งใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่สนใจทำการเกษตร ในการเข้าถึงแหล่งที่ดินทำกิน การขยายโครงข่ายแหล่งน้ำ และการสนับสนุนนวัตกรรมทางการเกษตรและพัฒนาทักษะทางธุรกิจและดิจิทัลให้เกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่วิถีใหม่ตามหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรสร้างความรู้ความเข้าใจและประยุกต์ใช้การดำเนินโครงการพระราชดำริและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เข้าถึงเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเครื่องมือที่จำเป็นผ่านกระบวนการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชนในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ตลอดจนการเชื่อมโยงผลผลิตที่เกิดขึ้นไปสู่ตลาด เพื่อสร้างรายได้และให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงมีภูมิคุ้มกันสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาพื้นฐานให้กับเกษตรกร อาทิ ปัญหาที่ดินทำการเกษตร การเข้าถึงแหล่งเมล็ดพันธุ์ดี การมีฐานข้อมูลด้านการเกษตร การส่งเสริมการตลาด และการสร้างแรงจูงใจแก่แรงงานคืนถิ่นให้หันมาประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยต่อการปรับระบบการผลิตให้เหมาะสม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 32

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การสร้างและใช้ Big data ภาคเกษตร

● เป้าหมาย ●

มีฐานข้อมูล Big Data ภาคเกษตร

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนฐานข้อมูลที่รวบรวม เก็บใหม่ และเชื่อมโยงได้ รวมถึงจำนวนเกษตรกรผู้ใช้งาน Web Tool จาก Big Data เพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลภาคเกษตรได้ให้ความสำคัญ และได้มีการพัฒนาปรับปรุงระบบข้อมูล (Big Data) ต่างๆ ในรูปแบบของ Platform และ Application มากขึ้น สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตและการตลาดได้ในเชิงนโยบาย อาทิ ข้อมูลทางกายภาพ (ข้อมูลภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรต่าง ๆ การเพาะปลูกและการใช้ที่ดินของเกษตรกร) ข้อมูลเกษตรกร (ทะเบียนเกษตรกร และการเพาะปลูกในแต่ละปี) ข้อมูลด้านการตลาด ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับวางแผนการเพาะปลูกต้นทางไปจนถึงการตลาด ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

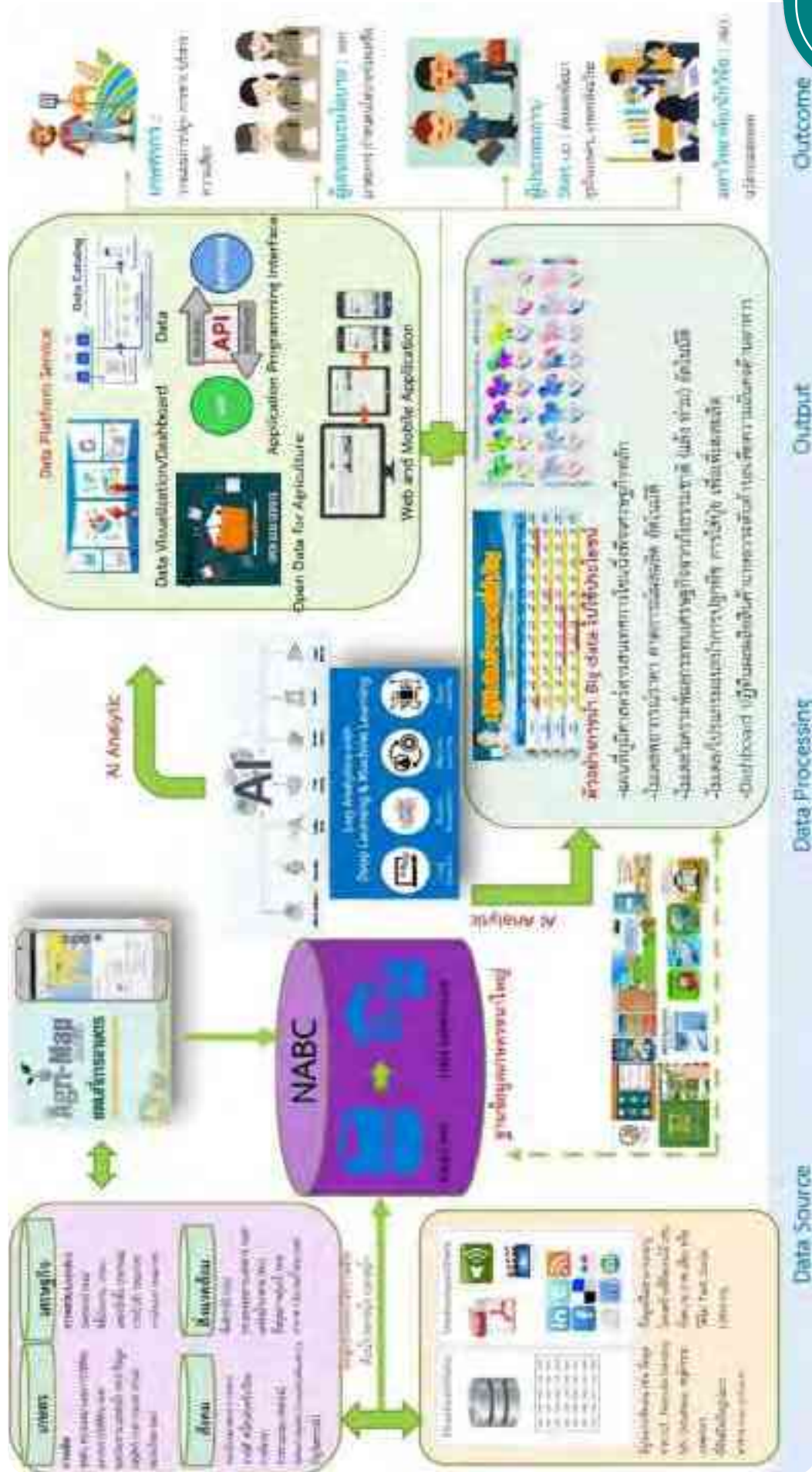
การดำเนินงานที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2559 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายจัดทำ Big Data มาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง (Farmer ONE) การสร้างแพลตฟอร์ม Application และสื่อดิจิทัล เพื่อให้ข้อมูลเชิงสารสนเทศ การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) 10 กระทรวง เพื่อการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกับหน่วยงานและกระทรวงต่างๆ ประกอบด้วย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และในปี 2563 ได้เพิ่มการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ

(NABC) ซึ่งมีการเชื่อมโยงข้อมูล 14 กลุ่มข้อมูล 229 ชุดข้อมูล ดังนี้

กลุ่มข้อมูลด้านแผนงาน / โครงการ (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร (18 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านแหล่งน้ำ (13 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านภัยธรรมชาติ (3 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านดินและที่ดิน (4 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการเพาะปลูกพืช (12 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านการทำประมงและสัตว์น้ำ (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการผลิต (9 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านการวิจัย (6 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านพืชเศรษฐกิจ (8 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการทำปศุสัตว์ (7 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการตลาด (53 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านมาตรฐานการผลิตและสินค้าเกษตร (4 ชุดข้อมูล)

การเชื่อมโยงข้อมูล Big data ด้านการเกษตร

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะมีการพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูล การบูรณาการ และสร้างฐานข้อมูล Big Data เพื่อให้ข้อมูลด้านการเกษตรแล้ว แต่ยังพบปัญหาการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในทุกระดับที่บางข้อมูลสำคัญอาจเป็นข้อมูลเก่า ขาดรายละเอียด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดในเรื่องของข้อกฎหมายที่ทำให้ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ จึงทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อมาวิเคราะห์และรายงานได้ครบถ้วน นอกจากนี้ ทั้งเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และผู้ใช้ข้อมูลส่วนใหญ่ ยังไม่รับรู้ว่ามี Big Data ผ่านสื่อเทคโนโลยี ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐและหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางข้อมูล ควรตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล ทั้งในเรื่องความถูกต้อง ครบถ้วน และมีความเป็นปัจจุบันหรือไม่ เพื่อเร่งพัฒนาความสมบูรณ์ของข้อมูลให้มีความชัดเจนและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการ และการบริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกสินค้าที่เหมาะสมสอดคล้องกับโรงงานแปรรูปหรือตลาด เพื่อลดต้นทุนค่าขนส่งและลดการสูญเสียระหว่างขนส่ง นอกจากนี้ควรพิจารณาทบทวนข้อจำกัดด้านกฎหมายต่าง ๆ ในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน พร้อมทั้งเร่งการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึง โดยเฉพาะสถานการณ์ราคาและตลาด เพื่อใช้ติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 33

การพัฒนาแหล่งน้ำ และการชลประทานเพื่อการเกษตร

● เป้าหมาย ●

ขยายพื้นที่การชลประทานและพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้มากขึ้นในทุกฤดูปลูก

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนพื้นที่ชลประทานและแหล่งน้ำในไร่นาเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปริมาณน้ำที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มผลผลิตภาพของการภาคการเกษตรของประเทศ ด้วยสภาวะอากาศที่แปรปรวนที่มีความรุนแรงมากขึ้นในแต่ละปี ทั้งปัญหายากแล้ง อุทกภัยและวาตภัย ส่งผลความรุนแรงและความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตร ระบบชลประทานจึงเป็นกลไกสำหรับที่ช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถบริหารจัดการการเพาะปลูกในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยในแผนแม่บทที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำ ภาคการผลิต มุ่งเน้นการจัดการความต้องการการใช้น้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำ การจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ การพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ การเพิ่มผลผลิตภาพมูลค่าภาคการผลิต และการเพิ่มน้ำต้นทุนจากฝนหลวง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น ความเสียหายของพื้นที่เกษตรลดลง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 พบว่า มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นมากถึง 1,058,042 ไร่ เมื่อเทียบกับข้อมูลปี 2561 อย่างไรก็ดี พบว่ามีเพียงร้อยละ 57.4 ของพื้นที่ที่มีศักยภาพถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งทำให้มีเพียงร้อยละ 23 ของพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมชลประทาน ได้ดำเนินการในทุกระดับของระบบชลประทาน (ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก) ทั้งการจัดการงานชลประทาน ก่อสร้างแหล่งน้ำ สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อชุมชน/ชนบท ก่อสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่รับน้ำ จัดการงานก่อสร้างโครงการเพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ปรับปรุงงานชลประทาน. พัฒนาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่โครงการชลประทานขนาดใหญ่ โครงการภายใต้กองทุนจัดรูปที่ดิน ก่อสร้างแหล่งน้ำ เพิ่มพื้นที่ชลประทาน และแก้ไขปัญหาด้านน้ำ (ภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค) รวมถึงการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

พื้นที่ (ไร่) / ปี	2560	2561	2562
พื้นที่ประเทศไทย	320,696,888.00	320,696,888.00	320,696,888.00
พื้นที่ทางการเกษตร	149,244,274.00	149,244,274.00	149,244,274.00
พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน	60,294,241.00	60,294,241.00	60,294,241.00
พื้นที่ชลประทานที่พัฒนาแล้ว	32,790,000.00	33,530,000.00	34,588,042.00
ร้อยละของพื้นที่ทางการเกษตร	21.97%	22.47%	23.18%
ร้อยละของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน	54.38%	55.61%	57.37%

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ชลประทานขนาดใหญ่ในปัจจุบันเป็นไปได้ยาก เนื่องจากประเด็นท้าทายในเชิงพื้นที่ ทั้งด้านความเหมาะสม และการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่ชลประทานและแหล่งน้ำได้มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ในการดำเนินการพัฒนาโครงการยังต้องประสบกับความเหมาะสมของแบบแปลนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และไม่เอื้ออำนวยในการสร้างพัฒนาแหล่งน้ำและพื้นที่ชลประทาน รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากแบบแปลนเดิม ประกอบกับต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การติดขัดเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร ทำให้ต้องดำเนินการส่งน้ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตรก่อนแล้วจึงดำเนินการก่อสร้างเมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้ว การที่ผู้รับจ้างนำเครื่องจักรและเครื่องมือเข้าปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การที่พื้นที่ก่อสร้างประสบปัญหาอุทกภัย มีฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำท่วมขังบริเวณก่อสร้าง รวมถึงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายแรงงานและเครื่องจักรข้ามจังหวัด ส่งผลให้การดำเนินการล่าช้ากว่าแผน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยข้อจำกัดในการขยายพื้นที่ชลประทานขนาดใหญ่ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน เพื่อการเกษตรในระยะต่อไปจึงต้องมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานการส่งน้ำที่มีอยู่ เพื่อลดการสูญเสียในกระบวนการส่งน้ำสู่พื้นที่การเกษตร โดยอาจนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเสริมให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มพื้นที่แหล่งน้ำด้วยโครงการขนาดกลางและขนาดเล็ก เพื่อกระจายแหล่งน้ำในไร่นา ซึ่งต้องมีการศึกษาและออกแบบขนาดและลักษณะของโครงการให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ในขั้นตอนของการออกแบบโครงการและวางแผนการดำเนินงานควรมีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการศึกษาสภาพพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการใช้ประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมถึงช่วงเวลาการก่อสร้างที่เหมาะสมสำหรับสภาพของแต่ละพื้นที่ และที่สำคัญควรเร่งส่งเสริมการเพิ่มความสามารถในการกักเก็บน้ำในพื้นที่ของเกษตรกร โดยอาจใช้การจัดรูปที่ดินตามโคกหนองนาโมเดล ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความตระหนักและให้องค์ความรู้ในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 34

ส่งเสริม Smart farmer และ Precision farming

● เป้าหมาย ●

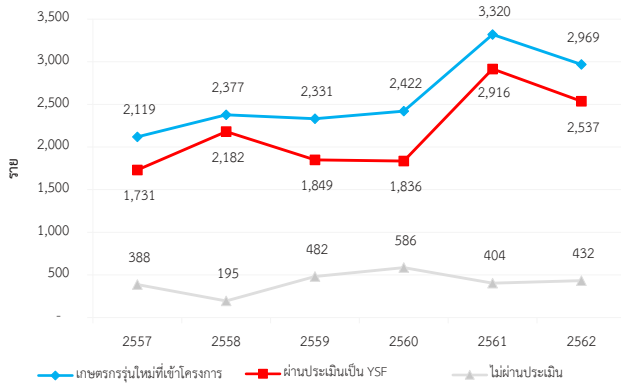
การส่งเสริม Smart Farmer และ Precision farming ในการยกระดับการทำเกษตรกรรม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการประเมินเป็น Young Smart Farmer และจำนวนเกษตรกรที่หันมาทำ Precision farming เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีการแข่งขันที่รุนแรง ข้อจำกัดด้านฐานทรัพยากรทางการเกษตร โดยเฉพาะที่ดิน และแหล่งน้ำ รวมถึงจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรที่ลดลง ขณะที่แนวโน้มความต้องการอาหารที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มมากขึ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ภาคการเกษตรต้องเร่งปรับตัว เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต นอกจากนี้ รูปแบบการประกอบธุรกิจก็เปลี่ยนไปสู่ยุคดิจิทัล เป็นโอกาสที่ทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตนเองส่งถึงมือผู้บริโภคโดยตรง ปัจจัยทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่เกษตรกรต้องยกระดับตนเองให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีองค์ความรู้ที่รู้จักการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการผลักดันโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพของเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer/Young Smart Farmer และยกระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีศักยภาพในด้านการผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตรการใช้ประโยชน์จากข้อมูล นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ เพื่อการดำเนินธุรกิจอย่างทันสมัยมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับการอบรมพัฒนาให้เป็น Young Smart Farmer (YSF) จำนวน 2,969 ราย ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ 2,875 ราย โดยมีผู้ผ่านการประเมินเป็น YSF 2,537 ราย รวมแล้วตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการมาในปี 2557 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนผู้ได้เข้ารับการอบรม 15,538 และมีผู้ผ่านการประเมินเป็น YSF แล้ว 13,051 ราย โดยหน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดอบรมและกิจกรรมสนับสนุนให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer การอบรมหลักสูตรเพิ่มศักยภาพ Young Smart Farmer การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพการพัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer การอบรมเตรียมความพร้อมทหารกองประจำการ สู่การเป็นทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ผลงาน Young Smart Farmer การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ในทั้ง 77 จังหวัด การอบรมเพิ่มศักยภาพการพัฒนา Smart Farmer/Smart Farmer ต้นแบบ ระดับจังหวัด และการจัดเวทีเครือข่าย Smart Farmer/Smart Farmer ต้นแบบและแสดงผลงานระดับประเทศ

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อ การบรรลุเป้าหมาย

การสนับสนุนปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการสำหรับผู้ที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ในการเพาะปลูกและการจัดการฟาร์มที่ดี เทคโนโลยีการเกษตร การจัดหาปัจจัยเมล็ดพันธุ์ดี และการใช้ปุ๋ย รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกและเป็นต้นแบบสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ทักษะในสาขาอื่น เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล/โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการใช้ทักษะด้านวิศวกรรม/เครื่องกล เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายเครือข่าย Smart Farmer และ Precision farming

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรสนับสนุนรูปแบบหรือกลไกการดำเนินโครงการ ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในด้านองค์ความรู้ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ และการแบ่งเบาความเสี่ยงในการลงทุน โดยเฉพาะด้านองค์ความรู้ควรมุ่งเน้นระบบฐานข้อมูลด้านการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเพียงพอในการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการผลิตและการตลาด มีพื้นที่หรือเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ ทั้งในรูปแบบออนไลน์ และการพบปะระหว่างเกษตรกรผู้ที่สนใจการนำเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์ โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลงานวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็ง ให้เข้ามาร่วมพัฒนาภาคเกษตรและนำไปสู่การจัดการแปลงเกษตรแบบแม่นยำ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมกลไกสินเชื่อและมาตรการจูงใจในการลงทุน เพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจลงทุนได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการบูรณาการ กิจกรรม/โครงการทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก โดยยึดคน พื้นที่ สินค้า เป็นหลัก และส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ เสริมสร้างการเรียนรู้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกรวดเร็ว และควรมีการพัฒนา ระบบ ฐานข้อมูล Smart Farmer เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการทำงานของเกษตรกรให้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 35

การพัฒนาระบบประกันภัยพืชผล และระบบเกษตรพันธสัญญา

● เป้าหมาย ●

มีระบบประกันภัยพืชผล และเกษตรกรรับรู้ สามารถใช้ประโยชน์จากกลไกคุ้มครองในระบบเกษตรพันธสัญญา

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ประกันภัย และจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งจำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากระบบเกษตรพันธสัญญา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐบาลได้มีการดำเนินมาตรการประกันภัยพืชผลให้กับสินค้าเกษตรที่สำคัญอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 ได้แก่ สินค้าข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยพิบัติธรรมชาติ เนื่องจากมีความเสี่ยงหลายด้าน เช่น ภัยพิบัติ สถานการณ์ภัยแล้ง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อสร้างหลักประกันด้านต้นทุนการผลิตและลดภาระหนี้สิน เพื่อให้เกษตรกรมีเงินนำมาลงทุนปลูกพืชต่อในรอบการเพาะปลูกใหม่ ควบคู่กับเงินช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรจากภัยพิบัติธรรมชาติจากรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีการขับเคลื่อนระบบเกษตรพันธสัญญา ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 เพื่อกำกับดูแลคุ้มครองเกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญาตั้งแต่การผลิตจนถึงการจำหน่ายให้เป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ระบบประกันภัยพืชผล กรณีสินค้าข้าว พบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวนาปีเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2563 มีพื้นที่รับประกันภัยรวมแล้วกว่า 44 ล้านไร่ คิดเป็นอัตราเข้าถึงร้อยละ 72.57 จากทั้งหมด 60 ล้านไร่ ถือว่าเป็นปีที่มีสัดส่วนสูงสุดตั้งแต่เริ่มดำเนินการมา และมีเบี้ยประกันภัยรวม 3,758 ล้านบาท จำนวนเกษตรกรรวม 3 ล้านราย (เพิ่มขึ้นจาก 30 ล้านไร่ในปี 2562) สำหรับกรณีสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี 2562 ที่เป็นปีแรกในการดำเนินงาน พบว่าผลการดำเนินงาน 1 ปี สามารถคุ้มครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดเป็นจำนวน 1.8 ล้านไร่ทั่วประเทศ มีเบี้ยประกันเข้าสู่ระบบประกันภัย จำนวน 76 ล้านบาทและจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับเกษตรกรแล้วจำนวน 348 ล้านบาท ส่วนในปี 2563 โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีพื้นที่ประกันภัยรวมกว่า 2 ล้านไร่ คิดเป็นอัตราเข้าถึงร้อยละ 71.82 มีเบี้ยประกันภัยรวม 325 ล้านบาท นอกจากนี้ มีการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อเกษตรกร “มะลิช้อน-รีคัลท์” ในโครงการประกันข้าวนาปีและโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับรายงานความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้สะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งยังช่วยลดระยะเวลา

ตรวจสอบและอนุมัติจ่ายเคลมเหลือระยะเวลาเพียง 7-15 วันเท่านั้นจากปกตินานถึง 60 วัน สำหรับการขับเคลื่อนระบบเกษตรพันธสัญญา ได้มีการประชาสัมพันธ์กลไกการดำเนินงานและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 รวมถึงแนะนำระบบเกษตรพันธสัญญา พร้อมทั้งหลักเกณฑ์และข้อควรรู้ก่อนการทำสัญญา และจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างจัดทำ (ร่าง) แผนการพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา ระยะ 2 ปี (พ.ศ. 2564-2565) เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาของประเทศ และสร้างการบูรณาการการขับเคลื่อนเชิงนโยบายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การสร้าง ความเข้าใจและเพิ่มมาตรการขยายระบบประกันภัยไปยังพืชอื่นๆ เช่น ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง อ้อย เป็นต้นเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัยเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงโครงการได้ง่ายขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่าจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการปรับลดเงินสมทบจากงบประมาณของรัฐในการร่วมโครงการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร นอกจากนี้ การสร้างการรับรู้และยอมรับแนวทางการทำเกษตรพันธสัญญาระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการเพื่อให้การขับเคลื่อนเกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน ให้ได้รับรู้ถึงประโยชน์ของระบบประกันภัยพืชผล โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความสนใจจากเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรจัดทำต้นแบบที่เป็นที่ยอมรับในการทำเกษตรพันธสัญญา เพื่อสร้างการยอมรับทั้งในส่วน of เกษตรกร และผู้ประกอบการ และสามารถนำไปขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 36

การจัดตั้ง Centre of Excellence สำหรับภาคเกษตร

● เป้าหมาย ●

การจัดตั้งศูนย์ Center of Excellence ประจำภาคทั่วประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนเกษตรกรจำนวนการจัดตั้ง Center of Excellence สำหรับภาคเกษตรร่วมกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาในการพัฒนาสินค้าเกษตร ตั้งแต่การเพาะปลูก การแปรรูป และการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้มีความพยายามดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมาการประยุกต์ใช้งานวิจัยและพัฒนาของไทยยังมีข้อจำกัด ซึ่งตั้งแต่ปี 2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่วมมือเครือข่าย 6 ภาควิชา ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกร ภาควิชาการ และภาคเอกชน ร่วมกับสถานศึกษาทั่วประเทศ จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเป็นแหล่งบริการเกษตรกรที่รวบรวมองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร เพื่อสร้างรายได้กับชุมชนและเกษตรกรได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม AIC แล้ว จำนวน 83 ศูนย์ ครอบคลุม 77 จังหวัด แบ่งเป็น ภาคเหนือศูนย์ AIC 17 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 2 แห่ง รวม 19 แห่ง ภาคกลางศูนย์ AIC 26 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 3 แห่ง รวม 29 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือศูนย์ AIC 20 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 1 แห่ง รวม 21 แห่งและภาคใต้ ศูนย์ AIC 14 แห่ง โดยให้ศูนย์ AIC เป็นแหล่งผลักดันเทคโนโลยีการเกษตรและนวัตกรรมการเกษตร ผ่านการวิจัยพัฒนา การลงทุน การแปรรูป การบริหารจัดการ เชิงพาณิชย์ รวมถึงเป็นแหล่งบริการองค์ความรู้รูปแบบใหม่ที่ทันสมัยและสร้างสรรค์ ในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร สำหรับรูปแบบแนวทางการขับเคลื่อนของศูนย์เทคโนโลยีนวัตกรรม จะเน้นส่งเสริมเทคโนโลยีเกษตร โดยจะใช้ฐานข้อมูลเดิมที่มีอยู่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าด้วยกัน โดยจะรวบรวมปราชญ์เกษตร ช่างเกษตร

ซึ่งเป็นเกษตรกรต้นแบบ ที่ใช้เทคโนโลยีที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เน้นการจัดการพื้นที่แปลงใหญ่ ดึงดูดกลุ่ม Young Smart Farmer เข้าร่วม เสริมสร้างองค์ความรู้ ด้าน e-commerce การสร้าง story และ Packaging ด้านธุรกิจการเกษตร รวมถึงกฎระเบียบมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ มีเครือข่ายที่ดี มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งพร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตให้มั่นคง มีการปรับเปลี่ยนให้เกษตรกรหันมาสู่วิถีเกษตรกรรมยั่งยืนผลผลิตพืชผลการเกษตรปลอดภัย เป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกร ลดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม พัฒนาระบบบริหารจัดการ การผลิตพืชในระบบแม่นยำ เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ ลดต้นทุนการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย เกษตรกรยากจน ตลอดจนส่งเสริมนวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการพัฒนาการผลิตและการแปรรูปการผลิต ผลิตภัณฑ์การเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

บทบาทการมีส่วนร่วมของศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการขับเคลื่อนงานในชุมชนกับภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดงานวิจัยไปสู่ชุมชน การพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนในเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ช่วยกันสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นตามสภาพภูมิสังคมนั้น ๆ รวมทั้งการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น โดยเฉพาะภาคเอกชน และภาควิชาการในการสนับสนุนกิจกรรมตามเป้าหมายการพัฒนาภาคเกษตรในแต่ละพื้นที่ ตั้งแต่การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่น การสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยี การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การเชื่อมโยงตลาด และการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในพื้นที่ รวมถึงการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดในห่วงโซ่การผลิต เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตและความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 37

การส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อพัฒนาทักษะอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม

● เป้าหมาย ●

ส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

● คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นศูนย์กลางที่รับผิดชอบเรื่องทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานโดยเฉพาะ เพื่อให้แรงงานสามารถเข้าสู่ระบบการฝึกฝนพัฒนาแรงงานได้โดยไม่มีอุปสรรคในด้านแหล่งเงินทุน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในด้านเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น ในขณะที่ความเข้มข้นในการแข่งขันทางเศรษฐกิจส่งผลให้ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแรงงานและทักษะของแรงงานซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกแทนที่ด้วยการใช้เครื่องมืออัตโนมัติและดิจิทัล ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งบูรณาการในการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีทักษะที่สูงขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความหลากหลาย ตลอดจนเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและสร้างรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความหลากหลายและเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศไทย และเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีทักษะต่ำ และมีรายได้น้อย ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาทักษะและศักยภาพแรงงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ร่วมกับบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมในการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อจัดสวัสดิการและส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนและการประกอบอาชีพอิสระ อีกทั้งยังมีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ซึ่งได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบทดลองการพัฒนาทักษะแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสโดยใช้ชุมชนเป็นฐานนำร่องใน 50 พื้นที่ทั่วประเทศ ตลอดจนได้จัดทำความร่วมมือกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงเพื่อสร้างโอกาสให้กับเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสได้ศึกษาต่อในสายอาชีพ โดยในปี 2562-2563 มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการจำนวน 66 แห่งจาก 40 จังหวัดทั่วประเทศ มีนักศึกษาได้รับทุนแล้วทั้งสิ้น 4,890 ทุน รวมทั้งกลไกภาครัฐอื่น ๆ อาทิ กองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งสนับสนุนกลุ่มแรงงานให้สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อพัฒนาคุณภาพทักษะและฝีมือของตนเองให้สูงขึ้น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน

นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานนอกระบบ **ผ่านโครงการแก้ไขปัญหาค่าแรงด้านอาชีพ** เพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนด้านอาชีพให้สามารถเพิ่มพูนศักยภาพในทักษะใหม่ โดยการให้ค่าจ้างวันละ 300 บาท และมีกิจกรรมฝึกอาชีพที่สนับสนุนค่าอาหารแบบเหมาจ่ายมื้อละ 80 บาท และ**การฝึกอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน** เป็นการฝึกอบรมระยะสั้น 15 วัน เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพอิสระ เช่น การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ การตัดเย็บเสื้อผ้า การขายสินค้าออนไลน์ เป็นต้น โดยผ่านโครงการเพิ่มอาชีพ เพิ่มรายได้ของกรมการจัดหางาน โดยผู้อบรมจะได้รับมอบเครื่องมือในการประกอบอาชีพเมื่อจบการอบรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี การส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะ ยังคงมีอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติของคนไทยซึ่งมักมองว่า การพัฒนาทักษะไม่ใช่เรื่องจำเป็นและไม่คุ้มค่ากับเวลาที่ต้องสูญเสียไป เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาหรือการอบรมมักมีระยะเวลาการอบรมที่ยาวนาน อีกทั้งการจัดการหลักสูตรยังไม่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ขาดการบูรณาการการจัดหลักสูตรและการบริหารจัดการข้อมูลความต้องการแรงงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้การอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานยังไม่มีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายเท่าที่ควร รวมทั้งกองทุน

ซึ่งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับแรงงานยังไม่มี การติดตามประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละกองทุนหรือโครงการเพื่อนำไปต่อยอดในการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพ คัดค้าน และสามารถนำไปวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ในการพัฒนาศักยภาพแรงงานยังจำกัดอยู่เฉพาะแรงงานในระบบ เนื่องจากมักเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับบริษัทเอกชน ทำให้แรงงานนอกระบบขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนจะช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนามาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แรงงานมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะจำเป็น และสถานประกอบการเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะของลูกจ้างอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นผู้สนับสนุนการศึกษาและรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่เข้มข้น เพื่อให้ผลิตแรงงานเข้าสู่อุตสาหกรรมที่เฉพาะเจาะจง เช่น การให้ทุนในลักษณะพันธะสัญญาระหว่างผู้รับทุนและบริษัทผู้ให้ทุนหลังจากการสำเร็จจากการฝึกอบรม อีกทั้งภาครัฐยังต้องให้ความสำคัญกับการกระจายแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสำหรับแรงงานนอกระบบให้มากขึ้น ผ่านการผลักดันให้เกิดกลไกที่เป็นรูปธรรมเพื่อดำเนินการพัฒนาแรงงานกลุ่มนี้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะ การจัดหาเงินทุนสำหรับการลงทุน

โดยมีระบบการติดตามประเมินผลและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการดำเนินการที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวทางในการดำเนินการและขยายผลในระยะต่อไป นอกจากนี้ ภาครัฐต้องร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาช่วยพัฒนาระบบฐานข้อมูลความต้องการแรงงาน เพื่อนำไปเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างแท้จริง รวมถึงมีการจัดเก็บชั่วโมงการอบรมและวัดผลประเมินผลรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาแรงงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 38

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การสร้างแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร

● เป้าหมาย ●

เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาให้สามารถสร้างแรงงานได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน แรงงานสามารถเพิ่มหรือปรับความรู้และทักษะเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนการเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร ผ่านการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมแรงงานและ Matching Platform บูรณาการเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดหาแรงงานและสร้างฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ตลาดแรงงานในอนาคต

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศไทยมีหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สามารถสร้างแรงงานได้ตรงตามอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมทั้งมีจำนวนแรงงานที่จบจากหลักสูตรเข้าสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานลดลง และแรงงานมีรายได้และผลผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีศูนย์การฝึกอบรมแรงงานและ Matching Platform ที่สามารถเชื่อมโยงแรงงานเข้าสู่ตลาดอย่างครบวงจร

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ประกอบกับความท้าทายใหม่ จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งทบทวนการวางแผนผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศเพื่อตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของประเทศที่มีอยู่เดิม ภายใต้แนวทางรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยจำเป็นต้องมีการวางแผนทางผลิตและพัฒนา กำลังคนทุกช่วงวัยให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ผ่านการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม และสร้างศูนย์การฝึกอบรมแรงงานเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานตามความต้องการของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนการเชื่อมโยงแรงงานเข้าสู่ตลาดอย่างครบวงจร ผ่านการจัดตั้ง Matching Platform ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการจัดหาแรงงานและสร้างฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มตลาดแรงงานในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา อาทิ โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะ มีระยะเวลาดำเนินการ 7 ปี (2563 - 2569) เพื่อสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะและศักยภาพสูงสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมใหม่สู่ New S-Curve โดยประยุกต์ใช้หลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริงผ่านความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรม ทั้งในรูปแบบ degree และ non-degree การพัฒนาหลักสูตรนำร่อง 30 หลักสูตร ที่ผ่านมาระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา 19 แห่ง พัฒนาหลักสูตรนำร่อง 30 หลักสูตร ซึ่งครอบคลุม 9 ทักษะใน 12 สาขาอุตสาหกรรม 8 กลุ่มสาขาวิชาชีพ และโครงการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นฐานสมรรถนะ ให้กับผู้เรียนสายอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2

ก่อนที่จะเข้าสู่ภาคการผลิต เพื่อให้มีทักษะไปใช้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพได้จริง

นอกจากการดำเนินการด้านการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรแล้ว ประเทศไทยยังได้ดำเนินการพัฒนาทักษะแรงงาน ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเพื่อผลิตแรงงานให้มีองค์ความรู้และทักษะตรงกับความต้องการ ของภาคการผลิต อาทิ การพัฒนาทักษะฝีมือ (Up-skill/Re-skill) ให้สอดคล้องกับตำแหน่งงานที่ทำ โดยมีหลักสูตร อาทิ ภาษาอังกฤษ การประยุกต์ใช้ IOT เพื่อการทำงาน การเขียนแบบคอมพิวเตอร์ มีการดำเนินการพัฒนาแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร โดยได้กำหนดแผนงานหรือโครงการหลักที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพแรงงานเพื่อรองรับ Thailand 4.0 เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงานรองรับอุตสาหกรรมศักยภาพและบริหารแห่งอนาคต ผ่านโครงการศูนย์ฝึกอบรมความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีขั้นสูง โดยมุ่งเน้นในกลุ่มอุตสาหกรรม 5 กลุ่ม อาทิ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม thailandfutureworkforce.com เพื่อรองรับบัณฑิตจบใหม่ และพัฒนาผู้ที่จบในสาขาต่าง ๆ ทั้งสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ให้เป็นกำลังคนดิจิทัล อาทิ User Experience Design (UXD) animation design data analytics python cybersecurity ตลอดจนโครงการ “ก้าวสู่งานที่ดี คนมีคุณภาพ” เพื่อการพัฒนาแพลตฟอร์มรวบรวมความต้องการแรงงาน (Demand) และกำลังแรงงาน (Supply) และดำเนินการจับคู่งาน (Matching) ทำให้เกิดการจ้างงาน โดยที่ผ่านมาได้ดำเนินการโดยมีผู้มาใช้บริการ 62,358 คน และมีผู้สมัครงานได้รับการบรรจุเข้าทำงาน จำนวน 45,248 คน คิดเป็นร้อยละ 72.57 ของผู้สมัครงานมาใช้บริการ และในปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาแพลตฟอร์ม (Job Matching Platform) : ผู้รับจ้าง โดยผู้รับจ้างได้พัฒนาระบบสารสนเทศในขั้นของการจัดเก็บความต้องการของผู้ใช้งานแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
รัฐบาลได้พยายามดำเนินนโยบายและมาตรการเชิงรุก อาทิ การพัฒนาทักษะแรงงาน การพัฒนาระบบจับคู่ตำแหน่งงาน และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับตลาดแรงงานและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ นวัตกรรม และดิจิทัล ซึ่งเน้นการประยุกต์ใช้เครื่องมืออัตโนมัติและดิจิทัลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ นโยบายดังกล่าวยังไม่เพียงพอกับการรับมือกับสถานการณ์ของตลาดแรงงานไทยที่มีความชะลอตัว ตลอดจนการดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาและยกระดับในบางประเด็นไม่สามารถดำเนินการครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม อาทิ โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจากการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้เกิดอาชีพและทักษะใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลให้แรงงานต้องปรับปรุงทักษะให้ทำงานร่วมกับเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่มีความรวดเร็วได้ อาทิ นักพัฒนาวิศวกรรมด้านซอฟต์แวร์ นักวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ทำให้ภาครัฐต้องเผชิญกับความท้าทายในการวางแผนทางผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐจึงต้องร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากำลังแรงงาน เพื่อให้มีสมรรถนะและคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต อาทิ การเร่งปรับปรุงหลักสูตรระดับอุดมศึกษาร่วมกับภาคเอกชนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานในตลาดโดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต ผ่านการเชื่อมทักษะแรงงานที่ต้องการกับระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงนวัตกรรม และภาษาต่างประเทศ เพื่อลดช่องว่างทักษะ มีการดำเนินการช่วยเหลือบัณฑิตจบใหม่ ซึ่งขาดทักษะและประสบการณ์การทำงาน โดยมีระบบบริการจัดหางานให้กับบัณฑิตใหม่ มีการเร่งพัฒนาความรู้และทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในวัยแรงงานและวัยสูงอายุ ผ่านการปรับเปลี่ยนรูปแบบและหลักสูตรการเรียนการสอน

ที่ตอบโจทย์การพัฒนา อาทิ การจัดการเรียนการสอนแบบ Non-Degree เช่น การเรียนแบบชุดการเรียนรู้ย่อย หรือ Micro-Credentials ที่มีการกำหนดผลลัพธ์ของการเรียนรู้โดยเน้นสมรรถนะที่จำเป็นในตลาดงาน ตลอดจนการเร่งพัฒนาการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลการผลิตและพัฒนากำลังคนอย่างเป็นเอกภาพและมีพลวัตจากทุกภาคส่วน เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะจุดเริ่มต้นของการวางแผนผลิตและพัฒนากำลังคน ซึ่งจะสามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงที่จำเป็นต่อการวางแผนและออกแบบนโยบายได้ นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลแรงงานที่ผ่านการอบรมว่าแรงงานสามารถนำทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมหรือไม่ เพื่อวางแผนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 39

การสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ระบบสถาบันการเงินชุมชน

● เป้าหมาย ●

มีการจัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินประชาชน ธนาคารผู้ประสานงานพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการให้บริการทางการเงินและส่งเสริมโครงข่าย และมี Matching Fund สำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินชุมชนให้พร้อมให้บริการทางการเงิน และจัดให้มี Matching Fund สำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

สถาบันการเงินชุมชน เป็นหนึ่งในกลไกในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งจะสามารถเป็นเครือข่ายสำคัญในการทำหน้าที่ให้บริการทางการเงิน สร้างธุรกิจชุมชนผ่านการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน สร้างระบบสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนผ่านการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ รวมทั้งแก้ปัญหาที่ดินหลุดมือให้แก่สมาชิกในชุมชนผ่านการทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกับธนาคารที่ดิน ซึ่งจะเป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2563 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562 ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาองค์กรความรู้ คุณภาพชีวิต และสวัสดิการของประชาชนในระดับพื้นที่ เป็นการยกระดับองค์กรการเงินชุมชนให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยมีธนาคารผู้ประสานงานเป็นพี่เลี้ยงช่วยจัดทำและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และจะนำไปสู่การจัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินประชาชน โดยข้อมูล ณ สิ้นเดือนกันยายน 2563 ธนาคารชุมชนเปิดให้บริการ 477 แห่ง โดยไม่เปิดบริการเพิ่มนับตั้งแต่ปี 2562 เนื่องจากการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

(ธุรกิจบริการ e-Payment) ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งระบบ GSB Corporate Internet Banking (CoIB) ร่วมกับ Mobile Banking (MyMo) ยังมีข้อจำกัดในด้านการตรวจสอบตัวตนของลูกค้า ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ธนาคารอยู่ระหว่างการพัฒนาเครื่องมือการให้บริการให้มีความเหมาะสมและปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสถาบันการเงินชุมชนต่อไป

สถาบันการเงินประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

บริการธนาคารชุมชนบางแห่งที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ยังไม่สามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินและเคาน์เตอร์ เซอร์วิสได้ รวมทั้งการยกเว้นค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมทางการเงินของรัฐบาล ส่งผลให้ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้ด้วยตนเอง ทำให้สถาบันการเงินชุมชน มีปริมาณการทำธุรกรรมที่น้อยลง นอกจากนี้ การสนับสนุนงบประมาณสวัสดิการชุมชน (Matching Fund) ยังไม่ครอบคลุมสมาชิกทั้งหมด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ธนาคารออมสิน

และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในฐานะพี่เลี้ยงสถาบันการเงินชุมชนควรปรับปรุงระบบ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และขยายการช่วยเหลือไปยังสถาบันการเงินชุมชน เพิ่มเติม ขณะเดียวกันควรประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชน รับรู้ข้อมูลข่าวสารการให้บริการของสถาบันการเงินชุมชน เพิ่มขึ้น เพื่อให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่เข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงแหล่งทุนของชุมชนได้ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการอบรมหรือดำเนินการด้วยวิธีอื่นใดเพื่อให้ประชาชนเข้าใจความเหลื่อมล้ำและรับรู้สิทธิที่พึงได้ของตนด้วย ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริงและยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 40

การพัฒนาธุรกิจชุมชน

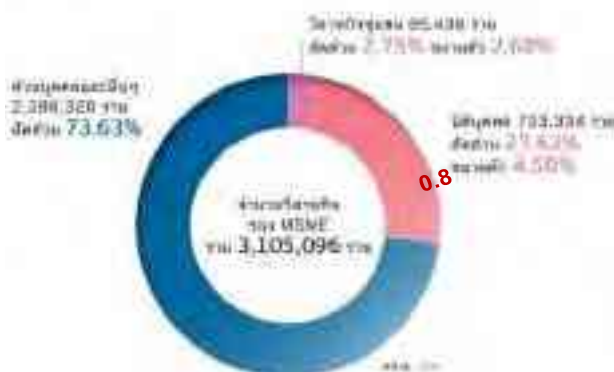
● เป้าหมาย ●

ชุมชนมีเครือข่าย (cluster – based) และมีสินค้าประจำพื้นที่ (Product Champion) ทั่วประเทศ ประชาชนในชุมชนสามารถใช้ E-Commerce platform ในการสร้างรายได้ มี center of excellence ในทุกพื้นที่เป้าหมาย และทั่วทุกภาคทั่วประเทศ รวมทั้งสถาบันการเงินในชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทุกพื้นที่เป้าหมายมีอินเทอร์เน็ตใช้

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ชุมชนมีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย มีสินค้าประจำพื้นที่ และสามารถใช้ E-Commerce platform ในการสร้างรายได้ครอบคลุมทั่วประเทศ สถาบันการเงินชุมชนมีอินเทอร์เน็ตใช้อย่างครอบคลุม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปธุรกิจชุมชน เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน โดยปัจจุบันยังคงประสบปัญหาการพัฒนาต่อยอด เนื่องจากขาดกลไกในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างครบวงจร ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน เนื่องจากหน่วยงานยังคงทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน แต่ละหน่วยมุ่งเน้นดูแลเฉพาะกลุ่มธุรกิจหรือเครือข่ายของตน ชุมชนที่ดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชนยังต้องการการสนับสนุนทางด้านองค์ความรู้ทั้งในด้านการบริหารจัดการและช่องทางตลาด เพื่อให้สามารถอยู่รอดและขยายกิจการได้ การปฏิรูปจึงมุ่งเน้นการสร้างกลไกการสนับสนุนในรูปแบบใหม่อย่างเป็นระบบ บูรณาการการทำงานในระยะยาว โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนและต่อยอดเพื่อยกระดับชุมชนให้เติบโตอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปี 2562 มีจำนวนวิสาหกิจชุมชน 85,436 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.75 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีการขยายตัวร้อยละ 2.68 จากปีก่อนหน้า ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาในด้านรายได้ จากการขายสินค้า OTOP ในปี 2563 อัตราการเติบโตของมูลค่าสินค้า OTOP เมื่อเทียบกับปีฐาน (ปี 2560) เพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 68.1 โดยปัจจุบันส่วนราชการได้มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปดังกล่าว ด้วยการสร้างกลไกสนับสนุนรูปแบบใหม่เพื่อยกระดับธุรกิจชุมชน โดยการส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ หรือ Excellence Center ซึ่งมีอยู่จำนวน 8 ศูนย์ โดยคัดเลือกผู้ประกอบการ SMEs ที่มีศักยภาพทั่วประเทศ เข้าสู่กระบวนการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ จำนวน 8 แห่ง ใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาระดับสินค้าชุมชน โดยมี 8 Product Champions ที่มีศักยภาพพร้อมแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการจัดให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าชุมชนที่ต้องการเป็นจุดบริการ e-Commerce ชุมชน ขึ้นทะเบียนผ่านเว็บไซต์ www.thailandpostmart.com ด้านการยกระดับการจำหน่ายสินค้าและบริการ (Operation Improvement) เพื่อให้ร้านค้าชุมชนปรับรูปแบบการจำหน่ายสินค้า/บริการให้เป็นดิจิทัล

มีผู้ประกอบการลงทะเบียนเพื่อนำสินค้ามาจำหน่ายผ่านเว็บไซต์ thailandpostmart.com ตั้งแต่ปี 2560 - กันยายน 2563 รวม 2,671 ราย โดยในไตรมาส 4 ของปีงบประมาณ 2563 (ก.ค.-ก.ย.) มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมทั้งสิ้น 31.09 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนา Smart Farmer นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำการเกษตร ปีละ 100,000 ราย และส่งเสริมการเติบโตของ SMEs ภาคเกษตรกรรมให้เป็นหัวขบวน ปีละ 10,000 ราย ตลอดจนปรับเปลี่ยนภารกิจที่ทำร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเดิมธนาคารเป็นเพียงผู้ให้บริการและสนับสนุนสินเชื่อมาเป็นการทำแผนแม่บทชุมชนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้มีความสามารถในการแข่งขัน ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการตลาด การพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การสร้างจุดเด่น/จุดขายให้กับสินค้าชุมชน อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการบรรจุหีบห่อให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะความรู้เรื่อง Back office เพื่อให้สามารถบริหารจัดการแพลตฟอร์มออนไลน์ของชุมชนได้เอง รวมถึงการพัฒนากลไกเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเกษตร ทั้งนี้ การส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการและให้เกิดความต่อเนื่องเป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่างยิ่งในการยกระดับธุรกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการในลักษณะให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน สร้างกลไกที่เอื้อให้ชุมชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะทักษะการสร้างอัตลักษณ์สินค้าในแต่ละชุมชน ทักษะตลาด และทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรหรืออุตสาหกรรมเกษตรในชุมชน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวและยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 41 การจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF)

● เป้าหมาย ●

จัดตั้ง Social Investment Fund (SIF) ภายในปี 2561

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกองทุน Social Investment Fund (SIF)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เนื่องจากข้อจำกัดด้วยงบประมาณ ทำให้การจัดสวัสดิการของภาครัฐไม่เพียงพอต่อการลงทุนพัฒนาชุมชนขาดความครอบคลุมทั่วถึงประชาชนในทุกกลุ่ม ประกอบกับในแต่ละพื้นที่มีความพยายามจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการชุมชนของตน เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ แต่กระนั้นจากข้อมูลของ พอช. ยังพบว่ามีชุมชนมากกว่า 60,000 แห่ง ทั่วประเทศต้องการเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านต่างๆ

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐบาลจึงผลักดันให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 โดยมีผลบังคับใช้แล้วเมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 และได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจุบันมีกิจการที่จดทะเบียนเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมจำนวน 141 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กันยายน 2563) ทั้งนี้ภายใต้พ.ร.บ. ดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยให้วิสาหกิจเพื่อสังคมกู้ยืมสำหรับดำเนินการก่อตั้ง ปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบกิจการในระยะแรก โดยมีกำหนด

เวลาไม่เกิน 2 ปี ซึ่งสามารถกำหนดระยะเวลาได้รวมแล้วไม่เกิน 4 ปี ให้ความช่วยเหลือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานรัฐ หรือองค์กรเอกชนเพื่อใช้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ให้ความช่วยเหลือหรืออุดหนุน ร่วมทุน หรือดำเนินการใดร่วมกับนิติบุคคลอื่น เกี่ยวกับการก่อตั้ง การขยายกิจการ การวิจัย การพัฒนา และการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม อยู่ระหว่างจัดทำ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ในการบริหารกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2563 เพื่อเตรียมการขอจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการต่าง ๆ แต่การดำเนินงานของกองทุน ยังไม่ได้เริ่มต้น ประกอบกับปัจจุบันยังมีกิจการที่จดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นจำนวนน้อย ดังนั้น การดำเนินงาน ในระยะต่อไป ยังคงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้กิจการเข้ามาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมมากขึ้น และเร่งรัด การจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) เพื่อใช้เป็นกลไกส่งเสริมให้มีวิสาหกิจเพื่อสังคมดำเนินการ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อดำเนินการจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) ควรผลักดันให้วิสาหกิจ เพื่อสังคมขอรับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุน เพื่อใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 42

การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการ การแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเหลื่อมล้ำ

● เป้าหมาย ●

ประเทศไทยมีหน่วยงานขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหา ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมทั้ง มีงบประมาณด้านความยากจนและเหลื่อมล้ำ ฐานข้อมูล ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ครบวงจร การวิจัยและรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำผ่านเครื่องชี้ต่าง ๆ เพื่อกำหนด นโยบาย กระบวนการติดตามและประเมินผลที่มี ประสิทธิภาพ และ ex ante assessment สำหรับการ จัดสรรงบประมาณ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศไทยมีหน่วยงานขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหา ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมทั้ง มีงบประมาณด้านความยากจนและเหลื่อมล้ำ ฐานข้อมูล ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ครบวงจร การวิจัยและรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำผ่านเครื่องชี้ต่าง ๆ เพื่อกำหนด นโยบาย กระบวนการติดตามและประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพ และ ex ante assessment สำหรับการ จัดสรรงบประมาณ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม มากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจาย รายได้เป็นปัญหาสำคัญที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมา โดยตลอด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ อีกทั้งกลไกการจัดการ แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำมีหลากหลายและ กระจัดกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้ การกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหามีเอกภาพ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเหลื่อมล้ำ เพื่อเป็นกลไกการแก้ไข ปัญหาอย่างบูรณาการ ทั้งในด้านนโยบาย งบประมาณ และแผนงาน/โครงการสำคัญ ที่จะส่งผลกระทบเชิงบวก ในวงกว้างทั้งในระดับประเทศ หน่วยงาน และพื้นที่ โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ระบบข้อมูล เครื่องมือและกลไก ความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน วิชาการ และ ประชาสังคม และท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังประสบกับ ปัญหาความเหลื่อมล้ำหลายมิติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีเห็นชอบระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนา ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 และประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2563 ภายใต้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กำหนดให้มีคณะกรรมการ บูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียม ทางสังคม (กบสท.) เป็นกลไกระดับนโยบายใน การขับเคลื่อนการพัฒนาความเสมอภาคและความ เท่าเทียมทางสังคมให้เป็นไปอย่างบูรณาการ และมีประสิทธิภาพ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมี สสช. ทำหน้าที่เลขานุการของ กบสท. เพื่อสนับสนุนและประสานการดำเนินงานให้เกิด การบูรณาการการพัฒนาความเสมอภาคและความ เท่าเทียมทางสังคมระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคส่วน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ โดยในช่วงระหว่างการผลิตต้น ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ สำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทำการศึกษา รวบรวม ประมวลองค์ความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการและแนวทางการบูรณาการการลดความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงหลังสถานการณ์โควิด-19 หรือสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มความเหลื่อมล้ำหลายมิติในประชากรกลุ่มต่าง ๆ ในภาพรวมและในระดับพื้นที่ อาทิ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการสังคม บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ และกลไกการแก้ไขปัญหาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนารอบแนวคิดการติดตามสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ โดยใช้ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ดัชนีความยากจนหลายมิติระดับประเทศ (National Multidimensional Poverty Index : MPI) เป็นกรอบการคัดเลือกพื้นที่สำหรับติดตามสถานการณ์ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ เพื่อประเมินสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ช่องว่างผลการพัฒนาในพื้นที่ตามแต่ละมิติของ MPI และ HAI นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในพื้นที่

ที่ส่งผลต่อการลดความยากจนและเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ ได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจัดการความรู้การขับเคลื่อนการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนที่สะท้อนผลลัพธ์การพัฒนาที่สามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของประเทศไทย จากตัวอย่างต้นแบบที่ดี (Best Practice) ของการขับเคลื่อนงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางร่วมในการผลักดันข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ ได้แก่ เวที “บทเรียนจากพื้นที่ - การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการสร้างพลังทางสังคม เพื่อแก้ไขความยากจนและความเหลื่อมล้ำ” ตัวอย่างการขยายผลการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ จำนวน 4 พื้นที่ ประกอบด้วย (1) เครือข่ายผู้มีรายได้น้อยแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย เทศบาลนครนครสวรรค์ (2) เครือข่ายบ้านมั่นคงเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น (3) สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี และ (4) สภาองค์กรชุมชนตำบลปลาปาก จังหวัดเลย ซึ่งมีกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น

มีการแลกเปลี่ยนความเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐในการขยายผลการดำเนินการให้ครอบคลุมในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ และ เวที “มุมมองคนรุ่นใหม่ : แนวทางการพัฒนาประเทศ ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19” รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคนรุ่นใหม่ ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกจากนี้ สศช. ยังได้ขับเคลื่อนการใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยร่วมกับภาคีเครือข่ายการพัฒนาระดับพื้นที่ EEC ลงพื้นที่สำรวจครัวเรือนตามการชี้เป้าความยากจนหลายมิติจากระบบ TPMAP ณ อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการบริหารและจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ในเขตเมืองมากขึ้น เพื่อให้เกิดการหาวิธีการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำให้ครอบคลุมประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น โดยอาศัยกลไกจากภาคีพัฒนาระดับพื้นที่ มีการพัฒนาคุณภาพข้อมูลโดยเริ่มจากวิธีการสำรวจ/จัดเก็บกระบวนการพัฒนาข้อมูล และการตรวจสอบ/ตรวจทานข้อมูล รวมทั้งการพัฒนาเวทีความร่วมมือระหว่างภาคีพัฒนาเพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างบูรณาการในทุกภาคส่วน

อีกทั้ง รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเร่งแก้ไข ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ จึงได้จัดตั้งศูนย์ อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) เพื่อขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในประเทศ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุข ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้นโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) เป็นข้อมูลหลัก ในการดำเนินการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่าง ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คจพ.) ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการ และอำนวยการ สั่งการ เร่งรัด กำกับดูแลตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานของ ส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงาน

ตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นต่อการบรรลุผลเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล อีกทั้งจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัดและระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมและประเด็นการพัฒนา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในวงกว้าง ทำให้สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางที่ไม่สามารถตั้งรับปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ข้อมูลเครื่องมือและกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ภาวะฉุกเฉินจึงมีความจำเป็นในการออกแบบและจัดทำมาตรการให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศในการรับมือกับปัญหาความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลในระบบ TPMAP กับฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลประชากรกลุ่มเปราะบาง อาทิ ข้อมูลผู้พ้นโทษของกระทรวงยุติธรรม ข้อมูลแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน ข้อมูลเกษตรกรของกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้มีข้อมูลที่ครบถ้วน ครอบคลุมครบทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลไปใช้ประกอบการวิเคราะห์การเข้าถึงและการจัดสรรสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐที่เหมาะสม รวมทั้งลดปัญหา “ภาวะตกหล่น” หรือการเข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง (Exclusion error) อันจะทำให้ประเทศไทยมีเครื่องมือในการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยที่มีประสิทธิภาพได้ รวมทั้งผลักดันกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 และศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 43

การขยายความคุ้มครอง ของกองทุนประกันสังคม

● เป้าหมาย ●

แรงงานนอกระบบและเกษตรกรเข้าสู่ระบบประกันสังคม

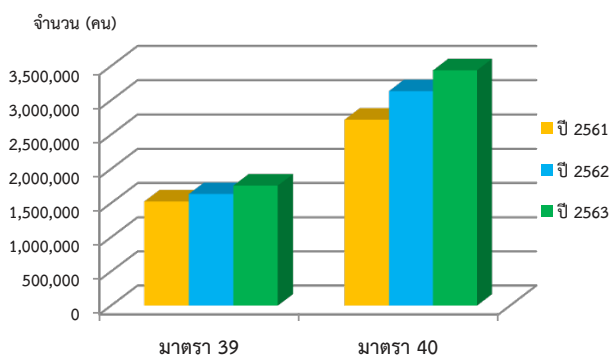
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

แรงงานนอกระบบและเกษตรกรเข้าสู่ระบบประกันสังคม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

แม้ว่าการเข้าถึงระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบจะเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด โดยสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ความคุ้มครองของระบบประกันสังคมเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกัน และการเพิ่มช่องทางในการจ่ายเงินสมทบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินการให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: แรงงานนอกระบบรวมถึงเกษตรกร

จากการสำรวจการทำงานของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ที่มีงานทำทั้งสิ้น 37.5 ล้านคน โดยเป็นแรงงานนอกระบบ 20.4 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.3 ของผู้มีงานทำทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี 2561 โดยประชากรกลุ่มนี้

เป็นพนักงานที่ไม่มีหลักประกันสังคมใด ๆ อย่างไรก็ตาม แรงงานนอกระบบสามารถขอรับสิทธิเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 ซึ่งเป็นการประกันตนในรูปแบบภาคสมัครใจได้ โดยในปี 2562 มีจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 39 จำนวน 1.6 ล้านคน ขณะที่จำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มีจำนวนทั้งหมด 3.1 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.04 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 (ข้อมูล ณ 30 ก.ย.) ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยผู้ประกันตนมาตรา 39 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 7.4 ขณะที่จำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มีจำนวนทั้งหมด 3.4 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 9.6 ทั้งนี้ ที่ผ่านมาสํานักงานประกันสังคมได้มีการดำเนินการเพิ่มสิทธิประโยชน์ในกลุ่มผู้ประกันตนมาตรา 40 เพื่อจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้ามาเป็นสมาชิกในกองทุนประกันสังคม รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระที่มีอายุไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ได้ (จากเดิม 60 ปี) การใช้กลไกกลุ่มเครือข่าย “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน โรงงาน) เพื่อเพิ่มช่องทางสร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ประกันสังคม และการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประกันสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารอุปเหมา

แม้ว่าภาครัฐจะมีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อขยายความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมไปยังแรงงานนอกระบบและจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 จะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่แรงงานนอกระบบที่เข้าร่วมกองทุนประกันสังคมยังมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องจากสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่มีอาจจะยังไม่จูงใจ การมีข้อจำกัดจากการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การมีรายได้ที่ไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป ยังคงต้องมุ่งเน้นให้สำคัญกับการปรับปรุงสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง (ผู้มีรายได้น้อย) เช่น การเพิ่มความคุ้มครองให้แก่แรงงานนอกระบบทั้งในด้านการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ เสียชีวิต รวมถึงหลังวัยเกษียณ การพิจารณาเงินสมทบที่เหมาะสมกับรายได้และความสามารถในการจ่าย เป็นต้น นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงกลไกการทำงานของระบบประกันสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลสามารถเข้าถึงระบบได้ง่ายขึ้น รวมทั้งการสร้างการตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมในการเป็นเครื่องมือบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะสามารถช่วยคุ้มครองให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดประเภทต่าง ๆ ได้ และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงิน ทั้งนี้ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 อาจจะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้แรงงานนอกระบบได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมและเข้าร่วมกองทุนประกันสังคมเพิ่มขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 44

การประสานโครงการสวัสดิการในปัจจุบัน

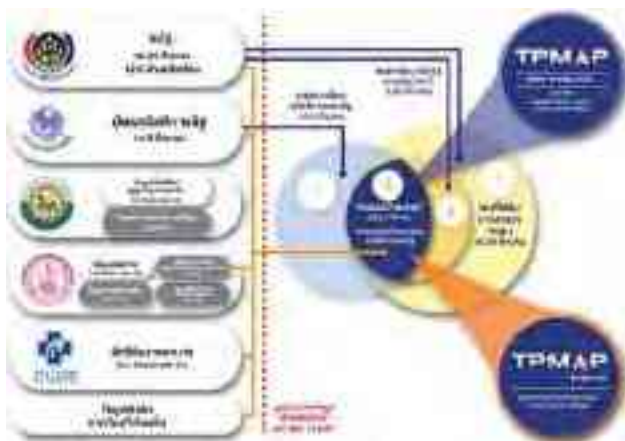
● เป้าหมาย ●

เพื่อบูรณาการการจัดสรรสวัสดิการของหน่วยงานรัฐแบบ
ถูกฝาถูกตัวโดยใช้ระบบ Big Data

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●
งบประมาณที่ใช้ในการจัดสรรสวัสดิการต่อหัวลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
ในช่วงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้ความสำคัญ
กับการกำหนดให้มีสวัสดิการและมาตรการทางสังคมต่าง ๆ
เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรอบด้าน
ในทุกมิติและครอบคลุมในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่าง
เหมาะสมโดยปัจจุบันการจัดสวัสดิการและมาตรการทาง
สังคมให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยหน่วยงาน
ภาครัฐมีมากกว่า 50 โครงการ ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการ
ตลอดช่วงชีวิตที่ครอบคลุมตั้งแต่เด็กแรกเกิด วัยเรียน
วัยทำงาน และวัยสูงอายุ เช่น เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดู
เด็กแรกเกิด ประกันสุขภาพถ้วนหน้า เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
การกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ
 เป็นต้น สวัสดิการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เช่น
เงินช่วยเหลือเกษตรกร สวัสดิการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย
เงินสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ เบี้ยยังชีพคนพิการ เป็นต้น
และสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหา อาทิ เงินช่วยเหลือ
ผู้ประสบปัญหาทางสังคมในกรณีฉุกเฉิน เงินช่วยเหลือ

เกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ และกองทุนยุติธรรมให้
ค่าปรึกษาด้านกฎหมาย อย่างไรก็ตาม สวัสดิการและ
มาตรการสังคมดังกล่าวได้ถูกออกแบบและขับเคลื่อน
อย่างแยกส่วนตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน
บนฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน ทำให้ภาพรวมการจัดสรร
สวัสดิการและงบประมาณของภาครัฐยังไม่สามารถ
กำหนดนโยบายการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการ
ติดตามประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำ
และมีประสิทธิภาพมากนัก โดยเฉพาะข้อมูลงบประมาณ
ที่ใช้ในการจัดสรรสวัสดิการต่อหัวซึ่งเป็นเป้าหมายตัวชี้วัด
สำคัญในการสะท้อนความสำเร็จของประเด็นการปฏิรูป
ดังกล่าว ดังนั้น การมีฐานข้อมูลกลางที่สามารถเชื่อมโยง
ข้อมูลจากหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันจะเป็น
ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้การประสานโครงการสวัสดิการ
สามารถบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐและหน่วยงานอื่น
ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการโครงการ
สวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยมีการสร้างระบบฐาน
ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) และระบบการบริหารจัดการ
ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายเพื่อช่วยในการออกแบบและจัดสรร
สวัสดิการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยการ
ดำเนินงานที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมา อาทิ 1) ระบบบริหาร
จัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People
Map and Analytics Platform: TPMAP) ซึ่งเป็นการ
รวบรวมและเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ ของภาครัฐไว้ด้วยกัน
เพื่อช่วยให้การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคนเป็นไป
อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการเชื่อมโยง

ระหว่างฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญของภาครัฐ เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลมีรายได้น้อย กระทรวงการคลัง ข้อมูลการใช้ไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ข้อมูลสิทธิการรักษาพยาบาล สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ข้อมูลนักเรียนที่ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือ กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นต้น 2) โครงการจัดทำฐานข้อมูลเป้าหมายตามช่วงวัยเพื่อบูรณาการแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงการเคหะแห่งชาติและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ และ 3) การบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ (Population Information Linkage Center) โดยการให้สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนของส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงกลาโหม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การบูรณาการการจัดสรรสวัสดิการและมาตรการสังคมของหน่วยงานรัฐให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละกลุ่มยังคงมีประเด็นท้าทายสำคัญหลายประการ อาทิ ความแตกต่างของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการฐานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องและจำเป็น การขาดเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่มีสมรรถนะเฉพาะด้านในการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลในระดับบุคคลภายใต้ประเด็นและข้อจำกัดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่รวบรวมสวัสดิการต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นถึงความสำคัญของความถูกต้องและความสำคัญของการประสานความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานในระยะต่อไปจำเป็นต้องมุ่งเน้นที่การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะของเจ้าหน้าที่บุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อนำไปสู่การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยอาจสร้างแพลตฟอร์มในการเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของแต่ละหน่วยงานที่ได้เริ่มดำเนินการแล้วเพื่อต่อยอดจากการสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีหน้าที่เฉพาะของแต่ละหน่วยงานเข้าเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลกลาง (Collective big data center) เช่น TPMap ฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ ฐานข้อมูลกรมบัญชีกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสวัสดิการสำหรับการออกแบบนโยบาย และการติดตามประเมินผลเพื่อช่วยให้กระบวนการจัดสรรสวัสดิการแต่ละหน่วยงานมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน และสามารถจัดสรรสวัสดิการให้ตรงกับความต้องการจำเป็นและบริบทของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสมบนหลักฐานเชิงประจักษ์

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 45

ระบบเงินโอนเพื่อผู้มีรายได้น้อย (Negative Income Tax: NIT)

● เป้าหมาย ●

วิเคราะห์ ออกแบบ และนำระบบ NIT มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนผู้มีรายได้น้อยลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป นโยบายที่สำคัญของภาครัฐที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ คือ โครงการประชารัฐสวัสดิการ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวทางการจัดเก็บรายได้ภาษีแบบติดลบ (Negative Income Tax: NIT) โดยการเปิดให้ผู้มีรายได้น้อยมาลงทะเบียนรับการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำรงชีพ และรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้ผ่านการโอนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นรายเดือนตามเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าครองชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อยได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และเป็นมาตรการพัฒนาระบบภาษีภายใต้แนวคิด NIT ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งภาครัฐสามารถนำฐานข้อมูลที่ได้จากการลงทะเบียนของผู้มีรายได้น้อยไปใช้ในการดำเนินมาตรการสวัสดิการต่าง ๆ ผ่านมาตรการทางการเงินการคลังได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีส่วนช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยในประเทศลดลง โดยข้อมูลล่าสุดจากการรายงานภาวะสังคมไตรมาสที่สามของปี 2563 ของ สศช. เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563 พบว่า สัดส่วนความยากจนมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 9.85 ในปี 2561 เหลือร้อยละ 6.24 ในปี 2562 คิดเป็นจำนวน 4.3 ล้านคน หรือคิดเป็นครัวเรือนยากจนทั้งสิ้น 1.31 ล้านครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMA) โดยใช้ข้อมูลจากข้อมูล

ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกระทรวงมหาดไทย และข้อมูลผู้มาลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งพิจารณาความยากจนใน 5 มิติ ได้แก่ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ โดยภาพรวมประเทศไทย พบว่า ในปี 2562 มีคนจนจำนวน 983,316 คน คิดเป็นสัดส่วนคนจนเป้าหมาย ร้อยละ 2.67 ของคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) (จำนวน 36,893,084 คน) ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2561 มีจำนวนคนจนจำนวน 1,336,145 คน แต่มีสัดส่วนคนจนเป้าหมายร้อยละ 3.65 ของคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) (จำนวน 36,647,817 คน) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลสัดส่วนความยากจนของ สศช. เป็นข้อมูลที่คำนวณมาจากผลการสำรวจไม่สามารถลงลึกเป็นรายบุคคลได้ แต่ข้อมูลจาก TPMA เป็นข้อมูลรายบุคคลที่สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลระบบอื่นๆ ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดำเนินการเชื่อมโยงระบบข้อมูลของ TPMA ให้ครอบคลุมจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ อาทิ ประชากรในเขตเมือง ผู้ใช้บริการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรง และการว่างงานมากขึ้น ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจากการมีรายได้ที่ลดลง ซึ่งจะกระทบต่อสถานะความเป็นอยู่และความยากจน โดยหากพิจารณาผลกระทบต่อความยากจนจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา เช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง วิกฤตซับไพร์ม เป็นต้น จะส่งผลให้ครัวเรือน

เป็นคนยากจนเพิ่มขึ้นโดยจากปัญหาวิกฤตโควิด-19 ดังกล่าว ภาครัฐยังคงดำเนินการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ที่ผ่านการลงทะเบียนและมีคุณสมบัติตามที่กำหนด จะได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เงินโอนสำหรับซื้อสินค้า ที่จำเป็นต่อการครองชีพ และค่าโดยสารระบบขนส่ง สาธารณะ และส่วนลดค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น โดยจำนวนเงินโอนที่ได้รับจะแตกต่างกันตามเงื่อนไข ที่รัฐบาลกำหนด รวมทั้งได้มีการให้ความช่วยเหลือ เพิ่มเติมในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยแก่ผู้มีราย ได้น้อย ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเยียวยาผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐที่ตกหล่นจากมาตรการเยียวยาอื่น ๆ โดยการโอน เงินเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รายละ 3,000 บาท แบ่งจ่ายให้เดือนละ 1,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน (พฤษภาคม – กรกฎาคม 2563)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ระบบฐานข้อมูลของภาครัฐที่ยังไม่มีความเชื่อมโยงกัน ถือเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การบรรลุเป้าหมายในการวิเคราะห์และออกแบบการดำเนิน นโยบาย และเป็นอุปสรรคในการจัดทำระบบ NIT ในประเทศไทย รวมทั้งส่งผลให้การจัดทำนโยบายหรือการ ดำเนินมาตรการประสพปัญหาด้านการใช้ข้อมูลเพื่อการ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาระบบให้สวัสดิการให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวทางเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งใน ส่วนสำหรับจัดทำระบบภาษีและสวัสดิการสังคมให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลในการติดตามประเมินผล การให้สวัสดิการในแต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจพิจารณานำฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งเป็นระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคน แบบชี้เป้าที่สามารถใช้ระบุปัญหาทั้งความยากจน เด็กแรกเกิด การศึกษา ผู้สูงอายุ รวมทั้ง การพัฒนาสภาพที่อยู่อาศัย มาใช้สำหรับพัฒนาต่อยอดการวิเคราะห์และออกแบบ NIT ที่เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาของประเทศไทยได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 46 เงินบำนาญ

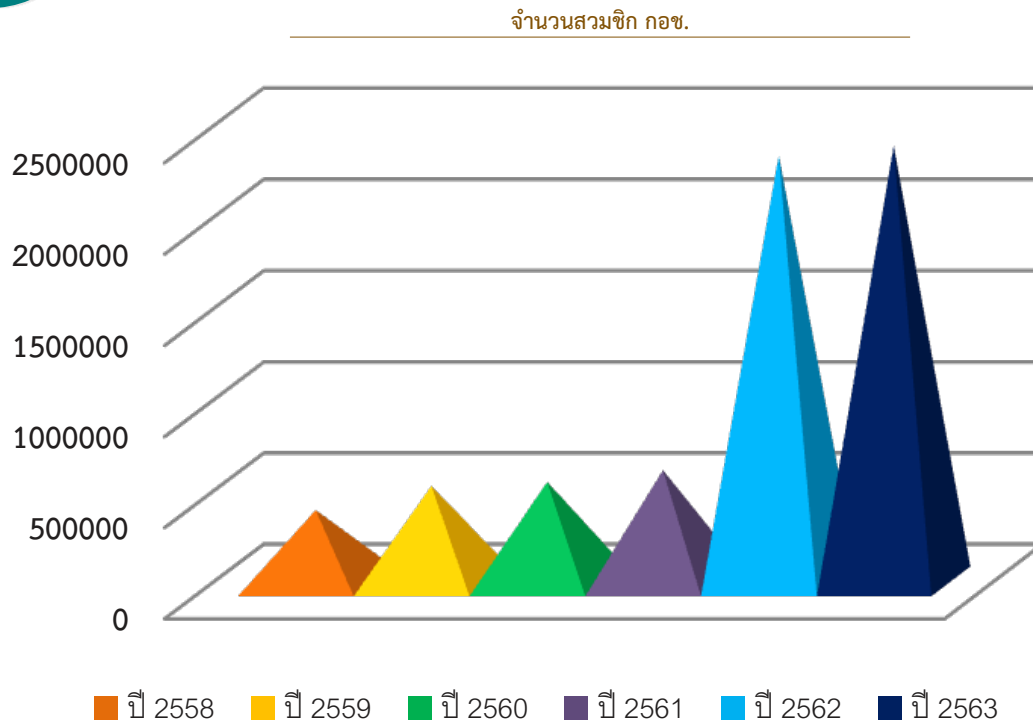
● เป้าหมาย ●

ระบบประกันสังคมมีความยั่งยืนและประชาชนออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ระบบประกันสังคมมีความยั่งยืนและประชาชนออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2566 โดยคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2576 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณอย่างมีคุณภาพ มีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และช่วยแบ่งเบาภาระงบประมาณของภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุจึงทำให้เกิดระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการออมภาคบังคับ และการออมภาคสมัครใจ สำหรับการออมภาคบังคับ เป็นการออมที่ภาครัฐจัดให้กับผู้ที่ป็นแรงงานในระบบ ส่วนแรงงานนอกระบบหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ซึ่งไม่มีการออมภาคบังคับ มีเพียงการออมภาคสมัครใจที่รัฐจัดให้ คือ ประกันสังคมมาตรา 39 มาตรา 40 และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าแรงงานนอกระบบจะเข้าเป็นสมาชิกประกันสังคมตามมาตรา 39 มาตรา 40 และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เพิ่มขึ้น แต่ยังคงน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด นอกจากนี้สังคมสูงอายุได้ส่งผลให้กองทุนประกันสังคมต้องจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพเพิ่มขึ้น โดยผลจากการศึกษาของสำนักงานประกันสังคมร่วมกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งประเมินค่าทางคณิตศาสตร์ประกันภัยของกองทุนชราภาพพบว่า หากไม่ดำเนินการปฏิรูประบบบำนาญประกันสังคมแล้ว รายรับจะไม่เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละปีทำให้ต้องดึงกองทุนสะสมออกมาใช้ภายใน 28 ปี และเงินสะสมจะหมดภายใน 38 ปี นับจากปี 2559 ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่อป้องกันประเด็นข้างต้น โดยที่ผ่านมายังมีความท้าทายในหลายประการในการขับเคลื่อนการดำเนินการ อาทิ การสร้างดึงดูดให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการออมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการรองรับ การเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดกลไกหนุนเสริมการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปีที่ผ่านมาภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินการต่าง ๆ อาทิ กองทุนการอมแห่งชาติ (กอช.) ได้มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ผ่านตัวแทน กอช. ที่เป็นบุคคลประจำหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกและประชาชนได้เข้าถึงการอมกับ กอช. เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเพิ่มช่องทางบริการผ่าน บริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท แกร็บแท็กซี่ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งจากเดิม กอช. มีช่องทางรับสมัครสมาชิกผ่านทาง ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาหารสงเคราะห์ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานคลังจังหวัด สถาบันการเงินชุมชน เทสโก้โลตัส เคาน์เตอร์เซอร์วิส และตู้บุญเติม รวมแล้วกว่า 160,000 หน่วยทั่วประเทศ

นอกจากนี้ยังเพิ่มการอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก กอช. โดยการพัฒนาช่องทางแอปพลิเคชันให้สมาชิกสามารถเข้าถึงเงินออมได้ทุกที่ ทุกเวลา ตรวจสอบสิทธิ์สมัครส่งเงินออมสะสมอีกด้วย ปัจจุบัน กอช. มีจำนวนสมาชิกประมาณ 2.39 ล้านคน โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ประมาณ 52,424 คน นอกจากนี้ สำนักงานประกันสังคมอยู่ระหว่างดำเนินการผลักดันการปฏิรูประบบบำนาญชราภาพ ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้ (1) การขยายอายุการเกิดสิทธิการรับบำนาญชราภาพจาก 55 ปี เป็น 60 ปี (2) การปรับฐานเงินเดือนที่ใช้ในการคำนวณเงินชราภาพ และ (3) การปรับสูตรคำนวณการจ่ายเงินบำนาญชราภาพเพื่อสร้างเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมให้สามารถรองรับสังคมสูงวัยในอนาคตเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะมีการดำเนินการเพื่อจูงใจให้แรงงานนอกระบบออมเงินเพื่อการเกษียณอายุและมีแรงงานนอกระบบออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามยังคงมีจำนวนน้อยเหมือนเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุอาจมีสิทธิประโยชน์ที่ไม่น่าดึงดูดใจ การไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีระบบการออมเพื่อการเกษียณ และการประชาสัมพันธ์ที่อาจยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ ประเด็นความยั่งยืนของระบบประสังคมเป็นเรื่องที่จะต้องตระหนักถึงความสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ยังคงต้องให้ความสำคัญในการสร้างการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการออมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการรองรับการเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการปรับปรุงสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบให้เข้ามาเป็นสมาชิกได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง (ผู้มีรายได้น้อย) ทั้งนี้ ผลกระทบจากโควิดอาจจะส่งผลให้แรงงานนอกระบบตระหนักถึงความสำคัญของระบบการออมเพื่อการเกษียณมากยิ่งขึ้นและเข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ต้องเร่งหามาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการบริหารการลงทุน เพื่อให้ได้อัตราผลตอบแทนที่สูงสุดเนื่องจากเงินกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพเป็นเงินออมจำนวนมาก ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่จะทำให้ประกันสังคมความยั่งยืนเพิ่มขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 47

การบริหารจัดเก็บภาษี

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี อำนาจความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รายได้สุทธิของรัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 19.0 ภายในปี 2565

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การจัดเก็บภาษีขึ้นอยู่กับสถานการณ์เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งต้องมีการบริหารจัดการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการปฏิรูปการบริหารจัดเก็บภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอำนาจความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี ลดต้นทุนในการจัดเก็บภาษี และบูรณาการการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานจัดเก็บภาษีต่าง ๆ โดยนำรูปแบบองค์กรจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระ (Semi – autonomous Revenue Agency: SARA) มาใช้เพื่อสร้างความเป็นอิสระของหน่วยงานจัดเก็บภาษี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่หลักในการจัดเก็บภาษี ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานจัดเก็บภาษี

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษีโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ผลลัพธ์ของทุกกระบวนการตรงตามความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งมีการบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภายในกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน การถ่ายโอนภารกิจให้ภาคส่วนอื่น ๆ ดำเนินการแทนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่นักท่องเที่ยวผ่าน “Application Thailand VRT” ด้วย Blockchain แบบ Digital เต็มรูปแบบที่แรกของโลก (The World’s First VAT Refund for Tourists App powered by Blockchain) การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐผ่านการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการเปิดให้บริการ Open API เพื่อให้ผู้เสียภาษีจัดเตรียมและนำส่งข้อมูลการยื่นแบบฯ ผ่านโปรแกรมซอฟต์แวร์ออนไลน์ของ startup เช่น iTAX และ noon.in.th เป็นต้น หรือการให้บริการ e-Stamp Duty ของ Digital Access Platform เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและทำให้การจัดการภาษีเป็นเรื่องง่ายขึ้น นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาระบบ My Tax Account ให้ผู้เสียภาษีเข้าตรวจสอบข้อมูลค่าลดหย่อนภาษีที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานภายนอก อำนาจความสะดวกและลดการเก็บรักษาเอกสารรูปแบบกระดาษ ได้แก่ เงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

เงินบริจาค (e-Donation) เพื่อยุติการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังนั้น การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการบริหาร จัดเก็บภาษีดังกล่าวเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี ยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเต็มใจที่จะเสียภาษีมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับแนวคิดการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บภาษีทั้งอิสระ หรือ SARA ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ (กพร.) เป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการจัดตั้งองค์กร เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานจัดเก็บภาษี ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องดำเนินการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไปกระทรวงการคลัง ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการเสียภาษีที่เหมาะสมและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เพื่อให้การบริหารจัดการจัดเก็บภาษีมีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางสังคมอยู่เสมอ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 48 ระบบภาษี

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

• เป้าหมาย •

ระบบภาษีมีความเป็นธรรมและสะท้อนความสามารถในการจ่ายภาษีของผู้เสียภาษี

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

การจัดเก็บภาษีสอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบภาษีที่ดีควรมีโครงสร้างภาษีที่สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งโครงสร้างรายได้จากภาษีอากรของไทยยังพึ่งพิงจากฐานการบริโภคหรือภาษีทางอ้อมเป็นหลัก หน่วยงานภาครัฐจึงได้มีการทบทวนและมีการบังคับใช้ภาษีในหลายรูปแบบทั้งภาษีสถานรายได้และภาษีฐานทรัพย์สิน แต่ความพยายามใช้ภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำโดยหาแนวทางให้ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการจ่ายภาษีเพิ่มขึ้นนั้น ยังอยู่ในขั้นตอนของการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ที่ยังไม่ได้นำมารวมเป็นฐานการเสียภาษี ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องศึกษาวิเคราะห์แนวทางในการเก็บภาษีรูปแบบใหม่ ๆ ให้มีความครอบคลุมบนพื้นฐานของความเป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาภาครัฐมีการศึกษาแนวทางการจัดเก็บภาษีกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้และยังไม่ได้นำมารวมเป็นฐานการเสียภาษี เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีความครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมของระบบภาษีและทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ (e-Service)) ซึ่งเป็นการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรที่ประกอบกิจการให้บริการโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลรัษฎากร โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการที่ได้ให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศแก่ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศ และได้มีการใช้บริการนั้นในประเทศ เช่น Facebook, Google, Netflix, Grab, LINE, Shopee และ Lazada เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การชะลอตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลกส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในปี 2563 – 2564 ซึ่งมีข้อจำกัดจากการฟื้นตัวของภาคการส่งออกภาคบริการ และการท่องเที่ยว รวมทั้งมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก และความไม่แน่นอนของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้รายได้ของภาคธุรกิจและครัวเรือนภายในประเทศได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างมากขึ้น ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายการปฏิรูประบบภาษี เนื่องจากภาครัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินมาตรการทางภาษีเพื่อช่วยเหลือและเยียวยาให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเร่งด่วน เช่น มาตรการคืนสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในประเทศ มาตรการลดอัตราดอกเบี้ยจ่ายของผู้ประกอบการนิติบุคคล มาตรการภาษีสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ยังคงการจ้างงานลูกจ้างไว้และจ่ายค่าจ้าง โดยให้สามารถหักรายจ่ายค่าจ้างในเดือนเมษายน – กรกฎาคม 2563 ได้ 3 เท่า รวมถึงยังให้มีการลดอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราร้อยละ 90 ของจำนวนภาษีที่คำนวณได้สำหรับภาษีที่ต้องชำระภายในเดือนสิงหาคม 2563 สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง 4 ประเภทตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เกษตรกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และที่รกร้างว่างเปล่า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาวិเคราะห์การจัดเก็บภาษีที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและธุรกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ ในปัจจุบันตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รวมถึงควรมีการพิจารณาทบทวนเกณฑ์การยกเว้นเงินได้ ค่าลดหย่อน และทบทวนปรับอัตราภาษีให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่จะกลับมาขยายตัวหลังจากวิกฤตโควิด-19 เพื่อเป็นการขยายฐานภาษีให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงที่เศรษฐกิจไทยสามารถกลับมาเติบโตได้ตามศักยภาพหลังจากวิกฤตโควิด-19 ควรให้ความสำคัญในการปรับโครงสร้างการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เช่น การจัดเก็บภาษี E-commerce, Online-trade และ E-logistics เป็นต้น เพื่อให้การจัดเก็บภาษีสอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 49

การสร้างความมั่นคงด้านที่ดินให้กับประชาชน

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

กลุ่มเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และจำนวนประชาชนที่ได้รับประโยชน์ในด้านความมั่นคงทางที่ดิน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การครอบครองที่ดินในประเทศไทยกว่าร้อยละ 90 กระจุกตัวอยู่กับกลุ่มบุคคลและนิติบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรเพียงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ โดยที่ดินในการถือครองของกลุ่มดังกล่าวกว่า 45 ล้านไร่ ถูกปล่อยทิ้งร้างไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ในขณะที่เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลจากการจดทะเบียนคนจนของกระทรวงมหาดไทย ระบุว่า มีเกษตรกรและคนจนในสังคมไทยที่มีปัญหาที่ดินมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่า 3.2 ล้านครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.84) ถือครองที่ดินจำนวน 10 – 19 ไร่ รองลงมาเป็น 20 – 39 ไร่ ที่มีสัดส่วนการถือครองร้อยละ 25.95 และมีเกษตรกรร้อยละ 10 ที่ถือครองที่ดินแปลงใหญ่ (มากกว่า 40 ไร่) นอกจากนี้ยังมีลูกจ้างภาคเกษตรที่ไม่เป็นเจ้าของที่ดินและไม่ได้เช่าที่ดินอีกร้อยละ 0.85 ของผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรทั้งหมด ซึ่งในจำนวนนี้เป็นคนจนและกลุ่มเปราะบาง (bottom 40) กว่าร้อยละ 68

ทั้งนี้ การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินในสังคมไทยนับเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศมาอย่างยาวนานและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น โดยการสูญเสียที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนต้องอพยพโยกย้ายเข้ามาทำงานในเมืองและก่อให้เกิด

วังวนของปัญหาขาดแคลนที่พักอาศัยในเขตเมืองตามมา การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และการเสริมสร้างความมั่นคงทางที่ดินให้แก่เกษตรกร คริวเรือนผู้ขาดแคลนที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย จึงมีความท้าทายสูง ทั้งในมิติด้านแหล่งเงินทุนเพื่อการกู้ยืมให้แก่เกษตรกรและผู้ยากจน เพื่อรักษาสีทธิในที่ดินทำกินและที่พักอาศัย ตลอดจนการบริหารจัดการเพื่อจัดสรรพื้นที่สาธารณะพื้นที่รกร้างว่างเปล่าและพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกรและผู้ไร้ที่ดินทำกินได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา การบังคับใช้พระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นมา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงถึงความมุ่งมั่นในการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องที่ดินทำกิน ที่เน้นบริหารจัดการการถือครองที่ดินว่างเปล่าด้วยอัตราภาษี นอกจากนี้ กระทรวงการคลังโดยสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน ยังได้ดำเนินงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการทบทวน รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. เพื่อให้เกษตรกรและผู้ยากจนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการกู้ยืมเพื่อให้ได้มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ยังผลักดันการดำเนินโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง

เนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ปัจจุบัน ได้มีการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนแล้วเป็นจำนวน ถึง 919 พื้นที่ ครอบคลุม 70 จังหวัด ประชาชนที่ได้รับการจัดสรรพื้นที่ทำกินเป็นจำนวน 56,726 ราย รวมทั้ง ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการแล้ว 176 พื้นที่ใน 60 จังหวัด สำหรับการดำเนินงานด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ชุมชนนั้น การเคหะแห่งชาติ ได้วางแผนดำเนินการก่อสร้างในปี 2563 จำนวน 5,262 หน่วย แบ่งเป็นโครงการเคหะชุมชน และบริการชุมชน 4,448 หน่วย โครงการอาคารเช่า 224 หน่วย และโครงการบ้านเอื้ออาทร 590 หน่วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย มุ่งความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความไม่เสมอภาคในการถือครองทรัพย์สิน ทั้งที่เป็นบ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ในการประกอบธุรกิจเกษตรฯ และทรัพย์สินทางการเงิน เนื่องจากการถือครองทรัพย์สินที่กระจุกตัวสูงอยู่ในความครอบครองของกลุ่มคน/สถาบัน/กลุ่มธุรกิจเพียงไม่กี่กลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในภาพรวมของประเทศสูงขึ้น เพราะที่ดินนับเป็นทรัพย์สินประเภทปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการสร้างผลตอบแทนที่มีอัตราการตอบแทนสูงและยังคงเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้เพิ่มสูงขึ้นและนำไปสู่กระบวนการสะสมความมั่งคั่งที่ไม่สิ้นสุดต่อไป จุดมุ่งเน้นในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างการเจริญเติบโตของประเทศในทุกมิติ พร้อมไปกับการกระจายความเท่าเทียมทางรายได้ระหว่างกลุ่ม/พื้นที่ลงได้อย่างสัมฤทธิ์ผลในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญกับการกระจายสิทธิในการถือครองที่ดินโดยเฉพาะที่ดินทำกินของเกษตรกร ผ่านการปฏิรูปที่ดิน และการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ผู้ขาดโอกาส มีรายได้น้อยในสังคมอย่างเป็นธรรม เพื่อให้กลุ่มเปราะบางในภาคการเกษตรเหล่านี้ได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร่วมกับการดำเนินงานด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราที่จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม ทั้งนี้ บทบาทภารกิจการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ทั้งในมิติด้านระเบียบ กลไก สถาบันและการดำเนินมาตรการทางภาษี รวมถึงการบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นต้องจำแนกให้ชัดเจนเพื่อที่การดำเนินงานซึ่งมีแนวโน้มทับซ้อนกันของแต่ละหน่วยงานจะได้ประสานงานกันได้อย่างลงตัวเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรมุ่งขยายฐานภาษีและปรับโครงสร้างภาษีให้เป็นกลไกในการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการขยายฐานภาษีให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยปรับโครงสร้างภาษีให้มีการพึงพิงภาษีทางอ้อมน้อยลง ทบทวนมาตรการทางด้านรายจ่ายภาษี (การหักค่าใช้จ่าย การลดหย่อนภาษี) ให้มีความเป็นธรรม รวมถึงการจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สินในอัตราที่จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีมรดก ภาษีกำไรส่วนเกินทุน (Capital gains tax) เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐ และดึงทรัพยากรจากกลุ่มผู้มีรายได้สูง กระจายไปยังกลุ่มผู้มีรายได้น้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฯ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 50

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การสร้างมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ในการลดความเหลื่อมล้ำ

● เป้าหมาย ●

มีกลไกในการจับคู่ภาคเอกชนและธุรกิจชุมชนผ่านแพลตฟอร์ม ทั้งแบบออนไลน์และระดับพื้นที่ ขับเคลื่อนโดยภาครัฐ ภายในปี 2561 และชุมชนมีรายได้และองค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนของภาคเอกชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกลไกในการจับคู่ภาคเอกชนและธุรกิจชุมชนผ่านแพลตฟอร์ม ทั้งแบบออนไลน์และระดับพื้นที่ ขับเคลื่อนโดยภาครัฐ และชุมชนมีรายได้และองค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ภาคเอกชนเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในการแก้ไข ปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ในช่วงสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบการวิกฤติการแพร่ระบาด โควิด - 19 โดยที่ผ่านมารัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำผ่านกลไกภาครัฐที่มีคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ เป็นกลไกการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ และสนับสนุนการสร้างแพลตฟอร์ม ได้แก่ เครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (Thailand Responsible Business Network : TRBN) เพื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมภาคเอกชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ทั้งการสร้างโอกาสสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศได้ โดยมีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ บทบาทในการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ได้ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความยั่งยืนให้กับ

เศรษฐกิจฐานรากในชุมชนกว่า 900 โครงการ ใน 3,000 กว่าชุมชนซึ่งภาคเอกชนได้มีบทบาทในการช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การตลาดสำหรับสินค้าชุมชน และการใช้วิสาหกิจเพื่อสังคม (SE) เพื่อตอบโจทย์ด้านสังคม อาทิ การเปิดร้านประชารัฐรักสามัคคี ภายใต้แนวคิดการพัฒนาช่องทางการขายระดับประเทศ โดยใช้เป็นศูนย์รวมจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนจากเครือข่ายประชารัฐรักสามัคคี ปัจจุบันร้านประชารัฐรักสามัคคี สนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนรวมแล้วกว่า 159,000 รายการ จาก 425 ชุมชน ได้แก่ เครื่องดื่ม (8.88%) ผ้าและเครื่องแต่งกาย (0.31%) อาหาร (22.56%) ของใช้ในครัวเรือน (63.93%) สมุนไพร ไม่ใช้อาหาร (0.97%) และเกษตร (2.88%) สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนรวมกว่า 13 ล้านบาท และในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อเร่งแก้ไขและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ผู้ได้รับผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว ประกอบด้วย (1) มาตรการช่วยเหลือทางการเงิน เช่น ธุริกขนาดใหญ่ ช่วยแก้ไขสภาพคล่องให้คู่ค้าในห่วงโซ่อุปทาน สนับสนุน Credit Term โดยชำระเงินให้คู่ค้าเร็วขึ้น กลุ่มธนาคารและสถาบันการเงินช่วยบรรเทาผลกระทบตามความรุนแรงของแต่ละราย ออกมาตรการ Soft Loan ให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทุกประเภท ปรับโครงสร้างหนี้ รวมถึงมาตรการ

ลดค่าครองชีพ เป็นต้น (2) การช่วยเหลือสังคมจากภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การผลิตหน้ากากอนามัยแจกจ่ายให้บุคลากรทางการแพทย์ การจ้างงานเพิ่มหรือการประกาศนโยบายไม่ปลดพนักงาน การร่วมกันแจกจ่ายอาหารให้กลุ่มเปราะบาง การเปิดให้รายย่อยใช้พื้นที่ในการขายอาหาร ส่งเสริมให้ความรู้และนวัตกรรมในการประกอบอาชีพ หรือแนวคิดในการดำเนินธุรกิจให้ผู้ประกอบการรายย่อยนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้เพิ่มในช่วงวิกฤติ อีกทั้ง ผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนับสนุนการทำงาน Online แก่ประชาชน โดยเปิดบริการแพลตฟอร์มต่าง ๆ ให้ใช้ฟรี อาทิ การประชุมออนไลน์ การขายของออนไลน์ ในขณะที่กลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม (SE) มีการรวบรวมกองทุนช่วยเหลือ หรือระดมพลังชุมชนช่วยเหลือสังคมโดยการระดมทุน จัดหาอาหารราคาถูก หรือการตั้งกองทุนทางการแพทย์ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรทางการแพทย์ (3) การจับมือของกลุ่มเอกชนเสนอมาตรการทางเศรษฐกิจให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยมีการตั้งคณะทำงานเอกชน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มมาตรการสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ กลุ่มมาตรการสำหรับการกลับมาเปิดธุรกิจใหม่ กลุ่มมาตรการเพื่อธุรกิจ SMEs กลุ่มมาตรการเพื่อภาคเกษตร และกลุ่มมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยดิจิทัล โดยมีองค์ประกอบของแต่ละกลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจด้านต่าง ๆ ของประเทศมาร่วมมือกัน

รวมทั้งเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (TRBN) ได้ขับเคลื่อนการทำงานโดยช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 โดยจัดทำแผนระยะเร่งด่วน เพื่อสนับสนุนการรับมือวิกฤติของภาคธุรกิจหรือ ESG in COVID ภายใต้แนวคิด “Business for Better Future” ซึ่งใช้ TRBN เป็นพื้นที่กลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และทรัพยากรเพื่อสร้างพลังร่วมในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยยกระดับผลลัพธ์ในการดำเนินการ ESG (Environmental-Social-Governance) ของธุรกิจและลดความเสี่ยงปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ที่จะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของธุรกิจ ดังนี้ (1) การสร้างแรงบันดาลใจ ESG Best Practices เกี่ยวกับมาตรการขององค์กรต่าง ๆ ในการรับมือกับโควิด-19 และบทพิสูจน์ของธุรกิจที่ใช้ ESG เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันองค์กร และรับมือสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง สามารถดูแลสวัสดิการพนักงานด้านสุขภาพและความปลอดภัย ตลอดจนคู่ค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ไปจนถึงการลงทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ทางสังคม และร่วมกันสร้าง New Normal ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นในภาพรวม และสามารถเป็นผู้ให้ในภาวะวิกฤติได้ (2) เชื่อมให้เกิด: ESG in Action โดย TRBN ร่วมกับภาคีต่าง ๆ ผนึกพลังสังคมในการระดมทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด - 19

อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ต่อยอดการดำเนินโครงการวิภาวดีฯ ไม่มีขยะ ที่ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทจดทะเบียนไทยและบริษัทเอกชน 31 บริษัท ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาสู่การแก้ปัญหาขยะจากการใช้บริการเดลิเวอรี่อาหารที่เพิ่มมากขึ้น ในโครงการ “ส่งพลาสติกกลับบ้าน” รวมไปถึงร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ริเริ่มโครงการสนับสนุนป่าชุมชน เพื่อส่งเสริมโครงการพื้นฐานในการผลิตและสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรม บรรเทาผลกระทบของประชาชนที่อพยพกลับท้องถิ่น และสร้างกลไกการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ในระยะยาว ลดผลกระทบเชิงลบและเพิ่มผลกระทบเชิงบวกด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในทุกกระบวนการ นอกจากนี้ ภาคเอกชนได้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระบบ TPMAP Logbook เป็นเครื่องมือในการค้นหา คัดกรอง และติดตามกลุ่มเป้าหมายยากจนแบบชี้เป้าได้อย่างตรงจุด รวดเร็ว และไม่ซ้ำซ้อน เพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นให้แก่ผู้เกี่ยวข้องใช้ในการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายยากจนภายใต้โครงการ “คู่มือ เลี้ยงง่าย เก่งคนขอนแก่น” ซึ่งภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ การจ้างงาน การตลาด และสวัสดิการ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนคนขอนแก่น

และลดความเหลื่อมล้ำของสังคมโดยประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ มีสุขภาพที่ดี มีทักษะ มีความรู้ มีอาชีพ มีรายได้ที่เพียงพอ ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีพ้นจากปัญหาความยากจน ได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาคเอกชนถือเป็นภาคีการพัฒนาที่สำคัญที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังคงสร้างผลกระทบอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ ซึ่งภาคีต่าง ๆ จะช่วยหนุนเสริมการทำงานให้กับหน่วยงานของภาครัฐได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ต้องเร่งขยายและบูรณาการการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ขยายโอกาสการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs และกิจการเพื่อสังคม (SE) ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น นอกเหนือจากการดำเนินงานผ่านกลไกบริษัทประชารัฐรักสามัคคีประเทศไทย จำกัด และเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทยร่วมเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาที่ผ่านมา รวมทั้งเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่มีความเจริญกับพื้นที่ชนบทโดยรอบผ่านกลไกความร่วมมือของภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อช่วยยกระดับรายได้และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่น รับมือกับความเสี่ยงและก้าวผ่านวิกฤติต่าง ๆ อย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 51

ปฏิรูปสถาบัน เพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจ

● เป้าหมาย ●

การเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และการมีสถาบันเพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจตามหลัก PDCA

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สถาบันทางเศรษฐกิจมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจจำเป็นจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างสถาบันทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านงบประมาณ การคลัง และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ โดยการปฏิรูปกฎหมายและกฎระเบียบจะช่วยยกระดับและอำนวยความสะดวกในการปรับโครงสร้างและกลไกในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การปฏิรูประบบเทคโนโลยีและข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการตัดสินใจและบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานของสถาบันทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาจะเน้นหนักไปที่การยกระดับสถาบันทางเศรษฐกิจด้านฐานข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าสถาบันด้านงบประมาณและด้านการคลัง

สำหรับการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันเศรษฐกิจ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (IPPD) ภายใต้มูลนิธิพระยาสุริยานุวัตรของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขึ้น เพื่อเป็น

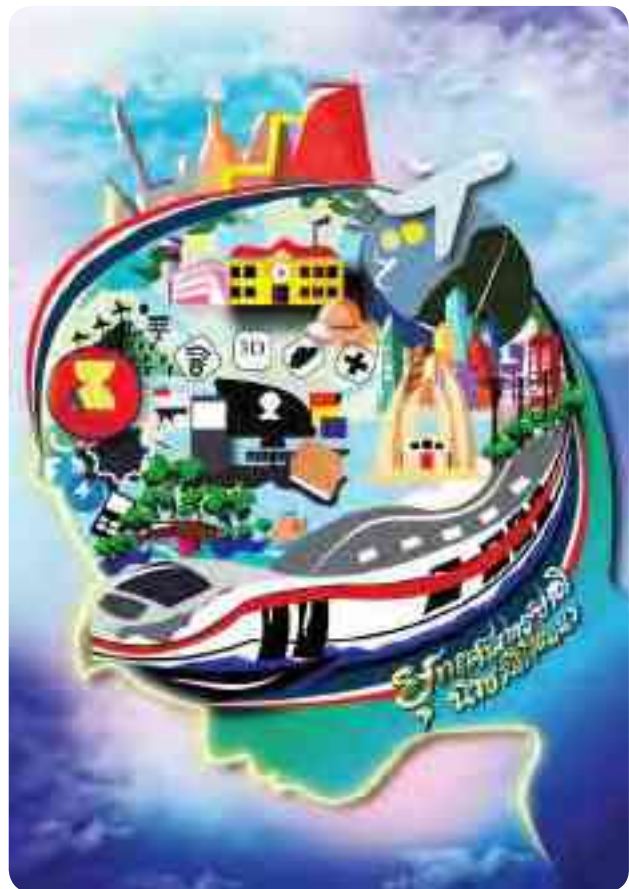
หน่วยงานวิจัยสำหรับการจัดทำนโยบายที่เหมาะสมและเสริมสร้างศักยภาพในประเด็นการพัฒนาที่มีความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อาทิ การพัฒนาเครื่องมือและระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การออกแบบและการพัฒนานโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สศช. ได้มีการจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดลี้มแล้วลุกไว (Resilience) ใน 3 มิติการพัฒนา ได้แก่ การพร้อมรับ (Cope) การปรับตัว (Adapt) และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) หรือ C.A.T. พร้อมแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้านที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ การยกระดับขีดความสามารถของประเทศ เพื่อรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน และการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในส่วนของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (สวช. หรือ GBDi) เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก Big Data ของหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้คำปรึกษาในการนำ Big Data มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม การออกแบบต้นแบบนำร่อง การสร้างแพลตฟอร์มพัฒนาบุคลากรด้านข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อตอบสนองความต้องการของภาครัฐและเอกชน และการให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานภาครัฐเพื่อที่จะสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจควรมีการปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจในด้านงบประมาณ การคลัง และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กันไป โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำมาใช้ในการปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตมีความครอบคลุมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ในการเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างเชิงสถาบันของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจให้มีความยืดหยุ่น เตรียมพร้อมรับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทันท่วงทีต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีความเป็นพลวัตสูงในปัจจุบัน เพื่อเตรียมความพร้อมและวุฒิภาวะขององค์กรในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยอาศัยกลไก PDCA ในการติดตามประเมินผลและบูรณาการความเชื่อมโยงร่วมกับหน่วยงานอื่น รวมถึงอาจมีการเพิ่มเติมกระบวนการตรวจสอบควบคุมซึ่งกันและกัน (Check and Balance) เพื่อสร้างสมดุลอำนาจระหว่างหน่วยงาน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 52

การปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ ของภาครัฐ (รัฐวิสาหกิจ)

● เป้าหมาย ●

รัฐวิสาหกิจดำเนินการตามภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ

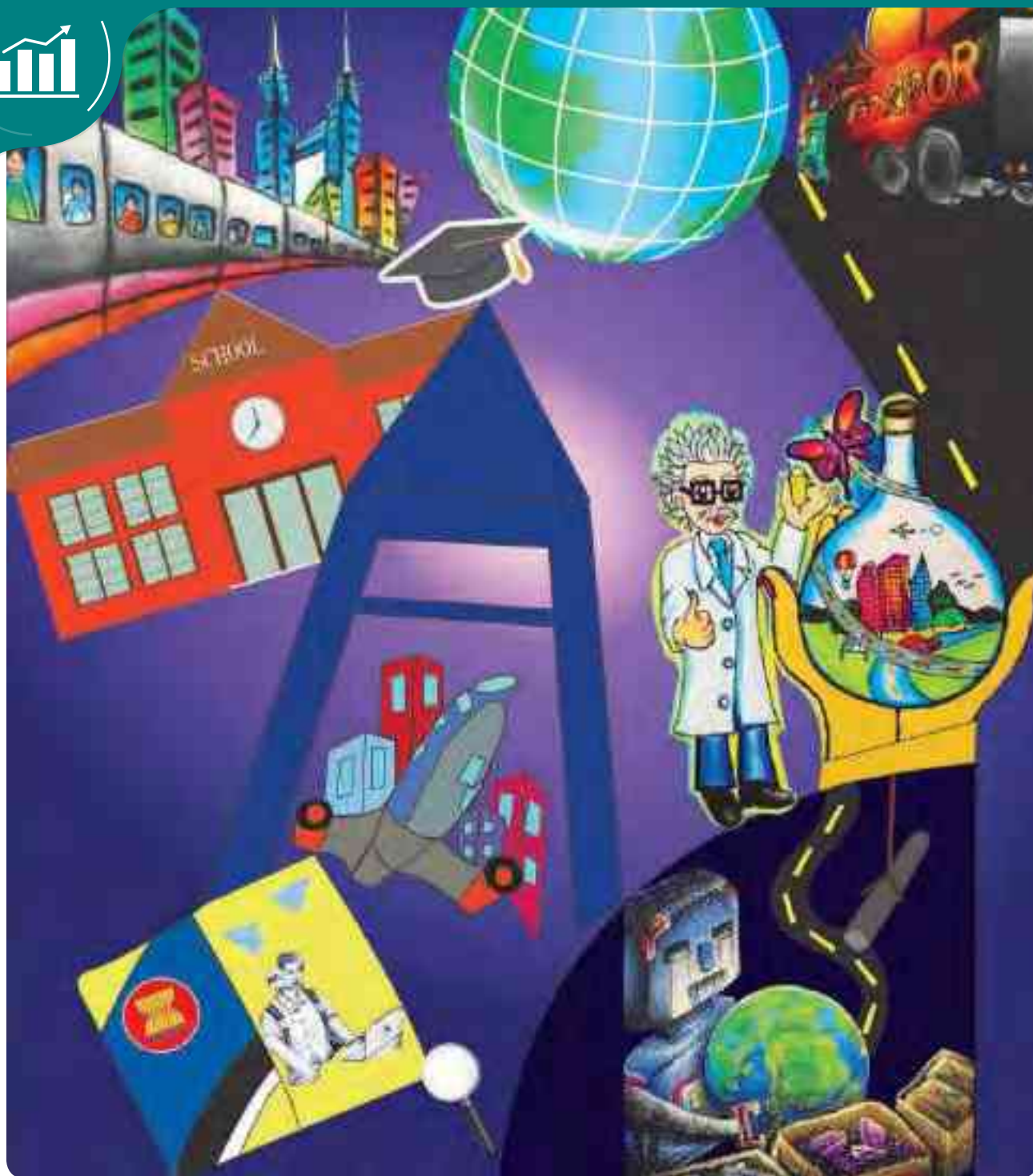
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รัฐวิสาหกิจดำเนินงานตามบทบาทและเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างครบถ้วน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐวิสาหกิจเป็นกลไกของรัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ รวมถึงเป็นผู้ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับมาตรการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลซึ่งครอบคลุมถึงการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้กำหนดนโยบาย ผู้กำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ ผู้ถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจ และรัฐวิสาหกิจให้ชัดเจน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและทิศทางในการพัฒนารัฐวิสาหกิจในภาพรวมทั้งระบบ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้มีการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐวิสาหกิจสามารถจำแนกประเภทได้เป็น (1) รัฐวิสาหกิจประเภทบริษัทมหาชน ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจกลุ่มที่สามารถหารายได้ได้ด้วยตนเอง (2) รัฐวิสาหกิจประเภทที่แสวงหากำไรได้โดยไม่เป็นภาระงบประมาณ (3) รัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการในเชิงสังคมโดยไม่แสวงหากำไร และ (4) รัฐวิสาหกิจที่ขาดทุน ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่เป็นภาระงบประมาณภาครัฐ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการนำเสนอรายได้ของรัฐวิสาหกิจในปีงบประมาณ 2563 พบว่า รัฐวิสาหกิจมีการนำเสนอรายได้รวมทั้งสิ้น 188,861 ล้านบาท ใกล้เคียงกับประมาณการและสูงกว่าปีก่อนร้อยละ 11.6 เนื่องจากมีการนำเสนอรายได้บางส่วนเหลือมาจากปีงบประมาณ 2562 โดยรัฐวิสาหกิจที่นำเสนอรายได้สูงกว่าประมาณการ 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) (2) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และ (3) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวให้กับรัฐวิสาหกิจโดยการจัดตั้งบรรษัทวิสาหกิจแห่งชาตินั้น ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการพัฒนากำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 เป็นกลไกทดแทนที่สามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้สามารถดำเนินกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) เป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และมีสำนักงานคณะกรรมการ นโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ นอกจากนี้ ในระยะต่อไป คนร. ควรเร่งดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา รัฐวิสาหกิจ เพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และทิศทางในการพัฒนารัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและ แผนพัฒนาประเทศใน ด้านต่าง ๆ โดยคำนึงถึงภารกิจและบทบาทหน้าที่ของ รัฐวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาประเทศ เป็นสำคัญ ตลอดจนให้มีการจัดทำแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อเป็นช่องทางในการส่งผ่านนโยบายของภาครัฐ ไปยัง รัฐวิสาหกิจให้มีความชัดเจนและโปร่งใส และให้มีการเปิดเผยข้อมูลการประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้ง มีแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดบทบาทและทิศทางการดำเนินงานของ รัฐวิสาหกิจ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะทำให้ภารกิจและบทบาทของ รัฐวิสาหกิจเปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นการปรับบทบาท รัฐวิสาหกิจให้เป็นเพียงผู้ให้บริการเป็นหลัก (Operator) ลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนบทบาทที่ชัดเจนของ รัฐวิสาหกิจ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 53

การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริม ผลิตภาพ (Productivity) การมาตรฐาน (Standardization) และนวัตกรรม (Innovation)

● เป้าหมาย ●

ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมของประเทศให้เป็นระบบ ครบวงจร

● คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จะต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่วางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาผลิตภาพและการมาตรฐานของประเทศในภาพรวมและรายสาขาอย่างมีบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และภายในปี 2564 ต้องมีการบูรณาการหน่วยงานด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมเป็นหน่วยงานเดียวกันที่มีเอกภาพในลักษณะ Single Agency เพื่อทำหน้าที่ในการบูรณาการระดับนโยบายการขับเคลื่อนนโยบาย และการติดตามประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์ ในการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม ทั้งระบบของประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปและการดำเนินงานที่ผ่านมา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศผ่านกลไกการยกระดับการตรวจรับรองและการพัฒนาระบบการมาตรฐาน จะช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบครบวงจร อีกทั้งปัจจุบันการต่อสู้เพื่อการแข่งขันด้านการค้าและการปกป้องผู้ประกอบการไทยในตลาดต่างประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออก ดังนั้น การรวบรวมเพื่อจัดตั้งสถาบันใหม่ที่มีภารกิจเฉพาะด้านผลิตภาพและการมาตรฐาน จะเป็นการปรับระบบการมาตรฐานของประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีความสามารถเทียบเท่ามาตรฐานสากล รวมถึงพัฒนาห้องทดสอบที่มีเครื่องมือทันสมัย รองรับความต้องการของระบบตลาดที่ปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมอย่างครบวงจร ในรูปแบบหน่วยงานกลางที่ไม่อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงใด ๆ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบริหารจัดการด้านผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรบูรณาการหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการมาตรฐานแห่งชาติ ภายใต้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำนักงาน

มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข และกรมวิทยาศาสตร์บริการภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เข้าไว้ด้วยกัน รวมเป็นหน่วยงานกลางโดยใช้ชื่อว่า สำนักงานคณะกรรมการบริหารการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ดังกล่าวเป็นการดำเนินการภายใต้แนวทางการควบรวมหน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ใช่การตั้งหน่วยงานใหม่พร้อมอัตรากำลังคนใหม่ ซึ่งแนวทางการดำเนินการจำเป็นต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ให้เป็น พระราชบัญญัติการบริหารการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ควบคู่ไปด้วย โดยปัจจุบัน กระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมทั้งกำหนดกรอบการหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหน่วยงานแต่ละแห่งต่างมีภารกิจที่แยกจากกันมาโดยตลอด การควบรวมหน่วยงานจึงเป็นกระบวนการที่จะต้องหารือร่วมกันเพื่อออกแบบโครงสร้างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 54

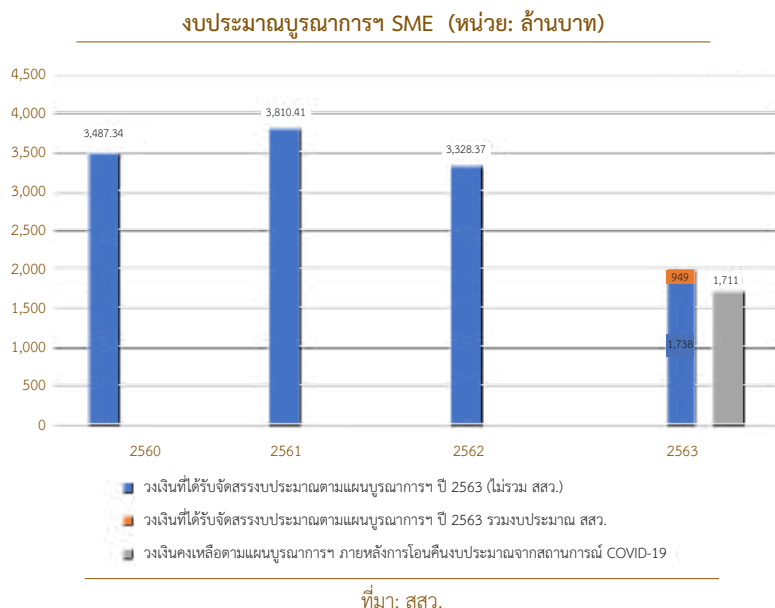
การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ เพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดเล็ก SMEs

● เป้าหมาย ●

มีศูนย์บริการ SME แบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service for SMEs) ที่สามารถเข้าถึงแก้ปัญหา และเชื่อมโยงมาตรการและกลไกสนับสนุนต่าง ๆ ของภาครัฐ SME เป็นมืออาชีพ สามารถปรับตัวรับมือ กระแสการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันถ่วงที มีความรอบรู้ และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม SME ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นได้อย่างก้าวกระโดดด้วยการ จัดทำคลังข้อมูลภาครัฐ และเชื่อมต่อระบบข้อมูล ทุกประเภทของหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนของรัฐ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การขยายตัวของ GDP SME เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 ความคุ้มค่าของการส่งเสริมและพัฒนา SME ภายใต้แผนบูรณาการส่งเสริม SME เพิ่มขึ้นจาก ปีก่อนหน้า และมีระบบฐานข้อมูล SME ที่มีการ บูรณาการระหว่างหน่วยงาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ SME ในฐานะที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ช่วยให้เกิดกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประเทศ จากจำนวนผู้ประกอบการ SME กว่า 3 ล้านราย และมีการจ้างงานกว่า 12 ล้านคน ทั้งนี้ หากพิจารณาสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME (GDP SME) ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563) มีมูลค่ารวม 3,251,139 ล้านบาท หดตัวลงร้อยละ 8.30 หลังจากที่ย้ายตัวร้อยละ 7.40 ในปี 2561 และร้อยละ

4.05 ในปี 2562 อันเป็นผลกระทบจากการจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการขาดความเชื่อมั่นในการใช้จ่ายของประชาชน ทำให้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยระหว่างปี 2561 – 2563 อยู่ที่ร้อยละ 1.05 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.0

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำหรับการดำเนินงานในการส่งเสริม SME ภายใต้งบประมาณบูรณาการฯ ปี 2563 มีจำนวน SME ที่ได้รับการพัฒนารวม 460,325 ราย จากเป้าหมายจำนวน 387,000 ราย ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจรวม 25,843.43 ล้านบาท คิดเป็น 15 เท่าของวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรรวม เพิ่มขึ้นจาก 6 เท่าในปี 2561 และปี 2562 เนื่องจากหลายหน่วยงานได้ปรับวิธีการส่งเสริม SME ไปสู่ระบบออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และสะดวกต่อการเข้าถึงของผู้ประกอบการ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพการให้บริการมากยิ่งขึ้น

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนา SME โดยได้จัดสรรงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการพัฒนา SME อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2559 สำหรับการจัดสรรงบประมาณแผนบูรณาการประจำปีงบประมาณ 2563 (ไม่รวมงบประมาณของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)) มีจำนวนรวม 1,738.04 ล้านบาท ภายหลังมีการโอนคืนงบประมาณเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จำนวน 27.38 ล้านบาท คงเหลืองบประมาณดำเนินการจำนวน 1,710.67 ล้านบาท โดยมีหน่วยงานร่วมดำเนินการ 8 กระทรวง รวม 22 หน่วยงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการขับเคลื่อนการส่งเสริม SME ที่แตกต่างกันตามศักยภาพ รวมทั้งการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริม SME ส่วนใหญ่จัดสรรเป็นงบประมาณในการพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อย ร้อยละ 54 และวิสาหกิจในระยะเริ่มต้น ร้อยละ 30 ขณะที่การพัฒนาปัจจัยแวดล้อมต่อการส่งเสริม SME ยังได้รับความสำคัญน้อยอยู่ที่เพียงร้อยละ 5 ของงบประมาณรวม

ในส่วนของ สสว. ในฐานะที่เป็นผู้ประสานการบูรณาการ (System Integrator) ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2563 และงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วงเงินรวม 1,893.74 ล้านบาท เพื่อใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุน SME โดยจัดสรรเป็นงบประมาณในการพัฒนาโครงการส่งเสริมให้เข้าถึง MSME และเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างสังคมผู้ประกอบการให้เติบโตและก้าวสู่สากล เกือบร้อยละ 80 และการยกระดับการบูรณาการ MSME ของประเทศด้วย BIG DATA ร้อยละ 4 ของวงเงินที่ สสว. ได้รับการจัดสรรรวม โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ 1) โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร (SME One-Stop Service Center : OSS) โดยบริการให้คำปรึกษาแนะนำหรือบริการส่งต่อภาครัฐแก่ SME จำนวน 186,558 ราย 2) โครงการพัฒนา SME PORTAL และระบบกลางในการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผ่านเว็บไซต์ smeone.info 3) การพัฒนาฐานข้อมูลการส่งเสริม SME แห่งชาติ และงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center) ผ่านเว็บไซต์ www.smeknowledgecenter.com ซึ่งมีผู้เข้าใช้บริการ ณ 30 กันยายน 2563 จำนวน 226,098 ครั้ง 4) การดำเนินงานในการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม SME ภายใต้แผนบูรณาการด้านการพัฒนา SME เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงมาตรการและกลไกการพัฒนา SME ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น 5) โครงการยกระดับศักยภาพ SME โดยพัฒนาระบบผู้ให้บริการทางธุรกิจ (Service Provider) ให้เอกชนสามารถเป็นหน่วยงานส่งเสริม SME (Business Development Service : BDS) เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น 6) การส่งเสริม SMEs ให้เข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและภาคเอกชน โดยดำเนินการร่วมกับกรมบัญชีกลาง ซึ่ง ณ วันที่ 9 พฤศจิกายน 2563 มีจำนวน SME ที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 601 ราย นอกจากนี้ ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาโครงการ SME Academy 365 เพื่อให้บริการองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจแก่ SME อย่างเป็นระบบทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ การพัฒนาระบบการประเมินศักยภาพ SME (SME Scoring) และฐานข้อมูล SME Big Data เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินศักยภาพของผู้ประกอบการและคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการของภาครัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายการบริหารการส่งเสริม SME ของภาครัฐ ยังมีประเด็นท้าทายที่ส่งต่อการบรรลุเป้าหมายและต้องเร่งปรับปรุง อาทิ การดำเนินกิจกรรมของบางหน่วยงานมีความล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนจากการระบาดของโควิด-19 การขึ้นทะเบียน SME ที่ยังคงมีจำนวนผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนเป็นจำนวนน้อย โครงการบูรณาการยังมีลักษณะเป็นการรวบรวมกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการในลักษณะเดิม ๆ โดยการให้ความรู้พื้นฐานทั่วไปซึ่งไม่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของ SME แต่ละกลุ่ม ทั้งยังขาดการเชื่อมโยงส่งต่อการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และนำบทเรียนที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงหรือยกเลิกโครงการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่ามากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งปฏิรูปและพัฒนากระบวนการส่งเสริม SME ให้สามารถตอบสนองความต้องการ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีต้นทุนต่ำ การจัดทำแผนงานและโครงการของภาครัฐได้คุณภาพมาตรฐานสามารถแก้ปัญหาเชิงลึกของผู้ประกอบการที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน โดยกำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพแทนตัวชี้วัดเชิงปริมาณเพื่อให้สามารถวัดผลและนำไปสู่การปรับปรุงแผนงาน/โครงการที่มีประสิทธิภาพต่อไปยังผู้ประกอบการได้ดียิ่งขึ้น โดยเร่งรัดการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

1. จูงใจให้ SME ขึ้นทะเบียน และเร่งรัดการพัฒนาระบบฐานข้อมูล SME ระบบวินิจฉัยเพื่อประเมินปัญหาและความต้องการเพื่อคัดกรองผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการและส่งเสริมให้ความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนระบบการรายงานการติดตามและประเมินผลการเข้าร่วมมาตรการและแผนงาน/โครงการของภาครัฐ พร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เป็นระบบเดียวกัน
2. ทบทวนการจัดทำแผนงาน/โครงการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน สามารถแก้ปัญหาเชิงลึกของผู้ประกอบการที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันตามขนาด สาขาธุรกิจ และความเชี่ยวชาญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ มุ่งเน้นให้บริการความรู้พื้นฐานทั่วไปและความรู้ขั้นสูง สถาบันเฉพาะทาง เน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญ สถาบันวิชาการ เน้นการวิจัยพัฒนาและต่อยอดในเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งปรับปรุงรูปแบบการส่งเสริมให้อยู่ในช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น และมีการรายงานผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงทบทวนอย่างเป็นระบบ
3. เร่งพัฒนาระบบ BDS และการให้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่สามารถจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา SME โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การบริหารจัดการธุรกิจแบบมืออาชีพ และการพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการสู่สากล
4. เร่งรัดการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจและมีผลกระทบสูง โดย 1) เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการทำธุรกิจ อาทิ การกำหนดมาตรฐานระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้าของภาคธุรกิจและบังคับใช้โดยเร็วเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า รวมทั้งผลักดันการบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ 2) ส่งเสริมตลาด โดยเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม SMEs ให้เข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและภาคเอกชน 3) สร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์ให้ SME ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเพื่อรองรับการทำธุรกิจรูปแบบใหม่ อาทิ สนับสนุนให้ SME ใช้ ERP Platform หรือซอฟต์แวร์ในการบริหารจัดการธุรกิจ และพัฒนา Platform กลางในการรวบรวมข้อมูลของ SMEs ที่เชื่อมโยงกับสถาบันการเงินเป็น Information Based Lending เพื่อให้ SMEs เข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้น 4) ขยายผลระบบศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อธุรกิจ (Biz Portal) ให้ครอบคลุมทุกการให้บริการและการพิจารณาอนุญาตของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ รวมทั้งเร่งรัดการพัฒนา SME Academy Online Platform เพื่อเป็นคลังรวบรวมความรู้ออนไลน์ที่ผู้ประกอบการเข้าถึงได้

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 55

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ

● เป้าหมาย ●

(1) ระบบประเมินผลการพัฒนาประเทศมีความสอดคล้องกับลักษณะของนโยบายที่เน้นการบูรณาการในหลายมิติและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (2) แนวคิดวิธีการ และสร้างตัวแบบ และระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้สะท้อนผลสัมฤทธิ์การพัฒนาที่ถูกต้อง ชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (3) เพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ให้สามารถมีเทคนิควิธีการ และเครื่องมือการวัดผลที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ และ (4) ใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่ได้มาตรฐานสากลโดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ระความสำเร็จในการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป หน่วยงานขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปได้อย่างเป็นบูรณาการ สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์การพัฒนาที่ถูกต้อง ชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้การออกแบบมาตรการการพัฒนาต่าง ๆ มีความสอดคล้องตามข้อเท็จจริงและข้อมูลเชิงประจักษ์ **โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยแล้ว**

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปีงบประมาณ 2563 สศช. ได้ดำเนินการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 แล้วเสร็จ โดยระบบ eMENSCR เป็นระบบข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถจัดเก็บข้อมูลการดำเนินการภาครัฐในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการที่สอดคล้องกับ 6 ยุทธศาสตร์ชาติ 23 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 12 แผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ส่งผลให้

สามารถทราบถึงสถานะของการดำเนินการ และปัญหาอุปสรรคในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม จำแนกตามหน่วยงาน จำแนกตามพื้นที่ และประเด็นการพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน เป็นระบบบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้สามารถออกแบบนโยบาย และมาตรการการดำเนินการต่อไปได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตามเพื่อให้การขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผล ผ่านระบบ eMENSCHR มีประสิทธิภาพมากที่สุด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้า ให้มีความถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน ตรงตามสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และช่วงระยะเวลาที่กำหนด เพื่อการพัฒนาทั้งในส่วนของระบบที่จะสามารถ ตอบสนองผ่านแพลตฟอร์มที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเพื่อให้สามารถวิเคราะห์หาช่องว่างของนโยบาย (Policy Gap) วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ เพื่อประโยชน์ต่อการจัดทำนโยบายและวางแผนการ พัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โดยระยะต่อไป สศช. จะดำเนินการพัฒนาแพลตฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูป ประเทศ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและภาคีการพัฒนา สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ผ่านการ ประมวลผลและวิเคราะห์โดยระบบ สำหรับประยุกต์ใช้ให้ สอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำหรับ ผู้บริหารประเทศ คณะกรรมการระดับชาติ หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคีการพัฒนาและภาคประชาชน ในการติดตาม การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูป ประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน ของหน่วยงาน เกิดการบูรณาการร่วมกันในหลายมิติ ของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ และเกิดความยั่งยืนสำหรับ การขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผล

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

“ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการรักษา พันฟู ทำให้เกิดความยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ ทั้งทรัพยากรทางบก ทรัพยากรทางน้ำ ทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม และระบบการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ดังปรากฏผลการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ทำให้รายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นกว่า 10 เท่า การเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นจำนวนรวมกว่า 66 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2562 ขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องขยะ น้ำเสีย มลภาวะ รวมถึงความเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรทั้งทางบก ทางน้ำ และทางทะเล ซึ่งส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพชีวิต และความยั่งยืนของประเทศในระยะยาว นอกจากนี้ ปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดภัยพิบัติที่รุนแรงและบ่อยครั้งเพิ่มขึ้น การขาดความต่อเนื่องของนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความล่าช้าของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เป็นเหตุให้จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการดำเนินการด้านทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อให้เกิดการรักษาฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุล มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม นำไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน สมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดประเด็นปฏิรูป 6 เรื่องหลัก ได้แก่ (1) ทรัพยากรทางบก (2) ทรัพยากรน้ำ (3) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (4) ความหลากหลายทางชีวภาพ (5) สิ่งแวดล้อม และ (6) ระบบบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเรื่อง และประเด็นปฏิรูป จำนวนรวม 36 ประเด็น โดยมี เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ดังนี้ (1) ทรัพยากรธรรมชาติได้ รับการรักษาและฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนเป็น ฐานการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแลรักษา อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดมลพิษ และผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ (3) เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ ประโยชน์ ลดความขัดแย้งของการพัฒนาที่ใช้ฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ บรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และลดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และ (4) มีระบบบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามแนวทาง ประชาธิปไตย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี สมาชิกโดยยึดถือผลประโยชน์ของประเทศ

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) ทรัพยากรทางบก ปัญหาคุณภาพดิน ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแก้ไข ปัญหาที่ต้นเหตุ อาทิ การให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตร แบบยั่งยืน การลดการใช้สารเคมี รวมทั้งปัญหา ของหน่วยงานรัฐในการกำกับดูแล ยังคงมีความทับซ้อนกัน ทั้งเรื่องการบริหารจัดการและพื้นที่ที่ดูแล ทำให้เกิดปัญหา ในการจัดเก็บข้อมูลและการบริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ ดังนั้น ควรมีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องในการเร่งพัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูล ของแนวเขตที่ดินป่าไม้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละ หน่วยงานให้เป็นเอกภาพ อยู่บนฐานข้อมูลชุดเดียวกัน เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลกลางของประเทศในด้านทรัพยากร ต่าง ๆ ที่ได้มาตรฐาน

2) ทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อาทิ การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ระบบเส้นทางน้ำ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ระดับชุมชน และการจัดการองค์ความรู้ที่เหมาะสม ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนั้นการมีส่วนร่วม ของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในระดับพื้นที่จึงเป็นประเด็นที่สำคัญ ที่ต้องดำเนินการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการน้ำตั้งแต่ ในระดับนโยบายไปจนถึงระดับพื้นที่ โดยการเตรียม ความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร เทคโนโลยีสารสนเทศ การวางแผนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์น้ำ และความร่วมมือจากภาคประชาชน เพื่อให้สามารถ ขับเคลื่อนการดำเนินการบริหารจัดการน้ำได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การดำเนินงาน ในด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความเกี่ยวข้องกับ มาตราการและกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งต้อง ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อสภาพการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และเพื่อให้สอดคล้อง กับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982 ที่ประเทศไทยให้ได้เข้าร่วมเป็นภาคี จึงทำให้

เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานในหลายส่วน อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการรักษาทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ดังนั้น การดำเนินการระยะต่อไป ควรตรากฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ มาใช้เป็นการชั่วคราว เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาได้ทันทั่วถึง และเพื่อนำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการออกกฎหมายดังกล่าว มาปรับปรุงและแก้ไขร่างกฎหมายที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต รวมทั้งควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การออกนโยบายการจัดทำแผน และร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของตนเอง

4) ความหลากหลายทางชีวภาพ การดำเนินการอนุรักษ์ คุ้มครอง พัฒนาและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการทำงานร่วมกันในหลายส่วน อาทิ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพที่ตรงต่อความต้องการของประเทศ การสร้างบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความรู้ความสามารถ และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของและดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรมุ่งเน้นการกำหนดกฎหมาย นโยบาย มาตรการ ข้อบัญญัติต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน และจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อประสานงานและบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการดำเนินการด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้ครอบคลุมในทุกมิติ รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้มีครบถ้วน และสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในมิติต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน

5) สิ่งแวดล้อม การจัดการมลพิษทางสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง เกิดจากสาเหตุในหลายมิติ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา องค์กรความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะปัญหามลพิษจากการใช้

รถยนต์ในเขตเมืองที่ก่อให้เกิดมลพิษ PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนจำนวนมาก อีกทั้งยังมีความซับซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษ ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป ควรมุ่งเน้นในการแก้ปัญหาโดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการจัดการปัญหามลพิษทั้งระบบ และสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินการ โดยยึดกรอบแนวคิดการป้องกันไว้ก่อน (Precautionary Principle) เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้าตลอดจนการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อโดยเฉพาะในระดับปัจเจกที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

6) ระบบบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการประเมินสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้ได้รับการดูแลและควบคุมอย่างมีมาตรฐานนั้น ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากภาคประชาชนเท่าที่ควร เหตุเพราะยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากภาคประชาชน อีกทั้งการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในการจัดทำ เนื่องด้วยการขาดปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินงาน อาทิ การขาดผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การขาดกลไกเชิงสถาบันที่จะมาขับเคลื่อน ดังนั้นในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และสร้างกลไกเชิงสถาบัน เพื่อให้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ได้ขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการทำให้เครื่องมือการประเมินสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐอื่น ๆ เป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน โดยปรับปรุงขั้นตอนหรือกลไกในการจัดทำประเมินสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมการรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนด้วย

สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามประเด็นปฏิรูป 6 เรื่องหลัก ดังนี้

0601

ทรัพยากรทางบก ประกอบด้วย ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรดิน และทรัพยากรแร่ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 1 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ (1) **ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า** ได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย อาทิ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ที่มีหน้าที่และอำนาจในการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบให้ทันต่อสถานการณ์และเป็นไปอย่างมีเอกภาพ (2) **ทรัพยากรดิน** โครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ จำนวน 3,945 ราย การฝึกอบรมด้านการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ พัฒนาต่อยอดศูนย์เรียนรู้ PGS โดยสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ เพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐ (3) **ทรัพยากรแร่** ได้ดำเนินการศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช โดยดำเนินการจ้างที่ปรึกษา และปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างชั้นข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นในการกำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำเหมือง และเหมืองหินปูนพร้อมจำแนกประเภท

0602 - 0606 ทรัพยากรน้ำ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 5 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ (1) **การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำ** อยู่ระหว่างการปรับปรุงพระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมในการปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้จัดให้มีกลไกการพิจารณาโครงการและการบริหารแผนโครงการสำคัญฯ ผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการขนาดใหญ่และโครงการสำคัญ ภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ตามกรอบของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 (2) **การบริหารเชิงพื้นที่** ดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจความรับผิดชอบงานชลประทานขนาดเล็ก และมุ่งผลักดันให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ สำหรับการดำเนินงานด้านการถ่ายโอนภารกิจและความรับผิดชอบให้แก่ท้องถิ่น อยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาในการถ่ายโอนภารกิจให้เป็นไปตามสภาพข้อเท็จจริง และเน้นในส่วนของการเพิ่มสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (3) **ระบบเส้นทางน้ำ** ได้ดำเนินโครงการศึกษาและพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบแหล่งน้ำธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน มุ่งเน้นการจัดทำแผนที่ทางอุทกศาสตร์ และจัดทำแผนที่ผังกรอบความคิดในแต่ละลุ่มน้ำสาขาทั้ง 254 สาขา ให้สามารถเห็นถึงกรอบความคิดในการพัฒนาและการบริหารจัดการของแม่น้ำ ลำห้วย คลอง หนอง บึง แหล่งน้ำธรรมชาติ และเพื่อให้การจัดระบบเส้นทางน้ำตามธรรมชาติมีความเหมาะสม ชัดเจน (4) **ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ** สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) ได้ถ่ายทอดและขยายผลการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาให้ชุมชนสามารถจัดทำข้อมูลน้ำ แผนที่น้ำ มีข้อมูลแหล่งน้ำเชิงพื้นที่ครบถ้วน สามารถใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน บริหารจัดการในสถานะต่าง ๆ และวางแผนงานพัฒนาดูแล บำรุงรักษา แหล่งน้ำในพื้นที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (5) **ความรู้ เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำ** มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการกรมทรัพยากรน้ำบาดาลแบบดิจิทัล และมีการพัฒนามาตรฐานและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการนอกเขตชลประทาน อาทิ โครงการบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโครงการพัฒนา Mobile Application ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความต้องการ ปริมาณน้ำ และสถานการณ์ด้านน้ำ เป็นต้น โครงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับการบริการการประกอบกิจการน้ำบาดาลออนไลน์

0607 - 0619 ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 5 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ (1) *การบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด* อยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล พ.ศ. (2) *การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล* ดำเนินการจัดทำอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 (3) *การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง* ได้ดำเนินงาน อาทิ โครงการ Clean Seas Campaign ภายใต้โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme) เพื่อมุ่งลดปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวและไม่โครพลาสติก โครงการติดตั้งทุ่นดักขยะทะเลบริเวณปากแม่น้ำใน 21 จังหวัดชายฝั่งทะเล (4) *การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล* ได้ดำเนินการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (อจชล.) แล้ว โดยเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (5) *การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่ง* ได้จัดทำแผนงานสนับสนุนการเฝ้าระวังและฝึกซ้อมขจัดคราบน้ำมันในพื้นที่เสี่ยงทางทะเลด้วยเรือขจัดคราบน้ำมัน และการทำบันทึกความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของผลิตภัณฑ์น้ำมัน รวมถึงได้จัดทำแอปพลิเคชัน WPWatch เพื่อใช้ในการแจ้งปัญหาน้ำมันรั่วไหล คราบน้ำมัน หรือแหล่งน้ำเปลี่ยนสี และ HW network เพื่อใช้ในการแจ้งเหตุปัญหาการลักลอบทิ้งขยะและของเสียอันตราย (6) *การบริหารจัดการการประมงทะเล* ได้ดำเนินการกำหนดประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย IUU การกำหนดมาตรการในการทำประมงเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างประมงพาณิชย์กับประมงพื้นบ้าน การประกาศปิดอ่าวไทยในฤดูวางไข่ หรือการกำหนดประเภทเครื่องมือของการทำการประมงพาณิชย์ (7) *การบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล* ได้ดำเนินโครงการนำร่องสร้างปะการังเทียมจากขาแท่นปิโตรเลียม ซึ่งเป็นการใช้ขาแท่นหลุมผลิตปิโตรเลียมจำนวน 7 ขาแท่น ไปจัดวางเป็นปะการังเทียมที่เกาะพะงัน (8) *การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง* ได้ดำเนินโครงการนำร่องในการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning) ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เกาะสีชัง พื้นที่อ่าวพังงา และพื้นที่เกาะพยาม (9) *การอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน* ได้มีการดำเนินการจัดทำรายงานสถานการณ์ปะการังและหญ้าทะเลประจำปี 2562 โครงการสำรวจประเมินสถานภาพทรัพยากรปะการัง โครงการประเมินสถานการณ์ปะการังฟอกขาวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (10) *การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง* ได้ดำเนินโครงการเชื่อมป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและแผงกันคลื่น นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์และกำหนดมาตรการเชิงกฎหมายในการบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งอย่างเป็นระบบในรูปแบบระบบหาด (11) *การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล* ได้มีการใช้ข้อมูลจากระบบพยากรณ์ทะเลและการเปลี่ยนแปลงทางสมุทรศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ปะการัง การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือระหว่าง ไทย-จีน ด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและเทคโนโลยี รวมถึงได้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (12) *การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเล* ได้ประกาศให้หมู่เกาะกระ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเล และ (13) *การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982* ได้เริ่มศึกษาและดำเนินการแก้ไขกฎหมายบางฉบับแล้ว เช่น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 การจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. เป็นต้น

0620 - 0625 ความหลากหลายทางชีวภาพ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 6 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ (1) *ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติ* และ ได้จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. และดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นที่มีต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติฯ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (2) *ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ* ได้ดำเนินการความเข้มแข็งด้านงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยในระดับแนวหน้าของประเทศ (Frontier research) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายการพัฒนางานวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 10 กลุ่มหลัก โดยเฉพาะ เกษตรสมัยใหม่ (Precision agriculture) (3) *ปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ คัมครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม* ได้มีการจัดทำระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ (<https://www.thaibiodiversity.org>) (4) *ปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน* ได้มีการจัดตั้งธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพ 15 แห่ง พร้อมจัดทำ (ร่าง) คู่มือการจัดทำธนาคารความหลากหลายระดับชุมชน และได้ดำเนินการศึกษา รวบรวม ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ (5) *ปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ* ดำเนินกิจกรรมการจัดสรรทุนเล่าเรียนสาขานุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้องตามความต้องการของหน่วยงานทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา และ (6) *ปฏิรูประบบกลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน* ได้มีการจัดทำข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 4 สาขา ได้แก่ 1) การเกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

0626 - 0628 สิ่งแวดล้อม มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 3 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ (1) *เสริมสร้างระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ* ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างพัฒนาระบบบริหารจัดการมลพิษจากแหล่งกำเนิดผ่านการยกย่องกฎหมายเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความตระหนักรู้ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาและแนวทางการแก้ไข ลดมลพิษจากชุมชน อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) *ปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบมลพิษ* ได้การกำหนดกฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการมลพิษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผ่านการดำเนินงานและโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการติดตามตรวจสอบและบังคับการกำกับแหล่งกำเนิดมลพิษและการจัดการเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ โครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน โครงการพัฒนาศักยภาพองค์กรในระดับมหาวิทยาลัย และการเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจสอบมลพิษด้านการปศุสัตว์ และ (3) *ผลักดันทุกภาคส่วนให้ร่วมแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ* ได้โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. โครงการประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการกักเก็บคาร์บอนในภาคเกษตรกรรม จัดทำร่างกฎหมายรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายโรงงานและอาคาร ร่างกฎหมายระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์

0629-0636 ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปจำนวน 8 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ (1) **ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ** ได้มีการชี้แจงความคืบหน้าการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรับทราบความคืบหน้า (2) **ระบบการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาย่างยั่งยืน** ได้มีการหารือกับหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงานที่ต้องจัดทำ SEA ตาม ร่าง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. (ฉบับปรับปรุง) ปรับปรุงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) (มกราคม พ.ศ. 2563) เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมกับการนำไปใช้งานและทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ (3) **ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ** ได้ดำเนินการโครงการการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ โดยจัดทำหลักเกณฑ์ทางด้านวิชาการ ประเมินผลกระทบการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ 18 พื้นที่ใน 13 จังหวัดแล้วเสร็จ (4) **ปฏิรูปการผังเมือง** โครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมืองอุตสาหกรรมยั่งยืน ในปี 2563 จำนวน 1 เมือง คือเทศบาลพนัสนิคม และขยายผลการขับเคลื่อนตามแนวคิดต้นแบบเมืองนิเวศ (Eco-City) ในปี 2563 ที่ อบต.เมืองมาย จังหวัดลำปาง (5) **ปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม** อยู่ระหว่างดำเนินการศึกษาแนวทางการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาแนวทางการปฏิรูปกองทุนสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นอิสระ และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการขยะ น้ำเสีย และของเสียอันตราย (6) **ปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และเครื่องมือบริหารจัดการ** ได้ให้หน่วยงานในสังกัดทบวงสถานภาพองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีการปรับโครงสร้างใน 2 ส่วนราชการ คือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกรมทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ ยังมีหน่วยงานที่อยู่ระหว่างพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างของกลุ่มภารกิจสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) กลุ่มส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กสส.) และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค (7) **ระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม** มีการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน ได้แก่ การจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. พัฒนาระบบการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมให้มีมาตรฐานและเกิดการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (8) **ปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนด โดยมีกฎหมายที่ประกาศใช้ในช่วงที่ผ่านมา จำนวน 13 ฉบับ

อย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นที่อยู่ในชั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมายจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่

(1) 0601 ทรัพยากรทางบก ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายทั้งทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรแร่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งยังเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ อาทิ กฎหมายผังเมือง กฎหมายชลประทาน กฎหมายด้านป่าไม้ และกฎหมายอื่น ๆ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางบกในภาพรวมยังคงมีความท้าทายในการบูรณาการและประสานงานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งการสร้างการรับรู้ของภาคประชาชนและการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

(2) 0609 การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่งนั้น จำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการลดปริมาณขยะจากต้นทางมากกว่าการดำเนินงานเก็บขยะตามชายฝั่งหรือในทะเล และการสนับสนุนการใช้นวัตกรรมที่ก่อให้เกิดขยะน้อยที่สุด รวมทั้งให้การสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนในการช่วยลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด

(3) 0614 การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ดังกล่าวต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการดูแล รักษาและมีการวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ดังนั้น ต้องอาศัยการร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในการแบ่งเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่อย่างยุติธรรม

(4) 0621 ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การต่อยอดงานวิจัยด้านความหลากหลายชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยการกำหนดทิศทางเพื่อให้มีการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปพัฒนาการใช้ทรัพยากรชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

0601
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0602
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0603
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0604
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0605
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0606
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0607
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0608
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0609
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0610
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0611
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0612
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0613
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0614
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0615
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0616
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0617
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0618
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0619
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0620
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0621
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0622
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0623
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0624
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0625
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0626
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0627
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0628
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0629
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0630
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0631
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0632
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0633
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0634
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0635
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0636
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ทรัพยากรทางบก

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

- (1) ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ที่เหมาะสมกับความต้องการของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์
- (2) ประเทศไทยมีแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบที่สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- (3) มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมีความเหมาะสม เป็นธรรม และคำนึงถึงคุณภาพทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

- (1) มีพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย
- (2) พื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าปีก่อน
- (3) ประเทศไทยมีแผนที่ศักยภาพแร่ แหล่งแร่ การจำแนกเขตศักยภาพแร่ และบัญชีทรัพยากรแร่ เพื่อเป็นฐานสำหรับการใช้

ที่มา: กรมป่าไม้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ทรัพยากรทางบก ถือเป็นหนึ่งในทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ แต่ที่ผ่านมาทรัพยากรเหล่านี้ ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างสิ้นเปลือง ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและลดลงเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครอง รักษาฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางบก ให้ควบคู่ไปกับการเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 102.48 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 31.68 เมื่อเทียบกับพื้นที่ประเทศไทย มีประเภทของสัตว์ป่าประมาณ 1,951 ชนิด โดยพบว่ามีจำนวนที่ถูกคุกคาม 361 ชนิด โดยส่วนมากเป็นสัตว์เสี่ยงลูกด้วยนม ในส่วนของทรัพยากรดินพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรดินของไทยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพธรรมชาติ อาทิ ดินเค็ม ดินตื้น และปัญหาที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ อาทิ ดินในพื้นที่นาทิ้ง ดินปนเปื้อน โดยปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ดินตื้น มีเนื้อที่ประมาณ 38,192,449 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.90 ของพื้นที่ประเทศ และหากแบ่งตามการใช้ประโยชน์พบว่าที่ดินส่วนมากถูกใช้เพื่อเป็นพื้นที่เกษตรกรรมประมาณร้อยละ 55 จากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารอันตรายทางการเกษตร

ส่งผลดินเสื่อมสภาพ เกิดสารตกค้างและขาดความอุดมสมบูรณ์ ในส่วนของทรัพยากรแร่ พบว่าในปี 2562 ประเทศไทยมีปริมาณการผลิตแร่ประมาณ 248.76 ล้านเมตริกตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 71,947 ล้านบาท ซึ่งต่ำกว่าปี 2561 ประมาณร้อยละ 6.66 โดยสามารถผลิตแร่ได้ประมาณ 38 ชนิด ซึ่งมากกว่าร้อยละ 90 เป็นการผลิตเพื่อใช้ภายในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดทำ ปรับปรุง และพัฒนากฎหมาย ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันแล้ว อาทิ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการออกอนุบัญญัติไปแล้วบางส่วน เพื่อใช้เป็นระเบียบข้อบังคับ ที่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ เพื่อหยุดยั้งความเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และเพื่อให้สามารถดำเนินการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ รวมทั้งยังมีกลไกที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ที่มีหน้าที่และอำนาจในการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบให้ทันต่อสถานการณ์ และเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และเกิดดุลยภาพกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และยังมีผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ เช่น การปรับปรุงข้อมูลและเพิ่มเติมขนาดพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนคร การผลิตกล้าไม้ การสนับสนุนเงินทุนและกล้าไม้ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ การสนับสนุนหน่วยงาน ภาครัฐ องค์กรเอกชน รัฐวิสาหกิจ วัด สถานศึกษา และประชาชนทั่วไป นำไปปลูกเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อคุ้มครองสัตว์ป่าหายากและใกล้สูญพันธุ์ 13 ชนิด ซึ่งอยู่ระหว่างการถ่ายทอดแผนไปสู่การวางแผนในพื้นที่อนุรักษ์ พร้อมทั้งดำเนินโครงการศึกษาประชากรช้างโดยติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) ให้ช้าง ในส่วนของการดำเนินการเรื่องที่ดิน ได้มีการประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการปฏิรูป

ประเทศด้านสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดิน อาทิ การรังวัดแปลงที่ดินให้กับราษฎรในบริเวณที่ปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี ปี 2545 (ortho photo) เพื่อนำข้อมูลไปจัดการตามระเบียบและกฎหมาย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีผลดำเนินการตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ จำนวน 3,945 รายการฝึกอบรมด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ พัฒนาต่อยอดศูนย์เรียนรู้ PGS โดยสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ เพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐ โดยจัดทำในรูปแบบของข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เป็นปัจจุบัน โดยได้ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 43,031.26 ไร่ และยังดำเนินโครงการสาธิตการปรับปรุงดินสำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่งเสริมการเรียนรู้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ยกกระตือรือร้นสินค้าข้าวของไทย และได้มีการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐ (คทช.) มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การดำเนินงานเพื่อปฏิรูปทรัพยากรแร่ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างชั้นข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นในการกำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำเหมือง และเหมืองหินปูนพร้อมจำแนกประเภท โดยรวมพื้นที่ศักยภาพแร่ปี 2561 – 2563 มีพื้นที่ 6.95 ล้านไร่ พร้อมทั้งได้ดำเนินการศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช โดยดำเนินการจ้างที่ปรึกษาและการป้องกันและแก้ไขปัญหาหาลพิษทางอากาศในพื้นที่วิกฤต (จ.สระบุรี) โดยอยู่ในระหว่างเตรียมการสำหรับจัดประชุมถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง (AAR)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ยังมีความท้าทายที่สำคัญในส่วนของข้อมูลพื้นที่สีเขียวในภาพรวมของประเทศ ซึ่งยังมีปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐกำกับดูแล โดยการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานนั้นใช้เทคโนโลยีที่ต่างกัน ส่งผลให้ขนาดพื้นที่ไม่เท่ากัน จึงเกิดปัญหาการทับซ้อนและการนับซ้ำกันในพื้นที่ที่เป็นรอยต่อกันของแต่ละหน่วยงาน และยังขาดสิ่งจูงใจให้เกษตรกรเข้ามาสู่ระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นรูปแบบของการเกษตรที่มีมิตรต่อธรรมชาติ ไม่ทำลายทรัพยากรและระบบนิเวศ ซึ่งปัญหาของคุณภาพดินส่วนมากเป็นผลมาจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกของเกษตรกร

เพื่อสร้างกลไกทางการคลัง เพื่อนำผลตอบแทนที่พึงเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพจากป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรแร่ และต้นทุนในการฟื้นฟูทรัพยากรดินให้กลับมามีอุดมสมบูรณ์ เข้ามาผนวกรวมไว้ในพิจารณาความคุ้มค่าในการลงทุนของแผนงานโครงการขนาดใหญ่ที่ทำให้เกิดการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดังกล่าว รวมทั้ง กำหนดให้นำผลตอบแทนที่จัดเก็บได้นั้นไปดำเนินการชดเชยผู้ได้รับผลกระทบ และฟื้นฟูทรัพยากรที่เสื่อมโทรมให้สามารถฟื้นตัว เพื่อสร้างการยอมรับกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และทำให้มีทรัพยากรทางบกที่สมบูรณ์สามารถเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาประเทศได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางบกของประเทศ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ต่อเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมทั้งกลไกทางนโยบายการเงินหรือการคลังเพื่อส่งเสริมการเพาะปลูกที่เป็นมิตรต่อระบบนิเวศและคุณภาพของดิน เช่น รูปแบบการเพาะปลูกแบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน และควรมีการร่วมกันอย่างบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการเร่งพัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูลของแนวเขตที่ดินป่าไม้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้เป็นเอกภาพอยู่บนฐานข้อมูลชุดเดียวกัน เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลกลางของประเทศในด้านทรัพยากรป่าไม้ที่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรปรับปรุงกฎระเบียบ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

การบริหารแผนโครงการที่สำคัญ ตามแผนยุทธศาสตร์ การบริหารทรัพยากรน้ำ

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำ

● ถ้าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

เกิดพื้นที่ตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันทุกภาคส่วนและมีกลไกหรือเครื่องมือเพื่อขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป พบว่าการพัฒนาแหล่งน้ำที่สำคัญตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการดำเนินโครงการสำคัญระดับประเทศ มีความล่าช้าไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามแผน เนื่องจากข้อจำกัดในการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ทั้งในมิติของภารกิจและกฎหมายที่แต่ละหน่วยงานถือปฏิบัติ อีกทั้งสภาพปัญหาและข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำมีความซับซ้อนสูง เนื่องจากความแตกต่างของสภาพพื้นที่ จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนงานโครงการด้านน้ำ ทั้งในระดับนโยบายและกลไกระดับปฏิบัติในพื้นที่ รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการด้านน้ำ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม การขอใช้พื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ ตลอดจนการจัดทำงบประมาณด้านน้ำดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยอาศัยกลไกการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เป็นกลไกผลักดันแผนงานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำบนพื้นฐานของการมีความเข้าใจบริบทของพื้นที่และคำนึงถึงการอนุรักษ์ รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้

การดำเนินงานสำคัญที่ผ่านมา การจัดทำพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2561 และได้มี การดำเนินการแก้ไขและจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเสร็จ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ประกาศลงราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2561 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับปรุงพระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมในการปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้จัดให้มีกลไกการพิจารณาโครงการและการบริหารแผนโครงการสำคัญฯ ผ่านคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการขนาดใหญ่และโครงการสำคัญ ภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ตามกรอบของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้การบริหารแผนงานโครงการตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีความยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ การควบคุมดูแลการเข้าถึงทรัพยากรน้ำของชาติภายใต้การกำกับดูแลของข้อกำหนดเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีความสอดคล้องกันทั้งระบบ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วม และความรู้ความเข้าใจของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ทุกลุ่มน้ำทั่วประเทศในรูปแบบกลไกคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการระดับจังหวัด ที่มีความเชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบให้แล้วเสร็จ เร่งออกกฎหมายรองและขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ เร่งบูรณาการกลไกคณะกรรมการระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อผลักดันแผนงาน/โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบนพื้นฐานความเข้าใจบริบทของพื้นที่ โดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การบริหารเชิงพื้นที่

● เป้าหมาย ●

มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงพื้นที่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

(1) เกิดพื้นที่ตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันทุกภาคส่วน (2) การแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อบท. พ.ศ. 2542 ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่ อบท. และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อบท. พ.ศ.... (ฉบับที่ 3) แล้วเสร็จตามแผน (3) จำนวนพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ที่ดินถูกต้องตามวัตถุประสงค์ (4) จำนวนพื้นที่ ที่มีการใช้ระบบเติมน้ำกลับลงสู่แหล่งน้ำใต้ดิน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้งจัดเป็นปัญหาที่ประเทศไทยประสบอย่างต่อเนื่องโดยตลอดเนื่องจากการกำหนดทิศทางการพัฒนาและบริหารทรัพยากรน้ำระดับพื้นที่ในปัจจุบันยังขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นผลให้ขาดความเชื่อมโยงและมีการดำเนินงานที่ทับซ้อนกันของหน่วยงานในระดับพื้นที่เป็นจำนวนมาก เป็นผลให้เกิดปัญหาในระดับพื้นที่มากมาย เช่น เส้นทางระบายน้ำตามธรรมชาติถูกกีดขวางจากสิ่งปลูกสร้าง การเสียสมดุลระหว่างการใช้น้ำผิวดินและใต้ดิน การขาดการบริหารการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกัน การดำเนินงานด้านการชลประทานเพื่อก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น ระบบส่งน้ำ บ่อบาดาล และระบบประปาบาดาล ที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงครอบคลุม เป็นต้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเร่งผลักดันประเด็นปฏิรูปการบริหารเชิงพื้นที่ เพื่อแบ่งเขตการบริหารจัดการและกำหนดผู้รับผิดชอบที่มีความชัดเจน แก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเร่งเสริมสร้างความพร้อมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงขีดความสามารถเชิงเทคนิคและศักยภาพในการบริหารจัดการแผนงาน/โครงการที่จะถูกถ่ายโอนลงมายังพื้นที่รับผิดชอบของบุคลากรในแต่ละพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ (สทช.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา การปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารการใช้ประโยชน์ที่ดินและสมดุลการใช้น้ำผิวดินและใต้ดิน ผ่านการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจความรับผิดชอบงานชลประทานขนาดเล็ก และมุ่งผลักดันให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ สำหรับการดำเนินงานด้านการถ่ายโอนภารกิจและความรับผิดชอบให้แก่ท้องถิ่น อยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาในการถ่ายโอนภารกิจให้เป็นไปตามสภาพข้อเท็จจริง และเน้นในส่วนของการเพิ่มสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 การปรับสมดุลการใช้น้ำทั้งผิวดินและใต้ดิน อยู่ในกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำบาดาลเชิงลุ่มน้ำและพื้นที่แบบบูรณาการ โดนได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการน้ำบาดาลแล้วเสร็จและมีผลบังคับใช้แล้ว จำนวน 5 ฉบับ และอยู่ในระหว่างดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ฉบับ พร้อมทั้งได้ดำเนินโครงการ อาทิ การพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภค บริโภค จำนวน 832 แห่ง การพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร จำนวน 997 แห่ง (คิดเป็นความสำเร็จมากกว่าร้อยละ 90) โครงการเติมน้ำใต้ดินระดับตื้นในพื้นที่แอ่งน้ำบาดาลเจ้าพระยาตอนบน จำนวน 500 แห่ง (แล้วเสร็จ 250 แห่ง) และได้ดำเนินการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อกำกับและติดตามการบริหารจัดการน้ำแล้วเสร็จในปี 2563 จำนวน 1 ระบบ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนสำคัญในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ คือ ศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนโครงการที่จะถูกถ่ายโอนลงมายังพื้นที่รับผิดชอบของบุคลากรในแต่ละพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การบริหารเชิงพื้นที่ในระยะต่อไปต้องให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางเทคนิค วิธีการดำเนินการ และการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้ภารกิจและโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากหน่วยงานส่วนกลางขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ระบบเส้นทางน้ำ

● เป้าหมาย ●

เพื่อบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน สามารถใช้ระบบเส้นทางน้ำที่มีหลักเกณฑ์ คู่มือ องค์ความรู้ และระบบสารสนเทศทางน้ำที่มีมาตรฐานเดียวกัน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนที่เส้นทางน้ำ 25 กลุ่มน้ำ ผังเส้นทางน้ำในผังเมืองรวมจังหวัดทั่วประเทศ การปรับปรุงกฎหมายเส้นทางน้ำ มาตรฐานเส้นทางน้ำ มาตรฐานระบบสารสนเทศทางน้ำ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบเส้นทางน้ำ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในแง่ของการกระจายน้ำซึ่งเป็นต้นทุนสำหรับการอุปโภค บริโภค โดยเฉพาะสำหรับการเกษตรกรรม การระบายน้ำและการป้องกันการเกิดน้ำท่วมและอุทกภัย การเป็นเส้นทางคมนาคมเพื่อการสัญจรทางน้ำ และยังเป็นแหล่งผลิตพลังงานทดแทนที่สำคัญ โดยการดำเนินงานเพื่อสร้างให้ระบบเส้นทางน้ำมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยความครอบคลุมของการศึกษาและบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดลำดับศักยภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำ และการเสื่อมสภาพของระบบเส้นทางน้ำจากการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อาทิ การคมนาคม การทำพื้นที่การเกษตร การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุของการชะล้างหน้าดิน และเป็นตะกอนทับถมแหล่งน้ำและทางน้ำ ส่งผลให้ธรรมชาติแปรปรวน เกิดภาวะไม่สมดุล

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการวางแผนออกแบบทางน้ำ และระบบแผนที่เส้นทางน้ำ ผังระบบระบายน้ำควบคู่กับผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการกำหนดเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการออกแบบขนาดองค์ประกอบของระบบเส้นทางน้ำที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยได้ดำเนินโครงการศึกษาและพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบแหล่งน้ำธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน มุ่งเน้นการจัดทำแผนที่ทางอุทกศาสตร์ และจัดทำแผนที่ผังกรอบความคิดในแต่ละลุ่มน้ำสาขาทั้ง 254 สาขา ให้สามารถเห็นถึงกรอบความคิดในการพัฒนาและการบริหารจัดการของแม่น้ำ ลำห้วย คลอง หนอง บึง แหล่งน้ำธรรมชาติ และเพื่อให้การจัดระบบเส้นทางน้ำตามธรรมชาติมีความเหมาะสม ชัดเจน มีการกำหนดลำดับศักยภาพ และขนาดของทางน้ำที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งคำนึงถึงมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อเส้นทางน้ำ ทำให้ระบบเส้นทางน้ำเสื่อมโทรมได้ มีการดำเนินการจัดทำแผนที่เส้นทางน้ำสายหลัก 25 กลุ่มน้ำ เพื่อวางแผนชุดลอกร่องน้ำแล้วเสร็จจำนวน 25 กลุ่มน้ำ

และเพื่อให้เกิดผลบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ที่ผ่านมามีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบเส้นทางน้ำอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้นิยามเรื่องผังน้ำและเส้นทางน้ำไว้ชัดเจน อีกทั้งกำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติจัดทำและประกาศใช้ผังน้ำในราชกิจจานุเบกษา เพื่อประโยชน์ในการจัดทำผังเมืองรวมตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 และการดูแลรักษาเส้นทางน้ำไม่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางน้ำหรือกระแสน้ำ หรือกีดขวางการไหลของน้ำในระบบทางน้ำ และพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 103 ยังระบุไว้อีกว่าในวาระเริ่มแรกให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จัดทำผังน้ำและรายการประกอบผังน้ำเสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อพิจารณาภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปฏิรูประบบเส้นทางน้ำให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัย การจัดทำองค์ประกอบของระบบเส้นทางน้ำที่เป็น มาตรฐานเดียวกัน มีการจัดลำดับความสำคัญของ เส้นทางน้ำ ที่มีความเชื่อมโยงกับผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ระหว่างหลายหน่วยงาน เพื่อให้ชุดข้อมูลที่น่ามาใช้ มีความครอบคลุมของการศึกษาและบริหารจัดการ เกี่ยวกับการกำหนดลำดับศักยภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำ และ การเสื่อมสภาพของระบบเส้นทางน้ำจากการพัฒนาใน ด้านอื่น ๆ อาทิ การคมนาคม การทำพื้นที่การเกษตร การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุของการชะล้าง หน้าดิน และเป็นตะกอนทับถมแหล่งน้ำและทางน้ำ ส่งผลให้ธรรมชาติแปรปรวน เกิดภาวะไม่สมดุล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้ การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ จะต้องเร่ง ดำเนินการจัดทำแผนที่เส้นทางน้ำ 25 ลุ่มน้ำและผัง เส้นทางน้ำในผังเมืองรวมจังหวัดทั่วประเทศ รวมทั้ง การปรับปรุงมาตรฐานเส้นทางน้ำ มาตรฐานระบบ สารสนเทศทางน้ำให้แล้วเสร็จ และเพื่อให้ผังน้ำที่จัดทำ ขึ้นใหม่สามารถดำเนินการได้จริงจะต้องเร่งกำหนด กฎหมายรองรับสำหรับการนำไปใช้ปฏิบัติของทุก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ

● เป้าหมาย ●

เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างเต็มประสิทธิภาพในหลายมิติ และเกิดการขยายผลความสำเร็จไปสู่วงกว้าง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนตัวอย่างความสำเร็จจากกลไกการขยายผล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การบริหารจัดการน้ำในหลายพื้นที่ ยังขาดความสมดุล ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างต้นทุนน้ำที่มีอยู่และปริมาณน้ำที่ถูกใช้ไป ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง ซ้ำซากในทุก ๆ ปี เนื่องจากการแก้ไขปัญหากเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่ผ่านมา มักดำเนินการด้วยความเร่งรีบ เพื่อสนองตอบนโยบายและปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก จึงอาจทำให้การวิเคราะห์จัดการปัญหาต่าง ๆ ขาดความสมบูรณ์ไม่ครบถ้วนทุกมิติ จึงจำเป็นต้องดำเนินการขยายผลด้านการบริหารจัดการน้ำและดูแลรักษาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนที่ประสบผลสำเร็จ โดยให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลเพื่อสร้างให้การบริหารจัดการน้ำทั้งในแนวดิ่งและแนวราบมีการใช้ประโยชน์จากผิวน้ำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพในทุกพื้นที่ เกิดการขยายผลจากต้นแบบความสำเร็จสู่การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

ที่มา: สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

การดำเนินงานที่ผ่านมา สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) ได้ถ่ายทอดและขยายผลการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาให้ชุมชนสามารถจัดทำข้อมูลน้ำ แผนที่น้ำ มีข้อมูลแหล่งน้ำเชิงพื้นที่ครบถ้วน สามารถใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน บริหารจัดการในสถานะต่าง ๆ และวางแผนงานพัฒนา ดูแลบำรุงรักษา แหล่งน้ำในพื้นที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม มุ่งเน้นส่งเสริมให้ชุมชนและเกษตรกรใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิเคราะห์สมดุลน้ำ วางแผนการเพาะปลูกอย่างเหมาะสม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สามารถเพิ่มผลผลิตและเกิดความมั่นคงด้านอาหาร รวมทั้งสามารถประสานการทำงานร่วมกับท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และเอกชนได้อย่างเข้มแข็ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนสำคัญในการขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ คือ การสร้างกลไกเพื่อขยายผลสู่ความสำเร็จที่มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรม รวมทั้งการสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง รวมถึงมีศักยภาพเพียงพอที่จะนำเอาองค์ความรู้ มาขยายผลในพื้นที่ของตนให้มีความเหมาะสมตามบริบท ของปัญหาในพื้นที่ สภาพภูมิสังคม และความต้องการ ของประชาชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้ การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้จะต้องเร่ง ผลักดันให้เกิดกลไกคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ ระดับชุมชน เพื่อเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและแนวทางการ พัฒนาทรัพยากรน้ำ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสม กับบริบทและความต้องการของชุมชน สร้างกระบวนการ ในการคิด ตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของชุมชนบนพื้นฐาน ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการบริหารจัดการน้ำ

● เป้าหมาย ●

บุคลากรทุกระดับที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ มีความรู้ความเข้าใจและขีดความสามารถด้านการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนศูนย์น้ำระดับจังหวัด จำนวนหน่วยงานที่มีการใช้เทคโนโลยีตามมาตรฐานและหน่วยงานที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Big Data ในการบริหารจัดการน้ำ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป จากภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ต้นทุนน้ำหรือปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละพื้นที่ในประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา มีความแปรปรวนทั้งในเชิงปริมาณและความถี่ ส่งผลให้การคาดการณ์ปริมาณน้ำเพื่อประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร และบริหารจัดการน้ำมีความยากทั้งในเชิงพื้นที่และเวลา ประกอบกับในปัจจุบันยังขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานอย่างเหมาะสม ข้อมูลกระจัดกระจาย ซ้ำซ้อน ไม่เป็นมาตรฐาน และถูกนำมาใช้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากยังขาดบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งต้องทำหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลบริหารจัดการจัดเก็บข้อมูล จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ทั้งในมิติด้านอุปสงค์และอุปทานน้ำ จึงมีจำเป็นต้องปฏิรูปความรู้ เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการบริหารจัดการน้ำ ด้วยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลน้ำระดับจังหวัด เพื่อประสานและรวบรวมข้อมูลให้เท่าทันต่อสถานการณ์น้ำในอนาคต สร้างองค์ความรู้และบ่มเพาะบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมือง นักเศรษฐศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ เป็นต้น เพื่อติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลได้ทันต่อสถานการณ์ทั้งในเชิงภาพรวมของประเทศและในระดับพื้นที่ย่อย ในลักษณะของศูนย์ปฏิบัติการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการกรมทรัพยากรน้ำบาดาลแบบดิจิทัล และมีการพัฒนา มาตรฐานและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการนอกเขตชลประทาน อาทิ โครงการบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย โครงการพัฒนา Mobile Application ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความต้องการปริมาณน้ำ และสถานการณ์ด้านน้ำ เป็นต้น โครงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับการบริการ การประกอบกิจการน้ำบาดาลออนไลน์ และมีการดำเนิน ในส่วนของการสร้างการรับรู้ เช่น โครงการสร้าง การรับรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล โครงการเสริมสร้าง องค์ความรู้ด้านน้ำบาดาลและเครือข่าย เพื่อการบริหาร จัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืนเป็นรายแ่งตามหลัก ธรรมชาติ พัฒนาและเพิ่มศักยภาพบุคลากรของ อปท. ภาคเอกชน ผู้ประกอบวิชาชีพน้ำบาดาลและองค์กร ผู้ใช้น้ำให้มีการบริหารจัดการตามหลักวิชาการ ด้านน้ำบาดาล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและ ทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำ คือ การบริหารจัดการ ข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำผ่านการใช้เทคโนโลยีอย่าง เท่าทันสถานการณ์ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ รวมถึงการคาดการณ์ข้อมูลในระยะยาว จนสามารถจัดทำ เป็น “คลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ” ได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยง ข้อมูลจากหลายภาคส่วนทั้งในมิติอุปสงค์ และอุปทาน อย่างต่อเนื่องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน และต้องอาศัย ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และ หน่วยงานระดับท้องถิ่น รวมถึงการการพัฒนาบุคลากรที่มี ศักยภาพเพียงพอต่อการร่วมกันบริหารจัดการข้อมูลด้าน ทรัพยากรน้ำขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ข้อมูล ที่มีความซับซ้อน และกระจัดกระจายกันสามารถรวบรวม เพื่อนำมาวิเคราะห์ และประเมินเป็นข้อมูลกลางได้ จะต้องให้ความสำคัญกับการเร่งการจัดตั้งศูนย์น้ำจังหวัด รวมถึงสร้างเครือข่ายข้อมูลระหว่างศูนย์ข้อมูลน้ำระดับ จังหวัดที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เร่งผลักดันการนำ เทคโนโลยี Cloud เข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล และนำ เทคโนโลยีระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เข้ามา ช่วยในการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำรวมถึงการคาดการณ์ ในระยะยาว พร้อมกับยกระดับองค์ความรู้ ประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของ บุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การบริหารจัดการ เขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รายจังหวัด

● เป้าหมาย ●

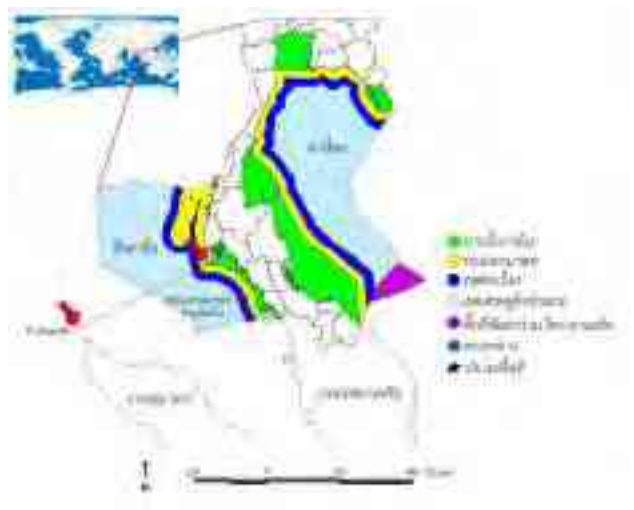
มีการกำหนดเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และจัดทำ One Marine Chart

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ต้นฉบับแผนที่การจำแนกเขตทางทะเลและชายฝั่ง รายจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาพรวมของพื้นที่ทางทะเล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยมีจังหวัดที่มีขอบเขตติดทะเล 23 จังหวัด แบ่งเป็นทะเลฝั่งตะวันตก ได้แก่ ทะเลอันดามัน รวมไปถึง ช่องแคบมะละกา 6 จังหวัด และทะเลฝั่งตะวันออก ได้แก่ ทะเลฝั่งอ่าวไทย 17 จังหวัด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทย มีจังหวัดที่มีการกำหนดเขตจังหวัดในการบริหารทรัพยากร จากการแบ่งเขตทางทะเลได้อย่างชัดเจนเพียง 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจังหวัดในเขต อ่าวไทยตอนใน ทั้งนี้ อีก 16 จังหวัดที่มีขอบเขตติดทะเล ยังไม่มีแผนที่การใช้ประโยชน์ทางทะเลที่ชัดเจน ส่งผลให้ ภาพรวมการใช้ประโยชน์และการแบ่งเขตทางทะเลของ ประเทศไทยยังขาดความชัดเจน ดังนั้น การจัดทำแผนที่ การใช้ประโยชน์ทางทะเล และการวางแผนเชิงพื้นที่ทาง ทะเลของไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการจัดทำแผนที่ภาพรวมของประเทศและแผนที่เฉพาะที่เป็น มาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ ในภารกิจที่รับผิดชอบต่อไป และเพื่อการรักษาผลประโยชน์ ของชาติทางทะเล โดยการสร้างความสมดุลของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เป็นฐานที่มั่นคงในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจของไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันผลักดันการกำหนดเขตจังหวัดทางทะเลของประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยกระทรวงมหาดไทย ได้ประชุมหารือกับหน่วยงานและจังหวัดที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องจนได้ข้อยุติในการตกลงเรื่องเขตจังหวัด ทางทะเลของทั้ง 23 จังหวัดแล้ว ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำ บันทึกร่วมกันของจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 23 จังหวัด เพื่อที่จะนำรายละเอียดของข้อตกลงดังกล่าวนี้ มาดำเนินการจัดทำกฎหมายในการแบ่งเขตทางทะเล ของประเทศไทยรายจังหวัด คือ ร่างพระราชบัญญัติ การกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัด ทางทะเล พ.ศ. ซึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจนของเขต การปกครองของจังหวัดทางทะเลทั้ง 23 จังหวัดชายทะเลต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

นอกจากจะมีการผลักดันการกำหนดเขตจังหวัดทางทะเลของประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกันแล้ว จังหวัดยังต้องกำหนดพื้นที่คุ้มครองทางทะเลหลายประเภทตามเป้าประสงค์ของแต่ละพื้นที่ด้วย ดังนั้น ประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การกำหนดกิจกรรมการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ให้มีความชัดเจน เพื่อลดความทับซ้อนและความสับสนของหน่วยงานปฏิบัติและผู้ใช้ประโยชน์จากทะเล และการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนในทุกเพศทุกวัย ถึงอาณาเขตของประเทศไทยที่ได้รวมเขตจังหวัดทางทะเลทั้ง 23 จังหวัด โดยควรมีการบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษา ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัดที่ชัดเจนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการดำเนินงานในระยะต่อไป หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนที่เขตจังหวัดทางทะเลรายจังหวัดให้แล้วเสร็จ และกำหนดพื้นที่คุ้มครองทางทะเลที่มีลักษณะการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ชัดเจน และเห็นชอบร่วมกัน เพื่อเป็นมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้คงความสมบูรณ์มากขึ้น ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน รวมทั้งควรเร่งสร้างการตระหนักรู้ถึงเขตทางทะเลและชายฝั่งทั้ง 23 จังหวัดของประเทศไทยให้แก่ทุกภาคส่วนได้รับรู้ และควรมีการเร่งบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องถึงอาณาเขตทางทะเลต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กร ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

● เป้าหมาย ●

จัดทำร่างพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีความเกี่ยวข้องกับภาคส่วนราชการในระดับนโยบายและหน่วยดำเนินการระดับปฏิบัติเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างมีกฎหมายเพื่อควบคุมกำกับและสอดส่องการดำเนินงานให้เป็นไปตามบทบาทภารกิจของตนเอง จึงส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลขาดเอกภาพและไม่สามารถขับเคลื่อนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับใช้ในเขตทางทะเลของประเทศไทย พร้อมทั้งกำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบในการประสานการปฏิบัติงานและการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ ซึ่งปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการตามกฎหมายข้างต้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ได้ดำเนินการจัดทำอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 แล้ว เพื่อใช้เป็นระเบียบ ข้อบังคับในทางปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้างต้น และได้มีการดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พร้อมในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที อาทิ การฝึกภาคสนามทางทะเล (Field Training Exercise : FTX) การฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ (Crisis Management Exercise : C-MEX) การป้องกันและปราบปรามเรือประมงผิดกฎหมายตามแนวทางของศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออก (Port In Port Out Controlling Center : PIPO) เป็นต้น และได้มีการบูรณาการการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางทะเลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานด้านการปรับสมดุลโครงสร้างองค์กร ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภายหลังจาก พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ได้ใช้เป็นกฎหมายหลักด้านการรักษา ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล คือการเร่งสร้างการรับรู้ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคเอกชน และ ภาคประชาชน เกี่ยวกับสาระสำคัญของตัวบท และมาตรการภายใต้พระราชบัญญัติฯ และอนุบัญญัติ ดังกล่าว เพื่อให้ภาคีที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ทางทะเลได้อย่างสอดคล้อง กับหลักการของกฎหมาย ส่งผลให้การขับเคลื่อนการ รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีความพร้อมในการ ปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมทางทะเล ตลอดจนอำนาจการและประสานงาน ในการจัดการกับภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคง ทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ศูนย์อำนวยการ รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ในฐานะ หน่วยงานหลักตามกฎหมายดังกล่าวควรร่วมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างการรับรู้ และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบ รายละเอียดของกฎหมาย พร้อมทั้งดำเนินการควบคุม กำกับและติดตามการบังคับใช้กฎหมายให้สามารถบรรลุผล ที่ต้องการ ยิ่งไปกว่านั้นการปรับปรุงกฎหมายให้มีความ ทันสมัยเท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงหลัก ของประเทศและโลกที่มีความซับซ้อน ตลอดจนผลกระทบ ต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยังเป็นสิ่งที่ต้องให้ ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

การบริหารจัดการขยะ ในทะเลและชายฝั่ง

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง
ที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ปริมาณขยะทะเลดีขึ้นกว่าปัจจุบันอย่างน้อย
ร้อยละ 60

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ขยะมูลฝอยในทะเลและชายฝั่งนับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเล สัตว์ทะเล การประมง และการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คุณภาพของน้ำทะเลเสื่อมโทรมลง โดยข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปี 2562 พบว่าประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยรวม 28.71 ล้านตัน โดยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเพียง 9.81 ล้านตัน และเป็นขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 12.52 ล้านตัน คงเหลือขยะมูลฝอยที่ไม่ได้นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน 6.38 ล้านตัน โดยขยะมูลฝอยดังกล่าวส่วนหนึ่งจะถูกปล่อยลงแหล่งน้ำและลงสู่ท้องทะเล ในปี 2562 พบว่าปริมาณขยะมีโอกาสไหลลงสู่ทะเลในพื้นที่ 23 จังหวัดชายฝั่งทะเล จำนวนประมาณ 26,800 - 40,200 ตัน/ปี ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในปี 2562 พบว่าขยะทะเล 2 อันดับแรกเป็นขยะประเภทพลาสติก ส่งผลให้ทัศนียภาพทางทะเลเสื่อมโทรมลง และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของสัตว์ทะเล เช่น พะยูนที่เสียชีวิตจากการอุดตันของขยะพลาสติกในลำไส้ หรือการเสียชีวิตของเต่าทะเลจากการกินขยะพลาสติกจำนวนมาก

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะในทะเลและชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการ Clean Seas Campaign ภายใต้โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme) เพื่อมุ่งลดปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวและไม่โครพลาสติก โครงการติดตั้งทุ่นดักขยะทะเลบริเวณปากแม่น้ำใน 21 จังหวัดชายฝั่งทะเล ที่สามารถลดปริมาณขยะได้จำนวนทั้งสิ้นมากกว่า 1.3 ล้านชิ้น มีน้ำหนักรวมมากกว่า 1.4 แสนกิโลกรัม โดยดำเนิน

กิจกรรมไปแล้วทั้งสิ้น 112 พื้นที่ จำนวน 471 ครั้ง โครงการพื้นที่สาธิตการบริหารจัดการขยะทะเลครบวงจร ซึ่งเริ่มดำเนินการนำร่องในจังหวัดระยองแล้ว และโครงการในการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบต่าง ๆ อาทิ ผลกระทบของขยะต่อสัตว์ทะเล ผลกระทบของขยะต่อระบบนิเวศชายหาด เป็นต้น และยังมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะพลาสติกตั้งแต่ต้นทางโดยประชาชนผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ อาทิ Facebook คลื่นวิทยุท้องถิ่น เป็นต้น รวมถึงได้มีการจัดทำแนวทางการปฏิบัติการภายใต้แผนปฏิบัติการที่เป็นกลไกในการบริหารจัดการปัญหาขยะทะเลแล้ว อาทิ แผนปฏิบัติการ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 เป็นต้น ส่งผลให้สถานการณ์ขยะในทะเลของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารลุ่มน้ำ เป้าหมาย คือ การจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ได้ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องและตกค้างอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ขาดจิตสำนึกต่อพื้นที่สาธารณะ การใช้ถุงพลาสติกที่ย่อยสลายได้ยาก ขาดแรงจูงใจในการจัดการขยะและการแยกขยะ รวมถึงการไม่เห็นประโยชน์อย่างคุ้มค่าในการที่จะนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะลดการใช้ขยะอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายด้านการบริหารจัดการขยะทะเล จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะที่ต้นทางในระดับครัวเรือนมากกว่าการดำเนินงานที่ปลายทางด้วยการตามเก็บขยะในทะเลและชายฝั่ง โดยภาครัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือกันในการสนับสนุนโครงการหรือมาตรการที่สำคัญ เช่น การสร้างจิตสำนึกการลดขยะ การใช้ซ้ำ และการคัดแยกขยะที่ต้นทาง โครงการลงทุนสร้างนวัตกรรมเพื่อการจัดการขยะอย่างถูกวิธี การสนับสนุนนวัตกรรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะน้อยที่สุด การออกแบบบรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายได้จริงโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิต และการเพิ่มภาษีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียว เป็นต้น

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หน่วยงาน ภาคประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างถูกต้อง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในหลายกิจกรรม อาทิ การค้าและการขนส่งทางทะเล (พาณิชย์นาวี) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมีชีวิตและไม่มีชีวิตจากทะเล การท่องเที่ยวทางทะเล อุตสาหกรรมชายฝั่ง และมีแนวโน้มว่าจะมีการใช้ประโยชน์ทางทะเลเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งปัจจุบันสถานภาพของทะเลไทยเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุหลักมาจากการขาดความตระหนักรู้ในเรื่องความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ประกอบกับขาดการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล ทั้งที่เป็นระบบฐานข้อมูล เรื่องราวที่ควรทราบเกี่ยวกับทะเล และวิธีการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้อง จึงส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นำไปสู่ความไม่เข้าใจ การเพิกเฉย และละเลย ในการมีส่วนร่วมของการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาที่ถูกต้อง อีกทั้ง การบริหารจัดการหรือการบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ต้องพิจารณาจากฐานความรู้ งานวิชาการและงานวิจัยที่ถูกต้อง จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการจัดระบบการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลให้เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนในการนำไปใช้ต่อยอดการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ที่มา: หนังสือทะเลและมหาสมุทร และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
จัดทำโดย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (อจชล.) แล้ว โดยเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีหน้าที่หลักในการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สถานภาพของการใช้ประโยชน์ทางทะเลของประเทศ กิจกรรมการใช้ประโยชน์จากทะเลที่ถูกต้อง รวมถึงดำเนินการด้านการสร้างความตระหนักรู้และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

ในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเล ซึ่งเป็นการดำเนินการตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งเป็นคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและประสานส่วนราชการอื่น ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการเป็นที่ปรึกษาและให้ความรู้เรื่องความมั่นคงทางทะเลในระดับเยาวชนไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย อีกทั้ง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งยังได้ดำเนินโครงการเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางทะเลให้แก่ทุกภาคส่วน โดยปี 2563 ได้จัดงานวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้มีการจัดการองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การพัฒนาระบบเตือนภัยสถานการณ์ปะการังฟอกขาว การจัดทำและเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะผ่านช่องทางออนไลน์ อาทิ เรื่องปะการัง หญ้าทะเล สัตว์ทะเลหายาก ขยะทะเล เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี การบริหารจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล มีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในพื้นที่ อาทิ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมประมง กรมเจ้าท่า สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ความท้าทายที่สำคัญ คือ การรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ทางทะเลของ อจชล. เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อยอดในการจัดทำแผนงาน โครงการด้านการพัฒนาทรัพยากรทางทะเลให้มีการเชื่อมต่อ/ส่งมอบข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และร่วมบูรณาการการจัดเก็บสังเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ทางทะเลร่วมกับหน่วยงานจัดเก็บข้อมูลหลักทางทะเลแต่ละด้าน เพื่อร่วมกันสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ทางทะเลที่ได้รับการยอมรับร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งเน้นการสร้างร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะ อจชล. และองค์กรในระดับพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญขงทรัพยากรทางทะเลให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดกิจกรรมรณรงค์หรือการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้การเชื่อมโยงข้อมูลมีความครอบคลุมทรัพยากรทางทะเลทุกมิติอย่างรอบด้าน และร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่สำคัญในการสงวนรักษา และฟื้นฟูทรัพยากรให้มีความยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11

การบริหารจัดการมลพิษ ในทะเลและชายฝั่ง

● เป้าหมาย ●

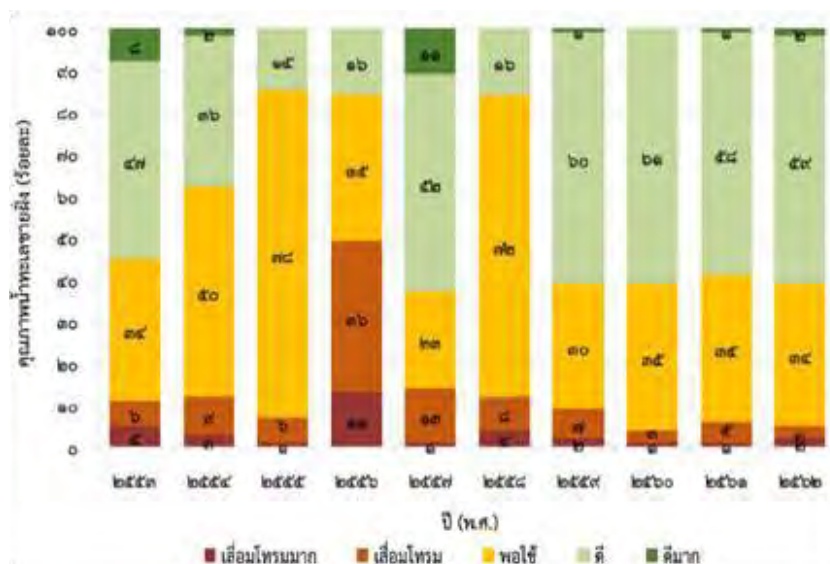
กำหนดแนวทางการบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่งที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สามารถบำบัดน้ำเสียตามชายฝั่งและเกาะได้อย่างน้อยร้อยละ 30 ทั่วประเทศ และร้อยละ 50 ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวหนาแน่นอย่างน้อย 10 แห่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เรื่องมลพิษในทะเลและชายฝั่งยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าพื้นที่อ่าวไทยตอนในมีค่าคุณภาพของน้ำทะเลไม่ได้มาตรฐานสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ โดยมีสาเหตุหลักจากภาคอุตสาหกรรมติดพื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมหนัก ภาคครัวเรือนที่พักอาศัยอยู่ติดทะเล และภาคการท่องเที่ยวในทะเลที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี อย่างไรก็ตาม คุณภาพของน้ำทะเลชายฝั่งในประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยในปี 2562 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมาก ร้อยละ 95 โดยพบว่าส่วนมากจะอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมากร้อยละ 5 โดยพบว่าส่วนมากอยู่ในบริเวณแหล่งนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งประเทศไทยยังขาดเครื่องมือในการเฝ้าระวังหรือแจ้งเตือนได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ และการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการติดตามตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่งในฝั่งอ่าวไทยและอันดามันอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันได้ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 217 สถานี พร้อมทั้งได้ดำเนินการเผยแพร่ผลการดำเนินงานด้านการวิเคราะห์ดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ผ่านเว็บไซต์กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ในการติดตามความเสียหาย

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

ของทรัพยากรทางทะเลอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 17 (สถานการณ์ฉุกเฉิน) กรณีน้ำมันรั่วไหล/ปรากฏการณ์น้ำเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และยังมีแอปพลิเคชัน สำหรับรับแจ้งเหตุและแจ้งเตือนปัญหามลพิษ จากประชาชนในกรณีที่พบเห็นการทิ้งน้ำเสียลงแหล่งน้ำสาธารณะ ปัญหาน้ำเสีย สัตว์น้ำหรือปลาตายจำนวนมาก คราบน้ำมัน หรือแหล่งน้ำเปลี่ยนแปลงสามารถแจ้งผ่านโทรศัพท์มือถือ จำนวน 2 แอปพลิเคชัน ได้แก่ WPWatch และ HW network และได้เริ่มมีการนำระบบภูมิสารสนเทศมาใช้ในการติดตาม เตือนภัยมลพิษ และภัยพิบัติทางทะเล เพื่อประมวลผลและคาดการณ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล

โดยได้มีการติดตั้งและพัฒนาระบบเรดาร์ชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดกระบี่แล้ว จำนวน 2 สถานี อีกทั้ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้บรรจุเรื่องมลพิษในทะเลและชายฝั่งไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหามลพิษทางน้ำในทะเลมีสาเหตุมาจากการขาดการบำบัดน้ำเสียอย่างถูกต้องของผู้ใช้น้ำกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจท่องเที่ยว และโรงแรม และภาคการเกษตร ดังนั้น ความท้าทายสำคัญ คือการเร่งสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการในการบริหารจัดการน้ำก่อนปล่อยลงสู่ทะเลอย่างถูกต้องทั้งระบบ และการนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รวมทั้ง การบังคับใช้กฎหมายการบริหารจัดการน้ำเสียอย่างเข้มงวด เพื่อให้ประเทศไทยมีการบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่งที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่งในระยะต่อไป จึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหามลพิษทั้งระบบตั้งแต่ต้นทาง ทั้งในเรื่องของขยะ น้ำเสีย และมลพิษต่าง ๆ ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการติดตามและเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงควรสร้างการตระหนักรู้แก่ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และควรนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบที่จะตามมา

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12

การบริหารจัดการการประมงทะเล

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการประมงทะเล
ที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนบริหารจัดการประมงทะเลรายจังหวัด ปรับปรุง
กฎหมายที่เกี่ยวกับการประมงทะเลให้มีความเหมาะสม
และมีประสิทธิภาพ และการทำประมงที่คำนึงถึง
ศักยภาพของปริมาณสูงสุดของสัตว์น้ำที่สามารถจับได้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในปี 2562 สหภาพยุโรปได้ประกาศปลดสถานะใบเหลืองของ
ภาคการประมงของไทย เพื่อแสดงการยอมรับต่อความก้าวหน้าของการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย การขาด
การรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing : IUU) ส่งผลให้ปัจจุบันประเทศไทย
มีระดับของอุตสาหกรรมประมงเทียบเท่ากับมาตรฐานสากล โดยสถานการณ์การประมงไทยในปี 2562 พบว่า
มีปริมาณการจับสัตว์น้ำเค็ม 1,858.09 พันตัน ลดลงร้อยละ 1.44 จากปี 2561 แต่มีมูลค่าสัตว์น้ำเค็ม 139,900.50 ล้านบาท
เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 6.64 โดยแบ่งเป็นการจับแบบธรรมชาติในน่านน้ำไทย 1,495.47 พันตัน มูลค่า 68,630 ล้านบาท
และจับแบบธรรมชาติจากนอกลน่านน้ำไทย 251 ตัน มูลค่า 10 ล้านบาท และการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมีปริมาณ
495.19 พันตัน มูลค่า 73,782.68 ล้านบาท โดยสถิติการจับสัตว์น้ำเค็มในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า มีปริมาณ
การจับสัตว์น้ำเค็มจากธรรมชาติและการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมีแนวโน้มลดลง แต่มูลค่าสัตว์น้ำเค็มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำเค็ม จำแนกตามวิธีทำการประมง พ.ศ. 2551-2562

พ.ศ.	ปริมาณสัตว์น้ำเค็ม (พันตัน)			มูลค่าสัตว์น้ำเค็ม (ล้านบาท)		
	จับจาก ธรรมชาติ	เพาะเลี้ยง ชายฝั่ง	รวม	จับจาก ธรรมชาติ	เพาะเลี้ยง ชายฝั่ง	รวม
2551	1,644.80	808.3	2,453.10	42,147.00	55,145.30	97,292.30
2552	1,663.80	894.8	2,558.60	42,758.10	66,566.90	109,325.00
2553	1,601.30	755.4	2,356.70	45,505.60	64,620.40	110,126.00
2554	1,610.40	817	2,427.40	49,630.60	81,422.70	131,053.30
2555	1,500.20	817.7	2,317.90	54,911.10	83,217.20	138,128.30
2556	1,614.50	561.5	2,176.00	56,191.90	65,352.20	121,544.10
2557	1,488.30	482.6	1,970.90	52,242.90	58,213.30	110,456.20
2558	1,317.20	508.7	1,825.90	50,900.20	54,605.80	105,506.00
2559	1,302.00	499.6	1,801.60	55,787.20	63,464.40	119,251.60
2560	1,300.40	408.2	1,808.60	58,222.10	69,230.70	127,452.80
2561	1,393.00	495.5	1,888.50	62,000.70	71,868.70	133,869.40
2562	1,362.90	495.19	1,858.09	66,117.88	73,782.62	139,900.50

ที่มา: กรมประมง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อบริหารจัดการประมงทะเล ได้แก่ การกำหนดประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย (IUU) โดยมีการติดตามเฝ้าระวัง รวมถึงการลาดตระเวนตรวจจับเรือประมงผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการกำหนดมาตรการในการทำประมงเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างประมงพาณิชย์กับประมงพื้นบ้าน อีกทั้งส่งเสริมการทำประมงให้มีความยั่งยืน เช่น การประกาศปิดอ่าวไทยในฤดูวางไข่ หรือการกำหนดประเภทเครื่องมือของการทำประมงพาณิชย์ เป็นต้น และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (ฉบับแก้ไข) ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น ได้แก่ (1) การปรับปรุงกฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำการประมงพาณิชย์ พ.ศ. 2562 เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการทำประมงของชาวประมง ยืดหยุ่นให้สามารถแก้ไขใบอนุญาตได้ (2) ประกาศกรมประมง ลงวันที่ 24 มกราคม 2563 เรื่อง เงื่อนไขที่ผู้รับใบอนุญาตให้เปลี่ยนพื้นที่ทำการประมงต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2563 โดยออกประกาศผ่อนปรนให้

ผู้รับใบอนุญาตเครื่องมืออวนล้อมจับ อวนครอบหมึก และเรือปั่นไฟ ในพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยย้ายฝั่งไปทำการประมงในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันได้ ในช่วง 1 ตุลาคม ถึง 31 มีนาคมของทุกปี (3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดเครื่องมือทำการประมง วิธีการทำการประมง และพื้นที่ทำการประมง ที่ห้ามใช้ทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำเขตทะเลชายฝั่ง พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2560 โดยมีสาระสำคัญประกาศห้ามใช้เครื่องมือประมง 12 ชนิด ทำการประมงในเขตชายฝั่ง เว้นแต่อวนครอบ ซ้อน ยกหมึก ให้คณะกรรมการประมงประจำจังหวัดออกประกาศกำหนดให้ทำการ (4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดเครื่องมือทำการประมง วิธีการทำการประมง และพื้นที่ทำการประมง ที่ห้ามใช้ทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำเขตทะเลชายฝั่ง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2562 โดยตั้งแต่ช่วงปี 2562 – ปัจจุบัน ได้มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับการทำการประมงไปแล้วทั้งสิ้น 930 คดี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระหว่างการจัดทำแผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าประเทศไทยจะได้รับการปลดจากสถานการณ์การทำประมงผิดกฎหมายจากสหภาพยุโรป และได้มีการดำเนินคดีกับผู้ทำการประมงที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ยังพบการลักลอบในการทำการประมงผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกรอบของกฎหมายในการกำหนดมาตรการติดตามควบคุม เฝ้าระวัง และลงโทษการทำการประมงอาจไม่เพียงพอที่จะป้องกัน ระวัง และยับยั้งการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหากภาครัฐไม่มีนโยบายหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาโดยด่วน อาจส่งผลกระทบขั้นรุนแรงต่อไปได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการประมงทะเล ต้องอาศัยการร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันดำเนินงาน มุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายพระราชกำหนดการประมงที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ ตลอดจนสำรวจกองเรือประมงและทบทวนการอนุญาตทำการประมงทั้งระบบ รวมถึงเริ่มจัดทำและใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติ แผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย และมาตรการอื่น ๆ เพื่อช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการการประมงทางทะเลให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่ และแหล่งพลังงานในทะเล

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่
และแหล่งพลังงานในทะเลที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มียุทธศาสตร์การแสวงหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากร
สินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ
สุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลถือเป็นทรัพยากรทางทะเลที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า และเพื่อการส่งออก ทั้งนี้ แหล่งสินแร่ส่วนใหญ่อยู่ในที่ราบและชายฝั่งทะเล จึงมีปัญหาเรื่องที่ตั้งของชุมชน แหล่งท่องเที่ยว ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลและอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง อีกทั้งแหล่งพลังงานในทะเลทั้งที่เป็นแท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมีไม่น้อยกว่า 400 แท่นในอ่าวไทย ถือเป็นแหล่งผลประโยชน์ของประเทศชาติที่จะต้องกำกับดูแลและบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ ที่ผ่านมาในการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล พบว่ามีหน่วยงานที่ปฏิบัติ รวมถึงหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย ซึ่งต้องประสานงานหรือบูรณาการในการปฏิบัติงานเพื่อลดความซ้ำซ้อน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างกลไกกำกับดูแลการใช้ประโยชน์ดังกล่าว และสร้างการบริหารจัดการสินแร่ที่อาจมีการค้นพบเพิ่มมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีในอนาคตได้

มูลค่าการผลิต การบริโภค การนำเข้า และการส่งออกทรัพยากรแร่ของประเทศไทย พ.ศ. 2551-2561

ที่มา: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (2562)

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำโครงการนำร่องสร้างปะการังเทียมจากขาแท่นปิโตรเลียม ซึ่งเป็นการใช้ขาแท่นหลุมผลิตปิโตรเลียมจำนวน 7 ขาแท่น ไปจัดวางเป็นปะการังเทียมที่เกาะพะงัน เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและพื้นฟูระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงพลังงาน จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน (พ.ศ. 2561 – 2564) ซึ่งมีการบรรจุเรื่องการบริหารจัดการแหล่งพลังงานปิโตรเลียมทางทะเล โดยคำนึงถึงความมั่นคง การอนุรักษ์พลังงานและการพัฒนาพลังงานที่ยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนซึ่งบรรจุเรื่องทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้ว คือ (1) แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 (2) แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 – 2565 ซึ่งจะทำให้กระบวนการบริหารจัดการการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล มีหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในทะเลเพื่อควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากทะเลหลายหน่วยงานในการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อลดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่เป็นสำคัญเพื่อลดผลกระทบของผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลเป็นไปตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการทบทวนและรวบรวมข้อมูลสถานภาพปัจจุบันและระบุจุดตำแหน่งพื้นที่ของทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลที่มีประสิทธิภาพ อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงทางวิชาการ สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้และมีความสอดคล้องกับลักษณะของทะเลไทย รวมทั้งการพิจารณาใช้ประโยชน์จากขาแท่นหลุมผลิตปิโตรเลียมที่เลิกใช้งานอย่างมีระบบ และเร่งดำเนินการกำกับการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาและการใช้ประโยชน์จากสินแร่และแหล่งพลังงานทางทะเลที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดการบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning)

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่
และแหล่งพลังงานในทะเล ที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มียุทธศาสตร์การแสวงหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากร
สินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ
ต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning : MSP) นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเชิงพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพ บนหลักของความยั่งยืน โดยมีแนวทางการจัดการแบบองค์รวม ที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) ดังนั้น แนวเขตทางทะเลที่มีการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล จะช่วยให้ประเทศและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลประกอบการบริหารจัดการ หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสำรวจ ศึกษา ข้อมูลธรณีวิทยาทางทะเล เพื่อศึกษา ถึงการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่ง กระแสน้ำ รวมถึงแหล่งทรัพยากรธรณีทางทะเลในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น จังหวัดจันทบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น และได้ร่วมหารือถึงขอบเขตการดำเนินการ หน้าที่และอำนาจของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อกำหนดการวางแผนเชิงพื้นที่ที่เหมาะสม รวมถึงร่วมกันขับเคลื่อนการวางแผนเชิงพื้นที่ ทางทะเลและพื้นที่คุ้มครองทางทะเลภายใต้บริบทของเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) และได้เริ่มดำเนินโครงการ นำร่องในการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning) ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เกาะสีชัง พื้นที่อ่าวพังงา และพื้นที่เกาะพยาม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อบรรลุผลในการจัดทำเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่สำคัญ ขอบเขตภารกิจในการดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐ อาทิ หน่วยงานที่ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กรมประมง กรมการท่องเที่ยว กรมธุรกิจพลังงาน และกรมเจ้าท่า) กับหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการสงวนรักษาทรัพยากรฯ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ หน้าที่และอำนาจที่แตกต่างกัน รวมถึงภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และประชาชนในพื้นที่ ชายฝั่งทะเลรวมถึงบุคคลภายนอกที่เข้ามาแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ ที่จะส่งผลให้การจัดทำเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจำเป็นต้องมีการหารืออย่างเข้มข้น เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและแสวงหาทางออกร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล โดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการดูแลรักษาและมีการวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบด้านเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ทุกขั้นตอน ซึ่งเครื่องมือการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว อาจพิจารณาใช้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ที่ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่มาดำเนินการประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมสอดคล้องกันสภาพพื้นที่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานที่จะสร้างประโยชน์ให้กับประเทศ มีการขับเคลื่อนที่รวดเร็วยิ่งขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน

● เป้าหมาย ●

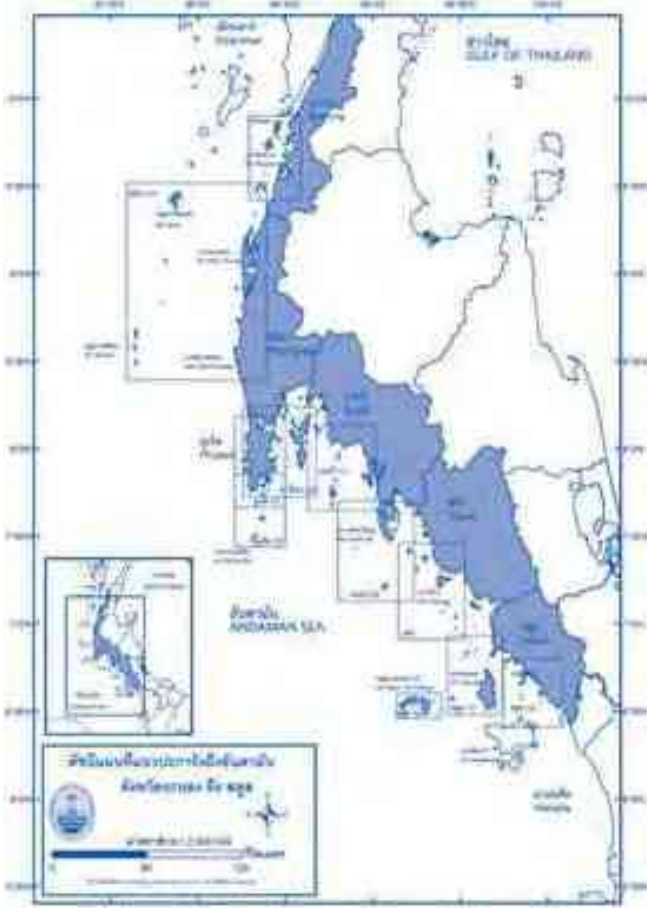
กำหนดแนวทางการบริหารจัดการการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน สร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีพื้นที่ปะการังสมบูรณ์มากกว่าร้อยละ 9 พื้นที่ปะการังเสียหายน้อยกว่าร้อยละ 50 เรือตรวจของภาครัฐ/เรือท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเกิน 20 คน ทั้งหมดในพื้นที่ตัวอย่างอ่าวพังงา/เกาะพีพี ได้รับการติดตั้งระบบติดตามเรือ และมีศูนย์ตรวจสอบประจำพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป แนวปะการังมีความสำคัญต่อระบบนิเวศทางทะเล เนื่องจากเป็นพื้นที่อนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน หากปะการังถูกทำลายจนเสื่อมโทรมย่อมส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศทางทะเลที่จะถูกทำลายไปด้วย สถานการณ์ปะการังในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่แนวปะการังทั้งสิ้นประมาณ 149,025 ไร่ จากการเปรียบเทียบสถานภาพแนวปะการังในทะเลอันดามันและอ่าวไทย ระหว่าง

แผนที่แนวปะการัง ปี 2562

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

พ.ศ. 2560 และ 2561 พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้น มีการฟื้นตัวหลังจากเกิดปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาวใน พ.ศ. 2553 ซึ่งทำให้แนวปะการังเสียหายเป็นจำนวนมาก โดยทางฝั่งทะเลอันดามัน แนวปะการังส่วนใหญ่ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแนวปะการังที่ชัดเจน อาจเนื่องมาจากยังได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ในหลายบริเวณ ทำให้การฟื้นตัวยังไม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในบริเวณที่ห่างจากแผ่นดินหรือมีกิจกรรมของมนุษย์ค่อนข้างน้อย การฟื้นตัวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสำหรับปะการังทางฝั่งอ่าวไทย แนวปะการังหลายบริเวณมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวที่ดีขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปเพื่อการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน ผ่านการดำเนินงาน และโครงการต่าง ๆ อาทิ จัดทำรายงานสถานการณ์ปะการังและหญ้าทะเลประจำปี 2562 โครงการสำรวจประเมินสถานภาพทรัพยากรปะการัง โครงการประเมินสถานการณ์ปะการังฟอกขาวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ โครงการศึกษาพัฒนารูปแบบและวิธีการนำวัสดุที่เหมาะสมสำหรับการฟื้นฟูปะการัง จัดทำระบบการติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการตรวจสอบกรณีเรือร่องเรียนเรือประมงพื้นบ้าน

ทำการประมงในเขตแนวปะการัง จัดทำ (One Reef Map) โดยใช้ข้อมูลการสำรวจแนวปะการังในรอบปี 2554 – 2558 อีกทั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศฯ ได้ดำเนินการรณรงค์สร้างการรับรู้และดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ปะการังร่วมกับภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้บรรจุเรื่องการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน ไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายของการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน คือ ปะการังเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความบอบบางและอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ด้วยปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน อาทิ การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิในน้ำทะเล การรั่วไหลของสารเคมี ล้วนส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของปะการัง ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการสร้างระบบในการดูแล ติดตาม และตรวจสอบปะการังที่มีประสิทธิภาพ และควรมีการจัดทำเขตอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับแนวปะการังทั้งหมด เพื่อลดผลกระทบการทำลายปะการังจากภาคการท่องเที่ยวที่เป็นภาคธุรกิจที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน การสร้างจิตสำนึกและการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำกลุ่มนักท่องเที่ยว และประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในแนวปะการัง ให้ดำเนินกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง คุณภาพของน้ำทะเลควรได้รับการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามค่ามาตรฐาน ควรเร่งพัฒนาระบบเตือนภัย สังเกตการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เพื่อลดความเสียหายของพื้นที่ปะการัง และควรมีระบบการติดตามเรือ และศูนย์ตรวจสอบประจำพื้นที่

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

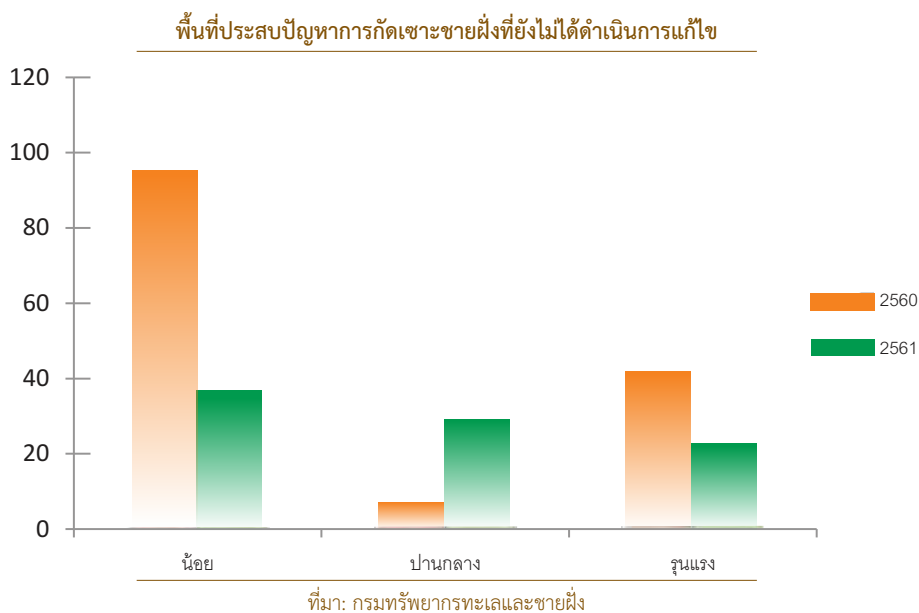
การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

● เป้าหมาย ●

มีแนวทางการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหา
การกัดเซาะชายฝั่งที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

พื้นที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้รับการแก้ไข
ไม่น้อยกว่าปีก่อนหน้า

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในปี 2561 พบว่าสถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยพื้นที่กัดเซาะรุนแรง เท่ากับ 22.50 กิโลเมตร ลดลงจาก 42.17 กิโลเมตรในปี 2560 พื้นที่กัดเซาะปานกลาง เท่ากับ 29.37 กิโลเมตร เพิ่มขึ้นจาก 7.64 ในปี 2560 และพื้นที่กัดเซาะน้อย เท่ากับ 37.40 กิโลเมตร ลดลงจาก 95.92 กิโลเมตร ในปี 2560 (ข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) โดยสาเหตุสำคัญของการกัดเซาะชายฝั่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) การถูกทำลายของแนวเขตป้องกันตามธรรมชาติ อาทิ ป่าชายเลน หาดทราย (2) การรบกวนหรือเปลี่ยนแปลงสภาพตามธรรมชาติ อาทิ การก่อสร้างบริเวณชายฝั่ง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัดพาหรือเคลื่อนที่ของดินและตะกอน และ (3) การกัดเซาะจากสาเหตุอื่น ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงของบริเวณปากแม่น้ำ การเกิดลมพายุที่รุนแรงกว่าปกติ โดยข้อมูลในปี 2561 พบว่าสาเหตุของการกัดเซาะชายฝั่งที่สำคัญในประเทศไทยเกิดจาก การเลี้ยวเบนจากโครงสร้างแข็ง โครงสร้างการดักตะกอน และพื้นที่ป่าชายเลนถูกทำลาย ตามลำดับ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดทำมาตรการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง มาตรการสีขาวย สีเขียว และสีเทา การจัดทำข้อมูลทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งอย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักเกณฑ์ประกอบการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง การปักไม้ไผ่เพื่อชะลอความรุนแรงของคลื่นใน 6 จังหวัด จำนวน 8 พื้นที่ รวมระยะทาง 16,300 เมตร การปลูกป่าชายเลนใน 19 จังหวัด

รวม 7,675.22 ไร่ การก่อสร้างเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง โดยนาระบบ (Environmental Checklist) มาใช้ประกอบการก่อสร้าง การเสริมทรายป้องกันการกัดเซาะ รวมถึงการจัดทำ (ร่าง) กฎกระทรวงกำหนดเขตพื้นที่ใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งสำหรับการดำเนินโครงการก่อสร้างกำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาดและเขื่อนป้องกันตลิ่งริมทะเล พ.ศ. และเตรียมการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการฯ ภายใต้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ร่วมประชุมกับผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งนักวิชาการ ในการกำหนดแนวทางการจัดทำแนวทางการจัดทำรายการข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Checklist) และดำเนินการแก้ไขสิ่งก่อสร้างริมทะเล อาทิ กำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาดและเขื่อนป้องกันตลิ่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง คือ การดำเนินการอย่างเป็นระบบเนื่องจากดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างผิดวิธีในจุดใดจุดหนึ่ง อาจส่งผลกระทบให้เกิดปัญหการกัดเซาะในจุดอื่น ๆ แทนหรือทวีความรุนแรงขึ้นได้ ดังนั้น ทุกหน่วยงานในระดับพื้นที่จำเป็นต้องบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีกรอบแนวทางการดำเนินการ ที่ถูกต้อง ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ในการดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ควรเร่งจัดทำมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้แล้วเสร็จ โดยเร็ว พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และรับทราบ และเพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในแต่ละพื้นที่ ได้นำมาตรการหรือแนวทางข้างต้น ไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหา ในพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางทะเล

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังคงเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาค ในทวีป และทั่วโลก เพราะปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากประเทศหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเทศใกล้เคียง รวมถึงภูมิภาคหรือประเทศที่ห่างออกไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งนั้นมีหลากหลาย อาทิ ปัญหาขยะทะเล ปัญหามลพิษและน้ำมันรั่วไหล การกัดเซาะของชายฝั่ง เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกประเทศจะต้องบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีทุกภาคส่วนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าร่วมประชุม พุดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลกับนานาชาติได้ อาทิ โครงการฝึกอบรมนานาชาติ เรื่อง การใช้ข้อมูลจากระบบพยากรณ์ทะเลและการเปลี่ยนแปลงทางสมุทรศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ปะการัง การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือระหว่าง ไทย-จีน ด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและเทคโนโลยี รวมถึงได้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนของเรื่องทรัพยากรทางทะเลมาอย่างต่อเนื่อง และได้มีการประชุมคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ปฏิบัติการวิจัยร่วม ไทย-จีน ด้านสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศทางทะเล การประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการร่วมไทย-จีน ด้านทะเลเป็นต้น และยังมีการจัดทำเอกสารความร่วมมือกับต่างประเทศ และจัดทำ MOU ในเรื่องการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นรูปธรรมในหลายโครงการ อีกทั้งยังมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 แล้วด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในการที่จะเกิดแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นจะต้องมีการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติหรือข้อตกลงอย่างถูกต้อง ซึ่งการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้อง นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในระยะต่อไปที่จะส่งผลให้การร่วมมือกันของประเทศต่าง ๆ นั้นเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้องในการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม และสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง สามารถเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 18

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเล

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเลที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ 1,000 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่คุ้มครองทางทะเลมากกว่า 32,000 ตารางกิโลเมตร ภายใน พ.ศ. 2573

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
พื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง (Marine and Coastal Protected Areas) คือ พื้นที่ชายฝั่งและในทะเลที่เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ หรือมีลักษณะสำคัญทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งได้รับการคุ้มครองคุณค่าของพื้นที่นั้นไว้ด้วยกฎหมายหรือสิ่งอื่นที่สามารถรับรองได้ว่ามีขีดความสามารถเพียงพอในการคุ้มครองพื้นที่ได้ ซึ่งในปัจจุบันสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources : IUCN) โดยมีประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยที่ผ่านมามีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดพื้นที่นำร่องตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 อาศัยมาตรา 20 ภายใต้เงื่อนไข (1) พื้นที่ที่มีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอยู่ในสภาพสมบูรณ์อันสมควรสงวนไว้ให้คงอยู่ ในสภาพทางธรรมชาติเดิม (2) พื้นที่ที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืชตามสภาพทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ (3) พื้นที่ที่มีความสำคัญด้านระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งอันควรแก่การอนุรักษ์ พื้นที่ที่กำหนดให้เป็นพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามวรรคหนึ่งต้องเป็นพื้นที่ที่มีได้อยู่ใน

เขตอนุรักษ์ หรือเขตที่ได้รับอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามกฎหมายว่าด้วยการประมง และสำหรับมาตรา 22 ใช้ในกรณีที่ปรากฏว่าทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอาจถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเข้าขั้นวิกฤต หรือเป็นกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสงวน คุ้มครอง หรืออนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์หรือสร้างความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งกรณีการออกประกาศกระทรวง

ไม่มีข้อกำหนดห้ามพื้นที่ที่จะประกาศ โดยการดำเนินการประกาศพื้นที่เป้าหมายดังกล่าว จะส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพในเขตทะเลของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีเป้าหมายในการเสนอพื้นที่คุ้มครองทางทะเลตามมาตรา 20 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 พื้นที่ โดยแต่ละพื้นที่ใช้เวลาดำเนินการพื้นที่ละ 3 ปี ในปัจจุบันพื้นที่คุ้มครองทางทะเลที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเสนอ ภายใต้มาตรา 20 มีแล้ว 1 แห่ง คือ หมู่เกาะกระ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผ่านความเห็นของคณะรัฐมนตรีแล้ว และอยู่ในขั้นตอนการเสนอร่างกฎกระทรวงต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยหมู่เกาะกระยังมีสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์อยู่ ทั้งนี้ เริ่มมีภัยคุกคามจากการประมงและการท่องเที่ยว จึงทำให้มีสภาพธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง แม้จะมีการประกาศขึ้นทะเบียนหมู่เกาะกระเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ แต่ก็ยังไม่มีการบริหารจัดการและกฎหมายที่คุ้มครองดูแลที่มีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเล เพื่อสงวนไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติเดิมให้เป็นแหล่งพันธุ์ของปะการังและสัตว์ทะเลหายากใกล้สูญพันธุ์ในฝั่งอ่าวไทยและเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และพื้นที่ที่เริ่มดำเนินการปี 2563 จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) จังหวัดตราด เนื่องจากในพื้นที่มีแหล่งทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์ และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งเที่ยว 2) กลุ่มเกาะล้านจังหวัดชลบุรี เนื่องจากในพื้นที่มีแหล่งทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์ และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 3) สมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปะการัง

และแหล่งหญ้าทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์ อยู่ใกล้เขตแหล่งชุมชน และเป็นพื้นที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวทางทะเล 4) กลุ่มเกาะกง พะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปะการังที่มีความอุดมสมบูรณ์ อยู่ใกล้เขตแหล่งชุมชน และเป็นพื้นที่มีศักยภาพรองรับ การท่องเที่ยวทางทะเล 5) เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีปะการังที่มีความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนในพื้นที่มีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ และมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การให้ความสำคัญในการจัดทำพื้นที่คุ้มครองทางทะเล ด้วยการสำรวจและพิจารณา เพื่อประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเลให้มีผลเป็นรูปธรรมและครอบคลุมในทุกมิติ และเพื่อให้การประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลตอบโจทย์ความยั่งยืนไม่เพียงแต่การใช้กฎหมายบังคับเท่านั้น แต่อาจรวมไปถึงการสร้างการตระหนักรู้และเข้าถึงการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างรู้คุณค่า และอนุรักษ์ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดทำพื้นที่คุ้มครองทางทะเล เพื่อยกระดับกระบวนการค้นหาและอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่งที่สำคัญให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในการประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลควรสร้างความตระหนักรู้และความสำคัญของระบบนิเวศให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่คุ้มครองทางทะเล ให้มีความต่อเนื่องและเข้มข้นเพื่อรักษาทรัพยากรทางทะเลให้มีความยั่งยืนต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 19

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

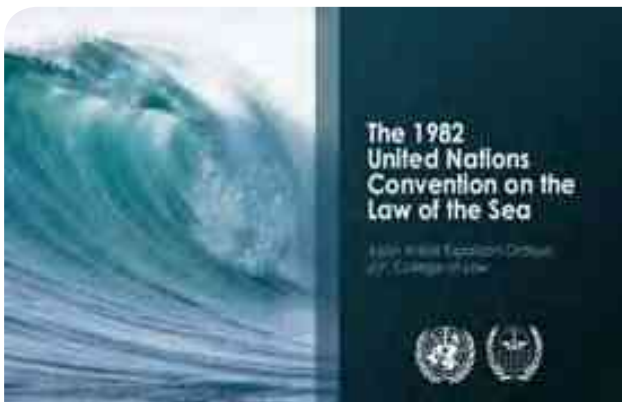
การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเล ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับ อนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982 ที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละของกฎหมายที่แก้ไข/ปรับปรุง/กำหนดขึ้นใหม่ให้มีการบูรณาการความสอดคล้องและทันสมัยสามารถนำไปใช้ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของประเทศไทย และเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

ที่มา: Presentation by Justin Ordoyo, University of the Philippines College of Law

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982 เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982 เป็นอนุสัญญาเพียงฉบับเดียว แต่รวมหัวข้อของกฎหมายทางทะเลไว้ทั้งหมด มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 320 ข้อ กับอีก 9 ผนวก ครอบคลุมเรื่องทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่องการเดินเรือ และช่องแคบรัฐหมู่เกาะ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ไหล่ทวีป ทะเลหลวง การบริหารและอนุรักษ์สิ่งที่มีชีวิตในทะเลหลวง รัฐไร้ฝั่งทะเล การแสวงประโยชน์ในพื้นที่กันทะเลระหว่างประเทศ

การสำรวจทางวิทยาศาสตร์ในทะเล และการระงับกรณีพิพาทระหว่างประเทศเกี่ยวกับทะเล เป็นต้น และการเข้าเป็นภาคีของรัฐ/ประเทศจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติทั้งหมด โดยไม่มีข้อสงวน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หรือเพิ่มเติมกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยได้รับสิทธิและสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้ให้ไว้ในอนุสัญญา ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับทะเลเป็นจำนวนกว่า 70 ฉบับ จำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่ม โดยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในระดับกระทรวงทั้งสิ้น จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มศึกษาและดำเนินการแก้ไขกฎหมายบางฉบับแล้ว เช่น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 การจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติ การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. เป็นต้น พร้อมทั้งได้มีการจัดประชุมร่วมกันของหน่วยงานในเรื่องกฎหมายทางทะเล ที่แต่ละหน่วยงานต้องรับผิดชอบในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม จนได้ข้อยุติในเบื้องต้นและจัดลำดับความเร่งด่วน ของร่างกฎหมายที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข สำหรับหารือกับกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982 คือ ขีดความสามารถในการแสวงหาประโยชน์ กันทะเลระหว่างประเทศของประเทศที่พัฒนาแล้วที่ไม่ยอมลงนามเป็นภาคีของอนุสัญญาฯ ทำให้ไม่สามารถ ดำเนินการให้บรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ ส่งผลให้เกิด ผลกระทบในบางเรื่อง เช่น ประเทศไทยได้รับผลกระทบ จากหลักการเขตเศรษฐกิจจำเพาะในเรื่องการประมง เนื่องจากหลักการนี้ทำให้พื้นที่ประมงของเรือประมงไทย ที่เคยใช้เป็นที่ทำกินในฐานะเป็นทะเลหลวงต้องเปลี่ยนสภาพ เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านไปกว่า 300,000 ตารางไมล์ทะเล ประกอบกับกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลของไทยที่มีความ สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ นั้นมีความเกี่ยวข้องกับ หน่วยงานหลายหน่วยงาน จึงต้องอาศัยการดำเนินการ แก้ไขกฎหมายอย่างบูรณาการ ส่งผลให้การแก้ไข ปรับปรุงข้อกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้ เป้าหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่ง ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายในที่เกี่ยวข้องกับทะเล ซึ่งมีอยู่ประมาณมากกว่า 70 ฉบับ ให้สอดคล้องกับ ตัวอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยการบูรณาการ การแก้ปัญหาทางทะเลตามภารกิจของแต่ละส่วนงานให้มีการ มองเห็นปัญหาและเป้าหมายร่วมกันแบบองค์รวมที่มุ่งสู่ การรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาสิทธิของประเทศไทยที่พึงมีจากการให้ สัตยาบันอนุสัญญาฯ และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ของโลกในการบริหารจัดการในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับทะเล และมหาสมุทร ครอบคลุมบริเวณทั้งที่อยู่ภายใต้อำนาจ แห่งชาติและภายนอก อันจะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล อันได้แก่ ปัญหาการอ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเล ปัญหาความ ปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือ ปัญหาอาชญากรรม ข้ามชาติ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทางทะเล และปัญหาภัยธรรมชาติทางทะเลได้อย่างมี ประสิทธิภาพต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติและพื้นที่

● เป้าหมาย ●

พระราชบัญญัติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีทรัพยากรชีวภาพหลากหลายมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ทั้งพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ รวมทั้งทรัพยากรชีวภาพที่เป็นฐานสำคัญของการเกษตร ยารักษาโรค และเศรษฐกิจทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ประโยชน์มากขึ้น ทำให้เกิดการนำทรัพยากรชีวภาพไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตยา อาหารมากขึ้น ส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่สมดุล

ขาดการอนุรักษ์ คุ่มครอง พื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในระดับพื้นที่อย่างแท้จริง ในการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการภายใต้กลไกการทำงานที่เข้าถึงทุกภาคส่วนทุกระดับ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นที่จะต้องทบทวน ปรับปรุง พัฒนากฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ และกำหนดนโยบาย และทิศทางของการดำเนินงานที่มีความชัดเจนเพื่อให้เกิดการกำกับดูแลและคุ้มครองทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศอย่างบูรณาการ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ คุ้มครอง คุ่มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและมีความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในระดับชาติและพื้นที่อย่างแท้จริง

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติ ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. และดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นที่มีต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติฯ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบจาก (ร่าง) พระราชบัญญัติฯ ในการนำเสนอต่อสำนักงาน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตามลำดับต่อไป และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้พัฒนาพระราชบัญญัติด้านพืชแล้วเสร็จ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการดำเนินงานในปัจจุบัน และอยู่ระหว่างการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ. โดยในส่วนของ การดำเนินการปฏิรูปกลไกคณะกรรมการในระดับพื้นที่ อยู่ระหว่าง จัดตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับจังหวัด เพื่อประสานการดำเนินงานปฏิรูประบบและเครือข่าย ของศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล ให้เป็นไปในทิศทางที่ชัดเจนต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ถือเป็นกฎหมายกลางสำหรับบริหารจัดการ ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศให้เป็นเอกภาพ และครอบคลุมการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และ ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งมีหลักการที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสอดคล้องกับ เจตนารมณ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทาง ชีวภาพ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการดำเนินงานมากขึ้น ทั้งนี้ ความท้าทายที่สำคัญ คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ในระดับพื้นที่ ในการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ ผ่านการ จัดตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพ ในระดับจังหวัด หรือแต่งตั้งบุคคลในภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้าเป็นคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ในชุดต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการการอนุรักษ์ ดูแล คุ้มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนิน การในระยะต่อไป ควรเร่งผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติ ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ... เพื่อก่อให้เกิด การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของ ประเทศอย่างบูรณาการและมีทิศทางในการดำเนินการ ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการดำเนินงานและบริบท ของประเทศ และควรเร่งสร้างกลไกของคณะกรรมการ ในระดับระดับพื้นที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการ ด้านความหลากหลายที่เชื่อมโยงทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน ที่เป็นไปในทิศทาง เดียวกันและก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ ของประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 21

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบการวิจัย ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

● เป้าหมาย ●

มีระบบวิจัยและพัฒนาที่ครอบคลุมตั้งแต่การวิจัยขั้นพื้นฐานและอนุกรมวิธาน นวัตกรรม และการประยุกต์ใช้เชิงเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มีระบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ และสามารถนำงานวิจัยไปอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งในระดับประเทศ และระดับชุมชน อย่างไรก็ตามทรัพยากรชีวภาพไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่สำคัญได้ เช่น การเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เกษตร เป็นต้น ดังนั้น ประเทศไทยควรมุ่งองค์ความรู้และการวิจัยที่สามารถนำไปต่อยอดให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลต่อการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ไปพร้อมกัน และลดผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนานั้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อพัฒนาระบบการวิจัยให้ครอบคลุมการวิจัยขั้นพื้นฐานและอนุกรมวิธาน การวิจัยเชิงลึกและการวิจัยเชิงนิเวศในระยะยาว โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรม และการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการวิจัยและส่งเสริมการปฏิรูปองค์การวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพสนับสนุน และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย เพื่อความก้าวหน้าทางความรู้และเทคโนโลยีและเพื่อต่อยอดงานวิจัยทรัพยากรชีวภาพให้เกิดผลผลิตอย่างเป็นรูปธรรมและตรงต่อความต้องการของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคีพัฒนาเพื่อต่อยอดการวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินการในช่วงปี 2563 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มุ่งสร้างความเข้มแข็งด้านงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยในระดับแนวหน้าของประเทศ (Frontier research) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายการพัฒนางานวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 10 กลุ่มหลัก คือ (1) Biochemical (2) Cosmeceutical (3) Bio pharmaceutical (4) Precision medicine (5) Medical devices & implants (6) Food & feed (7) Precision agriculture (8) Mobility & logistic (9) Energy และ (10) Dual-use defense แต่มีประเด็นหลักที่ สวทช. ได้มุ่งเน้นการพัฒนามาโดยตลอด คือ เกษตรสมัยใหม่ (Precision agriculture) ที่เริ่มตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำสู่การเก็บเกี่ยวที่เป็นการดัดแปลงพันธุกรรมของ สวทช. ในการดำเนินการวิจัยร่วมกับพันธมิตร ทั้งในส่วนของการเพิ่มมูลค่าของสารตั้งต้นชีวภาพเพื่อให้เกิดสาระสำคัญที่มีมูลค่าสูง เช่น การผลิตเอนไซม์เพนโตซานเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และการใช้เชื้อแบคทีเรียและการผลิตต้นเชื้ออาหารหมักสัตว์ เป็นต้น และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้สนับสนุนทุนการวิจัยภาคเกษตรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยแบ่งเป็นความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ความหลากหลายของระบบนิเวศ และความหลากหลายของพันธุกรรม โดยได้สนับสนุนทุนไปแล้วทั้งสิ้น 30 โครงการ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการวิจัยในเชิงวิชาการเพื่อนำไปต่อยอดการใช้ทรัพยากรชีวภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยังคงรักษาสภาพความหลากหลายทางชีวภาพไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการสนับสนุนงบประมาณตามแนวทางการปฏิรูปการวิจัยและนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการส่งเสริมให้เกิดการวิจัยในด้านความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความต่อเนื่องในการให้ทุนการวิจัยในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพัฒนากลไกการเชื่อมโยงองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรม เพื่อกำหนดนโยบายและแผนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ตามความต้องการของชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพยังมีความท้าทายที่สำคัญ คือ การต่อยอดงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดทิศทางเพื่อให้มีการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้ตรงประเด็น และสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปพัฒนาการใช้ทรัพยากรชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ควรให้ความสำคัญกับการวิจัยในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดทิศทางการวิจัยที่ตรงประเด็น มีความครอบคลุมทุกมิติ และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนบทเรียนและประสบการณ์ในการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ระหว่างชุมชน สถาบันศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 22

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบข้อมูล

ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ เพื่อการอนุรักษ์ คุ่มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

● เป้าหมาย ●

ระบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ
เพื่อการอนุรักษ์ คุ่มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน
ผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีบัญชีรายการทรัพยากรความหลากหลายทาง
ชีวภาพและมีศูนย์ข้อมูลกลางด้านความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงสุด 8 อันดับแรกของโลก โดยมีพืช สัตว์ จุลินทรีย์ รวมกันประมาณ 56,874 ชนิด โดยแบ่งเป็นพืช 16,255 ชนิด สัตว์ 32,269 ชนิด และจุลินทรีย์ 8,354 ชนิด (ที่มา : BEDO (2561) ดังนั้น เพื่อให้การอนุรักษ์ คุ่มครอง ใช้ประโยชน์ รวมถึงแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเกิดความเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ โดยการพัฒนาคลังข้อมูลทรัพยากรชีวภาพในระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ และส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีรายการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและ

แหล่งตัวอย่าง เพื่อให้หน่วยงานและชุมชนสามารถเข้าถึงการใช้ข้อมูล และมีการนำข้อมูลและตัวอย่างดังกล่าวไปสร้างองค์ความรู้เพื่อต่อยอดในการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ (www.thaibiodiversity.org) ที่รองรับการแสดงผลชนิดพันธุ์พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ ทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ สถานภาพการคุกคาม สถานภาพการคุ้มครองตามกฎหมาย งานวิจัย องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเผยแพร่ข้อมูลเป็นสาธารณะ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้งานและประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในชื่อ Thai Biodiversity ปัจจุบันมีการจัดทำข้อมูล

ให้อยู่ในรูปแบบของการแสดงบนแผนที่ เพื่อสร้างความพร้อมในการเชื่อมโยงข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลให้มีข้อมูลหลายมิติ นำไปสู่การใช้ข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์พันธุพืชใกล้สูญพันธุ์และพันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ซึ่งได้รวบรวมอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากใกล้สูญพันธุ์หรืออยู่ในภาวะคุกคาม ได้จำนวน 252 ชนิด และนำพืชคืนถิ่นพื้นฟู จำนวน 17 ชนิด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยเรื่องที่สำคัญในการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ คือ การพัฒนาคลังข้อมูลทรัพยากรชีวภาพในระดับชาติที่ครอบคลุมทุกมิติ เนื่องจากทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทยมีความหลากหลายและขาดการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมาเป็นระยะเวลานาน ทำให้การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพให้ครบถ้วนในทุกมิติเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อาจต้องใช้เวลาในการดำเนินการมากกว่าปกติ เพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ รวมถึงแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป ควรมีการพัฒนากระบวนข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความครอบคลุมและครบถ้วน โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลที่มีความจำเพาะหรือข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งดำเนินการจัดทำบัญชีรายการความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งตัวอย่าง และการพัฒนาฐานข้อมูลของธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ (National Biobank of Thailand) ซึ่งจำเป็นต้องเร่งบูรณาการฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างหน่วยงานให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เพื่อสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 23

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากร ท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน

● เป้าหมาย ●

มีศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล ครอบคลุมทั่วประเทศ และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ระดับประเทศ ระหว่างประเทศและภูมิภาค และมีการบูรณาการงานฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์ คุ่มครองพื้นที่ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ครอบคลุมทั่วประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นยังขาดการบูรณาการ เชื่อมกันระหว่างฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้การบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรท้องถิ่นยากต่อการดำเนินการในระดับนโยบาย ที่ครอบคลุมระดับประเทศและระดับภูมิภาค จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน เพื่อให้เกิดมีการบูรณาการ ฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และเครือข่ายความร่วมมือ ในการอนุรักษ์ คุ่มครอง พื้นที่ และใช้ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและ เป็นธรรมอย่างยั่งยืน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการ บูรณาการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและการมี ส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียน และชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรเป็นหลักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐ สถาบัน การศึกษา เป็นพี่เลี้ยงและกำหนดพื้นที่เป้าหมาย (ระดับจังหวัด) รวมทั้งยกระดับกลไกและเครือข่ายจาก หน่วยงานภาคีภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ขึ้นเป็นเครือข่ายศูนย์อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล พร้อมขยายให้ครบ ทุกตำบลทั่วประเทศ ตลอดจนกำหนดพื้นที่ต้นแบบ พื้นที่เป้าหมาย และขยายผลการดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงเครือข่ายสู่ระดับประเทศ ระหว่างประเทศ และภูมิภาคต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจาก ฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (สพภ.) ได้มีการดำเนินการ จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปัน ผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. เพื่อกำหนดแนวทางการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรชีวภาพท้องถิ่น และได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การใช้ ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนในการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพควบคู่กับการอนุรักษ์ อย่างยั่งยืน ถือว่าเป็นการสร้างความร่วมมือในการ บริหารจัดการข้อมูลระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม

และ สพท. ได้สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพ 15 แห่ง พร้อมจัดทำ (ร่าง) คู่มือการจัดทำธนาคารความหลากหลายระดับชุมชน และได้ดำเนินการศึกษา รวบรวม ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ อาทิ แนวโน้มการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากสมุนไพร เพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ 1 เรื่อง พัฒนาการเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชตระกูลหัว 58 สายพันธุ์ สํารวจรวบรวมข้อมูลไม้มีค่า สถานการณ์ตลาด ทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมดำเนินการจำนวน 4,216 แห่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
การขับเคลื่อนให้เกิดศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศนั้น ยังคงมีข้อจำกัดด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรในการขับเคลื่อนภารกิจของศูนย์ ฯ รวมทั้งความรู้

ความเข้าใจและความตระหนักรู้ของประชาชนเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม เป็นธรรมแก่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของและดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ให้ดำรงอยู่ด้วยความเป็นธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป ควรส่งเสริมการดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และควรขยายศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นในระดับตำบล ให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน และเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ระดับประเทศ ระหว่างประเทศและภูมิภาค พร้อมทั้งบูรณาการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายความร่วมมือ ในการอนุรักษ์ คัดกรอง ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบเป็นธรรม และยั่งยืน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 24

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบบุคลากร ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

● เป้าหมาย ●

ระบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีแผนพัฒนาระบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

บุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีทักษะ ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มีตำแหน่งงาน เส้นทางอาชีพ และความมั่นคง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทรัพยากรชีวภาพสามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพได้ โดยขึ้นอยู่กับการศึกษา การวิจัยพื้นฐานและการวิจัยเชิงลึก รวมถึงขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ถูกต้องและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงขาดแคลนบุคลากรด้านอนุกรมวิธาน และสาขาที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในเชิงสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (multidisciplinary science) เช่น นักสรีรวิทยา นักกายวิภาค นักสัณฐานวิทยา นักชีวโมเลกุล นักเกษตร นักเคมีวิเคราะห์ นักกฎหมาย นักอนุกรมวิธานในสาขาที่ขาดแคลน นักอนุกรมวิธาน สมทบ นักชีวสารสนเทศ นักวิศวกรรมชีวภาพ นักพันธุศาสตร์ นักพันธุวิศวกรรม ฯลฯ ทั้งในระดับ formal และ non - formal education รวมทั้งในมิติของการพัฒนาบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศที่มุ่งสร้างเศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาระบบ

บุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสถานการณ์และการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และสร้างอัตรากำลัง ตำแหน่งงาน และเส้นทางอาชีพของบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับตำแหน่งงาน และสร้างแรงจูงใจให้มีการเข้ามาศึกษาทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ พร้อมสร้างภาวะผู้นำและทักษะองค์ความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางด้านการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคอาเซียน

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการดำเนินกิจกรรมที่เน้นกระบวนการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมการจัดสรรทุนเล่าเรียนสาขาอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้องตามความต้องการของหน่วยงาน และจัดการฝึกอบรมและดูงานด้านอนุกรมวิธานอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมสร้างและพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในเชิงสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา รวมถึงบุคลากรในท้องถิ่นและชุมชนเพื่อขับเคลื่อนสังคมไทยสู่ความเป็นสังคมบนฐานของความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการวิจัยและพัฒนาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงในสังคมและให้สามารถใช้

ความรู้ของโลกได้อย่างชาญฉลาด และมีการดำเนินการ Biodiversity Research and Training Program - BRT หรือเรียกโดยย่อว่า “โครงการบีอาร์ที” เพื่อสนับสนุนทุนวิจัยและวิทยานิพนธ์แก่นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก เพื่อศึกษาวิจัยทรัพยากรชีวภาพในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมทั้งสนับสนุนการฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อพัฒนาศักยภาพงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยให้มั่นคงและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเพิ่มศักยภาพของงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นเพื่อค้นคว้าหาแหล่งทรัพยากรพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตที่สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ องค์การสวนสัตว์ (ออส.) ดำเนินการด้านสวนสัตว์ เพื่อสร้างเป็นสังคมการเรียนรู้ แบ่งปัน ผ่านการศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นแหล่งศึกษา รวบรวมถ่ายทอดองค์ความรู้ และเป็นศูนย์การเรียนรู้ ด้านสัตว์ป่าแบบบูรณาการสำหรับนักเรียน เยาวชน และประชาชนทั่วไป และส่งเสริมการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยมีนักเรียนที่เข้าร่วมแผนงานนำนักเรียนเข้าเรียนรู้ในสวนสัตว์ ในปี 2563 จำนวน 578,042 คน เพื่อการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และสามารถดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้ทรัพยากรชีวภาพให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง มีความท้าทายที่สำคัญ คือ การสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากสาขาความหลากหลายทางชีวภาพ สาขานุกรมวิธาน และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นสาขาวิชาเฉพาะ ต้องอาศัยกระบวนการวางแผนเพื่อสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านดังกล่าวเข้ามาปฏิบัติงาน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรที่มีอยู่เดิม มุ่งให้ความสำคัญในการศึกษาเพิ่มเติม และแสดงให้เห็นเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพของตน เพื่อสร้างบุคลากรที่โดดเด่นด้วยคุณภาพด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ที่จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนางานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของไทย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และประโยชน์ต่อประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไป ในประเด็นปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ควรมุ่งเน้นการให้ทุนการศึกษา และการสนับสนุนการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับตำแหน่งงาน รวมทั้งการกำหนดข้อมูลและประชาสัมพันธ์เส้นทางความก้าวหน้าและผลประโยชน์ที่ได้รับจากอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเสริมสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพผ่านการบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 25

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบกลไกรองรับการใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืน

● เป้าหมาย ●

เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ที่ผลักดันการดำเนินงานในทุกภาคส่วนการพัฒนาและการผลิตในทิศทางที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศ

เศรษฐกิจชีวภาพแก้ปัญหาโลก

ที่มา: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2562

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การขับเคลื่อนกลไกเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน มี 3 ระดับ ได้แก่ ในระดับนโยบาย มุ่งเน้นการผลักดันเศรษฐกิจชีวภาพ เป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยจัดทำแผนขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศ ผลักดันการดำเนินงานในทุกภาคส่วนการพัฒนาและการผลิต เร่งรวบรวมข้อมูลและประเมินมูลค่าที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ และประมาณการศักยภาพในอนาคต ทั้งกระบวนการ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาแต่ละภาคส่วนให้คำนึงถึงต้นทุนธรรมชาติและ ความมั่นคง

ทางชีวภาพเป็นความสำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในระดับภาคส่วน อาทิ ภาคเกษตร สาธารณสุข พลังงาน ท่องเที่ยว การศึกษาวิจัย และภาคประชาชน ในการผลักดันกระบวนการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้กับทุกภาคส่วน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และในระดับพื้นที่/ชุมชนท้องถิ่น เพื่อการสร้างศักยภาพในระดับพื้นที่/ชุมชนท้องถิ่น เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ซึ่งการยกระดับกลไกและเครือข่ายจากหน่วยงานภาคีภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ให้มีความเชื่อมโยงกับการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน และปรับรูปแบบและการทำงานให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากความสำคัญของการดำเนินงานทั้ง 3 ระดับข้างต้น จึงนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

มาตรการส่งเสริม SME กลุ่มเป้าหมายในอุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพ "Boost BIO Pathway"

ที่มา: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2562

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ผลักดันให้เศรษฐกิจชีวภาพเป็นหนึ่งในขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ที่มีการจัดทำข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 4 สาขา ได้แก่ 1) การเกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายระดับชาติ จัดตั้งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ BCG และอว. ได้จัดตั้งหน่วยบริหารจัดการโครงการยุทธศาสตร์รายสาขาของเศรษฐกิจ BCG 8 สาขา (เกษตร อาหาร การแพทย์และสุขภาพ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ ท่องเที่ยวบริการและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจหมุนเวียน และดิจิทัลแพลตฟอร์ม) พร้อมทั้งเสนอแผนการดำเนินงาน ระยะ 10 ปี (Roadmap and Milestone) ของเศรษฐกิจ BCG ทั้ง 8 สาขา อีกทั้ง ยังมีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการกำหนดกลไกและแนวทางการเชื่อมโยงผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพกลับสู่การอนุรักษ์ โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (สพภ.) ได้ประกาศใช้ BEDO Concept ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ และหนึ่งในหลักการสำคัญ คือ เมื่อมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ต้องปันรายได้กลับไปอนุรักษ์ ทั้งนี้ สพภ. ใช้เครื่องหมายส่งเสริม Bio Economy Promotion Mark เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการันตีคุณภาพของสินค้าที่มีการนำทรัพยากรชีวภาพมาใช้เป็นทุนในการประกอบธุรกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ คือ การผลักดันการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ไปจนถึงระดับท้องถิ่นนั้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐอาจไม่เพียงพอที่จะผลักดันการนำทรัพยากรทางชีวภาพไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและอนุรักษ์ทรัพยากรทางชีวภาพไปพร้อมกันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านระบบกลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติโดยยึดข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ และการสร้างกลไกผลักดันวิธีการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืนทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ให้เกิดการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางไว้ เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ระดับ ทั้งระดับนโยบาย ระดับภาคส่วน และระดับพื้นที่/ชุมชนท้องถิ่น ในการบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างยั่งยืน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 26

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เสริมสร้างระบบบริหารจัดการมลพิษ ที่แหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ

● เป้าหมาย ●

ระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

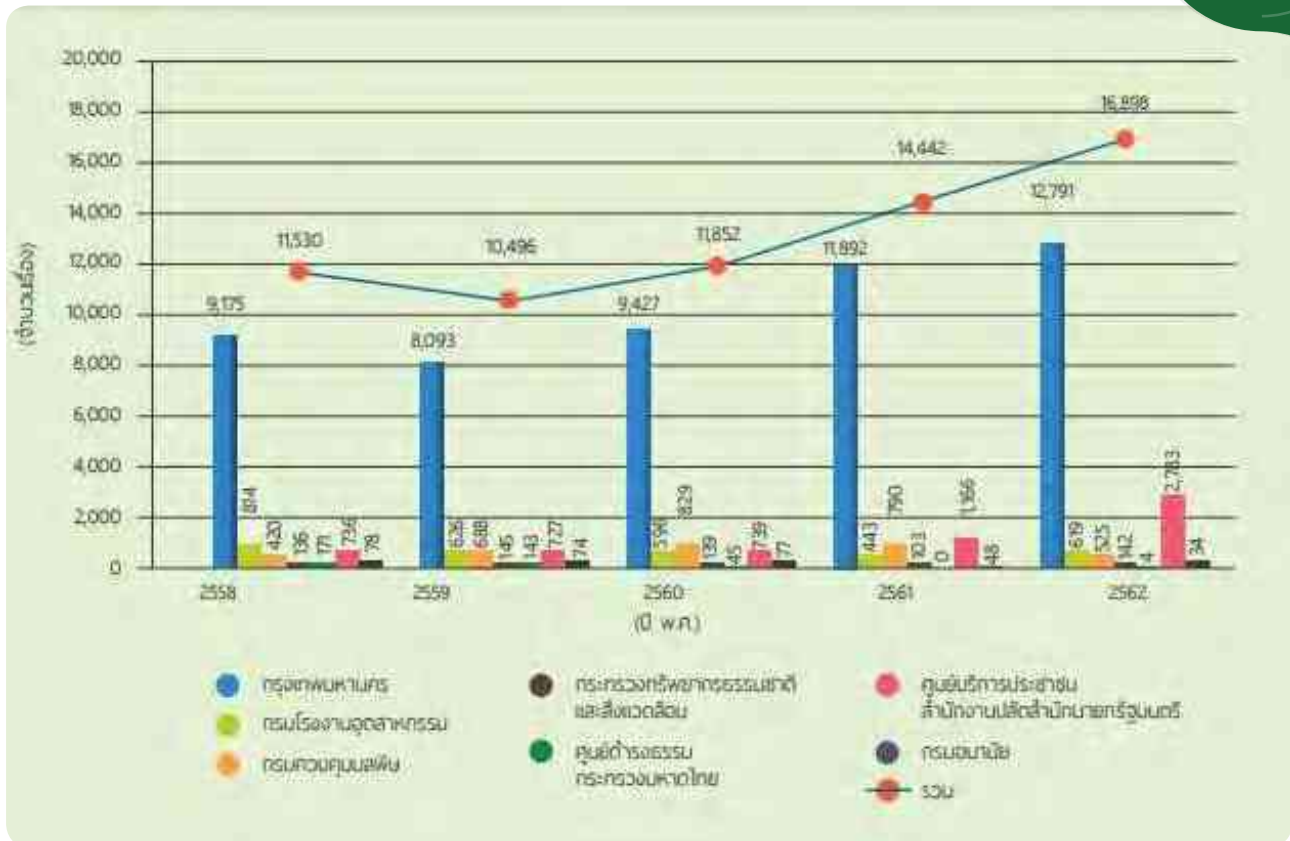
ค่าความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็กในบรรยากาศ ลดลงเหลือ 25.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร น้ำเสียชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 50 ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ปริมาณการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมบรรจุอาหารที่ทำจากวัสดุย่อยสลายยากลดลงอย่างน้อยร้อยละ 50 มลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 85

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป จากข้อมูลสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2562 โดยกรมควบคุมมลพิษ พบว่า **มลพิษทางอากาศ**ในภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2561 เล็กน้อย ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 (ทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยรายปีเกินมาตรฐาน) ฝุ่นละออง PM 10 (ค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) และก๊าซโอโซน (ปริมาณลดลงจากปี 2561 แต่ยังมีค่าเกินมาตรฐานในหลายพื้นที่) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแบบสุดขั้ว (extreme weather) การขยายตัวของเมือง การเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การเผาในที่โล่ง ตลอดจนปัญหาหมอกควันข้ามแดนในภูมิภาคอาเซียน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทศวรรษวิสัยการมองเห็น ธุรกิจการท่องเที่ยวและภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศ **คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน** ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี มีแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมร้อยละ 18 ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก โดยผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดินเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ จำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนมีจำนวนไม่เพียงพอ ตลอดจนการลักลอบทิ้งน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม

คุณภาพน้ำทะเล ในปี 2562 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมาก พื้นที่อ่าวไทยตอนในมีค่าไม่เกินไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลมากกว่าพื้นที่อื่น โดยผลกระทบต่อคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งปี 2562 เกิดจากจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นและการระบายน้ำเสียที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานออกสู่ทะเลโดยตรง สำหรับ **สถานการณ์ขยะมูลฝอย** ในปี 2562 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 28.71 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 3 เนื่องจากชุมชนเมืองมีการขยายตัว ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้บริโภค ผู้บริโภคยุคใหม่นิยมความสะดวกสบายโดยเฉพาะการสั่งซื้อสินค้าและบริการสั่งอาหารออนไลน์ ทำให้เกิดขยะพลาสติกบรรจุอาหารเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามการจัดการขยะมูลฝอยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ใหม่ 12.52 ล้านตัน หรือร้อยละ 44 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ มีการศึกษาวิจัยวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์พลาสติกเป้าหมายในปี 2561 จากปริมาณ 2.22 ล้านตันพบว่า เกิดเป็นขยะในปี 2562 จำนวน 1.91 ล้านตัน

สถิติเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษ ปี 2558 - 2562

ที่มา: รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2562

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างพัฒนาระบบบริหารจัดการมลพิษจากแหล่งกำเนิดผ่านการยกย่องกฎหมายเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาและแนวทางการลดมลพิษจากชุมชน อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าบริการและพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการดำเนินงานและโครงการสำคัญ ๆ อาทิ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โครงการพัฒนาและขยายผลการลดใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร วางโครงสร้างร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะ

พลาสติกระยะที่ 1 (2563 - 2565) จัดทำสื่อและประสานกับภาคีเครือข่ายในการรณรงค์ลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม สร้างความเข้าใจการพัฒนาไปสู่ “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” และจัดทำร่างพระราชบัญญัติการออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อช่วยกระตุ้นอุปสงค์การใช้พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ไม่เพียงแต่ปัญหาจากภาคอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม เท่านั้นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ปัญหามลพิษจากการใช้รถยนต์ในเขตเมืองก็เป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แนวทางการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินการอย่างบูรณาการและเป็นระบบ โดยยึดกรอบแนวคิดการป้องกันไว้ก่อน (Precautionary Principle) เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า โดยการสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง ขับเคลื่อนมาตรการป้องกันและลดการเกิดมลพิษที่ต้นทาง เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมลพิษและการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ และมุ่งเน้นแนวทางการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อโดยเฉพาะในระดับปัจเจกที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 27

ปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบมลพิษ

● เป้าหมาย ●

มีระบบเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบมลพิษที่กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จัดทำทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ (PRTR) ของจังหวัดที่ถูกกำหนดเป็นพื้นที่สำคัญ กลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวัง ควบคุม ติดตามและตรวจสอบมลพิษ ได้รับการพัฒนาและถูกนำไปใช้จริง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยประสบปัญหามลพิษจากทั้งจากภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรมและจากชุมชน ปัญหามลพิษเหล่านี้มีอยู่หลากหลายรูปแบบ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง มลพิษทางน้ำ และปัญหาการจัดการขยะ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับในปัจจุบันยังขาดการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังขาดความชัดเจนในแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทำให้ระบบการดำเนินการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบมลพิษไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปเพื่อปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบมลพิษ โดยมีเจ้าภาพหลักที่มีอำนาจชัดเจนในการประสานงานและกำกับดูแล รวมไปถึงการกำหนดกฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการมลพิษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผ่านการดำเนินงาน และโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการติดตาม ตรวจสอบและบังคับการกำกับแหล่งกำเนิดมลพิษและการจัดการเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ โครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน โครงการพัฒนาศักยภาพองค์กรในระดับมหาวิทยาลัย และการเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจสอบมลพิษด้านการปศุสัตว์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ปัญหาความซ้ำซ้อนในภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นความท้าทายในการดำเนินงาน การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญ กระบวนการปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนอย่างชัดเจน และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยระยะเวลา ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในหน่วยงานในการแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบมลพิษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่เหมาะสม ทันทีทันที่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และมีการบูรณาการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททั้งในส่วนของดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมกัน ตลอดจนในภาคประชาชนที่สามารถใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และรายงานการก่อมลพิษที่พบเห็น นับเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยยกระดับกลไกในการควบคุมการก่อมลพิษจากแหล่งกำเนิดได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 28

ผลักดันทุกภาคส่วนให้ร่วมแก้ปัญหา การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

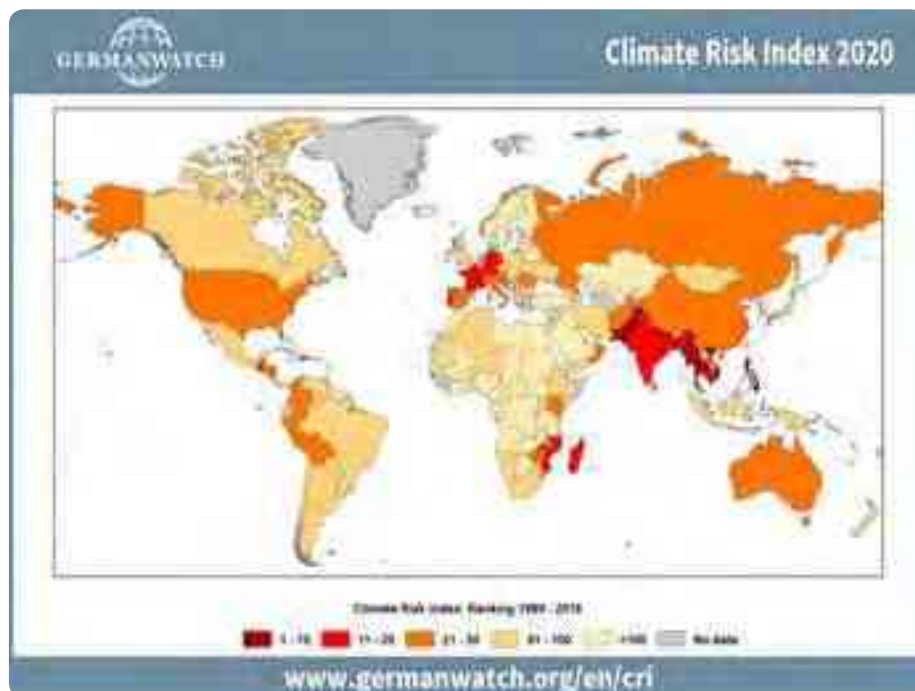
● เป้าหมาย ●

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการร่วมแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้รับการพัฒนาและมีผลบังคับใช้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติมีความผันผวน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง จากรายงาน Global Climate Risk Index 2019 (รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562) ระบุว่า อุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกในปี 2562 มีอุณหภูมิสูงที่สุด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาที่ทุกประเทศจะต้องเตรียมการเฝ้าระวังและเตรียมพร้อมรับมือ โดยประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลงปารีส (Paris Agreement) เมื่อปี พ.ศ. 2559 ระบุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก ปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) ขั้นต่ำที่ร้อยละ 20 จากกรณีปกติ (Business as Usual) และเป้าหมายขั้นสูงที่ร้อยละ 25 ผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปพบได้ในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของโลก ซึ่งเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับภาคการเกษตร ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ผลิตอาหารรายใหญ่ของโลก นอกจากจะต้องปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม ดินเค็มและอัคคีภัยซึ่งล้วนส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ยังต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาโรคระบาดที่อาจมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น บทเรียนจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 กระตุ้นเตือนให้ทุกประเทศตระหนักและให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อผลักดันให้ทุกภาคส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลายรูปแบบ ส่งผลให้เกิดกระแสตื่นตัวในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น มีการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผลักดันให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมเพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) มีนโยบายโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การเปิดรับฟังความคิดเห็น ต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. โครงการประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการกักเก็บคาร์บอนในภาคเกษตรกรรม จัดทำร่างกฎหมายรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายโรงงานและอาคาร ร่างกฎหมายระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ ผ่านกระบวนการซื้อขายสิทธิภาคสมัครใจของไทย (Thailand V-ETS) สร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายกลางในการบริหารจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีเอกภาพและเป็นระบบให้อำนาจหน่วยงานรัฐในการเรียกเก็บข้อมูลกิจกรรมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้โดยครบถ้วน จำเป็นต้องคำนึงถึงความรอบคอบในการออกข้อบังคับกฎหมาย ทั้งในส่วนของการเรียกเก็บข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ตลอดจนการนำข้อมูลไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการร่วมแก้ปัญหา กระบวนการการออกข้อกฎหมายต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางนโยบาย เพื่อให้ข้อกำหนด กฎหมายสะท้อนความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ภาครัฐควรเร่งขับเคลื่อนการพัฒนาหลังวิกฤตโควิด-19 บนพื้นฐานแนวคิดการรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เร่งสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 29

ปฏิรูประบบและโครงสร้าง การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาและยกระดับระบบ EIA/EHIA ให้เป็นที่เชื่อมั่นยอมรับของทุกฝ่าย และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการยอมรับและเชื่อมั่นต่อระบบ EIA และ EHIA มากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ นับตั้งแต่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 และมีการพัฒนาต่อเนื่องมาถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อย่างไรก็ตาม เครื่องมือดังกล่าวยังมีข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคในเชิงการปฏิบัติและการบังคับใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องการปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ในขณะเดียวกันจะต้องเป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นของประชาชน ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 58 ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

จึงได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้ง ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินการโครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำและการพิจารณา EIA เพื่อการบริหารจัดการ รวมทั้งได้มีการชี้แจงความคืบหน้าการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรับทราบความคืบหน้า และทิศทางการดำเนินงานของการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยสามารถสรุปผลการดำเนินงานสำคัญที่ผ่านมา ดังนี้ การออกกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลใช้บังคับแล้วจำนวน 7 ฉบับ และรอประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อมีผลใช้บังคับ 1 ฉบับ รวมทั้งได้ดำเนินการโครงการสำรวจการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) โดยผลการสำรวจระดับการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อระบบ EIA ในภาพรวม ของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 400 คน ได้แก่ 1) เจ้าของโครงการ 2) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) 3) นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ 4) หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต 5) ประชาชน/องค์กรอิสระ/สื่อมวลชน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 81

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปรับปรุงพัฒนาระบบ EIA และ EHIA คือ การสร้างความเชื่อมั่นต่อการจัดทำรายงาน EIA และ EHIA และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นภาคประชาชน เพื่อให้สามารถใช้ระบบ EIA / EHIA เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดและป้องกันความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรมีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การติดตามประเมินผลระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การพัฒนาปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ข้อมูลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (SMART EIA) และการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพบุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่าย รวมทั้งจัดทำคู่มือแนวทางที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งควรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำและการพิจารณา EIA

เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยการจัดทำแนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การจัดทำแนวทางการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพบุคลากร สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณา EIA เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง

ปี พ.ศ. กฎหมายลำดับรอง

2561	- ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการมอบหมายหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ - ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
2562	- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ดำเนินการ หรือผู้ขออนุญาตจะต้องจัดทำ เมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนินโครงการหรือกิจการแล้ว
2563	- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง คณะกรรมการเปรียบเทียบ และวิธีพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ - พระราชกฤษฎีกา เบี้ยประชุมคณะกรรมการผู้ชำนาญการและค่าตอบแทนบุคคลหรือสถาบันที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการมอบหมาย - ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การมอบหมายให้บุคคลหรือสถาบันให้ความเห็นประกอบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 30

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

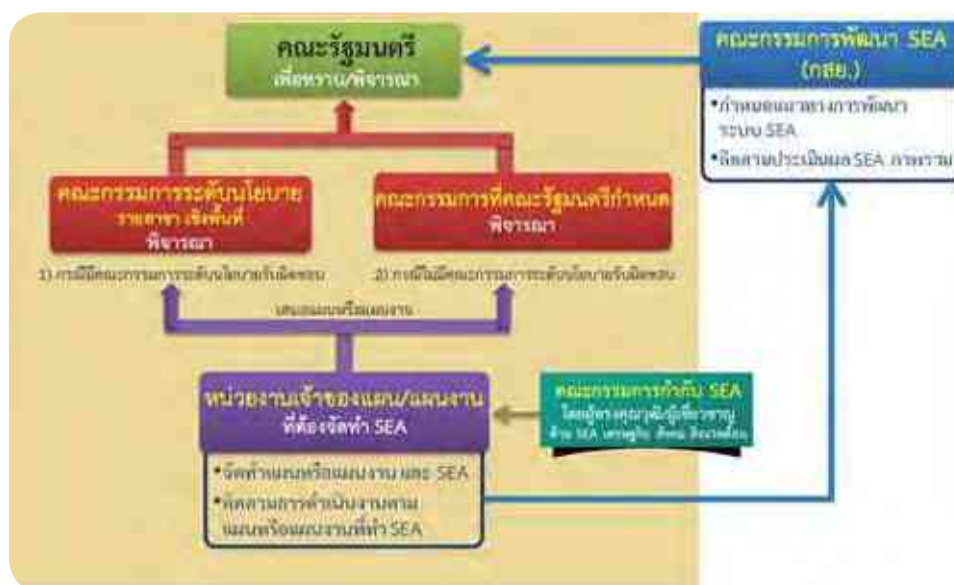
ระบบการประเมินยุทธศาสตร์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Strategic Environmental Assessment : SEA)

• เป้าหมาย •

เพื่อใช้ระบบ SEA เป็นเครื่องมือเพิ่มขีดความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

มียุทธศาสตร์การพัฒนารายสาขาที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่มากขึ้น

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แผน หรือแผนงาน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ซึ่งต้องนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การขับเคลื่อน SEA ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ควรให้ความสำคัญกับเสริมสร้างศักยภาพผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA การสร้างองค์ความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำ SEA รวมทั้งสร้างกลไกเชิงสถาบันและพัฒนากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการนำ SEA ไปใช้ในการตัดสินใจและวางแผนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 สศช. ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ดังนี้ (1)หารือกับหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงานที่ต้องจัดทำ SEA ตาม (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. (ฉบับปรับปรุง) โดยมี 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมอุตุนิยมวิทยา กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรธรณี และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ใน 2 แผนหรือแผนงาน (แผนการบริหารจัดการแร่ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ) ซึ่งทั้งสองหน่วยงานเห็นด้วยกับการจัดทำ SEA (2) ปรับปรุงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) (มกราคม พ.ศ. 2563 เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมกับการนำไปใช้งานและทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย (3) จัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ จำนวน 900 คน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ตลอดจนรายละเอียดของแนวทางการจัดทำ SEA (4) จัดทำคู่มือ SEA ฉบับประชาชน สำหรับเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไป จำนวน 10,000 เล่ม (5) ผลิตวีดิทัศน์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ SEA เพื่อใช้เป็นสื่อในการฝึกอบรมทางวิชาการและประชาสัมพันธ์งานด้าน SEA ทั้งในระดับประชาชนทั่วไปและระดับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบูรณาการ ประเด็นท้าทายในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อผลักดันมาใช้ในการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำกระบวนการ SEA ไปใช้ในการวางแผนยังไม่ประสบความสำเร็จ คือ การขาดกลไกเชิงสถาบัน และกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมาบังคับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งการบริหารจัดการด้านองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข่าวสารให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงประโยชน์ของการนำกระบวนการ SEA ไปใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการวางแผนการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบูรณาการ ควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ของการนำกระบวนการ SEA ไปดำเนินการในการจัดทำแผนหรือแผนงานของหน่วยงาน ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และควรเร่งออกระเบียบ/ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกลไกในการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการนำร่องในการนำกระบวนการ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนหรือแผนงานให้มีผลสัมฤทธิ์ที่เห็นประโยชน์รอบด้าน และการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เพื่อให้เป็นต้นแบบในการดำเนินงานและขยายผลการพัฒนา

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 31

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ เขตควบคุมมลพิษ

● เป้าหมาย ●

พื้นที่เขตควบคุมมลพิษได้รับการปรับปรุงแก้ไข
วิกฤติการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ยกเลิกเขตควบคุมมลพิษซึ่งเป็นผลจากการแก้ไขปัญหาคูณภาพสิ่งแวดล้อมไม่น้อยกว่า 3 พื้นที่ และมีมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในพื้นที่ที่ยกเลิกประกาศเขตควบคุมมลพิษ

ที่มา: วารสารสิ่งแวดล้อม ปีที่ 17 ฉบับที่ 3

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
ปัจจุบันประเทศไทยมีบางพื้นที่ที่มีกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ จากการเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีการประกอบกิจการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การทำเหมือง ดังนั้นจึงได้มีการประกาศเขตควบคุมมลพิษ โดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาสุขภาพของประชาชนและเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งประกาศเขตควบคุมมลพิษแล้วจำนวน 18 พื้นที่ใน 13 จังหวัด ได้แก่ 1) เมืองพัทยา 2) จังหวัดภูเก็ต 3) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 4) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 5) หมู่เกาะพีพี 6) จังหวัดสมุทรปราการ 7) จังหวัดปทุมธานี 8) จังหวัดนนทบุรี 9) จังหวัดสมุทรสาคร 10) จังหวัดนครปฐม 11) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 12) อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี 13) อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี 14) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 15) อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 16) อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 17) บริเวณหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี และ 18) บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่ข้างต้นนั้น ยังมิได้มีการเร่งรัดแก้ไขปัญหามลพิษให้ลดลงและกลับสู่ภาวะปกติ ทำให้การประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น

ของประชาชนในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษ รวมถึงบรรยากาศในการลงทุนทางเศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ของประเทศ ดังนั้น จึงควรมีการเร่งรัดจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งในด้านสุขภาพของประชาชนและด้านสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษให้ดีขึ้น พร้อมทั้งกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพื่อทดแทนประกาศเขตควบคุมมลพิษ และกำหนดมาตรการเพิ่มเติม

ในการดูแลและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพทัดเทียม มาปรับใช้แทนการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ ภายหลังจากมีการแก้ไขปัญหามลพิษสำเร็จแล้ว เพื่อให้ผู้ประกอบการ สามารถปฏิบัติตามข้อบังคับตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ในการทำให้เกิดเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินโครงการการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ โดยจัดทำหลักเกณฑ์ ทางด้านวิชาการ ประเมินผลกระทบการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ 18 พื้นที่ ใน 13 จังหวัดแล้วเสร็จ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ได้แก่ การวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอพื้นที่เป้าหมายที่จะยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ มีการกำหนดมาตรการและแผนงาน ควบคุม ลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหามลพิษ และพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษ สาเหตุของปัญหา และแนวทาง/มาตรการแก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษ และมีกลไกคณะกรรมการกำกับดูแล และติดตามระดับจังหวัดทั้ง 13 จังหวัด ในการกำกับดูแลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ของเขตควบคุมมลพิษแต่ละพื้นที่ โดยจากการประเมินผลกระทบการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ 18 พื้นที่ ใน 13 จังหวัด พบว่า ยังไม่มีเขตควบคุมมลพิษใดมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้นจึงได้มีการจัดทำข้อเสนอ ในการดำเนินการเพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษแล้วในบางพื้นที่ ได้แก่ 1) เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 2) บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง และ 3) อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และได้กำหนดให้เขตควบคุมมลพิษหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่เป้าหมายการยกเลิกเขตควบคุมมลพิษอีก 1 แห่ง ซึ่งข้อเสนอการดำเนินงานเพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ หมู่เกาะพีพี จ.กระบี่ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงาน พื้นที่เขตควบคุมมลพิษจังหวัดกระบี่ และได้จัดทำข้อเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามข้อเสนอแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี ในการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษและดำเนินมาตรการอื่น ๆ แทนในพื้นที่ มีความท้าทายสำคัญ คือ การกำหนดให้ข้อกฎหมายหรือข้อบังคับในมาตรการใหม่ ๆ นั้น ให้มีความเข้มข้นมากกว่าการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติตามของผู้ประกอบการในพื้นที่มีความเข้มข้นมากขึ้นและเกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยลง รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการให้หันมาใช้ในการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามข้อบังคับตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อจะเปลี่ยนผ่านไปสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกำหนดมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ควรกำหนดมาตรการในการจูงใจให้ผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากแบบเดิมสู่วิถีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่สามารถลดปริมาณมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรมได้ตามที่กำหนด หรือการนำมาตรการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาใช้ร่วมด้วย เป็นต้น รวมทั้งควรสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการรับรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และมาตรการที่กำหนด และรับรู้ถึงโทษที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นเหตุผลประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนสู่วิถีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 32 ปฏิรูปการผังเมือง

● เป้าหมาย ●

ผังเมืองมีการบูรณาการสิ่งแวดล้อมเมืองและ ชุมชน ระบบนิเวศเมือง และเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นและชุมชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

เทศบาลเมืองของแต่ละจังหวัดมีผังพื้นที่โล่ง พื้นที่สีเขียวเมือง และผังการระบายน้ำ และมีการจัดทำ ผังเมือง ระดับท้องถิ่น ชุมชน และพื้นที่เฉพาะ ท้องถิ่น ในแต่ละจังหวัด

เกณฑ์เมืองนิเวศ 15 ด้านของ
International Eco-city Framework and Standards

ที่มา: <https://ecocitybuilders.org/ecocity-standards/>

แผนผังเมืองสตอกโฮล์ม

ที่มา: <https://www.urbangreenbluegrids.com/projects/hmmarby-sjostad-stockholm-sweden/>

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การวางแผนและจัดทำผังเมืองในปัจจุบันที่ได้มีการประกาศเป็น กฎกระทรวงบังคับใช้ในพื้นที่ เมือง และจังหวัดต่าง ๆ ตามภารกิจที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขปรับปรุงล่าสุด พ.ศ. 2558 แม้ว่าการวางแผนผังเมืองจะมุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลทางกายภาพ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม แต่เมื่อมีการนำไปสู่การปฏิบัติตามผังที่วางไว้นั้นมักพบกับอุปสรรค ที่ไม่สามารถถ่วงน้ำหนักกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความสมดุลตามหลักการที่วางไว้ได้ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและ สิ่งแวดล้อมของเมืองตลอดจนวิถีชีวิตของประชากรเมือง ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดกลไกการบูรณาการ ร่วมกันในแต่ละระดับ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ของประเทศด้วยระบบการผังเมือง โดยเฉพาะในภาคประชาชนที่มีทัศนคติมองว่าการวางแผนผังเมืองเป็นการควบคุมมากกว่าการชี้นำการพัฒนา จึงมักส่งผล ให้เกิดแรงต่อต้านจากความกังวลต่อวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเพื่อให้มีการกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบร่วม กันของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมืองจึงจำเป็นต้องใช้การขับเคลื่อนทางด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ เป็นวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำกับกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความ สมดุลตามหลักการผังเมืองที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนผังเมืองและกำกับกับการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยระบบ นิเวศท้องถิ่น และชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง เพื่อให้มีการกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน

ของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนในการกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความสมดุล และต้องดำเนินการให้เกิดการวางผังเมืองระดับชุมชน และผังพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผังเมืองในระดับท้องถิ่นมีองค์ความรู้ที่สามารถวางแผนและจัดทำเป็นผังเมืองหน่วยย่อยของเมืองและชุมชน ซึ่งสามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ การขยายตัวของเมืองใหญ่ในปัจจุบันทำให้พื้นที่สีเขียวของเมืองลดลง ประกอบกับผู้ลงทุนมีความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ทำให้การกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและพื้นที่รองรับน้ำดังกล่าวนี้ยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปมาตรการทางผังเมืองเพื่อกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารในการพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อช่วยรักษาพื้นที่ที่ต้องการอนุรักษ์และสามารถพัฒนาพื้นที่ที่ต้องการ มาประยุกต์ใช้กับการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้ 1) โครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมืองอุตสาหกรรมยั่งยืน ในปี 2563 จำนวน 1 เมือง คือ เทศบาลพนัสนิคม โดย สผ. ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ แนวทางการพัฒนา พร้อมทั้งส่งมอบผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมือง ให้แก่ เทศบาลพนัสนิคม ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว 2) ได้ขยายผลการขับเคลื่อนตามแนวคิดต้นแบบเมืองนิเวศ (Eco-City) ในปี 2563 ที่ อบต.เมืองมาย จังหวัดลำปาง พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่นำร่องในการจัดทำผังชุมชน ไม่น้อยกว่า 150 คน และกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ดำเนินการด้านการวางผังเมืองระดับชุมชนและผังพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผังเมืองและการจัดทำผังเมืองรวมเมือง/ชุมชนระดับอำเภอ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นมีความรู้ด้านการผังเมืองและส่งเสริมการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมือง/ชุมชนระดับอำเภอ นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการวางผังเมืองและกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการใช้ระบบนิเวศท้องถิ่นและชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง โดยมีการจัดทำแผนแม่บทการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนร่วมภาคีการพัฒนาในระดับภูมิภาค 5 ภาค และการดำเนินโครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมือง อุตสาหกรรมยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปฏิรูปการผังเมืองมีความท้าทายสำคัญคือ การจัดทำผังเมืองเป็นการทำให้เห็นภาพรวมของการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน แต่อาจทำให้การพัฒนาในพื้นที่ไม่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ เนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่กำหนดโดยหน่วยงานเจ้าของที่ดิน อาทิ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ เป็นต้น หรือถูกกำหนดโดยสภาพภูมิประเทศและการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ยังขาดการผนวกความคิดเห็นจากหน่วยงานหรือประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงต้องจัดให้มีการจัดทำผังเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ ให้สอดคล้องกับการจัดทำผังเมืองในระดับจังหวัด และส่งเสริมความเข้าใจกับประชาชนถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลงไป และผลประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อการปฏิรูปผังเมืองให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการจัดทำผังเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ โดยการสร้างความเข้าใจกับประชาชนถึงรายละเอียดในการจัดทำหรือเปลี่ยนแปลงผังเมือง และให้ความสำคัญกับความเห็นของประชาชนในท้องถิ่น และควรกำหนดมาตรการในการกำกับการใช้ประโยชน์ และการลงโทษผู้ละเมิดข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 33

ปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐศาสตร์ เพื่อสิ่งแวดล้อม

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

นำเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) และหลักผู้ได้ประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiary Pay Principle) เป็นต้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยที่ผ่านมา มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ที่ผ่านมามีภาครัฐมักใช้มาตรการกำกับและควบคุมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการกำกับและควบคุมแต่เพียงอย่างเดียวมีข้อจำกัดเนื่องจากขาดการเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย การมีบทลงโทษ และค่าปรับตามกฎหมายขั้นต่ำ ในปัจจุบันนานาชาติได้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (Economic instrument) มาเสริมมาตรการกำกับและควบคุมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์จึงถือเป็นกลไกสำคัญอันหนึ่งในการทำให้สินค้าและบริการสะท้อนต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) เป็นมาตรการที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาสนับสนุนการบริหารจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษีมลพิษ เพื่อจูงใจให้มีการปล่อยมลพิษลดลง การให้เงินช่วยเหลือในกิจกรรมบางประเภทเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ควรต้องมีมาตรการหรือกฎหมายมารองรับอย่างถูกต้อง เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ระหว่างการเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณา และ สผ. อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาแนวทางการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาแนวทางการปฏิรูปกองทุนสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นอิสระ และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการขยะ น้ำเสีย และของเสียอันตราย ซึ่งเรื่องกองทุนสิ่งแวดล้อมได้ถูกบรรจุอยู่ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เรียบร้อยแล้ว และกระทรวงการคลัง ได้มีมาตรการทางภาษีเพื่อลดปริมาณฝุ่น PM 2.5 และมลพิษต่าง ๆ ที่ปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศ ระยะที่ 2 โดยการจัดเก็บภาษีรถจักรยานยนต์ตามปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์แทนการจัดเก็บภาษีตามความจุของกระบอกสูบ (ซีซี) และออกประกาศกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราพิเศษสำหรับรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า รถยนต์กระบะ และรถยนต์กระบะ 4 ประตู เพื่อช่วยแก้ไขปัญหามลพิษจากท่อไอเสียที่ก่อให้เกิดปัญหาฝุ่นควันและมลพิษในอากาศ นอกจากนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินโครงการปรับปรุงระบบการออกใบอนุญาตทำงานประมงอิเล็กทรอนิกส์ โดยในรอบปีการประมง 2563 ออกใบอนุญาตแล้ว 10,377 ฉบับ ถูกเพิกถอน 11 ฉบับ และยกเลิก 1 ฉบับ

CO₂ - PRICE

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายในการจะนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ ในการรักษาสิ่งแวดล้อมนั้น คือ การพัฒนาเครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์ให้เป็นมากกว่ากลไกทางการบริหารจัดการ เพื่อให้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์นั้นสามารถกำหนด โมเดลการก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่าง ๆ เพื่อใช้ในการ วิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องได้ และจำเป็นที่จะต้องมีความหมายหรือ มาตรการมารองรับอย่างถูกต้องและชัดเจนเพื่อให้การ เก็บค่าชดเชยจากการผู้ก่อมลพิษและผู้ได้ประโยชน์มีผล บังคับใช้ได้อย่างเป็นทางการได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการ ในระยะต่อไป เพื่อนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ ในการรักษาสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษา และพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ให้สามารถนำมา วิเคราะห์ผลกระทบในมิติต่าง ๆ ของการพัฒนาที่จะ เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ และควรพัฒนากฎหมายเพื่อ รองรับการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ภาครัฐสามารถใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและพื้น พืช สิ่งแวดล้อมให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 34

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และเครื่องมือบริหารจัดการ

● เป้าหมาย ●

ระบบและกลไกสร้างความเป็นเอกภาพและบูรณาการ นโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และระหว่างนโยบายการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

● คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการบูรณาการนโยบายด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีระบบ งบประมาณที่สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนปฏิบัติการ ไปสู่การ ปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของแผนที่ตั้งไว้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีหลากหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทรัพยากรทางบก ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลาย ทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีการปฏิรูปประเทศ ด้านระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เป็นประเด็นปฏิรูปที่เชื่อมโยง สัมพันธ์และส่งเสริมการดำเนินการในการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐยังคงแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมแบบแยกส่วนตามภารกิจของแต่ละส่วนงาน ขาดการมองแบบองค์รวมเพื่อบรรลุจุดหมายร่วมกัน ในการบริหารจัดการผลประโยชน์ของประเทศทั้งเชิงรับ และเชิงรุก ซึ่งยากต่อการจัดการภายใต้ภาวะภัยคุกคาม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นับวันจะทวี ความรุนแรงและซับซ้อนยากแก่การฟื้นฟูแก้ไข ดังนั้น การปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และ เครื่องมือบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการ เพื่อเชื่อมโยง นโยบายและแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความชัดเจนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและ ระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในการ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกภาคส่วนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยป้องกันและลดความ ชัดแย้งระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้ให้หน่วยงานในสังกัดทบทวน สถานภาพองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และ เพื่อเพิ่มศักยภาพองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายตาม นโยบายและแผนที่สำคัญระดับชาติ โดยการทบทวน สถานภาพองค์กร เพื่อปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และ โครงสร้างให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง และบรรลุ วิสัยทัศน์ขององค์กร และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ตามภารกิจที่รับผิดชอบ ซึ่งมีการปรับโครงสร้างใน 2 ส่วน ราชการคือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกรม ทรัพยากรน้ำและกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับปรุง โครงสร้างของกลุ่มภารกิจสิ่งแวดล้อม (สผ./คพ./กสส./ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค) เพื่อก่อให้เกิดการบูรณาการ การดำเนินแผนงาน โครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติในพื้นที่ ให้เกิดการทำงานที่เชื่อมโยงกัน อย่างมีเอกภาพ ด้วยกรอบแนวคิดในการดำเนินงานบน พื้นฐานที่ยึดงานเป็นเป้าหมาย และปรับโครงสร้างองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ให้บรรลุผล นอกจากนี้ ได้ดำเนินการตามเป้าหมายที่จะ

ปรับบทบาทหน้าที่และเสริมศักยภาพของผู้ว่าราชการจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการกิจด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระบบสนับสนุนการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

เชื่อมโยงระหว่างนโยบายและแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขอบเขตของการทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับแผนงาน โครงการในหลายระดับ อาทิ ระดับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่าง ๆ การจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ การประกาศกำหนดเขตควบคุมมลพิษ เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และประเด็นความชัดเจนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับจังหวัดมากมาย โดยการสร้างความเป็นเอกภาพของนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุง/สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานอย่างเหมาะสม เป็นระบบ มุ่งเน้นการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนงาน โครงการ เป็นที่ตั้ง รวมทั้งต้องอาศัยการร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรบูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลางไปสู่หน่วยงานในระดับภูมิภาค และท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้ภาคส่วนในระดับภูมิภาค/พื้นที่/ชุมชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระดับพื้นที่ที่จะทำให้การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งควรปรับปรุงระบบงบประมาณที่เน้นให้ความสำคัญกับการบูรณาการงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ และจะต้องมีการปรับกระบวนการตัดสินใจขององค์กรและผู้นำองค์กรให้มีความสามารถในการที่จะเลือกใช้ระบบสนับสนุน/กำหนดการตัดสินใจทางนโยบาย ระบบและกลไกสร้างความเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการตามนโยบายและแผนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 35

ระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

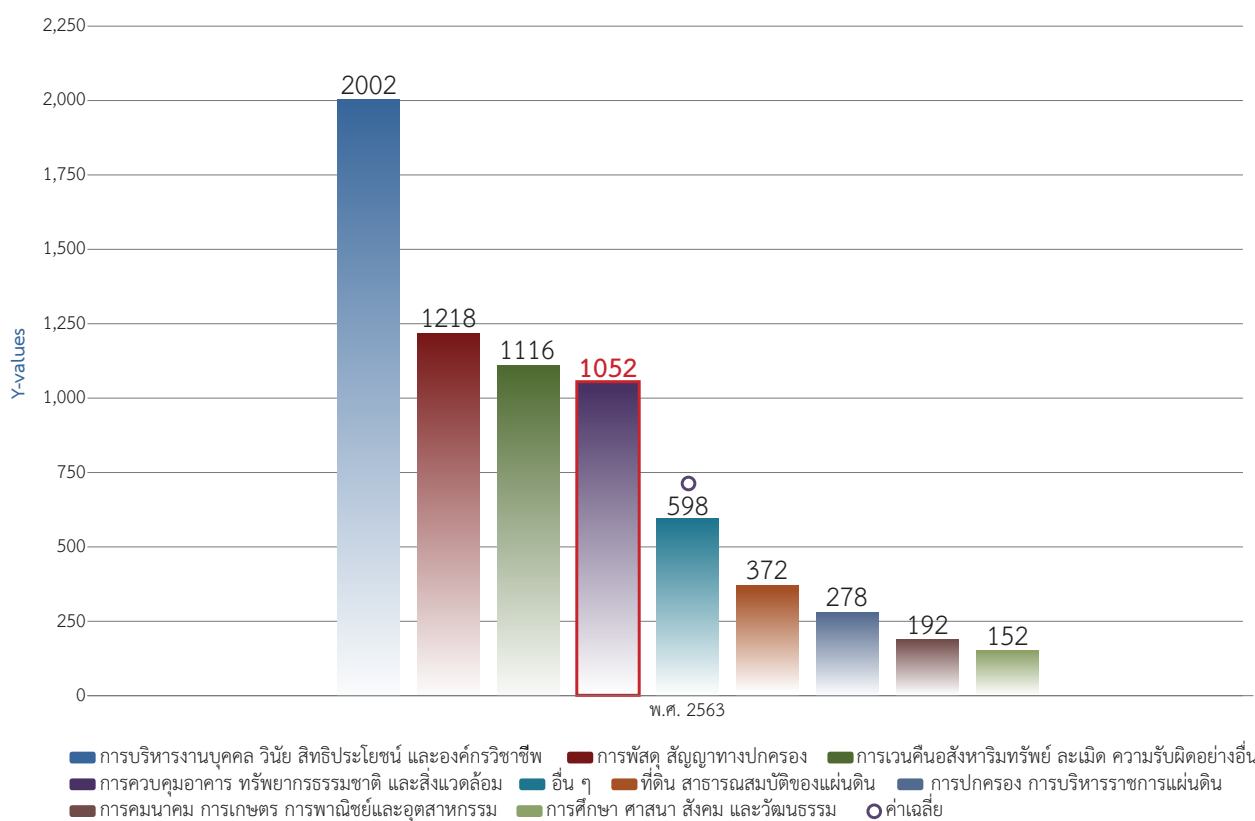
● เป้าหมาย ●

ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกลไกระงับข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม และมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมเพียงพอ

แสดงสถิติเรื่องที่ฟ้องต่อศาลปกครองของปี 2563

ที่มา: ศาลปกครอง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาให้เกิดระบบพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมและแก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีระบบสืบสวนสอบสวนระบบนิติวิทยาศาสตร์ กระบวนการพิจารณาคดี ระบบบังคับคดี การเยียวยาความเสียหาย ตลอดจนการเลือกใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทางเลือก สร้างการตระหนักถึงการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบ ด้วยบทลงโทษทางแพ่งและอาญาและการเข้าถึงการพิจารณาความได้คล่องตัวมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม คณะทำงานพัฒนาวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมฯ คณะอนุกรรมการบริหารศาลปกครองฯ และผู้เกี่ยวข้อง มีการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน ได้แก่ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. พัฒนาระบวนการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมให้มีมาตรฐานและเกิดการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีความสนใจในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ภาคประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเข้าใจถึงสิทธิและกฎหมายในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ให้มีการจัดฝึกอบรมผู้พิพากษากับหน่วยงานระหว่างประเทศจัดอบรมวิธีพิจารณาคดีให้กับผู้เชี่ยวชาญ และมอบประกาศนียบัตรรับรองแก่ตุลาการผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตร เพื่อให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความเชี่ยวชาญ และตระหนักถึงมิติความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเด็นประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และสิทธิชุมชน เป็นต้น รวมทั้งเร่งพัฒนาระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางศาลในการระงับข้อพิพาท และเข้าถึงการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดทิศทางนโยบายแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 36

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

● เป้าหมาย ●

การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการปรับปรุงหรือพัฒนากฎหมายที่สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างน้อย 30 ฉบับ โดยเป็นการปรับปรุงกฎหมายเดิม 20 ฉบับ จัดทำกฎหมายใหม่ 10 ฉบับ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจน และสอดคล้องพันธกรณีที่ประเทศต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามภายใต้อนุสัญญาและความตกลงเรื่องสิ่งแวดล้อมฉบับต่าง ๆ ในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และให้เท่าทันรองรับกับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และระดับความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการพัฒนามาตรฐานใหม่เพื่อรองรับสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา การปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและรองรับการปฏิรูปประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนด โดยมีกฎหมายที่ประกาศใช้ในช่วงที่ผ่านมา จำนวน 13 ฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และมีกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน พ.ศ. ทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายและระเบียบที่ชัดเจน และทันต่อสถานการณ์และบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อรองรับการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ENVIRONMENTAL LAWS

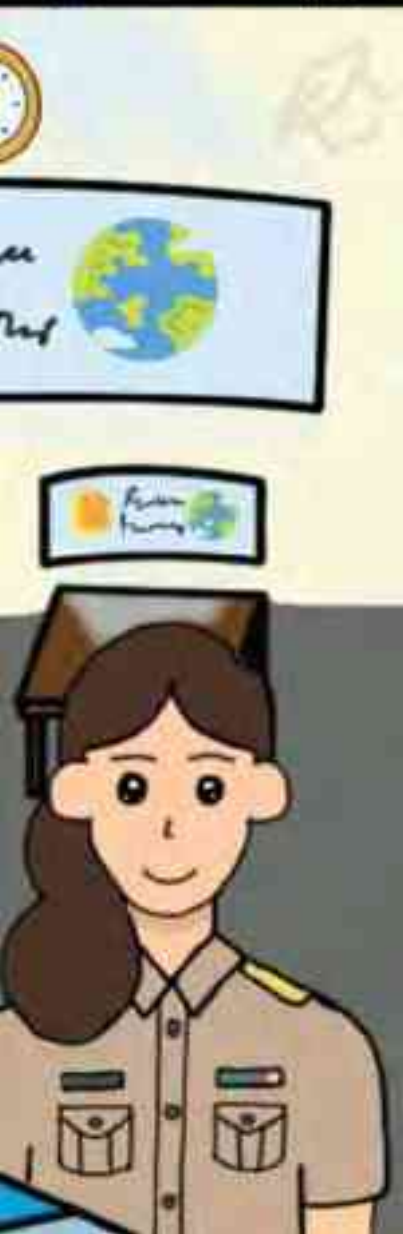
ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายในการปฏิรูปกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีความทันสมัยและเท่าที่จำเป็นและไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติตามของประชาชน และบางกฎระเบียบและข้อกำหนดจะต้องมีความเจาะจงในบางประเด็นและเปิดกว้างในบางมิติมากขึ้น เพื่อรองรับโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากกระแสการพัฒนาใหม่ ๆ และการเร่งรัดการออกอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลการบังคับใช้กฎหมายในการรองรับการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดและส่งเสริมการออกอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการบังคับใช้ให้ได้ในรายละเอียดของกฎหมายเป็นสำคัญ และควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีการประกาศใช้แล้ว โดยจัดให้มีระบบที่สามารถสืบค้นและเข้าถึงได้ง่าย และควรมีคู่มือสำหรับการนำไปใช้หรือการปฏิบัติตามกฎหมายที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้มีการใช้กฎหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในการรองรับการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ด้านสาธารณสุข

" ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรอบรู้ ด้านสุขภาพมีส่วนร่วมในการวางระบบ ในการดูแลสุขภาพ ได้รับโอกาส ที่เท่าเทียมกัน ในการเข้าถึงบริการ สาธารณสุขที่จำเป็น และอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้ระบบสาธารณสุขที่เป็นเอกภาพ และการอภิบาลระบบที่ดี "

การปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ระบบสุขภาพ ของประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับสถานการณ์ ทำทายรอบด้าน อาทิ การเป็นสังคมสูงวัยที่คาดว่าจะเข้า สู่การเป็นสังคมที่สมบูรณ์อย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีทางการแพทย์ การเกิดโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำที่มีความถี่มากขึ้นโดยเฉพาะโรคโควิด-19 ที่เป็นโรคอุบัติใหม่ไม่สามารถคาดการณ์สถานการณ์ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีส่งผลให้เกิดผลกระทบ ต่อประชากรในหลายมิติ อาทิ มิติด้านสุขภาพ มิติด้าน เศรษฐกิจ ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีความพร้อมรองรับ การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ดังกล่าวได้ทันท่วงที และมี ประสิทธิภาพจึงได้กำหนดประเด็นปฏิรูปเพื่อเป็นการวาง ทิศทางการพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศ รับมือกับ สถานการณ์ความท้าทายที่มีผลกระทบต่อการบริหาร จัดการและการให้บริการทางด้านสาธารณสุขของประเทศ

โดยมีเป้าหมายหลัก 4 เป้าหมายประกอบด้วย (1) ระบบบริการปฐมภูมิมีความครอบคลุม ตอบสนองความจำเป็น และระบบหลักประกันสุขภาพมีความยั่งยืน พอเพียงมีประสิทธิภาพ สร้างความเป็นธรรม (2) มีข้อมูลสารสนเทศที่ใช้บริหารจัดการการเงินการคลังการบริการในระบบสุขภาพและสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ระบบสุขภาพของประเทศไทยมีเอกภาพมีการดำเนินงานด้านสุขภาพของทุกภาคส่วนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (4) ประชาชนไทยมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีบนหลักการสร้างนำซ่อมและผู้ที่ไม่ใช่ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพทั้งการรับบริการและการรับภาระค่าใช้จ่าย

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขมีประเด็นท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญได้แก่

1) **ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน** การพัฒนาระบบบริการด้านสาธารณสุขนอกเขตพื้นที่บริการยังขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทำให้ในบางพื้นที่เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขไปจนถึงการบริหารจัดการงานด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการร่วมกันออกแบบนโยบายการบริหารงานด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ให้สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงต่อไป

2) **ระบบข้อมูลข่าวสารงานด้านสุขภาพ** มีมาตรฐานข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพที่เป็นข้อมูลหลายระดับ (Multiple layers) และมีความซับซ้อนมากซึ่งระบบสาธารณสุขยังขาดการจัดเก็บข้อมูลที่มีความคล้อยคลึงกันแต่ไม่มีแหล่งจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลที่เผยแพร่ไปยังประชาชนทำให้เกิดความสับสนในการรับข้อมูล จึงจำเป็นต้องหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้ได้เป็นข้อมูลที่จะสื่อสารกับประชาชนได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3) พฤติกรรมด้านสุขภาพของประชาชน ประชาชนในประเทศไทยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) อยู่ในอันดับที่ 4 ใน 10 ของอันดับการตายของประชากรไทย ซึ่งสาเหตุหลัก ๆ มาจากการที่ประชาชนไม่มีการป้องกันรักษาโรคเท่าที่ควร ไม่เห็นถึงความสำคัญของการป้องกันโรค จึงจำเป็นต้องมีการสร้างการตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนให้สามารถป้องกันและเห็นถึงความสำคัญของการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) รวมถึงสร้างการตระหนักรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถห่างไกลจากโรคดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4) บุคลากรด้านสาธารณสุข ประเทศไทยยังพบปัญหาการขาดแคลนข้าราชการโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล และยังคงมีการลาออกของบุคลากรทางการแพทย์ค่อนข้างสูง ประกอบกับนโยบายการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพยังขาดทิศทางการทำงานที่ชัดเจนในการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมได้อย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มและรักษากำลังคนด้านสุขภาพให้คงอยู่ในระบบ โดยมีมาตรการจูงใจที่ดึงดูดบุคลากรให้อยู่ในระบบ โดยอาจพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับภาระงานและมีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ประกอบกับพิจารณาบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อยอดพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาสนับสนุนการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ (0701)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการพัฒนาการทำงานในรูปแบบเขตสุขภาพโดยการกระจายอำนาจให้เขตสุขภาพมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาการบริหารจัดการด้านสุขภาพยังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในระยะต่อไปกระทรวงสาธารณสุขจะดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวฯ โดยการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งใช้กลไกที่มีอยู่ เช่น คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับ อำเภอ ระดับตำบล และระดับจังหวัด เข้ามาร่วมขับเคลื่อนในการบริหารพื้นที่ในการกำหนดทิศทางร่วมกัน

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศสุขภาพ (0702)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพ อาทิ โควิด-19 (ศบค.) หรือไทยชนะ.com (2) LINE @sabaideebot ของกระทรวงสาธารณสุข เหมาะสำหรับผู้ที่เป็กลุ่มเสี่ยงและเข้าข่ายเป็นผู้ติดเชื้อ และ (3) แอปพลิเคชัน "หมอรู้จักคุณ" ของมหาวิทยาลัยนเรศวรมาเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยบริการทุกระดับรองรับการแพทย์และการสาธารณสุขวิถีใหม่ (New Normal Medical Services and Public Health) ในการดูแลผู้ป่วยโรคติดต่อไม่เรื้อรัง การฝากครรภ์การส่งเสริมป้องกันโรค งานให้คำปรึกษาและการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพตลอดช่วงชีวิต

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 กำลังคนสุขภาพ (0703)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการบริหารกำลังคนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในทุกระดับในการขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดความเข้มแข็งมีขวัญกำลังใจและถ่ายทอดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการบริหารทรัพยากรบุคคลด้านสาธารณสุข แต่ยังคงพบปัญหาอุปสรรค อาทิ กำลังคนทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ แพทย์ออกจากระบบภาครัฐไปยังภาคเอกชนเพราะค่าตอบแทนที่สูงกว่าเป็นจำนวนมาก

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ระบบบริการปฐมภูมิ (0704)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการพัฒนาเทคโนโลยีผ่านโปรแกรมการพูดคุยส่วนตัวภายใต้ Application “คุยกับหมอ” หมอครอบครัว รวมถึงมีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งสิ้น 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 19,626,529 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26 จากประชากรทั่วประเทศ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ (0705)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการพัฒนาโดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ โครงการจัดตั้งตลาดกลางวัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สมุนไพร และศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการสมุนไพรครบวงจร ประชาสัมพันธ์ รูปแบบ Offline : การจับคู่เจรจาธุรกิจการค้ากับกลุ่มบริษัท คิง เพาเวอร์ อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล และโครงการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการแพทย์แผนไทยมีการดำเนินการศึกษาและทบทวนตำรับยากลางรักษาโรคสะเก็ดเงินสำหรับใช้ในทางการแพทย์

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การแพทย์ฉุกเฉิน (0706)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลกโดยมีชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อตอบโต้โควิด-19 จำนวน 63 ทีมทั่วประเทศ รวมทั้งการบริการประชาชนผ่านนโยบาย เจ็บป่วยฉุกเฉินมีสิทธิทุกที่ (Universal Coverage for Emergency Patients: UCEP) โดยเป็นสิทธิที่รัฐบาลทำให้ประชาชนคนไทยทุกคนหากเกิดเหตุการณ์ วิกฤตฉุกเฉินสามารถรักษาฟรี 72 ชั่วโมงแรก

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (0707)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการปรับปรุงระบบงบประมาณของงานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคโดยสำนักงานหลักประกันสังคมแห่งชาติ (สปสช.) ได้รับจัดสรรงบค่าบริการเหมาจ่ายรายหัวประเภทบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (0708)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการดำเนินการเพื่อยกระดับความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนโดยเฉพาะสื่อประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะในช่วงโควิด-19 ซึ่งประชาชนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการสวมหน้ากากและเว้นระยะห่างทางสังคม ส่งผลให้ผลลัพธ์การขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางที่ดี

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (0709)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการดำเนินการเฝ้าระวังเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค อาทิ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ดำเนินโครงการบริหารจัดการศูนย์เฝ้าระวังการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อติดตามสอดส่องและตรวจสอบความเป็นอันตรายของสินค้าที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค และการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพอาหารปลอดภัย อาทิ โครงการสนับสนุนประชาชนบริโภคอาหารปลอดภัย โดยการส่งเสริมให้ร้านอาหารใช้วัตถุดิบปลอดภัยที่มีการผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 ระบบหลักประกันสุขภาพ (0710)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการยกระดับบริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้แก่ การอนุญาตให้ผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เข้ารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิได้ทุกที่โดยที่ผู้ป่วยไม่ต้องใช้ใบส่งตัว อีกทั้ง ผู้ป่วยมะเร็งเข้ารับบริการได้ในสถานบริการที่มีความพร้อมตลอดจนการแจ้งเปลี่ยนหน่วยบริการและรับบริการได้ทันที ซึ่งจะเป็นการยกระดับการบริการให้ประชาชนได้รับการสุขภาพภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพอย่างเหมาะสม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ

● เป้าหมาย ●

ระบบสุขภาพไทยมีเอกภาพการดำเนินงานด้านสุขภาพ
ทุกภาคส่วนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ระบบสุขภาพมีการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม
ของทุกภาคส่วนเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายผลักดันให้มีการกำหนด
ทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพ และมีกลไกการทำงาน
ในรูปแบบเขตสุขภาพโดยได้มีการดำเนินการโดยหลาย
หน่วยงานทั้งในกระทรวงสาธารณสุขและนอกกระทรวง
สาธารณสุข แต่ยังไม่มีหน่วยงานหลักในการกำหนด
นโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงทำให้ไม่ม
ีการประสานงานและการบูรณาการเท่าที่ควร อีกทั้ง
การจัดบริการด้านสาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานคร
และเขตภูมิภาคทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น
ส่วนภูมิภาค และภาคประชาชนต่างมีการดำเนินการ

ที่ต่างกันทำให้ขาดการเป็นเอกภาพนอกจากนี้ ยังมีหลาย
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ อาทิ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม
อุตสาหกรรม และสิ่งเจือปนในอาหาร ทำให้ระบบบริการ
ด้านสุขภาพไม่ทั่วถึง ขาดประสิทธิภาพ มีความซ้ำซ้อน
และมีการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมาได้มีการขับเคลื่อนผ่านแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข โดยมีกลไกการทำงานในรูปแบบเขตสุขภาพ กระจายอำนาจให้เขตสุขภาพมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารแผน กำหนดเป้าหมายในระยะที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีกระทรวงสาธารณสุขในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและพบปัญหาในการบริหารจัดการที่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในระยะต่อไปกระทรวงสาธารณสุขจะดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวๆ โดยการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งใช้กลไกที่มีอยู่ เช่น คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับจังหวัด เข้ามาร่วมขับเคลื่อนในการบริหารพื้นที่ในการกำหนดทิศทางร่วมกันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ระดับพื้นที่ โดยการมุ่งเน้นการจัดบริการของหน่วยบริการ ในลักษณะพวงบริการ การบริหารงบประมาณ/เงินกองทุนของหน่วยในระดับเขตสุขภาพ โดยไม่คำนึงถึงเขตสุขภาพที่ไม่ใช่เขตสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข แต่เป็นเขตสุขภาพที่มีคณะกรรมการจากภาคประชาชนมาร่วมบริหารด้วย หากมีการดำเนินการจัดการเขตสุขภาพโดยมีการจัดระบบบริการและบริหารจัดการในลักษณะนี้ จะเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งที่ทำให้เขตสุขภาพ มีระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายในส่วนของบริหารจัดการด้านสุขภาพของประเทศไทยยังขาดการบูรณาการและการร่วมรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานและท้องถิ่นอย่างจริงจัง จึงทำให้การประสานงานในการดำเนินการขับเคลื่อนยังไม่สามารถเห็นผลได้เท่าที่ควร อาทิ (1) การดูแลรักษาและการเข้าถึงบริการของประชาชนยังมีความเหลื่อมล้ำในแต่ละเขตสุขภาพ (2) การบริหารจัดการหรือการดูแลยังไม่สามารถแก้ปัญหาของพื้นที่โดยตรง และ (3) การจัดสรรทรัพยากรด้านงบประมาณ และกำลังคนมีความเหลื่อมล้ำในแต่ละเขตบริการ เพราะเป็นการจัดสรรจากส่วนกลาง แต่ยังเป็นการทำงานเพื่อตอบสนองนโยบายจากส่วนกลาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้เป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินการกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่มีนัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมาย (1) การกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานในพื้นที่ ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการทดลองนำร่องการบริหารจัดการด้านสุขภาพการกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการภายในเขตสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดบริการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน (2) ควรกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพของแต่ละภาคส่วนในการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับปัญหาในแต่ละพื้นที่ และ (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกความเห็นในกำหนดนโยบายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ต่าง ๆ ให้มีความเท่าเทียมกัน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ สุขภาพ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

มีเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสุขภาพในรูปแบบใหม่ที่สามารถนำมาใช้สนับสนุนการจัดการบริการสุขภาพได้จริง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สถานบริการและสถานพยาบาลหันมาใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์เพิ่มมากขึ้น

ที่มา: กระทรวงสาธารณสุข

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันระบบการบริการสุขภาพด้านสาธารณสุขได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสุขภาพเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพของการให้บริการมากขึ้น ตั้งแต่การทำทะเบียนคนไข้ การรักษาพยาบาลการวินิจฉัยโรคได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ ยังใช้ในห้องทดลอง การศึกษาและวิจัยทางการแพทย์ รวมทั้งงานทางการศึกษาค้นคว้า การรักษาคนไข้ด้วยระบบการรักษาทางไกล การนำมาประยุกต์ใช้ในส่วน of ระบบบริการทางการแพทย์แบบใหม่ (New Normal Medical Service) การรักษาออนไลน์ผ่านระบบ VDO Call และส่งยาทางไปรษณีย์ ผ่านแนวคิดยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ลดความแออัด ให้ผู้ป่วยเข้าถึงการรักษาในสถานการณ์โควิด-19 (อยู่บ้าน เว้นระยะห่าง) ลดค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยและญาติ เพิ่มขีดความสามารถการรักษา และนำเทคโนโลยีการรักษาส่งถึงบ้าน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านสุขภาพหลายกิจกรรมด้วยกัน อาทิ (1) แอปพลิเคชันกลางของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) หรือไทยชนะ.com ซึ่งแอปพลิเคชันดังกล่าวฯ สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถบอกได้ว่าทรัพยากรมีเท่าไร ผู้ป่วย ณ ปัจจุบันมีเท่าไร มีระดับความรุนแรงของอาการเท่าไร อุปกรณ์ทางการแพทย์มีเพียงพอต่อความต้องการของผู้ป่วยหรือไม่ ตัวระบบจะช่วยลดภาระของแพทย์ในการปฏิบัติหน้าที่ การทำงานได้รวดเร็ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำไปปรับใช้ในสถานพยาบาลทั่วประเทศ

ลดความเสี่ยงในการชกประวัติคัดกรอง ลดความเสี่ยงในการใช้เวลาซักถามเมื่ออยู่ที่โรงพยาบาล (2) LINE @sabaideebot โดยกระทรวงสาธารณสุข เหมาะสำหรับผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และเข้าข่ายเป็นผู้ติดเชื้อ จะสามารถบอกไปสู่หน่วยบริการได้ว่าเมื่อเป็นกลุ่มเสี่ยงแล้ว สังเกตอาการ ถูกส่งตรวจว่ามีเชื้อหรือไม่ โดยสามารถรอผลที่บ้าน และหลังจากทราบผลหากเป็นบวก หน่วยบริการจะดำเนินการรับท่านไปสู่การรักษาโดยหน่วยบริการและข้อมูลนี้จะถูกส่งไปยังกรมควบคุมโรค เพื่อรายงานสถานการณ์ผู้ติดเชื้อ และ (3) แอปพลิเคชัน "หมอรู้จักคุณ" ของมหาวิทยาลัยนเรศวรมาเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยบริการทุกระดับรองรับการแพทย์และการสาธารณสุขวิถีใหม่ (New Normal Medical Services and Public Health) ในการดูแลผู้ป่วยโรคติดต่อไม่เรื้อรัง การฝากครรภ์ การส่งเสริมป้องกันโรค งานให้คำปรึกษา การรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพตลอดช่วงชีวิต มีความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายการแพทย์และสาธารณสุข 4.0 ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลสุขภาพของตนเองและเป็นการสร้างวิถีการดูแลสุขภาพรูปแบบใหม่ ควบคู่กับการให้คำปรึกษาแพทย์และสาธารณสุขทางไกล (Telemedicine, Telehealth) ส่งเสริมการทำงานเชิงรุกที่ครอบคลุมครัวและอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้ประชาชนได้รับการดูแลตลอดช่วงชีวิต เท่าเทียมแม้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายคือ มาตรฐานข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพในปัจจุบันมีข้อมูลหลายระดับ (Multiple layers) และมีความซับซ้อนมาก ซึ่งระบบสาธารณสุขยังขาดกลไกที่จะบูรณาการมาตรฐานข้อมูลในเรื่องเดียวกันที่ต่างกันจากหลายหน่วยงานให้ใช้มาตรฐานเดียวกันแม้กระทั่งหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขเองยังเกิดภาวะรั่วไหลของข้อมูล ข้อมูลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากหลายกรมอาจมีการจัดเก็บข้อมูลที่เหมือนกันแต่ไม่ได้มีการหารือกันโดยเฉพาะซึ่งอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลและเมื่อสื่อสารข้อมูลไปยังประชาชนอาจทำให้เกิดความสับสนในตัวชุดข้อมูลได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพในทุกมิติให้สามารถทำงานร่วมกันและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้แบบไร้รอยต่อด้วยความปลอดภัยและเป็นประโยชน์ ไปจนถึงการหาหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพที่สำคัญให้เป็นระบบและมาตรฐานเดียวกันในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้เป็นข้อมูลที่จะสื่อสารกับประชาชนในชุดเดียวกันและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องเป็นระบบเดียวกัน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 กำลังคนสุขภาพ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

สัดส่วนบุคลากรสุขภาพต่อประชากรในระดับประเทศเพียงพอและสอดคล้องกับระดับการพัฒนาของประเทศและแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนผลิตและพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับแผนความต้องการกำลังคนมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป หนึ่งในพลังขับเคลื่อนการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้กับประชาชนและถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของระบบบริการสุขภาพ นั่นคือ กำลังคนด้านสุขภาพ การพัฒนากำลังคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2565 มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายบุคลากรสุขภาพ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนวิชาชีพ และเพิ่มสัดส่วนบุคลากรสุขภาพต่อประชากรในระดับประเทศ โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรที่มีขีดความสามารถคงอยู่ในระบบอย่างยั่งยืนและมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เห็นภาพของตลาดแรงงานบุคลากรสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการขาดแคลนวิชาชีพโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกลและยังคงมีการลาออกของบุคลากรทางการแพทย์ค่อนข้างสูง ประกอบกับนโยบายการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพยังขาดทิศทางการทำงานที่ชัดเจนในการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมได้อย่างเพียงพอ ส่งผลให้การวางแผนผลิตกำลังคนที่ตอบสนองกับความต้องการยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องกำลังคนสุขภาพที่สำคัญ อาทิ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการบริหารกำลังคนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในทุกระดับในการขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดความเข้มแข็งมีขวัญกำลังใจและถ่ายทอดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานบริหารทรัพยากรบุคคลด้านสาธารณสุข อันจะส่งผลให้สถานพยาบาลและหน่วยงานด้านสาธารณสุขมีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลกำลังคนด้านสุขภาพที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพตามแผนพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพแห่งชาติ โดยมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรสุขภาพอย่างเป็นระบบ อาทิ จำนวน การกระจาย การผลิต การจ้างงาน และการเคลื่อนย้าย เพื่อให้เห็นภาพรวมของตลาดแรงงานบุคลากรสุขภาพ (Health labor market) โดยครอบคลุมทั้งในภาครัฐและเอกชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ยังมีความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายตามประเด็นปฏิรูป คือ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรอย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังพบกับ (1) ปัญหาด้านกำลังคนที่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้มีแพทย์ไม่เพียงพอกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ (2) “ภาวะแพทย์สมองไหล” กล่าวคือ การที่แพทย์ออกจากระบบภาครัฐไปยังภาคเอกชนหรือเปิดสถานประกอบเวชกรรม (คลินิก) เป็นของตัวเอง เนื่องจากได้ค่าตอบแทนสูงกว่าในทางกลับกัน พยาบาลเป็นอีกหนึ่งวิชาชีพที่ผู้จบการศึกษามีความต้องการที่จะอยู่ในระบบโดยอยากรับราชการเป็นจำนวนมาก แต่อัตราจ้างของตำแหน่งพยาบาลมีจำนวนจำกัด นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีความพยายามในการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ออกมามากอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีความขาดแคลนแพทย์เฉพาะทางที่สำคัญ อาทิ วิทยุแพทย์ แพทย์เวชศาสตร์ฉุกเฉิน และรังสีรักษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศจึงควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มและรักษากำลังคนด้านสุขภาพให้คงอยู่ในระบบ โดยมีมาตรการจูงใจที่ดึงดูดบุคลากรให้อยู่ในระบบ โดยอาจพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับภาระงานและมีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ประกอบกับพิจารณาการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อยอดพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาสนับสนุนการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ให้เป็นรูปธรรม อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวินิจฉัยโรค การพัฒนาแอปพลิเคชันให้คำปรึกษาทางการแพทย์และสาธารณสุขทางไกล (Telemedicine, Telehealth) เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการเรียนร่วมกันระหว่างวิชาชีพในลักษณะสหวิทยาการ กล่าวคือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เรียนร่วมกับสาขาวิชาอื่น ๆ ประกอบกับการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความผูกพันกับชุมชน อันจะส่งผลให้สามารถบริการประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลกำลังคนด้านสุขภาพให้บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ระบบบริการปฐมภูมิ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

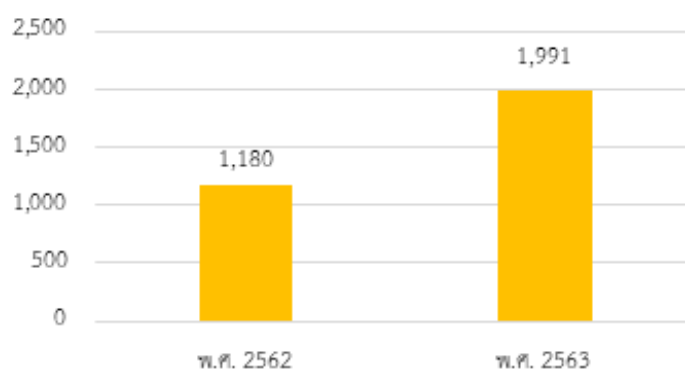
ความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิมีความครอบคลุมประชากรร้อยละ 35

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิลือเป็นรากฐานของระบบสาธารณสุข ซึ่งกระจายตัวอยู่ในทุกพื้นที่ ครอบคลุมการบริการประชาชนจำนวนมากทั้งในเขตเมืองและชนบท อย่างไรก็ตาม การบริการปฐมภูมิยังเผชิญกับความท้าทายในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นจำนวนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวที่ไม่เพียงพอ คุณภาพของอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ยังต้องได้รับการอบรม ตลอดจนการบูรณาการฐานข้อมูลของผู้รับบริการในหน่วยปฐมภูมิในที่เชื่อมโยงกับสถานพยาบาลในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น การปฏิรูปเพื่อยกระดับการบริการปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพ จะช่วยลดความแออัดในการรักษาในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ และสร้างความยั่งยืนของระบบสาธารณสุขผ่านการกระจายทรัพยากรและสร้างความเข้มแข็งในระดับพื้นที่

จำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ

ที่มา: สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินงานด้านบริการปฐมภูมิ ซึ่งครอบคลุมการจัดสรรให้มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและเจ้าหน้าที่ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในจำนวนที่เหมาะสม ส่งเสริมการบูรณาการดำเนินงานที่สอดคล้องกันระหว่างองค์กรสุขภาพปฐมภูมิเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีผ่านโปรแกรมการพูดคุยส่วนตัวภายใต้ Application “คุยกับหมอ” ซึ่งถือเป็นโครงการบริการด้านสุขภาพทางไกล สามารถปรึกษาสุขภาพแบบส่วนตัวกับแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำคลินิกหมอครอบครัว ทั้งนี้ ปี 2563 มีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งสิ้น 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 19,626,529 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26 จากประชากรทั่วประเทศ ซึ่งถือว่ามีความก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า และมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 มีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งสิ้น 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 19,626,529 คน

คิดเป็นร้อยละ 29.26 จากประชากรทั่วประเทศ ซึ่งถือว่ามีความก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า และมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการยังประสบกับความท้าทายในการวางแผน อัตรากำลังในแต่ละสาขาวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบททางสาธารณสุขที่เปลี่ยนไป อาทิ จิตแพทย์ นักกายภาพบำบัด การกำหนดแรงจูงใจ ค่าตอบแทน หรือความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่ยังไม่ตอบสนองต่อความสนใจของแพทย์ ตลอดจน การขาดการบูรณาการระบบฐานข้อมูลของหน่วยปฐมภูมิร่วมกับสถานพยาบาลในระดับที่ใหญ่ขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศ ควรเร่งรัดผลิตบุคลากรทางด้านแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว และจัดให้มีค่าตอบแทน สวัสดิการ มาตรการจูงใจที่เหมาะสม ส่งเสริมการจัดอบรม สุขภาพปฐมภูมิสำหรับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านสุขภาพ ให้เกิดความเชี่ยวชาญ และทำหน้าที่สนับสนุนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยง ผู้ใช้บริการในระดับชุมชนเข้ากับสถานพยาบาลอื่น ๆ บนพื้นฐานของความปลอดภัยส่วนบุคคล และดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิที่สามารถให้บริการประชาชน ครอบคลุมทั้งประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การแพทย์แผนไทยและสมุนไพร เพื่อเศรษฐกิจ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

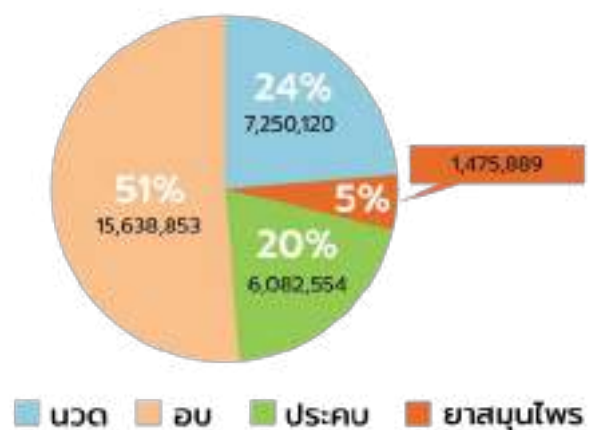
ประเทศไทยมีความมั่นคงจากการนวดไทยและผลิตภัณฑ์สมุนไพร การแพทย์แผนไทยมีความมั่นคงในระบบบริการสุขภาพ และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทั้งการนวดแผนไทยและเข้าถึงผลิตภัณฑ์สมุนไพรทางการรักษาเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การจัดการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้รับความเชื่อมั่น และประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้เพิ่มขึ้น โดยเห็นได้จากจำนวนครั้งในการรับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่แผนกผู้ป่วยนอกทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ โดยในช่วงปี 2562- 2563 ที่ผ่านมามีการเข้ารับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจำนวน 30,398,357 ครั้ง เมื่อวิเคราะห์แยกตามประเภทการให้บริการหลักที่ผู้ป่วยได้รับพบว่ามี 4 ประเภทที่มีการรับบริการสูงสุด ได้แก่ ยาสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 51.36 หัตถเวชกรรมไทย คิดเป็นร้อยละ 23.81 ประคบสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 19.98 และอบสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 4.85

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ ได้มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ อาทิ (1) โครงการจัดตั้งตลาดกลางวัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สมุนไพร และศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการสมุนไพรครบวงจร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร บริษัท ไทย แอ็กโกร เอ็กสเซนจ์ จำกัด (ตลาดไท) และบริษัท มอร์ เมดดิคัล จำกัด ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายวัตถุดิบสมุนไพรไทย ส่งเสริมให้ผู้ซื้อและเกษตรกรตระหนักในการพบปะซื้อขาย และส่งเสริมการขายวัตถุดิบสมุนไพรสดและวัตถุดิบสมุนไพรแปรรูปที่มีคุณภาพ ตลาดกลาง ณ ตลาดไท (2) ประชาสัมพันธ์รูปแบบ Offline : การจับคู่เจรจาธุรกิจการค้ากับกลุ่มบริษัท คิง เพาเวอร์ อินเตอร์เนชันแนล และบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด ออกบูธจำหน่ายสินค้า ณ ห้างสรรพสินค้าคิง เพาเวอร์ ศรีวารี และห้างสรรพสินค้า ICON SIAM และคัดเลือกผลิตภัณฑ์สมุนไพรคุณภาพ (Premium Herbal Products) กว่า 208 ผลิตภัณฑ์ และ (3) โครงการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการแพทย์แผนไทย มีการดำเนินการศึกษาและทบทวนตำรับยากลางรักษาโรคสะกดเจ็บ สำหรับใช้ในโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยนาร่อง 19 แห่ง จำนวน 3 ตำรับ ได้แก่ ตำรับยาตำรับประทาน ตำรับยาตำรับอาบ หรือแปรรูป และตำรับยาทาน้ำมัน

ที่มา: ประเภทบริการทางการแพทย์ไทย กระทรวงสาธารณสุข

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย คือ (1) จำนวนบุคลากรทางการแพทย์แผนไทยไม่ครอบคลุมถึงหน่วยบริการระดับชุมชนทำให้ชุมชนอาจยังไม่สามารถเข้าถึงแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพได้เท่าที่ควร (2) การเชื่อมโยงมิติการจัดการบริการแพทย์แผนไทยระหว่างจังหวัด ซึ่งหน่วยบริการด้านแพทย์แผนไทยระหว่างจังหวัดและหน่วยบริการโรงพยาบาลตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมส่วนตำบล ยังขาดการประสานและบูรณาการร่วมกัน (3) ขาดการบูรณาการการสนับสนุนระบบยาสมุนไพรในแต่ละเขตสุขภาพทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเข้าถึงยาแพทย์แผนไทยจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึง การกำหนดอัตรากำลังคนด้านแพทย์แผนไทยให้เพียงพอถึงในระดับชุมชน โดยอาจพิจารณาจากการเปิดการเรียนการสอนวิชาแพทย์แผนไทยที่ได้รับคุณวุฒิที่ถูกต้องตามหลักสากล รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนางานด้านแพทย์ไทยระหว่างเขตสุขภาพทั่วประเทศ ให้สามารถมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแพทย์แผนไทยเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การแพทย์ฉุกเฉิน

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

ประชาชนเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างเท่าเทียม
ทั่วถึง และทันเวลาและมีมาตรฐาน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ระบบการแพทย์ที่ฉุกเฉินที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการช่วยดูแลรักษาผู้ป่วยให้ทันต่อการเข้ารับการรักษา ถือเป็นสิทธิและบริการขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม ยังพบประชาชนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้อันเนื่องมาจากพื้นที่ห่างไกลที่ยังไม่สามารถเข้าถึงการรับบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้และประชาชนส่วนมากยังสับสนถึงวิธีการติดต่อในการเข้าระบบการรักษาของการแพทย์ฉุกเฉิน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ในช่วงปี 2563 อาทิ (1) รับมือกับสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลกเป็นอย่างมากสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินได้มีการรับมือต่อสถานการณ์ดังกล่าวฯ โดยมีชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อตอบโต้ โควิด-19 จำนวน 63 ทีมทั่วประเทศ อบรมเสริมสร้างทักษะ ความรู้ในการป้องกันตัวเองให้ปลอดภัย รวมทั้งจัดอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อขณะปฏิบัติการกิจ เพื่อเป็นทีมสำรองช่วยชุดปฏิบัติการระดับสูงปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่มีผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 จำนวนมาก ซึ่งได้มีการจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อรับมือต่อสถานการณ์ดังกล่าวฯ ประกอบด้วย ชุดปฏิบัติการฉุกเฉินในระบบการแพทย์ฉุกเฉินสังกัดมูลนิธิ จำนวน 33,358 คน รถปฏิบัติการฉุกเฉิน จำนวน 8,402 คัน ในจำนวนมูลนิธิ 400 กว่าแห่งทั่วประเทศ ได้จัดอบรมชุดปฏิบัติการฉุกเฉินในสังกัดมูลนิธิเป็นชุดปฏิบัติการฉุกเฉินพิเศษเพื่อตอบโต้ โควิด-19 เพื่อสนับสนุนงานของระบบสาธารณสุขให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น และ (2) การบริการประชาชนผ่านนโยบาย เจ็บป่วยฉุกเฉินมีสิทธิทุกที่ (Universal Coverage for Emergency Patients: UCEP) โดยเป็นสิทธิที่รัฐบาลทำให้ประชาชนคนไทยทุกคน หากเกิดเหตุการณ์วิกฤตฉุกเฉิน สามารถรักษาฟรี 72 ชั่วโมงแรก (3 วัน) ให้พ้นภาวะวิกฤต โดยจะรักษาที่โรงพยาบาลใดก็ได้ที่ใกล้ผู้ป่วยที่สุดโดยสามารถโทรติดต่อประสานขอความช่วยเหลือที่สายด่วน 1669 ตลอด 24 ชั่วโมง และหากประชาชนหรือสถานพยาบาลมีข้อสงสัยสอบถามได้ที่ โทร. 0-2872-1669 หรือ ucepcenter@niems.go.th ตลอด 24 ชั่วโมง

ที่มา: คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

พุทธศักราช 2562 - 2563

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย จากสถานการณ์ดังกล่าวฯ ส่งผลให้ (1) บุคลากรทางแพทย์ต้องรับมือกับผู้ป่วยฉุกเฉินหนักขึ้น ส่งผลกระทบให้จำนวนแพทย์ฉุกเฉินไม่สามารถเข้าถึงได้ทั่วทุกพื้นที่ รวมทั้ง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการแก้สถานการณ์การแพทย์ฉุกเฉินมีการขาดชะงักเนื่องจากบุคลากรที่มีความรู้ ผ่านการอบรมยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ต้องอยู่ในความปลอดภัย (2) ประชาชนบางกลุ่มยังไม่สามารถเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้ไม่รู้จักวิธีการแจ้งเหตุที่ถูกต้องในการดำเนินการ และ (3) การวางระบบปฐมพยาบาลทั้งหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในการดูแลหากได้รับอุบัติเหตุเฉียบพลัน ซึ่งหากสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ แล้วความรู้ทั่วไปในการดูแลตัวเองเรื่องดังกล่าวฯ ประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้นอยู่มาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึงบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับการกิจด้านการแพทย์ฉุกเฉินเฉพาะทาง โดยอาจพิจารณาและยกระดับบุคลากรด้านสาธารณสุข อาทิ ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครด้านสาธารณสุข (อสม.) ให้สามารถรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ในเบื้องต้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์วิธีการเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินให้กับประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ให้สามารถเข้าใจในวิธีการเข้าถึงการแพทย์ฉุกเฉินมากยิ่งขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

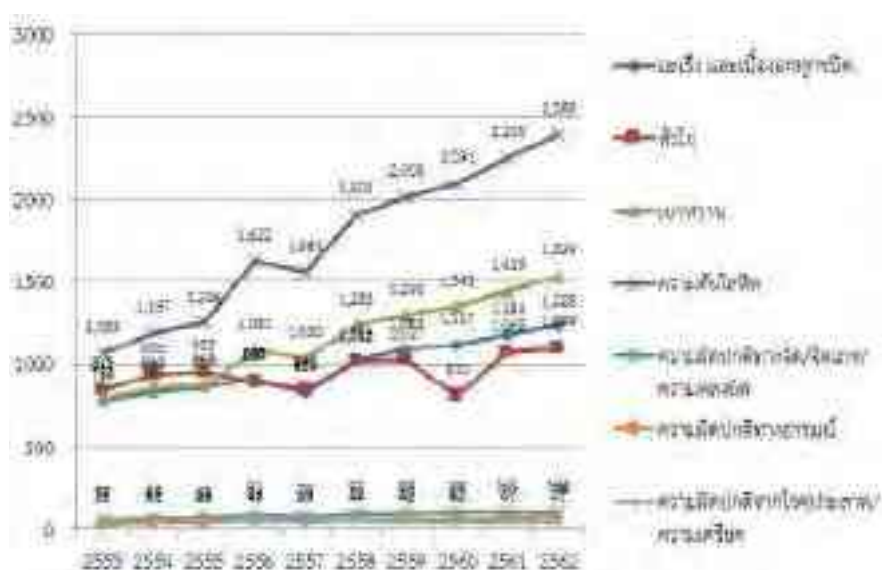
เพื่อพัฒนาระบบงาน P&P ให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (LE) ไม่น้อยกว่า 85 ปี และอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี ไม่น้อยกว่า 75 ปี (HALE)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป โรคที่เกิดจากพฤติกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนับเป็นสาเหตุอันดับต้น ๆ ของการป่วยและเสียชีวิตของคนไทย ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรมเสี่ยง อาทิ การบริโภคอาหารรสหวานจัด ไขมันสูง หรือเค็มจัด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ ขาดการออกกำลังกาย ผนวกกับการเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทย โดยในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์ (Aged Society) กล่าวคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งจากการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุข (ชัยทวี, 2563) พบว่าร้อยละ 30 ของคนไทยก่อนที่จะเข้าสู่วัยเป็นผู้สูงอายุ ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า และคุณภาพ (Active Ageing) ในอนาคต โดยเฉพาะในมิติด้านสุขภาพและความมั่นคงทางด้านรายได้ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพ ภาระค่าใช้จ่ายในการป้องกันโรค และการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปฏิรูประบบการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพดี และเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพในอนาคต (Active Ageing) อันจะนำไปสู่การลดภาระงบประมาณในการให้บริการสุขภาพของรัฐ และคนไทยมีอายุคาดเฉลี่ยการมีสุขภาพดีที่ยาวนานขึ้น

อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญและโรคทางจิตเวช (อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน)

ที่มา: สศช., 2563

ประเภทบริการ	ปีงบประมาณ (บาท/คน)		
	2561	2562	2563
บริการผู้ป่วยนอกทั่วไป	1,167.41	1,190.01	1,251.68
บริการผู้ป่วยในทั่วไป	1,199.72	1,294.94	1,371.07
บริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	415.55	431.43	452.60

ที่มา: แนวทางการบริหารงบสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ปีงบประมาณ 2563, สปสช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค พบว่า มีการปรับปรุงระบบงบประมาณของงานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้รับจัดสรรงบประมาณค่าบริการเหมาจ่ายรายหัวประเภทบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญต่อการดำเนินการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สัดส่วนงบประมาณประเภทบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคยังอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับงบประมาณประเภทบริการผู้ป่วยนอกและในทั่วไปที่สูงกว่าประมาณ 3 เท่า ซึ่งหากมีการจัดสรรงบประมาณด้านการบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มากขึ้นอาจช่วยให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้นและลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาโรคที่สูงกว่าได้ในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (P&P) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของคนไทยเพื่อลดความเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) 2) ปัญหาด้านสุขภาพจิตที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากภาวะเครียดในสังคมปัจจุบัน 3) ความเสี่ยงของการเกิดโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำที่ยากต่อการควบคุมและป้องกันโรค และ 4) ความท้าทายในการจูงใจให้หน่วยงานภาครัฐผนวกแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน เพื่อร่วมกับขับเคลื่อนการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคให้บรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายโดยการคำนึงถึงการพัฒนาบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (P&P) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรให้ความสำคัญกับเครือข่ายในการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค โดยเฉพาะในระดับชุมชน อาทิ การปรับเปลี่ยนบทบาทโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) จากเดิมที่เน้นการรักษาโรคมาเป็นการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ หรือนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสำนึกและความรู้ในการดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ อาทิ การสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกายผ่านการแจกตัวรถไฟฟ้าฟรีดังเช่นตัวอย่างในประเทศรัสเซีย นอกจากนี้ ควรมีการขับเคลื่อนแนวคิดทฤษฎีนโยบายห่วงใยสุขภาพ (Health in All Policies-HiAP) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนร่วมเป็นพลังสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคแก่คนไทยอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ

● เป้าหมาย ●

ประชาชนไทยทุกคนมีทักษะในการเข้าถึงและประมวลข้อมูลสุขภาพเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพของตนเอง

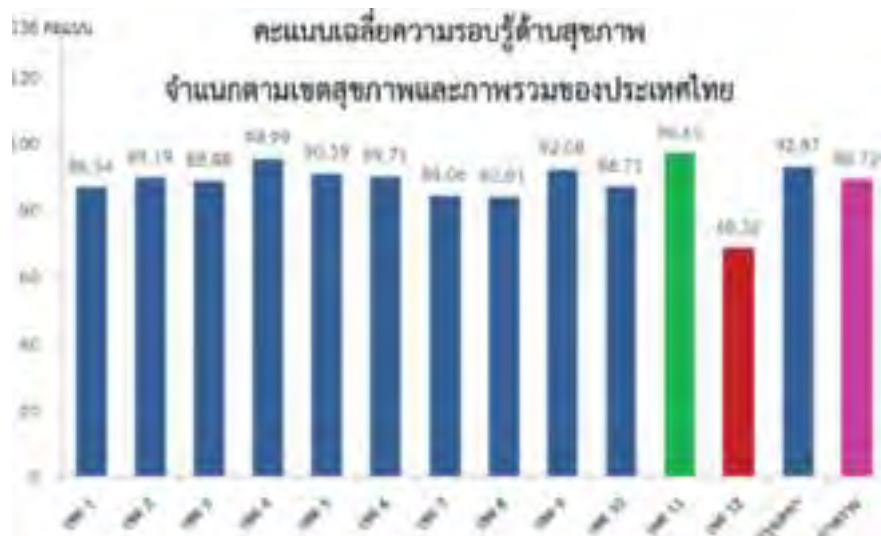
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การดำเนินการเพื่อยกระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนถึงแม้มีความก้าวหน้าในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งประชาชนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการสวมหน้ากากและเว้นระยะห่างทางสังคม ส่งผลให้ผลลัพธ์การขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางที่ดี อย่างไรก็ตาม ประชาชนยังประสบกับปัญหาสุขภาพโดยเฉพาะจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) ซึ่งเป็นโรคที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิต นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความรอบรู้ตามช่วงอายุและระดับการศึกษา ยังพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำเป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพต่ำกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นการสร้างความรู้ความรอบรู้ด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงจะเป็นส่วนสำคัญในการลดการเจ็บป่วย ตลอดจนช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเพื่อสร้างความ

ตระหนักรู้ด้านสุขภาพยังเผชิญกับข้อจำกัดในหลายด้าน จึงจำเป็นต้องปฏิรูปความรู้ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงข้อมูลสุขภาพที่จำเป็น และประมวลข้อมูลสุขภาพเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกต้อง โดยคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่าภาพรวมอยู่ที่ 88.72 คะแนน จากคะแนนเต็ม 136 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังพบว่าคนไทยร้อยละ 19.09 มีความรู้ด้านสุขภาพที่ไม่เพียงพอที่จะมีส่วนร่วมหรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารและบริการสุขภาพ

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2562

¹เขตสุขภาพ คือ เขต 1: เชียงใหม่ / เขต 2: พิษณุโลก / เขต 3: นครสวรรค์ / เขต 4: สระบุรี / เขต 5: ราชบุรี / เขต 6: ชลบุรี / เขต 7: ขอนแก่น / เขต 8: อุตรดิตถ์ / เขต 9: นครราชสีมา / เขต 10: อุบลราชธานี / เขต 11: นครศรีธรรมราช / เขต 12: ยะลา

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นการคัดกรองข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ถูกต้อง ทันการณ์ ผ่านการพัฒนากลไกสำหรับการตอบสนองต่อข้อมูลเท็จด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลและข่าวสารสุขภาพที่เป็นเท็จ โดยบรรจุรายการประจำด้านสุขภาพร่วมกับสถานีโทรทัศน์ของรัฐ ตลอดจนเพิ่มช่องการสื่อสารในวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ และช่องเคเบิลทีวี กระทรวงสาธารณสุขยังร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อยกระดับการรู้หนังสือและทักษะสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา เรื่องความรู้ด้านสุขภาพภายในระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนการขับเคลื่อนการสร้างความรู้รอบรู้ในโรงพยาบาล ชุมชน และสถานประกอบการ โดยเน้นกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับต่ำ นอกจากนี้ มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางสาธารณสุขในระดับพื้นที่ ด้วยการอบรมและแต่งตั้ง อสม. ในฐานะผู้นำด้านความรู้สุขภาพเพื่อเป็นตัวเชื่อมในการกระจายข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ด้านสุขภาพจากกรมอนามัยสู่ชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย คือ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการในการสื่อสารและการให้สุขศึกษา แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างยั่งยืน อีกทั้งการเข้ามามีอิทธิพลของข่าวปลอมด้านสุขภาพในสื่อออนไลน์ ประกอบกับข้อจำกัดของประชาชนบางกลุ่มในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบเนื้อหา และแนวทางปฏิบัติอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ไม่ได้รับโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เพิ่มความเสี่ยงต่ออาการเจ็บป่วย นอกจากนี้ ข้อมูลทางสุขภาพและระบบบริการสุขภาพมีความซับซ้อนมากเกินไปที่จะเข้าใจและใช้ประโยชน์ได้ ทำให้กลุ่มประชากรข้างต้นขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูป ควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย โดยเฉพาะ การปรับใช้ภาษาและสื่อวิถีทัศน์ที่ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายสำหรับกลุ่มเสี่ยง ขับเคลื่อนให้มีการตั้งศูนย์เฝ้าระวังและตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อเพิ่มความรู้ด้านสุขภาพ หรือสาสุขขั้วร เพื่อตอบสนองต่อข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างเครือข่ายการรับรู้ข้อมูลทางสุขภาพที่ถูกต้องในวงกว้าง รวมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนมีบทบาทหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มชมรมในชุมชน เนื่องจากผู้ที่มีบทบาทในชุมชนจะสามารถนำข้อมูลที่ถูกต้องไปเผยแพร่ให้กับบุคคลใกล้เคียงในกรณีที่บางกลุ่มที่ยังมีจุดอ่อนทางเทคโนโลยีอยู่ ตลอดจนสนับสนุนการยกระดับศักยภาพของบุคลากรและหน่วยงานในท้องถิ่นในการเผยแพร่ จัดเก็บ และคัดกรองข้อมูลสุขภาพเชิงพื้นที่

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ

● เป้าหมาย ●

เกิดแนวทางการบูรณาการงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในประเทศที่เป็นระบบ มีมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง มั่นคง และยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคด้านสุขภาพทุกกลุ่ม รวมถึงกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละของผู้ได้รับผลกระทบอันไม่พึงประสงค์จากบริการด้านสุขภาพที่ลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันผู้บริโภคมีความเสี่ยงสูงในการบริโภคผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทั้งในเรื่องคุณภาพและราคา ซึ่งจากข้อมูลสถานการณ์ผู้บริโภค ปี 2561 และ 2562 โดยมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค พบว่า ปัญหาด้านอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นปัญหาที่ผู้บริโภคได้รับผลกระทบและร้องเรียนมากที่สุดคิดเป็นจำนวน 1,505 ราย (พ.ศ. 2561) และ 1,534 ราย (พ.ศ. 2562) โดยส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการโฆษณาเกินจริง โอ้อวดสรรพคุณ ทำให้คนเข้าใจผิดและหลงเชื่อโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้ ปัญหาด้านบริการสุขภาพและสาธารณสุขเป็นปัญหาที่มีการร้องเรียนมากที่สุดเป็นอันดับ 3 ซึ่งมีจำนวน 705 ราย (พ.ศ. 2561) และ 703 ราย (พ.ศ. 2562) โดยผู้บริโภคมักขอคำปรึกษาเรื่องการย้ายหรือสอบถามสิทธิของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในพื้นที่ต่างจังหวัด เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่ไม่สามารถรับข่าวสารได้อย่างเพียงพอ หรือเทคโนโลยีเข้าไม่ถึงผู้บริโภคมากเท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการคุ้มครองบริโภคที่ยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ เพื่อให้เกิดการจัดระบบการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพที่ครอบคลุม ตั้งแต่นโยบาย การค้า กฎหมาย ผู้บริโภคผู้ประกอบการวิชาชีพ กระบวนการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าและงบประมาณสำหรับการจัดทำระบบคุ้มครองผู้บริโภค ไปจนถึงการมีมาตรการในการควบคุมมาตรฐานของสินค้า

และบริการที่ถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้ง การทำให้ผู้บริโภคมีความรอบรู้เท่าทันสื่อและสิ่งโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ อาทิ อาหารเสริม ยาลดน้ำหนัก เพื่อป้องกันเกิดผลกระทบต่อสุขภาพและทรัพย์สิน

ที่มา: มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมา การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการเฝ้าระวังเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค อาทิ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ดำเนินโครงการบริหารจัดการศูนย์เฝ้าระวังการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อติดตามสอดส่องและตรวจสอบความเป็นอันตรายของสินค้าที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค จัดทำฐานข้อมูลการห้ามขายหรือการเรียกคืนสินค้า เฝ้าระวังและตรวจสอบโฆษณาทุกสื่อที่อาจเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค การดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพอาหารปลอดภัย อาทิ

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินโครงการสนับสนุนประชาชนบริโภคอาหารปลอดภัย โดยการส่งเสริมให้ร้านอาหารใช้วัตถุดิบปลอดภัย ที่มีการผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และมาตรฐานหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีสำหรับการผลิต (GMP) และการควบคุมมาตรฐานการซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคผ่าน www.consumerthai.org

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยการเติบโตของตลาดการค้าออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ผสมกับผู้บริโภคบางกลุ่มยังขาดข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอในการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพและผลิตภัณฑ์สุขภาพ การขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิของผู้บริโภค และปัญหาผลิตภัณฑ์หมวดอาหารและยาที่ถูกยกเลิกฉลากและผลิตภัณฑ์ไม่มีเลข อย. ที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ล้วนเป็นความท้าทายสำคัญของการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคที่ภาครัฐควรเร่งแก้ไข

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ภาครัฐควรมุ่งพัฒนาระบบควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยในการซื้อขายสินค้าออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ร้องเรียน สนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถปฏิบัติงานเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของภาครัฐ นอกจากนี้ ควรมีการทบทวนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคทุกกลุ่ม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ระบบหลักประกันสุขภาพ

● เป้าหมาย ●

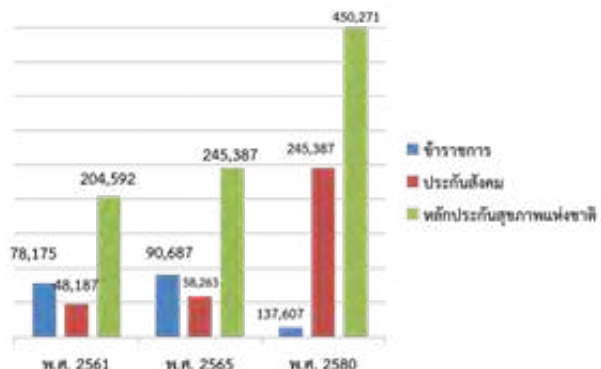
เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนมีกลไกหลักในการบริหารจัดการทางคลังกิจสุขภาพระดับชาติ โดยค่าใช้จ่ายด้านหลักประกันสุขภาพอยู่ในระดับที่การคลังของประเทศสามารถรองรับได้

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รายจ่ายสุขภาพรัฐอยู่ในระดับที่เหมาะสม (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3.5 ของ GDP และมีรายจ่ายสุขภาพภาครัฐต่อรายจ่ายภาครัฐรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 17)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างสูงในการจัดระบบหลักประกันสุขภาพที่ครอบคลุมคนไทยทุกคน แต่ยังมีความแตกต่างของสิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลระหว่างระบบหลักประกันสุขภาพ ขณะเดียวกันรายจ่ายของระบบหลักประกันมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยภาระการคลังจากระบบหลักประกันสุขภาพมีแนวโน้มเพิ่มอย่างต่อเนื่อง จาก 204,592 ล้านบาท ในปี 2561 และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 245,387 ล้านบาท ในปี 2565 ทั้งนี้ ในปี 2561 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 2.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพเพื่อสร้างหลักประกันทางด้านสุขภาพที่จำเป็นให้ครอบคลุมประชาชนไทยทุกคนอย่างทั่วถึงและมีความต่อเนื่อง

การคาดการณ์ภาวะทางคลังกิจจากระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ (หน่วย ล้านบาท)

ที่มา: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ระบบหลักประกันสุขภาพ มุ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับบริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้แก่ การอนุญาตให้ผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเข้ารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิได้ทุกที่ โดยที่ผู้ป่วยไม่ต้องใช้ใบส่งตัว อีกทั้งผู้ป่วยมะเร็งเข้ารับบริการได้ในสถานบริการที่มีความพร้อม ตลอดจนการแจ้งเปลี่ยนหน่วยบริการและรับบริการได้ทันที ซึ่งจะเป็นการยกระดับการบริการให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพอย่างเหมาะสม (สปสช., 2563) เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน อันเป็นเป้าหมายสำคัญเป้าหมายหนึ่งที่กำหนดไว้ภายใต้การปฏิรูปเรื่องระบบหลักประกันสุขภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความยั่งยืนของงบประมาณด้านสุขภาพ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพ ยังเป็นความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพ เนื่องด้วยประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย ซึ่งการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะยิ่งทำให้ความต้องการการบริการด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ

ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ประกอบกับประชากรไทยยังมีการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อไม่เรื้อรังมากขึ้น ซึ่งเป็นโรคที่มีการใช้บริการด้านสุขภาพและมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่สูงและต่อเนื่อง นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของภาระทางการคลังของภาครัฐในการดูแลด้านสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ การบริหารจัดการข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของไทยยังขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความแม่นยำในการคาดการณ์การใช้จ่ายด้านสุขภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูป ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักประกันสุขภาพที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการเข้าสู่สังคมสูงวัยและอัตราการเจ็บป่วยโดยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สูงขึ้น โดยการศึกษาถึงรูปแบบการเงินการคลังที่มีแหล่งเงินที่หลากหลาย อาทิ การจ่ายเงินสมทบ การร่วมจ่ายตามระดับรายได้ที่มีการจำกัดเพดานค่าใช้จ่ายสูงสุด และการใช้เงินภาษีท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุที่ชัดเจน และมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยรองรับภาระค่าใช้จ่ายด้านหลักประกันสุขภาพให้อยู่ในระดับที่การคลังของประเทศสามารถรองรับได้ นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงวิธีการที่ได้มาซึ่งข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อความสะดวกและความชัดเจนต่อการประมาณค่าใช้จ่ายในอนาคตของทั้งประเทศ อันจะนำไปสู่การสร้างคามยั่งยืนให้แก่ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในระยะยาว

ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

"คุณภาพระหว่างเสรีภาพ
ของการทำหน้าที่สื่อบนความรับผิดชอบ
กับการกำกับที่มีความชอบธรรม
การดำรงรักษาเสรีภาพในการรับรู้
ของประชาชน และการให้สื่อ
เป็นโรงเรียนของสังคม"

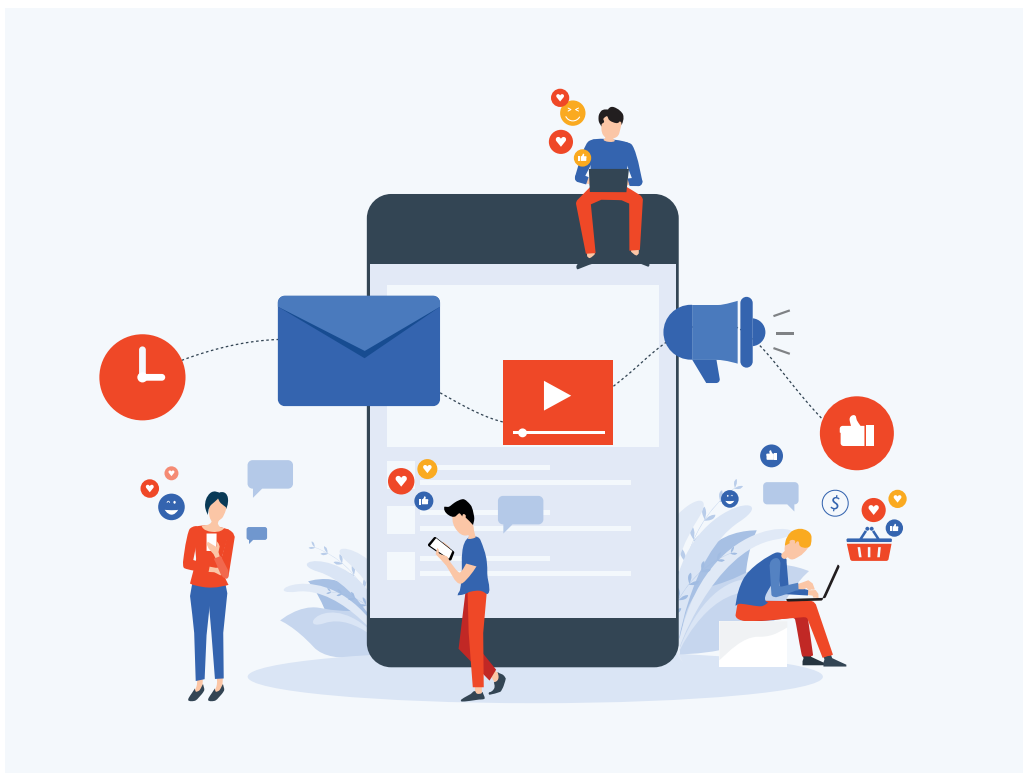
การสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

เป็นเครื่องมือสำคัญของประเทศในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนทุกระดับอย่างเป็นวงกว้าง สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม ทั้งนี้ การสื่อสารในปัจจุบันมีรูปแบบและช่องทางที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ทั้งการสื่อสารภายในประเทศและระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อ โดยปัจจุบันมีสถานการณ์และแนวโน้มที่สำคัญ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสื่อโดยรวมที่ต้องแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีดังกล่าว ทั้งในแง่ของคุณภาพของเนื้อหาสาระ ต้นทุนและรายได้จากการดำเนินการ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริโภค สื่อที่สามารถเป็นได้ทั้งผู้ผลิต (Creator) ผู้นำเสนอ (Sender) และผู้บริโภค (Receiver) สื่อไปพร้อมกัน โดยสื่อออนไลน์ที่ประชาชนเข้าถึงส่วนใหญ่เป็นของต่างประเทศ และไม่มีผู้กำกับดูแลหรือบริหารจัดการที่ชัดเจน ทำให้เสี่ยงต่อการใช้เป็นช่องทางในการหลอกลวงการเผยแพร่ข้อมูลหรือการแสดงความคิดเห็น

(Bully) ที่ไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อน หรือคุกคาม ต่อสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้ ผู้ประกอบการด้านสื่อสารมวลชนและผู้ประกอบวิชาชีพสื่อได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสามารถนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจขาดการกลั่นกรองตรวจสอบแหล่งที่มาและความถูกต้องของข้อมูลก่อนการนำเสนอ ทำให้เนื้อหาข่าวสารไม่มีคุณภาพและมุ่งเน้นความนิยมเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้มีการกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปไว้ทั้งสิ้น 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน (2) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ (3) การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ (4) การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ (5) การปฏิรูป

การบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจกรรมอวกาศ และระบบและเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ และ (6) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้ (1) การมุ่งเน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของการทำหน้าที่ของสื่อกับความรับผิดชอบต่อการใช้พื้นที่ที่มีความชอบธรรม และการใช้พื้นที่ดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอย่างมีจรรยาบรรณ ดำรงรักษาเสรีภาพของการแสดงออก การรับรู้ของประชาชน ด้วยความเชื่อว่าเสรีภาพของการสื่อสารคือเสรีภาพของประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตย และ (2) สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลุกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การรู้เท่าทันสื่อของประชาชน การขับเคลื่อนให้ประชาชนมีการรู้เท่าทันสื่อและการผลักดันให้เกิดการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษายังมีความท้าทายที่สำคัญในการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงควรเร่งจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” ให้แล้วเสร็จโดยเร็วและบรรจุหลักสูตรและเนื้อหาสาระดังกล่าวในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงความฉลาดรู้เรื่องสื่อ ความรอบรู้เรื่องสื่อ การตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่และอิทธิพลของสื่อต่อสาธารณะ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความพร้อมรองรับการสอนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อหลักสูตรและเนื้อหาสาระดังกล่าวแล้วเสร็จ นอกจากนี้ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประชาชนผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

2) จริยธรรมของสื่อมวลชน การผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการยอมรับและการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ เป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ จึงควรเร่งรัดการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. เพื่อให้มีผลบังคับใช้ พร้อมทั้งควรสร้างการรับรู้ต่อกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว นอกจากนี้ ควรดำเนินการมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมให้มีการกำกับดูแลตนเองของสื่อมวลชนและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อและผู้ประกอบการสื่อสารมวลชนของประเทศในระยะยาวต่อไป

3) การบริหารจัดการด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคม และการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมสื่อของไทยยังคงมีความท้าทายในเรื่องของการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐ อีกทั้งกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโครงข่ายสื่อสารเคลื่อนที่ และการใช้งานเครือข่ายโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงควรพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมสื่อ เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อสามารถปรับตัวและพัฒนาให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่มีการแข่งขันมากขึ้น และในการจัดสรรคลื่นความถี่จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมกับผู้ประกอบการสื่อทุกระดับ อีกทั้งควรควรสร้างการรับรู้แก่ทุกภาคส่วนในรายละเอียดและข้อกำหนดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้สื่อดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ของประชาชนในชีวิตประจำวัน และสร้างความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือที่สามารถรองรับการปรับเปลี่ยนคลื่นความถี่เพื่อใช้ในการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้สามารถขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4) การให้ข้อเท็จจริงและเสรีภาพในการสื่อสารจากภาครัฐ การสื่อสารของหน่วยงานของรัฐยังขาดการประเมินผลการรับรู้ของประชาชน ส่งผลให้ไม่ได้รับข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวทางและรูปแบบการประชาสัมพันธ์และผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูลของหน่วยงานในแต่ละระดับความสำคัญของข้อมูล และการประเมินผลการสร้างการรับรู้ของการสื่อสารข้อมูลสำคัญของหน่วยงาน

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน (0801)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อโดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง อาทิ รมรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การสร้างความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์ ฝึกอบรมผู้ผลิตสื่อออนไลน์ให้มีความรู้ความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อและสามารถผลิตเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ จัดสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อ และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ ตลอดจนได้จัดหลักสูตรอบรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณสำหรับครูทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครูที่ผ่านการอบรมจะนำความรู้ถ่ายทอดสู่ผู้เรียนให้สามารถมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ รวมทั้งมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อได้

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ (0802)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ซึ่งปัจจุบันกรมประชาสัมพันธ์ได้แจ้งยืนยันร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี ก่อนเสนอฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญตามขั้นตอน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการจัดฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตรผู้ประกาศข่าว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน และยกระดับทักษะวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ (0803)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ การศึกษาสัดส่วนการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียง โดยพิจารณาจากความต้องการของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนภายใต้กรอบของกฎหมาย และพิจารณาเชิงพื้นที่แบ่งตามประเภทการอนุญาตประกอบกิจการ ได้แก่ การประกอบกิจการบริการสาธารณะ การประกอบกิจการบริการชุมชน และการประกอบกิจการทางธุรกิจ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียงภายหลังการคลื่นความถี่ในปี 2565 และดำเนินการจัดทำ (ร่าง) แผนปฏิรูปสถาบันวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) และดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาผังรายการโดยจัดสรรเวลาให้ทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมในการผลิตรายการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิตเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคประชาชน และเพิ่มเติมเนื้อหาสาระรายการที่มีความหลากหลาย โดยให้ความสำคัญในการจัดตั้งสถานีโควิด-19 เพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับมาตรการของรัฐบาล เพื่อลดผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ (0804)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีเป็น Official Point of Contact เพื่อจัดการข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินประชาชนเป็นวงกว้าง ให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและเท่าทันสื่อ ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับข้อร้องเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti Fake News Center: AFNC) เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหา แจ้งเบาะแสตลอด 24 ชั่วโมง และช่วยกันป้องกันการแชร์เนื้อหาข่าวที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติได้พัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูล และคุ้มครองข้อมูลออนไลน์ของประชาชนผ่านโครงการบริหารจัดการระบบการลงทะเบียนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ด้วยระบบอัตลักษณ์ ผ่านแอปพลิเคชัน 2 แชะ ทำให้สามารถพิสูจน์และยืนยันตัวตนก่อนการลงทะเบียนผู้ใช้บริการ โดยใช้ระบบรู้จำใบหน้า (face recognition) เพื่อป้องกันการลักลอบโจรกรรมข้อมูลและนำไปก่อเหตุในทางที่มีขอบ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจกรรมอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ (0805)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงาน อาทิ การกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการใช้คลื่นความถี่ร่วมกันบนโครงข่ายแห่งชาติ สำหรับภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัย การจัดทำแผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม และอยู่ระหว่างจัดทำประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมในลักษณะจัดชุด (Package) รวมทั้งได้มีการยกย่องพระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. ... โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้กล่าวว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายและหน่วยงานกลางบูรณาการนโยบายและแผนกิจการอวกาศพัฒนากิจการอวกาศให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ (0806)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงาน อาทิ โครงการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ (ประจำปีและประจำวัน) เพื่อพัฒนาศูนย์ข้อมูลระบบฐานข้อมูลข่าวกลาง (PRD News Data Center) ให้เป็นระบบคลังข้อมูลข่าวสารความรู้อัจฉริยะและเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านการประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัย สามารถตอบสนองความต้องการในการให้บริการประชาชน และตอบสนองการทำงานในการเป็นหน่วยงานบริการด้านการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ การจัดทำหลักสูตรพัฒนาการสื่อสารในยุคดิจิทัลกำหนดเนื้อหาและการสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อบรรจุในหลักสูตรการอบรมผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนของประเทศ และได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการสื่อสารยุคดิจิทัล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐมีความรู้และทักษะด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัล และการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี)

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อ ของประชาชน

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถพิจารณาเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารและเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หลักสูตรด้านสื่อศึกษาได้รับการบรรจุในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา และมีรายการที่มีเนื้อหาสาระสร้างสรรค์ มีประโยชน์ และสอดคล้องกับสังคมไทยเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
การสื่อสารในปัจจุบันมีรูปแบบและช่องทางที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ทั้งการสื่อสารภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเนื้อหาสาระของการสื่อสารยังไม่มีกระบวนการกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูล จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อสามารถพิจารณาเนื้อหาสาระและเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งผลักดันให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา และการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนทุกกลุ่มและทุกช่วงวัย มีกระบวนการในการคิด วิเคราะห์ และสามารถแยกแยะการรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งที่มา เนื้อหาสาระที่ถูกต้อง และสามารถนำไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) ได้ดำเนินการ

สำรวจและจัดทำรายงานข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ซึ่งดำเนินการตามกรอบการประเมินขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งในปี 2563 ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูล อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากรายงานของปี 2562 พบว่าสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทยอยู่ในระดับดี มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 68.1 คะแนน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเข้าถึงเนื้อหาข้อมูลและสารสนเทศ (Access) 72.7 คะแนน การประเมินคุณค่าข้อมูลสื่อและสารสนเทศ (Evaluation) 66.1 คะแนน และการสร้างและใช้ประโยชน์ข้อมูลสื่อและสารสนเทศ (Creation) 65.7 คะแนน โดยคะแนนด้านการประเมินอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมและคะแนนด้านการเข้าถึง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจความสำคัญของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และสามารถวิเคราะห์ ประเมิน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเนื้อหาและแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อให้สามารถเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อโดยผ่านช่องทางสื่อสารที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง อาทิ รมรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การสร้างความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์ ฝึกอบรมผู้ผลิตสื่อออนไลน์ให้มีความรู้ความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อและสามารถผลิตเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ รวมทั้งกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ได้ดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อ และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดหลักสูตรอบรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณสำหรับครูทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครูที่ผ่านการอบรมจะนำความรู้ถ่ายทอดสู่ผู้เรียนให้สามารถมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ รวมทั้งมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนให้ประชาชนมีการรู้เท่าทันสื่อยังมีความท้าทายที่สำคัญในการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถพิจารณาเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารและเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และบรรจุหลักสูตรและเนื้อหาสารดังกล่าวในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงความฉลาดรู้เรื่องสื่อ ความรอบรู้เรื่องสื่อ การตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่และอิทธิพลของสื่อต่อสาธารณะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึง เข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ และประเมินเรื่องสารของสื่อ ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการศึกษา ให้มีความพร้อมรองรับการสอนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อหลักสูตรและเนื้อหาสารดังกล่าวแล้วเสร็จ นอกจากนี้ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประชาชนผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่มีการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ พร้อมทั้งควรเร่งส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อสารและผู้ผลิตสื่อออนไลน์ให้เป็นมืออาชีพและสามารถจัดทำเนื้อหาสาระที่มีข้อมูลที่ถูกต้อง มีประโยชน์ มีคุณภาพ และสอดคล้องกับสังคมไทยต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

แนวทางการส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อ

● เป้าหมาย ●

ยกระดับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และมีกลไกการกำกับดูแลการทำหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนให้เป็นไปตามจริยธรรมสื่อมวลชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 35 กำหนดให้บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ประกอบกับปัจจุบันผู้ประกอบการด้านสื่อสารมวลชนและผู้ประกอบวิชาชีพสื่อได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสามารถนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วโดยผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจขาดการกลั่นกรองตรวจสอบแหล่งที่มาและความถูกต้องของข้อมูลก่อนการนำเสนอ ทำให้เนื้อหาข่าวสารไม่มีคุณภาพและมุ่งเน้นความนิยมเป็นหลัก ดังนั้น การส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ จึงมุ่งเน้นให้มีกลไกระดับชาติในการส่งเสริมและกำกับดูแลผู้ประกอบการและนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน เพื่อให้มีการดำเนินการตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานของกฎหมาย มีความรับผิดชอบ และมีมาตรฐานจริยธรรมในวิชาชีพ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นการสร้างการยอมรับและยึดถือการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพในผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน และการส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 การส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้กำหนดให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริม

จริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติฯ และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป ผ่านรูปแบบการจัดประชุมสัมมนาและผ่านเว็บไซต์ ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยปัจจุบันผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว และอยู่ระหว่างการนำเสนอตามขั้นตอน ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จะนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน และคณะกรรมการจริยธรรมสื่อเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล และส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนในการปฏิบัติตามจริยธรรม อันจะส่งผลให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมประชาสัมพันธ์ได้แจ้งยืนยันร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี ก่อนเสนอฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญตามขั้นตอน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการจัดฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตรผู้ประกาศข่าว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน และยกระดับทักษะวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ นอกจากการผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ เพื่อให้มีกลไกและหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมและกำกับดูแลผู้ประกอบการและนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นความท้าทายที่สำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการยอมรับและการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมให้มีกลไกการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพสื่อในภาพรวมและสร้างความยอมรับจากประชาชนและสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรเร่งรัดการพิจารณาพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเพื่อให้มีผลบังคับใช้ และนำไปสู่การดำเนินการจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน และการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมสื่อ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีควรเตรียมพร้อมในการทำหน้าที่เป็นฝ่ายธุรการชั่วคราว เพื่อสรรหากรรมการบริหารสภาวิชาชีพสื่อมวลชนและดำเนินขั้นตอนการจัดตั้งสำนักงานสภาวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายธุรการ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งควรสร้างการรับรู้ต่อกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว นอกจากนี้ ควรดำเนินการมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมให้มีการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อและผู้ประกอบการสื่อสารมวลชนของประเทศในระยะยาวต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การปฏิรูปโครงสร้าง อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีทิศทางและแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ของไทยมีโอกาสเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแนวทางการจัดสรรคลื่นความถี่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า รวมทั้งมุ่งเน้นปฏิรูปการบริหารจัดการสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของภาครัฐให้มีความคล่องตัว สามารถนำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความทันสมัย และตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกภาคส่วน ทั้งนี้ การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาที่มีความท้าทายในประเด็นที่สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐในการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมสื่อของไทยสามารถยกระดับคุณภาพการดำเนินงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการให้ความสำคัญในการปรับตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อของไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและลดการพึ่งพาแพลตฟอร์มจากต่างประเทศในระยะยาว โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 เทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง (Technology Disruption) ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสื่อโดยรวม โดยเฉพาะการพัฒนาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สมาร์ททีวี โทรศัพท์มือถือที่มีมูลค่าสูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อของไทยต้องพัฒนาคุณภาพให้ตอบสนอง

ต่อความต้องการของผู้บริโภคและสามารถแข่งขันในตลาดได้ เช่น การให้บริการแพลตฟอร์มจากต่างประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถเทียบเคียงได้จากผลสำรวจการคาดการณ์ทิศทางอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงของไทยของบริษัท PwC Thailand ที่รายงานสถานการณ์อุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงของไทยในปี 2563 จะมียอดรวมการใช้จ่ายประมาณ 4.04 แสนล้านบาท และในช่วง 5 ปีข้างหน้าจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5 โดยโฆษณาออนไลน์เป็นอุตสาหกรรมสื่อที่มีการเติบโตสูงสุด มีมูลค่า 3,100 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเติบโตจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 22.5

ที่มา: บริษัท PWC ประเทศไทย

นอกจากนี้ สื่อสมัยใหม่ อาทิ สื่อออนไลน์ เคเบิลทีวีแบบสมัครสมาชิก และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ยังคงมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมทั้งจำนวนผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ให้ความสนใจโฆษณาผ่านตลาดออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า แต่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วและมากกว่าช่องทางอื่น สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อของไทยในรูปแบบดั้งเดิมที่ได้รับส่วนแบ่งจากมูลค่าการใช้จ่ายดังกล่าวลดลง ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร โฆษณาโทรทัศน์ จำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงในการนำเสนอสาระที่มีคุณภาพผ่านช่องทางการนำเสนอในรูปแบบออนไลน์

การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำนักงาน กสทช. ได้จัดทำแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 2 แล้วเสร็จ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2563 โดยแผนแม่บทนี้ได้มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรคลื่นความถี่ที่มีอยู่จำกัดให้มีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการในปัจจุบัน และจัดทำประกาศหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการเรียกคืนคลื่นความถี่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่ายิ่งขึ้น ซึ่งการเรียกคืนคลื่นความถี่ในปัจจุบันได้นำประกาศดังกล่าวมาบังคับใช้ รวมทั้งได้ดำเนินการศึกษาสัดส่วนการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียง โดยพิจารณาจากความต้องการของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนภายใต้กรอบของกฎหมาย และพิจารณาเชิงพื้นที่แบ่งตามประเภทการอนุญาตประกอบกิจการ ได้แก่ การประกอบกิจการบริการสาธารณะ การประกอบกิจการบริการชุมชน และการประกอบกิจการทางธุรกิจ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียงภายหลังการคืนคลื่นความถี่ในปี 2565 รวมทั้งอยู่ระหว่างนำเสนอที่ประชุมสำนักงาน กสทช. เพื่อพิจารณา (ร่าง) แนวทางการปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่ย่าน 3500 เมกะเฮิร์ตซ์ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเคลื่อนที่รองรับเทคโนโลยี 5G ที่จะเพิ่มประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานรองรับข้อมูล และเนื้อหาสาระที่เผยแพร่สื่อต่าง ๆ และการให้บริการแพลตฟอร์ม นอกจากนี้ กรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรสื่อของภาครัฐ โดยอยู่ระหว่างนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบ (ร่าง) แผนปฏิรูปสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) และดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาผังรายการโดยจัดสรรเวลาให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิตเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคประชาชน และเพิ่มเติมเนื้อหาสาระรายการที่มีความหลากหลาย ตลอดจนจัดทำแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานภายใน เพื่อพัฒนาให้เป็นสถานีโทรทัศน์ระดับชาติทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และให้ความสำคัญในการจัดตั้งสถานีโควิด-19 เพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับมาตรการของรัฐบาล เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมสื่อของไทยยังคงมีความท้าทาย จึงควรพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อสามารถปรับตัวและพัฒนาให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่มีการแข่งขันมากขึ้น รวมทั้งในการจัดสรรคลื่นความถี่จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใส และเป็นธรรมกับผู้ประกอบการสื่อทุกระดับ นอกจากนี้ ในการปฏิรูปโครงสร้างสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของภาครัฐจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จ เพื่อเป็นกลไกของรัฐในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ถูกต้อง และมีความทันสมัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป สถานีโทรทัศน์ของภาครัฐควรพิจารณาเร่งปรับปรุงและปฏิรูปโครงสร้างองค์กร เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน สามารถปรับตัวรองรับสถานการณ์ด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสำนักงาน กสทช. ควรให้ความสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียง เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมสื่อของไทยให้มีความเข้มแข็ง และส่งเสริมให้มีผู้ผลิตเนื้อหาและรายการที่มีคุณภาพ ตลอดจนเตรียมความพร้อมในการปรับปรุงการใช้งานคลื่นความถี่สำหรับพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเคลื่อนที่รองรับเทคโนโลยี 5G ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

การปฏิรูปแนวทาง การกำกับดูแลสื่อออนไลน์

● เป้าหมาย ●

การติดต่อสื่อสารและการส่งผ่านข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และปลอดภัย ประชาชนผู้บริโภค สื่อและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสื่อได้รับการดูแล และคุ้มครอง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีหน่วยงานรับผิดชอบที่มีสถานะทางกฎหมายเพื่อกำกับดูแลผู้ประกอบการสื่อออนไลน์ มีระบบตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคโนโลยีในการกำกับสื่อออนไลน์ให้เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

เทคโนโลยีด้านการสื่อสารในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะแบบออนไลน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งประชาชนสามารถเป็นทั้งผู้ผลิต (Creator) ผู้นำเสนอ (Sender) และผู้บริโภค (Receiver) สื่อไปพร้อมกันได้ โดยสื่อออนไลน์ที่ประชาชนเข้าถึงส่วนใหญ่เป็นของต่างประเทศ และไม่มีผู้กำกับดูแลหรือบริหารจัดการที่ชัดเจน ทำให้เสี่ยงต่อการใช้เป็นช่องทางในการหลอกลวงการเผยแพร่ข้อมูลหรือการแสดงความคิดเห็น (Bully) ที่ไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อน หรือคุกคามต่อสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานหลักในการร่วมมือกำกับดูแลสื่อออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มปริมาณการใช้งานสื่อออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การกำกับดูแลสื่อออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (ปท.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดศ.) ให้มีศักยภาพในการเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็น Official Point of Contact ในการประสานกับผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์และเป็นจุดติดต่อกลางสำหรับประชาชนผู้ใช้งาน รวมทั้งความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ต่างประเทศในการปิดกั้นข้อมูลที่ละเมิดกฎหมายหรือกระทบต่อความเชื่อและความมั่นคงของประเทศไทย โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 มีการพัฒนาอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการติดต่อสื่อสาร และการส่งผ่านข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยจากรายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งาน

อินเทอร์เน็ตประเทศไทยปี 2562 (เผยแพร่ล่าสุดเมื่อเดือนสิงหาคม 2563 โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)) พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที ต่อวัน เพิ่มขึ้น 17 นาที จากปี 2561 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 91.2 โดยเฉพาะการใช้ Social Media (Facebook Line และ Instagram) รองลงมาเป็นสื่อเอนเตอร์เทนเมนต์ และการค้นหาข้อมูลตามลำดับ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คส. ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีเป็น Official Point of Contact เพื่อจัดการข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินประชาชนเป็นวงกว้าง ให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและเท่าทันสื่อ ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับข้อร้องเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti Fake News Center: AFNC) เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหา แจ้งเบาะแสตลอด 24 ชั่วโมง และช่วยกันป้องกันการแชร์เนื้อหาข่าวที่ไม่เหมาะสม โดยมีผลการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนปัญหาออนไลน์ มีจำนวนเรื่องที่ต้องตรวจสอบ 6,512 เรื่อง และสามารถตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว 3,911 เรื่อง และมีการเผยแพร่ 988 เรื่อง (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติได้พัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูลและคุ้มครองข้อมูลออนไลน์ของประชาชนผ่านโครงการบริหารจัดการระบบการลงทะเบียนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ด้วยระบบอัตลักษณ์ ผ่านแอปพลิเคชัน 2 ซะหะ ทำให้สามารถพิสูจน์และยืนยันตัวตนก่อนการลงทะเบียนผู้ใช้บริการ โดยใช้ระบบรู้จำใบหน้า (face recognition) เพื่อป้องกันการลักลอบโจรกรรมข้อมูลและนำไปก่อเหตุในทางที่มิชอบ

ที่มา: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การกำกับดูแลสื่อออนไลน์ยังคงขาดหน่วยงานกลางที่มีสถานะทางกฎหมายในการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถกำกับและดูแลสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังไม่มียุทธศาสตร์ Big Data สำหรับการบริหารจัดการข้อมูลที่ขาดความน่าเชื่อถือผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้การจัดการข้อมูลในสื่อออนไลน์มีความล่าช้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้ของประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสภาวะวิกฤต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการทบทวนและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม อาทิ เร่งผลักดันให้มีการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายของสำนักงาน กสทช. ให้มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ การผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายอาญาในการกระทำผิดต่อเด็กทางออนไลน์ และร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กโดยใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. นอกจากนี้ จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมบุคลากรและพัฒนาระบบ/อุปกรณ์ให้สามารถปฏิบัติงานในการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การนำระบบ AI และ Big Data มาใช้ในการเฝ้าระวังและจัดการ Fake News เพื่อลดความซ้ำซ้อน และสามารถดำเนินงานในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสภาวะวิกฤต รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเฝ้าระวังข้อมูลเนื้อหาสาระที่เผยแพร่เพิ่มขึ้น การกำหนดมาตรการจูงใจในรูปแบบต่าง ๆ (Incentive และ Social Credit) เพื่อให้สื่อเกิดความรับผิดชอบต่อการผลิตและกำกับการเผยแพร่ให้มีคุณภาพ และร่วมกันช่วยตรวจสอบ เฝ้าระวัง การเผยแพร่สื่อออนไลน์ต่าง ๆ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนให้มีความสมดุลในการดำเนินการ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปการบริหารจัดการ ความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชน และโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจ การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และประโยชน์สาธารณะ

● เป้าหมาย ●

มีกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ครอบคลุมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและการจัดการคลื่นความถี่มีความพร้อมในการดำเนินการกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกิจการอวกาศ รวมทั้งมีการเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและคลื่นความถี่เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบและเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ มีเป้าหมายในการผลักดันให้พระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. พระราชบัญญัติว่าด้วยดาวเทียมสื่อสารและการดำเนินการในอวกาศ พ.ศ. มีผลบังคับใช้ รวมทั้งให้ความสำคัญในการจัดเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการของภาครัฐเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และข้อมูลส่วนบุคคล และการให้ความสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์และแผนการเรียกคืนคลื่นความถี่เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้มีความพร้อมรองรับการใช้งานร่วมกับคลื่นความถี่ที่จะเปลี่ยนแปลงไป โดยสถานการณ์ในปี 2563 ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากเป็นช่องทางธุรกิจที่สามารถเพิ่มปริมาณการขายสินค้าและบริการได้ในต้นทุนที่ลดลง และสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย และรวดเร็ว ประกอบกับลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันมีการพึ่งพาเครือข่ายการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก

Application

Information

Network

Operational

ส่งผลให้การทำธุรกรรมทางออนไลน์ และ e-Commerce เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถเทียบเคียงได้จากผลการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) โดยในปี 2562 มีมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประมาณ 4.02 ล้านล้านบาท หรือเติบโตขึ้นร้อยละ 6.91 จากปี 2561 และคาดว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่องในปี 2563 เนื่องจากการให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่าง ลดการสัมผัส จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลให้เกิดวิถีความปกติใหม่ (New Normal) รวมทั้งความจำเป็นในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารในสภาวะวิกฤต หรือกรณีที่เกิดสาธารณภัยส่งผลให้ภาครัฐต้องเร่งดำเนินการจัดทำกฎหมายและการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ และสร้างความเชื่อมั่นจากทุกภาคส่วนในการดำเนินชีวิตประจำวันและประกอบธุรกิจในรูปแบบดิจิทัล ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารรองรับภารกิจในด้านการบรรเทาสาธารณภัย

Encryption

Access control

End-user education

Disaster recovery

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงาน กสทช. ได้ดำเนินการ ดังนี้ (1) กำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการใช้คลื่นความถี่ร่วมกันบนโครงข่ายแห่งชาติ สำหรับภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัย (2) กรณีฉุกเฉินหรือเกิดภัยพิบัติ (PPDR) ย่านความถี่ 814-819 MHz คู่กับ 859-864 MHz ตามประกาศ กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์การใช้คลื่นความถี่เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินและภัยพิบัติ โดยได้แจ้งเวียนไปยังทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว พร้อมทั้งจะมีการจัดอบรมให้แก่หน่วยงานในระยะต่อไป และ (3) จัดทำแผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม และอยู่ระหว่างจัดทำประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมในลักษณะจัดชุด (Package) ซึ่งในการประชุม กสทช. ครั้งที่ 16/2563 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2563 ได้มีมติเห็นชอบในหลักการแล้ว นอกจากนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (คส.) ได้จัดทำพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 และจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทด้านการสื่อสารแห่งชาติ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2565) ร่วมกับสำนักงาน กสทช. เพื่อนำเทคโนโลยี broadband ไร้สายมาใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมในภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการบูรณาการเทคโนโลยีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนภารกิจบรรเทาสาธารณภัย (National Mobile Broadband Network for Public Protection and Disaster Relief (PPDR)) และอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (NCSA) อีกทั้ง สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (สอทก.) ได้จัดทำพระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. ... โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายและหน่วยงานกลางบูรณาการนโยบายและแผนกิจการอวกาศ พัฒนากิจการอวกาศให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายอวกาศแห่งชาติแล้ว และอยู่ระหว่างขั้นตอนการนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโครงข่ายสื่อสาร คลื่นความถี่ และการใช้งานเครื่องวิทยุโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการรวมทั้งยังมีความท้าทายในการบริหารจัดการสิทธิในชุดเอกสารข่าวดาวเทียม (Package) และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมของประเทศให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส เพื่อให้เกิดประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรชาติให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีแนวทางการสร้างความตระหนักให้ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญในการดำเนินการตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดศ.) ควรสร้างการรับรู้แก่ทุกภาคส่วนในรายละเอียดและข้อกำหนดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้สื่อดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ของประชาชนในชีวิตประจำวัน และสร้างความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือที่สามารถรองรับการปรับเปลี่ยนคลื่นความถี่เพื่อใช้ในการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้สามารถขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

● เป้าหมาย ●

หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐและการประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หน่วยงานภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ในเชิงรุก และหลักสูตรด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัลได้รับการบรรจุในการฝึกอบรมของภาครัฐ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐมีเป้าหมายในการบูรณาการบริหารจัดการระบบและกระบวนการนำเสนอข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้มีความรวดเร็ว น่าเชื่อถือ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และเร่งรัดการดำเนินงานของคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติในเชิงรุกในการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้อง รวมทั้งผลักดันให้มีการจัดตั้งระบบคลังข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาบุคลากรของรัฐในด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นที่สำคัญ คือ การประสานข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อสารในรูปแบบที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ง่ายทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเฉพาะทางที่มีทักษะความสามารถในการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้และยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนทั้งในและต่างประเทศต่อข้อมูลข่าวสารภาครัฐ โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารไปสู่ลักษณะออนไลน์มากขึ้น ส่งผลทำให้การสื่อสารแบ่งปันข้อมูลต่าง ๆ ทำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งภาครัฐในฐานะหน่วยงานเจ้าของข้อมูลต้องมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูล เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลที่สำคัญ ถูกต้อง เป็นไปตามข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันการสร้างความเสียหายต่อสังคมในวงกว้าง

ในรูปแบบที่ทันสมัย สามารถเข้าถึงและเข้าใจง่าย สอดคล้องตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องเร่งรัดการดำเนินงานให้เกิดการปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความเหมาะสมและแรงจูงใจในการเลือกรับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ สามารถเทียบเคียงได้จากรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมซึ่งมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานและมีประชาชนให้ความสนใจรับชมและติดตามผ่านช่องทาง Social Media จำนวนมากกว่า 5 ล้านบัญชีผู้ใช้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องเร่งรัดการพัฒนาระบบคลังข้อมูลข่าวสาร รูปแบบ วิธีการ และทักษะในการประชาสัมพันธ์ของทุกหน่วยงานภาครัฐให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลออกไปให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว รองรับวิถีชีวิตของประชาชน การประกอบอาชีพ และการบริหารจัดการภาคส่วนต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินโครงการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ (ประจำปี และประจำวัน) เพื่อพัฒนาศูนย์ข้อมูลระบบฐานข้อมูลข่าวสารกลาง (PRD News Data Center) ให้เป็นระบบคลังข้อมูล ข่าวสารความรู้อัจฉริยะ และเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านการประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัย สามารถตอบสนอง ความต้องการในการให้บริการประชาชน และตอบสนองการทำงานในการเป็นหน่วยงานบริการด้านการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ และได้ร่วมกับสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (สำนักโฆษก) สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดประเด็นให้ส่วนราชการชี้แจงผ่านระบบไลน์ ID IA IR ชี้แจงประเด็นสำคัญ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งปรับบทบาทของสถาบัน การประชาสัมพันธ์ให้เป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรและวิชาชีพด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนของประเทศ และจัดทำหลักสูตรพัฒนาการสื่อสารในยุคดิจิทัล กำหนดเนื้อหาและการสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อบรรจุ ในหลักสูตรการอบรมผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาบุคลากร ด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนของประเทศ และได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการสื่อสาร ยุคดิจิทัล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐมีความรู้และทักษะด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรีได้ดำเนินโครงการด้านประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนงานในด้านการประชาสัมพันธ์โดยการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อประชาชน นำไปสู่ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และเพื่อกำหนดทิศทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ของประเทศเพื่อให้ประชาชน

มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการรับข้อมูลข่าวสารภาครัฐที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีคุณภาพ แม่นยำ และรวดเร็ว อีกทั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะฝ่ายเลขานุการได้จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและมีการประกาศใช้แล้ว และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย เพื่อตรวจสอบเฝ้าระวัง และติดตามการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จ หรือคาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเกี่ยวกับการสื่อสารของหน่วยงานของรัฐ ยังขาดการประเมินผลการสร้างการรับรู้ของประชาชนทำให้ไม่ได้รับข้อมูลข้อเสนอของประชาชนเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้งการบรรจุหลักสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในรูปแบบดิจิทัลในการฝึกอบรมของหน่วยงานภาครัฐต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ประกอบกับรูปแบบของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องวางแผนการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในการดำเนินการประเมินผลการสร้างการรับรู้ของการสื่อสารข้อมูลสำคัญของหน่วยงาน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและรูปแบบการประชาสัมพันธ์ และผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูลของหน่วยงานในแต่ละระดับความสำคัญของข้อมูล รวมถึงการกำหนดให้บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะ และกำหนดเส้นทางอาชีพที่มีความชัดเจน ตลอดจนพิจารณาความเป็นไปได้ในการกำหนดให้การพัฒนาข้อมูลและการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐเป็นตัวชี้วัดที่นำมาประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร และการจัดประชุมร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับประเด็นด้านการพัฒนาศูนย์ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน

ด้านสังคม

ยุทธศาสตร์ด้าน
การพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ด้าน
การสร้างโอกาส
และความเสมอภาค
ทางสังคม

ยุทธศาสตร์ด้าน
การปรับสมดุลและ
พัฒนา
ระบบการบริหาร
จัดการภาครัฐ

"พัฒนาประเทศสู่สังคมคุณภาพ
สร้างหลักประกันทางด้านเศรษฐกิจ
และสังคมให้แก่คนกลุ่มต่าง ๆ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุและ
ผู้ด้อยโอกาสเพิ่มบทบาทของชุมชน
ในการบริหารจัดการตนเอง
และเสริมสร้างพลังทางสังคมให้เอื้อ
ต่อการพัฒนาประเทศ"

การปฏิรูปประเทศด้านสังคม ในห้วงเวลาที่ผ่านมามีสภาพสังคมของทุกประเทศทั่วโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในหลายมิติ แตกต่างกันไปตามสภาพภูมิสังคมสำหรับในประเทศไทยนั้น มีสถานการณ์ทางสังคมที่ควรให้ความสำคัญหลายประการ อาทิ การเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วในขณะที่ระบบการออมสำหรับแรงงานทั้งในและนอกระบบยังไม่เพียงพอและครอบคลุมสำหรับการสร้างหลักประกันรายได้หลังวัยทำงาน สถานการณ์กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการที่จำเป็น อีกทั้งกลุ่มคนพิการยังถูกจำกัดในการเข้าสู่ตลาดงานและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต สถานการณ์การเปลี่ยนถ่ายจากชนบทสู่เมืองอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งปัญหาของชุมชนเมืองในหลายมิติ อาทิ ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ปัญหาการว่างงานและความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด

อันเป็นสาเหตุสำคัญของความเหลื่อมล้ำ ความยากจนเมือง ตลอดจนการเข้าถึงบริการและสวัสดิการทางสังคมของรัฐเนื่องจากขาดกลไก/สิทธิของชุมชนเมือง ดังนั้นการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม การคุ้มครองกลุ่มเปราะบางในสังคม ตลอดจนการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุนของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ที่ได้มีการกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปทั้งสิ้น 5 ประเด็น ประกอบด้วย (1) การปฏิรูปการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม (2) กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

(3) การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม (4) ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง และ (5) การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม โดยมีเป้าหมายรวมตามข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ประกอบด้วย (1) คนไทยมีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาสและไม่แบ่งแยก (3) ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ (4) ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ได้ และ (5) คนไทยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการดำเนินงานของกิจกรรมภายใต้ประเด็นการปฏิรูปแล้ว แต่ยังคงมีบางกิจกรรมที่ยังดำเนินการไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อาทิ กิจกรรมการพัฒนาระบบการออมภาคบังคับ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการ และการพัฒนาลงทุนในระบบฐานข้อมูลรายบุคคล เพื่อใช้สำหรับจัดเก็บเงินออมจากภาษี หรืออย่างในกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนการออมแห่งชาติ แม้ในช่วงที่ผ่านมาจะมีผู้มาเข้าร่วมเป็นสมาชิก กอช. เพิ่มขึ้นมาก แต่ยังคงมีความท้าทายในการเพิ่มจำนวนสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายไว้ที่ 15 ล้านคนในปี 2565 รวมถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชน อาจทำให้แรงจูงใจในการออมลดน้อยลง

2) กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

บางกิจกรรมปฏิรูปที่ยังมีความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร แม้จะมีความพยายามในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการช่วยเหลือกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังคงต้องมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

3) การบูรณาการข้อมูลทางด้านสังคม ปัจจุบันพบว่าหลายหน่วยงานยังมีข้อกังวลถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคล ประกอบกับความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อวัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคลยังมีความคลาดเคลื่อน ทำให้เกิดข้อจำกัดของการยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการบูรณาการฐานข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคม

4) ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ อาทิ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง แต่ยังมีช่องว่างในด้านกลไกการขับเคลื่อนและกฎระเบียบที่ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

5) มีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ด้วยปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งปรากฏการณ์ Digital Disruption ที่ทำให้ช่องทางการเข้าถึงสื่อของคนในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สื่อกระแสหลักได้รับความนิยมน้อยลง จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐยากต่อการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การออม สวัสดิการสังคม และการลงทุนเพื่อสังคม (0901)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการให้มีหลักประกันรายได้หลังเกษียณ โดยเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จากข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563 มีจำนวนสมาชิก กอช. ทั้งสิ้น 2,384,529 คน โดยสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ขณะที่อีกร้อยละ 30 เป็นผู้ประกอบอิสระ

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม (0902)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้เสียเปรียบในสังคมในหลายประเด็น อาทิ การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการนำผลการศึกษากฎหมายว่าด้วยการเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า (Accessibility For All Act : AAA) เสนอต่อดคณะอนุกรรมการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ เพื่อผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ นำยุทธศาสตร์ไปปรับใช้ในสถานที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการทั่วประเทศ 2,394 ศูนย์ (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2563) โดยแบ่งเป็น องค์กรคนพิการ จำนวน 134 ศูนย์ และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2,260 ศูนย์ เพื่อให้การช่วยเหลือของภาครัฐสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้พิการได้มากยิ่งขึ้น

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม (0903)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ จัดทำแผนพัฒนาในพื้นที่ ตามนโยบาย one plan one policy ของกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พัฒนาร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ได้จัดทำระบบ TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ที่เป็นระบบ Big Data ของภาครัฐที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายฐานข้อมูลผ่านเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักในการแก้ปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ จังหวัด ประเทศ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง (0904)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในห้วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของ การสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเชิงพื้นที่ จากความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทยและภาคเอกชน โดยบริษัท ประชาธิปไตยรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำนวน 76 แห่ง และบริษัท ประชาธิปไตยรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และคณะกรรมการประสานและขับเคลื่อนนโยบายสานพลังประชารัฐประจำจังหวัด (คสป.) ร่วมขับเคลื่อนดำเนินการตามนโยบายสานพลังประชารัฐอย่างต่อเนื่อง ยึดกรอบ “ชุมชนลงมือทำ เอกชนขับเคลื่อน รัฐบาลสนับสนุน” เพื่อสร้างโอกาส สร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม (0905)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในห้วงเวลาที่ผ่านมา ได้มีการขับเคลื่อนงานตามกรอบแนวคิด 4 พลังหลัก อาทิ การสร้างพลังจิตอาสา ได้มีการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาพระราชทานอย่างต่อเนื่อง การสร้างพลังแผ่นดิน ได้มีการสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครให้มีเอกภาพมากยิ่งขึ้น การสร้างพลังสร้างสรรค์ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่นไทยผ่านการเล่น สนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้นำไปจัดซื้อวัสดุและก่อสร้างสนามเด็กเล่นสร้างปัญญาในพื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม

● เป้าหมาย ●

ประชาชนทุกคนมีหลักประกันทางรายได้ ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดบริการทางสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีอัตราทดแทนรายได้ของระบบบำนาญ (Replacement Ratio)¹ ที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตวัยเกษียณ สวัสดิการที่ประชาชนได้รับมีความเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น และมีการระดมทุนและการจัดการการออมภาคบังคับและภาคสมัครใจเพื่อลดภาระงบประมาณภาครัฐ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย² ตั้งแต่ปี 2548 และคาดว่าจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society)” ภายในปี 2566 และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged Society)” ภายในปี 2576 เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ประเทศไทยต้องมีการจัดสรรสวัสดิการที่สอดคล้องและเหมาะสมกับประชากรแต่ละกลุ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นความเพียงพอของรายได้หลังเกษียณ ในขณะเดียวกันสถานการณ์การออมของคนไทยจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ครัวเรือนที่มีการออมมีสัดส่วนถึงร้อยละ 72.2 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามสัดส่วนมูลค่าการออมต่อรายได้ของครัวเรือนไทยนั้นไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม โดยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 22 ในปี 2560 และปี 2562 ทั้งนี้ แม้ว่าภาครัฐจะมีการจัดระบบสวัสดิการให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ แล้ว เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยผู้พิการ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด และโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย แต่การช่วย

เหลือดังกล่าวยังคงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ขาดรายได้ นอกจากนี้ สัดส่วนประชากรวัยแรงงานที่ลดลง และประชากรสูงวัยที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นปัญหาต่อความยั่งยืนทางการคลังในอนาคต ดังนั้น การปฏิรูประบบสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการ รวมถึงการลดภาระของภาครัฐในการช่วยเหลือประชาชนผ่านการส่งเสริมการออมตั้งแต่ก่อนวัยเกษียณ และการสนับสนุนให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรสวัสดิการและการลงทุนทางสังคมมากขึ้น

¹อัตราทดแทนรายได้ของระบบบำนาญ (Replacement Ratio) หมายถึง สัดส่วนของระดับเงินบำนาญรายเดือนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เดือนสุดท้ายก่อนการเกษียณหรือเลิกทำงาน (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) โดยตามหลักสากลไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 40 (Jorge Roldos, 2007, "Pension Reform and Macroeconomic Stability in Latin America", IMF Working Paper, International Monetary Fund)

²การเป็นสังคมสูงวัย หมายถึง ปีที่ประเทศมีสัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10 เข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัย” ร้อยละ 20 เป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” และร้อยละ 28 เป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด”

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการให้หลักประกันรายได้หลังเกษียณ โดยเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จากข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563 มีจำนวนสมาชิก กอช.ทั้งสิ้น 2,384,529 คน โดยสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ขณะที่อีกร้อยละ 30 เป็นผู้ประกอบอิสระ โดย กอช. ดำเนินการสร้างเครือข่ายประจำหมู่บ้านนำร่องใน 25 จังหวัด กว่า 30,000 หมู่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาในการสมัครสมาชิกและการส่งเงินออมสะสม การจัดทำระบบแพลตฟอร์มการออมเงินแบบ One Stop Service ผ่านแอปพลิเคชัน “กอช.” เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการให้บริการได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กอช. ได้มีการหารือร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินโครงการขับเคลื่อนการปลูกฝังวินัยการออมในกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษาตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ โดยการส่งเสริมให้มาเข้าร่วมเป็นสมาชิก กอช. ตั้งแต่ช่วงวัยเรียน พร้อมทั้งการอบรมทักษะทางการเงินให้กับกลุ่มนักเรียนเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้ การสร้างระบบให้คนไทยมีบำนาญบำนาญหลังพ้นวัยทำงาน กระทรวงการคลัง ได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำนาญบำนาญแห่งชาติ (กบข.) เพื่อให้แรงงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนกว่า 14 ล้านคนมีรายได้หลังเกษียณ โดยได้เปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2563 ที่ผ่านมา สำหรับกิจกรรมการใช้สิทธิเพื่อสังคมกับการพัฒนาสังคม มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 เพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสังคมมากขึ้น โดย ณ เดือนกันยายน 2563 มีวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มาลงทะเบียนแล้วกว่า 140 บริษัท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการดำเนินงานของกิจกรรมภายใต้ประเด็นการปฏิรูปนี้บ้างแล้ว แต่ยังคงมีบางกิจกรรมที่ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการจัดให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ อาทิ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากสวัสดิการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การพัฒนา

ระบบการออมภาคบังคับโดยการจัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ส่วนหนึ่งคืนกับผู้เสียภาษี และการพัฒนากองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกู้ยืมเพื่อใช้ในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมการพัฒนาระบบการออมภาคบังคับซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการ และการพัฒนาลงทุนในระบบฐานข้อมูลรายบุคคลเพื่อใช้สำหรับจัดเก็บเงินออมจากภาษี อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนการออมแห่งชาติ ในช่วงที่ผ่านมาจะมีผู้มาเข้าร่วมเป็นสมาชิก กอช. เพิ่มขึ้นมาก แต่ยังคงมีความท้าทายในการเพิ่มจำนวนสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายไว้ที่ 15 ล้านคน ในปี 2565 รวมถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชน อาจทำให้แรงจูงใจในการออมลดน้อยลง รวมถึงทัศนคติของคนรุ่นใหม่ที่กำลังเริ่มเข้าถึง

วัยแรงงาน มีแนวโน้มที่จะเก็บออมน้อยลง ซึ่งจะเป็นความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางการคลังและการจัดสวัสดิการในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป หน่วยงานภาครัฐควรทบทวนสิทธิประโยชน์ของสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะการมุ่งเน้นดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เข้าสู่ระบบการออม รวมถึงการผลักดันการสร้างระบบการออมและบำนาญบำนาญภาคบังคับ อาทิ กฎหมายพระราชบัญญัติกองทุนบำนาญบำนาญแห่งชาติ (กบข.) การจัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ส่วนหนึ่งคืนกับผู้เสียภาษีเป็นเงินออม เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงด้านรายได้และเงินออมที่เพียงพอกับการใช้จ่ายเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ/หลังพ้นวัยทำงาน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการระบบสวัสดิการภายในพื้นที่ตนเองได้ เพื่อตอบโจทย์กับความต้องการของประชาชนในชุมชนได้อย่างเหมาะสมมากที่สุด

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

ปลดล็อกข้อจำกัดต่างๆ อันเป็นอุปสรรคของกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม เพื่อให้สามารถ มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีโอกาสอย่างเสมอภาค ในการเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุน บริการสาธารณะของรัฐ และโอกาสในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้ตนเอง และสามารถสร้างผลผลิตภาพให้แก่สังคมได้

● คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การผลักดันนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม เพื่อเพิ่มสัดส่วนของกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมให้สามารถประกอบอาชีพได้ และ/หรือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
ปัจจุบันกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ยังมีข้อจำกัดและความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ทั้งการเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุน การบริการสาธารณะ การได้รับการคุ้มครองทางสังคม โอกาสในการประกอบอาชีพ ที่ผ่านมามีการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้เสียเปรียบในสังคมในหลายประเด็น อาทิ การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการนำผลการศึกษากฎหมายว่าด้วยการเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า (Accessibility for All Act : AAA) เสนอต่อคณะอนุกรรมการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ เพื่อผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ นำยุทธศาสตร์ไปปรับใช้ในสถานที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการทั่วประเทศ 2,394 ศูนย์ (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2563) โดยแบ่งเป็น องค์กรคนพิการจำนวน 134 ศูนย์ และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2,260 ศูนย์ เพื่อให้การช่วยเหลือของภาครัฐสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้พิการได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ยังมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง

ผู้บริโภค (สคบ.) ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 ให้เลขาธิการ สคบ. มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค และเพิ่มบทบาทของ อปท. เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภค ขณะเดียวกันยังมีการส่งเสริมกลุ่มผู้เสียเปรียบทางสังคมให้มีความเข้มแข็งทั้งการส่งเสริมให้คนพิการและผู้สูงอายุประกอบอาชีพ และปรับแก้พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 โดยกำหนดสิทธิในการยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยของเด็กที่ไร้รากเหง้าไร้สัญชาติในประเทศไทยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและหลักสิทธิมนุษยชน ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารของกลุ่มสตรี ยังคงมีสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ชายอยู่มาก โดยในปี 2562 มีผู้หญิงที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ 16.2 และมีสัดส่วน สมาชิกวุฒิสภาที่เป็นผู้หญิงเพียงร้อยละ 10.4 ในขณะที่องค์กรภาครัฐ มีผู้บริหารหญิงเพียงร้อยละ 21.91 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับภาคธุรกิจเอกชนที่มีผู้บริหารหญิงร้อยละ 33 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานดัชนีช่องว่างทางเพศ (Global Gender Gap Index) ที่จัดทำโดย World Economic Forum 2020

การดำเนินงานที่ผ่านมา ยังคงมีบางกิจกรรมปฏิรูปที่ยังมีความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร อาทิ การส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง โดยที่ผ่านมามีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แต่ในทางปฏิบัติยังคงต้องมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองและตำแหน่งการบริหารของภาครัฐขณะที่การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะไม่ให้เป็นอุปสรรคเพื่อคนทั้งมวล แม้ว่าจะมีการผลักดันโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน นอกจากนี้ในด้านการช่วยเหลือผู้พิการ แม้ว่าจะในปัจจุบันจะมีผู้พิการที่ลงทะเบียนบัตรผู้พิการแล้วกว่า 2 ล้านคน และมีศูนย์ช่วยเหลือกระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ยังมีคนพิการที่ตกหล่นและไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐอยู่ เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียน ไม่มีคนพาไป และเดินทางไม่สะดวก เป็นต้น รวมถึงค่านิยมของ “คนพิการ” ที่ปัจจุบันมีความแตกต่างกันแต่ละหน่วยงาน และมีขั้นตอนการลงทะเบียนที่ยุ่งยาก

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติ รวมถึงการสร้างการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะไม่ให้เป็นอุปสรรคเพื่อคนทั้งมวล และวางแผนเพื่อเตรียมการปรับแก้ไขโครงการพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้เหมาะสมการผลักดันบทบาทของสตรีในด้านการเมืองและการบริหารมากขึ้น สำหรับด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้คนพิการเข้ามารับสิทธิประโยชน์ที่รัฐจัดทำให้ รวมถึงผลักดันและส่งเสริมให้สถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการและผู้สูงอายุ รวมถึงการเข้าถึงแหล่งทุน ทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมให้ทัดเทียมกับคนทั่วไป นอกจากนี้ต้องมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา และอุปสรรค ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เสียเปรียบทางสังคม เพื่อแก้ปัญหา โดยเฉพาะการปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบหรือนโยบายอื่นให้อื้อประโยชน์ต่อคนกลุ่มนี้มากขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การจัดการข้อมูล และองค์ความรู้ด้านสังคม

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีฐานข้อมูลทางสังคมที่นำไปสู่การจัดทำนโยบายของภาครัฐ ที่ตอบสนองของกลุ่มประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างเสมอภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่มีการจัดเก็บและประมวลผลอย่างเป็นระบบและมีความบูรณาการจะช่วยให้ข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคมถูกนำมาประยุกต์ใช้ได้ อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และนำไปใช้ประกอบการพิจารณา วางแผนและจัดทำนโยบายต่าง ๆ บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ที่ผ่านมาข้อมูลด้านสังคมมีการจัดเก็บโดยหลาย หน่วยงาน มีจำนวนมากและหลากหลายมิติ รวมทั้งมีระบบ ประมวลผลข้อมูลที่พัฒนาขึ้นโดยหลายหน่วยงานตามความ ต้องการใช้งาน ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการ บูรณาการข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคม โดยในปี 2563 หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการนำ เทคโนโลยี Cloud Computing และ Big Data มาใช้ในการ จัดการฐานข้อมูลด้านสังคมเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงและ

บูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การบูรณาการข้อมูลดังกล่าวอาจยังไม่ครอบคลุมทุก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทุกกลุ่มเป้าหมายพัฒนา

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการจากหน่วยงาน ต่างๆ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่เข้าร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ จัดทำแผน พัฒนาในพื้นที่ ตามนโยบาย one plan one policy ของกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พัฒนาร่วมกับศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ได้จัดทำระบบ TMAP (Thai People Map and Analytics Platform : TMAP) ที่เป็นระบบ Big Data ของภาครัฐที่เชื่อมโยงข้อมูล จากหลายฐานข้อมูลผ่านเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก

ในการแก้ปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครั้วเรือนชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ จังหวัด ประเทศ นอกเหนือจากปีที่ผ่านมาหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีพัฒนาการจัดการข้อมูลและความรู้ด้านสังคมในเชิงพื้นที่ อาทิ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบข้อมูลตำบลในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี โดยจัดทำชุดข้อมูลที่แสดงสถานะของตำบล (Community profile) 6 ด้าน ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ การเมืองการปกครอง และข้อมูลด้านการสื่อสารในพื้นที่ รวมถึงรวบรวมข้อมูลแสดงศักยภาพของชุมชน (Community potentials) เพื่อใช้สำหรับวางแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกมิติและนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งโครงการดังกล่าวสามารถเป็นต้นแบบสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ในการจัดทำระบบข้อมูลให้ครอบคลุมทุกตำบลในแต่ละจังหวัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ครอบคลุมทุกมิติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การบูรณาการฐานข้อมูลด้านสังคมที่สามารถนำไปสู่การจัดทำนโยบายภาครัฐที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง มีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงข้อมูลในระดับบุคคลจากหลายหน่วยงาน ซึ่งปัจจุบันพบว่าหลายหน่วยงานยังมีข้อกักรวถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคล ประกอบกับความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อวัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคลยังมีความคลาดเคลื่อน ทำให้เกิดข้อจำกัดของการยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการบูรณาการฐานข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ในระยะถัดไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งสร้างความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการบูรณาการฐานข้อมูลทางสังคม เพื่อให้การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานเกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นระบบ มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่เป็นไปตามมาตรฐานและไม่ขัดต่อระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงว่าข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่ได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ แต่จะนำไปใช้ในระดับนโยบายเท่านั้น นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับสร้างช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกต่อทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และขยายผลในการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทในเชิงพื้นที่และสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง

● เป้าหมาย ●

ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีคุณภาพ (ชุมชนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ จัดการข้อมูลแผนบริหารจัดการ กลไกขับเคลื่อน และทุนทางสังคม) และมีเศรษฐกิจดี มั่นคง ยั่งยืน และชุมชนมีภูมิคุ้มกันต่อปัจจัยกระทบต่าง ๆ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ชุมชนจัดการตนเองได้อย่างมีคุณภาพ และมีเศรษฐกิจดี มั่นคง ยั่งยืน รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันต่อปัจจัยกระทบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีคุณภาพ เป็นรากฐานที่นำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยมีภาคส่วนต่าง ๆ เป็นพลังสำคัญในการร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมถือเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง แต่ยังมีช่องว่างในด้านกลไกการขับเคลื่อนและกฎระเบียบที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และยั่งยืน โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน การรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่มุ่งให้ชุมชนมีระบบสร้างเสริมชุมชนที่เข้มแข็งที่ส่งผลให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

รายได้ที่เกิดขึ้นกับชุมชน แยกตามกลุ่มงาน

ประเภท (Type)	2555	2559	2561	2562	รวม (รวม)
เกษตรกรรม	17,400,000	17,400,000	17,400,000	17,400,000	69,600,000
การท่องเที่ยว	20,000,000	20,000,000	20,000,000	20,000,000	80,000,000
บริการ	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	40,000,000
รวม (รวม)	47,400,000	47,400,000	47,400,000	47,400,000	185,000,000

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการเสริมสร้าง

ชุมชนเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเชิงพื้นที่ จากความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย และภาคเอกชน โดยบริษัท ประชาธิปไตยรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำนวน 76 แห่ง และบริษัทประชาธิปไตยรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และคณะกรรมการประสานและขับเคลื่อนนโยบายสานพลังประชารัฐประจำจังหวัด (คสป.) ร่วมขับเคลื่อนดำเนินการตามนโยบายสานพลังประชารัฐอย่างต่อเนื่อง ยึดกรอบ “ชุมชนลงมือทำ เอกชนขับเคลื่อน รัฐบาลสนับสนุน” เพื่อสร้างโอกาส สร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยส่งเสริม

การรวมผลการดำเนินงานระดับประเทศ

จำนวนโครงการ 1,044 โครงการ
ประเภทกลุ่มงาน

จำนวนชุมชน
3,296 ชุมชน (78,827 ครัวเรือน)

จำนวนชุมชนในโครงการตามภูมิภาค

ภาคเหนือ 786

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 785

ภาคกลาง 883

ภาคใต้ 842

รายได้ที่เกิดขึ้นกับชุมชน

459,382,429 บาท

ที่มา: คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ พุทธศักราช 2562 - 2563

การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรปลอดภัย เกษตรที่ทันสมัย พัฒนาระบบโลจิสติกส์และช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร พัฒนาและยกระดับสินค้าชุมชนให้ตรงใจผู้บริโภค รักษาอัตลักษณ์ควบคู่ไปกับความต้องการของตลาด โดยนำนวัตกรรมการแปรรูปมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าการเกษตรและหัตถกรรมในชุมชน แกนกลาง ในการบริหารจัดการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการจัดจำหน่ายทั่วประเทศร่วมกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคมในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งมีโครงการ 1,044 โครงการ และมีชุมชนที่ได้รับประโยชน์ทั้งหมด 3,296 ชุมชน 78,827ครัวเรือน สร้างรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 1 พันล้านบาท นอกจากนี้ มีการพัฒนากลไกวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise - SE) ผ่านโครงการ SE อำเภอ (ชุมชนดีมีรอยยิ้ม) เพื่อแก้ปัญหาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขยายไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระดับอำเภอ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมตามความต้องการและศักยภาพของแต่ละชุมชน เป็นตัวตั้ง โครงการดังกล่าวยังมีแนวคิดในการใช้พลังของคนรุ่นใหม่ในการกลับมาพัฒนาท้องถิ่นให้นักพัฒนารุจิกร ชุมชนเป็นแกนนำในการทำงานเชื่อมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในส่วนของระบบและกลไก ได้มีการดำเนินการดังนี้ ได้แก่ (1) สิทธิและบทบาทชุมชน เร่งดำเนินการแก้ไข ร่าง พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยอยู่ระหว่างประมวลผลความคิดเห็นของสภาองค์กรชุมชนตำบล/เทศบาลทั่วประเทศตามกระบวนการของการแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งสิ้น 1,681 ตำบล¹ รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาสาระสำคัญและกลไก ภายใต้ ร่าง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. ตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างการใช้สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาตนเองด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัยและคุณภาพของประชาชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (2) ทรัพยากรและทุนชุมชน โดย

ส่งเสริมให้ชุมชนและภาคประชาชนปลูกไม้มีค่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ชุมชนและประชาชนสามารถปลูกและใช้ประโยชน์จากไม้หวงห้ามได้มากขึ้น อาทิ โครงการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วเพื่ออุตสาหกรรม การปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจ ทำให้การปลูกต้นไม้เป็นหลักประกันทางธุรกิจและสนับสนุนการปลูกต้นไม้ยืนต้นมูลค่าสูง ซึ่งจะประโยชน์ต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้และการบริหารจัดการด้านการป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อจัดตั้งหน่วยงานบริหารจัดการธนาคารที่ดิน เพื่อให้มีกฎหมายจัดตั้งธนาคารที่ดินในการทำหน้าที่กระจายการถือครองที่ดิน สนับสนุนให้เกษตรกรได้มีที่ดินทำกิน ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดินร่วมกันของชุมชน รวมทั้งบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและเอกชนที่ให้สิทธิธนาคารที่ดินในการบริหาร (3)สวัสดิการชุมชน เร่งผลักดัน ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาสังคม สนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสรวมกลุ่มทำงานแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมมีส่วนร่วมเป็นหนึ่งในกลไกการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง โดยมีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติฯ รวมทั้งพิจารณาความซ้ำซ้อนการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพและครอบคลุมการบูรณาการทำงานแบบหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศ (4) เศรษฐกิจชุมชน ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบสถาบันการเงินประชาชน เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ จัดหาและพัฒนาระบบงานสารสนเทศสำหรับสถาบันการเงินประชาชนให้มีมาตรฐานเดียวกัน จัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อบริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อให้บริการด้านการเงินของสถาบันการเงินประชาชน พัฒนาศักยภาพการให้บริการด้านการเงิน โดยอยู่ระหว่างลงนามในบันทึกข้อตกลงกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการพัฒนาบุคลากรให้กับสถาบันการเงินประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการจัดทะเบียนเป็นสถาบันการเงินประชาชน

ปัจจุบันมีองค์กรชุมชนยื่นจดทะเบียนจำนวน 2 องค์กร² ได้แก่ สถาบันการเงินประชาชนตำบลบ้านเป้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดบุรีรัมย์ และสถาบันการเงินประชาชนตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อให้บริการธุรกรรมทางการเงิน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพให้กับสมาชิกและชุมชน รวมทั้ง ยังได้แก้ไขปัญหานี้ในระบบโดยมีกลไกบริหารหนี้ค้ำชำระอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กฎระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาและสร้างเสถียรภาพ ให้แก่ระบบสหกรณ์ คุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสหกรณ์และสมาชิกให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบสหกรณ์สำหรับเป็นเครื่องมือสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในทุกมิติ

¹ข้อมูลจาก สำนักประสานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

²ข้อมูลจาก สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่โดยที่ไม่อาจคาดเดาหรือไม่อาจควบคุมปัจจัยเหตุได้ อาทิ ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สะท้อนให้เห็นว่า องค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง แต่ยังมีช่องว่างในด้านกลไกการขับเคลื่อนและกฎระเบียบที่ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดหรือผลักดันกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นกลไกขับเคลื่อนระบบการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งที่มีองค์กรภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา อาทิ ร่าง พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ร่าง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. และร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. รวมทั้งสร้างกลไกหรือเครื่องมือที่เอื้อให้เกิดการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในเขตเมือง ผ่านการออกกฎหมายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองและมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้กลไกคณะกรรมการชุมชนสามารถระดมทุนและบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้โดยตรงและรวดเร็ว อันจะนำไปสู่การสร้างภาพรวมและการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม

● เป้าหมาย ●

ประชาชนมีความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม ถึงพร้อมด้วยความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา ในสังคมที่เป็นธรรมและไม่ทอดทิ้งกัน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประชาชนมีความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม ถึงพร้อมด้วยความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสาเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรม มีความร่วมมือ ความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม (Social Cohesion) เป็นเป้าหมายหลักของประเด็นปฏิรูปด้านการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกช่วงวัยผ่านกิจกรรมบนพื้นที่สร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ และใช้สื่อออนไลน์สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประโยชน์แก่สังคม โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล การจัดทำมาตรฐานดูแลสื่อออนไลน์ ส่งเสริมวิชาการความรู้วิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และเร่งเสริมพลังการเฝ้าระวังทางสังคมให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและมีภูมิคุ้มกัน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ภาพรวมสถานการณ์คุณธรรมสังคมไทย ปี 2563 ศึกษาโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พบว่า สถานการณ์คุณธรรมที่สังคมไทยควรให้ความสำคัญเร่งด่วน 5 ด้าน ที่ส่งผลกระทบต่อปรากฏการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบของสถานการณ์คุณธรรมระดับประเทศ ประกอบด้วย (1) สถานการณ์ด้านโรคอุบัติใหม่ (COVID-19) (2) สถานการณ์ด้านภัยพิบัติ ภัยแล้ง ไฟป่า ฝุ่น PM 2.5 (3) สถานการณ์ด้านการทุจริตคอร์รัปชัน (4) สถานการณ์ด้านอาชญากรรมทะเลาะวิวาท และ (5) สถานการณ์ด้านภัยจากไซเบอร์ ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้สามารถป้องกันและแก้ไขได้หากส่งเสริมให้คนในสังคมมีคุณธรรมที่ยึดถือและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจัง ตลอดจนเพิ่มพูนทักษะความฉลาดด้านดิจิทัล

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการขับเคลื่อนงานตามกรอบแนวคิด ดังนี้

(1) การสร้างพลังจิตอาสา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินกิจกรรมจิตอาสาพระราชทานอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2563 มีจิตอาสาลงทะเบียน 6,661,047 คน มีกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา 49,844 ครั้ง อาทิ กิจกรรมด้านสาธารณสุข การพัฒนาแหล่งน้ำ การทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ การสร้างฝายชะลอน้ำ รวมทั้งกิจกรรมจิตอาสาภัยพิบัติ 627 ครั้ง (ข้อมูล ณ 31 กรกฎาคม 2563)

(2) การสร้างพลังแผ่นดิน ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครให้มีเอกภาพ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (เอไอเอส) ร่วมกันพัฒนาแอปพลิเคชัน อสม.ออนไลน์ เพื่อสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยพัฒนาฟีเจอร์ “คัดกรองและติดตาม COVID-19” เพื่อใช้บันทึกผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง คัดกรอง และติดตามผลกลุ่มเสี่ยงผู้ติดเชื้อโควิด-19 ในชุมชนได้อย่างเป็นระบบและทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครและภาคประชาสังคมเพื่อการจิตอาสา โดยจัดให้มีระบบฐานข้อมูล อพม. ฐานข้อมูลศูนย์ประสานงาน อพม. และกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของ อพม. โดยได้จัดตั้งศูนย์ประสานงาน อพม. ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ ด้านการขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับพื้นที่ บังคับใช้กฎกระทรวงการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2563 โดยส่งเสริมให้สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอเป็น กลไกการสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเป็นแกนนำป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น นอกจากนี้ ในปี 2563 กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้จัดสรรเงินอุดหนุน ให้สภาเด็กและเยาวชน ทุกระดับ วงเงิน ครอบคลุมโครงการ/กิจกรรมในเรื่องเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ และโครงการเยาวชนไทยหัวใจ ใสสะอาด เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ

(3) **การสร้างพลังสร้างสรรค์** อาทิจิตกรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่นไทย ผ่านการเล่น “สนามเด็กเล่น สร้างปัญญา” สนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้นำไปจัดซื้อวัสดุและก่อสร้างสนามเด็กเล่นสร้างปัญญาในพื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้ารับบริการให้มีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแล้ว 2,641 แห่ง ใน 75 จังหวัด

(4) **การสร้างพลังภูมิคุ้มกัน** กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการเปิดศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 ทางเว็บไซต์ <https://www.antifakenewscenter.com/> เพื่อเป็นระบบกลั่นกรอง ติดตาม และตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ และเป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมแจ้งข้อมูลข่าวสารเพื่อรับการตรวจสอบ ปัจจุบันมีจำนวนผู้เข้าถึงเว็บไซต์ดังกล่าว 3,680,571 คน (ข้อมูล ณ พฤศจิกายน 2563) นอกจากนี้ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินโครงการพัฒนา Young Creator เพื่อผลิตสื่อดิจิทัลสำหรับเด็กและเยาวชนให้เข้าถึงโอกาสการเรียนรู้และการศึกษานานพื้นที่แพลตฟอร์ม YouTube โดยร่วมกับ Google ประเทศไทย ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อออกแบบสื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็กและวัยรุ่นเพื่อความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล พร้อมกันนี้ กองทุนฯ ได้อนุมัติเงินทุนเพื่อผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ประจำปี 2563 วงเงิน 300 ล้านบาท เพื่อส่งเสริมและพัฒนากาการผลิตและเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในกลุ่มเด็ก เยาวชน และครอบครัว รวมทั้งเปิดโอกาสให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนเป็นผู้ผลิตสื่อสร้างการมีส่วนร่วมเฝ้าระวังสื่อ และสามารถใช้อนุมัติเงินค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจในชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากการที่ประชาชนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียอย่างแพร่หลายมากขึ้น แต่การใช้อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนยังคงเป็นความท้าทาย เนื่องจากดัชนีวัดความปลอดภัยสำหรับเด็กในโลกออนไลน์ (Child Online Safety Index : COSI) ปี 2563 ระบุว่าเด็กไทยมีความปลอดภัยในโลกออนไลน์ต่ำกว่าค่ามาตรฐานถึง 4 ด้าน (จากทั้งหมด 6 ด้าน) ได้แก่ ด้านความเสี่ยงจากภัยออนไลน์ ด้านวินัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านสมรรถนะทางดิจิทัล และด้านการให้

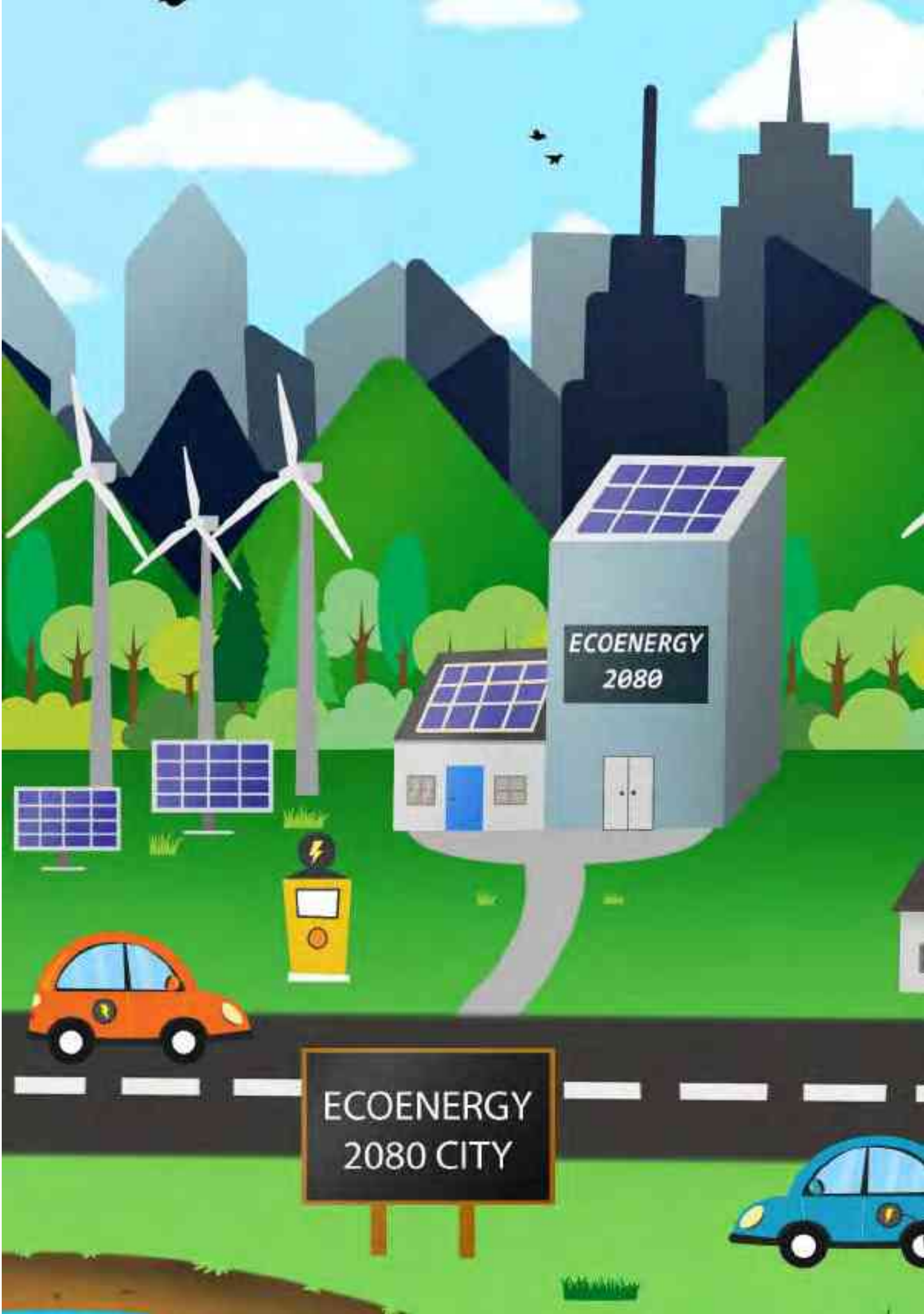
คำแนะนำในการใช้สื่อดิจิทัล สะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีช่องว่างการพัฒนาด้านทักษะความฉลาดทางดิจิทัลให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถใช้เครื่องมือสื่ออินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียได้อย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย และเกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมสูงสุด

ดัชนีวัดความปลอดภัยสำหรับเด็กในโลกออนไลน์

ที่มา: Child Online Safety Index : COSI ปี 2020
โดย DQ Institute

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในประเด็นการเสริมสร้างทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากประเด็นการเฝ้าระวังทางสังคม เพื่อส่งเสริมให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนสามารถใช้สื่อออนไลน์ช่วยรวบรวมและบริหารจัดการข้อมูลทางสังคมให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาในระดับพื้นที่ อาทิ พัฒนาฐานข้อมูลความต้องการของกลุ่มคนเปราะบางในพื้นที่ หรือใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา/สื่อสาร ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ ปลอดภัย และเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านพลังงาน

"ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับ ของประชาชน ส่งเสริมด้านเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้การบริหารจัดการด้านพลังงาน มีธรรมาภิบาล การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน และการลงทุนในอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับด้านพลังงาน"

การปฏิรูปประเทศด้านพลังงานในช่วงที่ผ่านมา เป็นไปตามกรอบของแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านพลังงานที่มีพื้นฐานแนวคิดมาจากการทบทวน สถานการณ์แนวโน้มภายนอกและภายในประเทศ กำหนดกรอบการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานและ ใช้ประโยชน์จากโอกาส ในการกำหนดแนวทางเพื่อลด อุปสรรค และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศระยะยาวใน 3 มิติ ได้แก่ (1) การใช้พลังงาน อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มทาง เศรษฐกิจให้กับประเทศจากการจัดหาพลังงาน เพื่อ ส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น (2) การเสริมสร้าง ความมั่นคงทางพลังงานให้กับประเทศ โดยส่งเสริม ความต่อเนื่องจากการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมของ ไทย ส่งเสริมการจัดหาพลังงานทดแทน การพัฒนา เทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดหาพลังงาน ให้มีประสิทธิภาพ มีต้นทุนต่ำลง และรองรับการจัดหา พลังงานในอนาคต และ

(3) การบริหารจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการ และยกระดับธรรมาภิบาลในธุรกิจพลังงาน เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการใช้และการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการการกำกับดูแล การลงทุนและการใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและลดข้อขัดแย้งในสังคม

โดยดำเนินการผ่านเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศทั้งสิ้น 17 ประเด็น ได้แก่ (1) การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน (2) การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (3) ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน (4) โครงสร้างแผนพัฒนา กำลังการผลิตไฟฟ้า (5) ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน (6) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า (7) การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ (8) การพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4 (9) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล (10) แนวทางส่งเสริมและจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (11) การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี (12) ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี (13) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม (14) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (15) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (16) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย และ (17) การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูประหว่างหน่วยงาน เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ความชัดเจนในระดับนโยบายยังไม่มีข้อกำหนดแนวทางที่ชัดเจนจึงส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการตามการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งการสร้างความเป็นธรรมและสร้างการยอมรับของภาคประชาชน จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคนโยบายเนื่องจากการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลได้ตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง จึงควรกำหนดแนวทางในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อร่วมผลักดันการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

2) การคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม จนเกิดการต่อต้านการดำเนินกิจการด้านพลังงานเพื่อความมั่นคงของประเทศในอนาคต รวมไปถึงการจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าเหมาะสมสำหรับรองรับแนวโน้ม Prosumer ช่วยให้อาคารการผลิตไฟฟ้าสอดคล้องกับศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ รวมถึงสามารถบริหารอัตราค่าไฟฟ้าในภาพรวมให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง ไม่เป็นภาระต่อผู้ใช้ไฟฟ้า และไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว

3) ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศ ยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีพลังงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลาง และการเตรียมความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ของบุคลากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะที่ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านพลังงานมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์

4) ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการ อาทิ ถ้ายโอนอำนาจการขออนุญาตจัดตั้งโรงไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ ระเบียบในการซื้อขายไฟฟ้า นโยบายหรือมาตรการขับเคลื่อนยานยนต์ไฟฟ้า แนวทางปฏิบัติในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจนประกอบการจัดจ้างตามหลักการ ESCO หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน (1001)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานที่สอดคล้องตามเป้าหมายการปฏิรูป อาทิ (1) จัดทำระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วย Code of Conduct ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยนโยบาย หน่วยกำกับดูแล และหน่วยปฏิบัติ ให้ความชัดเจน (2) จัดตั้งกองบริหารสัญญาและสัมปทานปิโตรเลียมภายใต้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติเพื่อรองรับการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมตามระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต และระบบสัญญาจ้างบริการ และ (3) จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (one stop service) ด้านกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ เพื่อลดระยะเวลาและขั้นตอนในการอนุญาตที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนด้านพลังงาน

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (1002)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเพื่อจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (Thailand Energy Information Center: NEIC) เพื่อรองรับการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการขับเคลื่อนแผนพลังงานของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการให้บริการการเก็บรวบรวมข้อมูลพลังงาน การบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ การจัดทำประมาณการแนวโน้มและการพยากรณ์ความต้องการพลังงานของประเทศ การจัดทำและเผยแพร่สถิติข้อมูล และรายงานสถานการณ์พลังงานของประเทศ และให้บริการเผยแพร่ข้อมูลพลังงานแก่ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน (1003)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้กำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการและกำหนดกลไกการจัดตั้งโรงไฟฟ้า ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสรรหาคณะกรรมการของภาคประชาสังคม ในประเด็นของการจัดสรรค่าภาคหลวงร่างพระราชบัญญัติรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียม ตามมติคณะอนุกรรมการจัดทำกฎหมายรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นชอบหลักเกณฑ์การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมใหม่ ได้แก่ (1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (2) อบต. ในจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (3) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิตได้รับในอัตราร้อยละ 20 และ (4) อบต. ทั่วประเทศ ไม่ได้รับการจัดสรร โดยนายกรัฐมนตรี มอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนรายละเอียดให้ได้ข้อยุติเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า (1004)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 เห็นชอบแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2580 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 โดยสาระสำคัญของแผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ที่เปลี่ยนไปจากแผนเดิม มีความสอดคล้องกับแนวคิดการปรับปรุงแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ การกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุลและความเสี่ยงของการจัดหาเชื้อเพลิงทั้งระบบ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประเทศในการผลิตไฟฟ้า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการกระจายระบบผลิตไฟฟ้าและการบริหารแหล่งเชื้อเพลิงตามศักยภาพที่มีรายละเอียดแยกตามภูมิภาค การจัดสรรโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนใหม่ตามนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ ได้แก่ ชยะชุมชน โรงไฟฟ้าชีวมวลประชารัฐ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน (1005)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) มีมติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2563 เห็นชอบให้ผ่อนปรนนโยบายโครงสร้างกิจการไฟฟ้าสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการทดสอบนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการให้บริการด้านพลังงาน (Energy Regulatory Commission Sandbox : ERC Sandbox) ไม่เกิน 50 เมกะวัตต์ ไม่เกิน 2 ปี โดยผู้ร่วมโครงการจะไม่ได้รับกำไรเชิงการค้าจากการดำเนินโครงการ และกระทรวงพลังงานได้ดำเนินการศึกษาปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าเพื่อรองรับการผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เอง (Prosumer) แล้วเสร็จ และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการศึกษาการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า (1006)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต โดยช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงาน ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพหลักได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการหารือเกี่ยวกับการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า ต่อกรณีการโอนย้ายการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) และการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) มาสังกัดกระทรวงพลังงาน เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสม ข้อเสีย และมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการดำเนินการ โดยให้กระทรวงพลังงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) กฟน. และ กฟภ. ร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศ ทั้งการผลิต ระบบส่ง ระบบจำหน่าย โดยขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาและยังไม่ได้ขั้วยุติ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ (1007)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานได้ลงนามสัญญาฉบับบริษัท ปตท.สผ. เอนเนอร์ยี่ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ภายใต้ระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตแล้ว และอยู่ระหว่างติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในช่วงเปลี่ยนผ่านของแปลง G1/61 และ G2/61 เพื่อนำมาปรับใช้กับแหล่งอื่น ๆ สำหรับความคืบหน้าของแนวทางการส่งเสริมการแข่งขันธุรกิจก๊าซธรรมชาติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ดำเนินการนำเข้า LNG จำนวน 2 ลำเรือ ซึ่งจากการประเมินผลพบว่าราคา LNG ที่ กฟผ. จัดหามีราคาต่ำกว่าราคาก๊าซธรรมชาติที่จำหน่ายให้แก่โรงไฟฟ้าในระบบของประเทศ (Pool Gas) ส่งผลให้มูลค่าเชื้อเพลิงลดลง และมีผลให้ค่า Ft ลดลง ส่วนการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub บริษัท ปตท. ได้ทำการศึกษาแล้วเสร็จและได้นำเสนอต่อคณะกรรมการด้านปิโตรเลียม และคณะทำงานพิเศษประสานเชื่อมโยงคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ กระทรวงพลังงานแล้ว

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 การพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4 (1008)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) ได้ดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโครงการเพื่อศึกษากรอบแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะ 4 ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งรวมถึงปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2564

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม่โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล (1009)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมากรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ส่งข้อมูลพื้นที่เป้าหมายที่ต้องการส่งเสริมให้ปลูกไปยังกรมพัฒนาที่ดินกรมส่งเสริมสหกรณ์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และกรมป่าไม้ และเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลเพิ่มเติม รวมทั้งดำเนินการศึกษาแนวทางการเพิ่ม Plant Factor ของโรงไฟฟ้าชีวมวลแล้วเสร็จ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 แนวทางส่งเสริมและจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (1010)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้เตรียมแนวทางในการส่งเสริมการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชน โดยได้กำหนดเป้าหมายในการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชนไว้ในแผน AEDP 2015 โดยกำหนดเพิ่มขึ้นจากเดิม 500 MW เป็น 900 MW หรือเพิ่มขึ้นอีก 400 MW และเห็นชอบโครงการกำจัดขยะด้วยการนำมาผลิตไฟฟ้าของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แล้ว จำนวน 20 แห่ง กำลังการผลิตติดตั้งรวม 191.8 MW เสนอขายแล้ว 172.32 MW และขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาอนุมัติโครงการเพิ่มเติม

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11 การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี (1011)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11 ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต โดยช่วงที่ผ่านมากรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้ดำเนินโครงการ Solar to social โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของแผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน โดยคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2562 โดยได้มีการพิจารณาระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมกิจการโซลาร์รูฟเสรีและมีมติว่าการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานยังไม่มี ความชัดเจนจากภาคนโยบาย และเห็นว่าควรมีการกำหนดนโยบายและรายละเอียดให้ชัดเจนก่อนจึงจะดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12 ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี (1012)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 รับทราบแผนพัฒนาพลังงานทางเลือก (AEDP 2018) ตามที่กระทรวงพลังงานเสนอ กำหนดให้น้ำมัน B10 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มดีเซล และ E20 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มเบนซิน สำหรับ Oil Plan 2018 ได้นำเสนอ ปลัดกระทรวงพลังงานให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว และกระทรวงพลังงานจะได้นำไปรวมไว้ในแผนแม่บทพลังงานแห่งชาติ และขับเคลื่อนต่อไป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13 การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม (1013)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนตามแผนการปฏิรูปฯ ที่สำคัญ อาทิ 1) การศึกษาแนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อใช้กลไกการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว มีจำนวนโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 51 ราย จาก 7 ประเภทอุตสาหกรรม 2) การพัฒนาประสิทธิภาพหม้อไอน้ำสำหรับโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีโรงงานที่ผ่านเกณฑ์และถูกคัดเลือกทั้งสิ้น 32 โรงงาน และ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบไอน้ำสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยมีการคัดเลือกโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากจำนวน 10 โรงไฟฟ้า

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14 การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (1014)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 เห็นชอบตามที่กระทรวงพลังงานเสนอและได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภทหรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2563 (Building Energy Code: BEC) ในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2563

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15 การใช้มาตรการบริหารจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (1015)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ จัดทำระเบียบการใช้มาตรการ ESCO สำหรับหน่วยงานภาครัฐ จัดทำร่างสัญญาพลังงาน (Energy Performance Contract – EPC) และเอกสารประกอบสัญญา และกระทรวงพลังงานร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ทดลองโครงการนำร่องเพื่อสำรวจอาคาร และจัดทำรายงานการตรวจวัดและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อการตัดสินใจลงทุน และการตรวจวัดและพิสูจน์ผลประหยัดพลังงาน

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16 การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย (1016)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้า โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อศึกษากำหนดทิศทางการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้า จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้า การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการติดตามประเมินผล และกระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยมียอดขายยานยนต์ไฟฟ้าทุกประเภทรวมกันในสัดส่วนร้อยละ 30 ของยอดขายรวมทั้งหมด (ประมาณ 750,000 คัน) ภายในปี 2573

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17 การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน (1017)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานโดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน และผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และจัดทำแผนปฏิบัติการการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานครอบคลุมเรื่องกำหนดมาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงาน การกำหนดมาตรฐานและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดทำแผนปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัย รองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต และพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าเดิมให้มีประสิทธิภาพการใช้งานให้ดีขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน

● เป้าหมาย ●

ปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กร เพื่อสนับสนุนการให้บริการประชาชนและกระตุ้นการลงทุนประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกติกากำหนด (Code of Conduct) เพื่อกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบทั้งในหน่วยงานด้านนโยบาย กำกับดูแล และปฏิบัติ ให้มีความชัดเจน มีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (one stop service) ด้านการกำกับกิจการไฟฟ้าและกองบริหารสัญญาและสัมปทานปิโตรเลียมตามระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต (PSC)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การบริหารจัดการด้านพลังงานมีความสำคัญต่อความมั่นคงและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายด้านพลังงานที่ผ่านมาดำเนินการโดยหลายหน่วยงานทำให้ขาดความเป็นเอกภาพและมีความล่าช้า ดังนั้น การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กรด้านพลังงาน โดยกำหนดบทบาทให้ชัดเจนระหว่างหน่วยงานด้านนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานปฏิบัติ โดยให้แต่ละระดับมีบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและบทบาทที่ขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interest) อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนนโยบายด้านพลังงานให้สามารถสนับสนุนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้ต้นทุนที่เหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมความมั่นคงของประเทศทางด้านการพลังงานจากการลงทุนด้านพลังงานของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ความก้าวหน้าในการดำเนินการ มีรายละเอียดดังนี้ (1) จัดทำระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วย Code of Conduct ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยปฏิบัติ ให้มีความชัดเจน โดยปัจจุบัน

กระทรวงพลังงานอยู่ระหว่างได้จัดทำร่างระเบียบฯ และประกาศใช้อย่างเป็นทางการ (2) จัดตั้งกองบริหารสัญญาและสัมปทานปิโตรเลียมภายใต้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ เพื่อบริการการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมตามระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต (Production Sharing Contract : PSC) และระบบสัญญาจ้างบริการ (Service Contract : SC) ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนโยบายมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ (3) จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (one stop service) ด้านกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ เพื่อลดระยะเวลาและขั้นตอนในการอนุญาตที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนด้านพลังงาน ซึ่งจะช่วยสามารถสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการลงทุนด้านพลังงาน และสนับสนุนการวางแผนด้านการจัดหาพลังงานรองรับความต้องการใช้พลังงานของประเทศด้วย และปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรกำกับดูแล ซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) อยู่ระหว่างการจัดทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ขณะที่ขั้นตอนการแก้ไขกฎหมายเพื่อยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง.4) ลำดับที่ 88 ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จยังคงมีความท้าทายค่อนข้างสูงในระยะ 2 ปี ข้างหน้า เนื่องจากจำเป็นต้องถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานพร้อมทั้งปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จะต้องเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่จะดำเนินการในศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จควบคู่กันไปด้วยเช่นเดียวกับกรณีที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างการแก้ไขกฎหมายเพื่อยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (ร.ง.4) ลำดับที่ 88 เพื่อถ่ายโอนอำนาจการขออนุญาตจัดตั้งโรงไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติให้ไปขึ้นอยู่กับสำนักงาน กกพ. ซึ่งสำนักงาน กกพ. อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ของบุคลากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานฯ เพื่อรองรับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปและการออกระเบียบว่าด้วยการตรวจประเมินเพื่อออกใบอนุญาตและเตรียมความพร้อมกรณีเกิดอุบัติเหตุในกิจการพลังงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงาน กกพ. เร่งติดตามความก้าวหน้าและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ และกรมโยธาธิการและผังเมือง ในการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ เพื่อให้การดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนด

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

การพัฒนาศูนย์สารสนเทศ พลังงานแห่งชาติ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

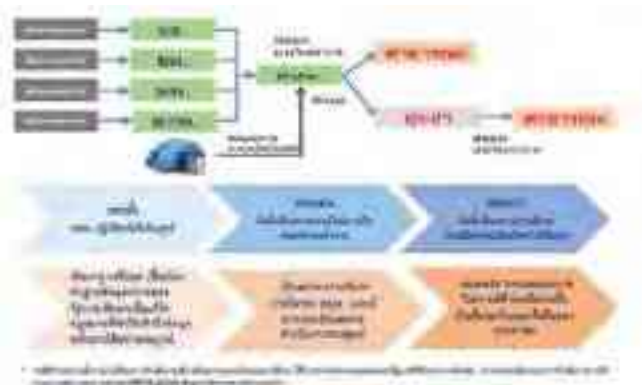
การสร้างศูนย์ข้อมูลที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็วได้รับความเชื่อถือเพื่อประโยชน์ในการวางแผนและการตัดสินใจเชิงนโยบายพร้อมทั้งสามารถชี้แจงแก้ไขข้อมูลด้านพลังงานที่บิดเบือนแก่ประชาชนเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างทันสถานการณ์

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติที่สามารถชี้แจงแก้ไขข้อมูลด้านพลังงานที่บิดเบือนแก่ประชาชนเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างทันสถานการณ์ และสนับสนุนการวางแผนและการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านพลังงานในเบื้องต้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ความก้าวหน้าของการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้การกระจายข่าวสารในวงกว้างเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ขณะที่การตรวจสอบข้อมูลและให้ข้อเท็จจริงของหน่วยงานภาครัฐอาจจะเป็นไปได้ช้ากว่าการเข้าถึงข่าวสารของสาธารณชน นอกจากนี้ ในปัจจุบันประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านพลังงานคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ดังนั้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วน การจัดทำฐานข้อมูลด้านพลังงานที่เป็นระบบให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและมีความน่าเชื่อถือ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการลงทุนและการแข่งขันด้านพลังงานของประเทศให้เป็นอย่างราบรื่น นอกจากนี้ ยังจะช่วยการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานและนำมาใช้ตัดสินใจเชิงนโยบายด้านพลังงานของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (Thailand Energy Information Center: NEIC) โดยนำบทเรียนที่ดีจาก U.S. Energy Information Administration (EIA) มาเป็นต้นแบบในการพัฒนา

การดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (Thailand Energy Information Center: NEIC) สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเพื่อจัดตั้งศูนย์สารสนเทศฯ ดำเนินการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และออกแบบการพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ เพื่อรองรับการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการขับเคลื่อนแผนพลังงานของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการ

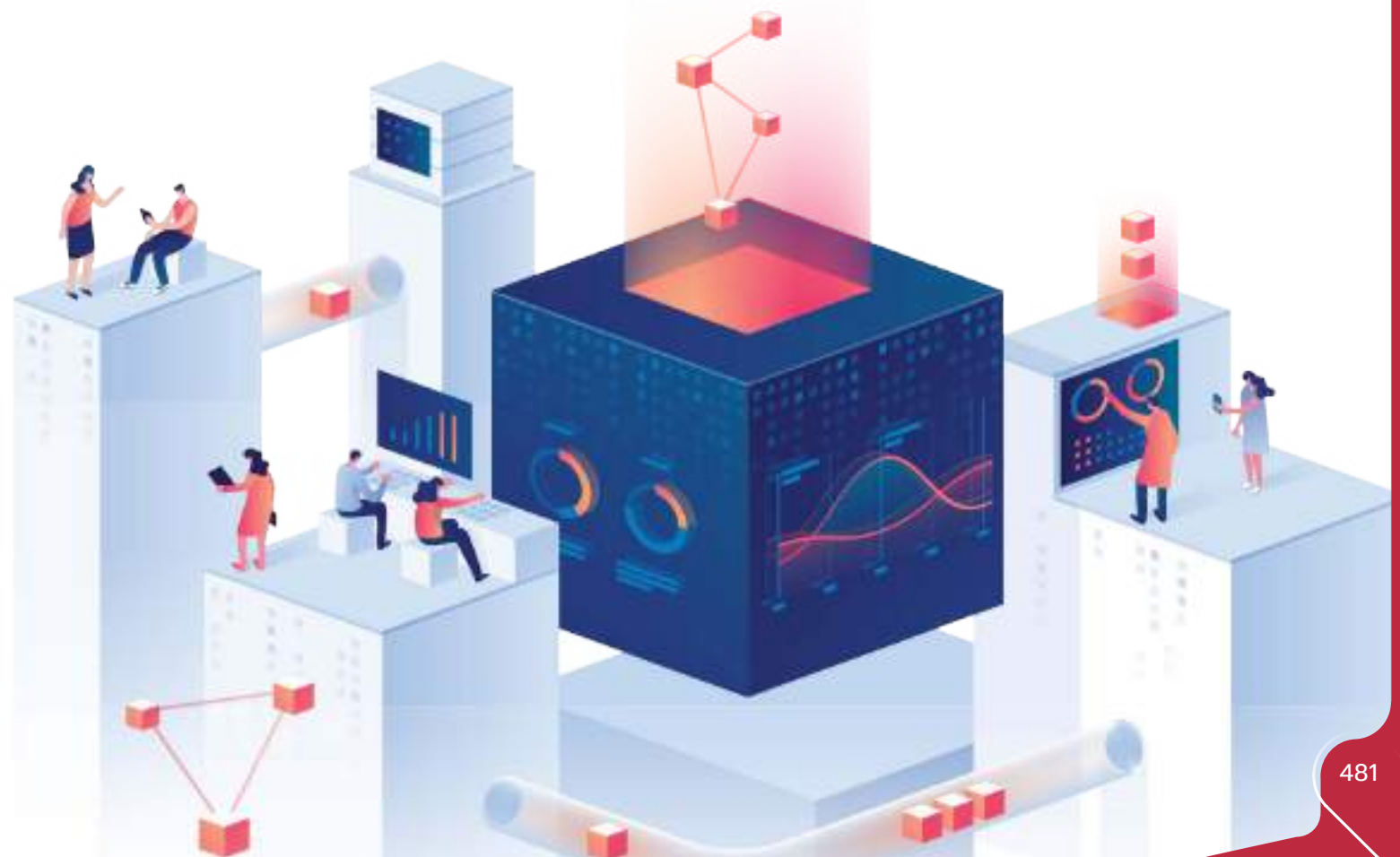

ให้บริการการเก็บรวบรวมข้อมูลพลังงาน การบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ การจัดทำประมาณการแนวโน้มและการพยากรณ์ ความต้องการพลังงานของประเทศ การจัดทำและเผยแพร่สถิติข้อมูล และรายงานสถานการณ์พลังงานของประเทศ และให้บริการเผยแพร่

ข้อมูลพลังงานแก่ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยให้ NEIC เป็นศูนย์กลางรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลพลังงานหลักของประเทศ ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เข้าใจง่าย มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลาและต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในทุกภาคส่วน มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย รวมถึงได้รับการยอมรับในระดับสากล ปัจจุบันมีผลการศึกษาทบทวนและรวบรวมข้อมูลด้านพลังงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพลังงาน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการเชื่อมโยงข้อมูลด้านพลังงานของประเทศ รายละเอียดข้อมูล การออกแบบ โครงสร้างของข้อมูลที่สอดคล้องตามกรอบการกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance Framework) รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) แผนที่นำทาง (Roadmap) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ของศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ และผลการศึกษาออกแบบสถาปัตยกรรมองค์กรด้านข้อมูลสารสนเทศ (Enterprise Architecture: EA) แล้ว ทั้งนี้ การรายงานผลโครงการผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ประจำปีงบประมาณ 2563 ประกอบด้วย 1) โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพลังงานทดแทน 2) โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนที่ผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เองโดยไม่ขายเข้าระบบของการไฟฟ้าหรือจำหน่ายไฟฟ้าให้ลูกค้าตรง และ 3) โครงการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และออกแบบการพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติเพื่อรองรับการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการขับเคลื่อนแผนพลังงานของประเทศไทย ดำเนินการโดย สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

NEIC

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ท้าทาย ได้แก่ ความร่วมมือของหน่วยงานเจ้าของข้อมูลในการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลาง ซึ่งจำเป็นต้องบังคับใช้ผ่านการปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติที่ดี มีการปรับปรุงรูปแบบข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการกลั่นกรองข้อมูลและการจัดทำเนื้อหาที่ประชาชนเข้าใจได้โดยง่ายเพื่อการเผยแพร่ข้อเท็จจริงให้ทันกับสถานการณ์และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ในวงกว้าง ขณะที่ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านพลังงานมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติควรกำหนดให้เป็นประเด็นในเชิงนโยบายระดับชาติ โดยมีการขับเคลื่อนการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล Big Data ของพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปแบบเดียวกัน 2) การสร้างกลไกการบริหารและกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารด้านพลังงานร่วมกับผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ (Chief Information Officer) ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) กิจกรรมดำเนินการสร้าง Branding NEIC ที่น่าเชื่อถือเพื่อการสื่อสารที่ฉับไวต่อข่าวสารที่บิดเบือนด้านพลังงานกิจกรรมสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญร่วมกับพลังงานจังหวัดและสื่อมวลชนและเครือข่าย Social ด้านพลังงานเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจข้อมูลด้านพลังงานได้อย่างถูกต้อง และ 4) การสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ในอุตสาหกรรมพลังงานและบริการสาธารณูปโภค (Analytics in Energy & Utilities) เป็นต้น

NEIC

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาล ในทุกภาคส่วน

● เป้าหมาย ●

สร้างการมีส่วนร่วม สร้างธรรมาภิบาลทุกภาคส่วน อย่างเท่าเทียม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดถือผลประโยชน์ประชาชนเป็นหลัก เพื่อลดข้อขัดแย้งในสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการของภาคประชาสังคมมีกลไกเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมนำเสนอพื้นที่จัดตั้งโรงไฟฟ้าได้ และมีการจัดสรรค่าภาคหลวงที่เหมาะสมสู่ชุมชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน คือ การส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล อุตสาหกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวกับด้านพลังงาน สามารถตรวจสอบการดำเนินการได้ มีความโปร่งใส และมีความน่าเชื่อถือ ลดการขัดแย้งในหน้าที่หรือผลประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ พร้อมทั้งกำหนดให้มีกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาด้านพลังงานของประเทศ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและสร้างการยอมรับของภาคประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้กำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการและกำหนดกลไกการจัดตั้งโรงไฟฟ้า โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานได้เห็นชอบในหลักการให้มีการแต่งตั้งกรรมการสรรหากรรมการภาคประชาสังคมของกระทรวงพลังงานขึ้นมาทำหน้าที่คัดเลือกผู้แทนภาคประชาสังคมเพื่อให้ครอบคลุมผู้แทนทั้งจากภาคการผลิต ผู้แทนในส่วนของผู้บริโภค และผู้แทนจากภาควิชาการแล้ว ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสรรหาคณะกรรมการของภาคประชาสังคม สำหรับประเด็นของการจัดสรรค่าภาคหลวง

คณะอนุกรรมการจัดทำกฎหมายรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมมีมติเห็นชอบหลักเกณฑ์การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมใหม่ ได้แก่ (1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (2) อบต. ในจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (3) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิตได้รับในอัตราร้อยละ 20 และ (4) อบต. อื่นทั่วประเทศ ไม่ได้รับการจัดสรร โดยวันที่ 17 กันยายน 2563 นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว เห็นควรมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนรายละเอียดให้ได้ข้อยุติเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ในส่วนโครงการที่มีการรายงานผลผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563 ประกอบด้วย 1) การจัดสรรค่าภาคหลวง (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) 2) การปฏิรูปให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการโดยกำหนดกลไกการจัดตั้งโรงไฟฟ้าที่ประชาชนมีส่วนร่วม (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 3) ปฏิรูปให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐอย่างเป็นทางการในรูปคณะที่ปรึกษาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการของภาคประชาสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 4) ส่งเสริมและสร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 5) ส่งเสริมและสร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาคองค์กรพัฒนาเอกชน (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 6) ส่งเสริมและสร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาคผู้ประกอบการ (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 7) การจัดสรรค่าภาคหลวงสู่ชุมชน (กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน) และ 8) การดำเนินการให้ประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรเพื่อความโปร่งใสในอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (The Extractive Industries Transparency Initiative: EITI) (กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนที่มุ่งเน้นเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล มีการกำหนดมาตรฐานความโปร่งใสในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ลดการขัดแย้งในหน้าที่หรือผลประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ มีความเป็นธรรมและสร้างการยอมรับของภาคประชาชน จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคนโยบายเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้างขณะที่ประเด็นเรื่องการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมยังไม่สามารถหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ได้ เนื่องจากคณะกรรมการจัดทำกฎหมายรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นควรยกเลิกการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมให้ อบต. ทั่วประเทศที่ไม่มีพื้นที่ผลิต

ขณะที่แผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานระบุให้มีการจัดสรรค่าภาคหลวงที่ได้รับจากแหล่งปิโตรเลียม ได้แก่ 1) อบต. เทศบาล และ อบท. รูปแบบอื่น ๆ ตามที่มีกฎหมายจัดตั้ง ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งปิโตรเลียม ได้รับในอัตราร้อยละ 30 2) อบต. เทศบาล และ อบท. รูปแบบอื่น ๆ ตามที่มีกฎหมายจัดตั้งแห่งอื่น ในจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของแหล่งปิโตรเลียมได้รับในอัตราร้อยละ 10 3) อบจ. ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งปิโตรเลียม ได้รับในอัตราร้อยละ 10 (แบ่งตามจำนวนองค์กร องค์การละเท่า ๆ กัน) และ 4) อบต. เทศบาล และ อบท. รูปแบบอื่น ๆ ทั่วประเทศได้รับในอัตราร้อยละ 10 (แบ่งตามจำนวนองค์กร องค์การละเท่า ๆ กัน) เพื่อจัดสรรและกระจายรายได้จากแหล่งทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ไม่ผูกขาดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ทั้งของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม จนเกิดการต่อต้าน การดำเนินกิจการด้านพลังงานเพื่อความมั่นคงของประเทศในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การจะบรรลุตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน ประเด็นการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่มีความน่าเชื่อถือและไม่มีส่วนได้เสียกับประเด็นดังกล่าวทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและเจรจาหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อให้สามารถผลักดันการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังควรนำประเด็นและรายละเอียดข้อเสนอการดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจของข้าราชการอย่างมีธรรมาภิบาล เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) และคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับปรุงกฎหมาย กำหนดมาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่ดี รวมถึงความเป็นไปได้ในการทบทวนข้อเสนอการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมให้ถึงชุมชน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายปิโตรเลียมและแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 75 มาตรา 76 และ มาตรา 250 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่ชายขอบ พื้นที่ที่ขาดศักยภาพในการหารายได้และอยู่นอกแหล่งปิโตรเลียม ให้มีแหล่งรายได้เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทุกภาคส่วน ทั่วประเทศ ตามสัดส่วนการจัดสรรค่าภาคหลวงที่เหมาะสม เป็นธรรม และคำนึงถึงประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

โครงสร้างแผนพัฒนา กำลังการผลิตไฟฟ้า

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าฉบับใหม่ ที่คำนึงถึงศักยภาพเชื้อเพลิงและโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ และมีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประกาศใช้แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าตามแนวคิดใหม่ที่คำนึงถึงศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ กำลังผลิตสำรอง ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุล และความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่เหมาะสมรองรับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปให้แล้วเสร็จ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยมีความเสี่ยงด้านการผลิตไฟฟ้าจากการขาดสมดุลของสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง การบริหารกำลังการผลิตไฟฟ้าสำรอง การขาดโครงสร้างพื้นฐานรองรับการผลิตเชื้อเพลิงไฟฟ้าใช้เองของผู้ใช้ไฟฟ้า และข้อจำกัดด้านการวางแผนกระจายแหล่งเชื้อเพลิงตามศักยภาพพื้นที่ การจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าจึงต้องนำผลการศึกษาเกี่ยวกับสัดส่วนโรงไฟฟ้าฐาน ค่าพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า และศักยภาพแหล่งผลิตไฟฟ้ารายภาค ต้นทุนไฟฟ้ารายภาคที่แท้จริง การจัดหาและสำรองเชื้อเพลิงทั้งระบบ ศักยภาพระบบส่งไฟฟ้าและการเชื่อมโยงระบบไฟฟ้าระหว่างภาค เป็นต้น มาใช้วางแผนกำหนดสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง และกำลังผลิตสำรองที่เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงจากการจัดหาเชื้อเพลิงปริมาณไฟฟ้าสำรองที่มากเกินไป และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิดการปฏิรูปโครงสร้างค่าไฟฟ้าทั้งระบบ และมีการปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 เห็นชอบแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2580 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (PDP2018 Rev.1) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) โดยสาระสำคัญของแผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ที่เปลี่ยนไป

จากแผนเดิม และมีความสอดคล้องกับแนวคิดการปรับปรุงแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ การกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุลและความเสี่ยงของการจัดหาเชื้อเพลิงทั้งระบบ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประเทศในการผลิตไฟฟ้า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการกระจายระบบผลิตไฟฟ้าและการบริหารแหล่งเชื้อเพลิงตามศักยภาพที่มีรายละเอียดแยกตามภูมิภาค การจัดสรรโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนใหม่ตามนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ ได้แก่ ชยะขุมขุ่น โรงไฟฟ้าชีวมวลประชารัฐ อย่างไรก็ตาม แผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ยังไม่ได้มีการศึกษาและจัดทำแผนการพัฒนาระบบส่งไฟฟ้าเพื่อเสริมความมั่นคงของระบบไฟฟ้า เพิ่มประสิทธิภาพ เป็นศูนย์กลางซื้อขายไฟฟ้า (Grid connection) ในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงกับระบบจำหน่าย เพื่อให้สามารถรองรับพลังงานหมุนเวียนในอนาคต (Grid Modernization of Transmission and Distribution) ตามความเห็นของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ตั้งแต่ต้นปี 2563 เป็นต้นมาประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ทั้งภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบ ซึ่งส่งผลต่อปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศ

โดยคาดว่าความต้องการพลังงานไฟฟ้าสูงสุดของปี 2563 เริ่มต่ำกว่าปี 2562 อย่างมีนัยสำคัญในเดือนเมษายน (ต่ำกว่าประมาณ 2,847 เมกะวัตต์) ประกอบกับการระบาดของโรคได้แพร่กระจายไปทุกภูมิภาคทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย อาทิ จีน สหรัฐอเมริกา และประเทศในโซนยุโรป ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจทั้งของโลก และประเทศไทย โดยอาจต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูประเทศและระบบเศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 1 - 2 ปี **โดยสถานการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อค่าพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าและกำลังการผลิตไฟฟ้า รวมถึงปริมาณสำรองเพื่อความมั่นคงที่เหมาะสมตามแผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ** ในขณะที่แผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาพลังงานทางเลือกในโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนทุ่นลอยน้ำร่วมกับโรงไฟฟ้าพลังน้ำ (Hydro-Floating Solar Hybrid Project) ตามเขื่อนต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในส่วนโครงการนำร่อง 2 โครงการ ในพื้นที่เขื่อนสิรินธร 45 เมกะวัตต์ และที่เขื่อนอุบลรัตน์ กำลังการผลิต 24 เมกะวัตต์ มีแผนจ่ายกระแสไฟฟ้าเข้าระบบ (COD) ในปี 2563 และ 2566 ตามลำดับ และมีแผนการลงทุนในส่วนที่เหลือทั้งหมด (9 เขื่อน 16 โครงการ) และคาดว่าจะทำให้มีกำลังผลิตในพื้นที่ที่มีความมั่นคงทางพลังงานอยู่แล้ว เพิ่มขึ้นรวม 2,725 เมกะวัตต์ (MW) ซึ่งจะทำให้เป็นภาระต่อต้นทุนค่าไฟฟ้าของประชาชนในภาพรวม

นอกจากนี้ ระบบโครงสร้างพื้นฐาน และกฎหมายด้านพลังงานของประเทศยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีพลังงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การจัดเก็บข้อมูลการผลิตและการใช้ไฟฟ้าของผู้ผลิตไฟฟ้าใช้เอง (IPS) ยังขาดระเบียบรองรับ โครงสร้างพื้นฐานยังไม่รองรับการติดตั้งระบบ Quick Charge สำหรับยานยนต์ไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงาน และสำนักงานกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ควรร่วมกันพิจารณาทบทวนค่าพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าและกำลังการผลิตไฟฟ้า รวมถึงปริมาณสำรองเพื่อความมั่นคงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งนำผลการศึกษามาตามแนวทางของแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดทำแผน PDP อาทิ **1) หลักการและแนวทางการกำหนดกำลังผลิตสำรองของประเทศไทยที่เหมาะสม** โดยพิจารณาศักยภาพเชื้อเพลิงและโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุลและความเสี่ยงของการจัดหาเชื้อเพลิงทั้งระบบ **2) ทบทวนข้อมูลระบบส่งไฟฟ้าเพื่อความมั่นคงและประสิทธิภาพด้านระบบไฟฟ้าของ** **3) การไฟฟ้า** ซึ่งได้ดำเนินศึกษาการปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต (Grid Modernization of Transmission and Distribution) แล้วเสร็จเมื่อเดือน ธันวาคม 2562 และ **3) การผลิตไฟฟ้าใช้เองของผู้ใช้ไฟฟ้า (Prosumer)** ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ได้ศึกษาสัดส่วนโรงไฟฟ้าฐานที่เหมาะสมสำหรับรองรับแนวโน้ม Prosumer แล้วเสร็จเมื่อเดือน มิถุนายน 2563 เป็นต้นไปประกอบการจัดทำแผน PDP2022 เพื่อให้แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าตามแนวคิดใหม่ ช่วยให้ภาคการผลิตไฟฟ้าสอดคล้องกับศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ รวมถึงสามารถบริหารอัตราค่าไฟฟ้าในภาพรวมให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม ไม่เป็นภาระต่อผู้ใช้ไฟฟ้า และไม่ใช่อุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ส่งเสริมกิจการไฟฟ้า เพื่อเพิ่มการแข่งขัน

● เป้าหมาย ●

กิจการไฟฟ้ามีการแข่งขันเพิ่มขึ้นอย่างเหมาะสม และกำหนดรูปแบบโครงสร้างกิจการไฟฟ้าที่เหมาะสมกับแนวโน้มการผลิตโดยผู้บริโภค (Prosumer) และประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลให้ใช้และเชื่อมต่อระบบโครงข่ายไฟฟ้าเพื่อรองรับการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าตามนโยบายกำหนดมีการประกาศระเบียบการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเสรีที่ใช้พลังงานทดแทนในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน และมีแนวทางส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ (Roadmap) ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านพลังงานและรูปแบบธุรกิจสมัยใหม่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้พฤติกรรมของผู้ใช้ไฟฟ้าเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังทำให้ผู้ประกอบการและชุมชนสามารถผลิตไฟฟ้าใช้เองได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าภาครัฐ มีการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตและซื้อขายไฟฟ้ากันเองภายในชุมชน ส่งผลให้โครงสร้างการผลิตไฟฟ้าแบบระบบรวมศูนย์และนโยบายผู้ซื้อไฟฟ้ารายเดียวอาจไม่เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาพลังงานของประเทศในอนาคต ภาครัฐจึงควรเร่งพิจารณาแนวทางการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขันภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและคงไว้ซึ่งความมั่นคง โดยสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตและซื้อขายไฟฟ้ากันเองภายในชุมชนและครัวเรือน ซึ่งจะลดภาระงบประมาณมาสนับสนุนเป็นพิเศษ ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน พร้อมทั้งควรกำหนดนโยบาย และมาตรการเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าของไทยให้เหมาะสมสอดคล้องกับเทคโนโลยีและรูปแบบธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2563 คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) มีมติเห็นชอบให้ผ่อนปรนนโยบายโครงสร้างกิจการไฟฟ้าสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการทดสอบนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการให้บริการด้านพลังงาน (Energy Regulatory Commission Sandbox : ERC Sandbox) ไม่เกิน 50 เมกะวัตต์ ไม่เกิน 2 ปี โดยผู้ร่วมโครงการจะไม่ได้รับกำไรเชิงการค้าจากการดำเนินโครงการ โดยมีโครงการที่สำคัญ อาทิ นวัตกรรมซื้อขายไฟฟ้าระหว่างกันแบบ Peer-to-Peer Energy Trading & Bilateral Trading นวัตกรรมบริหารจัดการพลังงานในพื้นที่ขนาดเล็กแบบครบวงจร (Microgrid) และนวัตกรรมแบตเตอรี่กักเก็บพลังงาน (Battery Storage) เป็นต้น นอกจากนี้ กระทรวงพลังงานได้ดำเนินการศึกษาปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าเพื่อรองรับการผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เอง (Prosumer) แล้วเสร็จ และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการศึกษาการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้กระทรวงพลังงานมีทิศทางการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าที่เอื้อให้เกิดการแข่งขันจากการผลิตไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติที่สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาพลังงานในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานด้านการกำกับและดำเนินนโยบายพลังงานยังขาดความชัดเจนในการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับ การเปิดให้ใช้และเชื่อมต่อระบบโครงข่ายไฟฟ้าเพื่อรองรับการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้า ส่งผลให้การจัดทำระเบียบและกฎเกณฑ์อนุญาตให้บุคคลที่สาม (Third Party Access -TPA) สามารถใช้โครงข่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้า ระบบส่งและระบบจำหน่าย และส่งเสริมกิจการจำหน่าย (Retail) ได้รวมทั้งการจัดทำระเบียบการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเสรีที่ใช้พลังงานทดแทนในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนเพื่อปรับปรุง Grid code และข้อบังคับสามการไฟฟ้าที่ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ทำให้กิจการไฟฟ้าของไทยยังไม่สามารถรองรับการซื้อขายไฟฟ้าระหว่างกัน (Peer to Peer) และยังไม่มีการกำหนดอัตราค่าบริการการเชื่อมต่อโครงข่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้า (Wheeling Charge) ที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินการตามแนวทางภายใต้แผนปฏิรูปในประเด็นนี้ในภาพรวมจึงมีความล่าช้ากว่าเป้าหมายค่อนข้าง ทั้งนี้ ในด้านการศึกษาเพื่อเสนอแนะรูปแบบโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติเพื่อเพิ่มการแข่งขัน (Roadmap) คาดว่าจะแล้วเสร็จไตรมาส 1 ของปี 2564 ก่อนเสนอ กพข.เพื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงาน โดยสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน สำนักงานกำกับกิจการพลังงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันปรับปรุงกฎหมายและระเบียบส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขันที่สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนในชุมชนและครัวเรือนตามศักยภาพของพื้นที่ภายใต้เงื่อนไขและรูปแบบที่เหมาะสมโดยไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ใช้ไฟฟ้าในระบบที่มากเกินไปจนความจำเป็น โดยควรส่งเสริมโรงไฟฟ้าชุมชนตามศักยภาพของเชื้อเพลิงและโครงสร้างพื้นฐานเชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นรูปแบบการผลิตเพื่อใช้ภายในพื้นที่เป็นหลัก (self-consumption) เหลือจึงขายเข้าระบบควบคู่กันกับการส่งเสริมให้มีการใช้ระบบกักเก็บพลังงานภายใต้รูปแบบสัญญาซื้อขายไฟฟ้าแบบเสถียร (Firm/Semi Firm) เพื่อช่วยเสริมความมั่นคงให้กับระบบ ปรับโครงสร้างราคาพลังงานให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงและกำหนดหลักเกณฑ์การอุดหนุนเฉพาะกลุ่มเท่าที่จำเป็นอย่างชัดเจนและเหมาะสม ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มตลาดกลางซื้อขายพลังงานไฟฟ้าแห่งชาติและจัดทำแผนที่นำทางดิจิทัลการไฟฟ้าแห่งชาติ พร้อมทั้งเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงโครงสร้างตลาดและกิจการไฟฟ้าทั้งระบบในระยะต่าง ๆ เพื่อรองรับรูปแบบกิจการไฟฟ้าที่จะเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเชื่อมั่นในการลงทุนและเตรียมความพร้อมสำหรับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นขั้นตอนในอนาคต โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นลำดับแรก

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ปฏิรูปโครงสร้าง

การบริหารกิจการไฟฟ้า

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

บูรณาการหน่วยงานกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการไฟฟ้าและการลงทุนของประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนบูรณาการการดำเนินงานและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ระยะ 5 ปี

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันการกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจด้านไฟฟ้าอยู่ภายใต้สังกัดการกำกับดูแลของ 2 กระทรวง ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) สังกัดกระทรวงพลังงาน ขณะที่การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) สังกัดกระทรวงมหาดไทย การวางแผนบริหารจัดการและการวางแผนการลงทุนจึงเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ขณะที่รูปแบบธุรกิจและเทคโนโลยีด้านพลังงานมีการเปลี่ยนแปลงไป การกำกับดูแลเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงและความมั่นคงด้านพลังงานจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในภาพรวมทั้งด้านนโยบาย การดำเนินงาน การลงทุนและการใช้โครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้การขับเคลื่อนของหน่วยงานด้านไฟฟ้าสอดคล้องกับบริบทพลังงานที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนเพื่อช่วยลดภาระต้นทุนค่าพลังงานให้กับประชาชน อย่างไรก็ตามข้อเสนอของแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานที่กำหนดเป้าหมายให้มีการบูรณาการหน่วยงานกิจการไฟฟ้า โดยการโอนย้าย กฟน. และ กฟภ. จากกระทรวงมหาดไทยให้มาอยู่ภายใต้สังกัดการกำกับดูแลของกระทรวงพลังงาน เป็นประเด็นที่อาจเป็นไปได้ยาก ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการปรับแนวทางการดำเนินการโดยให้มีการจัดแผนบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศร่วมกันแทน

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพหลักได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการหารือเกี่ยวกับการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า ต่อกรณีการโอนย้าย กฟภ. และ กฟน. มาสังกัดกระทรวงพลังงานเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมข้อดี ข้อเสีย และมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการดำเนินการ โดยให้กระทรวงพลังงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และ 3 การไฟฟ้า ได้แก่ กฟผ. กฟน. และ กฟภ. ร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศ ทั้งการผลิต ระบบส่ง ระบบจำหน่าย โดยขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาและยังไม่ได้ข้อยุติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การบูรณาการหน่วยงานกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการไฟฟ้า โดยการโอนย้าย กฟน. และ กฟภ. ให้มาอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงพลังงาน ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญต่อความสำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากตามความเห็นของกระทรวงมหาดไทย กฟน. และ กฟภ. ยังมีบทบาทสำคัญเชิงพื้นที่และชุมชน ขณะที่แนวทางการบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศของทั้ง 3 การไฟฟ้า ปัจจุบันมีสำนักงานกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) ทำหน้าที่พิจารณาอยู่ อย่างไรก็ตาม แนวทางการการบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าเป็นแนวทางที่น่าจะมีความเป็นไปได้

และอาจดำเนินการได้ง่ายกว่าแนวทางการโอนย้าย กฟน. และ กฟภ. ให้มาอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงพลังงานหากสามารถจัดทำแนวทางการบูรณาการแผนการลงทุนให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ โดยอำนาจบริหารจัดการภายใต้แนวทางยังอยู่ภายใต้สังกัดเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย มอบหมายให้กระทรวงพลังงานเร่งจัดทำกระบวนการเพื่อจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศ ในระยะ 5 ปี และเสนอแผนต่อคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานแห่งชาติ (กพข.) และคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฟผ. กฟน. กฟภ. สำนักงาน กกพ. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพลังงาน สศช. และสำนักงบประมาณ ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน ตามภารกิจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และการลงทุนรวมถึงการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ก่อให้เกิดภาระต้นทุนส่วนเกินแก่ประชาชนตามเป้าหมายของแผนได้ต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนาอุตสาหกรรม ก๊าซธรรมชาติ

● เป้าหมาย ●

พัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติของประเทศเพื่อเพิ่มการแข่งขัน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติเพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้สามารถดำเนินธุรกิจการค้าด้านก๊าซธรรมชาติในต่างประเทศ (Trading Nation)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ก๊าซธรรมชาติได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานเนื่องจากช่วยให้อัตนทุนผลิตไฟฟ้าถูกลง มีเสถียรภาพ ไม่ผันผวนตามราคาน้ำมันในตลาดโลกและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลอื่น ส่งผลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ ได้แก่ การจัดหาก๊าซธรรมชาติ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการนำก๊าซธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทั้งในภาคการผลิตไฟฟ้า อุตสาหกรรม และการขนส่ง มีความสำคัญต่อความมั่นคงด้านพลังงานและระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้มีการจัดหาก๊าซธรรมชาติมาอย่างต่อเนื่องและไม่เกิดการหยุดชะงัก ทั้งนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติจำเป็นต้องดำเนินการอย่างครบวงจร ตั้งแต่การให้สิทธิเป็นผู้รับสัญญาแบ่งปันผลผลิต การจัดการแหล่งก๊าซธรรมชาติอื่น ๆ และการจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับเพื่อให้เกิดการผลิตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ก๊าซในภาคไฟฟ้า ภาคอุตสาหกรรม และภาคขนส่ง การส่งเสริมการแข่งขันธุรกิจก๊าซธรรมชาติ และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซื้อขายก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG Hub) เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากการก๊าซธรรมชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศและประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด

อย่างไรก็ดี การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติโดยเฉพาะการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ คือ การปรับปรุงโครงสร้างก๊าซธรรมชาติและการกำกับดูแล เพื่อเพิ่มการแข่งขันและประสิทธิภาพในธุรกิจก๊าซธรรมชาติ ด้วยการเร่งรัดทดสอบข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้บริการสถานี LNG แก่บุคคลที่ 3 และการเชื่อมต่อ เพื่อผลักดันให้เกิดศูนย์กลางการซื้อขายก๊าซธรรมชาติที่ประเทศไทย

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานได้ลงนามสัญญาฉบับที่ ๒๒๒/๒๕๖๑ กับบริษัท ปตท.สผ. เอนเนอร์ยี่ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ภายใต้ระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตแล้ว และอยู่ระหว่างติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในช่วงเปลี่ยนผ่านของแปลง G1/61 และ G2/61 เพื่อนำมาปรับใช้กับแหล่งอื่น ๆ สำหรับความคืบหน้าของแนวทางการส่งเสริมการแข่งขันธุรกิจก๊าซธรรมชาติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ดำเนินการนำเข้า LNG จำนวน 2 ลำเรือ ซึ่งจากการประเมินผลพบว่าราคา LNG ที่ กฟผ. จัดหามีราคาต่ำกว่าราคาก๊าซธรรมชาติที่จำหน่ายให้แก่โรงไฟฟ้าในระบบของประเทศ (Pool Gas) ส่งผลให้มูลค่าเชื้อเพลิงลดลงและมีผลให้ค่า Ft ลดลงเฉลี่ยประมาณ 0.56 สตางค์ ในด้านการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub บริษัท ปตท. ได้ทำการศึกษาแล้วเสร็จและได้นำเสนอ

ต่อคณะกรรมการด้านปิโตรเลียม และคณะทำงานพิเศษประสานเชื่อมโยงคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ กระทรวงพลังงานแล้ว โดยขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) อยู่ระหว่างเสนออนุกรรมการดำเนินโครงการ ERC Sandbox นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมในปี 2563 และรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นท้าทายต่อการพัฒนาการพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ เพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้สามารถดำเนินธุรกิจการค้าด้านก๊าซธรรมชาติในต่างประเทศ ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากที่อาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินการที่ต้องได้รับการแก้ไข อาทิ กฎหมาย ข้อกำหนด กฎระเบียบต่าง ๆ และมาตรการด้านภาษี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงาน กกพ. ควรเร่งดำเนินโครงการ ERC Sandbox เพื่อให้ได้ผลการทดสอบโดยเร็ว และสรุปเป็นผลการดำเนินงาน รวมทั้งข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดทำนโยบาย มาตรการ หรือแนวทางในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดศูนย์กลางการซื้อขายก๊าซธรรมชาติที่ประเทศไทย อันจะส่งผลดีต่อราคาก๊าซธรรมชาติซึ่งเป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตไฟฟ้าของประเทศให้มีราคาถูกลงและประชาชนได้รับประโยชน์จากการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

การพัฒนาปิโตรเคมี ระยะที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีระยะที่ 4

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีระยะที่ 4 เพื่อรักษากฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจเดิมและสามารถต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New S-Curve products for Thailand 4.0) ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศได้กำหนดการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) ในอนาคต เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยภายใต้แนวคิด Thailand 4.0 ผ่านโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในการสร้างฐานการผลิตวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมใหม่ อาทิ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม เป็นต้น และมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์เคมีและพลาสติกที่มีคุณสมบัติพิเศษและมีมูลค่าสูงขึ้น แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรปิโตรเลียมก๊าซธรรมชาติที่ผลิตจากอ่าวไทย และนำมาผลิตเป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรม

บรรจุภัณฑ์ ก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ เป็นต้น ส่งผลต่อเนื่องให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่อุปทาน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของทรัพยากรก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยกำลังลดลง ขณะที่ความต้องการของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงจากปิโตรเคมีเกรดธรรมดาไปสู่ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีเกรดพิเศษหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มากขึ้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรักษากฎเกณฑ์เดิมและรองรับต่อการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะ 4 ซึ่งการพัฒนาและขยายกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอาจข้อจำกัดหลายประการที่สำคัญเช่น ปัญหาการขาดผู้ประกอบการแปรรูปพลาสติก ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหามลพิษ และปัญหาด้านการขนส่ง เป็นต้น ทำให้ในการดำเนินการต้องมีการศึกษาอย่างรอบด้านเพื่อให้สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) ได้ดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโครงการเพื่อศึกษากรอบแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะ 4 ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งรวมถึงปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2564

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ยังคงเป็นประเด็นปัญหาและข้อจำกัดที่จะมีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี อาทิ 1) ขาดผู้แปรรูปพลาสติกที่มีศักยภาพทำให้ประเทศไทยไม่สามารถยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกที่มีมูลค่าสูง 2) ปัญหาการบริหารจัดการขยะพลาสติกคงรูป 3) วัตถุดิบจากก๊าซธรรมชาติในประเทศมีแนวโน้มลดลงและส่งผลให้อุตสาหกรรมปลายน้ำต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ 4) พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีข้อจำกัดในการขยายกำลังการผลิตจากข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรน้ำในภาคอุตสาหกรรม 5) ปัญหาด้านผังเมือง และ 6) ข้อจำกัดของการขนส่ง ได้แก่ ปริมาณการจราจรทางถนนมีความหนาแน่นและไม่สามารถเข้าถึงโครงข่ายการขนส่งด้วยระบบราง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เร่งดำเนินการศึกษาแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะที่ 4 ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในกาวางแผนดำเนินการหรือแผนการลงทุนต่อไป รวมทั้งประสานหารือกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อวางกรอบแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาและขับเคลื่อนไปพร้อมกัน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิง ชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับ โรงไฟฟ้าชีวมวล

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็ว เพื่อสร้างความมั่นคงระบบไฟฟ้า สร้างพืชเศรษฐกิจใหม่ และสนับสนุนการเพิ่มรายได้กับชุมชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีคู่มือบริหารจัดการ มาตรฐานราคาและคุณภาพเชื้อเพลิงไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล และกำหนดแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วในอนาคต

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานทดแทนภายในประเทศ จะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน ช่วยลดการนำเข้า และกระจายแหล่งเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าตามศักยภาพเชิงพื้นที่ของประเทศ โดยนำวัสดุที่เหลือใช้จากการเกษตรมาแปรรูปเป็นเชื้อเพลิง การส่งเสริมให้มีการปลูกไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าจะเป็นการช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของระบบไฟฟ้าแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้ชุมชนเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลในระดับชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ มีการจัดทำราคากลางมาตรฐานในการรับซื้อขายไฟฟ้าที่ชัดเจน

การดำเนินการที่ผ่านมา

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ส่งข้อมูลพื้นที่เป้าหมายที่ต้องการส่งเสริมให้ปลูกไปยังกรมพัฒนาที่ดินกรมส่งเสริมสหกรณ์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และกรมป่าไม้ และเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลเพิ่มเติม รวมทั้งดำเนินการศึกษาแนวทางการเพิ่ม Plant Factor ของโรงไฟฟ้าชีวมวลแล้วเสร็จ เพื่อเตรียมรองรับต่อการใช้เชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล

ประเด็นท้าทายที่ส่งต่อการบรรลุเป้าหมาย ระเบียบในการซื้อขายไฟฟ้าที่ต้องรอความชัดเจนของนโยบาย การเปลี่ยนรูปแบบสัญญาแบบ Non-firm มาเป็นแบบ Firm ก่อน จึงจะสามารถจัดทำเป็นระเบียบมาตรฐานได้ ประกอบกับขณะนี้รัฐบาลมีนโยบายสร้างโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งส่วนหนึ่งจะใช้ไม้โตเร็วเป็นเชื้อเพลิง ด้วย ซึ่งอาจกระทบต่อแผนการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานและสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ควรเร่งหาข้อยุติรูปแบบสัญญาการซื้อขายไฟฟ้าสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลให้ได้ข้อยุติโดยเร็ว และในการดำเนินการควรประสานกับการดำเนินนโยบายเรื่องโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การวางแผนในการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรค ในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อ เพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า

● เป้าหมาย ●

แก้ปัญหาด้านขยะ สร้างความมั่นคงระบบไฟฟ้า และสนับสนุนการเพิ่มรายได้กับชุมชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ปรับปรุงขั้นตอนการร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชน โครงการพลังงานขยะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีการจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มพื้นที่เร่งด่วนที่มี ศักยภาพในการนำขยะเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า รวมทั้งเสนอทางเลือกเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการกำจัดและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมจากสถิติพบว่า และมีแนวโน้มว่าขยะจะเพิ่มขึ้นทุกปี จากสถิติคนไทยมีการทิ้งขยะเป็นปริมาณสูงถึง 76,520 ตัน/วัน ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพลังงาน และกระทรวงมหาดไทย ได้ร่วมกันจัดทำแนวทางเพื่อให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง ก่อมนำไปกำจัดโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละประเภทขยะ หรือนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดมลพิษ รวมทั้งกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตพลังงานจากขยะชุมชน เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาด้านขยะของประเทศ และเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงของระบบไฟฟ้า ทั้งนี้ หน้าที่ในการจัดเก็บและบริหารจัดการกำจัดขยะเป็นความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและกระบวนการในการนำขยะมาใช้ในการผลิตไฟฟ้า รวมถึงการส่งเสริมให้มีการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชน

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้เตรียมแนวทางในการส่งเสริมการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชน โดยได้กำหนดเป้าหมายในการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชนไว้ในแผน AEDP 2015 โดยกำหนดเพิ่มขึ้นจากเดิม 500 MW เป็น 900 MW หรือเพิ่มขึ้นอีก 400 MW และเห็นชอบโครงการกำจัดขยะด้วยการนำมาผลิตไฟฟ้าของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แล้ว จำนวน 20 แห่ง กำลังการผลิตติดตั้งรวม 191.8 MW เสนอขายแล้ว 172.32 MW และขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาอนุมัติโครงการเพิ่มเติม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากหน้าที่ในการจัดเก็บและบริหารจัดการกำจัดขยะเป็นความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การที่จะนำขยะมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าเพื่อลดปัญหาขยะให้สำเร็จได้จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากท้องถิ่น นอกจากนี้ประเด็นเรื่องหลักเกณฑ์ และอัตราการรับซื้อไฟฟ้าเป็นปัจจัยสำคัญที่จูงใจในการให้ความร่วมมือ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรประสานการทำงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ในการสร้างการรับรู้ และสร้างความเข้าใจให้แก่ ผู้บริหาร ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น ได้รับทราบถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดการยอมรับและร่วมมือในการผลักดันให้เกิดการจัดการขยะสำหรับนำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้า รวมทั้งกระทรวงพลังงานควรเร่งประสานกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ในการกำหนดขั้นตอน หลักเกณฑ์/เงื่อนไข และอัตราการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะให้ชัดเจน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี

● เป้าหมาย ●

ไฟฟ้าที่ผลิตได้จากโซลาร์รูฟส่วนที่เหลือสามารถขายให้เอกชนและหน่วยงานได้ ไม่จำกัดปริมาณไม่จำกัดเวลาในการสมัคร และไม่เกิดภาระกับระบบโครงข่ายไฟฟ้าและต้นทุนไฟฟ้าของประชาชนในภาพรวม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมกิจการโซลาร์รูฟเสรี ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการเชื่อมต่อ การใช้บริการ และการปฏิบัติการระบบโครงข่ายไฟฟ้า รวมถึงการกำหนดอัตราค่าบริการในการใช้หรือการเชื่อมต่อที่เหมาะสมและเป็นธรรม พร้อมทั้งมีการกำหนดระเบียบและมาตรการการส่งเสริมให้มีการเก็บสะสมพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจากโซลาร์รูฟและนำกลับมาใช้ใหม่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศไทยมีการใช้พลังงานหมุนเวียนทั้งสิ้น 7,669 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ข้อมูล ณ ปี 2661) คิดเป็นร้อยละ 9.2 ของการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนเพิ่มขึ้นทุกภาคส่วน เพื่อลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ซึ่งพลังงานแสงอาทิตย์เป็นหนึ่งในพลังงานหมุนเวียนที่ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า โดยการลงทุนติดตั้งโซลาร์รูฟในปัจจุบันมีระยะเวลาคืนทุนไม่เกิน 10 ปี รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องดังกล่าวโดยถือเป็นนโยบายที่สำคัญที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ในการที่จะสนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนตามศักยภาพของแหล่งเชื้อเพลิงในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิตและบริหารจัดการพลังงาน อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้เกิดการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรีได้อย่างแพร่หลายจำเป็นต้องมีกฎหมาย และระเบียบรองรับที่ชัดเจน

การดำเนินการที่ผ่านมา กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้ดำเนินโครงการ Solar to social โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องของแผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน โดยมีโครงการที่มีการรายงานผลผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมในเรื่องนี้ อาทิ 1) การติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ขนาด 20 กิโลวัตต์ สำหรับใช้งานในสถานีตำรวจ 540 แห่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งขณะนี้ได้รับงบประมาณแล้วจำนวน 60 แห่ง 2) ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนโซลาร์รูฟท็อป ของกระทรวงแรงงาน 3) PEA Solar Hero Application ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 4) โครงการทบทวนแผนอนุรักษ์พลังงาน (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (พ.ศ.2561-2580) ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน 5) โครงการไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Rooftop) ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) และ 6) ติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมระบบบริหารจัดการพลังงานของกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความชัดเจนด้านนโยบายเพื่อรองรับการดำเนินการเรื่องโซลาร์รูฟเสรี ซึ่งล่าสุดคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2562 โดยได้มีการพิจารณาระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมกิจการโซลาร์รูฟเสรีและมีมติว่าการดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงานยังไม่มี ความชัดเจนจากภาคนโยบาย และเห็นว่าควรมีการกำหนดนโยบายและรายละเอียดให้ชัดเจนก่อน จึงจะดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงานกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ควรเร่งดำเนินการเสนอเรื่อง การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี ต่อคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ (กบง.) เพื่อให้มีการกำหนดนโยบายที่ ชัดเจน และสามารถดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไปได้ รวมทั้งประสานและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามแผนปฏิรูปพลังงาน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงาน ภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี

● เป้าหมาย ●

ประเทศไทยมีกรอบโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่งที่เหมาะสม เพื่อกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องทั้งด้านเกษตร การลงทุนอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพ โรงกลั่น และยานยนต์ อันจะส่งผลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถจัดหาและบริหารจัดการเชื้อเพลิงประเภทต่างๆ ให้มีปริมาณเพียงพอและมีราคาที่เหมาะสม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกรอบในการกำหนดโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง และปรับปรุงแผนพลังงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) และแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan) ด้านโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบัน (ณ ปี 2563) คาดว่าประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายในภาคขนส่งประมาณร้อยละ 37 ของการใช้พลังงานทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปี 2562 เล็กน้อย (เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 1.75) ทั้งนี้จากการที่ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ทำให้ช่วยลดความผันผวนของค่าเชื้อเพลิง และช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของภาคการเกษตร ด้วยการนำผลผลิตทางการเกษตร

มาใช้ในการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ ได้แก่ ไบโอดีเซล และเอทานอล เพื่อทดแทนการใช้น้ำมันดีเซลและเบนซิน ประกอบกับผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนเชื้อเพลิงที่ใช้ในยานพาหนะเป็นก๊าซ Liquefied Petroleum Gas (LPG) ก๊าซ Natural Gas for Vehicle (NGV) และพลังงานไฟฟ้า ทำให้โครงสร้างการใช้เชื้อเพลิงในภาคการขนส่งมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ความหลากหลายของชนิดเชื้อเพลิงในภาคขนส่งอาจก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องกำหนดโครงสร้างการใช้พลังงานในภาคขนส่งที่เหมาะสม ซึ่งในปีที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้ดำเนินการปรับประมาณการความต้องการใช้เชื้อเพลิง (BAU) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และได้ปรับปรุงแผนพัฒนาพลังงานทางเลือก (AEDP 2018) และแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan 2018) โดยส่งเสริมการใช้น้ำมันไบโอดีเซล B10 และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 รวมถึงการลดการอุดหนุนราคาก๊าซ LPG และก๊าซ NGV ในภาคขนส่ง

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้นำเสนอแผน AEDP 2018 ต่อคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบแผนดังกล่าวเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 โดยตามแผน AEDP 2018 กำหนดให้น้ำมัน B10 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มดีเซล และ E20 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มเบนซิน และกรมธุรกิจพลังงานกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันทุกรายเปลี่ยนชื่อน้ำมันดีเซล B10 เป็นน้ำมันดีเซลเกรดมาตรฐานและให้เรียกชื่อว่า “น้ำมันดีเซล” ในขณะที่น้ำมันดีเซลที่ใช้อยู่ให้เรียกชื่อเป็น “น้ำมันดีเซล B7” โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 สำหรับ Oil Plan 2018 ได้นำเสนอปลัดกระทรวงพลังงานให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2563 ซึ่งกระทรวงพลังงานจะได้นำไปรวมไว้ในแผนแม่บทพลังงานแห่งชาติ และขับเคลื่อนตามแผนแม่บทต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดทำแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) แผนอนุรักษ์พลังงาน (EEP) และแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan) จะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่มีความสอดคล้องกัน เพื่อใช้ในการกำหนดโครงสร้างการใช้เชื้อเพลิงในภาคขนส่งของประเทศ และวางแผนนโยบายด้านการใช้เชื้อเพลิงในภาคขนส่งให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดมาตรการในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบจากการปรับโครงสร้างดังกล่าว และวางแผนบริหารจัดการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันตลอดห่วงโซ่อุปทานได้ รวมถึงภาครัฐต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นในความต่อเนื่องของนโยบายแก่ผู้ประกอบการโรงกลั่น ผู้ผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ ผู้ค้าน้ำมัน และเกษตรกร โดยเฉพาะในส่วนของโครงสร้างความยอมรับแก่ผู้ผลิตรายอื่นในมาตรฐานการผลิตเชื้อเพลิงเหลวน้ำมันดีเซล B10

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรเร่งประสานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันและส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพตามแผน AEDP 2018 โดยเฉพาะการปรับ E20 ให้เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มเบนซิน เพื่อให้การขับเคลื่อนต่อเนื่อง เนื่องจากได้มีการดำเนินการปรับ B10 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มดีเซลรวมทั้งเร่งดำเนินการในส่วนของ Oil Plan เพื่อให้มีแนวทางดำเนินการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแผนบริหารจัดการพลังงานด้านอื่น ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่ม อุตสาหกรรม

● เป้าหมาย ●

การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานภาคอุตสาหกรรม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และต้นทุนในการผลิตของผู้ประกอบการ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป จากข้อมูลในเดือนธันวาคม 2562 ประเทศไทยมีโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศประมาณ 138,000 โรงงาน มีการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายสูงสุดเป็นลำดับที่ 2 รองจากภาคการขนส่ง ภาครัฐโดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพลังงานและกระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานของภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญเช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพหม้อน้ำ (Smart Boilers) และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไอน้ำสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นต้น เพื่อให้มีการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากภาคอุตสาหกรรม สำหรับการดำเนินการที่ผ่านมา การขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าวได้มีการดำเนินการร่วมกันระหว่าง 2 กระทรวง ทำให้ผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง โดยในปี 2561 มีโครงการที่ร่วมกันดำเนินการได้ 7 โครงการ มีผลประหยัดเกิดขึ้น 37.11 ktoe และปี 2562 มีการดำเนินโครงการ 5 โครงการ มีผลประหยัด 20.562 ktoe และขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการอีก 5 โครงการ

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนตามแผนการปฏิรูปที่สำคัญ อาทิ 1) การศึกษาแนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อใช้กลไกการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว มีการดำเนินการเพื่อนำร่องการกำหนดหลักปฏิบัติให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมแต่ละประเภท และนำมากำหนดเป็นหลักปฏิบัติมาตรฐานที่อุตสาหกรรมแต่ละประเภทต้องดำเนินการในการขอรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวแต่ละระดับ โดยมีจำนวนโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 51 ราย จาก 7 ประเภทอุตสาหกรรม 2) การพัฒนาประสิทธิภาพหม้อไอน้ำสำหรับโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีโรงงานที่ผ่านเกณฑ์และถูกคัดเลือกทั้งสิ้น 32 โรงงาน และ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบไอน้ำสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยมีการคัดเลือกโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากจำนวน 10 โรงไฟฟ้า เข้าร่วมโครงการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานภาคอุตสาหกรรม จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด และถึงแม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันแล้ว แต่เนื่องจากเป็นการทำงานที่ต้องประสานระหว่างหน่วยงานและแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับเป็นของตนเอง นอกจากนั้น การทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานปัจจัยด้านข้อมูลของแต่ละหน่วยงานจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องมีช่องทางในการแชร์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางเดียวกันและไม่เกิดการซ้ำซ้อนในการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงาน และกระทรวงอุตสาหกรรมควรร่วมกันกำหนดกรอบทิศทางในการวางแผนการทำงานตามภารกิจและขอบเขตของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน รวมทั้งผลักดันให้มีการบูรณาการข้อมูลโดยการพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความเชื่อมโยงและใช้งานร่วมกันได้ เพื่อให้ทั้ง 2 หน่วยงาน มีฐานข้อมูลชุดเดียวกันในการวางแผนดำเนินงาน รวมทั้งอาจพิจารณาความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยอื่นในอนาคตด้วย เพื่อให้การปฏิรูปประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐาน อาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code: BEC)

● เป้าหมาย ●

การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการส่งเสริมใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (BEC) ภายในประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การออกแบบอาคาร หรือการใช้วัสดุอาคาร หรืออุปกรณ์ แสงสว่างและอำนวยความสะดวกในอาคารที่ผ่านมา ไม่ได้มีเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงานทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายด้านพลังงานต่อพื้นที่และการบำรุงรักษาสูง และมีการสูญเสียพลังงานอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพรวมด้านเศรษฐกิจและปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ทำให้ต้องการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงานเพื่อออกมาบังคับใช้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคอาคาร โดยปีที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้จัดทำร่างกฎกระทรวง กำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐานหลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการแล้วแต่ต้องรอการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนที่จะบังคับใช้ต่อไปได้ซึ่งภายหลังกฎกระทรวงฯ มีผลบังคับใช้แล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและรองรับต่อการดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้นำเสนอ กฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาต่อคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบกฎกระทรวงดังกล่าวเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 และได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2563 (Building Energy Code: BEC) ในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2563 โดยบทเฉพาะกาลระบุให้มีผลบังคับใช้ ดังนี้ 1) อาคารพื้นที่มากกว่า 10,000 ตร.ม. ดำเนินการทันที 2) อาคารพื้นที่ 5,000 - 10,000 ตร.ม. เริ่มอีก 1 ปี (หรือเริ่มวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564) และ 3) อาคารพื้นที่ 2,000-5,000 ตร.ม. เริ่มอีก 2 ปี (หรือเริ่มวันที่ 12 พฤศจิกายน 2565) นอกจากนี้ได้มีการจัดทำแผน/โครงการเพื่อเตรียมความพร้อมในปี 2563 และรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ เช่น แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการติดฉลากแสดงระดับประสิทธิภาพพลังงานของอาคาร : อาคารเบอร์ 5 โครงการสนับสนุนการลงทุนเพื่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารให้ดีกว่าเกณฑ์ BEC ด้วยมาตรการทางการเงิน โครงการศึกษาและสาธิตการยกระดับเกณฑ์อาคาร ECON สู่เกณฑ์อาคาร Zero building เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การประสานให้หน่วยงานต่าง ๆ ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ หรือ แนวปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในภายหลัง อาทิ การประสานงานร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำกฎกระทรวงฯ มาเป็นส่วนประกอบของการพิจารณาอนุมัติรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการประสานกับคณะกรรมการควบคุมอาคาร และกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อขอความเห็นชอบให้นำกฎกระทรวงฯ มาบังคับใช้ด้วย นอกจากนี้ องค์ความรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ BEC ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จต่อการอนุรักษ์และประหยัดพลังงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงพลังงานควรดำเนินการ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ จัดเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร อาทิ ผู้ออกแบบ สถาปนิก และวิศวกร รวมทั้งบุคลากรท้องถิ่นทั่วประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ ตามกฎกระทรวงฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับอาคารควรเร่งพิจารณาปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ สอดคล้องและรองรับต่อการดำเนินการตามกฎกระทรวงดังกล่าว

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การใช้มาตรการบริษัท จัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

● เป้าหมาย ●

แนวปฏิบัติและคู่มือด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และมาตรฐานสัญญาบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานราชการ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หน่วยงานรัฐมีการจัดทำโครงการนำร่องในแต่ละกระทรวงอย่างน้อย 1 โครงการ สามารถลดการใช้พลังงานลงมากกว่าร้อยละ 10 สำหรับกลุ่มอาคารรัฐ เป้าหมายในระยะเบื้องต้น จำนวน 876 อาคาร คาดว่าช่วยประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายพลังงาน ประมาณ 2,600 ล้านบาทต่อปี

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2556 กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการลดการใช้พลังงานเพื่อประหยัดงบประมาณในส่วนของค่าสาธารณูปโภค (เช่น ค่าไฟฟ้า เป็นต้น) และนำงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น รวมถึงกำหนดบทบาทให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้นำด้านการประหยัดพลังงานให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังไม่สามารถเห็นผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการบริหารจัดการและการใช้นวัตกรรมเพื่อประหยัดและอนุรักษ์พลังงาน โดยในปี 2562 มียอดรวมการใช้พลังงานของภาครัฐ ประมาณ 11,150 ล้านหน่วย (kWh) คิดเป็นงบประมาณรายจ่ายภาครัฐสูงถึงประมาณ 46,900 ล้านบาท จึงต้องมีการกำหนดแนวคิดในการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน โดยใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (Energy Service Company : ESCO) มาใช้ในการบริหารจัดการการซึ่งกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้ร่วมกับสมาคมผู้ประกอบการบริษัทจัดการพลังงานได้มีการจัดเตรียมความพร้อมรองรับไว้บ้างแล้ว เช่น

จัดกิจกรรม นำร่องโครงการส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์พลังงาน และจัดทำหลักเกณฑ์เงื่อนไขการคัดเลือกบริษัทจัดการพลังงาน เป็นต้น ทั้งนี้ มีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดแนวทางหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการดำเนินการ การจัดทำแนวปฏิบัติและคู่มือด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการจัดทำมาตรฐานสัญญา ESCO สำหรับหน่วยงานราชการ

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ จัดทำระเบียบการใช้มาตรการ ESCO สำหรับหน่วยงานภาครัฐ จัดทำร่างสัญญาพลังงาน (Energy Performance Contract – EPC) และเอกสารประกอบสัญญา รวมทั้งประสานกับกรมบัญชีกลาง เพื่อเห็นชอบหลักเกณฑ์เงื่อนไข การตั้งงบประมาณของการใช้ ESCO ในหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนั้น ในปี 2563 กระทรวงพลังงานและสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ทดลองโครงการนำร่องเพื่อสำรวจอาคาร และจัดทำรายงานการตรวจวัดและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อการตัดสินใจลงทุน (Investment Grade Audit : IGA Report) และการตรวจวัดและพิสูจน์ผลประหยัดพลังงาน (Measurement and Verification : M&V)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขอตั้งงบประมาณค่าจัดการพลังงานในปี 2564 เพื่อทดลองการใช้ ESCO สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากระเบียบด้านงบประมาณไม่รองรับ เนื่องจากแนวคิด ESCO เป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้เอกชนลงทุนติดตั้งพลังงานหมุนเวียนและอุปกรณ์ในการประหยัดพลังงานให้แก่หน่วยงานภาครัฐไปก่อน และให้บุคคลที่ 3 เข้ามาประเมินผลจากการประหยัดพลังงานได้จริงก่อนจ่ายเงินชดเชยการลงทุนจากส่วนต่างจากการประหยัดค่าไฟฟ้าให้กับเอกชนในภายหลังเป็นแนวคิดใหม่ที่ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อการผูกพันงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐต่อเนื่องเกินกว่า 1 ปี หรืออาจมีการผูกพันงบประมาณไปถึงประมาณ 5 - 7 ปี นอกจากนี้การโอนค่าสาธารณูปโภคจากค่าไฟฟ้าไปเป็นค่าจัดการพลังงานที่หน่วยงานต้องนำมาจ่ายคืนให้กับบริษัท ESCO ต้องสอดคล้องตามระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของส่วนราชการ พ.ศ. 2553 ด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรจัดเตรียมข้อมูล เพื่อเข้าหารือกับกรมบัญชีกลาง และสำนักงบประมาณในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ และการจัดซื้อจัดจ้าง และหากไม่สามารถหาข้อยุติหรือตัดสินใจในระดับหน่วยงานได้อาจพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ชี้ขาดในการดำเนินการต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้า ในประเทศไทย

● เป้าหมาย ●

มาตรการสนับสนุนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การส่งเสริมอุตสาหกรรมและชิ้นส่วนยานยนต์ไฟฟ้าให้เกิดการขับเคลื่อนภายในประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป อุตสาหกรรมยานยนต์ของโลกกำลังเข้าสู่ช่วงการเปลี่ยนถ่ายเทคโนโลยีและโครงสร้างการผลิตจากเครื่องยนต์สันดาปภายใน เป็นยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วย “มอเตอร์ไฟฟ้า” การขับเคลื่อนอัตโนมัติ (Autonomous) การเชื่อมต่อ (connectivity) และระบบดิจิทัล (digitization) ประเทศไทยคงหลีกเลี่ยงไม่พ้นต่อกระแสทิศทางดังกล่าว ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมและรักษาศักยภาพการเป็นฐานการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนที่สำคัญ พร้อมทั้งสร้างความชัดเจนต่อทิศทางการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้าที่ครอบคลุมตั้งแต่การผลิต การใช้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายและมาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนอย่างครบวงจร โดยในปี 2560 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรการสนับสนุนการผลิตยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมตามมาตรการและแผนงานที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีมาตรการสนับสนุนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศ เช่น การส่งเสริมการลงทุนยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า การสร้างอุปสงค์ การจัดทำมาตรฐานของยานยนต์นั่งไฟฟ้า การสร้างความตระหนักให้กับประชาชนและผู้บริโภค และการศึกษาโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าและการจัดการที่เหมาะสมสำหรับสถานที่อัดประจุไฟฟ้าของยานยนต์ไฟฟ้า เป็นต้น ในปี 2563 รัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้า โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อศึกษากำหนดทิศทางการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้า จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้า การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยมียอดขายยานยนต์ไฟฟ้าทุกประเภทรวมกันในสัดส่วนร้อยละ 30 ของยอดขายรวมทั้งหมด (ประมาณ 750,000 คัน) ภายในปี 2573 (10 ปีข้างหน้า) ในด้านการส่งเสริมปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ มีหน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ เช่น แผนงาน Grid Modernization ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โครงการค่าใช้จ่ายในการพัฒนามาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้า ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และการพัฒนาด้านแบบยานยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลสำหรับผู้สูงอายุ GREMOTECH 1.0 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความเชื่อมั่นในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะรองรับ การดูแลรักษา/ การซ่อมบำรุง และราคายานยนต์ไฟฟ้าเป็นประเด็นที่ภาคส่วนต่างๆ ยังไม่มั่นใจ เนื่องจากการดำเนินนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าของภาครัฐยังคงมีข้อจำกัดในการขับเคลื่อนหลายประการ อาทิ ความพร้อมของสถานีชาร์จไฟฟ้าสาธารณะเพื่อรองรับความต้องการใช้งานของยานยนต์ไฟฟ้า รวมถึงระยะเวลาชาร์จไฟที่ยังใช้เวลานาน การขาดมาตรฐานราคาค่าบริการการชาร์จไฟฟ้า ราคาการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าภายในประเทศที่สูงกว่าราคานำเข้า และเงื่อนไขทางกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้บุคคลหรือเอกชนสามารถขายไฟฟ้าได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรเร่งจัดทำกรอบนโยบายด้านยานยนต์ไฟฟ้า โดยคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ที่ยังเป็นปัญหาที่ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังไม่มั่นใจในการร่วมมือในการขับเคลื่อน และหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติโดยเร็ว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการผลักดันเรื่องดังกล่าวให้เห็นผลเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายของแผนปฏิรูปได้ต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การส่งเสริมเทคโนโลยี ระบบการกักเก็บพลังงาน

● เป้าหมาย ●

ความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านระบบกักเก็บพลังงานสูงขึ้น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานเพื่อให้เกิดการนำมาใช้ประโยชน์ในโครงข่ายพลังงานและอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในช่วงที่ผ่านมาเทคโนโลยีทางด้านระบบกักเก็บพลังงานมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความสามารถในการเก็บประจุไฟฟ้าสูงขึ้นและมีต้นทุนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เกิดการนำมาใช้ประโยชน์ในโครงข่ายและระบบพลังงาน อาทิ ช่วยลดความผันผวนของพลังงานทดแทนและการจ่ายไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนมีความเสถียร (Smoothing) เป็นแหล่งกักเก็บพลังงานในช่วงความต้องการไฟฟ้าต่ำและจ่ายไฟฟ้าในช่วงความต้องการไฟฟ้าสูง (Energy Shifting) ช่วยควบคุมและรักษาความถี่ของไฟฟ้าให้อยู่ในเกณฑ์ (Frequency Regulation) และช่วยจัดการความหนาแน่นของระบบส่ง (Congestion Management) หรือบริหารจัดการสายส่งให้สามารถนำไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนไปใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ซึ่งเป็นหนึ่งของแผนปฏิรูปด้วย โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานกำหนดกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อบูรณาการงานศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการอุตสาหกรรมการผลิตระบบกักเก็บพลังงานและจัดทำ

แผนปฏิบัติการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่ 2) ปรับปรุงการวางแผนด้านพลังงาน ได้แก่ แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย (PDP) แผนอนุรักษ์พลังงาน (EEP) ให้มีการนำระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่มาใช้ในระบบโครงข่ายไฟฟ้าของประเทศ และ 3) ดำเนินการแผนปฏิบัติการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน และผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และจัดทำแผนปฏิบัติการการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานครอบคลุมเรื่องกำหนดมาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงาน การกำหนดมาตรฐานและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดทำแผนปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต และพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าเดิมให้มีประสิทธิภาพการใช้งานให้ดีขึ้น รวมทั้งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

ได้มีการศึกษาและเริ่มนำระบบกักเก็บพลังงานโดยแบตเตอรี่มาใช้ในระบบไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน และเสริมสร้างความมั่นคงของระบบ และร่วมกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “โครงการศึกษาการบริหารจัดการซากแผงเซลล์แสงอาทิตย์และแบตเตอรี่ในประเทศไทย” ร่วมกัน นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มีการตั้งศูนย์เทคโนโลยีพลังงานแห่งชาติ (National Energy Technology Center: ENTEC) เพื่อให้เป็นหน่วยงานหลักในการสร้างความเป็นเลิศในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีพลังงานของประเทศโดยเป็นศูนย์กลางเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาด้านระบบกักเก็บพลังงานของประเทศ และสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานร่วมกับ 3 การไฟฟ้า จัดทำแผนปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต (Grid Modernization of Transmission and Distribution) เพื่อเป็นการพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าเดิมให้มีประสิทธิภาพการใช้งานให้ดีขึ้น มีการนำเอาระบบกักเก็บพลังงานไปใช้ในการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ และใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานขั้นสูงอยู่ในวงจำกัดเฉพาะผู้ผลิตและผู้ประกอบการต่างประเทศ และโอกาสการเข้าสู่ตลาดโลกของผู้ประกอบการไทยเป็นไปได้ยาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบตเตอรี่จะเลือกผู้ผลิตที่มีสัญญาผูกพันตั้งแต่ระดับวิจัยและพัฒนาพร้อมกับเจ้าของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบการกักเก็บพลังงานในประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดด้านองค์ความรู้และการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยการผลิตและการใช้อุปกรณ์กักเก็บพลังงานขึ้นอยู่กับ การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและการนำมาใช้กับโครงข่ายหรือระบบพลังงาน ซึ่งนโยบายการรับซื้อไฟฟ้าส่วนใหญ่ของไทยเป็นสัญญาแบบไม่เสถียร รวมทั้งปัจจุบันยังไม่มีกำหนดแผนงาน มาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงานระดับชาติอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานควรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงาน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานแห่งชาติ เพื่อรองรับการวางแผนด้านพลังงานให้มีการนำ ESS มาใช้ในระบบโครงข่ายไฟฟ้าอย่างเป็นรูปธรรม มีการปรับปรุงแผนด้านพลังงาน อาทิ แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า แผนอนุรักษ์พลังงาน เพื่อสนับสนุนการนำระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่มาใช้ในระบบโครงข่ายพลังงาน มีการกำหนดแผนที่นำทางเทคโนโลยี (Technology Road Mapping) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีระดับประเทศ การวางแผนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Battery Management System เพื่อพัฒนาและต่อยอดให้เกิดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในอนาคต นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชนและเอกชนกับเอกชนในต่างประเทศเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และสนับสนุนการลงทุนในแหล่งแร่ลิเทียมที่สำคัญที่จะสร้างความมั่นคงของแหล่งวัตถุดิบให้ผู้ประกอบการไทยในอนาคต

ด้านการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ

“การปราบปรามการทุจริต
และประพฤติมิชอบ
มีความรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรม
ปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชาติ
ให้มีคุณธรรม จริยธรรม
ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่
และการดำเนินชีวิต”

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการทุจริต
คอร์รัปชันในวงกว้าง ทำให้ประเทศต้องสูญเสีย
งบประมาณไปเป็นจำนวนมาก และส่งผลให้เกิด
ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่สูงขึ้น งบประมาณ
ของรัฐบาลที่สามารถนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ
กลับถูกเบียดบังและเบียดเบียนจากการทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ โดยมีรากเหง้าของปัญหาจากคน
และเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้จะมีกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ
แต่ยังขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง อีกทั้งการทุจริต
ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากเดิมที่เน้นการทุจริต
ทางตรงเปลี่ยนรูปแบบมาสู่การทุจริตเชิงนโยบาย การใช้
อำนาจเอื้อประโยชน์ การทำลายกลไกการตรวจสอบ
เป็นต้น ส่งผลให้การปราบปรามการทุจริตและประพฤติ
มิชอบอ่อนแอ และขาดประสิทธิภาพ

การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้มีการดำเนินการในหลายรูปแบบผ่านกลไกต่าง ๆ แต่ปัญหาการทุจริต กลับเพิ่มขึ้นและแพร่ขยายเป็นวงกว้าง ส่งผลให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของหน่วยงานปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบด้านต่าง ๆ ในประเด็นที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ หรือสืบสวนไม่ถึงต้นตอของผู้กระทำผิดอย่างแท้จริง สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความเชื่อมั่นของประชาชนในระบบติดตามตรวจสอบ และลงโทษ ของการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศไทย ส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมากและได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายส่วน ดังนี้

หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 41 กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และ (3) พ้องหน่วยงานของรัฐได้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

หมวดที่ 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (10) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 59 กำหนดให้รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก มาตรา 63 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการ

และกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายบัญญัติ

หมวดที่ 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 76 กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินการจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรา 78 กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใด ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน ด้วยเหตุนี้ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2560 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งมี 6 เรื่องประเด็นปฏิรูป และวัตถุประสงค์รวมประกอบด้วย

1) ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ให้มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นพลังในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิด โดยรัฐมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

2) ด้านการป้องปราม (1) ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

3) ด้านการป้องปราม (2) ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึง และตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริตเพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

4) ด้านการปราบปราม (1) ยกกระดานการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

5) ด้านการปราบปราม (2) ปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว รุนแรง เด็ดขาด เป็นธรรม เสมอภาค โดยเฉพาะมีการจัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต ตลอดจนเร่งรัดการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้ตกเป็นของแผ่นดิน และในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

6) ด้านการบริหารจัดการ ให้มีกลไกที่เหมาะสมในการประสานงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศไทยปลอดทุจริต โดยในแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

[illegible]

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

(1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ เพื่อเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่ จะต้องสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจังให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งการผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง ช่วยเหลือพยาน

(2) การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส เพื่อให้อำนาจภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และเน้นให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล แพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลไกป้องกัน และตรวจสอบอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นแนวทางปฏิบัติเชิงรุกเพื่อต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง

(4) การเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการทุจริต โดยสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการอนุวัติการและดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การป้องกันและเฝ้าระวัง (1101)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา การดำเนินโครงการในประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและเฝ้าระวังของภาครัฐ ซึ่งรายงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSUR) จำนวน 413 โครงการที่ผ่านการอนุมัติ เป็นการดำเนินการสร้างการรับรู้และจิตสำนึกของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบผ่านการอบรมเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริต การปลูกฝังวิถีคิด แยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม และมุ่งพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตให้มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการออกระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2562 เพื่อให้การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ด้านการป้องปราม (1) (1102)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้เร่งดำเนินการกำหนดให้มีการแสดงฐานะทางการเงินของเจ้าพนักงานของรัฐเปิดเผย ตรวจสอบได้ โดยยื่นบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐและมีการขับเคลื่อนการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดให้มีมาตรการและกลไกในฝ่ายบริหารเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ด้านการป้องปราม (2) (1103)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเป็นแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชนด้านทุจริต (CAC) และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานภาครัฐ นอกจากนั้นได้ดำเนินการออกกฎหมายเพื่อให้ภาครัฐสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินบาททั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งหรือการนำเงินตราต่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศ รวมทั้งกำหนดให้เงินตรา เงินตราต่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปราบปราม (1) (1104)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในด้านต่าง ๆ เพื่อปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ และได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการร่ำรวยผิดปกติที่ชัดเจน เพื่อความรวดเร็วในการไต่สวนและเป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครองหรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด ทั้งการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมทุจริตของหัวหน้าส่วนราชการ การกวดขันวินัยให้มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาดและเป็นธรรม

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปราบปราม (2) (1105)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการผลักดันการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำการทุจริต การคุ้มครองพยานและแจ้งเบาะแส มีระบบค่าตอบแทนและชดเชยค่าใช้จ่ายให้กับผู้แจ้งเบาะแสรวมทั้งมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การบริหารจัดการ (1106)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) เพื่อมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาทุจริตให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน เป็นกลไกตรวจสอบถ่วงดุลรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบของส่วนราชการกรณีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีการจัดตั้งคณะทำงานประสานงานคดีในสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายในคดีที่มีความซับซ้อนในข้อกฎหมาย และเสนอแนะการปรับปรุงกลไกการทำงานและกฎหมายให้การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การป้องกันและเฝ้าระวัง

● เป้าหมาย ●

มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้ มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นพลังในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิดโดยรัฐ มีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การมีเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติ มิชอบ ภาคประชาชนและระบบการเฝ้าระวังการทุจริต (Watch Dog) ที่มีประสิทธิภาพในทุกจังหวัด และมี กฎหมายส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตประพฤติ มิชอบภาคประชาชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ภาครัฐได้ดำเนินการให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจ แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์และให้ความรู้ เพื่อต่อต้าน หรือชี้เบาะแสดเกี่ยวกับการทุจริต ซึ่งที่ผ่านมา การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน ประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและเฝ้าระวัง ประเด็น ทำหายที่สำคัญจากปี 2562 ที่ควรเร่งผลักดันมากยิ่งขึ้น ในปี 2563 คือ การสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ ประชาชนทุกช่วงวัย โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว โรงเรียน และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ตระหนักรู้ และพึงระวังภัยถึงโทษภัยของการทุจริตคอร์รัปชัน และเร่งผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วม ป้องกัน เฝ้าระวัง ในการสอดส่องและแจ้งเบาะแสด การทุจริตและประพฤติมิชอบแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการปราบปรามอย่างรวดเร็ว เต็ดขาด และเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การคอร์รัปชัน

ในประเทศไทยจากผลการประเมินขององค์กรโปร่งใส นานาชาติ (Transparency International: TI) ในปี 2562 ปรากฏว่า ประเทศไทยมีดัชนีการรับรู้ การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) อยู่ที่ 36 คะแนน เท่ากับปี 2561 อันดับปรับตัวลดลง จากอันดับที่ 99 เป็นอันดับที่ 101 และในกลุ่มประเทศ อาเซียนได้อันดับที่ 6 จากอันดับที่ 5 ในปี 2561 ทั้งนี้ ในการยกระดับคะแนน CPI จะต้องดำเนินการ จากทุกภาคส่วนและการตื่นรู้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน จากภาคประชาชน ประกอบกับประเทศไทย ยังขาดบุคลากรที่จะมาช่วยสร้างความรู้และ ความเข้าใจแก่ภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีจุดเน้น การปฏิรูปผ่านการป้องกัน และเฝ้าระวังในระยะเวลา 5 ปี คือ ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของ ประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินโครงการในประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและเฝ้าระวังของภาครัฐ ซึ่งรายงานผ่านระบบการติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) จำนวน 413 โครงการที่ผ่านการอนุมัติ ซึ่งเป็นการดำเนินการสร้างการรับรู้และจิตสำนึกของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบผ่าน**การอบรมเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริต** การปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม การขยายผลผ่าน**การสร้างวิทยากรตัวคูณ**ให้ครอบคลุมทั่วประเทศเพื่อสร้างให้ประชาชนมีค่านิยมร่วมด้านการทุจริต มีจิตสาธารณะ สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม โดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนและให้องค์ความรู้แก่ประชาชนเพื่อบ่ม**พัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต**ให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ โดยมีสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงาน

ที่รับผิดชอบหลัก นอกจากนี้ การดำเนินการออกระเบียบ**คณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2562** เพื่อให้การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลใดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมถึงคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้แจ้งเบาะแสด้วย ซึ่งเป็นการดำเนินการต่อเนื่องภายหลังจากที่ได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ส่งผลให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสด้วยรวมถึง คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้แจ้งเบาะแสด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าในภาพรวมของการดำเนินการ จะมีภาครัฐเป็นหน่วยงานดำเนินการผ่านความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการตื่นรู้ และตระหนักถึงความรุนแรงของผลกระทบจากการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งการเสริมสร้างเครือข่ายจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ยังมีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนที่ควรให้ความสำคัญดังนี้ การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตให้มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ เพื่อเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่ จะต้องสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจังให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งการผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน แม้ว่าจะมีการผลักดันให้เกิดขึ้น แต่หากยังมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมก็อาจส่งผลต่อความมั่นใจในการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและผู้ใกล้ชิด ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตที่ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและมีผลอย่างยั่งยืน ภายหลังที่ได้มีการผลักดันกฎหมายในการรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยานเรียบร้อยแล้ว ควรเร่งให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นต่อการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตรวมถึงผู้ใกล้ชิด ซึ่งมีจะมีส่วนสำคัญในการเร่งผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน เฝ้าระวัง และตรวจสอบการทุจริตในพื้นที่อย่างครอบคลุมและสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ด้านการป้องกัน (1)

● เป้าหมาย ●

มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง (Integrity) และสุจริตของบุคลากร รวมทั้งใช้ดุลพินิจโดยสุจริตภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ได้กำหนดให้เป้าหมายไว้ 3 ด้าน คือ หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีผลการประเมินคุณธรรม ความซื่อตรง และโปร่งใส (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้ง 5 มิติ ทุกหน่วยงานของรัฐมีแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามภารกิจของหน่วยงาน โดยให้มีการลดใช้ดุลยพินิจ และ มีการบันทึกเหตุผลการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐในรายงานผลงานประจำปี รวมทั้งได้รับการประเมินจาก International Institute for Management Development (IMD) และ World Economic Forum (WEF) ในลำดับที่ดีขึ้นทุกปี และไม่มีจุดที่อาจต่ำลง (Trend)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) โดยรวมอยู่ในระดับสูงขึ้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ ได้มีการกำหนดมาตรการตรวจสอบเพื่อส่งเสริมการใช้ดุลยพินิจโดยสุจริตสู่การสร้างความโปร่งใส ซื่อตรง และป้องกันการทุจริตภายในหน่วยงานรัฐอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการประเมิน ITA พบว่า ผลคะแนนโดยภาพรวมของประเทศไทยในปี 2563 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.90 สูงกว่าปี 2562 ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.73 หรืออยู่ในเกณฑ์ระดับ C (ช่วงคะแนน 65.00-74.99) โดยมีหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์ระดับ A ขึ้นไป (ช่วงคะแนน 85.00-94.99) จำนวน 1,095 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 13.19 ซึ่งมากกว่าปี 2562 ที่มีจำนวน 970 หน่วยงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.69 ส่วนประเด็นการใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต พบว่า หน่วยงานภาครัฐของไทยต่างร่วมมือกัน

ในการขับเคลื่อนภารกิจที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เช่น การกำหนดมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจเพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการทำงานที่มีความโปร่งใส ซื่อตรง และป้องกันการทุจริต โดยในปี 2562 และปี 2563 หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ (ทั้งหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค) ได้ออกประกาศ เรื่อง มาตรการตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ และเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้รับทราบ และถือปฏิบัติภายในหน่วยงานอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศปี 2563 (ค.ศ. 2020) โดย International Institute for Management Development (IMD) พบว่า ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในอันดับที่ 29 จาก 63 เขตเศรษฐกิจ ลดลงจากปี 2562 จำนวน 4 อันดับ (ปี 2562 อยู่ในอันดับที่ 25) โดยเมื่อพิจารณาสาเหตุที่ทำให้อันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของไทย ปี 2563

ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 พบว่า เป็นผลมาจากองค์ประกอบย่อยอย่างน้อย 2 ด้าน คือ (1) ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ (อันดับที่ 14 ใน 63 เขตเศรษฐกิจ) เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศถดถอยลงทำให้ขาดความสามารถในการดึงดูดทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งมีแนวโน้มการขาดแคลนแรงงานในระยะยาว และ (2) ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ (อันดับที่ 23 ใน 63 เขตเศรษฐกิจ) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่ยังต้องปรับปรุง ได้แก่ การกิจด้านนโยบายการคลัง กฎหมายด้านธุรกิจ และการบริหารสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้อันดับความสามารถของไทยในภาพรวม ปี 2563 ลดลง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงกับการกิจการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้เร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดให้มีการแสดงฐานะทางการเงินของเจ้าพนักงานของรัฐเปิดเผย ตรวจสอบได้ โดยยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 13 หน่วยงาน และขอให้ส่งข้อมูลให้สำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อประกอบการดำเนินงานขั้นต่อไป ส่วนสำนักงาน ป.ป.ท. มีการขับเคลื่อนการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดให้มีมาตรการและกลไกในฝ่ายบริหารเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยการเพิ่มเติมหมวด 3/2 การส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ จำนวน 12 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 58/4 ถึงมาตรา 58/15 เพื่อให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนโดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง (Integrity) สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาล และการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี 2562 มีประเด็นท้าทายที่หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญ คือ การเร่งรัดการดำเนินการตามหลักการเปิดเผยข้อมูลตามแนวทางของภาคีสมาชิกความร่วมมือเพื่อการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส ที่เน้นให้อำนาจภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และเน้นให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลไกป้องกัน และตรวจสอบอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ จากประเด็นท้าทายดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐเร่งดำเนินการในภารกิจที่เกี่ยวข้องตามปัจจัยที่เอื้ออำนวย เช่น การออกประกาศ เรื่อง มาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจ และเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้รับทราบและถือปฏิบัติภายในหน่วยงานอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบว่ามีฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมการบันทึกเหตุการณ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐในรายงานผลงานประจำปี ส่วนปี 2563 แม้ประเทศไทยมีผลคะแนน ITA โดยรวมอยู่ในระดับสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 แต่ผลการประเมิน มีหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์ระดับ A ขึ้นไป (ช่วงคะแนน 85.00-94.99) เพียงร้อยละ 13.19 ของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด ซึ่งแผนปฏิรูปฯ กำหนดเป้าหมายในปี 2565 ให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีผลการประเมิน ITA ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้ง 5 มิติ จึงสะท้อนให้เห็นว่า ยังมีหน่วยงานภาครัฐอีกมากที่ยัง

ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าว รวมทั้งการดำเนินการกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคจึงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และส่งผลต่อค่าคะแนน ITA ในภาพรวมของไทย นอกจากนี้ ผลจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจของไทยในปี 2563 ยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำหรับภาครัฐที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนนโยบายการคลัง กฎหมายด้านธุรกิจ และการบริหารสังคม เพื่อให้อันดับความสามารถของไทยในภาพรวมในปีต่อไปสามารถปรับระดับสูงขึ้นจากระดับในปีที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ดังนี้ (1) กำหนดแนวทางเพื่อกระตุ้นกระแสนักด้านทุจริต และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ และเฝ้าระวังการทำงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม (2) กำกับดูแลหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง และภูมิภาค ให้ปฏิบัติงานอย่างจริงจังตามเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) และตามมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจโดยสุจริตที่ประกาศอย่างเป็นทางการ รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมการบันทึกเหตุการณ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐในรายงานผลงานประจำปี และพร้อมรับการตรวจสอบตามมาตรการที่กำหนด (3) กำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐทั่วประเทศแสดงฐานะทางการเงิน โดยยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด หรือปฏิบัติงานอยู่ครบถ้วนทุกหน่วยงาน (4) บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (5) ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ทำการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นการประเมินข้อที่หน่วยงานส่วนใหญ่ได้ผลคะแนนน้อย เพื่อร่วมกำหนดแนวทางแก้ไข และให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมและความโปร่งใสอย่างเคร่งครัดต่อไป และ (6) เร่งปรับแนวทางการทำงานของภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการคลัง กฎหมายด้านธุรกิจ การบริหารสังคม ให้มีการลงมือปฏิบัติที่เน้นการเกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของสาธารณชนอย่างแท้จริงต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

ด้านการป้องกัน (2)

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ สนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริตเพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 4 ด้าน คือ (1) มีกฎหมายข้อมูลข่าวสารที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนและมีข้อจำกัดเท่าที่จำเป็นโดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า (2) ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ในปี 2565 (3) มีการนำระบบข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) และการป้องกันการทุจริตในงานก่อสร้าง (CoST) มาใช้อย่างเป็นทางการ และ (4) รัฐสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินบาททั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องนำข้อมูลข่าวสารสาธารณะออกเปิดเผย และจัดแสดงไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องมีคำร้องขอ เพื่อให้มีกฎหมายข้อมูลข่าวสารที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนและมีข้อจำกัดเท่าที่จำเป็นโดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้ร่างอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ในด้านการเข้าเป็นภาคี OECD นั้น ได้มีการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ OECD ภายใต้โครงการ Country Programme : CP) ต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2563 รวมทั้งสิ้น 16 โครงการ ภายใต้ 4 เสาหลัก โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันมิให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ โครงการในเสาหลักที่ 1: ธรรมาภิบาลภาครัฐ และความโปร่งใส (Governance and Transparency) ได้แก่ (1) โครงการ Improving Integrity and Governance in the Public Sector Designing Effective Anti – Corruption Policies รับผิดชอบโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) (2) โครงการ Supporting Open and Connected Governance and Stakeholder Engagement รับผิดชอบโดย สำนักงาน ก.พ.ร. และ (3) โครงการ Advancing Budget Reform รับผิดชอบโดยสำนักงบประมาณ

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเป็นแนวร่วมปฏิบัติ ภาคเอกชนด้านทุจริต (CAC) และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานภาครัฐ และสนับสนุนภาคเอกชนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ในการป้องกันการทุจริต รวมทั้งการใช้จ่ายในการจัดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแส เงินรางวัล ตลอดจนใช้ในการคุ้มครองการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้มีการนำระบบข้อตกลงคุณธรรม และการป้องกันการทุจริตในงานก่อสร้างมาใช้อย่างเป็นทางการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ตามเป้าหมายที่กำหนดให้รัฐสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินบาททั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ นั้น สำนักงาน ป.ป.ง. ได้ปรับโครงสร้างข่าวกรอง ให้เป็นฐานข้อมูลการวิเคราะห์ ธุรกรรมทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ และ**สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วย** การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งหรือการนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศ รวมทั้งกำหนดให้เงินตรา เงินตราต่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์ในปี 2562 ที่ผ่านมานี้ มีประเด็นท้าทายที่หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญ คือ การเร่งรัดให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อเป็นกลไกในการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนในการส่งและตอบเรื่องร้องเรียน รวมทั้งประเมินความพึงพอใจและแสดงความโปร่งใสของการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งประชาชนสามารถสะท้อนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องไปยังหน่วยงานภาครัฐได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เสนอโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม อาทิ โครงการ Citizen Feedback โครงการตามกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (พ.ศ. 2554-2563) หรือ ICT 2020 เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อเร่งดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป ต่อมาในช่วงต้นปี 2563 ได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อทุกภาคส่วน และสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโลก การหยุดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคส่งผลกระทบต่อการลงทุนและการบริโภค ตลอดจนเศรษฐกิจฐานรากได้รับผลกระทบจากการปิดกิจการ ซึ่งคาดการณ์ว่าหลังวิกฤตโควิด-19 พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐ เร่งดำเนินการในภารกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินโครงการพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อสร้างโอกาสทางการตลาด และเตรียมความพร้อมให้กับธุรกิจสำหรับรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมบริการผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาครัฐจะเริ่มดำเนินการที่เกี่ยวข้องและมีความคืบหน้าตามเป้าหมาย 3 ด้านแล้วก็ตาม แต่ภาครัฐยังคงต้องเร่งดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายอีกข้อหนึ่ง คือ การเข้าเป็นภาคีของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ในปี 2565

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งควรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น (1) เร่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และเผยแพร่อย่างเปิดเผยทุกกรณี เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (2) กำหนดแนวทางการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนเพื่อร่วมตรวจสอบและเฝ้าระวังการทำงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างเข้มงวด ตามแนวทางของระบบข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) โดยเน้นการจัดทำและเปิดเผยสัญญาแบบลายลักษณ์อักษรระหว่างหน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างเอกชนผู้เข้าร่วมแข่งขันเสนอราคาที่จะระบุชัดเจนว่าจะไม่กระทำการทุจริต และมีบุคคลภายนอกเป็นตัวกลางทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินการตามสัญญา (3) เร่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการเข้าเป็นภาคีของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ในปี 2565 และ (4) นำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ประโยชน์ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการด้านการฟอกเงิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำกับดูแลการนำเงินตราและตราสารเปลี่ยนมือผ่านแดนอย่างจริงจังและเห็นผลเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปราบปราม (1)

● เป้าหมาย ●

การยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการบังคับใช้การดำเนินการทางจริยธรรม และวินัยที่เป็นมาตรฐาน และมีประสิทธิผลกับเจ้าพนักงานของรัฐทุกคน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐบาลได้ดำเนินการในการแก้ปัญหาการทุจริต โดยการกำหนดมาตรการการดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐโดยการกวัดขั่นทางวินัยของเจ้าหน้าที่ การใช้หลักนิติบุคคลในการดำเนินคดี การกำหนดกฎหมายการใช้ อำนาจโดยมิชอบ และการรื้อรอยผิดปกติที่ชัดเจน ซึ่งความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ ไม่มีมาตรการลงโทษหรือการดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ในสังกัดที่ถูกกล่าวหาหรือพบเหตุอันควรสงสัยว่าประพฤติมิชอบกระทำการทุจริตหรือกระทำการผิดวินัยอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังขาดกฎหมายว่าด้วยความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ เช่น กฎหมายว่าด้วยการขัดกัน

ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและส่วนรวม กฎหมายว่าด้วยการยกยอกการเบียดบังหรือการยกยอกถ่ายเททรัพย์สินโดยเจ้าพนักงานของรัฐ และกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและใช้อิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ เป็นต้น รวมทั้งขาดการผนึกความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและหน่วยงานตรวจสอบของรัฐในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยลดการกระทำผิดทางวินัยด้วยการเฝ้าระวังจากทุกภาคส่วน รวมทั้งขาดการพัฒนากลไกรองรับการรวมตัวของภาคประชาชน นอกจากนี้ การกำหนดกลไกมาตรการทางกฎหมายในการคัดกรองหัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ละเอียด ละเว้น รู้เห็นเป็นใจหรือมีสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาในกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบยังขาดความชัดเจน ส่งผลให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐละเลยในการปฏิบัติหน้าที่

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ในประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้ดำเนินการโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในด้านต่างๆ เพื่อปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐในปิงบประมาณ ๒๕๖๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการร่ำรวยผิดปกติที่ชัดเจน เพื่อความรวดเร็วในการไต่สวนและเป็นไปตามมาตรฐานสากล (อนุวัติการตาม UNCAC ๒๐๐๓) ประกอบด้วย ๑.) กฎหมายว่าด้วยความผิดกรณีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบนิติบุคคล และผู้ร่วมกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ ๒.) กฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและใช้อิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ ๓.) กฎหมายว่าด้วยการเรียไ การรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการร่ำรวยผิดปกติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายการเรียไ การรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการร่ำรวยผิดปกติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๔.) กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ครอบคลุมมิติของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งดำเนินโครงการศึกษาและเสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศ และ ๕) กฎหมายว่าด้วยการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในคดีการทุจริต

และประพฤติมิชอบ รวมถึงการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและหน่วยงานตรวจสอบของรัฐในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วยการเฝ้าระวังจากทุกภาคส่วนและมีกลไกรองรับการรวมตัวของภาคประชาชนอีกด้วย นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้มีการยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครองหรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด ทั้งการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมทุจริตของหัวหน้าส่วนราชการ การกวดขันวินัยให้มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาดและเป็นธรรม ด้วยการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการให้มีความรวดเร็ว การบังคับใช้มาตรการทางแพ่งและทางปกครองด้วยความรวดเร็วตามความจำเป็นแห่งการคุ้มครองพยาน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และหากพบว่ามีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอพิสูจน์ว่าเร่งดำเนินการลงโทษทางกฎหมาย สามารถสั่งให้พ้นจากหน้าที่ พักงานหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน หากพบว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรงหรือหากอยู่ในตำแหน่งจะสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงและพัฒนาสร้างกลไกการติดตามพฤติการณ์กระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและหากมีมูลให้พักการปฏิบัติหน้าที่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อต่อต้านการทุจริต ตามที่ระบุไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ แต่ยังมีประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งผลักดัน ได้แก่ ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นแนวทางปฏิบัติเชิงรุกเพื่อต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง รวมถึงการบังคับใช้มาตรการทางวินัยแก่หัวหน้าส่วนราชการในหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ ทั้งการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมทุจริตของหัวหน้าส่วนราชการ การกวดขันวินัยโดยการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการให้มีความรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรมให้มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาดและเป็นธรรม การบังคับใช้มาตรการทางแพ่งและทางปกครองตามความจำเป็นแห่งการคุ้มครองพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และหากพบว่า มีข้อเท็จจริง โดยสามารถสั่งให้พ้นจากหน้าที่ พักงานหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน หากพบว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรงหรือหากอยู่ในตำแหน่งจะสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง เพื่อป้องกันและเสริมสร้างให้ทุกหน่วยงานของรัฐปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนประเด็นการปราบปรามการทุจริตให้ถึงเป้าหมายนั้น สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท.จะต้องเร่งผลักดันและดำเนินการการบังคับใช้มาตรการทางวินัยอย่างเคร่งครัดสู่ทุกหน่วยงานของรัฐโดยเร็ว และสามารถลงโทษผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรงและการกระทำผิดวินัยที่เชื่อมโยงไปถึงการทุจริตและประพฤติมิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งผลักดันให้มีการกำหนดกลไกมาตรฐานทางกฎหมายที่ชัดเจนในการคัดกรองและมีบทลงโทษหัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐทุกส่วนงานที่ละเลย ละเว้น รู้เห็นเป็นใจ ดำเนินการทางวินัยล่าช้า หรือมีสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาในกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบ นอกจากนี้ ต้องเร่งประชาสัมพันธ์ ผลักดันและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแส รวมถึงได้รับความคุ้มครองและเงินรางวัลจากกองทุนป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การปราบปราม (2)

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

การปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย ในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว เต็มขีด เสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะ การบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต รวมทั้งเร่งรัด ติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิด ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ตกเป็นของแผ่นดิน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีฐานข้อมูลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่าง บูรณาการและมีมาตรการการป้องกันการทุจริตอย่าง ครบถ้วน รวมถึงการไต่สวนคดีทุจริต และประพฤติมิชอบจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิด ขึ้นสู่กระบวนการของศาลได้ในระยะเวลาที่กำหนด และติดตามทรัพย์สินที่รัฐเสียหายจากคดีทุจริต และประพฤติมิชอบกลับคืนได้มากกว่าร้อยละ 80

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในปีงบประมาณ 2563 สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ออกแบบ กระบวนการบริหารคดีใหม่ ให้มีขั้นตอนเท่าที่จำเป็น เพื่อส่งผลให้การบริหารจัดการคดีในแต่ละพื้นที่ มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้มีการกำหนดแนวทางการประสานคดีกับอัยการและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเร่งรัดคดีให้เป็นไปอย่าง รวดเร็วและเป็นธรรม โดยดำเนินการตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 77 และมาตรา 93 ได้กำหนดให้อัยการสูงสุดพิจารณาดำเนินการฟ้องต่อศาล ภายใน 180 วัน นับแต่วันได้รับสำนวนจาก สำนักงาน ป.ป.ช. รวมทั้งได้มีการจัดทำและบูรณาการ โครงข่ายฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริตและประพฤติ มิชอบของทุกหน่วยงาน โดยศึกษา วิเคราะห์และจัดทำ รายงานข้อมูลเชิงสถิติสถานการณ์การทุจริตในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต นอกจากนี้ ได้พัฒนาระบบ สารสนเทศเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลคดีทุจริต และระบบ บริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดีเพื่อใช้ในการ ตรวจสอบสถานะเรื่องร้องเรียนระหว่างหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันมี 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ สำนักงาน ป.ป.ท. กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงาน ตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่ระหว่าง ดำเนินการบูรณาการข้อมูลการตรวจสอบและติดตาม

ผลการดำเนินคดี อาทิ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุดและศาล นอกจากนั้น ได้มีการประชุมร่วมกับ สำนักงาน ป.ป.ง. เพื่อรวบรวม ข้อมูลและประสานงานด้านการเงินระหว่างหน่วยงาน เพื่อพิจารณาใช้กฎหมายฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดมูลฐานฟอกเงิน ในส่วนของการผลักดันการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการเฝ้าระวัง และแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำการทุจริต การคุ้มครองพยานและแจ้งเบาะแส รวมทั้ง มีระบบ ค่าตอบแทนและชดเชยค่าใช้จ่ายให้กับผู้แจ้งเบาะแส โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 33 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมี ส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือ ชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครอง และจัดให้มีช่องทาง การแจ้งข้อมูล เบาะแส หรือพยานหลักฐาน รวมถึง การให้เงินรางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสด้วย นอกจากนี้ การตรากฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตและ ประพฤติมิชอบให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้ การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไก

ที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ทั้งในขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้น ได้สวนเบื้องต้น ได้สวน การดำเนินการทางคดี आयัตทรัพย์สินของผู้กระทำผิด การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญาให้มีความรวดเร็วเป็นธรรม และโปร่งใส การตรวจสอบทรัพย์สิน การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ให้เป็นไปตามอนุสัญญา UNCAC

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันกลไกการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบยังคงอ่อนแอ และไม่ได้ปฏิบัติงานภายใต้กรอบธรรมาภิบาล ส่งผลให้ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหายังมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันและล่าช้า กระบวนการลงโทษใช้ระยะเวลานาน กระบวนการตรวจสอบ สอบสวน ได้สวน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานล่าช้า เนื่องจากมีการใช้กฎหมายหลายฉบับจากหลายหน่วยงาน ขาดการบูรณาการและส่งต่อข้อมูล ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย รวมทั้งองค์กรภาคประชาชน ภาคประชาสังคมยังอ่อนแอ ขาดพลังที่จะกดดัน เฝ้าระวัง ควบคุมและร่วมตรวจสอบการทุจริต เนื่องจากองค์กรภาคประชาชน ภาคประชาสังคมขาดความตระหนักถึงโทษและผลกระทบของการทุจริต ส่งผลให้ขาดจิตสำนึกและความมุ่งมั่นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ขาดองค์กรภาครัฐที่จะกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติงานร่วมกับภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนี้ต้องเร่งผลักดันการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการทุจริตและสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการอนุวัติการและดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีให้ลุล่วง

นอกจากนี้ การดำเนินการในหลายโครงการภายใต้ประเด็นปฏิรูปดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จและจำเป็นต้องดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดทำและบูรณาการโครงข่ายฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานที่เหลืได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณและความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในการดำเนินการดังกล่าว นอกจากนั้น การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นผู้กระทำการทุจริต การคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแส และให้มีระบบค่าตอบแทนและชดเชยค่าใช้จ่ายให้กับผู้แจ้งเบาะแสจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงวิธีการและขั้นตอนในการแจ้งเบาะแสรวมถึงสิทธิในการได้รับการคุ้มครองพยานและได้รับค่าตอบแทน รวมถึงการชดเชยค่าใช้จ่ายแก่ผู้แจ้งเบาะแสเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งสร้างและเชื่อมโยงข้อมูลและโครงข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการและครบถ้วน เพื่อให้การดำเนินการในคดีทุจริตมีความรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ตกเป็นของแผ่นดินมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังคงต้องเร่งปรับปรุง พัฒนากฎหมายที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพื่อให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของ UNCAC

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การบริหารจัดการ

● เป้าหมาย ●

มีกลไกที่เหมาะสมในการประสานงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศไทยปลอดการทุจริต

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รัฐมีกลไกและมาตรการในการประสานงานระดับนโยบายที่มีประสิทธิภาพ มีมาตรการประสานการขับเคลื่อนด้านการประสานการบริหารและประสานการตรวจสอบที่มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติ และมีการมอบหมายหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบอย่างชัดเจนเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปการดำเนินการของภาครัฐในการสร้างกลไกที่เหมาะสมในการประสานงานและการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศไทยปลอดการทุจริตผ่านการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการในประเด็นปฏิรูปการบริหารจัดการการอนุวัติการกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีต่าง ๆ ซึ่งยังมีประเด็นท้าทายที่สำคัญควรเร่งผลักดันมากยิ่งขึ้นคือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC Implementation Review Mechanism) ทั้งนี้ในปี 2563 ประเทศไทยมีกลไกขับเคลื่อนให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาทุจริตและตรวจสอบกลั่นกรองรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบของส่วนราชการกรณีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งฝ่ายข้าราชการประจำและฝ่ายการเมือง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมากการดำเนินโครงการในประเด็นการปฏิรูปการบริหารจัดการ ที่รายงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) จำนวน 43 โครงการที่ผ่านการอนุมัติ มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกด้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ภายในสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาทุจริตให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน เป็นกลไกตรวจสอบ กลั่นกรองรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบของส่วนราชการกรณีที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของทั้งฝ่ายข้าราชการประจำและฝ่ายการเมือง พร้อมทั้งเร่งรัดการดำเนินมาตรการทางการเมืองควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายเมื่อพบผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด **การจัดให้มีคณะทำงานประสานงานคดีในสำนักงาน ป.ป.ช.** เพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายในคดีที่มีความซับซ้อนในข้อกฎหมาย และเสนอแนะการปรับปรุงกลไกการทำงานและกฎหมายให้การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การมีคณะอนุกรรมการบริหารงานคดีในสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเสนอแนะแนวทางการบริหารงานคดีเพื่อแก้ไขปัญหาคดีค้าง การศึกษาวิเคราะห์และจัดทำรายงานข้อมูลเชิงสถิติ สถานการณ์การทุจริตในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต รวมทั้งการกำหนดกลไกการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับหน่วยงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงาน ผ่านพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต พ.ศ. 2561 การจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อวางแนวทางปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีประสิทธิภาพและตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย นอกจากนี้ มีการนำข้อกำหนดในอนุสัญญา United Nations Convention against Corruption (UNCAC) ไปกำหนดในหลักการปฏิบัติ โดยแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับอนุสัญญา UNCAC ในหลายประเด็น เช่น การแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 138 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการเพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงาน ป.ป.ช. ได้เข้าร่วมกระบวนการประเมินติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญา UNCAC โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญของประเทศไทยสำหรับการประเมินดังกล่าว ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกระบวนการสอดคล้องกับอนุสัญญา UNCAC

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการอนุวัติการกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีต่าง ๆ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการทบทวน ปรับบทบาท และเปลี่ยนแปลงองค์กรที่จะต้องเข้ามารับผิดชอบ ในการพัฒนาระบบความร่วมมือดังกล่าวให้บังเกิดผลได้ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับมาตรฐานการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในทางปฏิบัติ รวมทั้ง เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งผลักดันกำหนด กลไกประสานการขับเคลื่อน นโยบายและยุทธศาสตร์ การปราบปรามการทุจริต เร่งบัญญัติกฎหมายที่เลื้อ ตามอนุสัญญา UNCAC ให้ครบถ้วน รวมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการร่วมกันระหว่าง สำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนมีการทบทวน ปรับปรุงกฎหมาย ปรับปรุง โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ ศปท. ในทุกระดับ เพื่อวางแนวทางปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีประสิทธิภาพ และตรงตาม เจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อให้เกิดการบูรณาการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ของหน่วยงานรัฐ เกิดการเชื่อมโยงข้อมูล มีความเข้าใจ และการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ด้านการศึกษา

"ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา
ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
มุ่งความเป็นเลิศและสร้าง
ขีดความสามารถของประเทศ และปรับปรุง
ระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
ในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัว
ในการรองรับความหลากหลาย
ของการจัดการศึกษา
และเสริมสร้างธรรมาภิบาล"

ในบริบทการพัฒนาของประเทศไทย การศึกษา
เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ
และสมรรถนะที่พร้อมต่อสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลง
ของโลก โดยสภาวะการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทย
ในช่วงที่ผ่านมายังคงมีข้อจำกัดในหลายมิติ กล่าวคือ
ด้านคุณภาพของการศึกษา ผลการประเมินการศึกษา
ในภาพรวมทั้งระดับชาติและนานาชาติยังอยู่ในระดับ
ที่น่าเป็นห่วงและควรได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง
ขณะที่โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา
มีขนาดใหญ่ส่งผลให้ขาดการบูรณาการกันอย่างแท้จริง
ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน
และการเรียนรู้ส่วนใหญ่ ยังคงเน้นเนื้อหาสาระ
และความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ
ส่งผลให้ผู้เรียนขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์
ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา
ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนในภาพรวมยังคงมี
ความเหลื่อมล้ำสูง ผู้เรียนได้เข้าเรียนไม่ครบทุกคน
มีปัญหการออกกลางคันระหว่างเรียน นอกจากนี้

ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความแตกต่างในเชิงคุณภาพของแต่ละโรงเรียน ทั้งเรื่องขนาด ที่ตั้ง ผู้บริหาร ครู และสื่อการเรียนการสอน การใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสถานศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ยิ่งทำให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษามีความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น ดังนั้น แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย 1. ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา 2. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3. มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 4. ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริม

ธรรมาภิบาล โดยดำเนินการผ่านเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1. การปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง 2. การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน 3. การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4. การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ 5. การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 6. การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และ 7. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1. **การเร่งรัดการประกาศใช้กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา** การขับเคลื่อนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังมีความล่าช้า เนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับขั้นของกฎหมาย จึงต้องมีการพิจารณาทบทวนแก้ไข และเร่งรัดติดตามความก้าวหน้าในการออกกฎหมายอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขับเคลื่อนไว้ล่วงหน้าไปพลางก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปได้ทันทีหลังประกาศใช้กฎหมาย

2. **การพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน** สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะการพัฒนเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง

3. **การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา** กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาสยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องคุณภาพการศึกษา จากผลคะแนน PISA ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียน จะพบว่าความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD และหากพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลคะแนนด้านการอ่าน จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 393 คะแนน โดยนักเรียนในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีที่สุดมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 438 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์พื้นฐาน ขณะที่กลุ่มที่เหลื่อมไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโดยกลุ่มที่รวยที่สุดและจนที่สุดมีคะแนนห่างกันถึง 69 คะแนน และกลุ่มที่รวยที่สุดกับกลุ่มรองลงมาก็ยังมีคะแนนห่างกันถึง 50 คะแนน จึงควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาสมากขึ้น ผ่านการพัฒนากระบวนการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา และการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ต่อไป

4. กลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิต และคุณภาพอาจารย์ และการคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพ สถาบันหลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่ง คนดี มาเรียนครู ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับสถาบันการผลิตครู โดยปรับหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ และมีระบบพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการใช้สื่อการเรียนรู้ รวมถึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะวิชาชีพครู ตลอดจนปรับปรุงระบบกลไกการเลื่อนวิทยฐานะของครู โดยนำผลการประเมินสมรรถนะไปเป็นส่วนสำคัญในการเลื่อนวิทยฐานะและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

5. การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้งควรมีการประเมินผล การจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ความพร้อมของสถานศึกษา คุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและรูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันกับหลักสูตรฐานสมรรถนะแบบใหม่ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้อย่างยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนและเร่งพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียน

6. การขยายผลนวัตกรรมการศึกษา การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมศึกษายังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร โดยยังจำกัดอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และครอบคลุมโรงเรียนเพียงส่วนน้อยในกลุ่มจังหวัดดังกล่าว นอกจากนี้ การดำเนินการเพื่อขยายผลนวัตกรรมการศึกษาจากพื้นที่นำร่องให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ยังประสบกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการยังต้องเผชิญกับปัญหาทางทัศนคติ และความพร้อมของหน่วยงานในการรองรับภารกิจภายหลังการปรับปรุงโครงสร้าง ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าในระยะต่อไป จึงควรมุ่งเน้นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่องในระยะที่ผ่านมาเพื่อประมวลบทเรียนไปสู่การขยายผลพื้นที่นวัตกรรมศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

7. การพลิกโฉมเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัล การขับเคลื่อนการพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม ยังคงมีความท้าทายหลายประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลายระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก และยังไม่มีกฎหมายการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อนำเข้าข้อมูล ตลอดจนระบบการเชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง (1201)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาได้ดำเนินการตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวและส่งร่างพระราชบัญญัติฯ กลับให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ การอาชีวศึกษา การบริหารจัดการในวิกฤตโรคระบาด และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน (1202)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียนผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล ขยายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน โครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนม สำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก ให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโพลีก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรีและฝากครรภ์ฟรี โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (1203)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ อาทิ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนค้นหา และคัดกรองนักเรียนยากจนด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล ตลอดจนการดำเนินงานผ่านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ (1204)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยผลิตครูและสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานในสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษาเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ยังมีโครงการ Coaching Teams โครงการยกระดับคุณภาพการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (1205)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การศึกษากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) โครงการศึกษาสถานภาพการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบสนองความต้องการของประเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โครงการเตรียมความพร้อมรับการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ และโครงการพัฒนาข้อกำหนดแนวทางการผลิตครูแบบอิงฐานสมรรถนะ

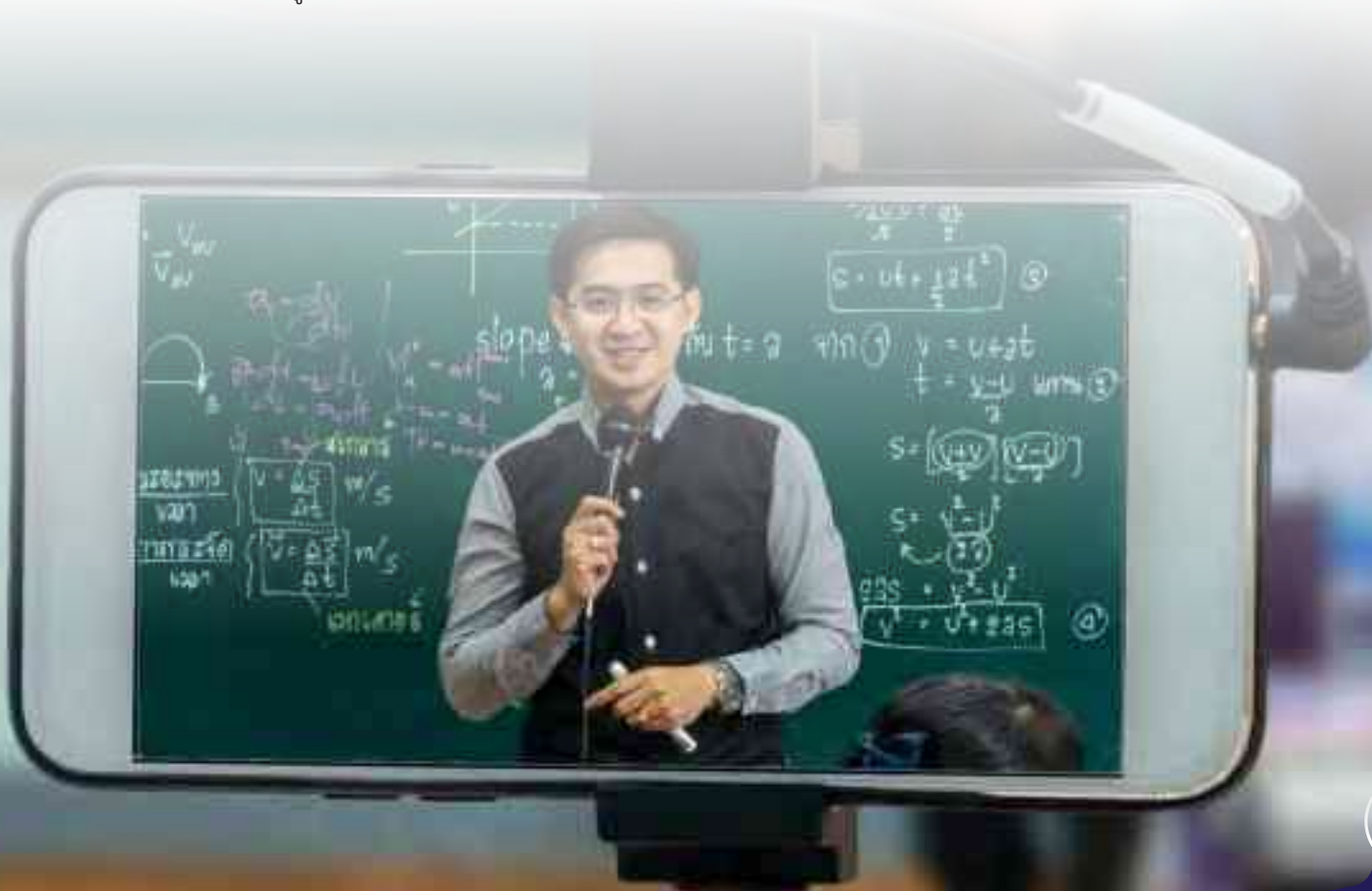

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (1206)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการ และแนวคิดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉม ด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) (1207)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งที่วีดิทัศน์ จานดาวเทียม ช่องทางใน Youtube และได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง

● เป้าหมาย ●

ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นกลไกสำคัญต่อการบริหาร และจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ได้รับการจัดทำปรับปรุง แก้ไข ให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการดำเนินงานด้านการศึกษาของประเทศ ในฐานะเป็นกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยเป็นกฎหมายกลางที่เน้นการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และปฏิรูปกลไกการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาและวางกลไกสำคัญให้สอดคล้องกับการจัดองค์กร รวมถึงการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามภารกิจของการจัดการศึกษา ซึ่งการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ที่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนั้น ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านศึกษาของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำและเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2562 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เป็นกฎหมายปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในอนาคต โดยมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องตราเป็นพระราชกำหนดตามมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กับแผนต่าง ๆ นำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านนโยบายการศึกษาและกลไกการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อปรับแก้ตามความคิดเห็นของที่ประชุม และเสนอต่อที่ประชุมสภาการศึกษาเพื่อพิจารณาต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอร่างพระราชกำหนดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา อย่างไรก็ดี เมื่อ วันที่ 7 พฤษภาคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ชะลอการดำเนินการร่างพระราชกำหนดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชกำหนดดังกล่าวไปพิจารณาทบทวนเหตุความจำเป็นที่ต้องตราเป็นพระราชกำหนด และให้ความเห็นของกลุ่มองค์กรวิชาชีพครูต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเสร็จแล้ว ไปยังประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ ในปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และส่งร่างพระราชบัญญัติฯ กลับให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ การอาชีวศึกษา การบริหารจัดการ

ในวิกฤตโรคระบาด และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย จากการดำเนินการที่ผ่านมา การจัดทำกฎหมายดังกล่าวนั้นยังมีความล่าช้าเนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับชั้นของกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีการพิจารณาทบทวนแก้ไข ทั้งนี้ ความล่าช้าดังกล่าวอาจส่งผลต่อการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่ล่าช้าตามไปด้วย ดังนั้น จึงควรเร่งรัดและติดตามความก้าวหน้าในการออกกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขับเคลื่อนไว้ล่วงหน้าไปพลางก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปได้ทันทีหลังประกาศใช้กฎหมาย

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็ก และเด็กก่อนวัยเรียน

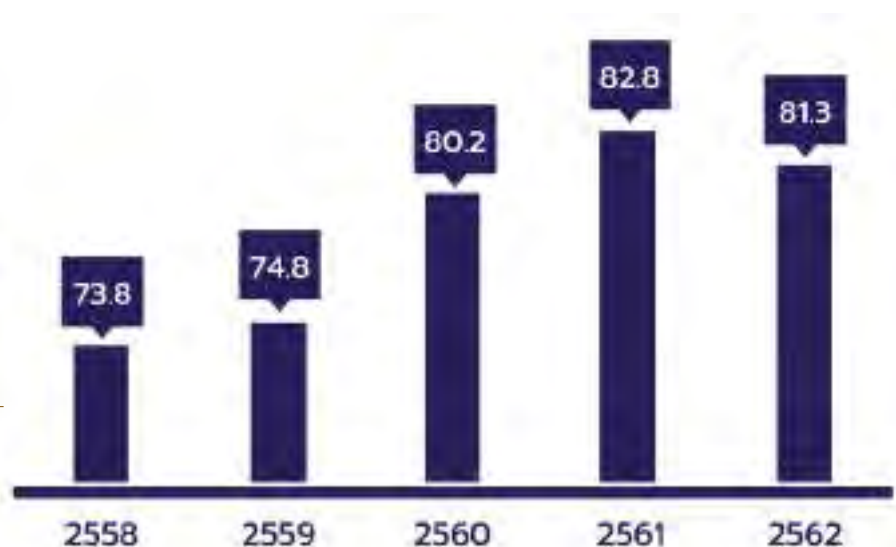
● เป้าหมาย ●

เด็กปฐมวัย ทั้งเด็กกลุ่มทั่วไป และกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแล และการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน รวมถึงมีระบบคัดเลือกเด็กเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการดูแลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปรับเปลี่ยนกรอบคิด (Mindset) เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ การเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เด็กปฐมวัยถือเป็นช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ และด้านสติปัญญา จะสามารถเจริญเติบโตและพัฒนาได้มากที่สุดในช่วงดังกล่าว อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาในช่วงวัยอื่น ๆ ของชีวิตต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัย สถานการณ์ในปัจจุบัน เด็กปฐมวัยมีอัตราการเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ 81.3 ลดลงจากปี 2561 เล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า เด็กไทยวัยแรกเกิดถึง 5 ปี มากกว่า 1 ใน 4 หรือร้อยละ 27.15 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ซึ่งต้องเร่งตรวจคัดกรองและกระตุ้นการพัฒนาการให้พัฒนากลับมาปกติต่อไป

ร้อยละของการเข้าเรียน ในระดับก่อนประถมศึกษา

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินนโยบาย ในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็ก และเด็กก่อนวัยเรียนผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 การวางแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2563 – 2570 เพื่อเป็นแนวนโยบายหลักในการขับเคลื่อน และบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในทุกด้าน โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล ขยายโครงการเงินอุดหนุน เพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน แก่ครัวเรือน ที่รายได้ไม่เกิน 1 แสนบาทต่อปี โครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนม

สำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก ให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรี และฝากครรภ์ฟรี โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบ ด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ในการสำรวจและค้นพบ เด็กปฐมวัยที่อยู่ในเกณฑ์ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อให้ ได้รับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจะจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติม จากส่วนที่รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ จัดสรรงบประมาณไว้ เพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้พ่อแม่ เล่นกับลูกให้เหมาะสมกับวัย โดยการเผยแพร่คู่มือ การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำ ของคุณภาพการจัดบริการปฐมวัย โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับ ศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะพัฒนาเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา ปัจจัย เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างของพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะที่เป็น ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่สำคัญของภาครัฐในการจัดบริการ การศึกษาที่อยู่บนหลักของความเสมอภาค ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา เด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง อาทิ การควบคุม และจำกัดการใช้สื่อของเด็ก เนื่องจากการรับสื่อผ่านจอตั้งแต่ยังเล็กมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านภาษาล่าช้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรกำหนดวิธีปฏิบัติ และแนวทางการจัดสรรทรัพยากร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน พัฒนาระบบการค้นหา เฝ้าระวัง ติดตาม และช่วยเหลือเด็กให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัย อีกทั้งมีระบบช่วยเหลือ ส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบที่ช่วยในการติดตาม การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของเด็ก จัดทำระบบ และกลไกในการคุ้มครองสิทธิเด็ก พัฒนาระบบฐาน ข้อมูลรายบุคคลและเชื่อมโยงกันระหว่างกระทรวง การส่งเสริมโภชนาการที่ดีและเพียงพอ รวมทั้งส่งเสริม การพัฒนาการที่สมวัยให้แก่เด็ก อาทิ สมุดภาพ โดยเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจน การพัฒนาทักษะของพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีทักษะพ่อแม่ (Parenting Skills)

การให้ความรู้ที่ถูกต้องด้านโภชนาการที่สมวัยของเด็ก ให้แก่มารดา ซึ่งการได้รับโภชนาการที่ดียังเพียงพอ จะส่งผลต่อการเติบโตทั้งทางร่างกายและสติปัญญา อาทิ การให้นมแม่แก่เด็กอย่างน้อย 6 เดือน รวมถึงการคัดกรอง และคัดเลือกครูและผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพดังกล่าวโดยใช้กลไกพื้นที่ อาทิ คณะจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้ครู และผู้ดูแลเด็กในระบบอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาระบบการสร้างความรู้ความก้าวหน้าทางอาชีพที่มุ่งใจครู และผู้ดูแลเด็ก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

● เป้าหมาย ●

เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือด้อยโอกาส ทุกคนมีความเสมอภาคในโอกาส พัฒนาตนเองตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษา ที่มีคุณภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสในระบบ การศึกษาที่ได้รับการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา มีทิศทางที่ดีขึ้น โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาตามช่วงวัยของนักเรียนใน 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในระดับชั้นอนุบาลที่มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิ ปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 78.1 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ร้อยละ 65.1 ในปี 2553 สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายของภาครัฐในด้านการส่งเสริมการพัฒนาของเด็ก ช่วงปฐมวัยมีประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งช่วงปฐมวัยจะเป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญที่จะส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กในช่วงอายุต่อ ๆ ไป ขณะเดียวกัน อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมปลายและระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) เพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับร้อยละ 60 เช่นเดียวกับอัตราการเข้าเรียนระดับปริญญาตรีที่ปรับตัวดีขึ้น สำหรับอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมต้นซึ่งเป็นระดับการศึกษาภาคบังคับมีระดับคงที่ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงการศึกษาของประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกันมีความแตกต่างชัดเจนในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และเพิ่มมากขึ้นในระดับอุดมศึกษา โดยในปี 2562 นักเรียนระดับมัธยมปลายสัดส่วน คนที่จนที่สุด (10%) มีอัตราการเข้าถึงร้อยละ 39.2 ขณะที่นักเรียนกลุ่มที่รวยที่สุดมีอัตราการเข้าถึงเท่ากับร้อยละ 76.3

อัตราการเข้าเรียนต่อสุทธิระดับ ม.ปลาย/ปวช. จำแนกตามรายจ่ายเพื่อการบริโภค

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการดำเนินการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่สำคัญผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงครูและหน่วยจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบได้รับการพัฒนาคุณภาพทั่วถึง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กสศ. มีการดำเนินโครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค โดยนักเรียนต้องรักษาอัตราการมาเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด จึงจะได้รับการสนับสนุนค่าครองชีพ ค่าเดินทาง และค่าอาหาร และกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการตามศักยภาพเป็นรายบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจำนวน 3,000 บาท/คน/ปี และได้ขยายกลุ่มเป้าหมายจากนักเรียนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน รวมถึงขยายการช่วยเหลือตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 711,536 คน ครอบคลุมสถานศึกษาจำนวน 27,805 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มีความพิการด้อยโอกาส จำนวน 69,104 คน อีกทั้ง ยังมีโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อสำรวจและค้นพบเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 49,474 คน จากพื้นที่ 897 ตำบล 115 อำเภอ ใน 20 จังหวัด เป้าหมาย โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการช่วยเหลือรายบุคคลโดยทีมสหวิชาชีพที่คณะทำงานจังหวัดได้ตั้งขึ้น โดย กสศ. จะสนับสนุนงบประมาณ 4,000 บาทต่อคน เพื่อสนับสนุนกระบวนการฟื้นฟู

เยียวยาและเตรียมความพร้อมให้กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนสถานศึกษาหรือหน่วยฝึกอาชีพเพื่อรับกลุ่มเป้าหมายกลับเข้าศึกษาต่อหรือจัดให้มีการพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงมีโครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โดยร่วมมือกับ 20 จังหวัดในการสำรวจและค้นพบเด็กปฐมวัย จำนวน 21,136 คน ที่อยู่ในเกณฑ์ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ของ กสศ. เพื่อให้ได้รับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อปท. โดยจะจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมจากส่วนที่รัฐและ อปท. ไม่ได้จัดสรรงบประมาณไว้ เพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อปท. 300 ศูนย์ ใน 17 จังหวัดให้ได้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน (ครูรัก(ษ์)ถิ่น) ผ่านความร่วมมือกับ 5 หน่วยงานหลัก โดยมีเป้าหมายรุ่นละ 300 คน ผลิตจำนวน 5 รุ่น ในระยะเวลา 5 ปี (ปีการศึกษา 2563 - 2581) รวมทั้งหมด 1,500 คน นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนค้นหาและคัดกรองนักเรียนยากจนด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล จำนวน 328 คน ในพื้นที่เขตตำบลที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่มีอัตราบรรจุข้าราชการครูในปี 2567 ครอบคลุม 45 จังหวัด และในเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา ยังมีการดำเนินงานผ่านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ที่ให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน โดยในปีงบประมาณ 2562 ได้จัดสรรเงินให้นักเรียนจำนวน 538,398 คน รวมเป็นเงิน 26,397.32 ล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องคุณภาพการศึกษาของกลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาส จากผลคะแนน PISA โดยรวมสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยยังเป็นประเด็นสำคัญต้องเร่งแก้ไข โดยคะแนน PISA มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียนจะพบความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ส่วนกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ ยังคงมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมาก และหากพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลคะแนนด้านการอ่าน จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 393 คะแนน โดยนักเรียนในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีที่สุด (กลุ่มประชากรร้อยละ 25 ที่มีฐานะที่ดีที่สุด) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 438 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์พื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้ได้ในชีวิตจริง (ระดับ B2 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ OECD) ขณะที่กลุ่มที่เหลือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยกลุ่มที่รวยที่สุดและจนที่สุดมีคะแนนห่างกันถึง 69 คะแนน และกลุ่มที่รวยที่สุดกับกลุ่มรองลงมา ก็ยังมีคะแนนห่างกันถึง 50 คะแนน

คะแนน PISA จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มนักเรียน

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาสมากขึ้น ผ่านการพัฒนาระบบการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาและการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในแต่ละพื้นที่ การสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาโดยขยายระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านการจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาดีและโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาต่ำ ลดการแยกจำนวนนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนไปรวมกัน รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นให้แก่กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ยากจน ผ่านการใช้กลไกกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยการคัดเลือกและคัดกรองกลุ่มนักเรียนที่จะเข้าถึงกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปกลไก และระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครู และอาจารย์

● เป้าหมาย ●

มีแผนการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการของประเทศ ได้ครูสมรรถนะสูงและตรงตามความต้องการของประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ได้ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะสูง มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 285 จ. วรรคสาม บัญญัติให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ และประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบ คุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพ ครู เพื่อดึงดูดผู้มีศักยภาพเข้ามาเรียนครูเพิ่มขึ้น ได้ครูตรงความต้องการของประเทศ ลดปัญหา การขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา สามารถจัด การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลง และได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติ สมรรถนะ และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถยกระดับ คุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากร ทางการศึกษาให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้กระตุ้น แรงจูงใจ ผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ให้คำปรึกษา และชี้แนะ ตลอดจนสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยผลิตครู และสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติการสอนให้ มีคุณภาพและมาตรฐานในสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษา เชี่ยวชาญ มีโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อดึงดูดและจูงใจให้เด็กและเยาวชนที่เป็นคนดี คนเก่ง ได้เข้ามาศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันฝ่ายผลิต ที่มีคุณภาพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับการบรรจุ แต่งตั้งในภูมิลำเนาของตนเอง เพื่อพัฒนาการศึกษา ในท้องถิ่น และลดการโยกย้าย ซึ่งสอดคล้องกับการผลิต ครู และการคัดกรองครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตรงกับ ความต้องการของประเทศ และมีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีการพัฒนาโมเดลการผลิตครู 5 ปี ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงในมหาวิทยาลัยราชภัฏ นอกจากนี้ ยังมีโครงการ Coaching Teams โครงการยกระดับ คุณภาพการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือ

ภารกิจและพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online การพัฒนาครูรูปแบบครบวงจร โครงการระบบการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู (ระยะที่1) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาความรู้และทักษะ และสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม บริบทของประเทศและโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การจัดการศึกษาในโลกยุคใหม่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องและพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันผลิตครูจะต้องปรับบทบาทการผลิตครูให้มีสมรรถนะสูง รองรับการจัดการศึกษาที่จะมี

ความซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น หากแต่ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิตและคุณภาพอาจารย์ การคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู และการพัฒนาส่งเสริมครูส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของประเทศลดต่ำลง ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพ หลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่งคนดี มาเรียนครู ทำให้มีการผลิตเกินความต้องการและไม่ได้คุณภาพ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาครูที่เลี้ยงขาดความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพครูอย่างลึกซึ้ง และขาดทักษะในการนิเทศ การดูแลการฝึกปฏิบัติการสอน รวมทั้งการเป็นผู้สอนงาน (Coaching) ให้แก่นิสิต/นักศึกษาครู

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับสถาบันการผลิตครู โดยปรับหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ และมีระบบพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผลและการใช้สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีทักษะและระบบการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ที่บูรณาการความรู้ เทคโนโลยี ศาสตร์ของวิชาชีพครูและการปฏิบัติจริงควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม (จรรยาบรรณครู) ซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาชีพครูที่สำคัญที่สุด และมีระบบกลไกให้ครูและผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะวิชาชีพครู ตลอดจนปรับปรุงระบบกลไกการเลื่อนวิทยฐานะของครู โดยนำผลการประเมินสมรรถนะไปเป็นส่วนสำคัญในการเลื่อนวิทยฐานะและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21

● เป้าหมาย ●

การจัดการศึกษาทุกระดับใช้หลักสูตรที่เป็นหลักสูตร
ฐานสมรรถนะ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
และการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ
และครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

บริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน และรุนแรง ส่งผลให้
ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถผลิต
และพัฒนากำลังคนที่มีทักษะสูงและพร้อมรับมือ
กับสถานการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การศึกษาไทย
ในปัจจุบันยังประสบปัญหาในด้านหลักสูตร การจัด
การเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ซึ่งขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องตามหลัก
พัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้คุณภาพและผลสัมฤทธิ์
ทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควร
จะเป็น โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ
ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินตามโปรแกรมประเมิน
สมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for
International Student Assessment: PISA)
โดย OECD ในรอบปี 2561 ซึ่งเป็นการวัดความฉลาดรู้
ในแต่ละด้านที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้งานได้จริง พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย
ทั้งในด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และอยู่ในอันดับท้ายของโลก
จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง
ตลอดจนช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ที่มา: OECD และ IPST Thailand

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการพัฒนาหลักสูตร โดยวางแผนนำร่องการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ปฏิบัติจริงใน 8 จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรี ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ก่อนใช้จริงอย่างเต็มรูปแบบภายในปีการศึกษา 2565 การศึกษากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) โครงการศึกษาสถานภาพการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โครงการเตรียมความพร้อมรับการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ และโครงการพัฒนาข้อกำหนดแนวทางการผลิตครูแบบอิงฐานสมรรถนะ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม อาทิ การสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมจริยธรรม และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้ง ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ความพร้อมของสถานศึกษาคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและรูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันกับหลักสูตรฐานสมรรถนะแบบใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ การให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมากกว่าการท่องจำเนื้อหาสาระ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้อย่างยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนและเร่งพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงควรมุ่งเน้นการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาไปสู่หลักสูตร ฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคลผ่านการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผ่านการทำงานเป็นทีม การมีครู/อาจารย์ที่มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษามีสมรรถนะในการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเส้นทางและจังหวะก้าวการเรียนรู้ของตนเอง (Personalized Learning) มีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติอย่างแท้จริง ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) การติดตาม ผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Tracking System) ตลอดจนการลดภาระงานของครู

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปรับโครงสร้างของหน่วยงาน ในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมาย ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา

● เป้าหมาย ●

สถานศึกษาของรัฐมีความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานทั่วไป และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาที่ดำเนินการได้จริงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การพัฒนาประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และทักษะสูงพร้อมรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม หน่วยงานในระบบการศึกษาของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการ ยังมีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่มีลักษณะรวมศูนย์ ขาดความยืดหยุ่น ตลอดจนไม่สามารถแบ่งแยกอำนาจและหน้าที่ได้อย่างชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษา คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ รวมไปถึงการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงาน

ในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ตาม พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในพื้นที่นำร่อง 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ศรีสะเกษ กาญจนบุรี ระยอง สตูล และสามจังหวัดชายแดนใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) ครอบคลุม 271 โรงเรียนทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบูรณาการ

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร โดยยังจำกัดอยู่ในพื้นที่ นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และครอบคลุม โรงเรียนเพียงส่วนน้อยในกลุ่มจังหวัดดังกล่าว (217 โรงเรียน จากทั้งหมด 4,153 โรงเรียนในจังหวัด นำร่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 6.53) การดำเนินการเพื่อขยายผล นวัตกรรมการศึกษาจากพื้นที่นำร่องให้เกิดขึ้น อย่างกว้างขวางยังประสบกับความท้าทายที่สำคัญ หลายประการ อาทิ ความเหลื่อมล้ำเชิงคุณภาพ และมาตรฐานของโรงเรียนในพื้นที่ที่แตกต่างกัน การออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่นการบริหารงานในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก ที่มีบทบาทและภารกิจที่ทับซ้อนกัน ตลอดจนความพร้อม ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการ

การศึกษาแบบใหม่ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้าง ของกระทรวงศึกษาธิการยังต้องเผชิญกับปัญหาทาง ทัศนคติ และความพร้อมของหน่วยงานในการรองรับ ภารกิจภายหลังการปรับปรุงโครงสร้าง ซึ่งอาจส่งผล ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อบรรลุ เป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงควรมุ่งเน้น การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่ นวัตกรรมศึกษานำร่องในระยะที่ผ่านมา เพื่อประมวลบทเรียนไปสู่การขยายผลพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ โดยอาจเริ่มต้นจากโรงเรียน ที่มีมาตรฐาน และบริบทคล้ายคลึงกันเป็นลำดับแรก การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็ก การเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากรทาง การศึกษา การกำหนดบทบาทของแต่ละหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้มีความชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมไปถึงให้ ความสำคัญการดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำระหว่าง โรงเรียนผ่านการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตามยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในลักษณะ Social Enterprise และคนทุกช่วงวัยนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เกิดเครือข่ายทั่วประเทศและนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยไปสู่สากล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างรวดเร็วและรุนแรงนำมาซึ่งโอกาสในการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบใหม่แต่ขณะเดียวกัน ก็นำมาซึ่งความท้าทายในการยกระดับทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งความรู้สมัยใหม่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบดิจิทัลในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปี 2563 จากสถานการณ์โควิด-19 เป็นโอกาสให้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งที่วีดิทัศน์ จานดาวเทียม ช่องทางใน youtube และล่าสุด ศธ. ได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาการศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ โดยผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อเรียนตามสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาได้ นอกจากนี้ ที่ผ่านมายังมีการเติบโตของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” ซึ่งเป็นคลังความรู้ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มทักษะและความรู้ออนไลน์สำหรับคุณครู และ “Vonder” แชนแนลด้านการศึกษาที่สามารถเข้าถึงนักเรียนทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาในการพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มยังคงมีความท้าทายหลายประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลายระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก นอกจากนี้ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อนำเข้าข้อมูลตลอดจนระบบการเชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้านการเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัล จึงควรมีการทำความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และกำหนดข้อมูลที่เป็นในการวิเคราะห์วางแผนด้านการศึกษาของประเทศ รวมถึงควรเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ ควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอนในการนำสื่อการเรียนการสอนเข้าสู่แพลตฟอร์ม สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและผู้เรียนในการใช้งานแพลตฟอร์ม จัดทำรูปแบบและเนื้อหาแพลตฟอร์มให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของแต่ละกลุ่มช่วงอายุ เตรียมความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุม รวมถึงเปิดโอกาสให้ EdTech Startup เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีด้านศึกษามาใช้พัฒนาระบบการศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ส่วนที่ 3 | ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายการปฏิรูปประเทศ

หมวด 16 ของรัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการปฏิรูปประเทศไว้ตามมาตรา 257 และมาตรา 258 ซึ่งในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศตั้งแต่มีการประกาศใช้จนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2563 นั้น การปฏิรูปประเทศแต่ละด้านมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่ยังคงไม่บรรลุเป้าหมายตามผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังอย่างสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม เนื่องจากยังคงประสบปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปต่าง ๆ โดยมีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายการปฏิรูปประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ สรุปได้ดังนี้

(1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ มีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว อาทิ ความอ่อนไหวของการแสดงและการยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสุจริต และความขัดแย้งทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ขณะที่การสร้างระบบให้คนไทยมีบำนาญหลังพ้นวัยทำงาน และการเสริมสร้างและพัฒนากองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่ยังไม่ครอบคลุมและครบวงจร ส่งผลต่อการเสริมสร้างความสุขให้กับประชาชนและการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ยังคงมีความท้าทายเนื่องจากการคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของทั้งประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ประกอบกับเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้ได้รับการดูแลและควบคุมอย่างมีมาตรฐานนั้น ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากภาคประชาชนเท่าที่ควร ทั้งนี้ การเร่งพัฒนาและปรับกระบวนการระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น การบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

(2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ มีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ การสร้างและสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายของทุกภาคส่วนของสังคมยังไม่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจในสิทธิ และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ตลอดจนความล่าช้าในการทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบ ที่ลดภาระหรือลดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทำให้เป็นข้อจำกัดในการสร้างโอกาสที่เป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม นอกจากนี้ การกระจายที่ดินให้กับ

ประชาชนตามกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสที่เป็นธรรมในการประกอบอาชีพ ในส่วนของประเด็นสุขภาพ จำนวนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวยังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ทั่วทุกพื้นที่ ส่งผลต่อการแก้ไขสถานการณ์การแพทย์ฉุกเฉินมีการขาดชะงักเนื่องจากบุคลากรที่มีความรู้และผ่านการอบรมยังมีไม่เพียงพอ อีกทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องอยู่ในความปลอดภัย ตลอดจนอิทธิพลของข่าวปลอมด้านสุขภาพในสื่อออนไลน์ที่ยังมีข้อจำกัดของประชาชน บางกลุ่มในการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาและแนวทางปฏิบัติอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ไม่ได้รับโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา ทั้งนี้ ในด้านความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาที่มีความแตกต่างกันมากในแต่ละกลุ่มโรงเรียน โดยเด็กนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี ย่อมได้รับโอกาสที่ดีกว่ากลุ่มโรงเรียนที่มีฐานะด้อยกว่า การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ยังคงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างโอกาสอันเท่าเทียมกันในด้านการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานของประเด็นต่าง ๆ ต่อไป

(3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจต้องหยุดและชะลอตัวลงเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลต่อการลงทุนและการบริโภค ทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการ เกษตร และการท่องเที่ยว ตลอดจนเศรษฐกิจฐานรากได้รับผลกระทบจากการปิดกิจการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีและความสุขของประชาชน ขณะเดียวกันยังคงมีอุปสรรคในการทำงานอย่างบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ ในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างรวดเร็วและกว้างขวางนั้น ส่งผลทำให้พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนทุกช่วงวัยเปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนขาดการปลูกฝังภูมิคุ้มกันในการบริโภคสื่ออย่างถูกต้องและมีเหตุผล เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสุจริต และในส่วนของ การบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบยังมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงในการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการให้มีความรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรมที่มีประสิทธิผลนั้น ในทางปฏิบัติยังคงมีข้อบกพร่องและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม

ส่วนที่ 3 | ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้านในช่วงปีที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ พร้อมกับได้รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ โดยได้ระบุปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์อย่างสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม โดยการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านมีประเด็นท้าทายที่มีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายสรุปได้ดังนี้

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
(1) ด้านการเมือง 	- วัฒนธรรม ค่านิยม ทักษะและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองและการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง - ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับรัฐยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี - การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยกระดับและพัฒนาให้มีความพร้อมในการให้บริการสาธารณะ และรองรับการถ่ายโอนภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจ - กลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมืองมีความหลากหลายและครอบคลุม แต่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการภาครัฐยังมีน้อยเกินไป
(2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน 	- บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน โดยภาครัฐควรเร่งพัฒนาและปรับกระบวนการงานระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลมากขึ้น เพื่อรองรับพฤติกรรมของประชาชนที่กำลังจะเปลี่ยนไป - ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล การบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ แต่การเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้มีหลายมาตรฐานและหลายระบบ ส่งผลให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ยาก - โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัด ปรับตัวได้เร็วและระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง แต่การปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารงานของรัฐส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ - กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แต่ควรดำเนินการควบคู่ไปกับแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการที่มุ่งลดบทบาทภารกิจของภาครัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็น และถ่ายโอนภารกิจให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมไปดำเนินการแทน - ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้าง และรักษาคณาดีคนเก่งไว้ในภาครัฐที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ อาทิ การพัฒนาระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการ

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
(3) ด้านกฎหมาย 	ภาครัฐโดยรวม (Total Compensations) ให้ใกล้เคียงกับอัตราในภาคเอกชนชั้นนำและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มต่าง ๆ - การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน แต่ควรมุ่งเน้นการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการ - การสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดี - การพิจารณาเร่งรัดการจัดลำดับความสำคัญของกฎหมาย โดยคัดเลือกกระบวนการที่จำเป็นเพื่อเสนอการแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎที่สามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจได้เป็นลำดับแรก - การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลางด้านกฎหมาย เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมาย ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น - การติดตามผลการดำเนินการที่นำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้เป็นช่องทางการบริการประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
(4) ด้านกระบวนการยุติธรรม 	- การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและยังเป็นองค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร ทำให้มีทัศนคติและความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับประเด็นปฏิรูปบางประเด็น - องค์ความรู้ในการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมกิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่มีการศึกษาผลกระทบของการดำเนินการในประเทศไทยมาก่อน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยผลกระทบอย่างรอบด้านก่อนเริ่มดำเนินการ - พิจารณาใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเพื่อการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากมีหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานร่วมเป็นกรรมการ
(5) ด้านเศรษฐกิจ 	- การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จำเป็นต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลที่สำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) เพื่อให้การบริการของภาครัฐตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมองเห็นภาพรวมของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางด้านต่าง ๆ ได้

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจในหลายประเด็นยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่ระบุไว้ในแผนการปฏิรูปส่งผลให้การดำเนินงานด้านการปฏิรูปบางประเด็นล่าช้า หรือไม่ครบถ้วนตามกิจกรรมที่ระบุไว้ - การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปในหลายประเด็นต้องอาศัยการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อผลักดันการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด - การพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พัฒนาแรงงานให้มีทักษะเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ยกระดับคุณภาพสถานศึกษา และพัฒนาการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศในแต่ละสาขาพร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการโดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพ
(6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 	- ทรัพยากรทางบก ปัญหาคุณภาพดินยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ อาทิ การให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรแบบยั่งยืน การลดการใช้สารเคมี รวมทั้งปัญหาของหน่วยงานรัฐในการกำกับดูแล ยังคงมีความทับซ้อนกันทั้งเรื่องการบริหารจัดการและพื้นที่ที่ดูแล ทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลและบริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ - ทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อาทิ การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ระบบเส้นทางน้ำ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับชุมชน และการจัดการองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่จึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่ต้องดำเนินการ - ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การดำเนินการในด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความเกี่ยวข้องกับมาตรการและกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ที่ประเทศไทยให้ได้เข้าร่วมเป็นภาคี - ความหลากหลายทางชีวภาพ การดำเนินการอนุรักษ์ คุ่มครองฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานร่วมกันในหลายส่วน อาทิ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนา ด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ตรงต่อความต้องการของประเทศ การสร้างบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความรู้ ความสามารถและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของและดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การจัดการมลพิษทางสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดจากสาเหตุในหลายมิติ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา องค์กรความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะปัญหามลพิษจากการใช้รถยนต์ในเขตเมืองที่ก่อให้เกิดมลพิษ PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนจำนวนมาก อีกทั้งยังมีความซับซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษ - ระบบบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการประเมินสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้ได้รับการดูแลและควบคุมอย่างมีมาตรฐาน ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากภาคประชาชนเท่าที่ควร เพราะยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากภาคประชาชน
(7) ด้านสาธารณสุข 	- การพัฒนาระบบบริการด้านสาธารณสุขนอกเขตพื้นที่บริการยังขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทำให้ในบางพื้นที่เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุข ไปจนถึงการบริหารจัดการงานด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ - มาตรฐานข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพมีข้อมูลหลายระดับและมีความซับซ้อน ซึ่งระบบสาธารณสุขยังขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานสำหรับข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและความสับสนในการขอข้อมูลของประชาชน - ประชาชนไม่เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันไม่ให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) เท่าที่ควร โดยจำเป็นต้องมีการสร้างการตระหนักรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถห่างไกลจากโรคดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ - ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกลสาเหตุหนึ่งเกิดจากบุคลากรทางการแพทย์มีการลาออกค่อนข้างสูง ประกอบกับนโยบายการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพยังขาดทิศทางการที่ชัดเจนในการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมได้อย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มและรักษากำลังคนด้านสุขภาพให้คงอยู่ในระบบ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาสนับสนุนการดำเนินงานของบุคลากรทางการแพทย์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
(8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ 	- การรู้เท่าทันสื่อของประชาชน การขับเคลื่อนให้ประชาชนมีการรู้เท่าทันสื่อ และการผลักดันให้เกิดการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้การสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษา - มีการผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการยอมรับและการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ

ส่วนที่ 3 | ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

การปฏิรูปประเทศ

ประเด็นท้าทาย

- การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมสื่อของไทยในเรื่องของการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐ อีกทั้งกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโครงข่ายสื่อสาร คลื่นความถี่และการใช้งานเครื่องวิทยุโทรคมนาคม เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ
- การให้ข้อเท็จจริงและเสรีภาพในการสื่อสารจากภาครัฐ การสื่อสารของหน่วยงานของรัฐยังขาดการประเมินผลการรับรู้ของประชาชน ส่งผลให้ไม่ได้รับข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

(9) ด้านสังคม

- หน่วยงานรับผิดชอบส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในข้อเสนอการปฏิรูปและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามภารกิจปกติของหน่วยงานมากกว่า การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป ซึ่งเป็นให้อุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
- การบูรณาการของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนข้อเสนอการปฏิรูป มีปัญหาในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบหลักกับหน่วยงานรับผิดชอบร่วม ที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ ส่งผลให้การดำเนินงานขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมไม่สามารถประสานต่อเนื่องกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการเสริมสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบ และภาคส่วนอื่น ๆ
- การเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปในระยะต่อไป ยังมีความจำเป็นต้องเร่งรัดกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จ เพื่อเป็นให้กลไกขับเคลื่อนให้การดำเนินการต่าง ๆ สามารถบรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งควรมีการผลักดันกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่องและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในวงกว้าง
- ความต่อเนื่องเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปในกรณีเกิดการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานรับผิดชอบจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันกับข้อเสนอการปฏิรูป จึงส่งผลให้การผลักดันข้อเสนอการปฏิรูปบางส่วนมีความล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ และขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการขับเคลื่อน

(10) ด้านพลังงาน

- การบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูประหว่างหน่วยงานเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ความชัดเจนในระดับนโยบายของผู้บริหารยังไม่มี การกำหนดแนวทางที่ชัดเจน จึงส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการตามการปฏิรูปประเทศ

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม จนเกิดการต่อต้านการดำเนินกิจการด้านพลังงานเพื่อความมั่นคงของประเทศในอนาคต รวมไปถึงการจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าที่เหมาะสมสำหรับรองรับแนวโน้ม Prosumer ช่วยให้ภาคการผลิตไฟฟ้าสอดคล้องกับศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ รวมถึงสามารถบริหารอัตราค่าไฟฟ้าในภาพรวมให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง ไม่เป็นภาระต่อผู้ใช้ไฟฟ้า และไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว - ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีพลังงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลางและการเตรียมความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ของบุคลากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะที่ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านพลังงานมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ - ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการ อาทิ ถ่ายโอนอำนาจการขออนุญาตจัดตั้งโรงไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ ระเบียบในการซื้อขายไฟฟ้า นโยบายหรือมาตรการขับเคลื่อนยานยนต์ไฟฟ้า แนวทางปฏิบัติในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจนประกอบการจัดจ้างตามหลักการ ESCO หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ
(11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ 	- การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ เพื่อเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่จะต้องสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจังให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งการผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน - การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส เพื่อให้อำนาจภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และเน้นให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลไกป้องกัน และตรวจสอบอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิรูปประเทศ

ประเด็นท้าทาย

- การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นแนวทางปฏิบัติเชิงรุกเพื่อต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง
- การเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการทุจริต โดยสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการอนุวัติการและดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003

(12) ด้านการศึกษา

- การเร่งรัดการประกาศใช้กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาการขับเคลื่อนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังมีความล่าช้า เนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับขั้นของกฎหมาย
- การพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะพัฒนาเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา รวมถึงการลดช่องว่างของพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง
- การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาสในเรื่องคุณภาพการศึกษา จากผลคะแนน PISA มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียน จะพบความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD
- กลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิตและคุณภาพอาจารย์ และการคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพหลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่ง คนดีมาเรียนครู
- การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้ง ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปภาพรวมของประเด็นท้าทายที่สำคัญ

ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ได้ดังนี้

- (1) การสร้างความรู้ความเข้าใจถึงการดำเนินการของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ บางครั้งขาดความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ในขั้นตอนและวิธีการของกิจกรรมปฏิรูป ทำให้การดำเนินการ ยังคงขาดสาระสำคัญที่แท้จริงและไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจน ผลสัมฤทธิ์และการบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ
- (2) ความชัดเจนของเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปประเทศ เป้าหมายและตัวชี้วัดของ แผนการปฏิรูปประเทศบางอย่างมีลักษณะที่เป็นนามธรรมและเชิงคุณภาพ ไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ ของการบรรลุเป้าหมายและผลิตผลของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน
- (3) ความซ้ำซ้อนของแผนการปฏิรูปประเทศและการกิจปกติของหน่วยงาน การดำเนินการตาม แผนการปฏิรูปประเทศบางกิจกรรมมีความคล้ายคลึงกับการกิจปกติของหน่วยงาน ส่งผลให้หน่วยงาน ยึดการดำเนินงานตามภารกิจปกติของตนเอง ซึ่งอาจทำให้ขั้นตอนและวิธีการบางอย่างที่เป็นการปฏิรูป ประเทศไม่สัมฤทธิ์ผล ตลอดจนบางกิจกรรมเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานซึ่งอาจไม่ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ
- (4) ประเด็นการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในแต่ละกิจกรรมปฏิรูปเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน ระหว่างหน่วยงานเนื่องจากขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ขาดหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ที่เป็นผู้ขับเคลื่อนและบูรณาการกิจกรรมปฏิรูปกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจน หน่วยงานผู้รับผิดชอบบางหน่วยงานไม่สามารถดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปได้อันเนื่องมาจาก ภารกิจและหน้าที่ของตนเองไม่สอดคล้องกับกิจกรรมปฏิรูปนั้น ๆ

ส่วนที่ 3 | ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

การดำเนินการในระยะต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นว่าในช่วงที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเป็นไปหลักการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 เห็นชอบ (ร่าง) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) จำนวน 13 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านเศรษฐกิจ (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านสาธารณสุข (8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ด้านสังคม (10) ด้านพลังงาน และ (11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (12) ด้านการศึกษา และ (13) ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์¹ ซึ่งจะได้มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาภายหลังจากที่รายงานต่อรัฐสภาแล้ว

ดังนั้น การดำเนินการระยะต่อไปนับจากนี้แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) จะเป็นกรอบในการดำเนินการที่สำคัญ โดยจะมุ่งเน้นเฉพาะกิจกรรมการดำเนินการภายใต้กิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ หรือ กิจกรรม Big Rock เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์ที่คาดหวังภายในกรอบระยะเวลาของกฎหมาย ซึ่งกำหนดเวลาสิ้นสุดไว้ในปี 2565 ทั้งนี้ สำหรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่น ๆ ของแผนปฏิรูปประเทศฉบับเดิมที่ไม่ได้นำมากำหนดเป็นกิจกรรม Big Rock ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบรับไปดำเนินการเป็นภารกิจปกติเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญฯ และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

¹ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 ได้แต่งตั้งเพิ่มเติมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้แก่ คณะกรรมการปฏิรูปด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศสู่การบรรลุเป้าหมาย

จากแนวทางการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินกิจกรรมของแผนการปฏิรูปประเทศเดิม ในลักษณะภารกิจปกติ โดยให้ดำเนินการคู่ขนานกับกิจกรรม Big Rock สื่อสารสร้างความเข้าใจกิจกรรม Big Rock เพื่อถ่ายทอดสู่การปฏิบัติให้เกิดการนำไปขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริง จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ ที่แสดงรายการโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนการดำเนินงานตามกิจกรรม Big Rock และขับเคลื่อนประเด็นบูรณาการระหว่างแผนการปฏิรูปประเทศ โดยระบุหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และหน่วยงานสนับสนุน เพื่อสะท้อนภาพรวมของการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการภายใต้กิจกรรม Big Rock และติดตามเร่งรัดการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยมอบหมายให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานฯ ร่วมกันขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุผลตามเป้าประสงค์ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยสำนักงานฯ ได้กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำแผนขับเคลื่อนกิจกรรม Big Rock เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอนและวิธีการของกิจกรรม Big Rock โดยมีการระบุเป้าหมายความสำเร็จ (Milestone :MS) ระยะเวลาแล้วเสร็จ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการแปลงแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนขับเคลื่อนกิจกรรม Big Rock ดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามเร่งรัดความคืบหน้าในการดำเนินงานได้อย่างตรงจุด

แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) 13 ด้าน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) กับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนว่าทุกกิจกรรม Big Rock มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
- ผลอันพึงประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด ได้ระบุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้าน เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ในมาตรา 257 และมาตรา 258 ที่ได้กำหนดให้ทำการปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุล ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- กิจกรรมปฏิรูปที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นใหม่ และ/หรือ ดึงจากกิจกรรมจากแผนการปฏิรูปประเทศฉบับเดิมมาจัดทำขึ้นเป็นกิจกรรม Big Rock โดยเน้นเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปสำหรับแก้ไขปัญหาเร่งด่วน มีความจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปอย่างแท้จริงและสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมได้ โดยแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้าน มีกิจกรรม Big Rock รวมทั้งสิ้น 62 กิจกรรม ทั้งนี้ สำหรับกิจกรรมภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับเดิม) ที่ไม่ได้ถูกนำมากำหนดขึ้นเป็นกิจกรรม Big Rock ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบนำไปดำเนินการเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานต่อไป
- หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ได้มีการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักของแต่ละกิจกรรม Big Rock เพื่อทำงานร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ในการประสานบูรณาการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด ซึ่งจากแผนการปฏิรูปประเทศ 13 ด้าน ได้กำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก รวมทั้งสิ้น 36 แห่ง และอีก 2 คณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพื่อรับผิดชอบทั้ง 62 กิจกรรม Big Rock โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน และหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะร่วมกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการทำงานของแต่ละขั้นตอนและวิธีดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้
- ระยะเวลาดำเนินการ ระบุระยะเวลาในการดำเนินการของกิจกรรมปฏิรูปประเทศ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2565
- ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป ระบุขั้นตอนและวิธีการการดำเนินงานของกิจกรรมปฏิรูป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกิจกรรมปฏิรูปและแผนการปฏิรูปประเทศด้านนั้น
- ข้อเสนอในการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระบุข้อเสนอให้มีกฎหมายหรือให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยมาตรา 270 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยมีรายชื่อของกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวมทั้งสิ้น 45 ฉบับ

สรุปกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และรายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง
ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
1. ด้านการเมือง		
1) การส่งเสริมความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สถาบันพระปกเกล้า	1) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พ.ศ.
2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะทุกระดับ	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	2) ร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.
3) การสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ	สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง	
4) การส่งเสริมการพัฒนาพรรคการเมือง	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	
5) การปรับปรุงโครงสร้างและเนื้อหาของรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูป	สถาบันพระปกเกล้า	
2. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน		
1) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
2) จัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานภาครัฐให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนา	2) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
3) ปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐสู่ระบบเปิด เพื่อให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนเก่ง ดีและมีคุณภาพสามารถอยู่คล่องตัว ตามหลักคุณธรรม	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	
4) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารราชการในระดับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
3. ด้านกฎหมาย		
1) จัดให้มีกลไกทางกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน	สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง	1) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับปรุงเป็นพินัย พ.ศ. 2) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายแบบต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก พ.ศ.
2) จัดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อให้มีการพิจารณาปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาที่ไม่ใช้ความผิดร้ายแรงให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย เพื่อลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	3) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 4) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
3) จัดให้มีกลไกกำหนดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย	กระทรวงยุติธรรม	5) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินตกค้างที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและเอกชน พ.ศ.
4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	
5) จัดทำประมวลกฎหมายเพื่อรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกันเพื่อความสะดวกในการใช้งาน	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	
4. ด้านกระบวนการยุติธรรม		
1) การให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้า ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม	คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม	ร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.
2) การรับแจ้งความร้องทุกข์ต่างท้องที่	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	
3) การจัดหาพยานความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครบทุกสถานีทั่วประเทศ	สภาพนาความในพระบรมราชูปถัมภ์	
4) ปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราว	สำนักงานศาลยุติธรรม	
5) การบันทึกภาพและเสียงในการตรวจค้น จับกุม และการสอบปากคำในการสอบสวน	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุงรวม 45 ฉบับ
5. ด้านเศรษฐกิจ		
1) การสร้างเกษตรมูลค่าสูง (High Value Added)	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติคนเจ้าเมือง พ.ศ. 2522
2) การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูง	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	2) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542
3) การเพิ่มโอกาสของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็กในอุตสาหกรรมและบริการเป็นเป้าหมาย	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	3) ปรับปรุงแก้ไข พระราชกฤษฎีกาการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560
4) การเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการลงทุนของไทยในภูมิภาค (Regional Trading/Investment Center)	กระทรวงพาณิชย์	4) ร่าง พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ พ.ศ.
5) การพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	5) ร่าง พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.
		6) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560
		7) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562
6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
1) เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ร่างพระราชบัญญัติการกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล พ.ศ. ..
2) การบริหารจัดการทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน	กระทรวงมหาดไทย	
3) การบริหารจัดการน้ำเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่นอกเขตชลประทาน	กระทรวงมหาดไทย	
4) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมพิเศษกรณีเขตควบคุมเฉพาะมาบตาพุด	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
7. ด้านสาธารณสุข		
1) การปฏิรูปการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข รวมถึงโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านสุขภาพ	กระทรวงสาธารณสุข	ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558
2) การปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของการสร้างเสริมสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพการป้องกันและดูแลรักษาโรคติดต่อสำหรับประชาชนและผู้ป่วย	กระทรวงสาธารณสุข	
3) การปฏิรูประบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุด้านการบริการรักษาพยาบาลที่บ้าน/ชุมชน และการดูแลสุขภาพตนเองในระบบสุขภาพปฐมภูมิเชิงนวัตกรรม	กระทรวงสาธารณสุข	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
4) การปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพและกองทุนที่เกี่ยวข้องให้มีความเป็นเอกภาพ บูรณาการ เป็นธรรม ทัวถึงเพียงพอและยั่งยืนด้านการเงินการคลัง	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	
5) การปฏิรูปเขตสุขภาพให้ระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ คล่องตัว และการรวมรับผิดชอบด้านสุขภาพระหว่างหน่วยงานและท้องถิ่น	กระทรวงสาธารณสุข	
8. ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ		
1) การพัฒนาระบบคลังข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการจัดการ Fake News	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 2) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการข้อมูลข่าวสารปลอม พ.ศ.
2) การกำกับดูแลสื่อออนไลน์	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	
3) การยกระดับการรู้เท่าทันสื่อ	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
9. ด้านสังคม		
1) การมีระบบการออมเพื่อสร้างหลักประกันรายได้หลังวัยเกษียณที่เพียงพอและครอบคลุมในกลุ่มแรงงานทั้งในและนอกระบบ	กระทรวงการคลัง	1) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. 2) ปรับปรุงแก้ไข ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการฯ พ.ศ. 2556 ข้อ 6 3) ร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนของเทศบาล พ.ศ.
2) ผลักดันให้มีความรู้ความเข้าใจและความรู้ในระดับพื้นที่ เพื่อให้สามารถจัดสวัสดิการและสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	กระทรวงมหาดไทย	4) ร่างกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และกฎหมายอื่นที่สร้างมูลค่าให้กับที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชน
3) การปฏิรูปการขึ้นทะเบียนคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิสวัสดิการและความช่วยเหลือได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
4) การสร้างกลไกที่เอื้อให้เกิดชุมชนเมืองจัดการตนเอง	กระทรวงมหาดไทย	
5) การสร้างมูลค่าให้กับที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชน	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
10. ด้านพลังงาน		
1) ศูนย์อนุมัติอนุญาตเบ็ดเสร็จ One-Stop-Service ด้านกิจการไฟฟ้าที่แท้จริง	กระทรวงพลังงาน	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 และ/หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2) การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ	กระทรวงพลังงาน	2) ร่างประกาศหรือระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วยการนำรูปแบบธุรกิจ Energy Service Companies (ESCO) มาใช้กับภาครัฐ
3) การใช้มาตรการบริหารจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ	กระทรวงพลังงาน	3) ร่างแนวปฏิบัติของสำนักงานพลังงานเพื่อจัดทำข้อตกลงงบประมาณรายจ่ายประจำปีและการตั้งงบประมาณสำหรับ ESCO ภาครัฐ
4) การพัฒนาปีเตอร์เคมีระยะที่ 4 เพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและสร้างฐานทางเศรษฐกิจใหม่ (New S-Curve)	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	4) ร่างแนวปฏิบัติและร่างสัญญาจัดจ้างมาตรฐานกลางของกรมบัญชีกลางว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง ESCO ภาครัฐ
5) ปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและธุรกิจก๊าซธรรมชาติเพื่อเพิ่มการแข่งขัน	กระทรวงพลังงาน	5) ร่างระเบียบหรือข้อสั่งการจากคณะกรรมการเพื่อจัดตั้งกลไกและกำหนดแนวทางการจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ระยะ 5 ปี
		6) ร่างระเบียบและกฎเกณฑ์ว่าด้วย Third Party Access ของระบบส่งและระบบจำหน่าย พ.ศ. ...
		7) ร่างระเบียบการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขันที่ใช้พลังงานทดแทน
		8) ร่างระเบียบและกฎเกณฑ์สำหรับส่งเสริมกิจการจำหน่าย (Retail)
11. ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ		
1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
2) การพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	2) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการรับสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐและรางวัลจากการแจ้งเบาะแส พ.ศ. 2554
3) การพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติในการดำเนินคดีทุจริตทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	3) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
4) การพัฒนากระบวนการไทยให้โปร่งใสไร้ผลประโยชน์	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	4) ปรับปรุงแก้ไข กฎหมายของสำนักงาน ป.ป.ท. เรื่อง การส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
5) การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	5) ร่าง กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความผิดของนิติบุคคล และผู้ร่วมกระทำ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ 6) ร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 7) ร่างระเบียบว่าด้วยการบริหารงานบุคคลในระบบคุณธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 76 วรรคสองให้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และพนักงานของรัฐด้วยระบบคุณธรรม 8) ร่าง พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. 9) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 10) ปรับปรุงแก้ไข ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐ
12. ด้านการศึกษา		
1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา	ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้แบบเต็มใจในศตวรรษที่ 21	กระทรวงศึกษาธิการ	
3) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
4) การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติงานเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน	กระทรวงศึกษาธิการ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุงรวม 45 ฉบับ
5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากรักตัวตายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน	กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
13. ตัวชี้วัดนวัตกรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์		
1) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกช่วงวัย : ผ่านการปฏิรูปอุตสาหกรรมบันเทิงและการใช้กลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อน	ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)	ร่างระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนากำลังคน พ.ศ.
2) การพัฒนาการเรียนรู้และเศรษฐกิจชุมชนบนฐานนวัตกรรมแบบบูรณาการ	กระทรวงวัฒนธรรม	
3) การส่งเสริมประชาชนเป็นศูนย์กลางในการสร้างวิถีชีวิตทางการกีฬา และการออกกำลังกายอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และการสร้างโอกาสทางการกีฬาและการพัฒนานักกีฬาอาชีพ	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	
4) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกำลังคนของประเทศแบบบูรณาการ	สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)	
5) การบริหารจัดการศักยภาพบุคลากรของประเทศ	คณะกรรมการการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563. --กรุงเทพฯ :
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564.

592 หน้า

ISBN 978-974-9769-54-6

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส

เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100

โทรศัพท์ : 0 2280 4085 ต่อ 6221 – 41

โทรสาร : 0 2290 6384

Email : nscr@nesdc.go.th

Website : nscr.nesdc.go.th

**สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

โทรศัพท์ 02 280 4085 ต่อ 6221 - 41

โทรสาร 02 280 6384

Email : nscr@nesdc.go.th

Website : nscr.nesdc.go.th

ISBN 978-974-9769-54-6

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๑๑๑๒/๑๕๒๖

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เลขที่ ๑๕๑๑/๒๕๖๔
วันที่ ๑๕ มี.ค. ๖๔
เวลา ๙.๕๓ น.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

อ้างถึง ๑ หนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๒/ว ๕๔๐ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๔

๒ หนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๒/๑๐๑๗ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ตามที่ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔ วรรคสอง และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี เสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์การอิสระ องค์การอัยการ และรัฐสภาทราบ นั้น

ในการนี้ สำนักงานฯ ได้ดำเนินการจัดส่งรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ จำนวน ๖๐๐ เล่ม และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ จำนวน ๖๐๐ เล่ม ไปยังสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ดังรายละเอียดปรากฏตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ และ ๒ จึงใคร่ขอให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๑๕๒ / ๒๕๖๔
วันที่ ๑๕ / มี.ค. ๖๔ เวลา ๑๖.๒๐ น.

(นายดนุชา พิชยนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและกฤษฎีกา ๒
รับที่ ๑๕๑ / ๒๕๖๔
วันที่ ๑๕ / มี.ค. ๖๔ เวลา ๑๖.๒๐ น.

กองยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๖๒๓๐, ๖๒๓๗
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๖๓๘๔

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประชุม
รับที่ ๓๐๓ / ๖๕๑
วันที่ ๑๕ / มี.ค. ๖๔ เวลา ๑๕.๕๕ น.
ส่งกลุ่มงาน นร. ๑๕๒ ดำเนินการ